

**T.C.
GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIğI**

2017 YILI FAALİYET RAPORU

BAKAN SUNUŞU

Tarımsal faaliyetler insanoğlunun hayatını sürdürebilmesi için ihtiyaç duyduğu gıdanın en temel kaynağı olması sebebiyle önemini hiçbir zaman kaybetmemiş ve tarih boyunca en önemli faaliyet alanlarından birisi olmuştur. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren dünya nüfusunun ve buna bağlı olarak da gıda ihtiyacının hızlı bir şekilde artış göstermesi tarım sektörünün gıda arzı açısından stratejik önemini ortaya koymuştur.

İnsan neslinin devamı ve sağlıklı beslenme için tarım olmazsa olmazımızdır. Bu sebeple tarımı sadece üreticileri değil aynı zamanda tüketicileri de doğrudan ilgilendiren stratejik iktisadi bir sektör olarak görüyoruz.

Sektöre yönelik geliştirdiğimiz “Havza Bazlı Üretimi Destekleme Modeli” ve “Hayvancılıkta Yerli Üretimi Destekleme Modeli” ile doğrudan çözüm stratejileri geliştiriyoruz. Ayrıca çevre dostu uygulamalar olan iyi tarım ve organik tarımı desteklemeye devam ediyoruz. Tüm bu çalışmalarımızda; paydaşlarımızla hareket ediyor, sorunlarını dinliyor, beklentilerini gerçekleştirmek için yerli ve milli çözümler üretiyor güçlü bir Türkiye için özveriyle çalışıyoruz.

Bu kapsamda özellikle son 15 yılda sektöre yönelik hazırlanan yasal düzenlemeler, projeler ve verilen yeni desteklerle tarımda istikrarlı bir büyüme sağlanarak Avrupa'nın en büyük tarımsal ekonomisi olduk. Tarımsal hasılda 2005 yılından bugüne Avrupa'daki liderliğimiz devam etmektedir.

2016'da doğal afetlerin bazı ürünlere olumsuz etkisi sebebiyle % 2,6'lık küçülme gösteren tarım sektörü; 2017 yılında büyüme sürecine tekrar girdi ve ilk 9 aylık süreçte % 3,3 büyüme sağlandı.

2002'de 4 milyar dolar civarında olan tarımsal ürün ihracatımız, 4 kat artarak 2017 sonu itibarıyla 17 milyar dolara yükseldi. Türkiye tarımsal dış ticarete net ihracatçı bir ülkedir.

2018 yılı için 14,5 Milyar Türk Lirası Tarımsal Destek bütçesi ayrılmış olup 2017 yılı sonu dikkate alındığında son 15 yılda sektöre toplam 103 milyar hibe desteği sağlanmıştır.

Sürdürülebilir üretimi, yeterli ve güvenilir gıdaya erişimi, bitki sağlığı, hayvan sağlığı ve refahı, kaynaklarımızın korunması ve yönetimi, kırsal kalkınmayı ve rekabet edilebilirliği sağlamak amacıyla gelecek 5 yılda uygulanacak stratejiler, amaç ve hedeflerin yer aldığı **2018-2022 Stratejik Plan**'ın temel stratejisi ise "**Milli Tarım, Güçlü Yarın**" olarak belirlendi.

2023 vizyonumuzu oluşturan 150 milyar Dolar tarımsal Gayrisafi Yurtiçi Hasıla, 40 milyar Dolar ihracat hedeflerimizi gerçekleştirmek için sektörün tüm paydaşları ile özverili bir çalışma gerçekleştireceğiz.

"Milli Tarım Güçlü Yarın" diyerek, 2018 yılının ülkemiz tarımı ve üreticimize hayırlı olmasını diliyorum.

Dr. Ahmet Eşref FAKIBABA
Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanı

ÜST YÖNETİCİ SUNUŞU

Önümüzdeki 10 yıllık dönemde dünya nüfusunun yaklaşık 1 milyar kişi artması beklenirken, ülkemizde ise 10 milyonluk bir artış öngörülmektedir. Bakanlığımız 2023 hedefleri çerçevesinde kaynaklarımızı etkili ve etkin bir biçimde kullanmak, kurumsal kapasitemizi geliştirerek, tarımın sektörel sorunlarının çözülmesi, kırsalda yaşam standardının yükseltilmesi, kadın ve genç nüfusunun üretime teşvik edilmesi, ar-ge çalışmalarına ağırlık verilmesi ve sonuçlarının sektöre aktarılması için çalışmalarımız, sektörün tüm paydaşları ile devam etmektedir.

Ülkemiz tarım sektörü 80 milyon genç ve dinamik nüfusu, 30 milyonu aşkın turisti ve 3,5 milyonu geçen misafirimizin gıda güvenliğini ve güvenilir gıda ihtiyacını karşılamaktadır. Aynı zamanda 17 milyar dolarlık tarımsal ürün ihracatı gerçekleştirmektedir. Tarımsal Gayri Safi Yurt İçi Hasılası 2016 yılı sonu itibarı ile 161,3 milyar TL olarak gerçekleşmiş olup, 2017 yılı ilk 9 aylık dönemde ise 137 milyar TL ye ulaşmıştır.

2017 yılı içerisinde 12,9 milyar TL tarımsal destekleme ödemesi gerçekleşmiş olup, 2003-2017 döneminde üreticilerimize toplam 103 milyar TL ödenmiştir.

2017 yılı içerisinde; Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerince üreticilerimize faiz oranı sıfır ila %8 aralığında olmak üzere 31,7 Milyar TL kredi kullanıldı.

Tarım Sigortası uygulaması kapsamında 1,6 Milyar TL Prim desteği sağlanarak, 791 Milyon TL hasar tazminatı ödenendi.

Bitkisel üretimde; 67,4 Milyon ton tarla, 22,2 Milyon ton meyve ve 30,9 Milyon ton sebze üretimi gerçekleşti.

Canlı hayvan sayıları 16,1 Milyon büyükbaş ve 44,3 Milyon küçükbaş olarak gerçekleşti.

Hayvansal üretimde; 2017 Kırmızı Et üretimimiz 1 Milyon 126 Bin ton, 2017 Beyaz Et

retimimiz 2 Milyon 137 Bin tona, Süt retimimiz 20,7 Milyon ton, 2017 Yumurta retimimiz 19,3 Milyar adet, Bal retimimiz 114 Bin 500 ton olarak gerçekleşti.

Stratejik yönetim anlayışı ile Türk tarımının gelecek 5 yılına yön verecek 2018-2022 Stratejik Planı hazırlanmış olup, 5 stratejik alan, 6 amaç ve 17 hedef belirlenmiştir. Önümüzdeki 4 yıllık uygulama döneminde belirlenen hedeflere ulaılıp ulaşılmadığı veya ne kadar ulaşıldığı, lme, izleme ve değerlendirme çalışmaları ile takipçisi olacağız.

Saydamlık ve hesap verilebilirlik ilkelerine dayanan, bilgilendirme odaklı hazırlanan 2017 Yılı Faaliyet Raporu'nun tüm paydaşlara yararlı olmasını diliyorum. Bakanlığımız faaliyetlerinin misyon ve vizyonumuz çerçevesinde gerçekleştirilmesinde ve Faaliyet Raporu'nun hazırlanmasında emeği geçen tüm çalışma arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Mehmet Hadi TUNÇ
Müsteşar

İÇİNDEKİLER

BAKAN SUNUŞU	2
ÜST YÖNETİCİ SUNUŞU	4
İÇİNDEKİLER	6
TABLolar	7
KISALTMALAR	10
I) GENEL BİLGİLER	14
A. MİSYON VE VİZYON	14
B. YETKİ, GÖREV VE SORUMLULUKLAR	14
C. İDAREYE İLİŞKİN BİLGİLER	18
1. FİZİKSEL YAPI	28
2. ÖRGÜT YAPISI	29
3. BİLGİ VE TEKNOLOJİK KAYNAKLAR.....	30
4. İNSAN KAYNAKLARI.....	30
5. SUNULAN HİZMETLER.....	32
6. YÖNETİM VE İÇ KONTROL SİSTEMİ	224
D. DİĞER HUSUSLAR	225
II) AMAÇ VE HEDEFLER	226
A. İDARENİN AMAÇ VE HEDEFLERİ	226
1- TARIMSAL ÜRETİM VE ARZ GÜVENLİĞİ	226
2- GIDA GÜVENİLİRLİĞİ	227
3- BITKİ SAĞLIĞI	227
4- HAYVAN SAĞLIĞI.....	228
5- KIRSAL KALKINMA	229
6- KURUMSAL KAPASİTE.....	230
B. TEMEL POLİTİKALAR VE ÖNCELİKLER	231
C. DİĞER HUSUSLAR	231
III) FAALİYETE İLİŞKİN BİLGİ VE DEĞERLENDİRMELER	233
A. MALİ BİLGİLER	233
1. BÜTÇE UYGULAMA SONUÇLARI	233
2. TEMEL MALİ TABLOLARA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR.....	249
3. MALİ DENETİM SONUÇLARI.....	250
B. PERFORMANS BİLGİLERİ	251
1. FAALİYET VE PROJE BİLGİLERİ	251
2. PERFORMANS SONUÇLARI	261
3. PERFORMANS SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	282
4. PERFORMANS BİLGİ SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	283
IV) KURUMSAL KABİLİYET ve KAPASİTENİN DEĞERLENDİRİLMESİ	283
A. ÜSTÜNLÜKLER	283
B. ZAYIFLIKLAR	284
C. DEĞERLENDİRME	284
V) ÖNERİ VE TEDBİRLER	286
EKLER	288

TABLolar

Tablo 1: Taşınmazlar	28
Tablo 2: Araç Durumu	28
Tablo 3: Teknolojik Kaynaklar	30
Tablo 4: Merkez ve Taşra Teşkilatı Personel Durumu	30
Tablo 5: Bakanlık Merkez Hizmet Birimleri Personel Durumu	31
Tablo 6: Hayvan Hastalıkları İle Mücadele (2017).....	35
Tablo 7: Yıllara Göre Sevk Sayıları	37
Tablo 8: Sertifikasyon Çalışmaları.....	37
Tablo 9: Kurbanda Kesilen Hayvan Sayıları	38
Tablo 10: Yıllara Göre Kaydedilen Hayvan Sayıları	38
Tablo 11: Hayvan Hastalığı Tazminat Ödemeleri	39
Tablo 12: Serbest Veteriner Hekimlere Ödenen Aşılama Destekleme Ödemeleri.....	39
Tablo 13: Hastalıktan Ari İşletme ve Hayvan Sayıları	39
Tablo 14: 2017 Yılında İthalat İçin Onaylanan Ülkeler ve İşletme Sayıları	40
Tablo 15: Hayvansal Ürün Reddedilme Sebebi	41
Tablo 16: Hayvan, Hayvansal Ürün ve Yan Ürün İhracat Kontrolleri.....	41
Tablo 17: Avrupa Birliğine İhracat İzni Bulunan İşletme Sayısı	41
Tablo 18: Rusya Federasyonu'na ihracat izni bulunan işletme sayısı.....	42
Tablo 19: Genel Müdürlük Tarafından Yapılan Denetimler	43
Tablo 20: İl Müdürlükleri Tarafından Yapılan Denetimler	44
Tablo 21: Veteriner Sağlık Ürünleri	44
Tablo 22: 2017 Yılı Entegre Mücadele Çalışmaları	46
Tablo 23: Entegre ve Kontrollü Ürün Yönetimi 2017 Yılı Çalışmaları.....	47
Tablo 24: 2017 Yılı Sürvey Çalışmaları	48
Tablo 25: 2017 Yılı Karantina ve Eradikasyon Çalışmaları	49
Tablo 26: Hasat Öncesi Pestisit Denetim Grupları	50
Tablo 27: Bitki Pasaportu Uygulama ve Denetimleri	50
Tablo 28: Bitki Koruma Ürünleri Takip Programı Uygulama Planı	53
Tablo 29: 2017 Yılında Verilen İzin ve Ruhsatlar	56
Tablo 30: Bitki Koruma Ürünleri ile Zirai Mücadele Alet ve Makine Denetimleri.....	56

Tablo 31: Bayilere Uygulanan Yaptırımlar	56
Tablo 32: 2017 Yılı İthalat İzinleri	57
Tablo 33: Onay/Şartlı Onay Almış İşletme Sayıları	58
Tablo 34: Kayıt Almış İşletme Sayıları	58
Tablo 35: Yıllar İtibarı ile İhracatta Gıda Güvenliği Denetim Sayıları	60
Tablo 36: Yıllar İtibarı ile İthalatta Gıda Güvenliği Denetim Sayıları	60
Tablo 37: Yıllara Göre Yurtiçi Gıda Resmi Kontrol Sayısı	61
Tablo 38: Gıda İşletmeleri Faaliyet Alanına Göre Yurtiçi Gıda Resmi Kontrol Sayısı	61
Tablo 39: Yıllara Göre Gıda Kontrol Görevlilerinin Dağılımı	61
Tablo 40: ALO 174 Gıda Hattına Yapılan Başvuru Sayısı ve İdari Yaptırım Sayısı	62
Tablo 41: Kamu ve Özel Laboratuvar Denetimleri	62
Tablo 42: Yıllara Göre Yem İşletmeleri Denetim Sayıları	63
Tablo 43: Yıllara Göre Denetim Sayıları ve Yasal İşlemler	63
Tablo 44: Yıllara Göre Resmi Kontrol Sayıları	63
Tablo 45: Mazot ve Gübre Destekleme Miktarları	73
Tablo 46: Süt Tozu İçin Yapılan Ödemeler	78
Tablo 47: Arazi Toplulaştırma ve TİGH Projesi	94
Tablo 48: Tarımsal Arazi Edindirme ve Değerleme Projesinin Uygulandığı Pilot İller	95
Tablo 49: Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı	113
Tablo 50: Genç Çiftçi Projelerinin Desteklenmesi Programı Uygulamaları	114
Tablo 51: Tarım Bilgi Sistemi (TBS) Çalışmaları	119
Tablo 52: Tarımsal Desteklemeler	123
Tablo 53: Bitki Sağlığı Faaliyetleri	138
Tablo 54: Salımı Yapılan Biyolojik Mücadele Etmenlerine Ait Bazı Bilgiler	138
Tablo 55: Salımı Yapılan Biyolojik Mücadele Etmenleri	139
Tablo 56: Tarım Yürütme Komitesi Toplantıları	162
Tablo 57: Tarım İş Toplantıları	163
Tablo 58: Karma Ekonomik Komisyonu (KEK) Toplantıları	163
Tablo 59: Uluslararası Anlaşmalar	163
Tablo 60: 2017 Yılı Rapor Sayıları	192
Tablo 61: Destekleme Ödeme Bilgileri	200
Tablo 62: 2014- 2017 Yılları Arasında Yapılan Eğitimler ve Katılımcı Sayıları	201
Tablo 63: Eğitim Alan ve İstihdam Edilen Kadın Sayısı	203

Tablo 64: İl Özel Projeleri	204
Tablo 65: Eğitim Merkezi Müdürlüklerimiz ve Verilen Eğitimler	210
Tablo 66: Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri.....	211
Tablo 67: 2016-2017 Yılları Bakanlığımız Bütçesi.....	233
Tablo 68: 2017 Yılı Bütçe Uygulama Sonuçları, Ekonomik Sınıflandırma	234
Tablo 69: Ekonomik İkinci Düzey Sınıflandırma.....	234
Tablo 70: 2017 Yılı Bütçe Uygulama Sonuçları, Fonksiyonel Sınıflandırma	237
Tablo 71: 2017 Yılı Bütçe Uygulama Sonuçları, Finansal Sınıflandırma	237
Tablo 72: 2017 Yılı Bütçe Uygulama Sonuçları, Kurumsal Sınıflandırma	238
Tablo 73: Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler	239
Tablo 74: 2017 Yılı Yatırım Ödenekleri	239
Tablo 75: 2017 Yılı Sermaye Giderleri.....	240
Tablo 76: 2017 Yılı Sermaye Giderleri, Dış Proje Kredileri:	247
Tablo 77: 2017 Yılı Sermaye Transferleri:	247
Tablo 78: 2017 Yılı Sermaye Transferleri, Dış Proje Kredileri:	248
Tablo 79: 2017 Yılı Borç Verme:.....	248
Tablo 80: 2017 Yılı Cari Transferler:.....	249
Tablo 81: Faaliyet ve Projeler	251
Tablo 82: İdare Toplam Kaynak İhtiyacı	259
Tablo 83: Performans Sonuçları ve Açıklamaları.....	261

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABDGM	Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü
AÇEV	Anne Çocuk Eğitim Vakfı
AGRIS	Tarım Bilimi ve Teknolojisi Bilgi Sistemi
AGROVOC	Tarım, orman, balıkçılık, hayvancılık, gıda gibi konuların bütün alanlarını ve bunlarla ilişkili olan alanları (çevre, beslenme vb.) kapsayan çok dilli özelliğe sahip bir Tesarus
AKK	Arazi Kullanım Kabiliyet
AKS	Arıcılık Kayıt Sistemi
Ar-Ge	Araştırma Geliştirme
AT	Arazi Toplulaştırma
B.A.E	Birleşik Arap Emirlikleri
BAGİS	Balıkçı Gemilerini İzleme Sistemi
BİDB	Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı
BİMER	Başbakanlık İletişim Merkezi
BİS	Bilgi İletişim Standardı
BKK	Bakanlar Kurulu Kararı
BKÜ	Bitki Koruma Ürünleri
BMİDÇS	Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi
BOREN	Ulusal Bor Enstitüsü
BSGM	Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü
BÜGEM	Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemi
CGIAR	Uluslararası Tarımsal Araştırmalar Danışma Grubu
CITES	Nesli Tehlikede Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme
CİMER	Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
COFASP	Cooperation in Fisheries, Aquaculture and Seafood Processing
ÇATAK	Çevre Amaçlı Tarım Arazilerinin Korunması
ÇHC	Çin Halk Cumhuriyeti
ÇKS	Çiftçi Kayıt Sistemi
DAP	Doğu Anadolu Projesi
DHDB	Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı
DOKAP	Doğu Karadeniz Projesi
DPB	Devlet Personel Başkanlığı
DSİ	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
EKÜY	Entegre ve Kontrollü Ürün Yönetimi
ESK	Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğü
EuFMD	Avrupa Şap Hastalığı Komisyonu
EYYDB	Eğitim Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı
FAO	Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
FÜAB	Fidan Üreticileri Alt Birliği
GAP	Güney Doğu Anadolu Projesi

GEF	Birleşmiş Milletler Küresel Çevre Fonu
GFCM	Akdeniz Genel Balıkçılık Komisyonu
GKGM	Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü
GMP	İyi üretim uygulamaları
GSYH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
GTHB	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
GTS	Gübre Takip Sistemi
HAYGEM	Hayvancılık Genel Müdürlüğü
HİEBİS	Hizmetiçi Eğitim Bilgi Sistemi
HİTAP	Hizmet Takip Programı
HUKUK	Hukuk Müşavirliği
IACS	Entegre İdare ve Kontrol Sistemi
ICA	Uluslararası Kooperatifçilik Örgütü (International Cooperatives Alliance)
ICCAT	Atlantik Tunas'ın Korunması Uluslararası Komisyonu
ICT-AGRI	Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Tarımda Uygulanması
IFAD	Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu
IPA	Katılım Öncesi Yardım Aracı
IWWIP	Uluslararası Kışık Buğday Geliştirme Programı
İDEP	İklim Değişikliği Eylem Planı
İKS	İç Kontrol Sistemi
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü
İTU	İyi Tarım Uygulamaları
İTUBİS	İyi Tarım Uygulamaları Bilgi Sistemi
JICA	Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı
KADEP	Kamu Diplomasisi Eğitim Programı
KBÖ	Kesintili Başlangıç Ödeneği
KEP	Kayıtlı Elektronik Posta
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
KKBS	Koyun Keçi Bilgi Sistemi
KKKS	Koyun Keçi Kayıt Sistemi
KKYDP	Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı
KOP	Konya Ovası Projesi
KOS	Kontrol Ortamı Standardı
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme İdaresi Başkanlığı
MACS	Üst Düzey Tarım Bilim İnsanları
MAYZEM	Milletlerarası Akdeniz Yüksek Ziraat Etütler Merkezi
MED-Amin	Akdeniz Tarım Piyasaları Bilgi Sistemi
MERBİS	Mera Bilgi Sistemi
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
OIE	Dünya Hayvan Sağlığı Teşkilatı
OMÜ	Onsekiz Mart Üniversitesi
OTAK	Yerli Otomatik Traktör Dümenleme ve Kontrol
PERGEM	Personel Genel Müdürlüğü
PIC/S	Farmasötik Denetim İşbirliği Konvansiyonu

PPR	Koyun Keçi Vebası Hastalığı
RİP	Resmi İstatistik Programı
RTB	Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı
SESRIC	İslam Ülkeleri İstatistik, Ekonomik ve Sosyal Araştırma ve Eğitim Merkezi
SGB	Strateji Geliştirme Başkanlığı
SOYBİS	Soy Kütüğü ve Ön Soy kütüğü
SPS	Sağlık ve Bitki Sağlığı
STA	Serbest Ticaret Anlaşmaları
STVT	Sayısal Toprak Veri Tabanı
SUBİS	Su Ürünleri Bilgi Sistemi
SubisCBS	Su Ürünleri Coğrafi Bilgi Sistemi
SÜSBİR	Süs Bitkileri Üreticileri Alt Birliği
TAGEM	Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü
TAİEX	Technical Assistance Information Exchange Office - Avrupa Komisyonu Teknik Yardım ve Bilgi Değişim Ofisi
TAMSİS	Tarımsal Ürünler Maliyet Sistemi
TARBİL	Tarımsal İzleme ve Bilgi Sistemleri
TARGEL	Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi
TARMAKBİR	Türk Tarım Alet ve Makinaları İmalatçıları Birliği
TARYAT	Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi
TAYEM	Tarımsal Yayım ve Hizmet İçi Eğitim Merkezi Müdürlüğü
TBS	Tarım Bilgi Sistemi
TDİOSB	Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgesi
TDYK	Tarımsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulu
TİD	Tarımsal İşletme Danışmanlığı
TİGEM	Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü
TİGH	Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri
TİKA	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Başkanlığı
TKDK	Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu
TMO	Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü
TRGM	Tarım Reformu Genel Müdürlüğü
TSE	Türk Standardları Enstitüsü
TSÜAB	Tohum Sanayicileri ve Üreticileri Alt Birliği
TTA	Tercihli Ticaret Anlaşması
TTSM	Tohumluk Tescil ve Sertifikasyon Merkez Müdürlüğü
TUİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TUS	Tahmin ve Uyarı Sistemleri
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜFE	Tüketici Fiyat Endeksi
TÜKAS	Tarımsal Üretim Kayıt Sistemi
TÜRKTÖB	Türkiye Tohumcular Birliği
TÜRKVET	Hayvan Kayıt Sistemi
TYDD	Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Desteklemesi
TZOB	Türkiye Ziraat Odaları Birliği

ULAKBİM	Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UTEM	Uluslararası Tarımsal Eğitim Merkezi Müdürlüğü
UYP	Uyum Eylem Planı
ÜFE	Üretici Fiyat Endeksi
YAYÇEP	Yaygın Çiftçi Eğitimi Projesi
YEK	Yerel Eylem Grupları
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

I) GENEL BİLGİLER

A. MİSYON VE VİZYON

MİSYONUMUZ: Ülkemizin ve dünya pazarlarının ihtiyacı olan güvenilir gıda ve kaliteli tarım ürünlerine erişebilirliği gerçekleştirmek, tarımsal ve ekolojik kaynakların sürdürülebilir kullanımını sağlamak, kırsal alanda yaşam standardını yükseltmek amacıyla politika belirlemek ve uygulamak.

VİZYONUMUZ: Gıda ve tarım alanında; üretici ve tüketici memnuniyetini en üst düzeyde sağlamak, Türkiye'yi bölgesinde lider, Dünyada küresel aktör haline getirmek.

B. YETKİ, GÖREV VE SORUMLULUKLAR

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının görevleri, 03.06.2011 tarih ve 639 sayılı Kanun Hükmünde Kararname 27.08.2011 tarih ve 651 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yeniden düzenlenmiştir. Buna göre Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının görevleri şunlardır:

Bitkisel ve hayvansal üretim ile su ürünleri üretiminin geliştirilmesi, tarım sektörünün geliştirilmesine ve tarım politikalarının oluşturulmasına yönelik araştırmalar yapılması, gıda üretimi, güvenliği ve güvenilirliği, kırsal kalkınma, toprak, su kaynakları ve biyoçeşitliliğin korunması, verimli kullanılmasının sağlanması, çiftçinin örgütlenmesi ve bilinçlendirilmesi, tarımsal desteklemelerin etkin bir şekilde yönetilmesi, tarımsal piyasaların düzenlenmesi gibi ana faaliyet konularının gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak; gıda, tarım ve hayvancılığa yönelik genel politikaları belirlemek, uygulanmasını izlemek ve denetlemek.

- Güvenilir gıda ve yem arzını sağlamak, bu amaçla politikalar oluşturmak ve denetlemek.
- Gıda, gıda katkı maddeleri ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemelerin üretim, işleme ve pazarlama ile ilgili süreçlerin her aşamasındaki izlenebilirliğine yönelik esasları belirlemek.
- Gıda, gıda katkı maddeleri ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemeleri üreten işyerlerinin niteliklerini ve bunlara ilişkin izin ve kayıt esaslarını belirlemek, bunların izin ve kayıt işlemlerini yapmak, bu işyerlerini gıda siciline kaydetmek, üretim ve satış yerlerinin kontrol ve denetimlerini yapmak veya yaptırmak.
- Gıda, gıda katkı maddeleri ve yemler ile gıdayla temasta bulunan madde ve malzemelerin giriş ve çıkış gümrük kapılarını, ilgili kurumların görüşlerini alarak tespit ve ilan etmek; veteriner sınır kontrol noktalarını ve bunların çalışma esaslarını belirlemek.
- Yem ve yem katkı maddelerinin tescili, satışı ve denetimi ile ilgili esasları belirlemek ve denetlemek.
- Yem ve yem katkı maddelerinin üretimini ve satışını yapan işletmelerin onay verme esaslarını belirlemek ve onay verme işlemlerini yapmak.
- Hayvan kimlik sistemini kurmak ve hayvan hareketlerini kontrol etmek.
- Canlı hayvan, bitki, hayvansal ve bitkisel ürünler ile gıda ve yemin dış ticareti ile ilgili sağlık şartlarını belirlemek, sınır kontrol noktalarını ve bunların çalışma esaslarını belirlemek ve yürütmek.
- Bitki, hayvan, gıda ve yem güvenliğini gözeterek tüketiciyi ve halk sağlığını korumak amacıyla tedbirler almak.
- Hayvan refahını sağlamaya yönelik çalışmalar yapmak.
- Hayvan ve bitki sağlığı ile gıda ve yem konusunda faaliyet gösteren laboratuvarların belgelendirilmesine yönelik esasları belirlemek ve bunları denetlemek.
- Hayvansal ürünlerin işlenmesi ve pazarlanmasına ilişkin kontrol ve takip işlemlerini yapmak ve buna ilişkin esasları belirlemek.
- Hayvan hastalıkları ile mücadele ve hayvan sağlığı hizmetlerini yürütmek ve buna ilişkin esasları belirlemek.
- Hayvan sağlığında kullanılan tedavi edici ve koruyucu maddeler ile bunların etken ve

yardımcı maddelerinin imal, satış, taşıma ve muhafaza şartlarını tespit ve ilan etmek.

- Hayvan sağlığı, teşhis ve tedavi hizmetleri ile ilgili faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar ile hayvan satış, kesim ve eğitim yerleri ve barınaklara ilişkin esasları belirlemek.
- Bitki sağlığını korumak, bitki hastalıkları ve zararlıları ile mücadele etmek ve buna ilişkin esasları belirlemek.
- Bitki pasaport sistemini kurmak, bitki ve bitkisel ürün hareketlerini kontrol etmek, bitkisel korumada kullanılan ürünlerin norm ve özellikleri ile onay verilmesine ilişkin esasları belirlemek, onay verme ve kontrol işlemlerini yapmak.
- Bitki ve hayvan sağlığı ile gıda ve yem güvenirliliğini sağlamak amacıyla risk yönetimi esaslarını belirlemek, risk değerlendirmesi yapmak ve risk iletişimini sağlamak.
- Hayvan ve bitki sağlığının korunması ile gıda ve yem kontrolünde görevlendirilecek personelin niteliklerini, çalışma usul ve esaslarını belirlemek.
- Bitkisel ürünlerde üretimi, verimliliği ve çeşitliliği artırmak.
- Bitkisel üretimde kullanılan girdilerin ve üretim teknolojilerinin kullanımının uygunluğunu ve standartlarını belirlemek ve denetlemek.
- Bitkisel üretimi, tarım ve sanayi sektörü ile entegrasyonunu sağlayacak şekilde yönlendirmek.
- İnsan sağlığını ve ekolojik dengeyi gözeterek yeni üretim şekilleri belirlemek, bunları desteklemek, yaygınlaştırmak ve görev alanına giren faaliyetler sonucu ortaya çıkabilecek kirliliğin önlenmesine yönelik ilgili kurumlarla koordinasyonu sağlamak.
- Çayır, mera, yaylaklar ve kışlakların ıslah ve muhafazasını sağlamak, korumak ve gerekli tedbirleri almak.
- Bitkisel üretim ile ilgili bilgi sistemlerini kurmak ve kullanılmasını sağlamak.
- Tarım havzalarının faaliyet ve işleyişi ile ilgili hizmetleri yürütmek.
- Hayvancılığı geliştirmek, teşvik etmek ve teşvik esaslarını belirlemek.
- Hayvansal üretim girdileri ile hayvancılık işletmelerinin niteliklerini ve bunlara ilişkin izin ve onay esaslarını belirlemek, izin ve her türlü onay işlemlerini yürütmek.
- Yüksek vasıflı hayvan ırklarını yaygınlaştırmak.
- Hayvansal üretimin insan sağlığı ve ekolojik dengeyi koruyucu yöntemlerle yapılmasına ilişkin çalışmalar yapmak ve bunları denetlemek.
- Hayvansal üretimin artırılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.
- Hayvansal üretim ve geliştirme projeleri ile ilgili çalışmalar yapmak.
- Hayvan ıslah programları uygulamak ve uygulatmak.
- Damızlık hayvan ithalat ve ihracatında teknik kriterleri belirlemek ve yürütmek.
- Hayvancılıkla ilgili bilgi sistemi oluşturmak.
- Hayvansal ürünlerin pazarlanması ile ilgili çalışmalar yapmak.
- Denizlerde ve iç sularda sürdürülebilir balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği ile avcılığının esaslarını belirlemek ve bunları teşvik etmek.
- Balıkçı barınakları ve balıkçılık altyapı tesisleri kurulması, işletilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek ve denetimini yapmak.
- Balıkçılık ve su ürünleri kaynaklarını korumak, koruma, üretim ve yetiştiricilik alanlarını belirlemek ve bu alanları zararlardan koruyacak tedbirleri almak.
- İthal ve ihraç edilecek balıkçılık ve su ürünleri ile girdilerine ilişkin esasları belirlemek.
- Balıkçılık ve su ürünleri üretim kaynaklarının geliştirilmesi ve verimliliğin artırılması ile ilgili faaliyetlerde bulunmak, kontrol ve denetimleri yapmak ve yaptırmak.
- Balıkçılık ve su ürünleri üretiminin ve verimliliğin artırılması için gerekli girdilerin tedarikine ilişkin tedbirleri almaktır.
- Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliğine uygun istihsal sahalarına ilişkin esasları

belirlemek, istihsal vasıtalarının asgari vasıf ve şartlarını, kiralama ve kullanılma esaslarını belirlemek.

- Balıkçılık ve su ürünleri üretim, geliştirme ve araştırma projeleri ile ilgili çalışmalar yapmak.
- Balıkçılık ve su ürünleri avcılığı ve yetiştiriciliği ile ilgili bilgi sistemi oluşturmak.
- Rekabetçi bir tarım sektörünün oluşturulması, fiziki potansiyelin, çevre ve arazinin geliştirilmesi, kırsal alanlardaki yaşam kalitesinin ve ekonomik çeşitliliğin iyileştirilmesi, yerel kırsal kalkınma kapasitesinin oluşturulması için programlar hazırlamak, uygulamak ve izlemek.
- Tarımsal ve kırsal kalkınma desteklerinin uygulanmasına ilişkin gerekli işlemleri yapmak, kontrol etmek ve ödemeler arasındaki uyumu sağlamak.
- Üreticilerin bilgi düzeyini yükseltmek; kooperatif, birlik ve diğer üretici örgütlerinin kurulmasına izin vermek; kooperatif, birlik, oda, üretici örgütleri ve bunların işbirliklerini denetlemek, desteklemek; bunların eylem ve işlemlerinin hukuka uygun olarak sonuçlandırılması için gerekli tedbirleri almak.
- Toprak ve sulama suyu analiz laboratuvarlarının kuruluş esaslarını belirlemek; arazi, toprak, su kaynakları ile ilgili analizleri ve toprak, arazi ve su sınıflandırması yapmak.
- Arazi edindirme işlemlerini yapmak, tarımsal arazilerin parçalanmasını önlemek, arazi düzenlemesi ve toplulaştırması yapmak ve yaptırmak.
- Tarımsal mekanizasyon konusunda politika ve stratejileri tespit etmek, plan ve projeler hazırlamak ve uygulamaya aktarılmasını sağlamak, tarımsal mekanizasyon düzeyinin yükseltilmesi için gerekli çalışmaları yapmak.
- Çiftlik muhasebe veri ağını kurmak ve işletmek.
- Tarımsal verileri toplamak ve istatistikleri oluşturmak.
- Entegre idare ve kontrol sistemi dâhil olmak üzere, görev alanına giren konularda bilgi sistemleri kurmak, işletmek ve güncel tutmak.
- Tarımsal sulamada verimliliği arttırmak, uygun sulama tekniklerinin kullanılmasını sağlamak, uygun sulama tesislerini yaptırmak, toprak kaynaklarını korumak ve tarla içi geliştirme hizmetlerini yürütmek.
- Küresel iklim değişiklikleri, tarımsal çevre, kuraklık, çölleşme, diğer tarımsal afetler ve tarım sigortası ile ilgili hizmetleri yürütmek, tabii afetlerden zarar gören çiftçilere özel mevzuatında yer alan esaslar çerçevesinde yardım yapmak.
- El sanatlarını geliştirmek.
- Tarımsal ürünlerin pazarlanması ile ilgili çalışmalar yapmak.
- Avrupa Birliği kaynakları ve diğer uluslararası kaynaklarla yürütülen kırsal kalkınma programlarına ilişkin koordinasyonu sağlamak.
- 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu ile verilen görevleri yapmak.
- 5648 sayılı Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun uyarınca kurulan İzleme Komitesinin sekretarya işlemlerini yürütmek.
- Tarım sektörüne ve kırsal kesimlere verilecek desteklere ilişkin çalışmalar yapmak, teklifte bulunmak ve 5488 sayılı Tarım Kanunu uyarınca kurulan Tarımsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulunun sekretarya hizmetlerini yürütmek.
- Ulusal kalkınma planları doğrultusunda tarımsal araştırma ve geliştirme stratejilerini ve önceliklerini belirlemek, projeler hazırlamak, hazırlatmak, uygulamak ve uygulamak.
- Çeşit ve ırk geliştirmek, tescil ettirmek ve bunların nüve materyallerini üretmek.
- Yerli gen kaynaklarını korumak ve geliştirmek, gen kaynaklarına erişim ve bunların yararının paylaşımını sağlamak; yetkilendirme, izleme ve denetleme çalışmalarını yapmak.
- Tarımsal ürün piyasalarındaki ulusal ve uluslararası gelişmeleri izlemek, Bakanlığın

görev alanına giren konularda araştırmalar yapmak ve yaptırmak.

- Toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesi ve rasyonel kullanımı amacıyla araştırmalar yapmak.
- Bakanlığa bağlı araştırma kuruluşlarının araştırma hedeflerini belirlemek ve bu kuruluşları denetlemek.
- Hayvan ve bitki hastalıklarında kullanılan aşı, serum, biyolojik ve kimyasal maddeler ile koruma ilaçları hakkında ve bunların bileşimine giren etkili ve yardımcı maddeler konusunda araştırmalar yapmak.
- Denizlerde ve iç sularda su ürünlerine ilişkin bilimsel araştırmalar yapmak ve yapılmasını desteklemek.
- Gıda, yem ve mekanizasyon konusunda araştırmalar yapmak.
- Ulusal ve uluslararası alanda araştırma-geliştirme faaliyetleri yürütmek ve bu kapsamdaki projeleri desteklemek
- Bakanlığın Avrupa Birliği ile ilişkilerini yürütmek ve Avrupa Birliğine uyum çalışmalarında koordinasyonu sağlamak.
- Bakanlığın yabancı ülkeler ve uluslararası kuruluşlar ile ilişkilerini yürütmek ve bu konuda koordinasyonu sağlamak.
- Bakanlığın görev alanına giren konularda görsel, işitsel ve yazılı dokümanların basım ve yayımını yapmak veya yaptırmak.
- Bakanlık teşkilatının her türlü faaliyet ve işlemlerinin teftiş, inceleme ve soruşturma işlerini yürütmek
- Bakanlığın amaçlarını daha iyi gerçekteştirmek, mevzuata, plan ve programa uygun çalışmasını temin etmek üzere gerekli teklifleri hazırlamak ve Bakanlara sunmak
- 5018 sayılı Kamu Malı Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kanunun 15 inci maddesi ve diğer mevzuatla strateji geliştirme ve malı hizmetler birimlerine verilen görevleri yapmak. Bakanlığın taraf olduğu adlı ve idarî davalarda, tahkim yargılamasında ve icra işlemlerinde Bakanlığı temsil etmek, dava ve icra işlemlerini takip etmek, anlaşmazlıkları önleyici hukukî tedbirleri zamanında almak.
- Bakanlık hizmetleriyle ilgili olarak diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından hazırlanan mevzuat taslaklarını, Bakanlık birimleri tarafından düzenlenecek her türlü sözleşme ve şartname taslaklarını, Bakanlık ile üçüncü kişiler arasında çıkan her türlü uyuşmazlığa ilişkin işleri ve Bakanlık birimlerince sorulacak diğer işleri inceleyip hukukî mütalaasını bildirmek.
- Bakanlıkça hizmet satın alma yoluyla temsil ettirilecek dava ve icra takiplerini izlemek, koordine etmek ve denetlemek.
- Bakanlığın amaçlarını daha iyi gerçekteştirmek, mevzuata, plan ve programa uygun çalışmalarını temin etmek amacıyla gerekli hukukî teklifleri hazırlayıp Bakanlara sunmak.
- Bakanlığın insan gücü politikası ve planlaması ile insan kaynakları sisteminin geliştirilmesi ve performans ölçütlerinin oluşturulması konusunda çalışmalar yapmak ve tekliflerde bulunmak.
- 5018 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde, kiralama ve satın alma işlerini yürütmek, temizlik, güvenlik, aydınlatma, ısınma, onarım, taşıma ve benzeri hizmetleri yapmak veya yaptırmak.
- Bakanlığın taşınır ve taşınmazlarına ilişkin işlemleri ilgili mevzuat çerçevesinde yürütmek.
- Bakanlığın genel evrak ve arşiv faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmek.
- Bakanlık sivil savunma ve seferberlik hizmetlerini planlamak ve yürütmek.
- Eğitim amacıyla Bakanlığın görev alanıyla ilgili her türlü bilgi ve belgeyi toplamak, değerlendirmek, yayımlamak, film, slayt, fotoğraf ve benzeri belgeleri hazırlamak veya

hazırlamak, bu konulara ilişkin arşiv, dokümantasyon ve kütüphane hizmetlerini yürütmek.

- Bakanlığın görev alanına giren konularda her türlü eğitim faaliyetini yapmak veya yaptırmak.
- Bakanlığın görev alanına giren alanlarda yapılacak yayınlar hakkında ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlarla işbirliği yapmak.
- Çiftçi eğitimi, tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerini yürütmek. Bakanlık projelerinin Bakanlık bilişim altyapısına uygun olarak tasarlanmasını ve uygulanmasını sağlamak, teknolojik gelişmeleri takip etmek, bilgi güvenliği ve güvenilirliği konusunun gerektirdiği önlemleri almak, politikaları ve ilkeleri belirlemek, kamu bilişim standartlarına uygun çözümler üretmek.
- Bakanlığın bilgi işlem hizmetlerini yürütmek.
- Bakanlığın internet sayfaları, elektronik imza ve elektronik belge uygulamaları ile ilgili teknik çalışmaları yapmak.
- Bakanlık hizmetleriyle ilgili bilgileri toplamak ve ilgili birimlerle işbirliği içinde veri tabanları oluşturmak.
- Bakanlığın mevcut bilişim altyapısının kurulumu, bakımı, ikmali, geliştirilmesi ve güncellenmesi ile ilgili işleri yürütmek, haberleşme güvenliğini sağlamak ve bu konularda görev üstlenen personelin bilgi teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak düzenli şekilde hizmet içi eğitim almalarını sağlamak.
- Bakanlığın basın ve halkla ilişkilerle ilgili faaliyetlerini planlamak ve bu faaliyetlerin belirlenecek usul ve esaslara göre yürütülmesini sağlamak.
- 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununa göre yapılacak bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru bir şekilde sonuçlandırmak üzere gerekli tedbirleri almak.

C. İDAREYE İLİŞKİN BİLGİLER

1920 yılında başlayan Bakanlık teşkilatlanması geçen süre içinde birçok kez değişikliğe uğramıştır. Bu süreçte yasal düzenlemeler, kurulan teşkilat yapısı ve görevleri ile tarımsal uygulamalar analitik bir şekilde ele alınmıştır.

BAKANLIK TARİHÇESİ

- **02 Mayıs 1920, İktisat Vekâleti;** “3 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi ve İcra Vekillerinin Sureti İntihabına Dair Kanun’la ticaret, ziraat, orman, sanayi ve madenlerle ilgili işler İktisat Vekaletince yürütülmüştür.
- **25 Mart 1924-1928, Ziraat Vekaleti;** “432 sayılı Ziraat ve Ticaret Vekaletleri Teşkilî Hakkında Kanun’la Tarım Bakanlığı kurulmuştur.
- **21 Ocak 1929-1931 İktisat Vekaleti;** “1200 sayılı Ticaret ve Ziraat Vekâletlerinin Tevhidi ve İktisat Vekaleti Teşkilî Hakkında Kanun’la Ziraat Vekaleti tekrar İktisat Vekâlet’ine bağlanmıştır.
- **30 Aralık 1931-1937, Ziraat Vekaleti;** “1910 sayılı Ziraat Vekaleti Teşkiline Dair Kanun’la İktisat Vekâlet’inden ayrılarak, Birimlerin görev, yetki ve sorumlulukları belirlenmiş, Tarım, Veteriner ve Orman Genel Müdürlükleri Bakanlığa dahil olmuştur.
- **14 Haziran 1937-1951, Ziraat Vekâleti;** 3203 sayılı “Ziraat Vekâleti Vazife ve Selahiyat Kanunu” ile 1937 yılında Merkez ve Taşra Teşkilatının görev ve sorumlulukları ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Merkez Teşkilatı; Bakanlık Makamı, Danışma ve Denetim, Ana Hizmet, Yardımcı ve Katma Bütçeli Bağlı Kuruluş Birimlerinden, Taşra Teşkilatı; Ziraat Genel Müdürlüğü ve Veteriner Genel Müdürlüğünün illerde örgütlenmesiyle oluşturulmuştur. Teftiş

Heyeti Reisliği ve Hukuk Müşavirliği kurulmuştur. 1944 yılında Türkiye Zirai Donatım Kurumu Genel Müdürlüğü İlgili Kuruluş olarak Bakanlığa bağlanmıştır. Orman Umum (Genel) Müdürlüğü (1937-1974, 1980-1991), Zirai Kombinalar İdaresi (1937-1950) ve Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu (1938-1950) ve FAO Genel Sekreterliği (1937-1962) Bakanlığa katılmışlardır.

- **1951-1962, Ziraat Vekaleti (Gelişme Dönemi);** Atatürk Orman Çiftliği Genel Müdürlüğü (1951-...), Zirai Mücadele ve Zirai Karantina Genel Müdürlüğü (1960-1984), Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü (1951-1979), Toprak Su Genel Müdürlüğü (1960-1973, 1983-1988), Türkiye Tiftik ve Yapağı A.Ş. Genel Müdürlüğü (1960-1983) ve Yem Sanayi T.A.Ş Genel Müdürlüğü (1960-1992) gibi Birimler bu dönemde Bakanlığa bağlanmıştır.

- **1962-1974, Ziraat Vekâleti (Planlı Dönem);** İlk planlı çalışma döneminde “Planlama Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü” vb. birçok yeni Birim Bakanlığa katılmıştır. Çeşitli isim değişikliklerinden sonra Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, “Strateji Geliştirme Başkanlığı” adı altında kurularak (2006) görev, yetki ve sorumlulukları tekrar düzenlenmiştir. Türkiye Süt Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü (1963-1992), Su Ürünleri Genel Müdürlüğü (1963-1982), Yem Tescil ve Kontrol Genel Müdürlüğü (1963-1982) yeni katılan Birimlerdir. Dış İlişkiler Birimi ilk kez oluşturulmuştur.

- **26 Ocak 1974-1981, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı;** Bakanlık adı Cumhurbaşkanlığının 26.01.1974 tarih ve 4/92 sayılı Onayları ile değiştirilmiştir. Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü (1974-...), Et ve Balık Kurumu Genel Müdürlüğü (1974-1992), Sun’i ve Tabii Tohumlama ve Nesil Kontrol Genel Müdürlüğü (1974-1982), Yaş Meyve ve Sebze İhracatı Projeleri Genel Müdürlüğü (1974-1979) bu dönemde Bakanlığa katılmıştır.

- **17 Şubat 1981-1983, Tarım ve Orman Bakanlığı;** “2384 sayılı Orman Bakanlığının Tarım Bakanlığına Devri Hakkında Kanun’la Orman Bakanlığı ve hizmetleri devralınmıştır. Devlet Üretim Çiftlikleri (1937-1982), Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü olarak yeniden yapılandırılmıştır. Toprak ve İskan Genel Müdürlüğü (1982-1984), Bağ-Bahçe İşleri Genel Müdürlüğü (1980-1982), Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrol Genel Müdürlüğü (1980-1982), Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (1980-1982, 1982-1991 Daire Başkanlığı), Milli Parklar ve Avcılık Genel Müdürlüğü (1980-1982), Orman Ürünleri Sanayi Genel Müdürlüğü (1980-1982) bu dönemde bağlanmıştır. Değişik Birimlerle yürütülen hizmetler yeni kurulan Personel Genel Müdürlüğü’ne (1982-...) verilmiştir.

- **1983-1991, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı;**

- ✓ 14 Aralık 1983-1984; “183 sayılı Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK” çıkarılarak Bakanlık ile Köyişleri ve Kooperatifler Bakanlığı birleştirilmiştir. Kooperatifler Genel Müdürlüğü ve Yol Su Elektrik Genel Müdürlüğü (1983-1984) bu dönemde katılmıştır.

- ✓ 18 Haziran 1984-1985; 183 sayılı KHK’yı değiştiren 212 sayılı KHK’nın yürürlüğe girmesiyle 1937’den beri görev yapan Ziraat İşleri ve Veteriner İşleri Genel Müdürlükleri (1937-1984) ve birçok Birim kaldırılmıştır. Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü, Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü, Yayın Dairesi Başkanlığı, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü (1984-...), Proje Uygulama Genel Müdürlüğü (1984-1991), Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği (1984-...) vb. Birimler

bu dönemde kurulmuştur. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü (1984-2005) Bakanlığa bağlanmıştır.

✓ 6 Mart 1985-1991; 183 sayılı KHK ve 212 sayılı KHK, 3161 sayılı Kanunla taşra kuruluşları içerisinde gösterilen Bakanlık Bölge Müdürlüğü kaldırılmıştır.

• **9 Ağustos 1991-2011 Tarım ve Köyişleri Bakanlığı**; Orman Bakanlığı'nın tekrar kurulmasıyla Orman Teşkilatı Bakanlık bünyesinden ayrılmıştır. Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü (1991-2011), Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (1991-2011) bu dönemde oluşturulan yeni Birimlerdir.

• **8 Haziran 2011-...., Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı**; Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının kurulması, 06.04.2011 tarihli ve 6223 Sayılı Kanun'un verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulunca 3.06.2011 tarihinde kararlaştırılmış (Karar Sayısı: KHK/639), 8.06.2011 tarihli ve 27958 Mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 6.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

2017 YILINDA YAYIMLANMIŞ MEVZUAT

a) Kanun

1- Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile Senegal Cumhuriyeti Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Arasında Tarım Alanında Teknik, Bilimsel ve Ekonomik İş Birliği Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 3/4/2017 Tarihli ve 30027 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanmıştır.

b) Bakanlar Kurulu Kararı

1- 2017/9840 Bazı Yerleşim Birimlerinin "Uygulama Alanı" Olarak Tespiti ile Bir Yerleşim Biriminin Bakanlar Kurulu Kararı Kapsamından Çıkarılması Hakkında Karar 24/2/2017 Tarihli ve 29989 sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanmıştır.

2- 2017/9919 Bazı Yerlerde Arazi Toplulaştırması Yapılması ile Bazı Yerlerin Arazi Toplulaştırması Kapsamından Çıkarılması Hakkında Karar 11/3/2017 Tarihli ve 30004 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanmıştır.

3- 2017/9760 Hayvancılık Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Karar 11/3/2017 Tarihli ve 30004 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanmıştır.

4- 2017/9979 Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Doğrudan Merkeze Bağlı Taşra Teşkilatı Olarak Adıyaman İlinde Sert Kabuklu Meyveler Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Kurulması Hakkında Karar 6/4/2017 Tarihli ve 30030 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanmıştır.

5- 2017/10062 Bazı Yerleşim Birimlerinin Uygulama Alanı Olarak Tespiti, Bazı Yerleşim Alanlarında Dağıtılacak Toprak Normunun Belirlenmesi ile Bazı Yerleşim Birimlerinin Uygulama Alanı Kapsamından Çıkarılması Hakkında Karar 4/5/2017 Tarihli ve 30056 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanmıştır.

6- 2017/10073 3083 Sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu Uyarınca Uygulama Alanı İlan Edilen Adıyaman İli, Merkez İlçesi, Büyükkavaklı Köyüne Bağlı Ticir Bağlısının Ana Köyden Ayrılarak Tecir Adıyla Bağımsız Köy Olması Hakkında Karar 13/5/2017 Tarihli ve 30065 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanmıştır.

7- 2017/10071 Tarım Sigortaları Havuzuna İlçe Bazlı Kuraklık Verim Sigortası ile İlgili Olarak Devlet Tarafından Taahhüt Edilecek Hasar Fazlası Desteğine İlişkin Karar 13/5/2017 Tarihli ve 30065 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanmıştır.

8- 2017/10001 Bazı Ovaların Büyük Ova Koruma Alanı Olarak Belirlenmesi Hakkında Karar 2/6/2017 Tarihli ve 30084 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

9- 2017/10584 Çevre Amaçlı Tarımsal Arazilerin Korunması Programını Tercih Eden Üreticilerin Desteklenmesine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar 17/8/2017 Tarihli ve 30157 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

10- 2017/10465 2017 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar 18/8/2017 Tarihli ve 30158 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

11- 2017/10552 Bazı Yerlerde Arazi Toplulaştırması Yapılması Hakkında Karar 18/8/2017 Tarihli ve 30158 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

12- 2017/10488 Isparta ve Konya İllerinde Bulunan Bazı Alanlarda Arazi Toplulaştırması Yapılmasına İlişkin Karar 18/8/2017 Tarihli ve 30158 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

13- 2017/10927 Bazı Yerleşim Birimlerinin Uygulama Alanı Olarak Tespiti, Bazı Yerleşim Alanlarında Dağıtılacak Toprak Normunun Belirlenmesi ve Uygulama Alanı Kapsamına Alınan Bazı Yerleşim Birimlerinin Arazi Toplulaştırması Kapsamından Çıkarılması Hakkında Karar 14/12/2017 Tarihli ve 30270 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

14- 2017/11165 2017 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Kararda Değişiklik Yapılması Hakkında Karar 30/12/2017 Tarihli ve 30286 Sayılı 3. Mükerrer Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

c) Yönetmelik

1-Su Ürünleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 2/1/2017 Tarihli ve 29936 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

2-Bitki Koruma Ürünlerinin Sınıflandırılması, Ambalajlanması ve Etiketlenmesi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 5/1/2017 Tarihli ve 29939 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

3-2017/9703 Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğünün Satım ve Kiraya Verme İşlerine Dair Yönetmelik 12/1/2017 Tarihli ve 29946 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

4-2017/9705 Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğünün 4734 Sayılı Kanunun 3 üncü Maddesinin (a) Bendi Kapsamında Yapacağı Alım İşlerine Dair Yönetmelik 12/1/2017 Tarihli ve 29946 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

5-Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünlerin İthalatında Kullanılacak Veteriner Sağlık Sertifikalarının Standart Modellerinin Belirlenmesine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 17/1/2017 Tarihli ve 29951 sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

6-Türk Gıda Kodeksi Aroma Vericiler ve Aroma Verme Özelliği Taşıyan Gıda Bileşenleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 24/1/2017 Tarihli ve 29958 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

7-Türk Gıda Kodeksi Gıda Etiketleme ve Tüketicileri Bilgilendirme Yönetmeliği 26/1/2017 Tarihli ve 29960 (mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

8-Yemlerin Resmî Kontrolü İçin Numune Alma ve Analiz Metotlarına Dair Yönetmelik 21/1/2017 Tarihli ve 29955 (mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

9-Türk Gıda Kodeksi Beslenme ve Sağlık Beyanları Yönetmeliği 26/1/2017 Tarihli ve 29960 (mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

10-Su Ürünleri Yetiştiriciliği Yatırımlarında İhtiyaç Duyulan Su ve Su Alanları ile Deniz ve İç Sulardaki Su Ürünleri İstihsal Hakkının Kiraya Verilmesi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 14/2/2017 Tarihli ve 29979 sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

11-Türk Gıda Kodeksi Gıda Katkı Maddeleri, Gıda Enzimleri ve Gıda Aroma Vericilerine İlişkin Ortak İzin Prosedürü Hakkında Yönetmelik 24/2/2017 Tarihli ve 29989 sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

12-Türk Gıda Kodeksi Gıda Enzimleri Yönetmeliği 24/2/2017 Tarihli ve 29989 sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

13-Ürünlerin Ülkeye Girişinde Veteriner Kontrollerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 8/3/2017 Tarihli ve 30001 sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

14-Türk Gıda Kodeksi Gıdalara Vitaminler, Mineraller ve Belirli Diğer Öğelerin Eklenmesi Hakkında Yönetmelik 7/3/2017 Tarihli ve 30000 sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

15-Türk Gıda Kodeksi Hayvansal Gıdalarda Bulunabilecek Farmakolojik Aktif Maddelerin Sınıflandırılması ve Maksimum Kalıntı Limitleri Yönetmeliği 7/3/2017 Tarihli ve 30000 sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

16-Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Döner Sermaye İşletmeleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 11/3/2017 Tarihli ve 30004 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

17- Ülkeye Giriş Yapan Canlı Hayvanlarda Yürütülecek Veteriner Kontrollerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 17/3/2017 Tarihli ve 30010 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

18-Doğal Çiçek Soğanlarının Doğadan Toplanması, Üretimi ve İhracatına İlişkin Yönetmelik 21/3/2017 Tarihli ve 30014 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

19-Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğü Sözleşmeli Personel Sicil Amirleri Yönetmeliği 21/3/2017 Tarihli ve 30014 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

20-Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği 23/3/2017 Tarihli ve 30016 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

21-Bitki Pasaportu Sistemi ve Operatörlerin Kayıt Altına Alınması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 28/3/2017 Tarihli ve 30021 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

22-Takviye Edici Gıdaların İthalatı, Üretimi, İşlenmesi ve Piyasaya Arzına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 28/3/2017 Tarihli ve 30021 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

23-Gübrelerin Piyasa Gözetimi ve Denetimi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 1/4/2017 Tarihli ve 30025 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

24-Türk Gıda Kodeksi Gıda Katkı Maddelerinin Spesifikasyonları Hakkında Yönetmelik 3/4/2017 Tarihli ve 30027 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

25-Koyun ve Keçi Türü Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 4/4/2017 Tarihli ve 30028 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

26-Sığır Cinsi Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 4/4/2017 Tarihli ve 30028 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

27-Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 28/4/2017 Tarihli ve 30051 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

28-Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü Memurları Disiplin Amirleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 25/4/2017 Tarihli ve 30076 sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

29-Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü Sözleşmeli Personel Sicil Amirleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 25/4/2017 Tarihli ve 30076 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

30-Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü Sözleşmeli Personel Disiplin Amirleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 25/4/2017 Tarihli ve 30076 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

31-Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği 12/9/2017 Tarihli ve 30178 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

32-Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Taşra Teşkilatı Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 14/9/2017 Tarihli ve 30180 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

33-Safkan Arap ve İngiliz Atlarının Soy Kütüğü, Kayıtları, İthalat ve İhracatı Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 14/9/2017 Tarihli ve 30180 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

34-Türk Gıda Kodeksi Gıda Katkı Maddeleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 22/9/2017 Tarihli ve 30188 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

35-Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği 30/9/2017 Tarihli ve 30192 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

36-Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü’nün Taşra Teşkilatında İstihdam Edilecek Ziraat Mühendisi, Veteriner Hekim, Tekniker ve Teknisyen Pozisyonlarına Ait Sınav ve Atama Yönetmeliği 30/9/2017 Tarihli ve 30192 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

37-Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 7/10/2017 Tarihli ve 30203 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

38-Kanatlı Hayvan Eti Üretiminde Sözleşmeli Üretime İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 27/10/2017 Tarihli ve 30223 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

39- Bitki Koruma Ürünleri İle İlgili Yapılacak Denemeler Hakkında Yönetmelik 9/11/2017 Tarihli ve 30235 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

40- Bitki Koruma Ürünlerinin Ruhsatlandırılması ve Piyasaya Arzı Hakkında Yönetmelik 9/11/2017 Tarihli ve 30235 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

41-Veteriner Tıbbi Ürünler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 16/11/2017 Tarihli ve 30242 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

42-Et ve Balık Ürünleri A.Ş. Genel Müdürlüğü Personel Yönetmeliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik 24/11/2017 Tarihli ve 30250 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

43-Tarım Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri Yönetmeliği 25/11/2017 Tarihli ve 30251 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

44-Çiftçi Kayıt Sistemi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 16/12/2017 Tarihli ve 30272 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

45-Arazi Toplulaştırma Uygulama Yönetmeliği 9/12/2017 Tarihli ve 30265 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

46-Tarım Arazilerinin Korunması, Kullanılması ve Planlanmasına Dair Yönetmelik 9/12/2017 Tarihli ve 30265 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

47-Veteriner Tıbbi Ürünler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 21/12/2017 Tarihli ve 30277 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

48-Gıda İşletmelerinin Kayıt ve Onay İşlemlerine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 21/12/2017 Tarihli ve 30277 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır.

49-Hayvan Nakillerinde Kontrol ve Dinlendirme İstasyonu Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 24/12/2017 Tarihli ve 30280 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

50-Hayvanların Nakilleri Sırasında Refahı ve Korunması Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 24/12/2017 Tarihli ve 30280 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

51-Tarım Sigortaları Havuzu Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 26/12/2017 Tarihli ve 30282 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

52-Hayvansal Gıdalar İçin Özel Hijyen Kuralları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik 31/12/2017 Tarihli ve 30287 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

53-Türk Gıda Kodeksi Aroma Vericiler ve Aroma Verme Özelliği Taşıyan Gıda Bileşenleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 27/12/2017 Tarihli ve 30283 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

d) Tebliğ

1-Tıbbi Sülük (Hirudo Verbana) İhracat Kotasının Tahsisi Hakkında Tebliğ (No: 2017/1) 17/1/2017 Tarihli ve 29951 sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

2-Türk Gıda Kodeksi Bulgur Tebliği (No: 2016/49) 26/1/2017 Tarihli ve 29960 (mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

3-Sığır Cinsi Hayvanlar ile Koyun-Keçi Türü Hayvanların İthalatında Kontrol Belgesi Alınabilmesi İçin Aranacak Şartlar Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2015/2)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2017/5) 8/2/2017 Tarihli ve 29973 sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

4-Sularda Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Nitrat Kirliliğinin Önlenmesine Yönelik İyi Tarım Uygulamaları Kodu Tebliği (No: 2016/46) 11/2/2017 Tarihli ve 29976 sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

5-Tarımsal Sulamaya İlişkin Elektrik Borcu Bulunan Çiftçilere Bu Borçları Ödeninceye Kadar 2017 Yılında Tarımsal Destekleme Ödemesi Yapılmamasına İlişkin Uygulama Tebliği (No: 2017/14) 22/2/2017 Tarihli ve 29987 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

6-Türk Gıda Kodeksi Gıdalarda Eser Elementler ve Bulaşan Seviyelerinin Resmi Kontrolü İçin Numune Alma, Numune Hazırlama ve Analiz Metodu Kriterleri Tebliği (No: 2017/7) 24/2/2017 Tarihli ve 29989 sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

7-Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Konya Ovası ve Doğu Karadeniz Projeleri Kapsamındaki İllerde Hayvancılık Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Uygulama Esasları Tebliği (No: 2017/2) 4/3/2017 Tarihli ve 29997 sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

8- T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretime Dair Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullanılmasına İlişkin Uygulama Esasları Tebliği (No: 2017/15) 8/3/2017 Tarihli ve 30001 sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

9-Türk Gıda Kodeksi Distile Alkollü İçkiler Tebliği (No: 2016/55) 21/3/2017 Tarihli ve 30014 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

10-Türk Gıda Kodeksi Distile Alkollü İçkiler Analiz Metotları Tebliği (No: 2017/9) 21/3/2017 Tarihli ve 30014 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

11-Gübre Analizlerinin Yapıtılacağı Analiz ve Referans Kurum Laboratuvarları İle Analiz Ücretleri Hakkında Tebliğ (No: 2017/16) 26/3/2017 Tarihli ve 30019 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.

12-Türk Gıda Kodeksi Takviye Edici Gıdalar Tebliği (Tebliğ No: 2013/49)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2017/6) 28/3/2017 Tarihli ve 30021 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

13-Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Genç Çiftçi Projelerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (No: 2017/10) 31/3/2017 Tarihli ve 30024 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

14-Türk Gıda Kodeksi Gıda Maddelerinde Kullanılan Renklendiricilerin Saflık Kriterleri Tebliği (Tebliğ No: 2002/27)'nin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Tebliğ (No: 2017/11) 3/4/2017 Tarihli ve 30027 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

15-Türk Gıda Kodeksi Gıda Maddelerinde Kullanılan Tatlandırıcıların Saflık Kriterleri Tebliği (Tebliğ No: 2010/59)'nin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Tebliğ (No: 2017/12) 3/4/2017 Tarihli ve 30027 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

16-Türk Gıda Kodeksi Gıdalarda Kullanılan Renklendiriciler ve Tatlandırıcılar Dışındaki Katkı Maddelerinin Saflık Kriterleri Tebliği (Tebliğ No: 2012/33)'nin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Tebliğ (No: 2017/13) 3/4/2017 Tarihli ve 30027 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

17-Piyasaya Arz Edilen Gübrelerin İzlenmesine Yönelik Tebliğ (No: 2017/17) 6/4/2017 Tarihli ve 30030 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

18-Damızlık Koç Teke Yetiştiriciliği Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Uygulama Esasları Tebliği (No: 2017/18) 15/4/2017 Tarihli ve 30039 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

19-Damızlık Manda Düvesi Yetiştiriciliğinin Desteklenmesine İlişkin Uygulama Esasları Tebliği (No: 2017/19) 15/4/2017 Tarihli ve 30039 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

20-Aricılık, İpekböcekçiliği, Kaz ve Hindi Yetiştiriciliği Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Uygulama Esasları Tebliği (No: 2017/20) 15/4/2017 Tarihli ve 30039 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

21-2017 Yılında Mavi Yüzgeçli Orkinos Avcılığı Yapacak Gemilerin Belirlenmesi ve Bu Gemilere Yapılacak Kota Tahsisine İlişkin Tebliğ (No: 2017/3) 17/4/2017 Tarihli ve 30030 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

22-Çiğ Sütün Arzına Dair Tebliğ (No: 2017/20) 27/4/2017 Tarihli ve 30050 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

23-Türk Gıda Kodeksi Enerji İçecekleri Tebliği (2017/4) 30/6/2017 Tarihli ve 30110 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

24-Türk Gıda Kodeksi Üzüm Pekmezi Tebliği (No: 2017/8) 30/6/2017 Tarihli ve 30110 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

25-Bitkisel Üretime Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2016/29)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2017/21) 5/7/2017 Tarihli ve 30115 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

26-Okul Sütü Programı Uygulama Tebliği (No: 2017/28) 12/8/2017 Tarihli ve 30152 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

27-Hayvancılık Desteklemeleri Hakkında Uygulama Esasları Tebliği (No: 2017/32) 26/8/2017 Tarihli ve 30166 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

28-Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (No: 2017/22) 13/9/2017 Tarihli ve 30179 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

29-Damızlık Düve Yetiştiriciliğinin Desteklenmesine İlişkin Uygulama Esasları Tebliği (Tebliğ No: 2016/39)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2017/25) 13/9/2017 Tarihli ve 30179 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

30-Geleneksel Kıyı Balıkçılığının Kayıt Altına Alınması ve Desteklenmesi Tebliği (No: 2017/37) 13/9/2017 Tarihli ve 30179 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

31-T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretim Dair Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullanılmasına İlişkin Uygulama Esasları Tebliği (Tebliğ No: 2017/15)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2017/24) 14/9/2017 Tarihli ve 30180 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

32-Türk Gıda Kodeksi Zeytinyağı ve Pirina Yağı Tebliği (No: 2017/26) 17/9/2017 Tarihli ve 30183 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

33-Türk Gıda Kodeksi Takviye Edici Gıdalar Tebliği (Tebliğ No: 2013/49)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2017/27) 17/9/2017 Tarihli ve 30183 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

34-Bitkisel Üretimde Biyolojik ve/veya Biyoteknik Mücadele Destekleme Ödemesi Uygulama Tebliği (No: 2017/36) 17/9/2017 Tarihli ve 30183 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

35-Bitkisel Üretimde Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2017/39) 17/9/2017 Tarihli ve 30183 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

36-Sığır Eti İthalatında Sağlık ve Teknik Şartların Belirlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2017/43) 7/10/2017 Tarihli ve 30203 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

37-Türk Gıda Kodeksi Kahve ve Kahve Ekstraktları Tebliği (Tebliğ No: 2016/7)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2017/31) 5/10/2017 Tarihli ve 30201 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

38-4/1 Numaralı Ticari Amaçlı Su Ürünleri Avcılığının Düzenlenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2016/35)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2017/45) 11/10/2017 Tarihli ve 30207 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

39-Balıkçı Gemisini Avcılıktan Çıkaranlara Yapılacak Destekleme Tebliği (No: 2017/35) 13/10/2017 Tarihli ve 30209 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

40-Su Ürünleri Yetiştiriciliği Destekleme Tebliği (No: 2017/38) 14/10/2017 Tarihli ve 30210 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

41-Organik Arıcılık Yapan Yetiştiricilerin Desteklenmesine Dair Tebliğ (No: 2017/41) 14/10/2017 Tarihli ve 30210 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

42-Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerine Destekleme Ödemesi Yapılması Hakkında Tebliğ (No: 2017/34) 24/10/2017 Tarihli ve 30220 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

43-Türk Gıda Kodeksi Kakao ve Çikolata Ürünleri Tebliği (No: 2017/29) 3/11/2017 Tarihli ve 30229 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

44-Biyolojik Mücadele Etmenlerinin Ruhsatlandırılması, İthalat, Üretimi ve Kullanımı Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2008/28)'in Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Tebliğ (No: 2017/30) 9/11/2017 Tarihli ve 30235 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

45-Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ No 2017-22'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ No 2017-46 11/11/2017 Tarihli ve 30237 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

46-Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Sistemine Dâhil Olan Tarımsal İşletmelere Katılım Desteği Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2017/40) 23/11/2017 Tarihli ve 30249 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

47-Türk Gıda Kodeksi Yumurta Tebliği (2014/55)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2017/42) 24/11/2017 Tarihli ve 30250 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

48-Tarımsal Sulamaya İlişkin Elektrik Borcu Bulunan Çiftçilere Bu Borçları Ödeninceye Kadar 2017 Ekilişine Ait Fark Ödemesi Destekleme Ödemesi Yapılmamasına İlişkin Uygulama Tebliği (No: 2017/47) 25/11/2017 Tarihli ve 30251 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır.

49-Türk Gıda Kodeksi Ekmek ve Ekmek Çeşitleri Tebliği (Tebliğ No: 2012/2)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2017/23) 1/12/2017 Tarihli ve 30257 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanmıştır.

50-Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Bireysel Sulama Sistemlerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (No: 2017/48) 7/12/2017 Tarihli ve 30263 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanmıştır.

51-Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeline Göre Yaş Çay Üreticilerine 2017 Yılı Yaş Çay Ürünü İçin Fark Ödemesi Desteği Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2017/33) 13/12/2017 Tarihli ve 30269 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanmıştır.

52-Türk Gıda Kodeksi Aroma Vericiler ve Aroma Verme Özelliği Taşıyan Gıda Bileşenleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 13/12/2017 Tarihli ve 30269 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanmıştır.

53-Tıbbi Sülük (Hirudo Verbana) 2018 Yılı İhracat Kotasının Tahsisi Hakkında Tebliğ (No: 2018/1) 29/12/2017 Tarihli ve 30285 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanmıştır.

54-Doğal Çiçek Soğanlarının 2018 Yılı İhracat Listesi Hakkında Tebliğ (No: 2017/49) 30/12/2017 Tarihli ve 30286 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanmıştır.

e) Milletlerarası Antlaşmalar

1-2017/10681 Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile Senegal Cumhuriyeti Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Arasında Tarım Alanında Teknik, Bilimsel ve Ekonomik İşbirliği Protokolünün Onaylanması Hakkında Karar 29/9/2017 Tarihli ve 30195 Sayılı Resmi Gazete 'de Yayımlanmıştır.

1. FİZİKSEL YAPI

Bakanlığımız merkezde 18, taşrada 1.022 adet olmak üzere toplam 1.040 adet hizmet binası bulunmaktadır. Ayrıca lokal, eğitim ve dinlenme tesisi, misafirhane, kreş ve çocuk kulübü ve lojmanlardan oluşan 3.971 adet sosyal tesisi bulunmaktadır.

Tablo 1: Taşınmazlar

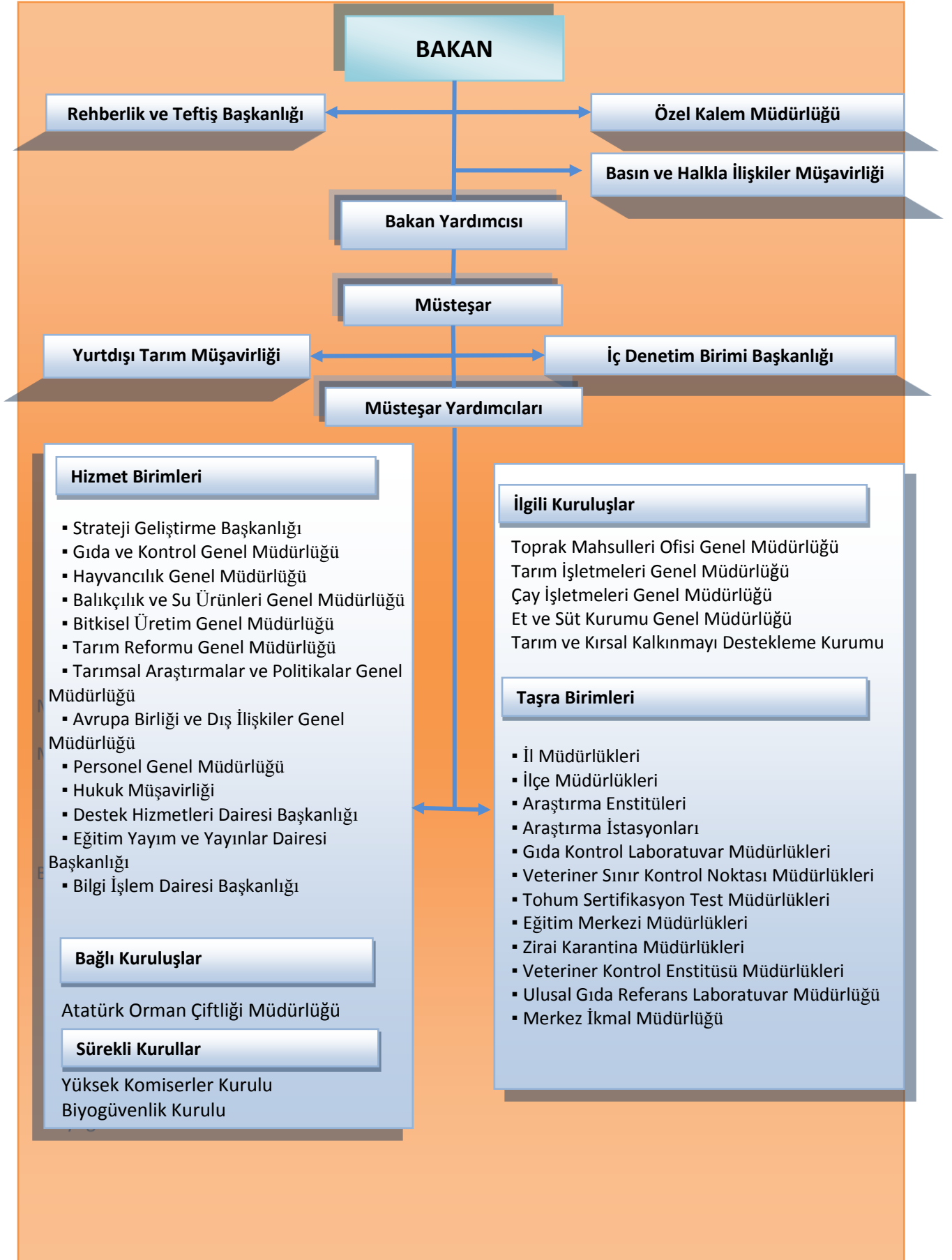
Cinsi	Merkez	Taşra	Toplam
Hizmet Binası	18	1022	1040
Lojman	459	3431	3890
Misafirhane	1	68	69
Eğitim ve Dinlenme Tesisi	3	2	5
Kreş	2	2	4
Çocuk Kulübü	1	0	1
Lokal	0	2	2
TOPLAM	484	4527	5011

Tablo 2: Araç Durumu

Araç Çeşidi	Adet	Yüzde (%)
Otomobiller	1.141	28,5
Yolcu Taşıma Araçları	472	11,8
Yük Taşıma Araçları	1.209	30,2
Arazi Taşıtları	130	3,3
Özel Amaçlı Taşıtlar	68	1,7
Mopet ve Motosikletler	489	12,2
Motorsuz Kara Araçları	268	6,7
Deniz Araçları	222	5,6
Toplam	3.999	100

Kaynak: Taşınır Kayıt ve Yönetim Sistemi (TKYS) 02.02.2018

2. ÖRGÜT YAPISI

3. BİLGİ VE TEKNOLOJİK KAYNAKLAR

Tablo 3: Teknolojik Kaynaklar

Malzemenin Adı	Adet
Masaüstü Bilgisayar	36.112
Dizüstü Bilgisayar	11.697
Tablet Bilgisayar	1.371
Yazıcı	17.817
Faks	1.023
Fotokopi Makinesi	1.935
Projeksiyon Cihazı	1.286
Tarayıcı	2.031
Telefon	21.101
Modem (Erişim Cihazları)	467
Fotoğraf Makinesi	1.795
Kamera	3.805
Video	141

Kaynak : (TKYS) (02.02.2018)

4. İNSAN KAYNAKLARI

Bakanlığımız bünyesinde memur, işçi ve sözleşmeli olmak üzere üç farklı statüde personel istihdam edilmektedir. Memur statülü personel Genel İdare Hizmetleri, Teknik Hizmetler, Sağlık Hizmetleri, Avukatlık Hizmetleri ve Yardımcı Hizmetler sınıfından oluşmaktadır.

Tablo 4: Merkez ve Taşra Teşkilatı Personel Durumu

BİRİMLER	GİH		Teknik Hizm.			Sağlık Hizm.			Avukatlık Hizmetleri	Yardımcı Hizmetler Sınıfı	4/B Sözleşmeli	İŞÇİ PERSONEL			TOPLAM
	GİH idareci*	GİH diğer ünvl.(1)	Mühendis (2)	Tekniker- Teknisyen	Diğer Teknik Ünvl.(3)	Veteriner Hekim	Vs Tekniker / Vs Teknisyen	Diğer sağlık ünvl.(4)				İşçi	4/C	Geçici İşçi	
Merkez	363	1193	1272	228	119	199	0	27	15	48	21	306	-	9	3800
Yurtdışı teşkilatı															
İl ve ilçe Müd.	565	3323	14481	5743	212	6386	1635	407	120	978	3784	5799	1175	5	44613
Kuruluş Müd.	86	1124	2852	795	189	741	117	602		130	46	2701	266	1059	10708
TOPLAM	1014	5640	18605	6766	520	7326	1752	1036	135	1156	3851	8806	1441	1073	59121

* GİH Yönetici kadroları içerisinde gösterilen 176 kadro Bakanlık Müşavirliği kadrolarıdır.

(1) AB Uzmanı ve Uzman Yardımcısı, Mali Hiz. Uzm., İç Denetçi, Baş Müfettiş/Müfettiş Yrd., Hukuk Müşaviri, Baş Kontrolör/Kontrolör ve diğer ünvanlar

(2) MÜHENDİS (Ziraat, Gıda, Su Ürünleri ve diğer ünvanlı mühendisler)

(3) DİĞERLERİ (Kimyager, Tekniker, Ekonomist, İstatistikçi, Tabib, Jeolog, Sosyolog ve benzeri ünvanlar ile Teknisyen v.s ünvanlar)

(4) Veteriner Hekim, VST Teknisyeni/VST Teknikeri, haricinde Sağlık Hizmetleri Sınıfındaki ünvanlar (Daire Tabibi, Psikolog, Biyolog, Diyetisyen, Hemşire v.s. ünvanlar)

5. SUNULAN HİZMETLER

A. GIDA VE KONTROL GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1) Hayvan Sağlığı Ve Karantina Hizmetleri

a) Hayvan Hastalıkları ile Mücadele

Hayvan ve hayvansal ürünlerden insanlara geçen (zoonoz) hastalıklar nedeniyle toplum sağlığı ciddi olarak tehdit altında kalabilmektedir. Hayvan sağlığının güvence altına alınmadığı bir ortamda insan sağlığını korumak ve gıda güvenilirliğini temin etmek mümkün değildir.

“Sağlıklı İnsan İçin Sağlıklı Hayvan” yaklaşımında, hayvan sağlığı ve refahı, gıda güvenirliliği ve halk sağlığı konularında veteriner hekimlerin önemli sorumlulukları bulunmaktadır.

Hayvan sağlığından ve veteriner hizmetlerinden sorumlu olan Bakanlığımızca, her yönüyle stratejik bir sektör olan hayvancılığa gereken önem verilerek, hayvan hastalıklarının kontrol altına alınabilmesi, eradikasyonunun sağlanması amacıyla “Oral Aşılama ile Kuduz Hastalığının Kontrol ve Eradikasyonu Projesi”, “Hayvan Hastalık ve Zararlıları İle Mücadele Projesi” ve “Aşı Üretim Merkezi Kurulması Projesi” gibi ulusal ve uluslararası birçok proje yürütülmektedir.

“HaySag-Hayvan Sağlığı ve Refahı” akıllı telefon uygulaması geliştirilerek 2017 yılında kullanıma açılmıştır. “HaySag” akıllı telefon uygulaması ile; Hayvan hastalıkları hakkında bilgi edinilebilmekte, yayımlanan hayvan sağlığı, hayvan hareketleri ve hayvan refahı ile ilgili mevzuat takip edilebilmekte, Hayvan nakil belgeleri görüntülenebilmekte, Büyükbaş ve küçükbaş hayvanların ırk, cinsiyet, yaş bilgileri küpe numarası ve küpe numarası üzerinde yer alan barkod ile sorgulanabilmektedir. Ayrıca şüphe edilen hayvan hastalıkları en yakın İl Müdürlüğü Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği/Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürlüğü kurumsal e-posta adresine bildirilebilmektedir. Bakanlıkça yayınlanan hayvan sağlığı, hayvan hareketleri ve hayvan refahı ile ilgili güncel duyuruların yayınlanması mümkün olmaktadır. “HaySag” akıllı telefon uygulaması Android ve IOS marketlerden akıllı telefonlara yüklenebilmektedir. Söz konusu mobil uygulama ile vatandaşlar kurbanlık hayvanlarının tür, ırk, cinsiyet ve özellikle yaş bilgilerini sorgulayabilecek, yol kontrollerinde kolluk kuvvetleri hayvan bilgilerini kontrol edebileceklerdir.

Sağlık Taramaları

Bakanlığımızca sürdürülen sağlık taramaları ile hayvan hastalıkları erken teşhis edilmekte, hastalıkların erken teşhis edilmesi de insan ve hayvan sağlığının korunması açısından büyük önem arz etmektedir.

Bakanlığımızca korunma tedaviden daha kolay ve ucuzdur prensibi ile her yıl ülkemizde görülen ihbarı zorunlu hastalıklara karşı mücadele programları oluşturulmaktadır. Bu programlar çerçevesinde aşılama, kordon, karantina, temizlik ve dezenfeksiyon çalışmaları yapılmaktadır.

Şap Hastalığı ile Mücadele

Şap hastalığına yönelik olarak “Bölgesel Risklerin Kademeli Azaltılmasına Dayalı Şap Hastalığının Kontrolü ve Eradikasyon Eylem Planı” hazırlanmış ve 2014 yılı Ocak ayından itibaren uygulamaya konulmuştur. Plan çerçevesinde yapılacak çalışmalar ile Trakya'nın aşılı

ariliğinin sürdürülmesi, Anadolu'da ise Ülkemizin şap hastalığından aşılı ariliği hedeflenmiştir. 2025 yılına kadar ülkemizin tamamında şap hastalığından aşısız ari statüsüne ulaştırılmak amacıyla Bursa, İzmir, Konya, Erzurum ve Şanlıurfa İllerinde farkındalığı artırmak üzere çalıştay düzenlenmiştir.

Aşı içerisindeki antijen miktarı artırılarak koruyucu doz değeri 3PD50 den 6PD50 ye çıkarılmış, böylece aşının kalitesi artırılarak hastalıkla mücadelede etkinlik sağlanmıştır.

Şap Enstitüsü tarafından genel bütçe imkanları ile üretilen şap aşuları hayvan sahiplerinden aşı ücreti alınmadan uygulanmaktadır.

2015 yılında Bursa ve Konya illerinde, 2016 yılında Çanakkale, Samsun ve İzmir illerinde, 2017 yılında Diyarbakır ve İzmir illerinde Şap hastalığında "Tam Zamanlı Saha Tatbikatı ve Salgın Yönetimi Eğitimi" yapılmıştır. Söz konusu tatbikat 2018 yılında İzmir ve Çanakkale illerinde yapılacaktır.

Kuduz Hastalığı ile Mücadele

Kuduz hastalığı ile mücadele hem yaban hayatında havadan aşılama ile hem de sahipli ya da sahipsiz kedi ve köpeklerin aşılama yolu ile sürdürülmektedir.

Hastalığın kontrol altına alınması amacıyla Avrupa Birliği destekli olarak "Kuduz Hastalığına Karşı Ağızdan Aşılama Projesi" 2014-2016 yıllarında uygulanmıştır. Proje kapsamında yılda bir kez olmak üzere 3 yıl süreyle yaban hayatına karşı, 105 Bin km² ormanlık ve kırsal alanda havadan aşılama çalışması yapılmış, her uygulama döneminde yaklaşık 1,9 Milyon adet aşılı yem kullanılmıştır. Söz konusu projenin devamı niteliğinde 2018 yılı Sonbaharında başlayacak yeni bir proje hazırlanmış olup, bu kapsamda 3 yıl süreyle yılda iki kez olmak üzere toplam 6 uygulama yapılacak, her bir uygulama döneminde 4,5 Milyon adet aşılı yem kullanılarak, 225 Bin km² ormanlık ve kırsal alanda havadan aşılama çalışması yapılacaktır.

Yabani hayvanlara yönelik aşılamanın yanında, evcil ve sokak kedi ve köpeklerine uygulanmak üzere Bakanlığımız bütçesinden her yıl kuduz aşısı alınmakta ve aşı bedeli alınmadan uygulanmaktadır. 2017 yılı içerisinde 619.890 kedi-köpek aşılanmıştır.

Brusella Hastalığı ile Mücadele

Brusella hastalığı ile mücadele, konjunktival aşı kullanılarak sürdürülmektedir. Aşılar Pendik Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğü tarafından üretilmekte, ihtiyaç duyulduğunda bütçe imkanları dahilinde özel sektörden aşı satın alınmaktadır.

Hastalıkla mücadele amacı ile aşılamanın yanında, atık yapan hayvanlarda ve bu hayvanların bulunduğu işletmede izleme yapılmaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmalar ile mihrak sayılarında önemli düşüşler gözlenmiştir.

Koyun Keçi Vebası Hastalığı ile Mücadele

Bakanlığımız Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından üretilen PPR aşuları Ülkemiz genelinde yetiştiricilerden aşı ücreti alınmadan koyun ve keçilerine uygulanmaktadır.

2017 yılında aşılama programı kapsamında, Trakya'da tüm küçükbaş hayvanlar, Anadolu'da ise hastalık mihraklarındaki tüm hayvanlar ile yeni doğan hayvanlar ve daha önce aşılanmamış ergin hayvanlar aşılanmıştır.

Tavuk Vebası Hastalığı ile Mücadele

Hastalık 2015 yılında Kastamonu, Balıkesir ve Manisa illerinde tespit edilmiş olup, 2.047.271 adet kanatlı hayvan itlaf ve imha edilmiştir. Söz konusu mihraklarda yapılan çalışmaların ardından 15.08.2015 tarihinde Dünya Hayvan Sağlığı Teşkilatına (OIE) Ülkemizin hastalıktan arılığı olduğu bildirilmiştir.

2015, 2016 ve 2017 yıllarında tüm Ülkemizi kapsayacak şekilde hastalık hakkında aktif survey çalışması yapılmıştır. Ayrıca klinik survey çalışmaları da devam etmektedir.

Avian İnfluenza Acil Eylem Planı kapsamında oluşturulan Ulusal Hastalık Kriz Merkezi toplantıları yapılmakta olup, toplantı kararları ilgili paydaşlar ile paylaşılmaktadır. Söz konusu Acil Eylem Planı 2017 yılında güncellenerek yayınlanmıştır.

Hastalığın çıkması durumunda ihracatın kesilmemesi amacıyla yayınlanan İhbarı Mecburi Tavuk Vebası (Avian İnfluenza) Hastalığından Ari Bölgelerin Tanımlanması ve İlanı Hakkında Talimat kapsamında 81 ilimiz hastalıktan ari bölge olarak ilan edilmiş olup, 2017 yılında bu Talimat kapsamında survey planları hazırlanarak uygulanmıştır.

Hastalığa hazırlıklı olmak amacıyla 2005 yılından bu yana Gerçek Zamanlı Tatbikatlar yapılmaktadır. Tatbikatlar 3 gün masa başı eğitimi, 1 gün saha uygulaması ve 1 gün değerlendirme şeklinde gerçekleştirilmektedir. 2016 yılında Bursa, Erzurum, Konya ve Denizli, 2017 yılında Nevşehir ve Şanlıurfa'da illerinde yapılan tatbikat 2018 yılında Mersin ve Ordu illerinde yapılacaktır.

Sığırların Nodüler Ekzantemi Hastalığı ile Mücadele

Vektörlerle bulaşan ve çok uzak mesafelere yayılabilen Sığırların Nodüler Ekzantemi (Afrika Hastalığı) Ülkemizde ilk olarak 01.08.2013 tarihinde görülmüştür. Hastalığın kontrolü için sineklerle mücadele, hasta hayvanların itlafı, aşılama, kordon, karantina, temizlik ve dezenfeksiyon uygulamaları yapılmaktadır.

Sığırların Nodüler Ekzantemi hastalığının kontrolü amacı ile koyun keçi çiçek hastalığı aşısı güvenilir olarak uygulanabilmektedir. Sığırların Nodüler Ekzantemi hastalığı ile mücadele amacı kapsamında 2013 yılında hastalık görülen iller ile bu illere sınır illerimizde bulunan büyükbaş hayvanlar 2014 yılı aşılama programına alınmıştır. 2015, 2016 ve 2017 yıllarında ise tüm iller aşı programına alınarak büyükbaş hayvan varlığının tamamının aşılanması amaçlanmıştır.

Sığırların Nodüler Ekzantemi hastalığı 2014 yılında tazminatlı hayvan hastalıkları arasına alınmıştır. Hastalığa yakalanan hayvanlar tazminatlı olarak itlaf ve imha edilmektedir. Tazminat oranı 2015 yılından itibaren 4/4 oranına yükseltilmiş olup, itlaf edilen hayvan kıymet takdirlerinin tamamı yetiştiricilere ödenmektedir.

Mavidil Hastalığı ile Mücadele

Vektörlerle bulaşan Mavidil hastalığı uzun bir aradan sonra Ülkemizde yeniden 12 Ağustos 2014 tarihinde görülmüştür. Mavidil hastalığına karşı Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından aşı üretilmektedir. Mavidil hastalığının yayılmasının engellenmesi için riskli illerde bulunan küçükbaş hayvanlar aşılama programına alınmış ve aşılanmıştır. Aşılama ile birlikte kordon ve karantina tedbirleri ile sivrisinek mücadelesi yapılmaktadır.

Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü tarafından başlatılan, Mavidil hastalığının kontrolü amacı ile gebe hayvanlara uygulanabilecek inaktif aşı üretimi çalışmaları ve söz konusu aşuların sığır ve keçilerde de kullanılabilmesi çalışmaları devam etmektedir.

Kene İlaçlama Programı

Bakanlığımız ve Sağlık Bakanlığı koordinasyonu ile yürütülen ilaçlamalar ile kene popülasyonunun azaltılması ve bu sayede de kenelerin sebep olduğu başta Kırım Kongo Kanamalı Ateşi hastalığı olmak üzere diğer hastalıkların insanlara bulaşmasının önlenmesi hedeflenmiştir. 2017 yılında 13 ilde 92.128 işletmede 2.765.543 adet büyükbaş ve 397.360 adet küçükbaş hayvan ilaç uygulaması yapılmıştır.

2017 yılı Hayvan Hastalık ve Zararlıları ile Mücadele Programı çerçevesinde yürütülen önemli faaliyetler ile ilgili sonuçlar tabloda verilmiştir.

Tablo 6: Hayvan Hastalıkları İle Mücadele (2017)

Hastalık Adı	İcraatın Konusu (Aşılama, Tarama) Uygulama (Baş/Doz)
Şap-Büyükbaş (İlkbahar)	14.199.323
Şap-Büyükbaş (Sonbahar)	14.604.761
Şap-Küçükbaş	2.377.669
Sığır Brusellozu	2.313.629
Koyun-Keçi Brusellozu	4.771.439
Koyun-Keçi Çiçek Hastalığı	2.604.630
Şarbon-Büyükbaş	382.806
Şarbon-Küçükbaş	280.215
Sığır Tüberkülozu (Tarama)	143.100
Kuduz (Kedi-Köpek)	619.890
Koyun-Keçi Vebası	13.459.956
Mavidil	1.699.648
Lumpy Skin Disease	13.864.033

Epidemiyoloji Faaliyetleri

Ülkemiz hayvancılığı için büyük tehdit oluşturan ve ekonomik kayıplara neden olan bulaşıcı hayvan hastalıklarının epidemiyolojik takibi koordine edilmektedir. Bakanlık, Veteriner Enstitü Müdürlükleri ve İl Müdürlüklerinde oluşturulan ve birbiriyle koordineli olarak çalışan Epidemiyoloji Birimleri tarafından bulaşıcı hayvan hastalıklarının kontrolü ve nihai eradikasyonu çalışmaları çerçevesinde mihrak araştırması, mücadele yöntemlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi, verilerin analizi ile güncel ve epidemiyolojik kriterlere uygun raporların hazırlanması faaliyetleri yürütülmektedir.

Bu kapsamda, epidemiyolojik verilerin izlenebilirliğini sağlamak için Veteriner Bilgi Sistemi (VETBİS) de Epidemiyoloji birimi tarafından yürütülmektedir. Geçmiş yıllarda olduğu gibi

2017 yılı içerisinde de Veteriner Bilgi Sistemi İl Sistem Sorumlularına yönelik saha personelinin talep ve önerilerinin alındığı ve 6 aylık ile yıllık değerlendirmelerin yapıldığı 2 (iki) eğitim ve değerlendirme toplantısı gerçekleştirilmiş olup, bunların ilki 22-26 Mayıs 2017 tarihinde gerçekleştirilmiş ve 340 personele eğitim verilmiştir. İkincisi 6-17 Kasım 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olup, eğitime 500 teknik personel katılım sağlamıştır.

Bakanlığımız bünyesinde sahada görev yapmakta olan veteriner hekimler tarafından hastalıkların epidemiyolojik olarak incelenmesi, filyasyon ve bulaş kaynaklarının izlenmesi açısından teknik kapasitesini geliştirmek amacıyla Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü koordinasyonunda ve Avrupa Şap Hastalığı Komisyonunun (EuFMD) teknik desteği ile 4 grup halinde 2017 yılı Şubat ve Mart aylarında toplamda 126 Epidemiyoloji İl Birim sorumlusunun katılımının sağlandığı "Mihrak Araştırması ve Klinik Surveylans" çalışmaları yapılmıştır. Yine teknik kapasite gelişimi sağlanması açısından EuFMD teknik desteği ile Haziran ayında sahada görevli 155 Veteriner Hekimin katılım sağladığı ve bir ay boyunca devam eden web tabanlı uzaktan eğitim (e-learning) programı gerçekleştirilmiştir.

6-17 Kasım 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilen eğitime Epidemiyoloji İl Birim Sorumluları da dahil edilerek toplamda hayvan hastalıkları ile mücadele de görev alan 320 personele Epidemiyoloji konusunda teknik eğitim verilmiştir.

Bu eğitimlerden elde edilen çıktılarla 2017 yılı içerisinde Genel Müdürlük ve İl Müdürlüğü personeli tarafından yapılan 219 ihbarı mecburi hastalık mihrakının epidemiyolojik olarak incelenmesi ve geri-ileri izleme yapılması sonucu 39 mihrak belirlenmiş ve kontrol altına alınmıştır.

Veteriner Bilgi Sisteminde hastalıkların etkin analizi, izlenmesi ve veri yönetimini sağlamak amacıyla "Epidemiyoloji" ekranı oluşturulmuş ve bu ekranla ilgili çalışmalara devam edilmektedir. Ayrıca saha personeline yönelik eğitim faaliyetlerini organize etmek amacıyla e-learning ekranı yapılandırma çalışmalarına da devam edilmektedir.

b) Hayvan Hareketleri ve Kimliklendirme Faaliyetleri

Hayvan Hareketleri

Ülkemizde sığır cinsi ve koyun keçi türü hayvanlar küpelenecek hayvan kayıt sistemlerinde (Türkvat ve KKKS) kayıt altına alınmaktaydı. Türkvat ve Koyun Keçi Kayıt Sistemi (KKKS), Tarım Bilgi Sistemi Projesi kapsamında yer alan Hayvancılık Bilgi Sistemi (HAYBİS)'nde birleştirilerek; tüm hayvan türlerinin tek bir sistemde kaydedileceği Hayvan Kayıt Sistemi (TÜRKVET) ile hastalık, aşılama, numune takibi sistemlerinin yer alacağı Veteriner Bilgi Sistemi 30 Haziran 2016 tarihinde devreye alındı.

Sığır cinsi hayvanlar il içinde pasaportla, koyun ve keçi türü hayvanlar nakil belgesi ile hareket etmekte, iller arası canlı hayvan ve hayvansal ürün sevkleri resmi veteriner hekim tarafından düzenlenen veteriner sağlık raporları ile yapılmaktadır.

Resmi ve özel kesimhanelerden elde edilen hayvansal ürünler resmi veteriner hekimler tarafından sevk edilmektedir.

Yurtiçi canlı hayvan ve hayvansal ürünlerin iller arası sevklerinde düzenlenmesi zorunlu olan Veteriner Sağlık Raporları TÜRKVET üzerinden düzenlenmeye başlanmış olup, yurtiçi

hareketler kontrol altına alınmıştır. Hareketlerin kontrol altına alınması hayvan hastalıkları ile mücadeleye olumlu katkı sağlamıştır.

Tablo 7: Yıllara Göre Sevk Sayıları

Yıl	Sevk Sayısı	
	Büyükbaş	Küçükbaş
2015	1.776.847	6.395.434
2016	1.455.865	6.735.571
2017	1.709.506	6.994.212

Nakilde Hayvan Refahı ve Satıcıların Kayıt Altına Alınmasına İlişkin Faaliyetler

Nakilde hayvan refahı kapsamında gerçek ve tüzel kişi ve kuruluşlara ait nakil araçlarının taşıyacağı teknik ve sağlığa uygun asgari şartlar belirlenerek, nakil sırasında hayvanlara refakat eden bakıcılar ile nakil araçlarının sürücülerine yeterlilik belgesi, nakil yapan nakliyecilere yetki belgesi ve hayvan naklinde kullanılan araçlara onay belgesi verilerek veri tabanında kayıt altına alınmaktadır.

Hayvan ticareti yapan satıcılar, hayvan hastalıklarının yayılmasını engellemek ve teknik, hijyenik ve sağlıklı şartlarda çalışmalarını sağlamak amacıyla kayıt altına alınmaktadır.

Nakilde hayvan refahı ve satıcıların kayıt altına alınması kapsamında yapılan belgelendirme (sertifikasyon) çalışmaları aşağıda verilmiştir.

Tablo 8: Sertifikasyon Çalışmaları

Sertifika Adı	2015	2016	2017
Bakıcı Yeterlilik Belgesi	40.866	39.121	41.303
Sürücü Yeterlilik Belgesi	37.450	36.831	39.172
Tip-1 Nakliyeciler Yetki Belgesi	20.757	20.782	22.516
Tip-2 Nakliyeciler Yetki Belgesi	31	64	69
Uzun Yol Nakil Aracı Onay Belgesi	41	66	66
Satıcı Çalışma İzin Belgesi	11.750	15.314	14.882

Hayvan Satış Yerleri

Ülkemizde hayvan satış yerleri, 24.12.2011 tarihli ve 28152 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Hayvan Satış Yerlerinin Ruhsatlandırılma ve Denetleme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” çerçevesinde ruhsatlandırılmaktadır. Bu kapsamda Ülkemizde toplam 119 Hayvan Pazarı ve 19 Hayvan Borsası olmak üzere toplam 138 ruhsatlı hayvan satış yeri bulunmaktadır.

Kurban Faaliyetleri ve Trakya’ya Hayvan Sevkleri

Ülkemizde kurban faaliyetleri Bakanlığımızın da yer aldığı Bakanlıklar Arası Kurban Hizmetleri Kurulu Kararı doğrultusunda her yıl Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan Kurban Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Tebliğ çerçevesinde yürütülmektedir. Kurbanda kesilen hayvan sayıları tabloda verilmiştir.

Tablo 9: Kurbanda Kesilen Hayvan Sayıları

	2015	2016	2017
Büyükbaş (Adet)	867.652	923.751	817.805
Küçükbaş (Adet)	2.716.336	2.939.252	2.720.271

Trakya'ya Hayvan Sevkleri

Hayvanların en az 3 ay sevk edilecekleri işletmede bulunmaları, 1 ay karantina altına alınmaları, bu süre içerisinde yarıçapı 10 km'lik çevre alanında şap hastalığı görülmemesi ve Şap Enstitüsü tarafından yapılan testte hastalık bulaştırma riskini taşımadıkları tespit edilmesi durumunda söz konusu hayvanların Trakya'ya sevkine izin verilmektedir. Şap Enstitüsü'nden alınan verilere göre; 2017 yılında Kurban Bayramında 11.575 büyükbaş, 9.001 küçükbaş hayvan Anadolu'dan Trakya'ya geçmek üzere onay almıştır.

Kimliklendirme Faaliyetleri

Ülkemizde sığır cinsi ve koyun keçi türü hayvanlar, hayvan hareketlerinin ve hayvan hastalıklarının daha etkin kontrolünü sağlamak, ülkesel ya da bölgesel eradikasyon programlarının etkin yürütülmesini desteklemek, ilgili birimlerce gerekli sağlık, ıslah, istatistik ve destekleme ödemeleri kayıtlarının daha düzenli tutulması ve değerlendirilmesi amacıyla plastik kulak küpeleriyle tanımlanarak AB'ye uyumlu hayvan kayıt sistemlerinde kayıt altına alınmaktadır.

Sığır cinsi hayvanlar Türkvvet veri tabanına, koyun ve keçi türü hayvanlar ise Koyun Keçi Kayıt Sistemi'ne (KKKS) kaydedilmekteydi. Türkvvet ve Koyun Keçi Kayıt Sistemi (KKKS), Tarım Bilgi Sistemi Projesi kapsamında yer alan Hayvancılık Bilgi Sistemi (HAYBİS)'nde birleştirilerek; tüm hayvan türlerinin tek bir sistemde kaydedileceği TÜRKVET 30 Haziran 2016 tarihinde devreye alınmıştır.

Tablo 10: Yıllara Göre Kaydedilen Hayvan Sayıları

Yıl	Kaydedilen Hayvan Sayısı	
	Büyükbaş	Küçükbaş
2015	4.501.566	13.927.148
2016	4.595.416	14.522.783
2017	7.990.705	19.608.327

Veteriner Laboratuvar ve Ruhsatlandırma

2017 yılında Bakanlığımıza bağlı Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüklerinde, 1.457.845 numunede 1.925.648 analiz yapılmıştır.

2017 yılsonu itibariyle; toplam 6.132 muayenehane, 63 poliklinik, 54 hayvan hastanesi, Bakanlığımıza bağlı Enstitülerle birlikte 38 adet veteriner teşhis ve analiz laboratuvarı, 138 deney hayvanı kuruluşu faaliyetine devam etmektedir.

Hayvan Hastalığı Tazminatı-Atık Desteği

Bakanlığımızca yayımlanan Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliği ile belirlenen hastalıklara yakalanan hayvanların sahiplerine, aşı serum uygulaması nedeni ile ölen hayvanların sahiplerine, hayvan hastalıkları nedeni ile imha edilen hayvansal ürünlerin, yem, madde ve malzemeleri ödenmektedir. Ayrıca Bakanlıkça belirlenen aşı uygulamaları sonrasında büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarda oluşan atıklar için hayvan sahiplerine atık desteği ödemesi yapılmaktadır.

Tablo 11: Hayvan Hastalığı Tazminat Ödemeleri

Destekleme Türü	Yılı		
	2015	2016	2017
Hayvan Hastalığı Tazminatı (TL)	167.719.075,12	77.423.996,23	90.859.705,78
Atık (TL)	-	27.600,00	197.575,00

Diğer Desteklemeler

Programlı aşılamalarda görevlendirilen serbest veteriner hekimlere ve hastalıktan ari işletme sertifikası verilen çiftliklere destekleme ödenmektedir.

Tablo 12: Serbest Veteriner Hekimlere Ödenen Aşılama Destekleme Ödemeleri

Yıl	Serbest Veteriner Hekim Sayısı	Ödenen Miktar* (TL)
2015	326	1.014.308,76
2016	192	920.749,75
2017	188	861.909,25

Tablo 13: Hastalıktan Ari İşletme ve Hayvan Sayıları

Yıl	İşletme Sayısı	Hayvan Sayısı	Destekleme Miktarı (TL)
2015	597	179.196	57.812.937,50
2016	638	198.025	34.054.136,55
2017	745	238.097	56.359.803,70

c) Hayvan Ve Hayvansal Ürünler Sınır Kontrol Hizmetleri

Ülkeye Giriş Kontrolleri

Hayvan ve hayvansal ürün ithalatına, Bakanlığımızca belirlenen hayvan sağlığı ve veteriner sağlık sertifikası şartlarını karşılayan onaylı ülkelerden ve işletmelerden izin verilmektedir. Bu kapsamda, izinli ülke listelerinin oluşturulması amacıyla sığır eti ithalatı için 7 ülkede ve tavuk ayağı ithalatı için 2 ülkede kesimhane işletmesi denetimi gerçekleştirilmiştir.

Hayvansal ürün ithalatında izinli ülke ve işletme listelerinin oluşturulmasına yönelik çalışmalar devam etmekte olup, ihracatçı ülkelerde denetimler gerçekleştirilerek 28 kırmızı et kesimhanesi, 15 hammadde tedariki için kanatlı kesimhanesi ve 20 hayvansal yan ürün işletmesi ithalata izinli işletme listesine eklenmiştir.

2017 yılı içerisinde hayvansal ürün ve yan ürün işletmesi ile ülke onayı çalışmaları kapsamında toplam 63 adet işletme onaylanmıştır.

Tablo 14: 2017 Yılında İthalat İçin Onaylanan Ülkeler ve İşletme Sayıları

Ülke	İşletme Faaliyeti	Onaylanan İşletme Sayısı
Polonya	Kanatlı Kesimhanesi (Hammadde Tedariki İçin Onaylı) ve Sığır Kesimhanesi	17
Romanya	Kanatlı Kesimhanesi (Hammadde Tedariki İçin Onaylı) ve Sığır Kesimhanesi	13
Fransa	Sığır Kesimhanesi	5
Macaristan	Sığır Kesimhanesi	1
Bosna ve Hersek	Sığır Kesimhanesi	3
Letonya	Sığır Kesimhanesi	3
Sırbistan	Sığır Kesimhanesi	1
Afganistan	Deri/Post	1
Azerbaycan	Deri/Post	7
Filistin	Deri/Post	1
Gürcistan	Deri/Post ve Yün/Kıl	6
Katar	Deri/Post	1
Kırgızistan	Deri/Post	1
Somali	Deri/Post	1
Türkmenistan	Deri/Post	2
Toplam		63

Ülkemize ithal edilecek sığır etlerinin, Bakanlığımız tarafından görevlendirilen resmî veteriner hekim tarafından sağlık muayenesi yapılan, ülkemiz örf ve adetlerine uygun olarak kesimi gerçekleştirilen sığırlardan elde edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, 2017 yılı içerisinde Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından yapılan sığır eti ithalatı çalışmalarında gerekli kontrolleri yürütmek üzere ithalatın yapılacağı ülkelere, "Sığır Eti İthalatında Sağlık ve Teknik Şartların Belirlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2017/43)" çerçevesinde Bakanlığımızca onaylı kesimhanelerde görev almak üzere 232 Veteriner Hekim görevlendirmesi yapılmıştır.

2017 yılında 23 adet Veteriner Sınır Kontrol Noktaları ve ithalata yetkili 7 adet İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü tarafından 58.688 adet veteriner kontrolü yapılmış olup, bunlardan 10.680 numune alınarak 41.785 adet laboratuvar analizi yaptırılmıştır.

2017 yılında ülkemize yapılan hayvansal ürün ithalat kontrollerinde 111 adet uygunsuzluk tespiti yapılmış olup, söz konusu uygunsuzluklarla ilgili mevzuat kapsamında gerekli işlemler yapılarak, konuya ilişkin ihracatçı ülkelere resmi yollarla bildirim yapılmıştır. 2017 yılında reddedilen hayvansal ürünlerin reddedilme sebeplerine ilişkin veriler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 15: Hayvansal Ürün Reddedilme Sebebi

Hayvansal Ürün Reddedilme Sebebi	2017
	Reddedilen Sevkiyat Sayısı
Belge ve Kimlik Uyuşmazlığı	15
Laboratuvar Analiz Sonuçlarında Uygunuzluk	39
Yasaklı Ülke/Bölge	9
Sertifika Eksikliği	10
Geçersiz Sertifika	19
Yetkisiz Gümrük	6
Diğer	13
TOPLAM	111

Bakanlığımız teklifi ile Ekonomi Bakanlığı tarafından 30 Aralık 2017 tarihli ve 30286 (2. Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Kontrolüne Tabi Ürünlerin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2018/5)” nde ev ve süs hayvanı yemi hammaddesi olarak ithal edilmek istenen kalp, karaciğer, akciğer, dalak, böbrek Kontrol Belgesine tabi tutulmuştur.

İhracat Kontrolleri

Taşra teşkilatımızla birlikte ulusal mevzuatımız ve ithalatçı ülke talepleri doğrultusunda prosedürlerin oluşturulması, sertifika modellerinin oluşturulması, tesislere ihracat izni verilmesi ve ihracat izni bulunan tesislerde ihracat denetimlerinin gerçekleştirilmesi, ihraç edilecek ürünler için sertifika düzenlenmesi gibi birçok konuda çalışmalar sürdürülmektedir .

Tablo 16: Hayvan, Hayvansal Ürün ve Yan Ürün İhracat Kontrolleri

	Alınan Numune Sayısı	Yapılan Analiz Sayısı	Düzenlenen Sağlık Sertifikası Sayısı	Oluşturulan Sertifika Modeli
Canlı Hayvan	1.330	1.155	3.735	11
Hayvansal Ürünler	1.863	4.005	72.518	62
Hayvansal Yan Ürünler	516	508	5.081	4

Avrupa Birliği’ne İhracat

Tablo 17: Avrupa Birliğine İhracat İzni Bulunan İşletme Sayısı

Avrupa Birliğine İhracat İzni Bulunan İşletme Sayısı Ürün Grubu	İşletme sayısı
Balıkçılık ve su ürünleri	119
Süt ve süt ürünleri	14
Isıl işlem görmüş kanatlı eti ürünleri	9
B sınıfı yumurta	23
Kolajen	4
Jelatin	3

Rusya Federasyonu'na İhracat

Tablo 18: Rusya Federasyonu'na ihracat izni bulunan işletme sayısı

Ürün Grubu	İşletme sayısı
Balıkçılık ve su ürünleri	43
Kanatlı eti ve ürünleri	16
Süt ve süt ürünleri	8
Günlük civciv ve kuluçkalık yumurta	20

Çin Halk Cumhuriyeti'ne İhracat

Türkiye'den Çin'e İhraç Edilecek Süt Ürünlerinin Veteriner ve Sağlık Şartları Konusunda Protokol imzalanmış olup, sertifikanın onaylanması beklenmektedir.

Ülkemizden Çin Halk Cumhuriyeti'ne kanatlı et ve et ürünleri ihracatının yapılabilmesine ilişkin protokol çalışmalarının ivedilikle başlatılmasına yönelik talepte bulunulmuş olup ayrıca "İhbarı Mecbur Tavuk Vebası (Avian Influenza) Hastalığından Ari Bölgelerin Tanımlanması ve İlanı Hakkında Talimat" Çin Halk Cumhuriyeti makamlarına iletilmiştir.

Süt ve süt ürünleri ile kanatlı et ve et ürünleri işletmelerimize ait liste ÇHC resmi makamlarına gönderilmiş olup teknik heyet ziyareti beklenmektedir. Halihazırda ÇHC'ye 33 adet balıkçılık ve su ürünleri işletmesinin ihracat onayı bulunmaktadır. Güncelleme yapılması amacıyla Ekonomi Bakanlığı'na güncel liste iletilmiştir. İhracat izni verilen su ürünleri ürün gruplarına yeni ürün gruplarının eklenmesi amacıyla talepte bulunulmuştur.

Suudi Arabistan'a İhracat

Ülkemizden Suudi Arabistan'a ihracat onayı bulunan 1 adet kırmızı et ve et ürünleri, 8 adet kanatlı eti ve ürünleri olmak üzere toplam 9 adet onaylı işletme bulunmaktadır. Kanatlı eti ve ürünleri ile kırmızı et ve et ürünleri ihraç etmek isteyen işletme sayısının artırılması ve işletme onay yetkisinin Bakanlığımıza verilmesi konularında çalışmalar devam etmektedir.

Diğer Ülkelere İhracat

Ülkemizden Japonya'ya kanatlı eti ihracatının başlatılabilmesine yönelik yapılan tüm çalışmalar ve karşılıklı yapılan müzakereler sonucunda, Japon Sağlık, Çalışma ve Refah Bakanlığı tarafından ülkemiz hayvan sağlığı statüsü uygun bulunmuş ve kanatlı eti ithalatında kullanılacak sağlık sertifikası kabul edilmiş olup, ihracat başvurusu yapan 30 adet işletmeye ihracat izni verilmiştir. Listeye girmek üzere başvuru yapan işletmelere ilişkin başvurular ilgili ülke resmi makamlarına iletilmektedir.

Japonya, Irak, Fas, Gürcistan, Filipinler ve Avrasya Ekonomik Birliği Ülkelerinin de dahil olduğu toplam 61 ülkeye kanatlı eti ve ürünleri ihracatı yapılmaktadır.

AB ve Avrasya Ekonomik Birliği ülkelerinin de dahil olduğu toplam 75 ülkeye süt ve süt ürünleri ihracatı yapılmaktadır.

ÇHC ile AB ve Avrasya Ekonomik Birliği ülkelerinin de dahil olduğu 77 ülkeye su ürünleri ihracatı yapılmaktadır.

Diğer Ürünlerin İhracatı

Damızlık düve ve sperma; Irak, Kırgızistan, Cezayir, Mali, Senegal, Nijerya, Ürdün, Lübnan, Tunus, Fas ve Kenya ile görüşmeler devam etmektedir. Tunus'tan teknik bir heyet davet edilmiştir.

Gürcistan ile yürütülen çalışmalar sonrasında Ülkemizden, Gürcistan'a damızlık sığır ve sığır semeni ihracatı konusunda anlaşma sağlanmıştır.

Kolajen ve Jelatin; Avrupa Birliği başta olmak üzere ihracatı birçok ülkeye ihracatı yapılan Jelatin ve kolajene yönelik toplam 18 ülkeyle teknik düzenlemelere ilişkin görüşmeler devam etmektedir.

Kedi Köpek Maması; Avrupa Birliği başta olmak üzere ABD, Azerbaycan, Endonezya, İsrail, Lübnan gibi ülkelerin de dahil olduğu birçok ülkeye ihracat yapılmaktadır.

Hayvansal Yan Ürünler; AB, Gürcistan, İran, Azerbaycan, Ürdün, İsrail, B.A.E'nin de dahil olduğu 38 ülkeye ihracat yapılmaktadır.

Yumurta; Azerbaycan-Nahçıvan, Gürcistan, Irak, KKTC, Kuveyt, Kırgızistan, Suriye, Özbekistan, Suudi Arabistan, Angola, Ekvator Ginesi, Katar ve B.A.E gibi ülkeler başta olmak üzere birçok ülkeye ihracat yapılmaktadır.

Ayrıca, İran yetkili veteriner servisi ile yapılan görüşmeler neticesinde, İran'a sofralık yumurta ihracatında kullanılmak üzere veteriner sağlık sertifikası üzerinde anlaşma sağlanmış olup sofralık yumurta ihracatına başlanmıştır.

AB'ye süt ve süt ürünleri ihracatı kapsamında oluşturma çalışmaları sürdürülen onaylı çiftlikler, 2017 yılı itibarı ile 127 adet ulaşmış olup, bu işletmelerdeki toplam 62.035 baş büyükbaş hayvan bulunmaktadır.

d) Veteriner Sağlık Ürünleri ve Halk Sağlığı Hizmetleri

Stratejik Eylem Planı kapsamında, piyasada bulunan veteriner ilaçlarının pazarlama izin dosyasında yer alan standartlarda olup olmadığının kontrol edilmesi amacıyla piyasada bulunan veteriner tıbbi ürünlerden her yıl analiz ve etiket kontrolü için % 5 oranında alınan numune miktarı 2018 yılı performans programında % 10 oranına arttırılacaktır.

Söz konusu ürünlerin toptan satış yerleri ve tıbbi ürün temin izinli hayvancılık işletmeleri yılda iki kez, perakende satış yerleri (eczaneler, veteriner muayenehane, klinik, poliklinik ve hayvan hastaneleri) yılda bir kez denetlenmektedir. Bu kapsamda;

Tablo 19: Genel Müdürlük Tarafından Yapılan Denetimler

Yıl	Analize Alınan Ürün	Yapılan İşlemler
2017	74 adet	2 adet ürüne geri çekme

Tablo 20: İl Müdürlükleri Tarafından Yapılan Denetimler

Satış Yerleri/Temin İzinli Yerler	Denetim Sayısı (2017)	Yapılan İşlemler
Perakende Satış Yerleri	5.460	Yılda Bir kez rutin denetim
Veteriner Ecza Depoları	168	Yılda İki kez rutin denetim
Hayvancılık İşletmeleri	703	Yılda İki kez rutin denetim

Analiz ya da etiket kontrolü sonucu uygun bulunmayan ürünler/satış yerleri/işletmeler için yapılan işlemler neticesinde uygunsuzluk tespit edilirse Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 37 inci maddesi gereğince idari para cezası uygulanmaktadır.

Tablo 21: Veteriner Sağlık Ürünleri

	Yurtiçi	Yurtdışı	Toplam
GMP Sertifikalı Üretim Yerleri	26	20	46
	Yerli	Yabancı	Toplam
Ruhsat Sahibi Firma Sayısı	133	21	154
Veteriner Tıbbi Ürünler (İlaçlar)	1.533	571	2.104
Veteriner Biyolojik Ürünler (Aşılar)	112	348	460
Veteriner Ecza Depoları			169
Perakende Satış Yerleri			5.460

Veteriner Tıbbi Ürünler İçin İyi Üretim Uygulamaları (GMP)

Türkiye'de veteriner tıbbi ürün endüstrisi, bu ürünlerin geliştirilmesi, üretimi ve kontrolünde yüksek Kalite Yönetim standartlarını muhafaza etmektedir. Bakanlığımız ve veteriner tıbbi ürün endüstrisi veteriner tıbbi ürünleri üretim öncesi tasarım aşamasından tüketim sonrasına kadar geçen yaşam döngüsünün her bir aşamasında mevzuat ve teknolojiye gelişmeleri izleyerek sürekli iyileştirilen dinamik bir yapı içerisinde kalmasını sağlamaktadır.

Veteriner tıbbi ürünlerin Türkiye'de üretimi, Bakanlığımızdan üretim yeri izinli tesislerde gerçekleştirilmektedir. Üretim yeri izni belgesi, faaliyete hazır tesislere, tesisin GMP şartlarına uygunluğunu kanıtlayan ve denetim sonrasında düzenlenen GMP sertifikasıyla birlikte verilmektedir.

Yurtdışında faaliyet yürüten üretim yerlerinin PIC/S üyesi otoritelerinden almış oldukları GMP sertifikalarının kabul edilmesi için verilen süre sona ermiş olup, 05.05.2017 tarihi itibarıyla PIC/S üye otoritelerinden GMP sertifikası almış tesislerde denetim kapsamına alınmıştır. Bu kapsamda; PIC/S üyesi otoritelerinden GMP sertifikası almış 103 adet üretim tesisi GMP denetimi başvurusu yapmış olup, bunlardan 11 adet üretim tesisi 2017 yılında denetlenmiş, kalan üretim tesislerinin 2018 yılında denetim planlaması yapılmıştır.

Pazarlama İzin Sistemi

Pazarlama izin sistemi, tüm veteriner tıbbi ürünlerin Bakanlık tarafından değerlendirilmesi yoluyla, güncel güvenlik, kalite ve etkinlik gerekliliklerine uygunluğunun temin edilmesini sağlamaktadır. Pazarlama izni sistemi, ülkemiz piyasasına girmesine izin verilen tüm ürünlerin, sadece faaliyetleri düzenli olarak Bakanlık tarafından Kalite Risk Yönetimi ilkeleri kullanılarak denetlenen izinli üreticiler tarafından üretilmesine veya ithal edilmesine hizmet

etmektedir. Veteriner tıbbi ürünlere pazarlama izni verilmesi ile ilgili incelemeler, Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü ve bağlı Enstitü Müdürlüklerinden uzmanların katılımıyla oluşturulmuş Veteriner Tıbbi Ürün Komisyonu tarafından yerine getirilmektedir. Bu çalışmalar Veteriner İlaç Komisyonu ve Veteriner İmmünolojik Ürün Komisyonu olarak iki alt komisyon tarafından yürütülmektedir.

2017 yılı içerisinde, 36 adedi veteriner biyolojik ürün olmak üzere, toplam 280 adet veteriner tıbbi ürün, Veteriner Tıbbi Ürün Komisyonu tarafından incelenmiş 45 adedi ilaç 7 adedi de biyolojik ürün olmak üzere toplam 52 adet veteriner tıbbi ürüne pazarlama izni düzenlemiştir. 2017 yılında 132 adet yeni pazarlama izni başvuru dosyasının ön incelemesi gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte 2017 yılı içerisinde 222 adet tıbbi olmayan veteriner sağlık ürününe izin belgesi verilmiştir. Bakanlığımızdan izinli veteriner tıbbi ürünlerle ilgili 1000'i aşkın değişiklik başvurusu incelenerek sonuçlandırılmıştır.

Temsilci Veteriner Ecza Depoları ve Veteriner Ecza Depoları ile İlgili Faaliyetler

Veteriner tıbbi ürünlerin toptan satışı Bakanlığımızdan ruhsatlı veteriner ecza depoları ile veteriner biyolojik ürünler hariç Sağlık Bakanlığından ruhsatlı ecza depoları aracılığı ile yapılmaktadır. Veteriner biyolojik ürünlerin dağıtımı, veteriner ecza depolarınca veya yine bu depolarda veya temsilci veteriner ecza depolarında muhafaza edilmesi şartı ile pazarlama izin sahiplerince de gerçekleştirilmektedir. Temsilci veteriner ecza depoları sadece belirli veteriner tıbbi ürünlerin bulundurulduğu, depolama dışında ikinci ambalajlama gibi ürünlere ilişkin belirli işlemlerin yürütüldüğü depolardır.

Veteriner Tıbbi Ürünler Hakkında Yönetmeliğin 39. maddesi gereğince Veteriner Ecza Depolarında gerçekleştirilmesi gereken "Isı ve Nem Validasyon" çalışmaları başlatılmış ve süreç devam etmektedir. Ayrıca Veteriner Ecza Depolarının "Faaliyet Kapsamları ve Bulundurulması Mecburi Ürünler" yönünden kapsamları belirlenmiştir.

16.11.2017 tarih ve 30242 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Veteriner Tıbbi Ürünler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile veteriner ecza deposu ve temsilci veteriner ecza depolarına ruhsat verme yetkisi İl Müdürlüklerine devredilmiştir.

Gıda Kaynaklı Zoonotik Etkenlerin İzlenmesi İle İlgili Faaliyetler

Salmonella ve Belirlenmiş Diğer Gıda Kaynaklı Zoonotik Etkenlerin Kontrol Altına Alınması Yönetmeliği gereği Salmonella kontrol programının hazırlanabilmesi için ihtiyaç duyulan survey çalışması, 2014-2017 yılları arasında Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından desteklenerek Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi ve Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Gıda Kontrol Genel Müdürlüğümüz işbirliği ile yürütülen 'Kanatlı Hayvanlardan ve Gıdalardan Salmonella İzlenmesi ve Kontrol Programlarının Geliştirilmesi Projesi' kapsamında yapılmış ve bu proje ile elde edilen bilimsel veriler ışığında "Ulusal Salmonella Kontrol Programı" hazırlanmıştır.

Antibiyotiklere dirençli bakterilerin yol açtığı infeksiyonlar tüm dünyada en önemli halk sağlığı problemlerinden birini oluşturmaktadır. İnsanlar ve hayvanlar söz konusu patojenler ile hastalandıklarında normal şartlarda antibiyotik kullanımı sonucu iyileşmesi beklenen infeksiyonların sağaltımı mümkün olmamakta, farklı kombinasyon ve/veya yüksek doz antibiyotik tedavilerinde istenen sonuçlar elde edilememektedir. Gün geçtikçe önemi artan bu durum karşısında ulusal ölçekte bir izleme ve kontrol programı oluşturulması amacıyla TAGEM işbirliğinde Ulusal Veteriner Antibiyotik Direnç İzleme Projesi yürütülmektedir.

2) Bitki Sağlığı ve Bitki Koruma Hizmetleri

Entegre M¼cadele Faaliyetleri

Zirai m¼cadele uygulamalarında kimyasal kullanmadan önce k¼lt¼rel tedbirler, biyolojik m¼cadele, biyoteknik m¼cadele gibi alternatif y¼ntemlerin uygulanması, evre dostu m¼cadele y¼ntemlerinin yaygınlaştırılması amacıyla 5 yıllık programlar halinde hazırlanan “Entegre M¼cadele Uygulama Program ve Prensipleri” çerçevesinde uygulanmaktadır.

Tablo 22: 2017 Yılı Entegre M¼cadele çalışmaları

¼r¼n	Program			Uygulama			Gerçekleşme %
	İl	ifti	Alan (da)	İl	ifti	Alan (da)	
Antepfıstığı	6	835	57.450	6	902	59.270	108
Bağ	33	2.466	47.562	33	2.312	46.690	94
Buğday	52	18.583	2.373.340	52	12.020	2.108.123	65
Elma	30	1.635	35.373	29	1.317	29.721	81
Fındık	14	1.803	31.766	14	1.430	27.785	79
Kayısı	9	705	14.052	9	488	10.056	69
Kiraz	16	1.221	18.591	15	1.164	19.747	95
Mısır	15	1.350	161.000	15	1.154	154.784	85
Nohut	8	660	17.930	8	588	20.012	89
Mercimek	3	175	28.550	2	100	26.000	57
¼rt¼altı	21	1.523	3.449	19	1.199	3.557	79
Pamuk	13	1.657	378.270	13	2.329	260.095	141
Patates	22	1.718	39.495	18	1.097	46.056	64
şeftali	10	489	6346	10	359	6.080	73
Zeytin	18	3.702	226.555	18	6.830	187.226	184
Turunçgil	2	720	9.233	2	740	8.326	103
Genel Toplam	81	42.216	3.565.055	81	34.029	3.013.528	81

Entegre ve Kontroll¼ ¼r¼n Y¼netimi (EK¼Y) Projesi

Bakanlığımızca taze meyve ve sebzelerde entegre m¼cadele prensiplerinin yaygınlaştırılması ve kalıntının ¼nlenmesi amacıyla EK¼Y projesi uygulanmaktadır. EK¼Y projeleri ile hem i t¼ketime g¼venilir ¼r¼n arzı sağlanmakta, hem de ihracatta olası sorunların yaşanması ¼nlenmektedir.

Tablo 23: Entegre ve Kontrollü Ürün Yönetimi 2017 Yılı Çalışmaları

Ürün	Program			Uygulama			Gerçekleşme %
	İl	Çiftçi	Alan (da)	İl	Çiftçi	Alan (da)	
Armut	4	397	9.040	3	403	9.001	102
Bağ	9	840	17.878	9	874	21.066	104
Çilek	1	15	70	1	15	64	100
Domates	4	249	3.221	4	227	3.724	91
Elma	7	601	18.573	7	505	26.456	84
Erik	1	9	98	1	9	75	100
İncir	2	154	2.150	2	158	2.243	103
Kayısı	3	166	3.442	3	167	3.460	101
Kiraz	17	1.159	14.394	17	1.077	15.326	93
Örtüaltı	11	1.616	9.683	14	1.601	10.786	99
Şeftali	6	595	9.206	6	426	12.835	72
Turunçgil	8	1.393	97.068	8	1.484	97.988	107
Marul	1	15	550	1	13	535	87
Genel Toplam	81	7.059	190.923	81	6.959	203.559	99

Süne Mücadelesi

Süne mücadelesi çalışmaları ülke çapında süne ile bulaşık olan tüm hububat alanlarında yapılmaktadır. 2017 yılında; 640 ekip ile 59 ilde, 9.000 köyde 38.7 milyon dekar alanda süne sürveyleri yapılmıştır. Yapılan sürveyler sonucunda;

- Süne popülasyonu ekonomik zarar eşiğinin üzerinde olan 10.279.386 dekar alanda ilaçlama kararı alınmış olup, 24 ilde, 7.138.783 dekar alanda kimyasal mücadele yapılmıştır. İlaçlama kararı alındığı halde çiftçilerimiz tarafından 3.140.603 dekar alanda ilaçlama yapılmamıştır.
- Yaklaşık 28.400.000 dekar hububat alanı ilaçlama dışı bırakılmıştır.
- 1,8 milyon adet parazitoid üretimi ve salımı yapılmış olup son 15 yılda toplam 92,9 milyon adet parazitoid üretim ve salımı yapılmıştır.
- Mücadelenin başarısını değerlendirmek amacıyla 11.818 adet numune üzerinden emgi analizi yapılmış olup emgi oranı mücadele yapılan alanlarda % 0,62, mücadeleye gerek duyulmayan alanlarda % 0,66, mücadele gerektiği halde ilaçlanmayan alanlarda % 2,55 olarak tespit edilmiştir. Ülkemiz genelinde emgi oranı ortalaması % 0,81 olarak hesaplanmıştır.
- Süne mücadelesinin Milli Ekonomiye katkısı; 1.448.159.728 TL olmuştur.

Çekirge Mücadelesi

Tarım alanlarının dışında kalan; çayır-mera, hazine arazisi, köy ortak arazisi, gibi şahıs mülkü olmayan yerlerde çekirge mücadelesi, devlet yardım mücadelesi şeklinde yürütülmektedir. 2017 yılında; Çekirge çıkma ihtimali olan ve programa alınan 59 İlde, 227.972 dekar alan takip edilmiştir. Kimyasal mücadele yapılması gereken; 43 İlde, 80.855 dekar alanda kimyasal mücadele yapılmıştır.

Tarla Faresi Mücadelesi

Tarla faresi mücadelesi amacıyla 2017 yılında 72 ilde 13.067.919 dekar alanda sürvey yapılmış ve sürvey sonucuna göre 67 ilde 2.161.946 dekar alanda mücadele yapılmıştır.

Akdeniz Meyvesineği (*Ceratitis capitata*) Mücadelesi Pilot Projesi Çalışmaları

Akdeniz meyvesineği (*Ceratitis capitata*) turunçgil ve birçok meyve türünde zararlı olup aynı zamanda ülkemizde karantina etmenidir. Zararlı ile zamanında ve toplu mücadele yapılması ve mücadelenin etkinliğinin artırılması amacıyla Adana, Hatay, Osmaniye ve Mersin illerinde “Akdeniz Meyve Sineği Mücadelesi Pilot Projesi” 309.000 dekar alanda yürütülmektedir. Bu kapsamda belirlenen alanlarda mücadele amaçlı 50.000 adet kitle yakalama tuzakları üreticilere ücretsiz dağıtılmıştır.

Tahmin ve Uyarı Sistemleri (TUS) ile İlgili Çalışmalar

Zararlı organizmalar ile zamanında mücadele yapılabilmesi amacıyla sıcaklık, nem vb. iklim verilerini kullanarak uyarı veren bilgisayarlı elektronik tahmin erken uyarı sistemleri kullanılmaktadır.

Elmada; Elma Karalekesi (*Venturia inaequalis*) ve Elma İç Kurdu (*Cydia pomonella*) ile Bağda; Bağ Salkım Güvesi (*Lobesia botrana*) ve Bağ Mildiyösü (*Plasmopora viticola*) konularında elektronik tahmin ve uyarı sistemleri kullanılmaktadır.

2017 yılında 44 ilde 196 adet elmada, 82 adet bağda, 46 adet hem bağ hem de elmada kullanılmak üzere toplamda 324 adet tahmin ve uyarı sistemi 3.032.751 dekar alanda kullanılmaktadır.

Sürvey Çalışmaları

Sürvey çalışmaları yıllık “Bitki Sağlığı Uygulama Programı” kitabında yer alan talimatlar çerçevesinde İl/İlçe Müdürlüklerimiz tarafından yürütülmektedir. Ülkemizde 2017 yılında sürveyi yürütülen zararlı organizma sayısı 29’dur. Bu zararlı organizmalardan 11’i ülkemizde varlığı bilinmeyen, 18’i ülkemizde sınırlı olarak bulunan zararlı organizmalardır.

Tablo 24: 2017 Yılı Sürvey Çalışmaları

Konukçu	Ülkemizde varlığı bilinmeyen zararlı organizmalar *
Asma	Bois Noir (Bn) İle Flavescence Doree (Fd) Fitoplazması
Çam	Çam solgunluk nematodu (<i>Bursaphelenchus xylophilus</i>)
Turunçgil	Narenciye Yeşillendirme (<i>Citrus Greening Bacterium</i>)
	Citrus Yellow Vein Clearing Virüs (CYVVCV)
Pamuk	Pamuk unlu biti (<i>Phenacoccus solenopsis</i>)
Zeytin - Bağ	<i>Xylella fastidiosa</i>
Kivi	Kivide Bakteriyel Kanser (<i>Pseudomonas syringae actinidiae</i>)
Patates	<i>Epitrix similaris</i>
Orman – Süs b.	Ani meşe ölümü (<i>Phytophthora ramorum</i>)
Nar	Narda Bakteriyel Yanıklık (<i>Xanthomonas axonopodis punicae</i>)
Çam	Çam çirali kanser hastalığı (<i>Gibberella circinata</i>)
Patates	Patates siğili (<i>Synchytrium endobioticum</i>)
	Bakteriyel solgunluk ve patates kah. çürüklüğü (<i>R.solanacearum</i>)
	Patates halka çürüklüğü (<i>C. michiganensis</i> subsp. <i>sepedonicus</i>)
	Patates kist nematodları (<i>Globodera rostochiensis</i> , <i>G. pallida</i>)
	Patates kök ur nematodları (<i>Meloidogyne chitwoodi</i>)

Konukçu	Ülkemizde varlığı bilinmeyen zararlı organizmalar *
	Patates güvesi (<i>Phthorimaea operculella</i>)
Karpuz	Karpuz bakteriyel meyve lekesi (<i>Acidovorax avenae</i> subsp. <i>citrulli</i>)
Taş çekirdekler	Sarka virüsü (Plum pox potyvirus PPV)
Çeltik	Çeltikte beyaz uç nematodu (<i>Aphelenchoides besseyi</i>)
Palmiye	Palmiye kırmızıböceği (<i>Rhynchophorus ferrugineus</i>)
Domates	Domates lekeli solgunluk virüsü <i>Lasioptera</i> sp.
Kestane	Kestane gal arısı (<i>Dryocosmus kuriphilus</i>)
Soğan	Soğanda beyaz çürüklük (<i>Sclerotium cepivorum</i>)
Polifag	Turunçgil uzun antenli böceği (<i>Anoplophora chinensis</i>)
Meyve	Kanadı noktalı sirke sineği (<i>Drosophila suzuki</i>)
Mısır	Batı mısır kök kurdu (<i>Diabrotica virgifera</i>)
Havuç	<i>Candidatus Liberibacter solanacearum</i>

* Zararlı organizmanın konukçularının üretildiği tüm illerde sürveyleri yapılmaktadır.

Karantina ve Eradikasyon Çalışmaları

Ülkemizde sınırlı alanlarda varlığı tespit edilen hastalık, zararlı ve yabancı otlar ile bunların konukçularının bulaşık olmayan alanlara taşınmasını ve yayılmasını önlemek için teknik ve yasal tedbirler alınmaktadır.

Tablo 25: 2017 Yılı Karantina ve Eradikasyon Çalışmaları

Sıra No	Karantina Etmeni	İl Sayısı	Alan (da/adet)	Tedbir
1	Patates siğili	17	38.265 da	Patates ve diğer konukçu bitki üretimi yasaklanmıştır.
2	Bakteriyel solgunluk ve patates kahverengi çürüklüğü	13	2.092 da	
3	Patates halka çürüklüğü	9	3.112,5da	
4	Patates kist nematodları	7	2.024 da	
5	Karpuz bakteriyel meyve lekesi	1	28,671 da	Karpuz ve diğer konukçu bitki üretimi yasaklanmıştır.
6	Şarka virüsü	13	17.000 adet	Bulaşık ağaçlar/fidanlar imha edilmiştir.
7	Kestane gal arısı (<i>Dryocosmus kuriphilus</i>)	3	27.006 da	Biyolojik mücadele çalışmaları yürütülmektedir.
8	Palmiye kırmızıböceği	5	2.217 adet	Bulaşık ağaçlar imha edilmiştir.
9	Turunçgil uzunantenneli böceği (<i>Anoplophora chinensis</i>)	2	3.331 ağaç	
10	Domates lekeli solgunluk virüsü	2	70.270 da	Karantina çalışmaları devam etmektedir.
11	Kanadı noktalı sirke sineği (<i>Drosophila suzuki</i>)	36	0	Tuzaklarda tespit edildi. Karantina çalışmaları devam etmektedir.
12	<i>Lasioptera</i> sp.	2	11.043 da	Karantina çalışmaları devam etmektedir.
13	Pamuk unlu biti (<i>Phenacoccus solenopsis</i>)	4	366 da	
14	Turunçgil sarı damar açılması virüsü	1	12.250 ağaç	Bulaşık ağaçlar/fidanlar imha edilmiştir.

Hasat Öncesi Pestisit Denetimi

Hasat öncesi pestisit denetimleri sonucunda yasaklı, tavsiye dışı ve hatalı BKÜ kullanımı tespit edilen ürünlere imha veya hasadı geciktirme ve ürün sahiplerine ise idari para cezası uygulanmaktadır. Denetim faaliyetleri; 81 ilde, 43 farklı üründe risk esasına göre yürütülmektedir. Bu kapsamda 16.171 üretim yeri denetimi yapılmıştır.

Tablo 26: Hasat Öncesi Pestisit Denetim Grupları

Denetim Grubu	İl Sayısı	İşletme Sayısı	Denetim Sayısı
Meyve	47	6.723	6.723
Sebze	48	6.344	6.344
Diğer	23	3.104	3.104
Toplam	81	16.171	16.171

Bitki Pasaportu Denetimleri

Bitki pasaportu sistemi bir iç karantina uygulaması olup amacı üretim materyallerinin üretildiği yerde bitki sağlığı kontrollerini yaparak karantina organizmalarından arı üretim materyallerinin ticaretinin yapılmasını sağlamaktır. Bu kapsamda 2017 yılında 5.425 bitki pasaportu operatörü kayıt altına alınmış ve üretim yerleri kontrol edilmiştir.

Tablo 27: Bitki Pasaportu Uygulama ve Denetimleri

	İl Sayısı (Adet)	Operatör Sayısı (Adet)	Yıllık Denetim Sayısı (Adet)	İdari yaptırım Sayısı (Adet)	Tutarı (TL)
Uygulama	81	5.425	9.991	12	48.893.59

Biyolojik ve Biyoteknik Mücadele Desteklemeleri

Bitkisel üretimde zararlı organizmalarla mücadelede zirai ilaç kullanımının azaltılması, kalıntının önlenmesi ve ekosistemin korunması ile sürdürülebilir tarımın sağlanması amacıyla kimyasal mücadeleye alternatif yöntemler teşvik edilmektedir. Bu kapsamda biyolojik ve biyoteknik mücadele uygulayan üreticilerimize destekleme ödemesi yapılmaktadır. Uygulama, ilk olarak 2010 yılında örtü altı üretiminde başlatılmış, daha sonraki yıllarda kalıntı çıkma riski yüksek olan ve biyolojik ve biyoteknik mücadele uygulama imkânı olan ürünleri de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. 2017 yılında 12.000.000,00 TL destekleme ödemesi yapılmıştır.

Karantina, İthalat ve İhracat Faaliyetleri

Ülkemize ithal edilecek bitki ve bitkisel ürünlerin bitki sağlığı denetimleri Bitki Karantinası Yönetmeliği'ne göre yapılmaktadır. İthal edilecek ürünlerin söz konusu Yönetmeliğin EK-1 ve Ek-2 sinde yer alan organizmalardan arı Ek-4'de yer alan özel şartları taşıması gerekmektedir. Yapılan kontroller sonucunda Ülkemiz mevzuatına uygun görülmeyen ürünlerin yurda girişine izin verilmemekte ve ihracatçı Ülkeye uygunsuzluk konusunda bildirimde bulunmaktadır. İhracatta ise alıcı ülke bitki sağlığı şartlarına göre bitki sağlığı kontrolleri yapılarak uygun olanlara Bitki Sağlık Sertifikası düzenlenmektedir. İthalat ve ihracatta gerektiğinde üründen numune alınarak analiz yapılmaktadır.

Ahşap ambalaj materyalinin ısıtılma tabi tutulması için Ahşap Ambalaj Malzemesi İşaretleme İzin Belgesi verilmesi ve iptal işlemleri Bakanlığımız tarafından yapılmaktadır. Bu kapsamda yıl içerisinde 51 ısıtılma fırını için izin belgesi verilmiş olup, 54 ısıtılma fırınının izin belgesi ise iptal edilmiştir.

Rusya Federasyonu'na ihracat

Rusya Federasyonu, 30 Kasım 2015 tarih ve 1296 sayılı Hükümet Kararnamesi ile Türkiye menşeli aşağıdaki ürünlerin Rusya'ya ithalatına yasaklama getirmiştir.

- Karanfiller (taze)
- Domates, Soğan, Karnabahar, Brokoli, Hıyar (taze veya soğutulmuş)
- Portakal, Mandarin (taze veya kuru)
- Üzüm, Elma, Armut, Kayısı, Şeftali, Nektarin, Erik, Çilek (taze)
- Tuz

Rusya Federasyonu'nun çıkardığı çeşitli kararnameler ile yukarıda belirtilen ürünlerin Rusya Federasyonu'na ihracatında uygulanan kısıtlamalar kaldırılmıştır.

Rusya Federasyonu'na yaş meyve sebze ihracatımızda karantina ihlalleri nedeniyle domates, biber, kabak, marul, nar ve patlıcan ürünleri için Rusya Federasyonu Federal Veterinerlik ve Karantina Servisi (Rosselkhoznadzor) tarafından kısıtlama uygulanmıştır. Rus uzmanlar tarafından bu ürünlerin ülkemizdeki üretim alanları ve paketleme tesislerinde yapılan denetimler sonucunda, bu ürünleri kendilerine ait üretim alanlarında üreten ve kendilerine ait paketleme tesislerinde işleyerek ihraç edebilecek firmalar için Rusya Federasyonu'na ihracat izni verilmiştir. Bu ürünler için uygulanan kısıtlamaların Rosselkhoznadzor tarafından sonlandırılmasına ilişkin süreç aşağıda açıklanmıştır.

Rusya Federasyonu'na Biber, Kabak, Marul, Nar Ve Patlıcan İhracatı

Rusya Federasyonu tarafından, 1 Eylül 2017 tarihinden itibaren, 9 adet firma için Rusya Federasyonu'na biber, kabak ve marul ihracatında kısıtlamanın kaldırıldığı bildirilmiştir.

Rosselkhoznadzor uzmanlarının üretim alanları ve paketleme tesislerindeki denetimleri akabinde 27 adet firmanın Rusya Federasyonu'na nar ve patlıcan ihracatına izin verilmiştir. Bu kapsamda nar ürünü için 20 firma, nar ve patlıcan için 4 firma, Patlıcan için ise 3 firmaya Rusya Federasyonu'na ihracat yetkisi verilmiştir.

İhracat kısıtlaması sonlandırılan biber, kabak, marul, nar ve patlıcan ihracatının artırılması için bu ürünleri üreten, paketleyen ve ihraç edebilecek olan 67 adet firmadan oluşan yeni liste Rus tarafına iletilmiştir.

Rusya Federasyonu'na Domates İhracatı

Rusya Federasyonu tarafından, ikili ticari ilişkilerimizin yeniden tesis edilmesi ve geliştirilmesi gerektiği ifade edilerek, Rus bitki sağlığı gerekliliklerinin ihlali nedeniyle Rusya'ya ihracatımıza kısıtlama getirilen domates için, Rus uzmanlarca yapılan denetleme sonuçlarına istinaden, üç firmalarının Rusya'ya domates ihracatı yapmasına izin verilmiştir.

Firma sayısının artırılması yönünde üreticiler ve ihracatçılardan gelen talepler ile Rusya Federasyonu'nun, kendi üretim alanlarında domates üreterek paketleyen ve ihraç eden büyük üreticilere ait firmaların listesini talep etmesi üzerine 151 firmadan oluşan liste Rus tarafına bildirilmiştir.

24 – 29 Aralık 2017 tarihlerinde domates üretim alanlarında incelemelerde bulunmak üzere Rus uzmanlardan oluşan bir heyet ülkemizi ziyaret etmiştir. Ziyaret kapsamında 31 firmanın yer aldığı çalışma programında en büyük üretim alanına sahip firmalardan başlamak üzere Adana (5 firma), Antalya (3 firma), Aydın (3 firma), Denizli (1 firma), İzmir (3 firma), Manisa (2 firma) ve Mersin (1 firma) illerinde toplam 18 adet firmanın üretim alanları ve paketlenme tesislerinde Rus heyet tarafından denetim yapılmıştır.

Bu ziyaret sonrasında; Rosselkhoznadzor tarafından 1 Şubat 2018 tarihinden itibaren 5 adet firmanın daha Rusya Federasyonu'na domates ihraç edebileceği bildirilmiştir.

Çin Halk Cumhuriyeti'ne İhracat

15 Kasım 2015 tarihinde Antalya'da düzenlenen G20 Liderler Zirvesi'nde "Türk Kirazlarının Çin'e İhraç Edilmesine Yönelik Bitki Sağlığı Gereklilikleri Protokolü" imzalanmış ve Protokol'de belirtilen şartlar yerine getirilerek Çin'e Kiraz ihracatının önü açılmış olup, ilk sevkiyat 2017 yılı Ağustos ayı içerisinde gerçekleştirilmiştir.

Türkiye'den Çin'e İhraç Edilen Antep Fıstığı için Bitki Sağlığı Gerekliliklerine İlişkin Protokol" 3 Eylül 2016 tarihinde Hangzhou'da imzalanmıştır. Protokolün onaylandığına dair Bakanlar Kurulu Kararı 17.03.2017 tarih ve 30010 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Halen Anlaşma gereği her iki tarafın kendi iç yasal prosedürlerini tamamlaması beklenmektedir.

İki ülke arasında 2015 ve 2016 yıllarında imzalanan Kiraz ve Antepfıstığı protokollerinden sonra, Çin Halk Cumhuriyeti AQSIQ Birimine 2014 yılında gönderilen nar, taze üzüm, limon, elma, turunçgil, taze incir ürünlerinin Zararlı Risk Analizi çalışmalarına başlanacaktır.

Bakanlığımız ile Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) arasında çalışmalar neticesinde maddelerinde mutabık kalınan "ÇHC ile Türkiye Arasında Bitki Koruma ve Karantina Anlaşması" imzaya hazır durumdadır. En kısa sürede imzalanması beklenmektedir.

Sevşeller'e İhracat

Sevşeller Ulusal Bitki Biyogüvenlik Servisinden alınan 9 Ocak 2017 tarihli mektuba istinaden Domates, patlıcan, salatalık, marul, kırmızı lâhana, maydanoz, nane, Brokoli, yeşil soğan, ıspanak, karnabahar, mantar, turp, pırasa, kırmızıbiber, erik, armut, nar, greyfurt, portakal, mandalina, kırmızı üzüm, limon ve kivi ile ilgili zararlı risk analizi süreci başlatılmıştır.

Yukarıda bahsi geçen her bir ürün için Zararlı Risk Analizi sürecinin tamamlanması amacıyla Sevşeller Cumhuriyeti Ulusal Biyogüvenlik Ajansı'ndan oluşan üç kişilik heyet tarafından 2017 yılında üretim alanlarımızda incelemede bulunulmuştur.

Ziyaret neticesinde Sevşeller Ulusal Biyogüvenlik Ajansı'ndan alınan Rapor uyarınca ülkemizden Sevşeller'e 08.01.2018 tarihi itibarıyla turunçgil, üzüm, erik, nar, domates, hıyar,

biber, patlıcan, marul, kabak, kavun, karpuz, kiraz, incir, üzüm, elma, armut, şeftali, havuç, kivi, taze soğan, nane, kereviz, pırasa, maydanoz ürünlerinin ihracatına izin verilmiştir.

Karantina, İthalat ve İhracat Faaliyetleri Kapsamındaki Eğitimler

3 adet “Fümigasyon Operatör Kursu” düzenlenmiştir. 105 kişiye Fümigasyon Operatör Belgesi verilmiştir.

2 adet inspektör kursu düzenlenmiş olup, 59 kişi inspektör eğitimi almıştır. Mevcut inspektörlere düzenlenen 2 Adet hizmetiçi eğitime 364 inspektör katılmıştır.

Zirai Karantina Müdürlüklerince 5 adet Isıl İşlem Eğitimi düzenlenmiş olup, 164 kişiye Isıl İşlem Operatör Belgesi verilmiştir.

Ahşap Ambalaj Malzemelerinin Isıl İşleme Tabi Tutulması ve İşaretlenmesine Dair Yönetmeliğin uygulanmasına yönelik 65 kişiye hizmetiçi eğitim verilmiştir.

Bitki Koruma Ürünleri ve Zirai Mücadele Alet ve Makineleri ile İlgili Faaliyetler

Son zamanlarda bitki koruma ürünleri ile ilgili yaşanan problemler, halihazırda kullanılması zorunlu olan mevcut barkod programlarının etkin olarak kullanılmaması ve ihtiyacı karşılamaması, bitki koruma ürünleri ile ilgili izlenebilirliğin bir sorun haline gelmesi gibi nedenler ile Bakanlığımızca “Bitki Koruma Ürünleri Takip Programı” hazırlanmıştır.

Söz konusu program; Bakanlığımızın uhdesinde olup, kullanıcılar açısından veya programda yer alacak verilerin mahrumiyeti açısından veri gizliliği ve veri koruma gibi konularda herhangi bir risk oluşturmayacak şekilde hazırlanmış ve bu riskler dikkate alınarak uygulamaya konulması sağlanacaktır.

Bakanlığımızca yapılan değerlendirmeler sonucunda karekod sistemini içeren söz konusu Bitki Koruma Ürünleri Takip Programı Tabloda yer alan takvime göre uygulamaya konulacaktır.

Tablo 28: Bitki Koruma Ürünleri Takip Programı Uygulama Planı

Karekod sistemini içeren BKÜ takip programının uygulamaya başlaması		01 Ocak 2018
1	Sıvı formülasyon Herbisitler	01 Ocak 2018
2	Sıvı formülasyon Fungusit	01 Mart 2018
3	Sıvı formülasyon İnsektisit	01 Mayıs 2018
4	Sıvı formülasyon Diğer	01 Temmuz 2018
5	Katı formülasyon Herbisit	01 Eylül 2018
6	Katı formülasyon Fungusit	01 Kasım 2018
7	Katı formülasyon İnsektisit	01 Ocak 2019
8	Diğer Bitki koruma ürünleri	01 Mart 2019

Bitki Koruma Ürünleri Bakanlık-Sektör Eğitim ve Bilgilendirme Toplantısı

- Bakanlık temsilcileri, Tarım İlaçları Sanayici, İthalatçı ve Temsilcileri Derneği (TİSİT) ve Zirai Mücadele İlaçları Üreticileri Derneği (ZİMİT) yetkilileri ile bitki koruma ürünleri konusunda faaliyet gösteren 160 civarında firmadan yaklaşık 260 temsilcinin katılımı ile 30 Eylül 2017-02 Ekim 2017 tarihlerinde Antalya'da "Bitki Koruma Ürünleri Bakanlık-Sektör Bilgilendirme Toplantısı" düzenlenmiştir. Toplantıda;
- Ruhsatlandırma, etiketleme, ambalajlama, satış, ithalat, kontrol vb. konularda yaşanan problemler,
- Önümüzdeki dönemde uygulamaya konulacak Mevzuat ile birlikte getirilecek yenilikler ve değişiklikler,
- Bitki koruma ürünlerinin üretici ve ithalatçıdan başlamak üzere toptancı-bayi ve üreticiye kadar olan süreçte takibinin sağlanması amacıyla hazırlanmış ve 2018 yılı itibariyle uygulamaya konulacak "Bitki Koruma Ürünleri Takip Programı"nın tanıtılması, uygulanması, programa veri girişlerinin yapılması,
- Karekod sisteminin oluşturulması için gereklilikler, konularını kapsayan Eğitim ve bilgilendirme yapılmıştır.

Bitki Koruma Ürünleri Bayi-Toptancı Eğitim Ve Bilgilendirme Toplantıları

Bitki koruma ürünleri bayi ve toptancılarının mevzuat bilgisi eksikliğinin giderilmesi gerekse yeni uygulamaya konulacak Bitki Koruma Ürünleri Takip Programının uygulanmasında sorun yaşanmaması amacıyla belirli bir takvim çerçevesinde öncelikli olarak tarım potansiyelinin yoğun olduğu iller (43 il) dikkate alınarak 14-21 Ekim 2017 tarihlerinde 4 farklı Grupta 750 Bayi ve Toptancının, 23-24 Aralık 2017 Tarihinde diğer illerde (39 il) yer alan 75 bayinin, ayrıca 26-29 Ekim 2017 tarihleri arasında Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri bünyesinde yer alan yaklaşık 550 bayinin katılımıyla Antalya ilinde eğitim ve bilgilendirme toplantıları yapılmıştır. Yapılan toplantılarda;

- Ruhsatlandırma, etiketleme, ambalajlama, satış, ithalat, kontrol vb. konularda yaşanan problemler,
- Önümüzdeki dönemde uygulamaya konulacak mevzuat ile birlikte getirilecek yenilikler ve değişiklikler,
- Bitki koruma ürünlerinin üretici ve ithalatçıdan başlamak üzere toptancı-bayi ve üreticiye kadar olan süreçte takibinin sağlanması amacıyla hazırlanmış ve 2018 yılı itibariyle uygulamaya konulacak "Bitki Koruma Ürünleri Takip Programı"nın tanıtılması, uygulanması, programa veri girişlerinin yapılması,
- Karekod sisteminin oluşturulması için gereklilikler, konularını kapsayan Eğitim ve Bilgilendirme yapılmıştır.

Böylece yaklaşık 1.350 bayinin ayrıntılı olarak bilgilendirilmesi ve eğitilmesi sağlanmıştır.

Bitki Koruma Ürünleri Bakanlık-İl Müdürlükleri Eğitim ve Bilgilendirme Toplantısı

Bakanlığımız il müdürlüklerinde bitki koruma ürünlerinin kontrolünde görevli yaklaşık 170 personelin katılımıyla Antalya ilinde Eğitim ve Bilgilendirme toplantıları yapılmıştır. Yapılan toplantılarda;

- Bitki Koruma ürünleri ile ilgili yürürlükte olan mevzuat,

- Önümüzdeki dönemde uygulamaya konulacak Mevzuat ile birlikte getirilecek yenilikler ve değişiklikler,
- Bitki koruma ürünlerinin üretici ve ithalatçıdan başlamak üzere toptancı-bayi ve üreticiye kadar olan süreçte takibinin sağlanması amacıyla hazırlanmış ve 2018 yılı itibariyle uygulamaya konulacak “Bitki Koruma Ürünleri Takip Programı”nın tanıtılması, uygulanması, programa veri girişlerinin yapılması,
- Karekod sisteminin oluşturulması için gereklilikler, konularını kapsayan Eğitim ve Bilgilendirme yapılmıştır.

Yapılan bilgilendirme ve eğitim çalışmalarından sonra, 81 İl Gıda Tarım Hayvancılık Müdürlüğünde konu ile ilgili kişiler görevlendirilmesi, bütün bayi ve toptancıların sisteme aktarılması ve erişim şifrelerinin verilmesi, aynı zamanda ruhsat sahibi firmaların sisteme aktarılarak sisteme erişim şifrelerinin verilmesi işlemleri yapılmaktadır.

Bitki Koruma Ürünleri Takip Sistemi ile karekodlarla izlenebilirliği sağlanmış olan bitki koruma ürünlerinin üretim veya ithalattan başlayarak geçtikleri her noktadan alınacak bildirimlerle kullanıcıya kadar geçen bütün satış aşamaları ve son olarak kime satıldığı kayıt altına alınacaktır.

Bitki Koruma Ürünleri ile Hammaddelerinin İthalatına Esas Gümrüklerden Numune Alınması İle İlgili Eğitim ve Bilgilendirme Toplantısı

Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından, Bakanlık temsilcileri, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı temsilcileri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Temsilcileri ve bitki koruma ürünleri ve hammaddelerinin ithalatının gerçekleştiği gümrük kapılarının bulunduğu 6 adet İl Müdürlüğü teknik elamanlarının katılımıyla 16-17 Kasım 2017 tarihlerinde Ankara’da “Eğitim ve Bilgilendirme Toplantısı” düzenlenmiştir.

Zirai Mücadele Alet ve Makineleri Bakanlık-Sektör Eğitim ve Bilgilendirme Toplantısı

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından, Bakanlık temsilcileri, TARMAKBİR temsilcileri, Zirai Mücadele alet ve makineleri ile ilgili faaliyet gösteren 36 civarında firmadan yaklaşık 75 temsilcinin katılımı ile 20-21 Ekim 2017 tarihlerinde Antalya’da “Zirai mücadele alet ve makineleri Bakanlık-Sektör Bilgilendirme Toplantısı” düzenlenmiştir. Toplantıda;

- Mevzuat, ruhsatlandırma, satış, kontrol vb. konularda yaşanan problemler,
  - Önümüzdeki dönemde uygulamaya konulacak mevzuat ile birlikte getirilecek yenilikler ve değişiklikler,
  - Önümüzdeki dönemde uygulamaya konulması planlanan “Zirai Mücadele Alet Ve Makineleri Takip Programı”nın tanıtılması,
- konularını kapsayan Eğitim ve Bilgilendirme yapılmıştır.

Bitki Koruma Ürünleri ve Zirai Mücadele Alet ve Makineleri ile İlgili Ruhsatlandırma İmal İzni, Piyasa Kontrolü Faaliyetleri

2017 yılında ruhsatlandırılan bitki koruma ürünleri ve zirai mücadele alet ve makineleri ile bu ürünleri imal eden firmalara verilen üretim izinleri, tavsiye alan bitki koruma ürünleri ve piyasa kontrolleri konusunda yapılan çalışmalar tabloda verilmiştir.

Tablo 29: 2017 Yılında Verilen İzin ve Ruhsatlar

	Bitki Koruma Ürünleri	Zirai Mücadele Alet ve Makineleri
Ruhsat	224	63
Tavsiye	247	-
Üretim İzni	10	9
İhraç Amaçlı İmal İzni	134	-
Piyasa Kontrolü	761	26

Bitki Koruma Ürünleri ve Zirai Mücadele Makineleri ile İlgili Kontrol ve Denetimler

Bitki koruma ürünleri ile zirai mücadele alet ve makinelerinin üretildiği ve satıldığı yerlerin denetlenmesi faaliyetleri tabloda verilmiştir.

Tablo 30: Bitki Koruma Ürünleri ile Zirai Mücadele Alet ve Makine Denetimleri

Denetim	Üretim Tesisi Sayısı	Üretim Tesisi Denetim Sayısı	Bayi Sayısı	Bayi Denetim Sayısı
Bitki Koruma Ürünleri	68	20	7184	7148
Zirai Mücadele Alet ve Makineleri	152	152	4779	4779

Bitki koruma ürünü ve teknik maddesi üretim tesislerinde yapılan denetimlerde 1 adet üretim tesisinin izni iptal edilmiş, 4 adet üretim tesisinde eksiklikler tespit edilmesi nedeniyle idari yaptırım cezası uygulanmış ve eksikliklerin giderilmesi için 2 aylık süre verilmiştir. Zirai Mücadele Makineleri üretim tesislerinde yapılan kontrollerde ise 1 adet üretim tesisinin imal izni iptal edilmiştir.

Ayrıca, bitki koruma ürünleri ile ilgili yürütülen piyasa kontrolleri kapsamında ruhsatına esas spesifikasyonuna uygun olmadığı tespit edilen 15 adet bitki koruma ürünü için idari yaptırım cezası uygulanmış, 5 adet bitki koruma ürününün ise ruhsatı iptal edilmiştir.

Bitki Koruma Ürünü Bayileri ile Zirai Mücadele Alet ve Makine Bayilerinin Kontrolleri

2017 yılında yapılan kontroller sonucunda mevzuata aykırı davrandıkları tespit edilen bitki koruma ürünü bayileri ile zirai mücadele alet ve makine bayilerine uygulanan yaptırımlar tabloda verilmiştir.

Tablo 31: Bayilere Uygulanan Yaptırımlar

Yaptırım	İkaz	İhtar	Para Cezası
Bitki Koruma Ürünü Bayileri	618	80	82
Zirai Mücadele Alet ve Makine Bayileri	105	31	1

Ayrıca, Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğünce oluşturulan kontrol ekibi tarafından 9 il'e gidilerek bitki koruma ürünleri ile ilgili olarak gerek il müdürlüğünce yapılan çalışmalar gerekse bazı bayiler yerinde kontrol edilmiş, tespit edilen eksiklikler il müdürlüklerine bildirilmiştir. Bayilerde yapılan kontrollerde satışa sunulmuş olan bitki koruma ürünlerinin

etiket kontrolü yapılmıştır. Etiketlerinde uygunsuzluk tespit edilen 31 adet bitki koruma ürünü için idari yaptırım uygulanmıştır.

Bitki Koruma Ürünlerinin İthalat İzni ile İlgili Faaliyetler

Firmalarınca yurda getirilmek istenen BKÜ ile bunların imalinde kullanılan hammaddelerin ithalatı Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca yürütülen “Gümrük İşlemlerinde Tek Pencere Sistemi” üzerinden e-belge olarak “Uygunluk Yazısı” Bakanlığımızca düzenlenmektedir.

Tablo 32: 2017 Yılı İthalat İzinleri

İzin Nedeni	Bitki Koruma Ürünü (adet)	Hammadde (adet)
İthalat İzni	2.273	3.105
Numune İthalat İzni	207	-
İhraç Amaçlı İthalat İzni	-	101
Toplam	2.480	3.206

3) Risk Değerlendirme Faaliyetleri

Bilimsel Komisyon Faaliyetleri

24.12.2011 tarih ve 28152 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Risk Değerlendirme Komite ve Komisyonların Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” hükümlerince konularına göre bilimsel komisyonlar oluşturulmaktadır.

Gıda Olarak Kullanılabilecek Bitkiler Komisyonu; gıdalarda kullanılmak istenen bitkilerin insan tüketimine uygunluklarına ilişkin güvenilirlik değerlendirmesini yapmaktadır. Bu kapsamda komisyon mevcut bitki listesinde bulunan bitkilerin yeniden değerlendirmelerini yapmakta aynı zamanda Bitki Listesine yapılan yeni başvuruları da değerlendirmektedir. Söz konusu Komisyon 2017 yılında 11 toplantı gerçekleştirmiştir.

Bulaşanlar Komisyonu; bulaşanların insan sağlığı ile ilgili risklerini bilimsel çerçevede değerlendirerek bilimsel görüş oluşturmakta, bulaşanların gıdalarda bulunabilecek ve insan sağlığına risk oluşturmayacak maksimum limitlerini bilimsel çerçevede değerlendirerek mevzuat çalışmaları için tavsiyelerde bulunmaktadır.

Söz konusu Komisyon 2017 yılında 2 Çalışma Grubu, 4 Komisyon toplantısı olmak üzere toplam 6 toplantı gerçekleştirmiştir. Ayrıca, çalışma çıktıları hakkında bilgi paylaşımı amacıyla ilgili sektör ve üniversite temsilcilerinin katılımıyla bir bilgilendirme toplantısı düzenlenmiştir.

Biyolojik Tehlikeler Komisyonu; biyolojik tehlikelerin insan sağlığı ile ilgili riskleri, gıda kaynaklı mikrobiyal hastalıklar, patojenlerden kaynaklanan mikrobiyolojik tehlikelere yönelik bilimsel çerçevede risk değerlendirme faaliyetlerini yürütmek amacıyla 02.06.2016 tarih ve 1052 sayılı Bakanlık Oluru ile kurulmuştur. Komisyon 2017 yılında 1 toplantı gerçekleştirmiştir.

Bitki Sağlığı Komisyonu; bitki ve bitkisel ürünlerde zararlı olan hastalık, zararlı ve yabancı otlardan kaynaklı bitki sağlığı riskleri ile pestisitlere ilişkin konularda bilimsel esaslara göre değerlendirmeler yaparak tavsiye niteliğinde bilimsel görüş oluşturmak ve gerekli durumlarda mevzuat çalışmalarına katkıda bulunmak amacıyla 16.03.2017 tarih ve E.489890 sayılı Bakanlık Oluru ile kurulmuştur. Komisyon 2017 yılında 1 Çalışma Grubu, 4 Komisyon Toplantısı olmak üzere toplam 5 toplantı gerçekleştirmiştir.

Belirli Gıda Bileşenleri, Beyanlar ve Yeni Gıdalar Komisyonu; gıdalarda yer alan sağlık beyanlarının bilimsel olarak doğrulanması; yeni gıdaların güvenilirliğinin değerlendirilmesi; bebek formülleri, devam formülleri, bebek ve küçük çocuk ek gıdalarında kullanılacak bileşenlerin güvenilirliğinin ve uygunluğunun değerlendirilmesi; gıdalara eklenebilecek besin ögesi kaynaklarının ve diğer bileşenlerin güvenilirliğinin değerlendirilmesi; vitamin ve minerallerin tolere edilebilir üst alım düzeylerinin belirlenmesi; belirli gıda bileşenlerinin alerjik reaksiyonlara veya intolerans reaksiyonlarına yol açma potansiyelinin değerlendirilmesi ve diğer benzeri konulara yönelik bilimsel faaliyetleri yürütmek amacıyla 28.04.2017 tarih ve E.901612 sayılı Bakanlık Oluru ile kurulmuştur. Komisyon 2017 yılında 3 toplantı gerçekleştirmiştir.

4) Gıda Hizmetleri

a) Gıda ve Yem İşletmeleri ile İlgili Faaliyetler

Gıda İşletmeleri

5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu kapsamında sadece gıda üretim yerleri değil gıda satış ve toplu tüketim yerleri de Bakanlığımızca kayıt altına alınmaktadır. Gıda İşletmelerinin Kayıt ve Onay İşlemlerine Dair Yönetmelik ile kayıta ve onaya tabi gıda işletmeleri belirlenmiştir. Ülkemizde 31.12.2017 tarihi itibarıyla toplam 652.073 gıda işletmesi bulunmaktadır. Bu işletmelerin 12.150 adedi onay kapsamında, 639.923 adedi ise kayıt kapsamında bulunmaktadır. Hayvansal gıda üreten işletmeler onay kapsamında bulunmakta olup, onay/şartlı onay almış gıda işletmeleri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 33: Onay/Şartlı Onay Almış İşletme Sayıları

Onay Kapsamındaki Gıda İşlemleri	Onay/Şartlı Onay Almış Gıda İşletme Sayısı
Süt İşleme Tesisi	2.121
Süt Toplama Merkezi	6.033
Et Parçalama ve İşleme Tesisi	1.868
Kırmızı Et Kesimhaneleri	421
Kanatlı Kesimhaneleri	65
Su Ürünleri	222
HYÜ İşlenmiş mesane, bağırsak ve işkembe işleyen işletmeler	112
Yumurta ve Yumurta Ürünleri	1.308
TOPLAM	12.150

Tablo 34: Kayıt Almış İşletme Sayıları

Gıda İşletmeleri	Sayısı
Üretim Yeri	72.133
Satış Yeri	312.167
Toplu Tüketim Yeri	255.623
TOPLAM	639.923

Yem İşletmeleri

5996 sayılı Kanuna göre yem işletmeleri kendi hayvanları için yem üreten işletmeler de dahil olmak üzere kayıt-onay kapsamında kayıt altına alınmaktadır.

b) Takviye Edici Gıda Onayı

Toplam 3.713 takviye edici gıdaya onay verilmiş olup, onaylanmış takviye edici gıdalar Bakanlığımızın ggbs.tarim.gov.tr adresinde yayımlanmaktadır.

Kısıtlı Maddeler

Takviye edici gıdalarda etken madde olarak kullanılan ve limiti belirlenen toplam 221 adet kısıtlı madde Bakanlığımızın ggbs.tarim.gov.tr adresinde yayımlanmıştır.

c) Gıda Etiketlemesine Yeni Düzenleme

Gıda etiketleme mevzuatı “Gıda Etiketleme ve Tüketicileri Bilgilendirme Yönetmeliği” ve “Beslenme ve Sağlık Beyanları Yönetmeliği” adı altında ikiye ayrılarak yeniden düzenlendi. (26 Ocak 2017)

Gıda Etiketleme ve Tüketicileri Bilgilendirme Yönetmeliği tüketicinin gıda hakkında bilgilendirilmesi ile ilgili yeni uygulamaların yanı sıra toplu tüketim yerlerine getirilen yeni zorunlulukları da kapsıyor.

Beslenme ve Sağlık Beyanları Yönetmeliği ise tüketicilerin satın almış oldukları gıdaların etiketlerinde yer alabilecek beslenme ve sağlık beyanlarını ele alıyor.

Yeni mevzuat gıda işletmecilerinin sorumluluklarını yeniden tanımlarken tüketicilere de güvenilir ve sağlıklı gıdaya ulaşma konusunda yeni imkanlar sunuyor. Tüketicilerin gıda hakkında en doğru ve açıklayıcı şekilde bilgilendirilerek daha bilinçli seçimler yapması sağlanacak.

Gıdaların Etiketinde Enerji ve Besin Öğelerinin Miktarı Yer Alacak

Hazır ambalajlı gıdaların etiketlerinde gıdanın 100 g veya 100 ml'sinde **enerji değeri** ile birlikte besin öğelerinin (**Yağ, doymuş yağ, trans yağ, karbonhidrat, şeker, protein ve tuz**) miktarının yer alması zorunlu olacak.

Toplu Tüketim Yerlerinde Yeni Uygulamalar

Lokanta, restoran ve kafe gibi gıda toplu tüketim yerlerinde tüketicilere arz edilen gıdanın adı ve alerjen bileşenlerin belirtilmesi zorunlu hale getiriliyor. Ayrıca gıdanın bileşiminde etil alkol ve/veya domuzdan elde edilen madde bulunması durumunda da aynı şekilde tüketiciler bilgilendirilecek. Bu bilgiler tüketicilerin kolayca görebileceği şekilde menüler, yazı tahtaları, broşür benzeri araçlar vasıtasıyla son tüketiciye sunulacak.

d) Gıda ve Yem İthalat Ve İhracat Faaliyetleri

Bitkisel gıda ve yem ile gıda ile temas eden madde ve malzemelerin ithalatında Türk gıda mevzuatına uygunluğu açısından ithalat kontrolleri ile ihraç edilecek ürünlerin alıcı ülke ve/veya Türk gıda/ yem mevzuatına uygunluğunun tespiti amacıyla ihracat kontrolleri yapılmaktadır. İthalat kontrolleri yapmaya 40, ihracat kontrollerini yapmaya ise 81 il Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü yetkilidir. İthalat kontrolleri neticesinde Türk gıda mevzuatına uygun olmayan ürünlerin yurda girişine izin verilmemektedir. Bu ürünlerin mahrecine iade veya imha edilmektedir.

Gıda ve Yem İhracat Kontrolleri

Gıda ve yem ürünleri ile gıda ile temas eden madde ve malzemelerin ihracatında alıcı ülke kriterleri ve/veya Türk gıda/yem mevzuatı kapsamında resmi kontrol gerçekleştirilmekte ve resmi kontrol sonucu mevzuata uygun olan ürünlere sağlık sertifikası düzenlenmektedir.

Tablo 35: Yıllar İtibarı ile İhracatta Gıda Güvenliği Denetim Sayıları

Yıl	Düzenlenen Sağlık Sertifikası Sayısı
2012	171.050
2013	181.508
2014	176.918
2015	143.799
2016	139.241
2017	162.378

Gıda ve Yem İthalat Kontrolleri

Gıda ve yem ürünleri ile gıda ile temas eden madde ve malzemelerin ithalatında Türk gıda/yem mevzuatı kapsamında resmi kontrol gerçekleştirilmekte ve kontrol sonucu uygun olan ürünlerin yurda girişinde bir sakınca bulunmadığına dair Gümrük Belge Numarası oluşturularak ilgili gümrük idaresine elektronik ortamda iletilmektedir.

Tablo 36: Yıllar İtibarı ile İthalatta Gıda Güvenliği Denetim Sayıları

Yıl	Düzenlenen Gümrük Belge Numarası/Uygunluk Yazısı Sayısı
2012	124.326
2013	129.714
2014	127.953
2015	127.858
2016	130.140
2017	143.404

e) Gıda Denetim ve Kontrol Faaliyetleri

Ülkemiz genelinde faaliyet gösteren gıda ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemeleri üreten, satan ve toplu tüketime sunan onay ve kayıt kapsamındaki gıda işletmelerinin resmi kontrol faaliyetleri 5996 sayılı Kanun ve bu Kanun kapsamında yayımlanan yönetmelik, tebliğ ve talimatlar çerçevesinde, merkezde Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü koordinasyonunda, 81 Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü ve yetkilendirilmiş İlçe Tarım Müdürlüklerinde görevli gıda kontrol görevlileriyle birlikte yürütülmektedir. Yıllara ve gıda işletmelerinin faaliyet alanına göre yurtiçi gıda resmi kontrol verileri ile gıda kontrol görevlilerinin yıllara göre dağılımı tablolarda yer almaktadır.

Tablo 37: Yıllara Göre Yurtiçi Gıda Resmi Kontrol Sayısı

Yıl	Resmi Kontrol Sayısı	İdari Para Cezası Sayısı	İdari Para Cezası Miktarı (TL)	Savcılığı Suç Duyurusu Sayısı
2013	514.253	12.000	61.895.805	132
2014	600.924	11.865	61.291.615	98
2015	734.862	12.970	65.068.814	92
2016	893.964	14.075	73.725.289	102
2017	1.013.855	16.559	85.674.181	181

Tablo 38: Gıda İşletmeleri Faaliyet Alanına Göre Yurtiçi Gıda Resmi Kontrol Sayısı

YIL	GIDA ÜRETİM YERİ			GIDA SATIŞ YERİ			TOPLU TÜKETİM YERİ			TOPLAM		
	Denetim Sayısı	İPC	Savcılığa Suç Duyurusu	Denetim Sayısı	İPC	Savcılığa Suç Duyurusu	Denetim Sayısı	İPC	Savcılığa Suç Duyurusu	Denetim Sayısı	İPC	Savcılığa Suç Duyurusu
2013	112.719	5.218	71	217.937	3.918	37	183.597	2.864	24	514.253	12.000	132
2014	126.428	5.068	63	251.327	4.030	19	223.169	2.767	16	600.924	11.865	98
2015	138.981	4.974	53	315.611	4.564	28	280.270	3.432	11	734.862	12.970	92
2016	146.388	4.876	61	391.149	5.090	30	356.427	4.109	11	893.964	14.075	102
2017	174.379	5.575	85	467.411	5.858	50	412.065	5.126	46	1.013.855	16.559	181

Tablo 39: Yıllara Göre Gıda Kontrol Görevlilerinin Dağılımı

Yıl	Kontrol Görevlisi Sayısı
2013	4.888
2014	5.065
2015	5.151
2016	6.303
2017	6.404

ALO 174 Gıda Hattı

Tüketicinin denetim mekanizmasına etkin katılımının sağlanması amacıyla Alo 174 Gıda Hattı 14 Şubat 2009' da faaliyete geçirilmiştir. Alo 174 Gıda Hattına gıda bilgi edinme, ihbar ve şikâyet kapsamında yapılan başvuru ve başvurular sonucu uygulanan idari yaptırımların yıllara göre dağılımı tabloda verilmiştir.

Tablo 40: ALO 174 Gıda Hattına Yapılan Başvuru Sayısı ve İdari Yaptırım Sayısı

Yıllar	Oluşturulan Başvuru Sayısı	Sonuçlanan Başvuru Sayısı	Cezai İşlem Sayısı
2009*	20.951	20.951	3.845
2010	33.221	33.221	6.920
2011	33.721	33.721	4.252
2012	54.636	54.636	8.102
2013	59.826	59.826	4.517
2014	57.871	57.871	4.175
2015	67.099	67.099	4.113
2016	77.384	77.384	3.829
2017	75.936	75.566	3.866
Toplam	480.645	480.275	43.619

*2009 yılı verileri, ALO 174 GIDA Hattı'nın faaliyete geçtiği 14 Şubat 2009 tarihinden sonraki verilerdir

Kamu ve Özel Laboratuvarlar Denetimleri

29.12.2011 tarih ve 28157 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Gıda Kontrol Laboratuvarlarının Kuruluş, Görev, Yetki ve Sorumlulukları İle Çalışma Usul ve Esaslarının Belirlenmesine Dair Yönetmelik gereği kamu ve özel gıda kontrol laboratuvarları rutin olarak 2 yılda bir denetlenmektedir. Ayrıca özel gıda kontrol laboratuvarlarının kuruluş ve çalışma izni öncesi yerinde denetimleri ile kapsam genişletme denetimleri de gerçekleştirilmektedir.

Tablo 41: Kamu ve Özel Laboratuvar Denetimleri

Yıl	Denetlenen Laboratuvar Sayısı (Rutin) Kamu	Denetlenen Laboratuvar Sayısı (Rutin) Özel	Kuruluş İzni Denetimi	Çalışma İzni Denetimi	Kapsam Genişletme	İdari Para Ceza Kararları (İPCK)
2015	18	28	14	8	49	18
2016	20	63	12	14	56	17
2017	27	95	10	9	46	20

Gıda Kaynaklı Enfeksiyon ve Zehirlenmeler

10/04/2017 tarihinde "Gıda Kaynaklı Hastalıklara İlişkin Resmi Kontrol Prosedürü" uygulamaya konulmuştur. Güncellenen prosedürde; vaka ve salgın tanımları netleştirilerek daha işlevsel hale getirilmiştir. Bildirimlerin vaka/salgın olarak değerlendirilmesi için bazı şartlar (hastaneye müracaat, protokol numarası vb.) getirilmiş ancak vaka/salgın olduğu her durumda numune alma şartı konulmuştur.

Prosedür gereği, çeşitli kaynaklardan (Alo 174 Gıda Hattı, BİMER, İl/İlçe Müdürlüğüne faks veya dilekçe, Resmi Kurum, Emniyet, Jandarma, Savcılık, Sağlık Kuruluşları vb.) vaka/salgın bildirimleri alındığı andan itibaren ekip görevlendirilir, resmi kontrol hazırlık çalışmaları başlatılır. Gıda kaynaklı vaka/salgının gerçekleştiği yere resmi kontrol yapılarak gıda numuneleri alınır ivedi olarak yetkili Laboratuvara gönderilir. Yapılan analizlerin sonuçlarına göre 5996 sayılı Veteriner Sağlık Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu kapsamında adli veya idari işlem uygulanır. Gıda kaynaklı hastalık sonucu oluşan vaka veya salgının kaynağının belirlenmesi için Bakanlığımıza bağlı Ulusal Gıda Referans Laboratuvarında zehirlenmeye

neden olan gıda kaynaklı patojenlerin ileri tanımlaması ve Ulusal Kültür Koleksiyonu oluşturulması için çalışmalar yapılmaktadır.

Yem Resmi Kontrol Verileri

Güvenilir yem arzını temin etmek amacıyla, Bakanlığımızca yemlerin üretim, işleme ve dağıtımının tüm aşamalarında resmi kontroller yapılmaktadır. Resmi kontrol faaliyetleri Bakanlığın yıllık yem kontrol planı kapsamındaki kontrolleri, İl Müdürlükleri tarafından yürütülen kontrolleri, ihbar ve şikâyet üzerine yapılan kontrolleri ve Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen kontrolleri kapsamaktadır. Yıllık yem kontrol planı oluşturularak, uygulanması amacıyla İl Müdürlüklerine gönderilir. Yem işletmeleri hijyen şartlarına göre denetlenmektedir. Denetim sırasında yem fabrikalarından, bayilerden ve çiftliklerden yem numuneleri alınmaktadır. Alınan numuneler risk esaslı olarak ve etiket beyanlarına uygunluk yönlerinden analiz edilmektedir. Ayrıca çiftliklerdeki içme sularından analiz edilmek üzere su numuneleri alınmaktadır. Yıllık yem kontrol planı, önceki yıllara ait denetim sonuçları dikkate alınarak ve risk analizi yapılarak her yıl revize edilmektedir. Yemlerde istenmeyen maddeler ve yemlere katılması yasak olan maddeler yönüyle kontrol sıklığı artırılmaktadır. Bu kapsamda çiftlik bazında kontrol sayısı da artırılmıştır.

Tablo 42: Yıllara Göre Yem İşletmeleri Denetim Sayıları

Denetlenen İşletmeler	Denetim Sayısı					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Üretim İşletmeleri	2.522	2.486	3.020	3.423	4.051	3.985
Perakende Yem Satış ve Depolama Yerleri	10.923	11.672	11.917	12.288	14.541	14.716
Çiftlikler	177	676	2.114	2.709	3.167	3.608
Toplam	13.622	14.834	17.051	18.420	21.759	22.309

Tablo 43: Yıllara Göre Denetim Sayıları ve Yasal İşlemler

Yıl	İşletme Denetim Sayısı	Numune Sayısı	Yasal İşlem
2012	13.622	6.410	295
2013	14.834	5.949	546
2014	17.051	7.671	450
2015	18.420	7.107	404
2016	21.759	7.878	431
2017	22.309	7.982	439

Tablo 44: Yıllara Göre Resmi Kontrol Sayıları

Yıl	Resmi Kontrol Sayısı	Numune Sayısı	İdari Para Cezası Miktarı (TL)	Savcılığa Suç Duyurusu Sayısı
2013	14.834	5.949	3.044.612	7
2014	17.051	7.671	2.307.492	31
2015	18.420	7.107	2.029.207	50
2016	21.759	7.878	2.477.993	63
2017	22.309	7.982	2.743.419	53

B. BİTKİSEL ÜRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1) Bitkisel Üretimi Geliştirme Çalışmaları

Çevre Amaçlı Tarım Arazilerinin Korunması (ÇATAK) Projesi

2017 yılında 57 ilde (Adana, Adıyaman, Afyonkarahisar, Aksaray, Amasya, Ankara, Aydın, Balıkesir, Bayburt, Bilecik, Bingöl, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çorum, Diyarbakır, Denizli, Edirne, Elazığ, Erzurum, Erzincan, Eskişehir, Giresun, Gümüşhane, Hatay, Isparta, İzmir, Kahramanmaraş, Karaman, Kars, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kırklareli, Kırşehir, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Mersin, Muğla, Niğde, Nevşehir, Ordu, Osmaniye, Sakarya, Samsun, Sinop, Sivas, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Uşak, Yalova, Yozgat ve Zonguldak) toplam 35.124 üretici ile 1.425.078 da alanda ÇATAK Projesi uygulanmıştır.

ÇATAK Projesi kapsamında üreticiler, Minimum Toprak İşlemeli Tarım, Toprak ve Su Yapısının Korunması ile Erozyonun Engellenmesi, Çevre Dostu Tarım Teknikleri ve Kültürel Uygulamalar olmak üzere 3 kategoride desteklenmektedir.

İtrî ve Tıbbî Bitkiler ile Boya Bitkileri Üretimini Geliştirilmesi Projesi

Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğünce, araştırma, yayım ve çiftçi bağının güçlendirilmesi, üretimin iç ve dış talebe uygun olarak geliştirilmesi, uluslararası piyasaların istediği kalite ve miktarda tıbbi ve aromatik bitkilerin üretilmesi, kayıt ve izlenebilirliğin sağlanması, üretim havzalarının oluşturulması amacıyla 2015 yılında 25 ilde "İtrî ve Tıbbî Bitkiler ile Boya Bitkileri Yetiştiriciliğinin Geliştirilmesi Projesi" başlatılmıştır. 2016 yılında ise projenin uygulandığı il sayısı 35'e, 2017 yılında ise projenin uygulandığı il sayısı 37'ye çıkarılmıştır.

Projenin Yürütüldüğü İller

Ağrı, Afyonkarahisar, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bartın, Bilecik, Bingöl, Bitlis, Bursa, Çankırı, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Elazığ, Eskişehir, Hakkari, Hatay, Isparta, İzmir, Karabük, Kahramanmaraş, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Konya, Kütahya, Malatya, Muğla, Niğde, Samsun, Tokat, Tekirdağ, Trabzon Tunceli, Van ve Uşak İllerinde yürütülmüştür.

Projenin 37 ilde yürütülmekte olup ilerleyen yıllarda projenin 81 ilde uygulanması hedeflenmektedir.

Mevcut Durum Analizine Yönelik Çalışmalar

- 2015 yılında Denizli, Trabzon ve Hatay İllerinde sektörün tüm paydaşlarının katılımıyla "Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Çalıştayı" yapılmıştır.
- 2016 yılında 8-12 Şubat 2016 tarihleri arasında 35 ilin teknik ekiplerinin katılımı ile 70 personele yönelik yetiştiricilik eğitimi verilmiştir. Bu eğitimi alan teknik personel tarafından 453 il ve ilçe müdürlüğü personeline ve 3642 çiftçiye tıbbi ve aromatik bitkilerin yetiştiriciliği konusunda eğitimler verilmiştir.
- 2 Haziran 2016 tarihinde Van ilinde Van, Bitlis, Ağrı ve Hakkari İl Müdürlükleri teknik ekiplerinin katıldığı, proje ve demonstrasyon çalışmalarının değerlendirildiği bir toplantı yapılmıştır.
- Kastamonu İl Gaz'da 29 Haziran-1 Temmuz 2016 tarihinde Bakanlığımızın ilgili birimleri yanında Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ve TSE temsilcileri ile 8 ayrı üniversiteden akademisyenlerinde katılım sağladığı 35 katılımcı ile birlikte Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Stratejik Belge Hazırlığı I. Toplantısı yapılmıştır.
- 15-17 Kasım 2016 tarihinde İzmir ilinde Stratejik Belge Hazırlığı II. Toplantısı kapsamında sektörden 30 civarında katılımcı ile toplantı yapılmış ve yine aynı tarihlerde 37 ilin katılımı ile Değerlendirme Toplantısı yapılmıştır.

- 2017 yılında projenin uygulandığı 37 ilde mevcut üretim materyali ve bütçe imkanları çerçevesinde planlanan tür ve çeşitlerden temin edilebilenler ile çiftçi şartlarında 20 tür ve çeşitte 633 dekar alanda demonstrasyon çalışmaları başlatılmıştır.
- Hazırlanmış olan Stratejik Belge Taslağı 14-15 Haziran 2017 tarihlerinde Ankara ili Kızılcahamam ilçesinde toplantı düzenlenerek gözden geçirilmiş ve son şeklinin verilmesi için ilgili tarafların görüşüne açılmıştır.

Teknik Personele Yönelik Eğitim Çalışması ve Alt Yapının Güçlendirilmesi

- Projenin uygulandığı 37 ilde en az üç personelden oluşan tıbbi ve aromatik bitkiler teknik ekibi oluşturulmuştur. 2017 yılında; 2016 Yılında eğitim almamış olan ve bu ekipte görev alan toplam 43 teknik ekip üyesi personele yönelik hizmetiçi eğitim çalışmaları tamamlanmıştır.
- Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü ile işbirliği halinde, Bakanlığımıza bağlı 4 araştırma enstitüsünün alt yapısını güçlendirmek üzere çalışmalar başlatılmıştır. Antalya Batı Akdeniz Araştırma Enstitüsü, Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü, Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü ve Diyarbakır GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü'nün tıbbi ve aromatik bitkiler alt yapısı güçlendirilmiştir.

Çiftçi bazında yürütülen çalışmalar

- Proje çerçevesinde toplam 2443 çiftçiye yönelik eğitim ve yayım çalışması yürütülmüştür.
- 37 ilde 20 tür ve 633 dekar alanda demonstrasyon çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca 2015 yılında 263 da ve 2016 yılında 580 da çok yıllık bitkilerle gerçekleştirilen demonstrasyon çalışmaları da 2017 demonstrasyonları ile birlikte takip edilmektedir. Bu şekilde 2017 yılında toplam 1476 dekar alanda demonstrasyon çalışması yürütülmüştür.
- Demonstrasyon yapılan bitkilerin, kalitelerinin belirlenmesi için Bakanlığımıza bağlı Batı Akdeniz Araştırma Enstitüsünde etken madde analizi yapılmıştır.

Bitkisel Üretimin Geliştirilmesi Projesi

Proje kapsamında 81 İl Müdürlüğü ile 8 Bakanlık kuruluşuna ödenek gönderilmektedir. Ayrıca İl Müdürlüklerinin hazırlamış oldukları projeler değerlendirilerek ödenek aktarılmaktadır. Bu projeler aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

- Nevşehir Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü tarafından, Kozaklı İlçesinde, "Jeotermal Isıtımlı, 1.770 m² / Çok Katlı Dikey ve Yatay Sera Sistemleri Yapımı Projesinin" uygulanmasına yönelik olarak, 2.500.000 TL'lik ödenek aktarımı yapılmıştır. Nevşehir İl Özel İdaresi ile birlikte gerçekleştirilecek proje ile Ülkemizde çok katlı dikey sera tesis edilmiş olacak ve üreticiler için örnek teşkil edecektir.
- Tekirdağ İli Bağcılığının Modernizasyonu Projesi: Tekirdağ Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı ile İl Müdürlüğümüz tarafından ortaklaşa yürütülecek çalışma için 150 bin TL ödenek aktarılmıştır. Proje ile bölge üreticilerine örnek uygulamalar aktarılacaktır.
- Rize İlinde "Kayın Mantarı Üretiliyor Projesi" için gönderilen 112 bin TL ödenek kapsamında üreticilere alternatif gelir kaynağı olması açısından önem taşımaktadır.
- Erzincan İl Müdürlüğümüze gönderilen 461 bin TL ödenek ile "Kuru Fasulye, Nohut, Taze Fasulye Ve Böğürtlen Yetiştiriciliği Geliştirme Çalışmaları" yürütülecektir. Üreticiler için gelir artırıcı faaliyetler olarak önem taşımaktadır.
- Aydın İl Müdürlüğümüze gönderilen 550 bin TL ödenek ile "Yabani Zeytinliklerin

Aşılarak Üretime Kazandırılması Projesi”, bölge insanı için ek gelir kaynakları oluşturulması açısından önem taşımaktadır.

Alternatif Üretim Yöntemlerinin Geliştirilmesi Projesi

Bitkisel üretimde kümelenme çalışmaları kapsamında Zeytin ve Zeytinyağı Sektörü kümelenme stratejisi hazırlanmış, oluşturulan stratejiler ile belirlenen eylemlerin uygulamaya konulmasına yönelik çalışmalara devam edilmiştir.

Jeotermal Seracılık Stratejilerinin Belirlenmesine yönelik çalışmalar tamamlanmış, oluşturulan stratejiler ile belirlenen eylemlerin uygulamaya konulmasına yönelik çalışmalara devam edilmiştir.

Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeline Göre Fark Ödemesi Destekleri

Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modelindeki 2016 yılı ürününde 30 havza da desteklenecek ürünler belirlenerek ödemeleri gerçekleştirilmiş olup, 2017 yılı ürünün 941 havza da desteklenecek ürünler belirlenmiştir.

2017 yılı ürünü için ilave sözleşmeli üretim desteği kaldırılmıştır.

2016 yılında ise patates siğili hastalığı görülen Adana, Afyonkarahisar, Aksaray, Artvin, Ankara, Bursa, Gümüşhane, Iğdır, Kayseri, Nevşehir, Niğde, Ordu, Sivas ve Trabzon illerinde karantina tedbiri uygulanan alanlarda aspir, kanola, soya fasulyesi veya yağlık ayçiçeği üretimi yapan üreticilere, bu maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen desteklere ilave %50 fazla ödenmesine karar verilmiş olup, 2017 yılı içinde ödemeler gerçekleştirilmiştir.

2017 yılı ürünü için patates siğili hastalığı görülen karantina tedbiri uygulanan alanlarda aspir, kanola, soya fasulyesi veya yağlık ayçiçeği üretimi yapan üreticilere ilave yapılan destek kaldırılmıştır.

Küçük Aile İşletmesi Desteği

Bakanlığımızca ilk defa 2016 üretim yılında; Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı ve işletme büyüklüğü toplam 5 dekar veya altında olan, açıkta veya örtüaltı ünitelerinde meyve (fındık ve çay üretimi hariç), sebze, süs bitkisi ve itri-tıbbi-aromatik bitki yetiştiriciliği yapan küçük aile işletmelerine dekara 100 TL olmak üzere küçük aile işletmesi desteği ödemesi yapılmıştır.

2016 yılı Küçük Aile İşletmesi Desteği kapsamında; 67 ilde toplam 11.136 üreticiye 37.223 dekar alan için 3.729.745 TL ödeme yapılmıştır.

2017 yılında da 100 TL/da destek ödemesi yapılacaktır. Müracaatlar 29 Aralık 2017 tarihinde sona ermiş olup, ödemelerin 2018 yılı Mart ayı sonunda yapılması planlanmaktadır.

Çay Budama Tazminatı

2011/2526 sayılı BKK ile çay bahçelerinin her yıl 1/10 oranında verim budamasına tabi tutulması ve çay bahçelerinin budanmasından doğacak gelir kaybının ruhsatlı yaş çay üreticilerine on yıl için ödenmesi planlanmıştır. Bu kapsamda 2016 yılında budama yapılan 77.769 da çay bahçesi için 144.822.775 TL, 2017 yılında budama yapılan 77.722 da çay bahçesi için 163.217.300 TL budama tazminatı ödemesi yapılmıştır.

Geleneksel Zeytin Bahçelerinin Rehabilitasyon Desteği

2016 yılında uygulamaları başlayan “Geleneksel Zeytin Bahçelerinin Rehabilitasyonu Desteği” verim ve kaliteden düşmüş, geleneksel olarak tanımlanan zeytinlik alanları rehabilite ederek ülke ekonomisine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Gençleştirme Budaması

yapılacak alanlarını tespit ettirerek, Budamalarını gerçekleştiren çiftçilerimize yerinde kontrolleri yapılarak dekara 100 TL destekleme ödemesi yapılmaktadır.

2016 yılı uygulamaları için 2017 yılında 910 işletmeye 34.253,5 TL Destekleme ödemesi yapılmış olup ödemeler devam etmektedir. 2017 yılı uygulamaları için müracaatlar alınmış olup ödemeler, 2018 de yine dekara 100 TL olarak yapılacaktır.

Tohum Tescil Çalışmaları

Tarla bitkileri, sebze ve meyvede 2017 yılında tescil edilen toplam çeşit sayısı 976 adet olup; bunun 876 adedi özel sektöre, 75 adedi kamu sektörüne ve 25 adedi üniversitelere aittir. Üretim izni verilen 574 çeşidin ise, 542 adedi özel sektöre, 31 adedi kamu sektörüne ve 1 adedi de üniversitelere aittir.

Tescilli çeşitlerin toplamı 11.130 adet olup; bunun 8.327 adedi özel sektöre, 2.619 adedi kamu sektörüne, 184 adedi ise üniversitelere aittir. Söz konusu çeşitlerin 7.941 adedi Milli Çeşit Listesinde yer almaktadır.

Üretim iznili çeşitlerin toplamı 1.520 adet olup, bunun 1.471 adedi özel sektöre, 43 adedi kamu sektörüne, 6 adedi ise üniversitelere aittir.

5042 sayılı kanun çerçevesinde ıslahçı hakkı tescil edilen çeşit sayısı, 2017 yılında 149 adet olup; bunun 67 adedi yerli firmalar, 82 adedi ise yabancı firmalar tarafından tescil ettirilmiştir.

Sertifikalı Tohum ve Fidan Kullanım Desteği

Sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde kaliteye, teknoloji kullanımına ve çevre koruma önceliklerine göre çiftçilerin bitkisel üretim faaliyetlerinde, yurt içinde üretilip sertifikalandırılan tohum, fidan/fide kullanımının artırılması amacıyla 2005 yılında destekleme uygulamaları başlamıştır.

Yurtiçinde üretilip sertifikalandırılan sertifikalı buğday, arpa, tritikale, yulaf, çavdar, çeltik, nohut, kuru fasulye, mercimek, susam, yarfıstığı, kanola, aspir, patates, yonca, korunga, soya fasulyesi, fiğ ve yem bezelyesi tohumluklarını bitkisel üretim faaliyetinde kullanan Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı çiftçilere dekar başına destekleme ödemesi yapılmaktadır.

Sertifikalı Tohum Kullanımına ilişkin destekleme miktarları; buğday, arpa 8,5 TL/da, yonca, yarfıstığı 15 TL/da, tritikale, yulaf, çavdar 6 TL/da, çeltik, 8 TL/da, nohut, kuru fasulye, mercimek, soya fasulyesi 20 TL/da, susam, kanola, aspir 4 TL/da, patates 80 TL/da, korunga, fiğ, yem bezelyesi 10 TL/da'dır.

Sertifikalı Tohum Kullanım Desteği için, 2017 yılında çiftçilere 188,4 milyon TL ödeme yapılmıştır.

Sertifikalı sınıfında ismine doğru, hastalık ve zararlılardan ari çilek fidesi/fidan kullanımını teşvik etmek ve artırmak amacıyla, Sertifikalı Fidan Kullanım Desteği çerçevesinde; 2017 yılında 175 bin dekar alanda 27,7 milyon TL ödeme yapılmıştır.

Sertifikalı Tohum ve Fidan Üretim Desteği

Tohumculuk sektörünün uluslararası rekabete uygun bir şekilde gelişmesini sağlamak için tohumluk üretiminin yetersiz olduğu bazı türlerde, yurt içinde sertifikalı tohumluk üreten/ürettiren, sertifikalandıran ve yurt içinde satışını gerçekleştiren yetkilendirilmiş tohumculuk kuruluşlarının desteklenmesi amacıyla 2008 yılında destekleme uygulamaları başlamıştır.

Destekleme kapsamında yurt içinde üretilip sertifikalandırılan ve yurt içinde satışı gerçekleşen buğday, arpa, tritikale, çavdar, yulaf, çeltik, nohut, mercimek, kuru fasulye, patates, soya, susam, aspir, kanola, yarfıstığı, yonca, korunga, fiğ ve yem bezelyesi tohumlukları için kilogram başına destekleme ödemesi yapılmaktadır. Ayrıca orijinal/temel ve üstü kademedeki üretilen tohumluklara %100 ilave destek verilmektedir.

Sertifikalı Tohum Üretim Desteklemesi kapsamında, 2017 yılında üreticilere 75 Milyon TL destekleme ödemesi yapılmıştır.

Sertifikalı sınıfta ismine doğru, hastalık ve zararlılardan arı fidan üretimini teşvik etmek ve artırmak amacıyla 2016 yılından itibaren sertifikalı fidan üreticilerine (aşılı fidana 1TL/adet, aşısız fidana 0,5 TL/adet) Sertifikalı Fidan Üretim Desteği verilmeye başlanmış olup, 2017 yılında 1,1 milyon TL destekleme ödemesi yapılmıştır.

Sertifikalı tohum ve fidan desteklerine 2018 yılında da devam edilecektir.

Bölgesel Çeşit Tavsiye Listesi Oluşturulması Projesi

Milli Çeşit Listesine girerek ülkemizde piyasaya girme hakkı kazanan ve Milli Çeşit Listesinde yer alan çeşitlerin farklı tarım havzalarındaki performanslarının bilimsel metotlarla karşılaştırmalı olarak yapılarak, bölge çiftçisine tavsiye edilecek çeşit listelerinin oluşturulması amacıyla, Bitkisel Üretimi Geliştirme Projesi-Bölgesel Çeşit Tavsiye Listesi Oluşturulması Projesine 2017 yılında başlanmıştır. Konu ile ilgili olarak yol haritasının belirlenmesi amacıyla proje paydaşları (TAGEM, TTSM, TÜRKTOB, FÜAB, SÜSBİR, TSÜAB) ile 09.02.2017 tarihinde değerlendirme toplantısı yapılmıştır. Proje kapsamında işbirliği yapılacak Kamu Tarımsal Araştırma Enstitüleri ile 17-18 Ağustos 2017 tarihleri arasında İzmir Menemen Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü'nde bir toplantı yapılmıştır.

Doğal Çiçek Soğanlı Bitkileri Koruma Projesi

Doğada endemik olarak bulunan doğal çiçek soğanlı bitkilerinin üretilerek sürdürülebilir kullanımını sağlamak amacıyla Doğal Çiçek Soğanlı Bitkileri Koruma Projesi 2016 yılında başlatılmıştır. BÜGEM, TAGEM, bazı İl Müdürlüklerini (Mersin, Antalya, Giresun, Balıkesir, Samsun, Manisa, Artvin, Aydın, Çankırı, Trabzon, Yalova, Ordu, Muğla, Tokat, İzmir, Adıyaman, Uşak, Elazığ, Malatya) kapsayan projenin bütçesi 4.500.000 TL olup projenin 3 yıl sürmesi beklenmektedir.

Proje ile ülkemizde üretime ve pazarlamaya konu olan doğal çiçek soğanları için ilgili araştırma enstitülerinde deneme ve demonstrasyonların kurulması, projeye dâhil edilen illerde, üreticilerin, firmaların, belediyelerin ve sivil toplum örgütlerinin belirlenerek üretim çalışmalarının yürütülmesi, konu ile ilgili toplantı ve konferansların gerçekleştirilmesi ve belirlenen illerde doğal çiçek soğanları üretim ve yurt içi pazarlamasının yapılması hedeflenmektedir.

Ülkemiz Tohumculuk Kurumsal Altyapısının Geliştirilmesi Projesi

Ülkemiz tohumculuk sektörünü uluslararası standartlara uygun bir yapıya kavuşturmak, tohumluk ihtiyacının yurtiçinden karşılanma oranını ve sektörün ihracat gücünü artırmak amacıyla 2001 yılından itibaren uygulanmaktadır. Proje ile Antalya, Adana ve Samsun illerinde yeni kurulan Tohum Sertifikasyon Test Müdürlükleri ile birlikte toplamda 7 adet sertifikasyon test müdürlüğünün altyapı eksikliklerinin giderilmesi, personel, alet ve ekipman ihtiyaçlarının karşılanması, personel eğitiminin sağlanması, tohumculuk ile ilgili bütün işlemlerin kayıt altına alındığı bir veri tabanının oluşturulması vb. çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

2) Organik Tarımı Geliştirme ve Yaygınlaştırma Çalışmaları

Kontrol ve Sertifikasyon Hizmetleri

Organik tarım konusunda kontrol ve sertifikasyon hizmetlerini yürütmek üzere 35 kuruluş Bakanlığımızca yetkilendirilmiştir. Her yıl bu kuruluşların denetimleri yapılmaktadır. Organik Tarım Komitesi, Organik Tarım Ulusal Yönlendirme Komite toplantıları gerçekleştirilmiştir.

Kontrolör Eğitimleri

Bakanlığımız ile Türk Standartları Enstitüsü arasında düzenlenen protokol hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilen Organik Tarım Kontrolör Eğitimine 2017 yılında 70 kişi katılmıştır.

Eğitim ve Yayım Çalışmaları

Organik tarım biriminde görevli 158 personele eğitim düzenlenmiştir. 2017 yılında organik tarım birimlerince köylerde 399 eğitim çalışması düzenlenmiş ve bu eğitimler sonucunda 11.639 çiftçi organik tarım konusunda eğitim almıştır.

Destekler

Organik tarım yapan üreticilere destekler verilmektedir. Bu destekler bitkisel üretimde ürünler 4 kategoriye ayrılarak verilmekte olup birinci kategoride 100 TL meyve sebze, ikinci kategoride itri ve tıbbi bitkilere 70TL, üçüncü kategoride olan endüstri bitkilerine 30TL, dördüncü kategoride ise diğer kategoride olmayan ürünlere, nadas alanları ve orman emsali ürünlere ise 10 TL olarak verilmiştir. 2017 yılında organik bitkisel üretim yapanlara toplam 129.211.520 TL destek verilmiş olup ödemeler devam etmektedir. Hayvancılıkta ise arıcılıkta kovan başına 10 TL destek verilmiş olup, 2017 yılında toplam 221.031 TL destekleme verilmiştir.

Organik Tarımın Yaygınlaştırılması ve Kontrolü Projesi

54 İl Müdürlüğünde organik bitkisel üretim, hayvansal üretim konusunda demonstrasyon, eğitim, yayım, çalışmaları ile 12 Araştırma Enstitüsü'nde 14 farklı konuda araştırma projeleri yürütülmüştür.

Demonstrasyon ve Tanıtım Çalışmaları

Organik bitkisel üretimi geliştirmek amacı ile organik ceviz, badem, üzüm, zeytin, ahududu, muz, böğürtlen, kivi ve kıvılcık, çilek, kiraz vb . meyve yetiştiriciliği, muhtelif sebzeler, kuru fasulye, nohut vb. tarla bitkileri, yem bitkileri, tıbbi ve aromatik bitkiler, kekik, siyez buğdayı üretimi ile ilgili proje faaliyetleri,

Organik tarım alanlarında kompost kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik proje faaliyetleri, Organik Kuru İncir Üretiminde Kalitenin Geliştirilmesine Yönelik Tünel Altında Kurutma Tekniğinin Yaygınlaştırılması ile ilgili proje faaliyetleri,

Organik kayısı kurutma filesi projesi,

Organik hayvansal üretimi geliştirmek amacı ile arıcılık ve yumurta tavukçuluğu ile ilgili proje faaliyetleri,

Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Mersin gibi illerde organik ürün konusunda tüketicinin bilinçlendirilmesi ve organik ürünlerin tanıtılmasına yönelik projeler,

İlköğretim okullarında çocuklara sağlıklı beslenme ve organik ürünün önemini anlatmaya yönelik projeler,

Teknik geziler ve hasat günü etkinlikleri düzenlenmesi,

Proje dâhilindeki illerde üreticilere yönelik eğitim, yayım, kurs, seminer ve toplantılar düzenlenmiştir.

Organik tarım çalışanlarının eğitimi amacı ile uluslararası eğitim, seminer, fuar ve toplantılara katılım sağlanmıştır.

Araştırma Geliştirme Çalışmaları

- Bazı Bitki Ekstraktlarının Formülasyonlarının Hazırlanması ve Sebzelerde Zararlı Tetranychus urticae Koch.(Arachnida: Tetranychidae) ile Myzus persicae Sulz. (Hemiptera:Aphididae)'e Karşı Etkisinin Araştırılması,
- Ankara Ekolojik Koşullarında Organik Olarak Yetiştirilen Ekmeklik Buğday Çeşitlerinin Verim ve Kalite Özelliklerinin Belirlenmesi,
- Organik Tarımda Hasat Sonrası Teknolojilerinin Kullanılması- Organik Taze İncirin Dondurularak Muhafazasının Optimize Edilmesi,
- Büyük Menderes ve Menemen Ekolojik Koşullarının Organik Doğal Renkli Bazı pamuk Çeşitlerinde Verim ve Lif Kalitesi Üzerine Etkilerinin Araştırılması,
- Marmara Bölgesinde Organik Sığır Yetiştiriciliğinin Geliştirilmesi, Organik Sistemde Üretilen Boz Irk Sığırların Karkas ve Et Kalitesi Özellikleri,
- Biyolojik Gübre Olarak Kullanılabilecek Nitelikte Bitki Büyümesini Teşvik Eden Bakterilerin Organik Buğday Yetiştiriciliğine Potansiyel Yararları,
- Örtücü Bitki ve Malç Kullanımının Organik Kivi Üretiminde Verim, Kalite ve Yabancı Ot Gelişimi Üzerine Etkisi,
- Ege Bölgesi Koşullarında Organik Hayvan Yemi Üretiminde Farklı Münavebe Sistemlerinin Karşılaştırılması,
- Organik Biberin (Capsicum annuum L.) Uygun Ön Bitkilerinin Belirlenmesi
- Organik Sofralık Üzüm Yetiştiriciliğinde Koruyucu Toprak İşleme Yöntemleri ve Yabancı Ot Kontrolünde Yeni Yaklaşımlar
- Organik Zeytin Yetiştiriciliğinde Örtü Bitkisi ve Malç Kullanımının Verim, Kalite ve Çevreye Olan Etkileri Üzerine Araştırmalar,
- Organik Sofralık Zeytin Ürünlerinin Geliştirilmesi
- Bazı Sebze Türlerinin Organik Tohum Üretiminde Verim ve Kalite Özelliklerinin Belirlenmesi
- Organik ve Konvansiyonel Koşullarda Yetiştirilmiş Biber (Capsicum annuum L.) Çeşitlerinde Tohum Gelişimi, Kurutma ve Depolamanın Tohum Kalitesine Etkisi,

Organik Alanların Belirlenmesi Çalışması

Bayburt, Gümüşhane, Rize, Artvin, Elazığ, Şanlıurfa İlleri ile Gökçeada'da organik tarım alanlarının belirlenmesi çalışması yapılmasına karar verildi.

Çay Alanlarının Organik Tarıma Geçirilmesi

Çay alanlarının organik tarıma geçirilmesi kapsamında 2017 yılında ön çalışmalar yapılarak Bakanlar Kurulu Kararı hazırlanmış ve Başbakanlığa gönderilmiştir.

3) Gökçeada ve Bozcaada Tarımsal Kalkınma ve İskân Projesi

Gökçeada ve Bozcaada'da mevcut doğal kaynaklar değerlendirilerek organik tarımsal üretimin artırılması, üreticilere tarımsal destek sağlanarak tarımsal faaliyetlerin artırılması, gelir düzeylerinin yükseltilmesi, tarımın sürdürülebilir geçim kaynağı olması ve faal ve yerleşik bir nüfusun oluşturulması hedeflenmektedir. 2017 yılında proje kapsamında tarımsal faaliyetlerin geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yürütülmüştür.

4) İyi Tarım Uygulamalarını (İtu) Geliştirme Çalışmaları

a) Kontrol ve Sertifikasyon Hizmetleri

İyi Tarım Uygulamaları konusunda kontrol ve sertifikasyon hizmetlerini yürütmek üzere 28 kuruluş Bakanlığımızca yetkilendirilmiştir. Her yıl bu kuruluşların denetimleri yapılmaktadır.

b) Kontrolör Eğitimleri

Bakanlığımız ile Türk Standartları Enstitüsü arasında düzenlenen protokol hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilen İyi tarım Uygulamaları Kontrolör Eğitimine 2017 yılında 104 kişi katılmıştır.

c) İç Kontrolör Eğitimleri

Ayrıca TSE ile yapılan protokol çerçevesinde iyi tarım uygulamaları iç kontrolör eğitimi düzenlenmektedir. 2017 yılında 2 eğitim düzenlenmiş ve 69 kişi katılmıştır.

d) Eğitim Yayım Çalışmaları

İyi tarım uygulamaları eğitimine katılan teknik elemanlarca illerde 2006-2016 yılları arasında düzenlenen 9.766 eğitim çalışmasında 162.045 çiftçimize iyi tarım uygulamalarının yaygınlaşması için eğitim verilmiştir.

e) Destekler

2017 yılı içerisinde iyi tarım uygulamaları faaliyetinde bulunan meyve sebze üreticilerine 50 TL/da, örtü altında üretim yapan üreticilere 150 TL/da, süs bitkileri ve tıbbi aromatik bitkilere 100 TL/da destekleme ödemesi yapılmıştır.

2017 yılı içinde İyi Tarım Uygulamaları kapsamında 50.712 üreticiye 3.456.893 da alanda 186.125.553 TL destekleme ödemesi yapılmıştır.

f) Özel Çevre Koruma Alanlarında İyi Tarım Uygulamaları

Çevre, insan ve hayvan sağlığına zarar vermeyen bir tarımsal üretimin yapılması ve doğal kaynakların korunması amacıyla yönelik Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yürütülen çalışmalarda eş güdümü sağlamak ve kamu kaynakları ile ortak hedeflere ulaşmayı kolaylaştırmak amacıyla Özel Çevre Koruma Bölgelerinde işbirliğine gidilmesine karar verilmiş ve bu amaçla bir işbirliği protokolü imzalanmıştır.

İlk olarak Mersin İli Göksu Deltası Özel Çevre Koruma Bölgesinde gerçekleştirilmiş olup, Denizli İli Pamukkale Özel Çevre Koruma alanı, Mersin –Silifke Göksu Deltası Özel Çevre Koruma Alanı, Saroz Körfezi Özel Çevre Koruma Alanı, Belek Özel Çevre Koruma Alanı ve Köyceğiz Dalyan Özel Çevre Koruma Alanı Proje toplantıları gerçekleştirilmiştir.

g) İyi Tarım Uygulamalarının Yaygınlaştırılması ve Kontrolü Projesi

Ülkemizde iyi tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması amacıyla hazırlanan “İyi Tarım Uygulamalarının Yaygınlaştırılması ve Kontrolü Projesi” 2012 yılında 12 ilde başlamış olup 2013 yılında 17 ilde, 2014 yılında 21 ilde , 2015 yılında 25 ilde, 2016 yılında 28 ilde ,2017 yılında ise 31 ilde proje ve 2018 yılında ise 36 ilde proje yürütülmüştür.

Bu proje ile proje illerinde demonstrasyonlar kurulmuş, iyi tarım uygulamalarını tanıtılması amacıyla tarla günleri ve teknik geziler düzenlenmekte, eğitim ve yayım çalışmalarında bulunmaktadır. Üreticilere entegre mücadele, bitki koruma ürünlerinin kullanımı, hijyen, ilk yardım vb. konularda eğitim verilmektedir. Tüketicilerde iyi tarım uygulaması ile üretilmiş

ürünlerin kullanımının artırılması amacıyla logo ve tanıtım faaliyetlerinde bulunmaktadır. Proje kapsamında İTU konularında çalıştay, eğitim ve paneller düzenlenmekte ve fuarlara katılım sağlanmaktadır.

5) Çayır Mera ve Yem Bitkileri Çalışmaları

- 2016 yılı ekilişi yapılarak, 2017 yılında ödemesi yapılan Yem Bitkileri Desteklemeleri kapsamında; 162.099 çiftçi 571.500 ha alanda desteklemeye tabi yem bitkisi ekiminde bulunmuş olup, bu kapsamda 432,6 milyon TL ödeme yapılmıştır. Yem Bitkileri Destekleme Ödemeleri halen devam etmektedir.
- Mera yaz okulunda şimdiye kadar 2123 kişiye eğitim verilmiştir.
- 2017 yılı itibari ile toplamda 1. Dönem 10.932.536 ha mera alanının tespiti, 6.642.241 ha alanın tahdidi yapılmıştır.
- Tespit ve tahdit çalışmaları tamamlanmış olan mera, yaylak ve kışlaklarda, Mera Islahı ve Amenajmanı projeleri uygulanmaktadır. Mera Islah ve Amenajman Projesi uygulaması yürütülen mera alanı 6.772.600 da, proje sayısı 1.339'a yükselmiştir.
- Bakanlığımız yatırım programında yer alan "Çayır Mera ve Yem Bitkileri Üretimini Geliştirme Projesi" 36 ilde uygulanmakta olup, 2018 yılı ödeneği 5.000.000 TL' dir.
- 2017 yılında 32 ilde 251.565 ha alanda uzun süreli ve mevsimlik kiralama yapılmıştır.
- 2017 yılında 3.984 ha alanda uzun süreli kiralama yapılmıştır.

6) Kimyevi ve Organik Gübre Yönetmeliği Çerçevesinde Yapılan Faaliyetler

Kimyevi Gübre Yönetmeliği Çerçevesinde

- Lisans Belgesi 235 adet,
- Tescil Belgesi 2598 adet düzenlenmiştir.

Organik Gübre Yönetmeliği Çerçevesinde

- Üretim İzni 50 adet,
- Lisans Belgesi 104 adet,
- Tescil Belgesi 975 adet düzenlenmiştir.

Gübre Denetim Faaliyetleri

- Denetçi Sayısı 1.084 kişi,
- Denetim Sayısı 36.723 (ürün),
- Analize gönderilen numune sayısı 707 adet (2017 Eylül),
- İdari para cezası 324.777 TL,
- Uygunsuz ürün 71 adet, güvensiz ürün 5 adet (2017 Eylül),
- Geçici satışı durdurulan yedd-i emine alınan katı gübre: 1.242.724 kg, sıvı gübre: 1.691 lt. (2017 Eylül),
- Üreticisine (firmasına) iade edilen katı gübre: 406.510 kg, sıvı gübre 381 lt dir (2017 Eylül),
- Toplatılan bertaraf edilen katı gübre 26.789 kg, sıvı gübre 17 lt'dir (2017 Eylül).

Kimyevi Gübre İstatistikleri

- 3.358.324 Ton üretim,
- 6.744.922 Ton tüketim,
- 3.819.343 Ton ithalat,
- 206.104 Ton ihracat.

Tarımsal Mekanizasyon Alanında Yapılan Faaliyetler

2017 yılında Tarımsal Mekanizasyon Faaliyeti olarak;

- Deney Sevk İşlem Adedi 545 adet,
- Zirai Kredilendirme Belgesi 1569 adet verilmiştir.

Mazot-Gübre ve Toprak Analizi Alanında Yapılan Çalışmalar

2016 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin 05.05.2016 tarih ve 29703 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 2016/8791 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre; Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı tüm çiftçilere dekar başına 11 TL mazot ve gübre destekleme ödemesi yapılmıştır.

2017 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin 18.08.2017 tarihli 1.Mükerrer Resmi Gazete yayımlanan 2017/10465 Bakanlar Kurulu Kararına göre ve 30.12.2017 tarih ve 3.Mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 2017/11165 Bakanlar Kurulu Kararına göre; Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı tüm çiftçilere, aşağıda tabloda belirtilen birim miktarlar üzerinden 2018 yılı içerisinde mazot ve gübre destekleme ödemesi yapılacaktır.

Tablo 45: Mazot ve Gübre Destekleme Miktarları

Sıra No	Ürünler	Mazot (TL/da)	Gübre (TL/da)	Toplam Destek (TL/da)
1	Buğday, Arpa, Çavdar, Yulaf, Tritikale	13,49	4	17,49
2	Çeltik, Pamuk	37,36	4	41,36
3	Yağlık Ayçiçeği, Soya, Dane Mısır, Patates	17,64	4	21,64
4	Aspir, Nohut, Mercimek, Kuru Fasulye	11,42	4	15,42
5	Fındık, Yem Bitkileri, Çay, Kuru Soğan, Kanola, Diğer Ürünler	9,34	4	13,34
6	Nadas	5,19		5,19

Ayrıca, 2017 üretim sezonu için 2018 yılı içerisinde yetkili laboratuvarlara analiz başına 40 TL olmak üzere toprak analizi destekleme ödemesi yapılacaktır.

2015 yılında artış gösteren terör hadiselerinden sonra gübrelerin üreticiden/ithalatçıdan son kullanıcıya kadar takibinin yapılması amacıyla Gübre Takip Sistemi (GTS) 1 Ocak 2018 tarihi itibarıyla devreye alınmıştır.

Öncelikli olarak, nitratlı gübreler (Amonyum Nitrat %33 A.N. ve Kalsiyum Amonyum Nitrat %26 CAN), karekod ve DNA barkodlu olarak piyasaya arz edilecektir. Daha sonra yıl içinde diğer gübrelerde uygulanmasına kademeli olarak de geçiş yapılacaktır.

Nitratlı gübrelerin El Yapımı Patlayıcı (EYP) yapımında kullanılması durumunda hem kullanılan gübrenin tespitinde hem de suçluya erişimde kolaylık sağlayacaktır. Bunun yanında, gübrelerde her türlü kayıp ve kaçak tespit edilecek ve kayıt dışı satışların tespiti de mümkün olabilecektir. Ayrıca, bu sistemle sahte, taklit ve tağşiş gübrelerin tespiti yapılabileceğinden üretici firmalar ile çiftçilerin korunması da sağlanmış olacaktır.

7) Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli

- Milli Tarım Projesi Havza Bazlı Destekleme Modeli kapsamında stratejik öneme haiz arz açığı olan, insan ve hayvan beslenmesi açısından önemli 21 ürün ekolojik ve ekonomik olarak uygun olduğu tarım havzasında destekleme kapsamına alınmıştır. Böylelikle 2018 yılında 941 havzada desteklenecek ürün desenleri ortaya çıkarılmıştır.
- Sistem içerisinde desteklemelerin dağılımını gerçekleştiren Karar – Destek modelinde yer alan ürün – verim – maliyet - ekiliş alanları – ekolojik uygunluk alanları, ürün pazar ve çiftçi satış fiyatları vb. 2017 yılı verileri ile güncellenmiştir.
- 2017 Yılı Ürünleri Fark Ödemesi Desteğine Dair Karar doğrultusunda hangi ürünlere fark ödemesi desteği yapılacağı belirlenmiştir.
- 10. Kalkınma Planı Tarımda Suyun Etkinleştirilmesi Programı Kapsamında 2015-2018 Yılları arasında yapılması planlanan faaliyetler belirlenmiş, bütçelendirilmiş ve bu kapsamda çalışmalar yapılmıştır. Bu bağlamda 2017 üretim yılında tarımsal yeraltı su kısıtı görülen ilçeler belirlenmiştir. Belirlenmiş olan 10 il - 47 İlçede çok su tüketen bitkilerden olan dane mısır ekilen alanların fark ödemesi desteği damlama sulama şartına bağlanmış, bu alanlarda ekilişi yapılan az su tüketen nohut, mercimek, fiğ, macar fiğ, burçak ve mürdümük için % 50 ilave destek verilmiştir.
- Havza Bazlı Destekleme Modeli kapsamında yer alan 21 ürünün iklim, toprak, topografya özellikleri açısından ülkesel bazda en uygun yetiştirilme alanlarını belirlemek üzere ürün uygunluk haritaları çıkarılmıştır.
- 2017 yılından itibaren başlamak üzere ekim nöbeti (münavebe) desteklemelerin bir şartı haline getirilmiştir. Bu kapsamda il – ilçe müdürlükleri, Ziraat Odaları, Üniversite vs. ile toplantı ve çalıştaylar yapılmıştır.
- Milli Tarım Projesi Havza Bazlı Destekleme Modeli eğitim ve yayım faaliyetleri kapsamında liflet, broşür, kitap vs. basılı materyaller hazırlanmıştır.
- Bakanlığımız, diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca düzenlenen 60 adet toplantı, çalıştay vb. programlara katılım sağlanmış olup söz konusu proje kapsamında ortaya çıkan modelin sonuçları katılımcılara anlatılmıştır.
- Genel Müdürlüğümüz görev alanına giren konularda, Çevre- Tarım etkileşimi çerçevesinde; çölleşme, erozyon ve tarımsal kuraklıkla mücadele, iklim değişikliği, arazi ve toprak bozulmasının önlenmesi vb. konularda, ilgili kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yaparak ulusal ve uluslararası sözleşmeler, strateji belgeleri ve eylem planları ile ilgili iş ve işlemleri yürütülmüş ve takip edilmiştir.
- Karar Destek Modelinin alt yapısını oluşturan veri tabanının güncellenmesi çalışmaları sürmektedir.

C. HAYVANCILIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1) Islah, Kayıtlılık ve Örgütlenmeye Yönelik Çalışmalar

Islah çalışmalarının en etkili, hızlı ve ekonomik yolu olan dondurulmuş sperma tekniği ile suni tohumlama çalışmaları ülkemizin 81 ilinde yürütülmeye devam edilmekte olup işletme boğası bulundurulması ve tabii tohumlamanın da destekleme kapsamında olması nedeni ile suni tohumlama sayısında 2017 yılında da azalma olmuştur.

Bilindiği üzere "Sunı Tohumlama, Tabii Tohumlama ve Embriyo Transferi Faaliyetleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" (18 Aralık 2013 Tarihli ve 28855 Sayılı Resmi Gazete) ile Veteriner Sağlık Teknikerlerinin eğitim eksiğinin tamamlanması ve suni tohumlama kurslarına katılımının sağlanması gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda 2017 yılında da ilgili yönetmelikte izin verilen okullardan mezun Veteriner Sağlık Teknikerlerine suni tohumlama eğitimini alma ve başarılı olan kişilere uygulama izni verilmeye devam edilmiştir.

2017 yılı suni tohumlama çalışmaları kapsamında; kamu ve özel sektör uygulamaları ile Aralık 2017 ayı itibarı ile 2.743.699 adet suni tohumlama yapılmıştır. Yıl içerisinde 2.102.404 doz sperma üretimi gerçekleşmiş olup, ithal izni verilen sperma miktarı 4.413.940 dozdur. Bununla birlikte mevzuata uygun olarak ülkemiz genelinde 77 adet suni tohumlama kursu düzenlenerek 1.301 teknik personel (veteriner hekim, veteriner sağlık teknikeri ve teknisyeni) eğitim almıştır. Suni tohumlama sertifikası alan teknik personellerin 1.301'ine ise suni tohumlama uygulama izni verilmiş olup 526 uygulayıcının yetkisi iptal edilmiştir. 2017 yılında 7.212 kişi aktif uygulayıcı mevcuttur.

Sperma İthalı ve Üretimine Yönelik Kaliteyi Artırıcı Önlemler

Bakanlığımız tarafından çıkarılan "Dondurulmuş Spermadan Numune Alma Esasları Hakkında Tebliğ" hükümlerine göre; ithal edilen dondurulmuş spermanın ithalat esnasında giriş gümrüklerinden kalite kontrol amacı ile numune alınmasına ve alınan bu numunelerden Motilite ve DNA analizleri belirlenen laboratuvarlarda yapılmasına devam edilmektedir.

2015 yılında Kalkınma Bakanlığına teklif edilen ve 2016 yılı itibarı ile başlayan "Damızlık Değer Tespiti Projesi" ile ilgili çalışmalar 2018 yılında da devam edecektir.

Ülkemizde kültür hayvan sayısını artırmak ve hayvanların verim kayıtlarının tutulması için 2000 yılından itibaren 81 ilimizde "Soy kütüğü ve Ön soykütüğü" ile "Döl Kontrolü" projeleri uygulanmaktadır.

a) Döl Kontrolü Faaliyetleri

Ulusal açıdan gelecekte gerçekleşmesi beklenen koşullarda en az masrafla en yüksek verimi sağlayabilecek genetik kapasitesi yüksek süt sığırı yetiştirerek ülke ekonomisine ve yetiştiricilerin ekonomik çıkarlarına katkıda bulunmak amacıyla yönelik olarak, damızlık seçiminde en güvenilir yöntem olan Döl Kontrolü yöntemi uygulanarak Türkiye koşullarında döllerin verimleri bilinen denenmiş boğa spermaları üretilmektedir.

Döl Kontrolü çalışmaları kapsamında, İzmir Menemen Suni Tohumlama Laboratuvarında sperma üretimi yapılmaktadır. 2017 yılı sonu itibarı ile 186 baş siyah alaca, 16 baş simmental, 9 baş ise esmer ırkı olmak üzere toplam 211 baş boğa satın alınmıştır. Bunların içerisinde sperma üretimi için uygun görülen 133 baş boğadan 4.5 milyon doz sperma üretilmiş olup, 3,5 milyon dozun sahaya dağıtımı sağlanmıştır. Menemen Suni Tohumlama laboratuvarı bünyesinde 484.000 doz sperma stoku mevcut bulunmaktadır.

Döl kontrol projesi kapsamında 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. ve 8. döngülerde toplam 97 baş boğanın test çalışmaları tamamlanmıştır. Söz konusu boğalarla ilgili 2017 yılında kullanılmak üzere boğa kataloğu dağıtılmıştır. Siyah alaca dışında kombine verim yönlü simmental ve esmer ırklarında da döl kontrolü çalışmalarına devam edilmektedir.

b) Ön Soy Kütüğü ve Soy Kütüğü Faaliyetleri

Soy kütüğüne kayıtlı sığır sayısının artırılması, tohumlanan sığır sayısı varlığımızın tespiti, suni tohumlama faaliyetlerinin disipline edilmesi, tohumlama kayıtlarının planlamalarda kullanılabilir hale getirilmesi, hayvan hareketlerinin takip edilmesine yönelik “Ön Soy Kütüğü Sistemi” geliştirilmiştir. Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği ile işbirliği yapılarak, 81 ilde faaliyetlere devam edilmektedir. 2017 yılı sonu itibariyle, 1.056.765 işletmede 4.178.326 baş dişi hayvan ön soy kütüğünde kayıtlı bulunmaktadır.

Ülkemiz şartlarına adapte olmuş, hastalıklara dayanıklı, yüksek verimli hayvanların önceden planlanıp elde edilebilmesi amacıyla oluşturulmuş olan soy kütüğü sistemine, 2017 yılı sonu itibariyle 150.024 işletmede 3.028.065 baş dişi hayvan kayıtlı bulunmaktadır. Soy kütüğü faaliyetleri, halen Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliğine üye 81 ildeki birlikler vasıtası ile yürütülmektedir.

Diğer taraftan sığır türünde 8 ilde İslah amaçlı süt kalitesinin desteklenmesi uygulanmaktadır. Bu proje ile süt içeriği tespit edilerek (yağ, protein) genetik İslah çalışmalarına yön verilmektedir.

Programlı aşılarını yaptıran, 4 ay ve üzeri doğduğu işletmede bulunan buzağılardan Önsoy kütüğüne kayıtlı buzağılara 350 TL/baş, soy kütüğüne kayıtlı buzağılara 500 TL/baş destekleme yapılmaktadır. Yetiştirici bölgesindeki illerdeki destekleme hak eden buzağılara ise ilave 200 TL/baş destek verilmektedir. Ayrıca döl kontrolü projesi kapsamında testlerini tamamlamış boğaların spermaları ile tohumlama sonucu doğan buzağılara ilave 50 TL/baş ödenmesi kararlaştırılmıştır.

Manda türünde soy kütüğü ve ön soy kütüğü kayıtlarının yer aldığı Manda İslah Sistemi (MIS) 2016 yılından beri kullanılmakta olup, ön soy kütüğünde 1.175 işletmede 7.702, soy kütüğünde 956 işletmede 12.897 olmak üzere toplam 2.131 işletmede 20.599 baş dişi manda bulunmaktadır. Halen soy kütüğü yürütme yetkisi alan birlik sayısı 16 ildir.

Manda yetiştiriciliğini desteklemek amacı ile programlı aşılarını yaptıran, 4 ay ve üzeri yaşta doğduğu işletmede bulunan malaklara 150 TL/baş, soy kütüğüne kayıtlı malaklara ise 400 TL/baş destekleme yapılmaktadır. Yetiştirici bölgesindeki illerdeki destekleme hak eden malaklara ise ilave 200 TL/baş destek verilmektedir.

2016 yılında uygulanmayan anaç manda desteği 2017 yılında tekrar destekleme kapsamına alınmış olup, anaç mandalara 250 TL/baş, soy kütüğüne kayıtlı anaç mandalara da 400 TL/baş olarak uygulanmaktadır.

Bununla birlikte kırmızı et üretimini ve suni tohumlama faaliyetlerini artırmak amacı ile Besi materyali üretim projesi uygulanmakta olup kombine ve etçi ırkların spermaları ile melez ve yerli hayvanların tabii ve suni tohumlamasını kapsayan bir uygulama olarak faaliyet sürdürmektedir. 2017 yılı içerisinde yaklaşık 117.225 doz dondurulmuş sperma dağıtımı yapılmış ve bunun büyük bir çoğunluğunu (% 70) simmental ırkı oluşturmaktadır.

c) Küçükbaş Hayvan İslahı ve Kayıt Altına Almaya Yönelik Faaliyetler

İslah demek kayıt demek olup bu kapsamda “Safkan Damızlık Koyun ve keçi Yetiştiriciliği Hakkında” Tebliğ hazırlanarak 9 Şubat 2013 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Bu Tebliğ ile her yaştaki safkan damızlık koyun ve keçinin; soy kütüğüne kayıt şartlarını, kayıt için gerekli bilgileri, ırka özgü performans değerlendirme metotlarını ve kriterlerini, damızlık koyun ve keçilerin ve bu hayvanlara ait sperma, ovum ve embriyoların her aşamadaki kayıt ve belgelendirilmeleri sağlanacaktır.

Birlik üyelerinin desteklemeye yönelik anaç küçükbaş hayvan kayıt bilgileri Koyun Keçi Bilgi Sisteminde (KKBS) Bakanlığımız kontrolünde devam etmektedir. Konu ile ilgili olarak Genel Müdürlüğümüz ile ayrıca Türkiye Damızlık Koyun keçi Yetiştiricileri Merkez Birliğince düzenlenen Koyun ve keçi türünde İslaha yönelik Soy Kütüğü ve Ön Soy kütüğü (SOYBİS)

kayıtların tutulması için yapılan toplantılarda anaç koyun keçi desteklemesi il müdürlükleri ile birlik personellerinin katıldığı eğitim toplantıları yapılmıştır.

Koyun ve keçi türünde ıslah çalışmalarına 2017 yılında başlanmıştır. Bu konuda Genel Müdürlüğümüz ile ayrıca Türkiye Damızlık Koyun keçi Yetiştiricileri Merkez Birliğince düzenlenen Koyun ve keçi türünde ıslaha yönelik Soy Kütüğü ve Ön Soy kütüğü (SOYBİS) toplantıları yapılmıştır. Küçükbaş hayvanlarda soy kütüğü kayıtları için talep eden 20 il birliğine soy kütüğü yürütme yetkisi verilmiştir. Halen çalışmalar devam etmektedir.

Anaç koyun keçi desteklemeleri 2017 yılında da birlik üyesi olanlara 25 TL/baş ödenmesi kararlaştırılmıştır. Destekleme çalışmaları devam etmektedir.

d) Ulusal Süt Konseyi

18.4.2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanununda belirtilen ulusal tarım politikaları çerçevesinde çalışmalar yapmak üzere; süt üreticilerinin oluşturdukları birlikler, dernekler, kooperatifler ve sanayicilerin oluşturdukları birlik, dernek, kooperatif temsilcileri ile bunlara üye olan gerçek ve tüzel kişiler, ilgili araştırma ve eğitim kurumları, meslek odaları, tüketici örgütleri ile kamu kurum ve kuruluşlarının bir araya gelerek tüzel kişiliği haiz Ulusal Süt Konseyinin kurmalarını sağlamak ve çalışma usul ve esaslarını belirlenmesi amacıyla "Ulusal Süt Konseyi Kuruluş, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" 08.06.2013 tarih ve 28671 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

Süt sektörünün içinde bulunan üretici, özel sektör ve kamu sektörlerinin katılımları ile 2009 yılı içerisinde kurulmuş olan Ulusal Süt Konseyi sayesinde süt üreticilerinin sıkıntıları yakın takip edilmekte ve çiğ süt fiyatında istikrara katkı sağlanmaktadır.

e) Ulusal Kırmızı Et Konseyi

18.04.2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanununda belirtilen ulusal tarım politikaları çerçevesinde çalışmalar yapmak üzere kırmızı et ve ürünlerini üreten yetiştirici ve sanayicilerin oluşturdukları birlik, dernek, vakıf ve kooperatif temsilcileri ile bunlara üye olan gerçek ve tüzel kişiler, ilgili araştırma kurumları, meslek odaları, sivil toplum kuruluşları ile kamu kurum ve kuruluşlarının bir araya gelerek tüzel kişiliği haiz bir Ulusal Kırmızı Et Konseyi kurmalarını sağlamak ve çalışma usul ve esaslarını belirlenmesi amacıyla "Ulusal Kırmızı Et Konseyi Kuruluş, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" güncellenerek 8/06/2013 tarih ve 28671 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

Et sektörünün içinde bulunan üretici, özel sektör ve kamu sektörlerinin katılımları ile 2010 yılı içerisinde kurulmuş olan Ulusal Et Konseyi sayesinde et üreticilerinin sıkıntıları yakın takip edilmekte ve kırmızı et fiyatı oluşumunda istikrara katkı sağlanmaktadır.

f) Okul Sütü Programı

Geleceğin yetişkinleri olacak anasınıfı ve ilkokul çağındaki öğrencilerimize süt içme alışkanlığını kazandırmak, yeterli ve dengeli beslenmelerine katkıda bulunarak sağlıklı büyüme ve gelişmelerini sağlamak amacıyla Bakanlığımız koordinasyonunda, Milli Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığınca ortaklaşa olarak ülkesel ölçekte 2011-2012 eğitim öğretim yılından itibaren 6 yıldır başarıyla uygulanan Okul Sütü Programı kapsamında; 2017 yılında 200 ml kutu sütten, toplam 263.445.430 adet dağıtılmıştır.

Programın 7. uygulama yılı, Okul Sütü Programı Uygulama Esasları Hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı (2015/7837) ve Okul Sütü Programı Uygulama Tebliği (2017/28) gereğince 5 Şubat 2018 tarihinde başlayacak olup Program kapsamında yaklaşık 32.128 okulda 6.056.400 öğrenciye 290.707.200 adet Okul Sütü dağıtımı planlanmıştır.

g) Koyun ve Keçilerde Verimliliği Artırma Projesi

Bakanlığımızca, ayrıca Hayvancılığı Geliştirme Projesi altında yürütülmekte olan 'Koyun ve Keçilerde Verimliliğin Artırılması Projesi' kapsamında koç/teke dağıtımı yapılmaktadır. Proje ile yetiştiricilerin elinde bulunan koyun ve keçi sürülerine yüksek vasıflı erkek damızlıkların katılımıyla kan değişiminin sağlanarak akrabalı yetiştiricilikten kaynaklanan olumsuzlukların önlenmesi, işletmelerin mevcut verimliliğinin artırılması amaçlanmaktadır. Afyonkarahisar, Amasya, Balıkesir, Bilecik, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çorum, Denizli, Edirne, Eskişehir, Hatay, İzmir, Karabük, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Kırıkkale, Kırşehir, Kütahya, Manisa, Mersin, Muğla, Osmaniye, Sinop, Yalova, Tekirdağ, Zonguldak olmak üzere 29 ilde uygulanmaktadır. Proje kapsamında 2017 yılında yaklaşık 2.500 baş damızlık koç-teke dağıtılmıştır.

h) Tiftik Keçisi Yetiştiriciliğinin ve Tiftik Üretimini Desteklenmesi

Tiftik keçisi yetiştiriciliğinin teşvik edilmesi ve tiftik üretiminin artırılması için 05.06.2017 tarih ve 10465 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2017/10465 sayılı karar ve bu karara dayanılarak hazırlanan Hayvancılık Desteklemeleri Hakkında Uygulama Esasları Tebliğine 2017/32 göre üretmiş oldukları tiftiği, 01.06.2000 tarihli ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanuna göre kurulmuş, Tiftik ve Yapağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (Tiftik Birlik) ve/veya Kooperatifleri ile Damızlık Koyun Keçi Yetiştirici Birliklerine satan üreticilere, 2017 yılı için ürettiği tiftiğin kilogramı başına 27 TL destekleme primi ödenmiştir. Bu kapsamda 377 yetiştiriciye, üretmiş oldukları 162.922 ton tiftik karşılığı 4.398.918 TL destekleme ödemesi yapılmıştır.

2) Hayvancılığın Desteklenmesine Yönelik Çalışmalar

a) Hayvancılığın Geliştirilmesi Amacı ile Yürütülen Destekleme Çalışmaları

Hayvancılık desteklemeleri ile ilgili 05.06.2017 tarih ve 10465 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2017/10465 sayılı karar ile üreticilerimize; buzağı/malak, çiğ süt, çiğ sütün değerlendirilmesi, sürü yöneticisi istihdamı, damızlık koyun-keçi, tiftik keçisi yetiştiriciliği, kaba yem üretimi, tazminatlı hayvan hastalıkları, atık desteği, hayvan hastalıkları ile mücadele, hastalıktan ari işletme, gen kaynaklarının korunması konularında destek verilmiştir.

Ayrıca piyasanın regüle edilmesi için ESK tarafından 2017 yılında piyasadan çekilen 50.366 ton süt tozu için Kuruma ödeme yapılmıştır.

Tablo 46: Süt Tozu İçin Yapılan Ödemeler

2016		2017	
Miktar (ton)	Ödeme (TL)	Miktar (Ton)*	Ödeme (TL)
102.339	385.371.687	50.366	145.636.080

*2017 yılında 47.471 ton ESK tarafından alımı yapılmış olup, 2.895 ton da 2016 yılında alımı yapılmış ancak 2017 yılında ödenmiştir

b) İndirimli Kredi Uygulamaları

31.12.2016 tarihli ve 2016/9665 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretime Dair Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullanılmasına İlişkin Karar kapsamında, tarımsal üreticilerin finansman ihtiyaçlarının uygun koşullarda karşılanması amacıyla gerçek ve/veya tüzel kişi üreticilere, T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretime Dair

Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullandırılmasına İlişkin Uygulama Esasları Tebliği (2017/15) 08.03.2017 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanmıştır

Tarımsal üretime yönelik düşük faizli yatırım ve işletme kredisi kullandırılmasına yönelik uygulama esasları tebliğ kapsamında, 2017 yılında Hayvancılık konularında yeni yatırım yapan veya kurulu işletmesinin kapasitesini arttırmak isteyen yetiştiricilere finansman ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla, Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri aracılığı ile düşük faizli işletme ve yatırım kredisi kullandırılmaktadır.

c) Güneydoğu ve Doğu Anadolu Projesi Kapsamındaki İllerde Kurulacak Damızlık Sığır İşletmesi Yatırımlarının Desteklenmesi ve Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Konya Ovası ve Doğu Karadeniz Projeleri Kapsamındaki İllerde Hayvancılık Yatırımlarının Desteklenmesi Çalışmaları

2017 yılında, Doğu Anadolu Projesi (DAP) illeri ile Bayburt ve Gümüşhane illerinde 14 adet damızlık sığır işletmesine 1.570 baş düve ile birlikte makine-ekipman ve inşaat yatırımı için 4.796.963 TL Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) kapsamındaki iller de ise 3 adet damızlık sığır işletmesine 252 baş düve ile birlikte makine-ekipman ve inşaat yatırımı için 1.042.262 TL olmak üzere toplam 5.839.225 TL hibe desteği sağlanarak et ve süt üretiminin artırılması ve bölgesel gelişmişlik farkının azaltılması amacıyla işletme kurulumları gerçekleştirilmiştir.

2014/6359 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Konya Ovası ve Doğu Karadeniz Projeleri Kapsamındaki İllerde Hayvancılık Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Kararı ile 5 Temmuz 2014 tarihli ve 29051 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Konya Ovası ve Doğu Karadeniz Projeleri Kapsamındaki İllerde Hayvancılık Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Uygulama Esasları Tebliği (Tebliğ No:2015/4)'ne göre bölge illerinde sığırcılığın geliştirilmesi, modern işletmelerin kurulması, hayvansal üretimde verimliliğin ve kalitenin artırılması ile bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

Doğu Anadolu Projesi (DAP) kapsamındaki Ağrı, Ardahan, Bingöl, Bitlis, Erzincan, Erzurum, Elazığ, Hakkâri, Iğdır, Kars, Malatya, Muş, Tunceli ve Van illeri, Güney Doğu Anadolu Projesi (GAP) kapsamındaki Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illeri, Konya ovası Projesi (KOP) kapsamındaki Konya, Karaman, Niğde ve Aksaray illeri ile Doğu Karadeniz Projesi (DOKAP) kapsamındaki Samsun, Ordu, Giresun, Trabzon, Rize, Artvin, Bayburt ve Gümüşhane illerinde alt sınır 10 baş üst sınır 49 baş, küçükbaş işletmelerinde ise alt sınır 100 baş üst sınır 200 baştır. İşletme kapasitesi büyükbaş işletmelerde 49 baştan, küçükbaş işletmelerde ise 200 baştan büyük olan gerçek ve tüzel kişilere ayrılan ödenekle projeler kapsamında bulunan illerde söz konusu çalışmalar ile 2017 yılı sonu itibariyle toplam 10.364 adet proje tamamlanmıştır.

2017 yılında ise proje kapsamındaki illerde 3.113 proje tamamlanmıştır. 2017 yılı sonu itibariyle 15.295 projenin ise yatırım faaliyetleri devam etmekte olup bölge illerinde; 2.388 baş damızlık boğa, 497 damızlık koç baş koç, 651 adet yeni ahır/ ağıl yapımı ile 1 adet ahır/ağıl tadilatı gerçekleştirilmiştir.

d) Çoban (Sürü Yöneticisi) İstihdam Desteği

18.4.2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanununun 19 uncu maddesi ile 18.8.2017 tarihli ve 2017/10465 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan 2017 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar kapsamında, 26.08.2017 tarih ve 30166 sayılı resmi gazetede yayımlanan Hayvancılık Desteklemeleri Uygulama Esasları Tebliği ile ülkemizde nitelikli çoban ihtiyacının karşılanması çobanların sosyal güvence altına alınmalarını teşvik etmek gibi amaçlarla Sürü Yöneticisi İstihdamı Desteklemesi hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda 2017 yılında 59 ilde 4.626 işletmeye ödeme yapılmıştır.

e) Damızlık Düve Yetiştiriciliğinin Desteklenmesi Projesi

18.04.2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanununa ve 27/6/2016 tarihli ve 2016/9003 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Damızlık Düve Yetiştiriciliğinin Desteklenmesine İlişkin Karar kapsamında 3.10.2016 tarih ve 29846 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Damızlık Düve Yetiştiriciliğinin Desteklenmesine İlişkin Uygulama Esasları Tebliği ile hayata geçirilmiştir.

Bu proje ile damızlık düve yetiştiriciliği yapan büyükbaş hayvancılık işletmelerinin kurulması, ülkemizin ihtiyaç duyduğu damızlık gebe düvelerin yurt içinden karşılanması, et ve süt üretiminde verimlilik ile kalitenin artırılması, sermayenin ülke içerisinde kalmasını sağlayacak yatırımların desteklenmesi amaçlanmıştır.

Bu kapsamda; belirlenen 40 ilde Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye, TÜRKVET sistemine en az 3 yıl kayıtlı aktif sığır işletmesi olan gerçek ve tüzel kişi üreticilerin, bireysel veya bir arada yapacakları, 500 baş kapasiteye sahip, projeli sütçü, etçi veya kombine saf ırk damızlık düve üretimi ve ticari gebe düve satışı için sağlık sertifikasına sahip yeni işletme kurulması veya mevcut işletmelerin kapasitelerinin 500 baş üzeri olacak şekilde artırılması ve bu işletmelerin rehabilitasyon yatırımlarını kapsamaktadır.

2017 yılı sonu itibarıyla 1 ilimizde (Adana) 500 baş damızlık dişi dana alımı ve 5 ilimizde (Sivas, Bursa, Aksaray, Afyonkarahisar ve Burdur) ise 500 baş kapasiteli damızlık düve ahırları yapılmak kaydıyla 6 ilimiz için toplam 5.388.590 TL hibe ödemesi gerçekleştirilmiştir.

f) Damızlık Manda Düvesi Yetiştiriciliğinin Desteklenmesi Projesi

09.01.2017 tarihli ve 3004 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Hayvancılık Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Karar (2017/9760) ve 15.04.2017 tarih ve 30039 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Damızlık Manda Düvesi Yetiştiriciliğinin Desteklenmesine İlişkin Uygulama Esasları Tebliği" (2017/19).

Proje kapsamındaki (Afyonkarahisar, Bitlis, Diyarbakır, Düzce, İstanbul, Kayseri, Kırklareli, Kocaeli, Kütahya, Muş, Samsun, Şanlıurfa, Tekirdağ, Tokat ve Zonguldak) illerinde damızlık manda yetiştiriciliği yapan modern büyükbaş hayvancılık işletmelerinin kurulması, ülkenin damızlık manda ihtiyacının karşılanması, son yıllarda azalan manda sayısının artırılması, et ve süt üretiminde verimlilik ile kalitenin artırılması, kırsal alanlarda istihdamın geliştirilmesini sağlamak amacıyla ahır inşaatı (150 baş kapasiteli) yapımına, alet-ekipman alımına ve damızlık manda düvesi ile manda boğası alımına 2017-2019 yılları arasında % 50 hibe uygulanmaktadır.

Bu kapsamda başvuru yapılan illerde il komisyonlarınca uygun görülen başvurular Bakanlığımıza gönderilerek 8 ilden (Diyarbakır, Düzce, İstanbul, Muş, Tokat, Bitlis, Tekirdağ ve Samsun) toplam hibe tutarı 4.657.500 TL olan 1'er adet başvuru Bakanlığımız Merkez Proje Değerlendirme Komisyonu tarafından onaylanmış ve proje süreçleri başlatılmıştır.

g) Düve Alım Desteği

18.08.2017 tarihli ve 30158 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2017 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar (2017/10465) ve 26.08.2017 tarihli ve 30166 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2017 Hayvancılık Desteklemeleri Hakkında Uygulama Esasları Tebliği (2017/32) ile hayata geçmiştir.

Proje kapsamında ki 31 il de (Ağrı, Ardahan, Artvin, Bayburt, Bingöl, Bitlis, Çankırı, Çorum, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Giresun, Gümüşhane, Iğdır, Kars, Kastamonu, Kayseri, Kırşehir, Malatya, Muş, Ordu, Rize, Samsun, Sivas, Şanlıurfa, Şırnak, Tokat, Trabzon, Tunceli, Van, Yozgat) Bakanlıkça belirlenen mera, iklim yapısı, yetiştirici kültürü uygun illerde

uygulanmaktadır. TÜRKVET'e kayıtlı sığır işletmesi olan yetiştiricilere, damızlık gebe düve alımı ve 8-13 aylık damızlık dişi sığır alımı için en az 20 baş, en çok 200 baş olmak üzere alım bedelinin %30'u oranında hibe verilmektedir.

Bu kapsamda 2017 yılında mevzuat çalışmaları tamamlanmış olup 2.378 adet başvuru alınmıştır.

3) Arıcılık ve İpekböcekçiliğine Yönelik Çalışmalar

a) Arıcılık Geliştirme Faaliyetleri

2016 yılında Arıcılık Kayıt Sisteminde (AKS) bilgileri güncellenen ve yeni kayıt altına alınan 50.012 arıcıya ait 6.811.589 adet kovan arılı kovan destekleme ödemeleri 2017 yılı Mart ayında gerçekleştirilmiştir.

Bakanlığımızca üretim izni verilen ana arı/damızlık ana arı üreticilerinden ana arı alıp kullanan üreticiler ana arı/damızlık ana arı desteklemesi kapsamında desteklenecektir.

Hayvancılık Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Bakanlar Kurulu Kararına istinaden "Arıcılık İpekböcekçiliği, Kaz ve Hindi Yetiştiriciliği Yatırımlarının Desteklenmesi" kapsamında %60 hibe şeklinde (arıcılık malzeme ve ekipman desteği olarak 34 ilimizde) desteklenecektir. 2017 yılında ana arı üreticilerinin izin talepleri değerlendirilerek, alt yapısı uygun üreticilere "Ana Arı Üretim İzni" verilmesine ve daha önce izin alan üreticilerin denetlenmesine devam edilmiştir. 2017 yılı için Ana Arı Üretim İznine sahip 114 işletmenin yıllık üretim kapasitesi 397.300 adet/yıldır.

Diğer yandan, 2001 yılında başlatılan Ülkesel Arıcılık Projesinin alt projesi olan yerli genotiplerin tespiti ve ıslahı konulu çalışmalar, Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Ordu Arıcılık Araştırma İstasyonu Müdürlüğü ve Kafkas Arısı Üretim, Eğitim ve Gen Merkezi Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

Ülke arıcılığının geliştirilmesi amacıyla;

- Marmara adasında "Varroa Parazitine Dayanıklı Kolonilerin Seçimi"
- Bozcaada'da "Arıların Halk elinde Muhafazası ve Üretimi"
- Çorum Osmaniye İlçesi "Orta Anadolu Bal Arısı Ekotipinin Korunması ve Islahı"
- Ankara Kızılcahamam İlçesi "Orta Anadolu Bal Arısını (Apis mellifera anatolica) belirleme, koruma ve yaygınlaştırma" projesi
- Muğla-Fethiye İlçesi "Muğla Bal Arısında Amerikan Yavru Çürüklüğüne Karşı Direnç Geliştirme" projeleri Genel Müdürlüğümüzce doğrudan ya da dolaylı olarak desteklenmiştir.

2017 yılında Tarımsal üretime yönelik düşük faizli yatırım ve işletme kredisi kullanılmasına yönelik uygulama esasları tebliğ kapsamında, arıcılara % 50 düşük faizle yatırım ve işletme kredisi kullanılmıştır.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Başkanlığınca arıcılara % 60'a varan oranlarda hibe desteği verilmiştir.

2017 yılında farklı illerde Ana Arı Yetiştiriciliği eğitimleri de düzenlenerek başarılı olan arıcılara sertifikaları verilmiştir.

2017 yılında 45. Apimondia (Dünya Arıcılık Kongresi) ülkemizde İstanbul'da 29 Eylül – 4 Ekim 2017 tarihleri arasında İstanbul Kongre Merkezinde düzenlenmiş olup, 120. yılında tarihinin en kalabalık kongresi olan etkinliği 13.000 civarında ziyaretçi katılım sağlamıştır.

b) İpekböcekçiliğini Koruma ve Geliştirme Faaliyetleri

Tarihi ve kültürel faaliyetimiz olan İpekböceği Yetiştiriciliği Bakanlığımızca; 2006 yılından itibaren “Hayvancılığın Desteklenmesi Hakkında Karar” Kapsamında, tohum ve yaş koza bazında desteklenmektedir. Bu güne kadar 30 milyon TL destekleme ödemesi yapılmıştır. 46 tona kadar düşerek yok olmaya yüz tutmuş olan yaş koza üretimimiz yıllar itibariyle kademeli olarak artmış olup, 2017 yılında 102 ton yaş koza üretilmiştir.

2017 yılında “Hayvancılık Desteklemeleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” ve ilgili tebliğ kapsamında 2.128 üreticiye 5.685 kutu ipekböceği tohumu ücretsiz olarak dağıtılmış 101.820 kg yaş koza üretilmiştir.

Hayvancılık Bilgi sistemi kapsamında ipekböceği yetiştiriciliği destekleme ödemesine esas üretim verilerinin kayıt altına alındığı İpek kayıt sistemi 3 yıl önce tamamlanmış olup, 2014-2015-2016-2017 yılları yaş koza ve tohum dağıtımına ilişkin destekleme ödemesi sistem kayıtları üzerinden yapılmıştır.

Hayvancılık Yatırımlarının Desteklenmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararına istinaden “Arıcılık İpekböcekçiliği, Kaz ve Hindi Yetiştiriciliği Yatırımlarının Desteklenmesi” kapsamında Bursa ilinde 10 kullanıcı toplu besleme evi ve dut bahçesi projesine ilişkin yatırım %100 hibe şeklinde desteklenecektir.

4) Kanatlı Sektörüne Yönelik Çalışmalar

Kanatlı sektöründe 2016 yılı verilerine göre; 10.017 kuluçkahane, kombina-kesimhane, damızlık, etlik ve yumurtacı işletme ile 18.501 adet kümes bulunmaktadır. Mevcut işletme ve kümeslerde kapasite kullanım oranının %85-90 civarındadır.

FAO 2014 yılı verilerine göre; Dünya üretimi ile kıyaslandığında ülkemiz, tavuk eti üretiminde 11. sırada, tavuk yumurtası üretiminde 10. sırada yer almıştır. Avrupa’da ise tavuk eti üretiminde 2. tavuk yumurtası üretiminde 3. sırada yer almaktadır.

Kanatlı sektöründe; damızlık grand parent stock civciv (büyük ebeveyn) ihtiyacının tamamı ithalat yoluyla yurt dışından karşılanmaktadır. Damızlık parent stock (ebeveyn) civciv ve damızlık kuluçkalık yumurta ihtiyacı üretiminin önemli bir kısmı yurt dışından ithalat yoluyla temin edilmekte, bir kısmı da ülkemizde üretilmektedir.

a) Kanatlı Sektörüne Yönelik Destekler

Bakanlar Kurulu Kararı T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretime Dair Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullanılmasına İlişkin Karar” kapsamında; Kanatlı Sektöründe damızlık yetiştiriciliği yapacaklara hem yatırım hem de işletme kredilerinde %100, ticari kanatlı yetiştiriciliği yapacaklara yatırım kredilerinde %50 işletme kredisinde %25, Hindi Besiciliği yapacaklara yatırım için %50 işletme için %75 faiz indirimli kredi kullanılmaktadır.

14.06.2005 tarihinde çıkarılan 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu kapsamına kümes hayvanları da dahil edilmiştir. Üreticinin sigorta priminin % 50 si Tarım Sigortaları Havuzuna aktarılarak, üreticilerimize önemli bir destek sağlanmıştır.

İhracatın artırılması ve sektöre gerekli desteğin sağlanması amacıyla 28.12.2016 tarih ve 29932 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi Yardımları İle İlgili Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulunun 26.12.2016 Tarihli 2016/16 sayılı Kararına istinaden; kümes hayvanları etlerinde miktar barajı dikkate alındığında $380 \times 0,41 = 155,8$ TL/Ton, Kümes hayvanları etinden sakatatından yapılmış sosisler ve benzeri ürünler ile kümes hayvanları etinde hazırlanmış veya konserve edilmiş ürünler de miktar barajı dikkate alındığında $485 \times 0,50 = 242,5$ TL/ton ve yumurtada ise miktar barajı dikkate alındığında $35 \times 0,65 = 22,75$ TL/1000-adet, ancak ihraç edilecek yumurtanın damızlık veya kuluçkalık olması halinde ödeme %50 artırımlı olarak uygulanmaya başlanmıştır.

Tarımsal üretimde girdi maliyetlerinin düşürülmesi için, hayvan yem ve yem hammaddelerindeki KDV oranları 01 Ocak 2016 tarih ve 29580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2015/8353 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile %8'den %1'e, 10 Şubat 2016 tarih ve 29620 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6663 sayılı "Gelir Vergisi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile de hayvan yem ve yem hammaddelerindeki KDV sifıra düşürülmüştür.

09/01/2017 tarihli ve 2017/9760 sayılı Hayvancılık Yatırımlarının Desteklenmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararına istinaden "Arıcılık İpekböcekçiliği, Kaz ve Hindi Yetiştiriciliği Yatırımlarının Desteklenmesi" kapsamında, 2017 yılında Kars ilinde 1000 adet kapasiteli damızlık kaz, Kars, Ardahan ve Muş İllerinde 500'er adet kapasiteli ticari kaz ve Bingöl ilinde 1.000 adet kapasiteli ticari hindi yetiştiriciliği işletmeleri desteklenmektedir.

Damızlık kaz işletmelerinde yeni kümes ve kuluçkahane inşaatı, makine, alet ve ekipman alımı, ticari kaz ve hindi işletmelerinde ise yeni kümes yapımı, alet ve ekipman alımını kapsamaktadır. Kaz ve hindi yetiştiriciliğinde hibe oranı %75 şeklinde uygulanmaktadır.

b) Hayvancılık Destekleri

2017 yılında hayvancılığa 3 Milyar 848 Milyon TL ödeme yapılmıştır. Bakanlığımız tarafından yürütülen desteklemeler kapsamında aşağıda belirtilen ödemeler gerçekleştirilmiştir.

- Çiğ Süt Desteği 535.694.000 TL
- Buzağı Desteği 1.496.023.000 TL,
- Arıcılık ve Bal Desteği 68.319.000 TL,
- İslah Amaçlı Küçükbaş Hayvan Yetiştirici Birliği
- Destekleri (Anaç Koyun - Keçi Desteği) 519.871.000 TL,
- Tiftik Üretimi Desteği 4.408.000 TL,
- İpekböceği Desteği 5.500.000 TL
- Besi (Büyükbaş erkek hayvan) Desteği 75.954.000 TL,
- Çiğ Sütün Değerlendirilmesi (Süt Tozu) Desteği 118.110.000 TL,
- Çiğ Sütün Değerlendirilmesi ESK Ödemeleri 196.792.000 TL
- Sürü Yöneticisi İstihdamı Desteği 23.186.000 TL.
- Büyükbaş Damızlık Hayvan Alımı 4.174.000 TL.

D. BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1) Su Ürünleri Üretimini Geliştirme Projesi

Su ürünleri üretiminde sürdürülebilirliğin sağlanması, çevrenin korunması, yatırımların planlı bir şekilde gerçekleşmesi, getirilen düzenlemelere uyumun denetlenmesi amacıyla planlanmıştır.

a) Su Ürünleri Yetiştiricilik Faaliyetleri

İç su ve deniz alanlarında su ürünleri yetiştiriciliği yapmaya uygun potansiyel kaynaklar değerlendirilmiştir. Çevresel sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda halka su ürünleri orjinli güvenilir gıda teminine, sağlıklı beslenmeye, istihdam ve ekonomiye katkı sağlamak amacıyla yetiştiricilik faaliyetlerine ilişkin hizmetler mevzuat çerçevesinde yürütülmüştür.

2017 yılı sonu itibariyle üretim izni verilen işletme sayısı 2.326 adet ve kurulu kapasiteleri toplamı 486.000 ton/yıla ulaşmıştır.

Yeni türlerin deneme çalışmalarına devam edilmiş; kurbağa, tıbbi sülük ve karabalık gibi yeni türlerin yetiştiriciliğine izin verilmiştir.

Yetiştiricilikte yeni üretim tekniklerinin uygulama çalışmalarına devam edilmiştir. Kapalı devre yetiştiricilik sistemi teşvik edilerek; çevrenin korunması, su tasarrufu, birim alanda daha fazla üretim sağlanması amaçlanmıştır.

b) Yapay Resif İzleme Projesi

Bakanlığımızca, Edremit Körfezi'nde yapay resiflerin deniz ekosistemi, balıkçılık üzerindeki etkilerinin kapsamlı olarak izlenmesi ve Ülkemiz kaynaklarında yapay resif uygulamalarının gerçekleştirilmesine ışık tutması amacıyla "Yapay Resifleri İzleme Projesi" 2013-2017 yılları arasında uygulamaya konulmuş olup izleme çalışmalarına 2017 yılında devam edilmiştir.

Proje çalışmaları Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü koordinasyonu ile Ege Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi akademisyenlerin danışmanlığında yürütülmektedir. Balık popülasyon yapısının belirlenmesi ve sosyo-ekonomik izleme çalışmaları Ege Üniversitesi tarafından, Av araçlarının verimliliği ve Ekolojik izleme çalışmaları Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Su Ürünleri Bölümü ve Balıkesir Üniversitesi tarafından yürütülmektedir.

Projeye, resiflerin uygulama alanındaki etkileri ve gelişmeleri bilimsel olarak kanıtlanacak olup proje izleme çalışmaları 2018 yılı sonunda sona erecektir.

c) Su Kaynaklarının Balıklandırılması Projesi

Su ürünleri kaynaklarımızda stoklarının takviyesi ve balık üretiminin artırılması amacıyla yürütülen "Su Kaynaklarının Balıklandırılması Projesi" ve balıklandırma programı kapsamında 2017 yılında üretimi gerçekleştirilen 6.000.000 adet sazan, 3.000 adet kalkan, 10.000 adet çipura ve 18.000 adet levrek yavru balığı 61 ilde 611 adet göl, gölet ve denizlerimize bırakılmıştır.

Bu çalışmalarda son on yılda toplam 44.810.000 adet sazan balığı, 10.000 adet mersin, 53.000 adet kalkan, 10.000 adet çipura ve 18.000 adet levrek yavrusu ile su ürünleri kaynaklarına balıklandırma yapılmıştır.

d) Su Ürünleri İstihsal Hakkı Kiralaması

Su ürünleri istihsal sahası olan göl ve baraj göllerinde sürdürülebilir su ürünleri avcılık faaliyetinin yürütülmesinin sağlanması amacıyla bu istihsal sahaları kiraya verilmekte olup 2017 yılı sonu itibarıyla su ürünleri istihsal hakkı kiraya verilen istihsal sahası sayısı 144 âdete ulaşmıştır. Bununla birlikte dalyancılık faaliyeti ile su ürünleri avcılık faaliyeti yürütülebilecek olan 17 adet lagünde su ürünleri istihsal hakkı kiralanmıştır.

e) Alıcı Ortam Su Kalitesi İzlemesi

Su kaynaklarının korunması ve su ürünlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla alıcı ortamlarda su kalitesi izlemesi yapılmaktadır. 2017 yılında 81 ilde SUBİS e kayıtlı 860 istasyonda 14 parametrede alıcı ortam izleme çalışmaları yapılmıştır.

2) Su Ürünleri Sektöründe Kaynak Yönetiminin Geliştirilmesi Projesi

a) Kontrol Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi

Bakanlığımızca, 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu gereği deniz ve iç sularımızda su ürünleri kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir bir şekilde işletilmesi amacıyla getirilen düzenlemelere uyumun kontrolü amacıyla denizler, iç sular, karaya çıkış noktaları, nakil güzergâhları, balıkçı gemileri, balık halleri, balık unu-yağı fabrikaları ve perakende satış

yerlerinde Bakanlığımız personelince gece gündüz, mesai mefhumu olmaksızın denetimler yapılmaktadır.

2017 yılında; toplam 80.923 adet denetim yapılmış olup 3.535 aykırı durum tespit edilmiş, ilgililer hakkında 4.412.461 TL idari para cezası uygulanmış, ayrıca 1.562 ton su ürününe, 54 adet balıkçı gemisine ve 2088 adet av aracına el konulmuştur.

Adana, Adıyaman, Ankara, Amasya, Antalya, Balıkesir, Bursa, Burdur, Çanakkale, Düzce, Hatay, Gaziantep, Giresun, Isparta, İzmir, İstanbul, Manisa, Mersin, Muğla, Kahramanmaraş, Konya, Ordu, Osmaniye, Samsun, Sinop, Şanlıurfa ve Yalova illerinde Bakanlık personeli, kooperatifler ve balıkçılara su ürünleri avcılığı denetimleri konusunda eğitimler verilmiştir.

Denizlerde ve iç sularında kontrol tekneleri ile yapılan su ürünleri denetimlerinin daha etkin yapılabilmesi için Sahil Güvenlik Komutanlığı aracılığı ile 2017 yılında 10 personelimize "Süratli Bot Kullanma Kursu" verilmiş olup, 2018 yılında 30 personelimize daha aynı eğitimi alması planlanmıştır.

b) Kontrol Teknesi Alımı Projesi

Denizlerimizde ve iç sularımızda her türlü hava koşulunda, yılın 12 ayında 24 saat görev yapabilecek nitelikte ve donanımına sahip kontrol ve araştırma gemileri alımı planlanmıştır. İstanbul, Çanakkale ve Sinop illeri için planlanan geminin ihalesi tamamlanmış ve yapım aşamasındadır. Bursa ve Ordu illeri için planlanan gemilerin ihale işlemleri devam etmektedir. İç sularımızdaki denetimlerde kullanılmak üzere, 2017 yılı içerisinde Adıyaman, Afyonkarahisar, Denizli, Elazığ, Sakarya, Samsun ve Şanlıurfa (2 adet) illeri için planlanan tekne alımı tamamlanmıştır.

c) İdari Kapasitenin Geliştirilmesi Projesi

Bakanlığımızca su ürünleri sektörünün ihtiyaçlarına cevap vermek ve AB mevzuatına uyum amacıyla hazırlanan yeni Su Ürünleri Kanununun yasalaşması beklenmekte olup, bu Kanuna göre balıkçılık kontrolü ve denetimi amacıyla avcılık sonrası balıkçı gemilerinin ürünlerini boşaltacağı, avcılığa ilişkin verilerin kayıt altına alınması, balıkçılara doğrudan resmi hizmetlerin verilmesi öngörülmektedir.

Bakanlıkça belirlenecek karaya çıkış noktalarına yeni balıkçılık idari binalarının yapılması etkin balıkçılık yönetimi açısından büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda 2017 yılı içerisinde 4 İlde (İzmir Mordoğan-2, Samsun Terme, Giresun Tirebolu, Balıkesir Bandırma) inşası tamamlanan Balıkçılık İdari Binaları ile birlikte balıkçılık idari binalarının sayısı 48'e ulaşmıştır. 21 adet idari binanın bakım ve onarımı için gerekli ödenek İl Müdürlüklerine aktarılmıştır.

Su Ürünleri Bilgi Sistemi (SUBİS)

- Gemi ruhsatlarına ait işlemler, ticari ve amatör ruhsatlara ilişkin işlemler SUBİS üzerinden gerçekleştirilmiştir.
- Su kaynaklarının korunması ve su ürünlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla alıcı ortamda 14 parametrede SUBİS üzerinde izlemesi yapılmaktadır.
- Avcılık faaliyetlerine ilişkin seyir defteri, nakil belgesi, kota uygulamaları, özel avcılık izinlerine ilişkin işlemler SUBİS üzerinden yürütülmüştür.
- ICCAT kapsamında kotaya tabi olarak avcılığı yapılan orkinos balığı av verilerinin SUBİS üzerinden takip ve kontrolü yapılmıştır.

- SUBİS bilgileri bilgi alış-verişi kapsamında TÜİK, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı gibi kuruluşlarla paylaşılmıştır.
- Orkinos yetiştiriciliği yapan firmaların, akaryakıt dağıtımını yapan şirketlerin ve gemi sahiplerinin ihtiyaç duydukları bilgilere SUBİS üzerinden erişim imkânı sağlanmıştır.
- Tarım Bilgi Sistemi kapsamında yeniden yazılan SUBİS alt yapısında sorgulama ve raporlama işlemlerinin geliştirilmesi çalışmaları yürütülmüştür.
- Yetiştiricilik, iç su avcılığı, deniz avcılığı ile ilgili anket formları ile illerden toplanan su ürünleri istatistiklerinin üçer aylık periyotlar halinde SUBİS'e kayıt edilmesine ve veri toplanmasına devam edilmiştir.
- Avcılık kontrol formu girişleri SUBİS üzerinden yapılmış ve mevcut raporlamalar geliştirilmiştir.
- SUBİS kullanımına yönelik illerde çalışan personele eğitim verilmiştir.

Balıkçı Gemilerinin İzlenmesi

- Balıkçı Gemilerini İzleme Sistemi (BAGİS) kapsamında bulunan 12 metre ve üzeri boylardaki deniz balıkçı gemilerinin av faaliyetleri izlenmekte ve avcılıkla ilgili veriler toplanmaktadır.
- BAGİS sisteminin izleme yazılımında iyileştirme ve güncellemeler yapılmıştır.
- Elektronik Seyir Defteri (ESD) yazılımı güncellenmiş ve balıkçılar tarafından daha kolay kullanılabilir hale getirilmiştir.
- ICCAT kapsamında Orkinos avcılığı ve taşımacılığı yapan gemilerin faaliyetleri izlenmiştir.

Su Ürünleri Coğrafi Bilgi Sistemi (SubisCBS)

- Su ürünleri üretim kaynaklarının haritalanması için geliştirilen Su Ürünleri Coğrafi Bilgi Sistemi'nin (Subiscbs) Tarım Bilgi Sistemi'ne (TBS) aktarılarak geliştirilmesi çalışmalarına devam edilmiştir.

Su Ürünleri Veri Toplama Faaliyetleri

- Su ürünleri yetiştiriciliği, iç su ürünleri avcılığı ve deniz ürünleri avcılığı üretim miktar ve fiyat verileri üçer aylık dönemler halinde illerden toplanarak veri tabanına kaydedilmiştir.
- Toplanan su ürünleri istatistikleri değerlendirilerek raporlanmıştır.
- Su ürünleri istatistik verileri bilgi alış-verişi kapsamında TÜİK ile paylaşılmıştır.
- "Ulusal Balıkçılık Veri Toplama Programı" kapsamında deniz avcılığına yönelik verilerin aylık toplanması amacıyla başlatılan veri toplama çalışmalarına devam edilmiştir.
- Hamsi avcılığına ilişkin biyolojik ölçüm çalışması yapılarak veriler toplanmıştır.
- Kılıç balıkları avcılığına ilişkin aylık veri toplama çalışması başlatılmıştır.
- Deniz balıkçılığı istatistiklerinin toplanması çalışmasında TÜİK ile işbirliği yapılarak anket çalışmaları sezonluk ve aylık periyotlarda ve iki kurum personeli tarafından yürütülmüştür.
- Balıkçı gemilerinin seyir defteri ve nakil belgelerinde yer alan üretim ve satış miktarları il müdürlükleri tarafından SUBİS'e girilmiş ve çeşitli raporlamalar yapılmıştır.

Su Ürünleri Ticaretine İlişkin İşlemler

- CITES kapsamında takibi yapılan nesli tehlike altında olan türlerin ticaretiyle ilgili ithalat - ihracat belgelerine ilişkin iş ve işlemler yürütülmüştür. CITES kapsamında yer alan türler için 2017 yılında toplam 126 adet ithalat, 48 adet ihracat belgesi düzenlenmiştir.
- Yılan balığı ihracat kotası belirlenerek Bakanlık web sayfasında yayımlanmıştır.
- Dış ticarete konu olan su ürünlerine ait veriler aylık olarak TÜİK veri tabanları üzerinden temin edilmiştir.
- Balık hallerinde satılan su ürünlerinin miktarı ve fiyatları düzenli olarak takip edilmiştir.
- Balık yemi fiyatları haftalık olarak takip edilmiştir.
- Ülkemizin diğer ülkelerle ilişkilerine ilişkin hazırlanan raporlarda kullanılmak üzere FAO kayıtlarından diğer ülkelerin su ürünleri üretim ve ticaret verileri sürekli takip edilerek raporlanmıştır.

d) Diğer İşlemler

- BİMER kapsamında görev alanlarımıza giren konularda gelen bilgi-belge talepleri karşılanmıştır.
- TÜİK, FAO, Eurostat gibi kurumların yayınladığı su ürünleri istatistikleri düzenli olarak toplanarak veri tabanları güncellenmiştir.
- Yürütülen hizmetlerle ilgili illerde su ürünleri hizmetlerinde görev yapan personele yönelik bilgilendirme toplantıları düzenlenmiştir.
- IPA kapsamında yürütülen “Türk Balıkçılık Yönetim Sisteminin Güçlendirilmesi - Reinforcement of the Turkish Fisheries Management System” isimli Avrupa Birliği (AB) eşleştirme projesi çalışmaları başlatılmıştır. Proje kapsamında su ürünleri avcılığının denetim, kontrol ve izlenmesi, yasadışı avcılığın önlenmesi, veri toplama ve değerlendirme konularında çeşitli uzman ziyaretleri, eğitim çalışmaları, değerlendirme toplantıları, teknik gezi ve çalışma ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.
- Çeşitli ülkeler ile Ülkemiz arasında yürütülen serbest ticaret antlaşmaları ve hükümetler arası karma ekonomik toplantılarına ilişkin hazırlık çalışmaları için ülke raporları hazırlanmıştır.
- Su ürünleri ile ilgili olarak basında çıkan haberler takip edilerek, haberlerin konusuna ilişkin raporlar ve cevaplar hazırlanmıştır.
- Genel Müdürlük ve Bakanlık web sayfasındaki istatistiki veriler güncellenmiştir.
- TÜİK, FAO, GFCM, ICCAT ve OECD gibi kuruluşlarca gönderilen su ürünlerine ilişkin çeşitli formlar doldurularak ilgili kurumlara iletilmiştir.

e) Denizlerin Terkedilmiş Av Araçlarından Temizlenmesi Projesi

- Proje, 2014 yılında uygulamaya konulmuş olup, 2014-2019 yılları arasında uygulanacak olan proje kapsamında 2017 yılında;
- Hatay İl'inde; 20 lokasyonda, 3768 dekar deniz tabanı taranarak, 7700 m2 ağ ve 62 adet sepet,
- Mersin İl'inde; 20 lokasyonda, 230 dekar deniz tabanı taranarak, 7550 m2 uzatma ağı,
- Muğla İl'inde; 39 lokasyonda, 424 dekar deniz tabanı taranarak 14.170 m2 ağ,

- İzmir İl'inde; 20 lokasyonda, 84 dekar deniz tabanı taranarak, 300 m2 ağ,
- Balıkesir İl'inde; 7 lokasyonda, 1.717 dekar deniz tabanı taranarak, 2.415 m2 ağ,
- Çanakkale İl'inde; 12 lokasyonda, 565 dekar deniz tabanı taranarak, 11.000 m2 ağ
- Bursa İl'inde; 5 lokasyonda, 175,5 dekar deniz tabanı taranarak, 14.200 m2 uzatma ağı,
- İstanbul İl'inde; 10 lokasyonda, 72 dekar deniz tabanı taranarak 35.000 m2 ağ,
- Sinop İl'inde; 3 lokasyonda, 53 dekar deniz tabanı taranarak 6.800 m2 ağ,
- Konya İl'inde; 14 lokasyonda, 5.500 dekar alan taranarak, 13.700 m2 ağ, 54 adet sepet, çıkarılmıştır.
- Çıkarılan av araçları gerekli ölçüm, fotoğraflama ve video çekimlerinden sonra bertaraf edilmiştir.

3) Su Ürünleri Desteklemeleri

a) Yetiştiricilere Verilen Desteklemeler

2016 yılı su ürünleri yetiştiriciliği desteklemeleri kapsamında Su ürünleri yetiştiriciliği yapan üreticilere, alabalık 0,65 TL/kg, yeni türler 1 TL/kg ve midye 0,05 TL/kg kapalı sistem üretim yapan üreticilere 0,5TL/kg destekleme ödemesi yapılmaktadır. Bir işletmenin desteklemeden faydalanabileceği en fazla miktar yılda 500.000 kg ile sınırlıdır.

Bu kapsamda, 69 ilde su ürünleri yetiştiriciliği yapmakta olan 736 üreticiye 2016 yılı su ürünleri yetiştiriciliği desteklemelerine esas 2017 yılında 43.099.951 TL toplam destek ödemesi yapılmıştır.

2015 yılı su ürünleri yetiştiriciliği desteklemesi için 1 üreticiye 1 adet işletme için ödenmesi gereken 308.250 TL.'de 2017 yılında ödenmiştir.

b) 10 m ve Üzeri Balıkçı Gemilerine Verilen Desteklemeler

Filomuzdaki gemi sayısına bağlı av gücünün artışından dolayı stokların korunması, av baskısının azaltılması ve sürdürülebilir şekilde işletilebilmesi için filodaki gemi sayısında azaltılmaya gidilmesi gereği ortaya çıkmıştır.

Stoklar üzerindeki aşırı av baskısını azaltmak ve hem balıkçılığın ekonomik sürdürülebilirliğini sağlamak, hem de kaynakların sürdürülebilir işletilmesinin temini amacıyla balıkçı filosundan gönüllülük esasına göre balıkçı gemisini avcılıktan çekenlere 2012 yılında gemi boyuna göre destekleme uygulaması başlatılmıştır.

Bu kapsamda; "Balıkçı Gemisini Avcılıktan Çıkaranlara Yapılacak 2016/40 No'lu Destekleme Tebliği " gereği 2017 yılında 214 balıkçı gemisi avcılık filomuzdan çıkartılmış ve balıkçılara 22.531.272,60 TL destekleme ödemesi yapılmıştır.

c) Geleneksel Kıyı Balıkçılığının Kayıt Altına Alınmasına Verilen Desteklenmeler

Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren "2017 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar (2017/10465)" gereğince, içsularda faaliyet gösteren balıkçı gemilerinin tamamı ile denizlerde faaliyet gösteren 10 m'den küçük balıkçı gemileri destekleme kapsamına alınmıştır.

Desteklemeye ilişkin iş ve işlemleri düzenleyen "Geleneksel Kıyı Balıkçılığının Kayıt Altına Alınması ve Desteklenmesi Tebliği (Tebliğ No: 2017/37)" 13.09.2017 tarih ve 30179 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

Buna göre; 0-4,9 m arasında boya sahip gemiler için 500 TL, 5-7,9 m arasındaki gemiler için 750 TL, 8 - 9,9 m arasındaki deniz gemileri ile 8 m'den büyük içsu gemileri için 1000 TL gemi başına destekleme ödemesi yapılmaktadır.

2017 yılında, destekleme şartlarını sağlayan 8763 balıkçı gemisi sahibine 7 milyon TL destekleme ödemesi yapılmıştır.

E. TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1) Tarım Arazileri Değerlendirme Çalışmaları

a) Arazi Kullanım Planlaması Projesi

Arazi Toplulaştırma ve TİGH projeleri kapsamında 2017 yılında; Ankara ilinde 65.577 ha. Aydın ilinde 5.310 hektar, Edirne ilinde 99.403 hektar, Konya ilinde 154.041 hektar, Kayseri ilinde 183.942 hektar, Adana ilinde 40.444 hektar, Ağrı ilinde 19.609 hektar, Bursa ilinde 29.137 hektar, Bitlis ilinde 80.717 hektar, Denizli ilinde 3.448 hektar, Manisa ilinde 37.228 hektar, Bolu ilinde 79.151 hektar ve Diyarbakır ilinde 4.488 hektar olmak üzere toplam 782.220 hektar alanda Toprak Puanı, ve Tarımsal Arazi Kullanım Uygunluk haritaları çalışmaları ve kontrol işlemleri yapılmıştır.

Arazi Kullanım Planlaması Projesi kapsamında; 2017 yılında Bakanlık Makamı Olur'u ile İstanbul ili Şile ilçe Belediyesi ile Genel Müdürlüğümüzle arasında protokol imzalanmış ilçenin arazi kullanım planı ile tarımsal arazi kullanım planının hazırlanması için çalışmalara başlanılmıştır. 2018 yılında söz konusu proje hizmet alımı ile ihale edilip 2019 yılında sonuçlandırılması planlanmaktadır.

b) Toprak Sınıfları Tespit Çalışmaları

Arazi ve toprak kaynaklarının belirlenmesi, sınıflandırılması ve potansiyel yararlanma imkânlarının derecelendirilmesi amaçlarıyla, Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri Projeleri kapsamında, ülkesel ölçekte toprak etüt ve haritalama çalışmaları için ulusal "Sayısal Toprak Veri Tabanı (STVT)" altyapısı oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapılarak tamamlanmıştır. Bu sınıflama çalışmaları; Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri, Dağıtım, Kamulaştırma, Arazi Kullanım Planlaması ve Arazi Islahı Projelerinde, Tarım Dışı İzinlendirmelerde veri tabanı olarak kullanılmaktadır.

Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri kapsamında yürütülen Toprak Sınıflaması çalışmaları ile 2017 Yılı'nda 782.220 ha. alanın, genel toplam da ise ülkemiz genelinde 8.388.360 ha. alanın toprak etüt ve haritalama çalışmaları tamamlanmıştır.

2017 Yılında 3083 sayılı Kanun kapsamındaki yerlerden gelen parsel veya alan bazındaki Arazi Kullanım Kabiliyet (AKK) Sınıfları ile ilgili 509 talep değerlendirilerek cevaplanmıştır.

c) Laboratuvar Çalışmaları

Toprak, Bitki ve Sulama Suyu Analiz Laboratuvarımıza, analizleri yapılmak üzere; Kayseri; Bahçecik'ten 38, Bahçecik-3'ten 10 ve Bahçecik-4'ten 46, Konya; Merkez'den 14, 8.Kısım'dan 13 ve Ereğli 12.Kısım'dan 5, Edirne; Merkez'den 45 ve 3.Kısım'dan 26, Kahramanmaraş; Adatepe-1'den 33 ve Elbistan Adatepe'den 20, Diyarbakır; Bismil'den 4 ve Ergani'den 3, Kırşehir; Akçakent'den 4 ve Akçaağıl'dan 2, Ankara; Beypazarı'ndan 17 ve Şereflikoçhisar'dan 4, Bingöl Çeltiksuyu'ndan 8, Muğla Milas'tan 4, Aydın Merkez'den 5, Çankırı Karşeyh'ten ise 4 olmak üzere, 2017 yılı içerisinde toplam 307 adet toprak numunesi gelmiş ve tamamının analizleri yapılmıştır. 2017 yılı sonu itibarıyla, genel toplam 47. 277 adet toprak numunesi, 1 adet ise sulama suyu analizi yapılmıştır.

Zemin Mekaniği Laboratuvarımıza ise, analizlerinin yapılması için; Kahramanmaraş'tan 4, Tokat'tan 2, Ankara Beypazarı'ndan 12, Denizli Tavas'tan 1, Hatay Kırıkhan'dan 2, Çorum Alaca'dan 2, Aksaray Eski'den 2, Manisa Kırkağaç'tan 2, Şanlıurfa Viranşehir'den 2, Bolu

1.Kısım'dan 2, Kayseri Develi Bahçelik'ten 2, Denizli Acıpayam'dan 9, Bursa; Mustafakemalpaşa'dan 6 ve Yenişehir'den 3, Konya; 9.Kısım'dan 1, 10.Kısım'dan 3, Ereğli 1.Kısım'dan 4, Ereğli 12.Kısım'dan 5, Adakale 6.Kısım'dan 2, Hüyük 3.Kısım'dan 1 ve Akşehir 3.Kısım'dan 1 adet olmak üzere, toplam 68 adet stabilize yol malzemesi numunesi gelmiş olup, analizlerinin tamamı yapılmıştır. 2017 yılı sonu itibarıyla, genel toplam 761 adet stabilize yol, 25 adet ise gölet malzemelerine ait numunelerin analizi yapılmıştır.

Analizleri yapıpı tamamlanan, toprak ve stabilize yol malzemesi numunelerinin analiz sonuçlarına yönelik hazırlanan raporlar, ilgili İl Müdürlüklerimize gönderilmiştir.

Ayrıca, 2017 yılı içerisinde, Genel Müdürlüğümüz Yetkilendirme ve Denetleme Komisyonu tarafından; Edirne Keşan'da 1, Samsun Bafra'da 1, Afyon Merkez, Sandıklı ve Dinar'da 1'er, Antalya Merkez ve Alanya'da 1'er, Ankara Çankaya, Şereflikoçhisar ve Haymana'da 1'er, Ankara Polatlı ve Yenimahalle'de 2'şer, Çanakkale, Iğdır, Uşak, Diyarbakır, Aydın, İzmir ve Bolu Merkezlerinde 1'er, Muş, Kastamonu ve Adıyaman Merkezlerinde 2'er ve Adıyaman Kahta'da 1 adet olmak üzere, toplam 28 adet Toprak Analiz Laboratuvarı yerinde denetlenmiştir.

Diğer taraftan, 2017 yılı içerisinde Antalya'da;

- Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen "2017 Yılı Bitkisel Üretimi Destekleme Tebliği Taslak Çalışmaları"
- Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı tarafından düzenlenen "Merkez Döner Sermaye Saymanlığı 2018 Yılı Birim Fiyat Belirleme Toplantısı"
- Genel Müdürlüğümüz tarafından düzenlenen "AT ve TİGH Projelerinin 2016 Yılı Değerlendirmesi, konularına yönelik Hizmetiçi Eğitimlere katılım sağlanmıştır.

Söz konusu bu eğitimlerin yanısıra, İstanbul'da, ülkemizde önemli Laboratuvar Cihaz Firmaları tarafından düzenlenen, "Analiz-Laboratuvar Teknolojileri, Ekipmanları ve Kimyasalları" konusu ile ilgili fuara da katılımında bulunulmuştur.

Bu katılımlara ilaveten ayrıca, Tayvan'ın başkenti Taipei'de, Tayvan Uluslararası Arazi Politikaları Çalışmaları Eğitim Merkezi (KLPST) tarafından düzenlenen "Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma İçin Arazi Politikası Semineri" ne de iştirak edilmiştir.

d) Tarım Dışı İzni Çalışmaları

5403 sayılı Kanun kapsamında Valiliklerce verilen kararlara ve hazırlanan etüt raporlarına yapılan itirazlar, Genel Müdürlüğümüz tarafından değerlendirilmektedir. Bu çalışmaların yanı sıra; Kültür ve Turizm Alanları ile uzun devreli gelişme planları konularında Bakanlığımız birimleri arasında koordinasyon sağlanarak Bakanlığımız görüşleri ilgili Bakanlıklara ulaştırılmıştır.

5403 sayılı Kanun ile 3083 sayılı Kanun kapsamında yapılan tarım arazilerinin tarım dışı kullanımının değerlendirilmesi, izin verilmesi ve takip sisteminin kurulması için web (Tadportal) tabanlı yazılımı Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatında görevli personelin kullanımına açılmıştır.

2017 yılı içerisinde 6,120 milyon ha. alanda 192 adet Büyük Ova Koruma Alanı belirlenerek Bakanlar Kurulu Kararı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Ayrıca 840 bin ha. alanda 59 adet Büyük Ova Koruma Alanı da belirlenerek Bakanlar Kurulu Kararı alınmak üzere Başbakanlığa gönderilmiştir.

5 Aralık 2017 tarihli ve 30261 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 7061 sayılı Kanununun 46. maddesiyle, 3083 sayılı Kanununun 19. maddesi "Uygulama alanlarında bulunan tarım arazileri, zorunlu sebepler olmadıkça tarım dışı amaçla kullanılamaz. Ancak zorunlu hallerde, ilgililerin tarım dışı amaçla arazi kullanım talepleri hakkında 03.07.2005 tarih ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu hükümleri uygulanır." şeklinde değiştirilerek, tarım dışı

izinlendirmelerde birliktelik sağlanmıştır.

Tarım Arazilerinin Korunması, Kullanılması ve Planlanmasına Dair Yönetmelik hazırlanmış ve 09 Aralık 2017 tarihli ve 30265 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

“3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu” na Göre Yapılan Taleplerin Değerlendirilmesi Çalışmaları

- Hazine Arazilerine Tarım Dışı Amaçlarla Kullanım İzni Verilmek Amacıyla Hazinenin Tasarrufuna Bırakılması: 2017 yılı içinde toplam 35374,23 da. alandan oluşan özel mülkiyetteki tarım arazilerine, tarım dışı amaçlarla kullanımlarına izin verilmiştir.
- Hazine Arazilerinin Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Tahsis Yapılmak Amacıyla Hazinenin Tasarrufuna Bırakılması: 2017 yılı içinde toplam 406,65 da. alandan oluşan Hazine arazileri, Kamu Kurum ve Kuruluşlarına tahsis edilmeleri amacıyla Hazinenin tasarrufuna bırakılmıştır.
- Hazine Arazilerinin Satılmak Amacıyla Hazinenin Tasarrufuna Bırakılması: 2017 yılı içinde toplam 30330,03 da. alandan oluşan Hazine arazileri, satılmaları amacıyla Hazinenin tasarrufuna bırakılmıştır.
- Vasıf Değişikliği İşlemleri: 2017 yılı içinde toplam 7759,11 da. arazide, vasıf değişikliği (cins tashihi) işlemleri yapılmıştır.

Bakanlığımızca,

- “Toprak Sınıfları Tespit Projesi ve 5403 Sayılı Kanun Kapsamında Tarım Dışı Çalışmaları Konusunda Eğitim”,
- “5403 ve 3083 sayılı Kanunların Uygulamaları ve Laboratuvar Hizmetleri Değerlendirme Toplantısı”,
- KKTC Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığına, Toprak Etüt ve Mevzuat Çalışmaları konusunda eğitim, yapılmıştır.

2) Proje ve Kesin Hesap Çalışmaları

a) Proje, Birim Fiyat ve Kesin Hesap Çalışmaları

- 15 adet projenin kesin hesap işleri tamamlanarak, projeler sonlandırıldı.
- 39 adet projenin yaklaşık maliyet hesapları yapılarak, ihaleye hazır hale getirildi.
- Toplulaştırma projelerinde ihtiyaç duyulan 6 adet yeni poz analizi üretildi.
- Devam eden projelerde kullanılmış olan 61 adet poz incelenerek analizleri revize edildi.

b) Etüt, Plan, İzleme ve Değerlendirme Çalışmaları

33 İlde toplam 1.000.000 ha. arazinin ön etüdünün ihale ile yapılması amacı ile “Arazi Toplulaştırması Etüt ve Projelendirme Projesi” hazırlanarak 2018 Yatırım Programına teklif edildi. Teklif uygun bulunarak 2018 Yatırım Programına alındı.

28 İlde 830 yerleşim biriminde yaklaşık 1.000.000 ha. alanın ön etüt çalışmaları tamamlanarak, Bakanlar Kurulu Kararı ile uygulama alanı ilanı sağlandı.

3) Arazi Islahı ve Sulama Sistemleri Çalışmaları

a) Arazi Islahı

2009 yılında yapılan ihaleler ile arazi islahına yönelik yapılan çalışmalara başlanılmıştır. 2017 yılı sonu itibariyle arazi islahına yönelik yürütülmüş ve yürütülmekte olan çalışmalara ait toplam arazi miktarı 158.100 hektara ulaşmıştır.

2017 yılında 19.587 ha. alanda arazi islahı çalışmaları tamamlanmıştır.

Önceki yıllarla birlikte 2017 yılı sonu itibariyle toplam 98.560 ha. alanda arazi islahı çalışmaları tamamlanmış olup, 59.540 ha. alanda ise çalışmalar devam etmektedir.

Bu alanlarda, tarla içi kapalı drenaj çalışmaları yanında tarla içi yolu yapımı, köy göl alanlarının islahı, açık tahliye kanallarının temizliği işleri yapılmıştır.

Drenaj, tarla içi geliştirme hizmetleri ve sulama projelerine ilişkin il bazında, 2017 yılı faaliyet sonuçları toplamı aşağıda verilmiştir.

Şanlıurfa: Şanlıurfa Harran Ovası 3-5-6-7-8-9-10-11. Kısım Kapalı Drenaj ve TİGH Projelerinde 55.000 ha alanda başlayan çalışmalar ek sahalarla birlikte 77.500 hektara ulaşmıştır. 2017 yılında 8.376 ha alanda, önceki yıllarla birlikte ise toplamda 74.101 ha alanda arazi islahı çalışmaları tamamlanmıştır.

Amasya: Amasya Suluova Geldingen Ovası Tarla İçi Drenaj ve TİGH Projesi ve Çorum Alaca Ve Amasya Suluova Geldingen Ovaları 2.Kısım Tarla İçi Drenaj, Rehabilitasyon ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri İşi projelerinde toplam 23.250 ha alanda çalışmalar yapılmaktadır. 2017 yılında 1.610 ha alanda, önceki yıllarla birlikte ise toplamda 6.560 ha alanda arazi islahı çalışmaları tamamlanmıştır.

Adana-Mersin: Aşağı Seyhan Ovası (Tarsus) Kapalı Drenaj Ve TİGH Projesi ve Adana Seyhan Ve Mersin Tarsus Ovaları Tarla İçi Drenaj Rehabilitasyon ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri İşi projelerinde 21.100 ha alanda çalışma yapılmaktadır. 2017 yılında 1.927 ha alanda, önceki yıllarla birlikte ise toplamda 4.633 ha alanda çalışmalar tamamlanmıştır.

Adana Yumurtalık Ovası Sulama-Drenaj ve TİGH Projesi işi ve Adana Yüreğir Tarla İçi Drenaj ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri İşi projelerinde 15.000 ha alanda çalışmalar yapılmaktadır. 2017 yılında 3.506 ha alanda, önceki yıllarla birlikte ise toplamda 6.682 ha alanda çalışmalar tamamlanmıştır.

Osmaniye: Osmaniye Kadirli Ovası Tarla İçi Drenaj, Rehabilitasyon ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri İşi projesinde 12.000 ha alanda çalışmalar yapılmaktadır. 2017 yılında 3.657 ha alanda arazi islahı çalışmaları tamamlanmıştır.

Denizli: Denizli Sarayköy Tarla İçi Drenaj Rehabilitasyon Ve TİGH Projesi işinde 9.250 ha alanda çalışmalar yapılmaktadır. 2017 yılında 512,14 ha alanda arazi islah çalışmaları tamamlanmıştır.

b) Sulama Altyapısı

Sulama Veri Tabanı; DSI'ce inşa edilen sulama alanlarından, veri tabanına alınamayanlara ait verilerin tespiti ve fiziki olarak temin edilmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır.

İleriki yıllarda yapılacak sulama tesislerine ilişkin sayısallaştırma verilerinin tespiti ve değerlendirilmesi çalışmaları planlanmıştır.

KKYDP Kapsamında Bireysel Sulama Sistemlerinin Desteklenmesi; 2017 yılında; Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı (KKYDP), Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Bireysel Sulama Sistemlerinin Desteklenmesi (Tebliğ No 2016/13) çerçevesinde 4.081 proje için 65.8 milyon TL hibe ödemesi yapılarak 223 bin dekar alanda basınçlı sulama sistemi kurulumu sağlanmıştır.

Aynı program kapsamında, 2018-2020 yıllarını kapsamak üzere çıkartılmış olan 2017/48 nolu "Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Bireysel Sulama Sistemlerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ" ile desteklerin kapsamı genişletilmiştir.

c) Sulama Yönetimi

2017 yılı Yatırım Programına alınan "Sulama Kooperatiflerinde Su Kullanım Etkinliğini Arttıracak Tedbirlerin Uygulanması" Projesi ile Sulama Kooperatiflerinin idari yapılarının izlenmesinin yanı sıra sulama sonuçları açısından izlenmesi hedeflenmiştir. Proje kapsamında 26 ilde İl ve İlçe Müdürlüğü personelinin katılımlarıyla proje tanıtım ve bilgilendirme toplantıları düzenlenmiş, kooperatif ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.

Sulama kooperatiflerinin 2017 yılı gerçekleşen sulama sonuçlarının (sulama oranı, sulama randımanı, bitki deseni, verim vb.) belirlenmesi amacıyla Excel tabanlı bir ara yüz geliştirilmiştir. İl ve ilçe müdürlüğü personelinin kooperatif bilgilerini bu ara yüze girişi konusunda bir eğitim programı düzenlenmiştir.

4) Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri Çalışmaları

Bugüne kadar 6.057.344 hektar alanda arazi toplulaştırma çalışmaları tamamlanmıştır. 2.132.396 hektar alanda ise çalışmalar devam etmektedir. (Tamamlanan alanın 493.064 hektarlık kısmı ve devam eden alanın 349.888 hektarlık kısmı diğer kurumlarca gerçekleştirilmiştir.)

GAP Arazi Toplulaştırma ve TİGH Projesi

Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Şanlıurfa, Siirt, Şırnak İlleri olmak üzere toplam 9 ilde 2.726.080 hektar alanda arazi toplulaştırma çalışmaları yürütülmekte olup, bu alanın 2.476.292 hektarında çalışmalar tamamlanmıştır.

KOP Arazi Toplulaştırma ve TİGH Projesi

Aksaray, Karaman, Konya, Kırıkkale, Kırşehir, Niğde, Nevşehir ve Yozgat İlleri olmak üzere toplam 8 ilde 1.326.275 hektar alanda arazi toplulaştırma çalışmaları yürütülmekte olup, bu alanın 1.056.770 hektarında çalışmalar tamamlanmıştır.

DAP Arazi Toplulaştırma ve TİGH Projesi

Ağrı, Ardahan, Bingöl, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Iğdır, Kars, Malatya, Muş, Tunceli, Bitlis, Hakkari, Van İlleri olmak üzere toplam 14 ilde 885.778 hektar alanda arazi toplulaştırma çalışmaları yürütülmekte olup, bu alanın 548.797 hektarında çalışmalar tamamlanmıştır.

DOKAP Arazi Toplulaştırma ve TİGH Projesi

Amasya, Artvin, Bayburt, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Trabzon, Rize, Samsun İlleri olmak üzere toplam 9 ilde 163.637 hektar alanda arazi toplulaştırma çalışmaları yürütülmekte olup, bu alanın 83.212 hektarında çalışmalar tamamlanmıştır.

Arazi Toplulaştırma ve TİGH Projesi

Toplam 34 ilde 2.244.968 hektar alanda arazi toplulaştırma çalışmaları yürütülmekte olup, bu alanın 1.399.209 hektarında çalışmalar tamamlanmıştır.

Tablo 47: Arazi Topplulaştırma ve TİGH Projesi

ÜST PROJE ADI	KAPSADIĞI İLLER	TRGM			DİĞER KURUMLAR			GENEL TOPLAM (ha)		
		TAMAMLANAN (ha)	DEVAM EDEN (ha)	TOPLAM (ha)	TAMAMLANAN (ha)	DEVAM EDEN (ha)	TOPLAM (ha)	TAMAMLANAN (ha)	DEVAM EDEN (ha)	TOPLAM (ha)
Arazi Topplulaştırma	Diğer İller	1.399.209	845.759	2.244.968	340.096	299.691	641.115	1.739.305	1.146.778	2.924.172
GAP	Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Şanlıurfa, Siirt, Şırnak	2.476.292	249.788	2.726.080	11.780	0	11.780	2.488.072	249.788	2.737.860
KOP	Aksaray, Karaman, Konya, Niğde	1.056.770	269.505	1.326.275	111.737	0	111.737	1.168.507	269.505	1.438.012
DAP	Ağrı, Ardahan, Bingöl, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Iğdır, Kars, Malatya, Muş, Tunceli, Bitlis, Hakkari, Van	548.797	336.981	885.778	18.850	43.737	62.587	567.647	380.718	948.365
DOKAP	Amasya, Artvin, Bayburt, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Trabzon, Rize	83.212	80.425	163.637	10.601	5.132	15.733	93.813	85.557	179.370
GENEL TOPLAM (ha)		5.564.280	1.782.458	7.346.738	493.064	349.888	842.952	6.057.344	2.132.346	8.189.690

5) Arazi Edindirme ve Yönetimi Çalışmaları

5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun 8/K Maddesinde yer alan "Arazi Edindirme İş ve İşlemleri" başlığı altında bulunan çalışmalar ile Uygulama alanlarında, 3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlemesine Dair Tarım Reformu Kanununun amaçları doğrultusunda; arazi dağıtımı, hazine arazileri kiralaması çalışmaları yürütülmektedir.

a) Arazi Değerleme Çalışmaları

6537 sayılı Kanun ile 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu ve Türk Medeni Kanunu'nda yapılan değişiklik gereğince; Ülke genelinde mülkiyetten kaynaklanan ihtilafların ya da sahiplerince ekonomik olarak işletilmesi mümkün olmayacak şekilde parçalanmış, hisselenmiş ya da üretim dışında tutulan tarım arazilerinin değerlendirilmesi ve yeter gelirli arazi büyüklüğüne çıkarılması amacıyla gerekli tedbirleri almaya yönelik çalışmalar yapılması planlanmıştır.

Tarım arazileri edindirme ve değerlendirme projesi ile ilgili olarak 2016 yılında ihaleye çıkmıştır. Tarımsal Arazi Edindirme ve Değerleme İş'i'nin 2017 yılında sözleşmesi yapılmış ve bu kapsamda 7 bölgede 17 yerleşim yerleşim biriminde arazi edindirme ve değerlendirme faaliyetlerine ilişkin çalışmalara başlanmıştır. Değerlemesi yapılan arazilerin bilgisayar

ortamına aktarılması için yazılım portalı geliştirilmesi işleminde ihalenin içinde bulunmaktadır. Projede; Pilot olarak belirlenen 15 il'de 17 köyü içine alan 35.053 adet parsel ve 25. 335 ha. Tarım arazisinde, tarım arazilerinin edindirme ve değerlemesine ait saha ve büro çalışmalarına başlanılmıştır.

Arazi değerlendirme çalışmaları kapsamında; arazi nevelerine (kuru, sulu, meyve bahçesi ve meyvesiz ağaçlıklar gibi) göre değerlerinin bilimsel esaslar çerçevesinde belirlenmesine ve saha kontrollerinin yapılması çalışmalarına başlanılmıştır.

Tarım arazilerinin değerlerinin belirlenmesinde kullanılacak Kapitalizasyon Oranları ile arazilerde yetiştirilen ürünlere ait münavebe sistemlerinin belirlenmesi ile değere etki edecek faktörlerin çıkarılması işlemlerine başlanılmıştır.

Tarım arazilerinin gelir değerlerinin yanı sıra piyasa değerlerinin de saha çalışmaları ve kontrolleri ile çıkarılması çalışmalarına başlanılmıştır.

Tarım arazilerinin yaygın münavebe sistemleri de dikkate alınarak, parsel düzeyinde; yıllık ortalama net gelirlerinin hesaplanması çalışmaları devam etmektedir.

Meyve bahçelerinin yaşlarına göre yıllık ortalama net gelirleri ile meyvesiz ağaçların da yıllık ortalama net gelirlerinin hesaplanması çalışmaları devam etmektedir.

Pilot olarak belirlenen köylerde tarım arazilerinin parsel düzeyinde yıllık ortalama net gelirleri ile Kapitalizasyon Oranlarının ve değerlerinin hesaplanması çalışmalarına devam edilecektir. Proje kapsamında yer alan yazılım; tarım arazilerinin değerlerinin, belirli parametreler girilmesini müteakip hesaplanabilir olacak şekilde planlanarak çalışmalara devam edilecektir. Geliştirilecek yazılım ile arazi edindirme kapsamında alıcı ve satıcılar ile kiracılık, ortakçılık ve yarıcılık faaliyetleri yapacakların listelerinin oluşturulması ve kayıt altına alınması sağlanacak olup, ilgili yasalar çerçevesinde tarım arazilerinin edindirilmesine yönelik çalışmalar yapılmaya devam edilecektir.

Böylece Ülkemizde ilk defa kamu düzeyinde tarım arazilerinin değerleri belirlenmiş olacaktır.

Tablo 48: Tarımsal Arazi Edindirme ve Değerleme Projesinin Uygulandığı Pilot İller

Akdeniz Bölgesi	Antalya	Serik	Yk. Kocayatak
Akdeniz Bölgesi	Mersin	Tarsus	Ağzıdelik
Doğu Anadolu Bölgesi	Erzurum	Merkez	Başçakmak
Doğu Anadolu Bölgesi	Erzurum	Merkez	Paşayurdu
Ege Bölgesi	Afyon	Sandıklı	Saltık
Ege Bölgesi	Aydın	Çine	Eskiçine
G. Doğu Anadolu Bölgesi	Şanlıurfa	Birecik	Bağlarbaşı
İç Anadolu Bölgesi	Karaman	Merkez	Muratdede
İç Anadolu Bölgesi	Ankara	Beypazarı	Yoğunpelit
İç Anadolu Bölgesi	Konya	Akören	Orhaniye
İç Anadolu Bölgesi	Konya	Akören	Karahüyük
İç Anadolu Bölgesi	Sivas	Hafik	Emre
Karadeniz Bölgesi	Çorum	Alaca	İbrahim
Karadeniz Bölgesi	Bolu	Dörtdivan	Aş. Düğer

Marmara Bölgesi	Edirne	Çakmak	Çiftlik
Marmara Bölgesi	Bursa	Nilüfer	Başköy
Marmara Bölgesi	Balıkesir	Susurluk	Dereköy

Ayrıca; Arazi Toplulaştırma ve TİGH Projeleri kapsamında da, Arazi Edinimi için alıcı ve satıcıların belirlenmesi, Arazi Edinimi için alıcı ve satıcıların listelerinin oluşturularak eşleştirilmesi ve ilanlarının yapılması, Proje alanlarındaki parsellerin değerlerinin belirlenmesi işlerine ilişkin olarak Genel Müdürlüğümüzce kontrol üniteleri oluşturulmuştur. 2017 yılı içinde yer teslimi yapılan yukarıda yer alan işlerin bulunduğu 12 adet Arazi Toplulaştırma Projesinde çalışmalara devam edilecektir.

b) Arazi İzleme Çalışmaları

- Tarım arazilerinde kiracılık, ortaklık ve yarıcılık işlerine uygun usul ve esasların belirlenmesi;
- Mülkiyeti Hazineye ait Bakanlığımıza tahsisli arazi ve işletmelerin tarımsal faaliyetlerde kullanılması amacıyla değerlendirilmesi, yatırımcılara tahsisi ve izlenmesi;
- 3083 sayılı Kanun ile uygulayıcı kuruluşun tasarrufuna geçen ve bu kapsamda kullanılmayan arazilerin değerlendirilmesi faaliyetleri yürütülmektedir.

c) Yabancıların Türkiye’de Tarım Arazisi Edinim Çalışmaları

Kanunun yürürlüğe girdiği 03.05.2012 tarihinden itibaren 2016 yılı sonuna kadar, edinim izni kapsamında 24 yabancı ülkeden 91 yabancı uyruklu kişi, 20 ilde 1.936 dekar tarımsal arazi edinmişlerdir. 2017 yılında ise 13 yabancı kişi 413 dekar tarımsal arazi edinmiştir. Kümülatif olarak 2017 yılı sonu itibariyle 26 yabancı ülkeden 104 yabancı kişi 27 il de 2.349 dekar tarımsal arazi edinmiştir.

Yabancıların Türkiye’de Tarım Arazisi Edinim Şartları

- Tapu Kanununun 35. Maddesinde 2012 yılında yapılan değişiklikle, yabancı gerçek kişiler, ilçe bazında özel mülkiyete konu arazilerin % 10'unu geçemeyecek şekilde 30 hektara kadar tarım arazisi edinebilecektir.
- Tarım arazisinin yabancı kişice ediniminde öncelikle Bakanlığımızın uygun görüşü aranacaktır.
- Edinilen tarım arazisi için, yabancı kişi tarafından 2 yıl içerisinde Bakanlığımıza tarımsal proje teklifi sunulacaktır.
- Bakanlıkça uygun görülen projenin gerçekleşmemesi ve amaç dışı kullanım halinde, arazi Maliye Bakanlığınca bedele çevrilerek tasfiyeye gidilecektir.
- Mevzuat çerçevesinde İl müdürlüklerimizce, yabancıların arazi edinim izinleri ve proje takipleri yürütülmektedir.

d) Arazi Edindirme Çalışmaları

Arazi Edindirme

Arazi edindirmede temel amaç; bir çiftçi ailesinin işlediği tarımsal arazi miktarının, yeni tarımsal arazileri satın alması ya da kiralama vb. yöntemlerle artırılması, tarım yapılmayacak ölçüde hisselenmiş, küçülmüş arazilerin ise, işletme ölçeğini büyütme isteyen tarımsal

işletmelere devirlerinin sağlanmasıdır. Bir diğer ifade ile işletme ölçeğinin yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüğüne ulaştırılmasıdır. Bu şekilde ekonomik olarak kullanılması mümkün olmayacak ölçüde küçülmüş, parçalanmış tarımsal arazilerin sahiplendirilmesi, üretime yönlendirilmesi ve işletme ölçeğinin büyütülmesi sağlanmış olacaktır.

Arazi İadesi Çalışmaları

3083 sayılı “Sulama Alanlarında Arazi Düzenlemesine Dair Tarım Reformu Kanunu”nun geçici 5. Maddesi ile; Mülga 1757 sayılı Toprak ve Tarım Reformu Kanunu hükümlerine göre yapılan uygulamalar nedeniyle kendilerinde kamulaştırılan ancak kamulaştırma bedelleri maliklerine ödenmeyen arazilerin iadesi çalışmalarında;

Bu güne kadar 65 eski malik adına 62.000 dekar hazine arazisinin iade işlemleri tamamlanarak tescilleri sağlanmıştır. Geriye kalan maliklerle ilgili çalışmalar halen devam etmektedir.

Arazi Dağıtım Projesi

2017 yılı sonu itibarıyla Aksaray, Ankara, Eskişehir, Çankırı, Aydın, Edirne, Tekirdağ, Kırklareli Konya, Karaman, Mersin, Şanlıurfa, Yozgat ve Kayseri İğdır illerinde 191 köyde 15.440 çiftçi ailesine 1.014.000 da. Hazine Arazisinin dağıtımını yapmıştır.

Aksaray, Eskişehir, Çankırı, Konya, Karaman, Mersin, Şanlıurfa, Edirne illerinde 32 köyde 275.625 da. Hazine arazisinin dağıtım projesine yönelik çalışmalar devam edilmektedir.

Hazine Arazi Kiralama Çalışmaları

Genel Müdürlüğün tasarrufuna geçen araziler, dağıtım, toplulaştırma, tahsis, değiştirme ve iskân gibi işlemler tamamlanıncaya kadar, dağıtımda hak sahiplerinde aranacak şartlara sahip çiftçilere, çiftçilik yapmaları şartıyla kiralanmaktadır.

2017 yılında Şanlıurfa, Çankırı, Aydın, Edirne, Konya, Mardin illerinde 10.105 kişiye 554.182 da. Hazine arazisinin 14.549.026 TL kira tutarı ile kiralaması yapılmıştır.

Arazi Yönetimi Çalışmaları

Tarım arazilerinin miras ve satış yolu ile bölünmesinin önlenmesi amacıyla hazırlanan ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda değişiklik yapan Kanun Tasarısı 30.4.2014 tarihinde TBMM Genel Kurulunda kabul edilmiş ve 15.05.2014 tarih ve 29001 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yapılan Kanun değişikliği ile;

- 81 il 930 ilçede Yeter Gelirli Tarımsal Arazi Büyüklükleri belirlenmiştir.
- Tarım arazilerinin miras ve satış yolu ile yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüklerinin altında bölünmesi engellenmiştir.
- Mirasa konu tarım arazilerinde mülkiyet devri zorunlu hale getirilmiştir.
- Mirasçılar, mirasın açılmasından itibaren bir yıl içinde tarımsal arazilerin mülkiyetinin devri konusunda anlaşabilmeleri düzenlenmiştir..
- Mirasçılarının anlaşamaması halinde, Bakanlığın taraflara üç ay süre vermesi sonrasında dava açabilmesi ve taşınmazın hangi mirasçıya devredileceğinin sulh hakimi tarafından belirlenmesi düzenlenmiştir.

6537 sayılı Kanunla değişik 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Kanununun 8. maddesi ve 31.12.2014 tarih ve 29222 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Tarımsal Arazilerin Mülkiyetinin Devrine İlişkin Yönetmelik uygulamaları kapsamında; tarım arazilerinin miras ve satış yolu ile Kanuna uygun bir şekilde intikallerinin yapılabilmesi için, konu ile ilgili çalışan teknik personele yönelik olarak yıl içerisinde farklı zamanlarda Antalya da eğitim toplantıları yapılmıştır.

Kanunun miras ile ilgili hükümlerinin uygulanabilmesi amacı ile “Tarım Arazileri Miras Takip

Sistemi" uygulamaya konulmuştur. Yapılan sistem ile MERNİS üzerinden ölen kişilere ait T.C numaraları sisteme alınmakta ve bunların üzerinde tarımsal arazi varlığı olup olmadığı TAKBİS ile kontrol edilmektedir. Üzerinde tarımsal arazi mülkiyeti olan murislere ait taşınmazlar sistem tarafından takibe alınmaktadır.

Kanunun yayımı tarihinden itibaren 15 Mayıs 2017 tarihine kadar geçen üç yıllık süre içinde ülkemizde 1.201.593 kişi vefat etmiş, bunlardan 579.925 muris üzerinde tarımsal arazi varlığı tespit edilerek Bakanlığımız tarafından takibe alınmıştır. Ülkemizde bir yıl içinde vefat eden kişilerden tarımsal araziye malik olanların oranı % 48 olarak gerçekleşmiştir.

Kanunun yayımı tarihinden sonra vefat eden ve üzerinde tarımsal arazi mülkiyeti bulunmasına rağmen bir yıl içinde devir işlemlerini tamamlamayan 116.311 murisin 586.380 mirasçısına tebligat gönderilerek 3 ay içinde intikallerin tamamlanması talep edilmiştir. Tebligat sonrasında, 56.070 murisin üzerindeki tarımsal arazilerin intikalleri mirasçıları tarafından gerçekleştirilmiştir.

Bakanlığımızca 1.142.125 adet satış başvurusu Kanun kapsamında değerlendirilmiş, Kanun hükümlerine aykırı olan 651.185 hektar tarım alanının satış yolu ile bölünmesi engellenmiştir.

2015, 2016 ve 2017 yıllarında toplam 4.222.407 adet tarım parselinin bölünmeksizin mirasçılara intikali sağlanarak bu arazilerin bölünmesi önlenmiştir. Yapılan intikaller nedeniyle vergi gelirlerinde artış sağlanmıştır. Örneğin, 2016 yılında mirasçılara yapılan tebligatlar nedeniyle, 2015 yılına göre intikali yapılan parsel sayısında 592.230 adet artış olmuştur. Bu artış, intikal vergileri, döner sermaye ücreti ve tapu harçları gibi ödemeler nedeniyle 250 Milyon TL'nin üzerinde devlete artı gelir sağlanmıştır.

Kanun hükümlerinin daha etkin ve hızlı bir şekilde uygulanabilmesi amacıyla, Tarım Arazilerinin Devir ve Takip Sisteminin Kurulması planlanmıştır. Sistemin kurulması ile tarım arazileri ile ilgili satış ve intikal talepleri Tapu Müdürlüklerinden online olarak sisteme gelecek ve sistem tarafından Kanun ve diğer ilgili mevzuat kapsamında değerlendirilerek online olarak cevaplandırılacaktır. Sistemin 2018 yılı içinde hizmete alınması hedeflenmiştir.

Kendisine tarımsal arazilerin mülkiyeti devredilen mirasçılardan, diğer mirasçıların paylarının karşılığını öz kaynakları ile ödeyemeyecek durumda olanlar için kredi sağlanabilmesi amacı ile yeter geliri arazi büyüklüğü oluşturan tarım arazilerinde, düşük faizli kredi desteği verilmesi çalışmaları devam etmektedir.

e) Dış Kaynaklı Projeler

Ardahan-Kars-Artvin Kalkınma Projesi

Projenin uygulanması ile 2017 yılında;

Çiftçi Eğitimleri ve Teknik Geziler;

- 64 katılımcı ile bitkisel üretim konularında 4 çiftçi eğitimi-teknik gezi gerçekleştirilmiştir.
- 88 katılımcı ile hayvansal üretim konularında 5 çiftçi eğitimi-teknik gezi gerçekleştirilmiştir.

Eş Finansman;

- % 70 hibe desteği verilerek 56 adet tarımsal alet ekipman sağlandı.
- % 70 hibe destekli 196 çiftçiye kapama meyve bahçesi ve sera tesisi kuruldu.
- % 70 hibe destekli 9 çiftçiye yarı açık ahır kuruldu.

Demonstrasyonlar;

- 8 dekar alanda kapama elma ve ceviz demonstrasyon bahçeleri kuruldu.
- Aile tipi seralarda ekilişi yapılmak üzere 5.100 adet sebze fidesi alınmıştır.
- Tarım dışı istihdamın geliştirilmesi kapsamında Ardahan İli Posof İlçesi'nde kuşburnu marmelatı yapımı malzeme alımı gerçekleştirilmiştir.
- Kırsal turizmin geliştirilmesi kapsamında Ardahan İlinde Damal Bebek yapımı
- 635 kişiye toplam 5.879 dekar alanda 51.683 kg. yem bitkisi tohumu ekilişi yapıldı.27 da alanda 3 çiftçiye alternatif yem bitkileri ekilişi yapıldı.

Kırsal Altyapı;

- Kars İli Sarıkamış ve Selim İlçeleri, Ardahan İli Hanak ve Posof İlçeleri ile Artvin ili Ardanuç İlçesi olmak üzere 5 adet hayvan pazarının inşaatları devam etmektedir. Kars İli Kağızman İlçesi'nde yapılacak hayvan pazarının ihale işlemleri sonuçlandırılarak yer teslimi yapılmıştır.
- İl Özel İdareleri ile ortaklaşa düzenlenen çalışmalarda 32 köyde hayvan içme suyu projeleri tamamlandı.
- İl Özel İdareleri ile ortaklaşa düzenlenen çalışmalarda 2 köyün sulama suyu iletim projesi tamamlandı.
- İl Özel İdareleri ile ortaklaşa düzenlenen çalışmalarda 55 köyün yayla-mera yolları yapım/rehabilitasyon projeleri tamamlandı.

Hayvancılık Yapıları;

- 86 adet çoban barınağı imalatına başlanmış olup, 2018 yılı başında belirlenen köylere dağıtımı yapılacaktır.
- 86 köy yaylasında yayla kümeleme çitleri kurulmuştur.

Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi;

Proje illeri GTH Müdürlükleri ve İl Özel İdareleri bünyesinde çalışan mühendislere yönelik Autocad Civil 3D Eğitimi düzenlenmiştir.

Çoruh Nehri Havzası Rehabilitasyon Projesi(ÇNHRP)

Erzurum, Bayburt ve Artvin İllerinde proje kapsamında;

- 30 Ocak – 3 Şubat 2017 tarihleri arasında Çoruh Nehri Havzası Rehabilitasyon Projesi Katılımcı Entegre Havza Yönetimi Eğitimi ve Çalıştay'na katılım sağlanmıştır. Söz konusu çalıştayda 2016 yılı gerçekleştirilen faaliyetlerin değerlendirilmesi ve 2017 yılı yapılacak faaliyetlerin planlaması yapılmıştır.
- Erzurum, Bayburt ve Artvin İllerinden proje sahasında hayvan yetiştiriciliği ile uğraşan çiftçiler ve ilgili illerde projede görevli taşra teşkilatı teknik personeli için, SÜTAŞ Aksaray Süt Hayvancılığı Eğitim Merkezi ile işbirliği yapılarak söz konusu merkezde Nisan ayında (Erzurum, Bayburt) Aralık ayında (Erzurum, Artvin), Süt Hayvanı Yetiştiriciliği kursu düzenlenmesi sağlanmıştır.
- 10–13 Temmuz 2017 tarihleri arasında Artvin ilinde Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA) Denetleme Misyonu ile birlikte proje sahasında, denetleme amaçlı saha çalışması gerçekleştirilmiştir.

- 31 Temmuz 4 Ağustos tarihleri arasında, Erzurum ve Bayburt illerinde proje faaliyetlerini denetlemek ve saha çalışması gerçekleştirilmiştir.
- 17–19 Ekim 2017 tarihleri arasında Erzurum ve Bayburt ilinde Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA) Denetleme Misyonu ile birlikte proje sahasında, denetleme amaçlı saha çalışması gerçekleştirilmiştir.
- Yıl boyunca proje sahası mikro havzalarında, yem bitkileri üretiminin geliştirilmesi, ahır şartlarının iyileştirilmesi, meyveciliğin geliştirilmesi, sebzeçiliğin geliştirilmesi, demonstrasyonlar ve orman dışı mera rehabilitasyonu başlıkları altında faaliyetlerin yürütülmesine devam edilmiştir. Tamamlanan faaliyetlerin hakediş ödemelerine ilişkin işlemler yürütülmüş ve tamamlanan faaliyetlerin hakediş ödemeleri yapılmıştır.

Göksu Taşeli Havzası Kalkınma Projesi

- Proje uygulama desteği için Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile Hizmet Anlaşması, 17.02.2017 tarihinde Bakanlığımızca, 06.07.2017 tarihinde Dış İşleri Bakanlığı tarafından onaylanmıştır.
- TC Merkez Bankasında proje kredi ve hibesine ait iki hesap açılmış, proje avansı ve hibesi IFAD tarafından bu hesaba yatırılmıştır.
- Proje tanıtımı amacıyla bölgede gerçekleştirilen çekimlerle bir sinevizyon hazırlanmıştır.
- 5 Nisan 2017 tarihinde Karaman ilinde geniş katılımlı bir Proje Açılış Töreni düzenlenmiştir.
- Açılış Törenini takiben yine Karaman İlinde 6-7 Nisan 2017 tarihleri arasında Proje Başlangıç Çalıştayı gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda, proje çalışanlarına IFAD uzmanları tarafından proje tanıtımı, izleme ve uygulama eğitimi verilmiştir. Ayrıca UNDP uzmanı tarafından satınalma sunumu yapılmıştır.
- Hibe uygulama rehberi hazırlanmış IFAD onayı alınmıştır.
- Proje uygulama kılavuzu tamamlanmış, IFAD onayına sunulmuştur.
- 5-7 Temmuz 2017 tarihleri arasında Konya İlinde daha önce proje uygulanan illerden katılan teknik elemanlar ile 'Proje Başlangıç Eğitimi ve Deneyim Paylaşımı' eğitim programı gerçekleştirilmiştir.
- Sözleşmeli proje personelleri ilanına çıkmış, mülakatlar yapılmış, sonuçlar IFAD onayına sunulmuştur.
- 3-8 Aralık tarihlerinde yapılan çalıştay ile GTHKP 2018 yılı Taslak Yıllık Çalışma Plan ve Bütçesi hazırlanmıştır.

Kırsal Dezavantajlı Alanlar Kalkınma Projesi

Programın Genel Hedefi: Yüksek kesimlerde yaşayan küçük ölçekli çiftçilerin refahının ve direncinin artırılması

Programın Amacı: Yüksek kesimlerde yaşayan topluluklarının, özellikle de gençlerin direncinin güçlendirilmesi ve piyasalara entegrasyonlarının iyileştirilmesidir. Bunu başarmak için gereken strateji, kırsal üretimin değerli özelliklerini geliştirmek ve vurgulamak, sürdürülebilir arazi ve su kullanımında uygulanan yöntemler teşvik edilirken, aynı zamanda

çok sayıda küçük arazi sahiplerinin iklim değişikliğine uyma kapasitesini artırmaktır.

Bileşenler:

- Bileşen 1: Ekonomik Kalkınma Kümelerinin Gelişimi
- Bileşen 2. Finansa Erişimin Kolaylaştırılması
- Bileşen 3. Proje Yönetimi

Bütçesi: 62.990.000 Avro (Dış Kaynak: 35.150.000 €, IFAD Hibe: 900.000 €, İç kaynak: 16.000.000 €, Yararlanıcı Katkısı: 10.940.000 €)

Program; Doğu Akdeniz Kırsal Kalkınma Projesi (Adana, Mersin, Osmaniye ve daha sonra dahil edilmek üzere K. Maraş) ve Batı Karadeniz Kırsal Kalkınma Projesi (Sinop, Bartın, Kastamonu ve daha sonra dahil edilmek üzere Çankırı) olmak üzere 2 Projeyi içermektedir.

Yapılan Çalışmalar

- Fizibilite Raporu ve Proje Dokümanı hazırlandı.
- Yatırım Programına dahil edildi.
- 22-23 Kasım 2017' de Finansman Anlaşması Müzakeresi tamamlandı. Aralık ayında Anlaşma imzalandı.
- Proje 2018 yılında başlayacaktır.

6) Tarımsal Çevre ve Doğal Kaynakları Koruma Faaliyetleri

a) Tarımsal Kirliliğin Kontrolü ve Yönetimi Çalışmaları

Türkiye'de Nitrat Direktifi Uygulamalarını geliştirmek ve devamlılığını sağlamak amacıyla Sularda Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Kirliliğin Kontrolü Projesi çerçevesinde tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliğinin izlenmesi ve önlenmesine yönelik çalışmalara devam edilmiştir.

2017 yılında tarım alanları içerisinde yüzey ve yeraltı sularında numune alma noktaları artırılarak kirlenmiş ya da kirlenme tehdidi altındaki suların belirlenmesi amacıyla 4480 su numune alma noktasına ulaşan izleme ağında sularda tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği izleme çalışmaları yürütülmüştür.

Su kalitesi izleme çalışmaları 40 ilde 20 adet Mobil Laboratuvar ve 41 ilde mobil kullanıma uygun laboratuvar cihazları ile yerinde yapılması sağlanmıştır.

Su kalitesi izleme sonuçlarına bağlı olarak belirlenen taslak Nitrata Hassas Bölgelerin nihai hale getirilmesi çalışmalarına devam edilmiştir.

Tarımsal kaynaklı nitrat kirliliğinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve kirliliği önlemeye yönelik tedbirlerin tabi amacı ile geliştirilen Nitrat Bilgi Sistemi tamamlanarak kullanıma sunulmuştur. Nitrat Bilgi Sisteminde su kalitesi izleme verileri kullanılarak Nitrata hassas bölgeler belirlenecek ve online olarak izlenecek, sularda nitrat kirliliğinin önlenmesine yönelik uygulanan tarımsal eylem planlarının etkinliği değerlendirilecektir. Nitrat Bilgi Sisteminde oluşturulan numune takip sistemi ile su numunelerinin doğru zamanda, doğru yerden alınması ve analizlerin zamanında yapılması kontrol edilmektedir. Nitrat Bilgi Sisteminin geliştirilmesi 2017 yılı sonunda tamamlanmıştır.

2017 yılı Performans Programında "Tarımsal Kaynakları Korumak, İyileştirmek ve Devamlılığını Sağlamak" performans hedefinin Performans Göstergesi olan "Yüzey ve Yeraltı Sularında Nitrat ve Ötrofikasyon İzlemesi Yapılan İstasyonlarda Analizlerin Gerçekleşme Oranı" % 90 olarak hedeflenmiştir. 31 Aralık 2017 tarihi itibarı ile gerçekleşme oranı % 94 olarak gerçekleşmiştir.

Tarımsal Kaynaklı Nitrat Kirliliğine Karşı Suların Korunması Yönetmeliğine dayanılarak hazırlanan Sularda Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Nitrat Kirliliğinin Önlenmesine

Yönelik İyi Tarım Uygulamaları Kodu Tebliği (No: 2016/46) 11.02.2017 tarih ve 29796 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu Tebliğ nitrata hassas olan ve olmayan bölgelerde çiftçiler tarafından uyulması gereken kuralları ve uygulama esaslarını içeren iyi tarım uygulamaları kodunun uygulanması ile ilgili hükümleri içermektedir.

İyi tarım uygulamaları kodu; sularda tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliğinin önlenmesine yönelik arazi yönetimi, bitki besin maddesi yönetimi, hayvansal gübre yönetimi, sulama yönetimi, bitki koruma ürünleri yönetimi ve işletmede tutulması gereken kayıtlara ilişkin aşağıdaki konuları kapsamaktadır.

Uygulanmasında karşılaşılabilecek sorunların giderilmesi amacıyla 2016/46 sayılı Sularda Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Nitrat Kirliliğinin Önlenmesine Yönelik İyi Tarım Uygulamaları Kodu Tebliğine İlişkin Uygulama Usul ve Esasları hazırlanarak 28.11.2017 tarih ve 2451834 sayılı Bakan Onayı ile yürürlüğe girmiştir.

İyi Tarım Uygulamaları Kodunun uygulamaları hakkında çiftçilerin bilinçlendirilmesi için demonstrasyon çalışmalarının yürütüldüğü pilot sahalarda 2 adet tarla günü gerçekleştirilmiştir.

Farkındalık ve bilinçlendirme çalışmaları kapsamında tarımsal kaynaklı nitrat kirliliği konulu bir adet kamu spotu hazırlanarak yayımlanmıştır.

Su Kalitesi İzleme Çalışmaları ve İyi Tarım Uygulamaları Kodu konularında İl Müdürlüklerinden 376 teknik personele kapasite geliştirmeye yönelik 2 adet hizmet içi eğitim yapılmıştır.

Avrupa Birliği Yeşil Tarım Kurallarının Türk Tarım Sistemine Uyarlanması ve Kapasite Geliştirme Projesinin-IPA (II) 18 Temmuz 2017 tarihinde yapılan açılış toplantısı ile başlatılmıştır.

Proje; Avrupa yeşil tarım ve nitrat direktifi uygulamalarının Türkiye'de anlaşılması ve hayata geçirilmesini sağlamak amacıyla kapasite artırımı, yeşil tarım uygulamaları, iyi tarım uygulamaları kodu ve tarımsal faaliyetlerin neden olduğu kirlilik konularında farkındalık artırımı, Nitrat Direktifi hedeflerini gerçekleştirmek için yol haritasının belirlenmesi ve Nitrat Direktifi uygulamalarının Türkiye'ye fayda ve maliyetini belirlemeyi amaçlamaktadır.

Projenin farkındalık ve bilinçlendirme çalışmaları kapsamında hayvansal gübrenin depolanması ve uygun koşullarda araziye uygulanmasını konu alan bir adet kamu spotu hazırlanarak yayıma hazır hale getirilmiştir.

Proje kapsamında 13 İlde seçilen 13 işletmede demonstrasyon çalışmaları başlatılmıştır. Demonstrasyon çalışmalarından elde edilen verilerden faydalanılarak Nitrat Direktifi uygulamalarının Türkiye'ye fayda ve maliyeti ile yol haritası belirlenecektir.

b) İklim Değişikliğine Uyum Çalışmaları

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) kapsamında 1990 yılı baz alınarak her yıl Türkiye İstatistik Kurumu Tarafından Ulusal Sera Gazı Emisyon Envanteri Hazırlanarak Birleşmiş Milletlere sunulmaktadır. Bu çerçevede arazi kullanımı ve arazi kullanım değişikliğinden kaynaklanan emisyon ve yutak hesaplamaları yapılarak TÜİK'e iletilmiştir. 2017 yılı Ulusal Sera gazı Emisyon Envanteri 15 Nisan 2017 tarihinde Birleşmiş Milletlere sunulmuştur.

Arazi kullanımı, arazi kullanım değişiklikleri ve ormancılık (akakdo) için çözümsel tabanlı teknik yardım projesinin resmi olarak açılışı yapılmıştır. proje yürütücüsü çevre ve şehircilik Bakanlığı, paydaşlar ise Bakanlığımız ile birlikte Orman ve Su İşleri Bakanlığıdır.

Düşük Karbon Salımı İçin Çözümsel Tabanlı Strateji ve Eylem Geliştirilmesi Projesi kapsamında tarım, ulaştırma, inşaat, hizmetler ve şehirleşme gibi alanlarda düşük karbonlu büyüme fırsatlarının değerlendirilerek, çevreye duyarlı ekonomik büyümeyi sağlayan yeni iş

alanları, Ar-Ge ve yenilikçi yaklaşımların araştırılması amaçlanmaktadır. Proje paydaşı olarak 2017 yılı içerisinde yapılan 3 adet çalışmaya katılım sağlanmıştır.

Tarımsal uygulamalarda iklim değişikliğinin etkilerine uyum kapasitesinin artırılması ile bozkır ekosistemlerinin korunması ve bu alandaki insanların refah düzeyinin iyileştirilmesini amaçlayan Bozkır ekosistemlerinin iklim değişikliğine uyumu için tarımsal uygulamalar projesi açılışı, 22 Mart 2016 tarihinde Bakanlığımız, FAO Orta Asya Alt Bölge Ofisi, Avrupa Birliği Delegasyonu ve Merkezi Finans ve İhale Biriminden üst düzey katılımcıların nezaretinde gerçekleştirilerek Konya İli Kadınhanı ve Ilgın ilçeleri proje alanı olarak belirlenmiş, çalışmalara başlanılmıştır.

Proje 2017 Aralık ayında bitmesi planlanmış ancak bazı sebeplerden dolayı beklenen sonuçlar elde edilememiştir. Proje 10 ay süre ile uzatılmış olup, 2018 yılında faaliyetler devam edecektir.

2013-2017 dönemini kapsayan 'Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı' çerçevesinde belirlenen faaliyetler yürütülmüştür. Bakanlığımız İl Müdürlüklerince, 2013-2017 dönemini kapsayan 5 yıllık İl Kuraklık Eylem Planları çerçevesinde çalışmalar yapılmıştır.

Ülkemizde yaşanması muhtemel tarımsal kuraklık ile ilgili olarak 2018-2022 'Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı' hazırlanmıştır. Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Koordinasyon Kurulu içerisinde yer alan İzleme Erken Uyarı Komitesi ve Risk Değerlendirme Komiteleri mevcut olup, her ay düzenli olarak bu komitelere ilişkin toplantılar yapılarak olabilecek tarımsal kuraklıklarla ilgili izleme çalışmaları yapılmıştır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın koordinasyonunda hazırlanan İklim Değişikliği Eylem Planının (İDEP) uygulanmasının izlenmesi amacıyla yıllık olarak hazırlanacak İzleme ve Değerlendirme Raporu için Bakanlığımızın sorumluluğundaki sektör ve eylemlere ilişkin gerçekleştirmelerin birimlerden toplanarak koordinasyonun sağlanması çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Türkiye'nin Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne ilişkin yapılan Uluslararası çalışmalara Bakanlığımızı temsilen katılım sağlanmıştır.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından üye ülkelerin çevre sektöründe kaydettiği gelişmeleri ortaya koymak amacıyla periyodik olarak çevresel performans inceleme çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Ülkemiz için daha önce 1999 ve 2008 yıllarında hazırlanan bu raporların üçüncüsünün bu yıl hazırlanmaya başlayarak 2019 yılının ilk çeyreğinde tamamlanması planlanmaktadır.

Söz konusu raporun hazırlanmasına yönelik olarak düzenlenen toplantılara katılım sağlanmaktadır. Ayrıca raporun hazırlanmasına yönelik düzenlenmiş olan anket doldurulup Bakanlığımız koordinasyondan sorumlu birimine gönderilmiştir.

Ülkemiz 25.02.2003 tarih ve 25052 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren anlaşma ile Avrupa Çevre Ajansı (AÇA) ve Avrupa Bilgi ve Gözlem Ağı'na (EIONET) 01.05.2003 tarihinde üye olmuştur. Bu anlaşma kapsamında "AÇA ile ilişkileri yürütmek" görevi ise Çevre Şehircilik Bakanlığı Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir.

7) Teşkilatlanma Faaliyetleri

a) Tarımsal Amaçlı Kooperatifler ve Üst Birliklerinin Kurulması

Bakanlığımız görev alanında, 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu kapsamında, tarımsal amaçlı kooperatifler (Tarımsal Kalkınma, Sulama, Su Ürünleri, Pancar Ekicileri) ve üst kuruluşları (Bölge ve Merkez Birlikleri) kurulmaktadır. Tarımsal kalkınma, sulama ve su ürünleri kooperatiflerinin kuruluş işlemleri, Bakanlık Makamının onayına istinaden 12.04.2004

tarihinden itibaren, ana sözleşme madde değişiklikleri ise 05.01.2006 tarihinden itibaren İl Müdürlüklerine devredildiğinden, İl Müdürlüklerince yürütülmektedir.

1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu kapsamındaki tarım kredi kooperatifleri ve bölge birliklerinin kuruluşuna izin verilmektedir.

2017 yılı içerisinde;

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu kapsamında, 1 adet su ürünleri kooperatifleri bölge birliğinin (Aydın Bölgesi) kurulmasına onay verilmiştir. Daha önce kuruluşuna izin verilen 1 adet sulama kooperatifleri bölge birliğinin (Mersin Bölgesi) kuruluşu tamamlanmıştır.

1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu kapsamında ise, 1 adet tarım kredi kooperatifleri bölge birliğinin (17. Bölge-Şanlıurfa Bölgesi) kurulmasına onay verilerek kuruluş işlemleri tamamlanmıştır.

Kanunen münfesihi duruma düşen 1 adet tarım kooperatifleri bölge birliğinin fesih ve tasfiyesi sonucu, ticaret sicilinden terkin edilerek tüzel kişiliği sonlandırılmıştır.

1163 sayılı Kanun kapsamında; Bakanlık İl Müdürlüklerince toplam 55 birim kooperatifin (Ortak sayısı 825) kuruluş işlemleri tamamlanmıştır.

Daha önceki yıllarda, kanunen münfesihi duruma düşmesi nedeniyle, 152 birim tarımsal amaçlı kooperatifin fesih ve tasfiyesi sonucu ticaret sicilinden terkin edilerek tüzel kişiliği sonlandırılmıştır.

Bakanlığımızca konu bazında belirlenen bölgelerde; konu bazında (Tarım, Çay, Ormancılık, Hayvancılık, Sulama, Su Ürünleri ile ilgili) faaliyet gösteren 99 adet kooperatif bölge birliği, 06.10.1988 tarih ve 3476 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden önce tüzel kişilik kazanmış olan 14 adet Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatif Birlikleri (Çok amaçlı) ile 1 adet Pancar Ekicileri Kooperatifler Birliği olmak üzere toplam 114 adet Kooperatifler Birliği kurulu bulunmaktadır. Söz konusu kooperatif birliklerine kayıtlı ortak kooperatif sayısı ise 5.742'dir. 1581 sayılı Kanun kapsamında belirlenen bölgelerde ise, 17 adet Tarım Kredi Kooperatifleri Bölge Birliği Kurulu bulunmaktadır. Tarım Kredi Kooperatiflerinin Bölge Birliklerine katılımı %100'dür.

1163 sayılı Kanuna göre 7 adet (7 konuda), 1581 sayılı Kanuna göre 1 adet olmak üzere, ulusal düzeyde kurulan 8 adet Kooperatif Merkez Birliği mevcuttur.

31.12.2017 tarihi itibarıyla;

11.660 birim tarımsal kooperatif (1163 S.K. ve 1581 S.K. tabi) kurulu bulunmakta olup, bu kooperatiflere 3.468.428 çiftçi/üretici ortaktır.

Tarımsal kooperatiflerin dikey örgütlenmesine yönelik olarak;

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun Bakanlığımıza verdiği yetkiyle, konu bazında belirlenen bölgelerde; aynı çalışma konularına sahip birim kooperatiflerin kendi aralarında bir araya gelerek kooperatif bölge birliklerini, aynı çalışma konusuna sahip kooperatif bölge birlikleri de kendi aralarında bir araya gelerek ulusal düzeyde kooperatif merkez birliklerini kurmaları sağlanmıştır.

Ayrıca; 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu uyarınca dağıldığı tespit edilerek, Bakanlığımız adına Hukuk Müşavirliği nezdinde ve İl Müdürlüklerince Mahalli Hukuk Mahkemelerinde fesih davası açılan kooperatifler ile genel kurulda fesih kararı alan kooperatiflerin fesih ve tasfiyesi ile ilgili işlemlerde koordinasyon sağlanmıştır.

1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 81 inci maddesine göre; münfesihi duruma düştüğü tespit edilen 45 birim kooperatifin fesih ve tasfiyesi tamamlanmıştır. Bunun yanında, 6335 Sayılı Kanununun 38'inci maddesi ile 6102 sayılı Kanuna, eklenen geçici 7 inci madde gereği, 107 birim kooperatifin ise re'sen ticaret sicilinden kaydı silinmek suretiyle tüzel kişiliği sona erdirilmiştir. Bu kapsamda; toplam 152 birim tarımsal amaçlı kooperatifin ticaret sicilinden kaydı silinmiştir.

01.07.2017 tarihinde 7033 sayılı Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair

Kanun yürürlüğe girmiştir.

Buna göre; 7033 sayılı Kanunun 9'uncu maddesi ile 24.04.1969 tarih ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 45'inci maddesinin birinci fıkrasına eklenen; "Ancak, usul ve esasları ilgili Bakanlıkça yapılacak düzenlemede gösterilmek üzere; kooperatif üst kuruluşuna ortak olunması ve genel kurul toplantısının gündemine konuyla ilgili madde konulması şartıyla, olağan genel kurul toplantıları en fazla üç hesap dönemini kapsayacak şekilde ve birleştirilerek yapılabilir." hükmü gereği, Kooperatiflerden sorumlu üç Bakanlığın (Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Çevre ve Şehircilik) ortak çalışmaları ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığı koordinatörlüğünde hazırlanan "Kooperatif ve Üst Kuruluşlarının Olağan Genel Kurul Toplantılarının Birleştirilerek Yapılması Hakkında Tebliğ" 31.10.2017 tarih ve 30226 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kapsamda; Bakanlığımız görev ve yetki alanında bulunan tarımsal amaçlı kooperatifler ve üst kuruluşları tarafından söz konusu tebliğ hükümlerinin uygulanması ve takibinin yapılması hususunda, 81 İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlükleri ile kooperatif üst kuruluşlarına talimat yazısı gönderilmiştir.

b) Tarımsal Üretici Birlikleri ve Üretici Merkez Birliklerinin Kurulması

Tarımsal Üretici Birlikleri Kanununun 26.09.2004 tarihinde kabulünden günümüze kadar asgari İlçe düzeyinde 576 adet hayvansal üretim, 264 adet bitkisel üretim, 31 adet su ürünleri, 31 adet organik ürünlerle ilgili ürün ve ürün gruplarında toplam 902 adet üretici birliği (üye sayısı: 355.208) kuruluşu yapılmıştır.

Tarımsal Üretici Birliklerinin ürün ve ürün grubu bazında ulusal düzeyde merkez birliği şeklinde dikey örgütlenmesine yönelik olarak; süt, kırmızı et, kanatlı hayvan eti, yumurta, bal, meyve, tarla bitkileri, su ürünleri yetiştiriciliği ve deniz ürünleri avcılığı ile ilgili olmak üzere 9 adet Üretici Merkez Birliği kurulmuş olmakta, bu üretici merkez birliklerine üye birlik sayısı 603'dir.

Kanunun kabulünden günümüze kadar 149 adet üretici birliğinin tüzük değişikliği, 179 adet üretici birliğinin fesih işlemleri yapılmıştır.

2017 yılı içerisinde; 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu ve bu kanunun kapsamında çıkarılan Tarımsal Üretici Birliklerinin Kuruluş Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmeliğe göre, asgari ilçe düzeyinde, hayvansal üretim ile ilgili ürün ve ürün grubu bazında (üretici birliği sayısı 12, üye sayısı 330), meyve ile ilgili ürün ve ürün grubu bazında (üretici birliği sayısı 11, üye sayısı 378), sebze ve süs bitkileri ile ilgili ürün ve ürün grubu bazında (üretici birliği sayısı 8, üye sayısı 275), tarla bitkileri ile ilgili ürün ve ürün grubu bazında (üretici birliği sayısı 2, üye sayısı 56), olmak üzere toplam 33 adet üretici birliğinin (üye sayısı 1039) olarak kuruluşu yapılmıştır.

2017 yılı içerisinde 12 adet üretici birliğinin tüzük değişikliği, 15 adet üretici birliğinin fesih işlemleri yapılmıştır.

c) Islah amaçlı Yetiştirici Birlikleri ve Merkez Birliklerinin Kurulması

5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri Bitki Sağlığı Gıda ve Yem Kanunu 13.06.2010 tarih ve 27610 sayılı Resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun 10. Maddesinin altı ve onbeşinci Fıkralarına dayanılarak hazırlanan Islah Amaçlı Hayvan Yetiştirici Birliklerinin Kurulması ve Hizmetleri Hakkında Yönetmelik 08/04/2011 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ancak; Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinin ardından, Birlikler yönetmeliğin bazı maddelerini dava etmiştir. Dava edilen maddeler Danıştay' da incelenirken, 5996 Sayılı Kanunun 10 maddesinin altı ve onbeşinci Fıkraları Anayasaya aykırı olması gerekçesiyle, 2012 yılında yine Danıştay tarafından Anayasa Mahkemesine

gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi 20 Mart 2013 tarihinde verdiği kararla, 5996 sayılı Kanunun 10. Maddesinin altıncı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir. Gerekçeli kararın yayımlanmasının ardından Kanun hazırlama çalışması başlatılmış, 5996 Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununda değişiklik yapan 6589 sayılı Kanun, 17 Şubat 2015 tarih ve 29270 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bunun ardından Yönetmeliğin yeniden düzenlenmesi gerekmiş, hazırlanan yeni yönetmelik 26 Ağustos 2016 tarih ve 29813 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu defa birlik ve merkez birliği anasözleşmelerinin yeni yönetmeliğe uygun olarak yeniden hazırlanması ihtiyacı doğmuş ve yapılan çalışmaların ardından, 20.02.2017 tarih ve 209522 sayılı Makam Oluru ile il birlikleri anasözleşmeleri, 13.06.2017 tarih ve 1414516 sayılı Olur ile de merkez birlikleri anasözleşmeleri hazırlanarak birliklerin kullanımına sunulmuştur. Hazırlanan anasözleşmeler bakanlığımız web. sitesinde yayımlanarak, ilgili birlik ve merkez birliklerinin bu anasözleşmeye intibak etmeleri sağlanmıştır.

Söz konusu kanun kapsamında, Ülkemiz genelinde sığır türünde 81 ilde 241.492 üye, koyun keçi türünde 80 ilde 248.192 üye, manda türünde 29 ilde 8.714 üye, arı türünde 80 ilde 72.127 üye ve tavuk türünde 6 ilde 759 üye olmak üzere 5 türde 276 adet ıslah birliği kurulmuş olup bu birlikler toplam 571.284 üye ile faaliyetlerini devam ettirmektedir. Bu birliklerden damızlık sığır, damızlık koyun-keçi, damızlık manda ve arı yetiştiricileri birlikleri üst örgütlenmeye giderek merkez birliklerini kurmuş olup, tavuk türünde henüz 7 adet il birliği kurulamadığından merkez birliği kurulamamıştır. İllerde kurulmuş bütün birlikler merkez birliklerine üye durumdadır. 2017 yılı içerisinde Bolu, Kastamonu ve Ordu illerinde damızlık manda yetiştiricileri birliği kuruluşu İl Müdürlüklerince gerçekleştirilmiştir.

d) Üretici Örgütlerinin Genel Kurul İşlemleri

Genel Kurul Toplantıları (Olağan ve Olağanüstü) 1163 Sayılı Kanun kapsamındaki Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği (1 adet) ile, Tarımsal Amaçlı Kooperatif Merkez Birlikleri (5 adet), 5996 sayılı Kanun kapsamında kurulmuş 4 merkez birliği 2017 yılı içerisinde genel kurul toplantısı gerçekleştirmiştir. 5200 Sayılı Kanun kapsamındaki 9 adet üretici merkez birliği genel kurul toplantısı yaparak, genel kurul toplantılarına Bakanlık Temsilcisi görevlendirilmesi ile ilgili iş ve işlemler yürütülmüştür.

e) Üretici Örgütleri Veri Tabanı

Üretici Örgütleri Veri Tabanı 2017 yılı içerisinde, yürürlükteki Genelge ve Talimatlar gereği, Bakanlık İl Müdürlüklerinden istenen Tarımsal Amaçlı Kooperatifler ve Diğer Çiftçi Organizasyonları (yılda 1 defa), Üretici Örgütleri Veri Tabanı (yılda 2 defa) ve diğer Dönem Bilgi formlarının incelenmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili çalışmalar sürdürülmüştür. Tarım Bilgi Sisteminde yer alacak verilerin kayıt sistemine girilme işlemleri sürdürülmektedir.

f) Üretici Örgütlerinin AB Uyumu

Avrupa Birliği'ne girme sürecinde olan Ülkemizin Avrupa Birliği Ortak Tarım ve Balıkçılık Politikasına uyum çalışmaları kapsamında, Ortak Piyasa Düzenleri sisteminin uygulanmasına yönelik müzakere çalışmaları da önem arz etmektedir. Bu müzakere çalışmalarına istinaden, tarımımızın ve su ürünleri sektörünün Avrupa Birliği'nin Ortak Piyasa Düzenlerine uyumlu hale getirilmesi konusunda yapılacak çalışmalarda üretici örgütlerinin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi oldukça önemlidir. Bu nedenle Ortak Piyasa Düzenleri denilen sistemin ülkemizde uygulanması, müzakere çalışmaları açısından Bakanlık olarak

yürüttüğümüz önemli bir sorumluluğumuzdur. Bu sorumluluklar arasında, Avrupa Birliği'ne üye ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de piyasa düzenlemelerinde rol alabilecek etkin örgütlerin oluşturulması öncelikle yapılması gereken faaliyetler arasında yer almaktadır.

Bu nedenle Genel Müdürlüğümüz tarafından Avrupa Birliği üretici örgütlenmesi çalışmaları kapsamında pilot sektör olarak balıkçılık sektörü seçilmiş ve proje çalışmalarına başlanmıştır. Bu kapsamda, 2013-2015 yılları arasında tamamlanmış olan ve TR09IBAG01 No'lu "Balıkçılık Üretici Örgütlerinin Kurumsal Kapasitelerinin Arttırılması (Institutional Capacity Building for Fishery Producer Organizations)" isimli projenin devamı niteliğinde; Avrupa Birliği Katılım Öncesi Aracı (Instrument Pre-Accession- IPA) IPA/2016 039-355/7/Turkey/Agriculture Programlamasında olan Genel Müdürlüğümüz tarafından hazırlanan 1.600.000,00 Avro (1.000.000 Avro Twinning+ 600.000 Avro Technical Assistance) bütçeli "Ortak Balıkçılık Politikasının Ortak Piyasa Düzeni Bileşeni Kapsamında İl Tarım Müdürlükleri ve Su Ürünleri Üretici Örgütleri İçin Kurumsal Kapasite Oluşturulması (Capacity Building for Fishery Producer Organisations and Provincial Agricultural Directorates in line with CMO of CFP)" başlıklı Eşleştirme (Twinning) Projesi (TR 16 IPA AG 01 17)" Avrupa Birliği Komisyonu tarafından Tarım ve Kırsal Kalkınma Sektörü kapsamında IPA 2016 yılı programlamasına alınmıştır. Bu proje, Eşleştirme(Twinning) ve Teknik Yardım(Technical Assistance) olmak üzere iki bileşenden oluşmaktadır. 2017 yılı içerisinde Genel Müdürlüğümüzce bu projenin Eşleştirme Bileşenine ilişkin Eşleştirme Taslak Proje Fişi hazırlanmıştır. T.C. AB Bakanlığı tarafından, 21.12.2017 tarihinde Eşleştirme Taslak Proje Fişinin AB Bakanlığı, Merkezi Finans ve İhale Birimi ile AB Delegasyonu olmak üzere ilgili tarafların olurunun alınarak Avrupa Komisyonu "Twinning Inter-service Group" onayına sunulmuş ve bu grubun tavsiyeleri doğrultusunda Eşleştirme Bileşeninin Taslak Proje Fişi yeniden revize edilerek, Avrupa Birliği Bakanlığının ilgili birimine gönderilmiş ve 21.02.2018 tarihinde Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından dolaşıma çıkarılması uygun görülmüştür.Söz konusu projenin diğer kısmı olan Teknik Yardım (Technical Assistance) Bileşenine ilişkin Taslak İş Tanımı (ToR) hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

Yukarda belirtilen Eşleştirme Projesi kapsamında yapılacak çalışma ziyaretleri seyahat masrafları, açılış ve kapanış toplantılarına ait giderler ve malzeme alımı harcamalarının ülkemiz tarafından ulusal katkı payı olarak karşılanması gerekliliği nedeniyle; 2017 yılı içerisinde "Su Ürünleri Örgütleri ile Bakanlık İl Müdürlüklerinin Kapasitesinin Geliştirilmesi" isimli proje hazırlanarak T.C. Kalkınma Bakanlığı'na sunulmuş ve kabul edilmiştir.

Örgütlenme Alanında Ülkeler ile Uluslararası İkili İlişkiler ile İlgili faaliyetler AB ülkeleri, Balkan ülkeleri, Orta Doğu ülkeleri, Müslüman ülkeler, Orta Asya ülkeleri, Türk Kökenli ülkeler, Kuzey Afrika- Akdeniz ülkeleri, Karadeniz ülkeleri, G20 ülkeleri ile ülkemiz arasında uluslararası ikili ilişkiler kapsamındaki anlaşmalar olarak nitelendirilebilecek Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA), Karma Ekonomik Komite (KEK), Ekonomik ve Ticaret Ortaklık Komitesi (ETOK) ve Tarım Yürütme Toplantıları (TYT) ile ilgili ülkelerle yazışmalar yapılmış ve üretici örgütlenmesine ilişkin özel maddelerin yer alması temin edilmiştir.

AB Komisyonu Teknik Destek ve Bilgi Değişim Mekanizmasına (TAIEX) önerilen "Avrupa Birliği'nin 2013 yılı Ortak Tarım Politikası (OTP) Reformu Sonrası Üretici Örgütlerinin Rolü" konulu çalıştay (workshop) talebi 2017 yılı Şubat ayında kabul edilmiştir.

8) Avrupa Birliği Yapısal Uyum Yönetim Otoritesi Çalışmaları

a) IPARD II Programı Hibe Miktarı ve Yeni Uygulamalar

IPARD I Programı'nın tamamlanmasının ardından, IPARD II programı 2014–2020 yıllarını kapsayacak şekilde hazırlanmış ve AB Komisyonu tarafından 27 Ocak 2015 tarihinde onaylanmıştır. IPARD II Programı da bir önceki program kapsamında yer alan 42 ilde

uygulanacaktır.

IPARD II kapsamında; 801 Milyon Avro AB, 244 Milyon Avro Türkiye ulusal katkısı olmak üzere, toplam 1 Milyar 45 Milyon Avro hibe desteği sağlanacaktır. IPARD II hibelerinin 2020 yılı dahil olmak üzere yıl bazında kullanılacak miktarları AB Komisyonu tarafından belirlenmiş olup, bu çerçevede kullanılacaktır.

b) IPARD II (2014-2020) kapsamında verilecek ana hibe konuları

- Tarımsal işletmelerin fiziki varlıklarına yönelik yatırımlar
- Tarım ve balıkçılık ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması ile ilgili fiziki varlıklara yönelik yatırımlar
- Çiftlik faaliyetlerini çeşitlendirme ve iş geliştirme
- Yerel kalkınma stratejileri uygulamaları – LEADER yaklaşımı
- Tarım-çevre iklim ve organik tarım
- Kırsal alanda kamu altyapı yatırımları

IPARD II kapsamında Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu tarafından 2015 Aralık ayında ilk çağrı ilanına çıkmıştır. Bu çağrı ilanı neticesinde; toplam 4,4 Milyar TL hibe tutarı olan 8.789 proje başvurusu alınmıştır. Bu projelerle sözleşme imzalanma süreci devam etmekte olup, 12 Haziran 2017 tarihinde IPARD II Programı kapsamında “Tarım Ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması İle İlgili Fiziki Varlıklara Yönelik Yatırımlar” konularında ikinci çağrıya çıkmıştır.

IPARD II Programı kapsamında yer alan “Yerel Kalkınma Stratejileri Uygulamaları – LEADER Yaklaşımı” tedbirinin uygulanabilmesi için Avrupa Komisyonunda bütçe kullanım yetki devrinin alınması ile ilgili çalışmalar tüm hızıyla devam etmekte olup, bu tedbirin akreditasyonundan sonra ilk etapta belirlenen 12 pilot ilde tahsis edilen bütçe kullanımına başlanacaktır. Sonrasında ise tüm IPARD illerinde uygulamaya geçilecektir.

IPARD Programı kapsamında kadınlara ve gençlere pozitif ayrımcılık yapılmakta olup, kadın ve gençlerin yatırımlarını öne çıkarmak için proje seçiminde ilave puan verilmektedir. Kooperatif ve üretici örgütlerine üye yatırımcılara proje seçiminde öne çıkması için ilave puan verilerek örgütlenme teşvik edilmektedir. Ayrıca IPARD kapsamında makine-ekipman alımlarında gümrük vergisi ve KDV muafiyeti sağlanmaktadır.

c) IPARD II Programı Danışmanlık Hizmetleri Tedbiri İçin Kapasite Kullanım Projesi (2017-2018)

Proje kapsamında, düşük gelirli çiftçilerin IPARD Programı'na müracaat edebilmelerini kolaylaştırmak amacıyla ücretsiz proje hazırlama hizmeti sağlanması için kamu ve sivil toplum kuruluşlarında danışmanlık kapasitesinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Proje için 257.000 € ulusal kaynak ve 769.000 € AB hibesi olmak üzere toplam 1.026.000 €'luk bütçe ayrılmıştır. Proje kapsamında, mevcut danışmanlık hizmetlerinin durum analizi, çalışma ziyaretleri, IPARD II Programı'nda yer alacak “Danışmanlık Hizmetleri” fişinin revizyonu, ihtiyaç analizi ve eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanması faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Gerçekleştirilecek eğitimler ile kamu ve sivil toplum kuruluşlarından toplam 470 personele, IPARD sektörleriyle ilişkili; sürdürülebilirlik, çapraz uyum, gıda güvenliği, insan sağlığı, hayvan sağlığı, bitki sağlığı ve hayvan refahıyla ilgili ulusal ve AB standartları üzerinde yoğunlaşarak üretim teknikleri konuları ile bunlara ek olarak IPARD II Programı, iş planı ve ödeme talep paketi hazırlama ile ilgili eğitimler verilecek, eğitim sonunda proje hazırlama simülasyonu gerçekleştirilecektir.

Tedbirin akredite olmasını takiben eğitim alan danışmanlar, küçük çiftçilere ücretsiz proje

hazırlama desteği verecek ve hazırlayacakları projelerin sayıları ve başarı durumları ölçüsünde, bağlı buldukları kurumlara tedbir bütçesinden ödeme yapılacaktır. Söz konusu projenin ihalesi MFİB (Merkezi Finans İhale Birimi) tarafından gerçekleştirilecek olup, uygulamaya 2018 yılında başlanması öngörülmektedir.

d) Tedbirler itibariyle 2017 yılında gerçekleştirilen Faaliyetler

- Yönetim Otoritesi ilgili kurumlardan ve TKDK'dan aldığı bilgilerden sonra IPARD I Dönem Sonu Nihai Uygulama Raporu ve 5. Yıllık Uygulama Raporu'nu hazırlamıştır. 23 Haziran 2017 tarihine kadar alınan görüşler kapsamında, Resmi Yazışma Prosedürü ile IPARD I Nihai Uygulama Raporu İzleme Komitesi tarafından onaylanmıştır.
- Söz konusu Rapor, Sektörel Anlaşma'da bildirilen 30 Haziran tarihinden önce, 23 Haziran 2017'de AB Komisyonu'na resmi yazı ile gönderilmiştir.
- Komisyon'un, 18 Ekim 2017 tarihli resmi yazısında, Rapor'un kabulü için temel gerekliliklerin sağlandığı; fakat içerikte bazı konuların değiştirilmesi ve/veya yeniden düzenlenmesi talebi bildirilmiştir.
- Komisyon'un söz konusu talepleri doğrultusunda, ilgili kurumların yeni görüş ve bilgileri alınarak, Rapor'da istenen değişiklikler yapılmaya başlanmıştır.

Gerekli düzenlemeler 02.01.2018 itibariyle, devam etmekte olup; en kısa sürede Rapor'un son hali, Komisyon'a, AB Bakanlığı'na ve Hazine Müsteşarlığı'nın ilgili birimlerine iletilecektir.

Tarım Çevre Tedbiri

- 13-15 Haziran 2017 tarihleri arasında Bakanlığımızda biyoçeşitlilik alt-tedbiri için toy kuşları konusunda uzmanlaşmış İspanyol uzman Prof. Juan Carlos Alonso, kuş uzmanı Portekiz uzman José Tavares ve Doğa Derneği uzmanı Dicle Tuba Kılıç katılımıyla TAİEX uzman misyonu gerçekleştirilmiştir. Diğer katılımcılar Yönetim Otoritesi ve TKDK uzman personelidir. Misyonun amacı Türkiye'deki toy kuşu popülasyonunun korunması ve yönetimine yönelik alt-tedbir fişinin revizyonudur.
- 19-23 Haziran 2017 tarihleri arasında Bakanlığımızda su koruma alt-tedbiri için CREA'dan (Tarım Araştırma ve Ekonomi Konseyi) İtalyan uzman Guido Bonati'nin katılımıyla TAİEX uzman misyonu yapılmış ve Yönetim Otoritesi, TKDK, Genel Müdürlüğümüz uzmanları da misyona katılmıştır. Misyonun amacı yeraltı suyunun aşırı pompalanması ve sulama suyunun harcanmasıyla ilgili problemlerin üstesinden gelmek için su koruma yöntemleri konusunda en iyi AB uygulamalarını Türk yetkililerine göstermektir. Uzman özellikle Su Çerçeve Direktifine göre yeraltı suyu kullanımıyla ilgili günümüzdeki uygulamaları ve tarımdaki mevcut su koruma yöntemlerini sunmuş, Tarım-Çevre su koruma alt-tedbiri taslak fişine yönelik tavsiyelerde bulunmuştur.
- 06-10 Kasım 2017 tarihleri arasında ise su koruma alt-tedbirine yönelik uzman misyonunun devamı niteliğindeki çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir. Amaç İtalya'daki tarım-çevre tedbiri kapsamındaki su yönetimi uygulamalarının incelenmesi ve bir evvelki misyonda bahsi geçen konuların yerinde görülmesidir.

Tanıtım ve Görünürlük Tedbiri

16-18 Ekim 2017 tarihinde 42 IPARD ilinden toplamda 75 İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü personelinin katılımı ile Eğiticilerin Eğitimi Programı gerçekleştirilmiş olup, eğitim süresince IPARD I programı' nın tamamlanması ve IPARD II Programı kapsamında desteklenecek sektörler, Danışmanlık, LEADER ve Tarım-Çevre tedbirlerine bilgi verilmiştir. Programda ayrıca TKDK personeli tarafından IPARD başvuru paketi hazırlama, teknik proje hazırlama, iş planı hazırlama ve teklif alma kuralları konusunda bilgiler verilmiştir. Yönetim Otoritesince, 10 il 50 proje ziyareti kapsamında faydalanıcılar ile röportajlar gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen röportajlar, "IPARD Uygulama Örnekleri" adlı bir tanıtım kitabı olarak basılacak olup ayrıca www.ipard.gov.tr sitesinde yayınlanacaktır. Koordinasyon bünyesinde 2017 yılı içerisinde 3 adet İzleme komitesi toplantısı gerçekleştirilmiştir.

LEADER Tedbiri

- Yerel Eylem Grupları temsilcilerine yönelik "LEADER Tedbiri Kapsamında Yerel Kalkınma Stratejisi Hazırlama Eğitimi" 08-12 Mayıs 2017 tarihleri arasında Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Eğitime her YEG'den 2 temsilci eğitime davet edilmiş, toplamda 50 YEG temsilcisi eğitilmiştir.
- Eğitim süresince Bulgaristan Ardino YEG Yöneticisi Hafize ÇAVUŞ, Yönetim Otoritesi ve TKDK uzmanları tarafından YKS'lerin nasıl hazırlanacağı, içeriği, değerlendirme süreçleri hakkında detaylı bilgi verilmiş ve Bulgaristan'ın Ardino YEG'in YKS hazırlama konusundaki tecrübelerinden faydalanılmıştır.
- LEADER tedbirine yönelik akreditasyon süreci NAO ofis tarafından olumlu değerlendirilerek, bağımsız denetim için Denetim Otoritesine gönderilmiştir.
- LEADER Yaklaşımı Akreditasyon çalışmalarına yönelik olarak 24.01.2017 ve 31.05.2017 tarihleri arasında Bakanlığımız İç Denetim Birimi tarafından gerçekleştirilen Özdenetim aşaması tamamlanmış olup, ulusal akreditasyon aşamasına gelinmiştir. Bu kapsamda 19.06.2017 tarihinde UYG'ye (Ulusal Yetkilendirme Görevlisi) gönderilen akreditasyon paketine ilişkin görüş ve talepler doğrultusunda revize edilmiş akreditasyon paketi 11.09.2017 tarihinde UYG'ye tekrar iletilmiştir.
- Mevcut Yerel eylem grupları YO Leader ekibi tarafından ziyaret edilerek süreç hakkında bilgi verilmiş ve YEG'in faaliyetleri hakkında bilgi alınmıştır.
- IPARD Program uygulanma etkinliğinin artırılması ve başarılı uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması için kurulacak olan Ulusal Kırsal Ağ'ın paydaşlara tanıtılması amacıyla 28 Kasım 2017 tarihinde Ankara'da gerçekleştirildi. Çorum, Şanlıurfa, Amasya, Çanakkale, Kastamonu, Denizli, Erzurum, Manisa, Ankara, Diyarbakır, Ordu, Samsun illerinde kurulan 25 Yerel Eylem Grubu (YEG); toplantı çerçevesinde organize edilen YEG fuarına katılmıştır. Bu kapsamda, YEG'ler tarafından stantlar kurulmuş ve yörelerini tanıtan tanıtım materyalleri ile yerel ürünler sergilenmiştir.

Değerlendirme Tedbiri

2016 yılında bağımsız değerlendirici tarafından yapılmış olan "2007-2013 Dönemi IPARD Programı Uygulama Sonrası Değerlendirmesi" bulgularının ilgili sektör paydaşları ile paylaşılması amacıyla 5 Aralık 2017 tarihinde Ankara'da bir Konferans gerçekleştirilmiştir. 6-7 Aralık 2017 tarihlerinde de üst düzey karar vericiler, sektör temsilcileri ve üniversitelerden

araştırmacılara yönelik bir Değerlendirme Çalışmayı gerçekleştirilmiştir. Bağımsız değerlendirici ve Yönetim Otoritesi ile birlikte iyileştirilmiş ve güncellenmiş “2007-2013 Dönemi IPARD Programı Uygulama Sonrası Değerlendirme Raporu” nihai kabul ve kapatma için 22 Kasım 2017 tarihinde yeniden Avrupa Komisyonu'na iletilmiştir.

Teknik Destek Tedbiri

IPARD II 2017 Teknik Destek Eylem Planında yer alan projelerden 10 tanesi için TKDK'ya başvuru yapılmış ve projelerin hizmet sözleşmeleri imzalanmıştır. Projelerden 6 tanesi tamamlanmış, 4 tanesi ise Yönetimin Gözden Geçirilmesi tarihi itibarıyla devam etmektedir. Projelerin toplam sözleşme tutarı 183.617 Avro olup yaklaşık 753.695 Türk Lirasıdır.

2018 yılı Teknik Destek Eylem Planı 30 Kasım 2017 tarihinde Ankara İlinde gerçekleştirilen IPARD II 5. İzleme Komitesinde Üyelere sunulmuş ve Komite Üyelerince Eylem Planı oylanarak kabul edilmiştir.

İzleme Komitesince Onaylanan 2018 yılı Teknik Destek Eylem Planında yer alan projelerin toplam tahmini Sözleşme tutarı 1.655.500 Avrodur. Bu tutarın %85'i olan 1.407.175 Avroluk kısmı AB katkısı, %15'lik 248.325 Avrosu ise Ulusal Katkıdan oluşmaktadır.

Program Değişikliği Tedbiri

IPARD II Programı ikinci değişikliği, İzleme Komitesi tarafından 27 Nisan 2017'de ve AB Komisyonu tarafından da 09 Kasım 2017 tarihinde onaylanmıştır.

“Tarımsal İşletmelerin Fiziki Varlıklarına Yönelik Yatırımlar” Sektöründe

- Küçük ve orta ölçekli faydalanıcılara öncelik verilmesine yönelik olarak hibe oranlarının ve maksimum proje limitlerinin revize edilmesi,
- Broiler sektöründe, 3 il hariç, sadece mevcut işletmelerin desteklenmesi,
- Projenin değerlendirmeye alınabilmesi için sıralama kriterlerinden belli bir puan almış olma şartının genel uygunluk kriterlerine eklenmesi ve bu sayede başvuru sayısının ve reddedilen proje oranının azaltılması,
- Faydalanıcı başına toplam maksimum uygun harcama miktarının “IPARD I ve IPARD II dönemi toplamında” olacak şekilde sınırlanması ve daha çok faydalanıcıya imkan sağlanması,
- Sıralama kriterlerindeki puanlamanın “Proje Büyüklüğü” yerine “Toplam Uygun Harcamaya Göre Düzenlenmesi” yoluyla fonların daha etkin kullanılması,
- Sıralama kriterlerinin yenilenmesi,

“Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması ile İlgili Fiziki Varlıklara Yönelik Yatırımlar” sektöründe;

- İhtiyaç duyulan 3 ilde yeni kanatlı kesimhaneleri ve yeni kanatlı parçalama tesisleri kurulmasının destek kapsamına alınması,
- Sıralama kriterlerinin yenilenmesi,
- Faydalanıcı başına toplam maksimum uygun harcama miktarının “IPARD I ve IPARD II Dönemi Toplamında” olacak şekilde sınırlanması ve daha çok faydalanıcıya imkan sağlanması,

“Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirme” Sektöründe

- Hibe oranının, IPARD I’de tedbir kapsamında en az hibe alan 15 il için sabit tutulması, kalan 27 ilde, başvuru sayısının ve reddedilen proje oranının azaltılması amacıyla düşürülmesi,
- Projenin değerlendirmeye alınabilmesi için sıralama kriterlerinden belli bir puan almış olma şartının genel uygunluk kriterlerine eklenmesi ve bu sayede başvuru sayısının ve reddedilen proje oranının azaltılması,
- Sıralama kriterlerinin yenilenmesi,
- Makine Parkları spesifik uygunluk kriteri kısmına, başvuru sahibinin bir üretici örgütü olması gerekliliğinin eklenmesi,
- Yenilenebilir Enerji sektörü kapsamında, “Uygun Yenilenebilir Enerji Faaliyetlerinin” tanımı ve uygun harcamalar kısımlarında düzenleme yapılması,
- Faydalanıcı başına toplam maksimum uygun harcama miktarının “IPARD I ve IPARD II dönemi toplamında” olacak şekilde sınırlandırılması ve daha çok faydalanıcıya imkan sağlanması,

“Kırsal Alanda Kamu Altyapı Yatırımları” sektöründe

- Gereklilikler, uygun harcamalar ve idari prosedür kısımlarında, faydalanıcı kamu kurumlarının başvurularının kolaylaştırılması amacıyla yapılanların yanı sıra yasal düzenlemelere uyum sağlama amacıyla değişiklikler yapılmıştır.

Ayrıca “2. Program Değişiklikleri” kapsamında yazım ve imla hatalarının düzeltilmesine yönelik değişiklikler gerçekleştirilmiştir.

Kırsal Kalkınma Planlama ve İzleme Faaliyetleri

Kırsal Kalkınma Eylem Planı (2015-2018)’nin uygulama süresi 2018 yılı sonu itibariyle bitecektir. Konu ile ilgili olarak Kalkınma Bakanlığı ile istişare toplantıları yapılarak, Kalkınma Bakanlığı Kurullar Sekreteryası Başkanlığına görüş sorulmuştur. Kurullar Sekreteryasından gelen görüş doğrultusunda Kırsal Kalkınma Eylem Planı (2015-2018)’in Kırsal Kalkınma Eylem Planı (2019-2020) olarak revize edilmesine karar verilmiştir. Eylem Planının revizyonu için Bakanlığımız Müsteşarlık Makamından olur alınarak hazırlık çalışmaları başlatılmıştır.

Kırsal Kalkınma Planı İzleme Komitesi

2012/23 Sayılı Başbakanlık Genelgesine göre oluşturulan Kırsal Kalkınma Planı İzleme Komitesi toplantısı, yılda en az iki defa Komite üyesi Bakanlıklar, ilgili kurum ve kuruluşların en az Daire Başkanı düzeyinde katılımları ile yapılmaktadır. Kırsal Kalkınma Planı İzleme Komitesi toplantıları ile ilgili tüm işler komite sekreteryası tarafından yapılmaktadır.

25.05.2017 tarihinde Bakanlığımız 10.Kat toplantı salonunda yapılan 7. Kırsal Kalkınma Planı İzleme Komitesi toplantısı yapılmıştır. Toplantı gündeminde bulunan konular ile Kırsal Kalkınma Eylem Planında (2015-2018) her bir stratejik amaç altında bulunan faaliyetlerden en az bir faaliyetin ilgili kurumca sunumları yapılmıştır.

01.12.2017 tarihinde Bakanlığımız 10.Kat toplantı salonunda yapılan 8. Kırsal Kalkınma Planı İzleme Komitesinde Kırsal Kalkınma Eylem Planı (2015-2018) faaliyetleriyle ilgili 2016 yılına ait izleme raporları ilgili kurumlardan alınarak sunumu yapılmıştır. Her bir stratejik amaç altında bulunan faaliyetlerden en az bir faaliyetin ilgili kurumca sunumu yapılmıştır.

Yapılacak olan Kırsal Kalkınma Planı İzleme Komitesi toplantısı öncesi Kalkınma Bakanlığı ile bir araya gelinerek istişarede bulunmaktadır.

2012/23 Sayılı Başbakanlık Genelgesi

- Kırsal Kalkınma Planı İzleme Komitesi konulu 2012/23 sayılı Başbakanlık Genelgesi 15.12.2012 tarih ve 28498 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.
- Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi’nde (2014-2020) “6.1. Kırsal Politikanın Yönetişi başlıklı konunun 4. Paragrafında Kırsal politikayı merkezi düzeyde daha yönetilebilir bir yapıya kavuşturmak üzere bu Strateji Belgesi çerçevesinde söz Konusu Genelge GTHB koordinasyonunda üye kurumların müşterek çalışmasıyla revize edilecektir.’ hükmü yer almaktadır.

Bu bağlamda, 2012/23 sayılı Başbakanlık Genelgesi revizyon çalışmaları başlatılmıştır. İlgili kamu kurum ve kuruluşların katkılarıyla hazırlanan Taslak Başbakanlık Genelgesi, Çalışma Usul ve Esasları Resmi Gazete’ de yayımlanmak üzere Başbakanlık Makamına sunulmuştur.

9) Kırsal Kalkınma ve Kredilendirme Faaliyetleri

a) Ekonomik Yatırımlar ve Makine Ekipman Desteklemeleri

Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı (KKYDP) kapsamında; 2017 yılı sonu itibariyle 684 adet tarıma dayalı ekonomik yatırım tamamlanarak 256 milyon TL. hibe ödemesi yapılmıştır. Proje’nin uygulamaya başlamasından 2017 yılı sonuna kadarki süreçte ise toplam 8.120 tarıma dayalı ekonomik yatırım tesisi tamamlanmış ve toplam 2.308.709.982,- TL. hibe ödemesi yapılmıştır. Ayrıca 2014 yılı sonuna kadar program kapsamında 261.147 adet makine ekipman desteği sağlanarak ödenen toplam hibe tutarı ise 993 milyon TL’dir. 2014 yıl sonuna kadar devam eden makine ekipman desteklemeleri 2014 yıl sonu itibariyle bitirilmiştir.

Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı kapsamında Genel Müdürlüğümüz tarafından yürütülen bireysel basınçlı sulama sistemleri yatırımları için toplamda 16.903 Adet yatırıma karşılık 255.093.068.-TL. hibe ödemesi gerçekleştirilmiştir.

Sonuç olarak, Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı (KKYDP) 22/2/2016 tarihli ve 2016/8541 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 2020 yılı sonuna kadar devam edecektir.

Tablo 49: Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı

2005 - 2017 Ekonomik Yatırımlar	Proje sayısı (Adet)	Hibe (TL)
Ekonomik Yatırımlar	7.490	2.209.758.029.-
Toplu Basınçlı Sulama	630	98.951.953.-
Toplam	8.120	2.308.709.982.-
2005 – 2017 Bireysel Basınçlı Sulama Sistemleri ve Makine Ekipman Yatırımları	Proje sayısı (Adet)	Hibe (TL)
Bireysel Basınçlı Sulama Sistemleri	16.903	255.093.068.-
Makine Ekipman	261.147	993.144.077.-
Toplam	278.050	1.248.237.145.-

b) Takip Faaliyetleri

6736 sayılı Kanundan faydalanarak borçlarını yeniden yapılandıran kooperatif ortağı sayısı 11.154 adet, yapılandıran anapara 334.644.943,70 TL ödemeyi yapan kooperatif ortağı sayısı 5.130 kişi. Ödenen anapara tahsilatı 24.946.382,99 TL dir.

c) Genç Çiftçilerin Desteklenmesi Projesi

Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Genç Çiftçi Projelerinin Desteklenmesine İlişkin; 18-40 yaş arası proje uygulayan genç çiftçilere 30 bin TL. hibe desteği kazanan hak sahibi vatandaşlara projelerini tamamlamaları karşılığında ödemeler yapılmaktadır. İcmler İl Müdürlüklerimizden geldikçe bütçe imkânları dâhilinde hibe tutarları çiftçilerimizin hesabına aktarılmaktadır.

Tablo 50: Genç Çiftçi Projelerinin Desteklenmesi Programı Uygulamaları

Proje Konusu	2016		2017		TOPLAM	
	Sayı (Kişi)	TOPLAM	Sayı (Kişi)	TOPLAM	Sayı (Kişi)	TOPLAM
Büyükbaş	8.514	255.420.000	9.184	275.520.000	17.698	530.940.000
Küçükbaş	2.680	80.400.000	3.724	111.720.000	6.404	192.120.000
Arıcılık ve Kanatlı	2.264	67.920.000	1.425	42.750.000	3.689	110.670.000
Bitkisel Üretim	1.520	45.350.297	1.734	52.020.000	3.254	97.370.297
GENEL TOPLAM	14.978	449.090.297	16.067	482.010.000	31.045	931.100.297

d) Köy Sosyolojisi Çalışmaları

2017 yılında Köy Sosyolojisi Çalışma Grubu olarak TÜSSİDE/TÜBİTAK ile birlikte Erzurum ve çevresinde Kırmızı Et Üretim ve İşlenmesinde İşbirliği Süreçlerinin Analizi Projesi kapsamında Erzurum, Ağrı ve Erzincan İllerinde sosyolojik saha çalışmaları (mevcut durum analizi) yapılmıştır. Akabinde konu ile ilgili olarak Üretici birlikleri ve Atatürk Üniversitesi ilgili bölümleri ile birlikte çalıştay yapılmış ve işbirliği analizi yapılarak yapılacak hayvancılık yatırımları konusunda öneri ve eylem planları hazırlanacaktır.

e) Kırmızı Et Üretim ve İşlenmesinde İşbirliği Süreçleri Analiz Projesinin 2017 Yılı Faaliyetleri

Erzurum ve Hinterlandında kırmızı et üretim ve işbirliği süreçlerini araştırmak, mevcut potansiyeli etüt etmek, uygun destek stratejisi belirleyerek, destekleme modeli geliştirmek, ülke geneli için uygulanabilir örnek model hazırlamak maksadıyla;

- İşbirliği süreçleri konusunda kapasitenin geliştirilmesi ve farkındalık oluşturma,
- Kırmızı et sektörü mevcut durum analizi,
- Kırmızı et sektörü stratejilerinin belirlenmesi,
- Kırmızı et sektörü stratejisi çerçevesinde gerekli olan işbirliği süreçlerini ortaya koymak ve bu çalışmalardan sonra ortaya çıkan işbirliği modelleri için yapı önerisi geliştirilmiştir.

Kırmızı Et Üretim ve İşlenmesinde İşbirliği Süreçlerinin Analizi Projesi çalışmaları sonunda,

Ortak çalışılacak alanlar olarak;

- Üretimi Artırmak (Hayvansal Üretim, Bitkisel Üretim, Hayvan Sağlığı, Barınak, İklim)
- Pazarlama, İşleme (Tesis, İşbirliği, Tüketim Alışkanlıkları, Tamamlayıcı Ürünler, Fiyat)
- Kalite/Eğitim (Eğitim, Tecrübe)
- İnovasyon/Ar-Ge
- Sosyal Yaşam, Güvence
- Rekabetçilik (Firma Yapısı, Kayıt dışılık)
- Yönetişim, Mevzuat konu başlıkları ortaya çıkmıştır.

Model olarak;

MODEL I. Asil – Vekil İşbirliği

MODEL II. Proje Bazlı İşbirliği

MODEL III. Sözleşmeli İlişkiler

MODEL IV. Bilimsel Araştırma – Eğitim İşbirliği

MODEL V. Kümelenme olarak belirlenmiştir.

2018 yılı ve sonrası için belirlenen modelin pilot uygulaması hayata geçirilecektir.

10) Entegre İdare ve Kontrol Sistemi Çalışmaları

Entegre idare ve kontrol sistemi çalışmalarının ana başlıkları aşağıda yer almaktadır.

1. Entegre İdare ve Kontrol Sistemi Kurulması Çalışmaları
2. Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Çalışmaları
3. Tarım Bilgi Sistemi Çalışmaları
4. Tarımsal Üretim Kayıt Sistemi (TÜKAS)
5. Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) Çalışmaları
6. Dış Kurumlar ile Protokol Çalışmaları
7. E- Devlet Çalışmaları
8. Yeni Sistem Analiz Çalışmaları

Yukarıdaki bu çalışmalar 4 ana grup altında toplanmıştır.

1. Entegre İdare ve Kontrol Sistemi Çalışmaları
2. Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Çalışmaları
3. Tarım Bilgi Sistemi, Projeler ve Bütçe Çalışmaları
4. Coğrafi Bilgi Sistemleri Çalışmaları

a) Entegre İdare ve Kontrol Sistemi Çalışmaları

Arazi Parsel Tanımlama Sisteminin kurulması yoluyla AB müktesebatı ile uyumlu alan bazlı destek sisteminin kurulması ve desteklemelerin sevk ve idaresinin sağlanarak tarımsal desteklerin doğru yönetilmesi ve denetimi için oluşturulan mekanizmalar ile çiftçilere yapılacak ödemelerin doğruluğunu güvenlik altına alıp yanlış bildirimleri önlemek ve özellikle arazisini eken gerçek çiftçilerin arazilerine göre destek almasını sağlamaktadır.

Bu kapsamda 2017 yılında tamamlanan ve yürütülmekte olan alt projeler aşağıda açıklanmıştır.

b) Arazi Parseli Tanımlama Sisteminin Sayısallaştırma Projesi

Arazi Parsel Tanımlama Sistemi (LPIS) Projesi, Entegre İdare ve Kontrol Sisteminin temel unsurlarından birini oluşturmaktadır. LPIS, hava veya uydu ortofoto görüntülerini içeren coğrafi bilgi sistemi uygulamalarına dayanmaktadır. Sistem kapsamında tarım ve tarım dışı tüm alanlar sayısallaştırılmakta ve arazi örtüsü kodlaması yapılmaktadır. 19 Eylül 2014 tarihinde kontratı imzalanan LPIS Projesi üç kontrattan oluşmaktadır:

- Ortofoto Görüntülerini Elde Etme (Acquisition of Orthophotos)
- Dışsal Kalite Kontrol (External Quality Control)
- Projenin İki Lottan Oluşan Sayısallaştırma (Digitization)

Söz konusu projenin 1. ve 2. aşaması tamamlanmış olup, çeşitli sebepler ile 3. Aşamasında gecikmeler yaşanmış ve uzatma gerçekleşmiş ve kalite kontrolden geçmiş, ortofotoların tamamı teslim edilmiş olup, sayısallaştırma süreci tamamlanmıştır. Son kalite kontrolleri ise Kasım 2017 döneminde sonuçlanmıştır.

c) Çapraz Uyum Kurallarının Uyumlaştırılması Projesi

5488 sayılı Tarım Kanunu gereği olarak Entegre İdare ve Kontrol Sistemini kurma çalışmalarına hızla devam etmektedir. Bu kapsamda yapılan çalışmalardan birisi de Ülkemizde tarımsal ve doğal kaynaklarının sürdürülebilir kullanımını temin etmek üzere çapraz uyum kurallarının destekleme sistemi içerisine derç edilmesi amacıyla yürütülen "Çapraz Uyum Kurallarının Uyumlaştırılması" AB projesidir. 2016 yılı Ekim ayında başlayan ve 2018 yılı Nisan ayında bitecek olan ve 930.000 avro bütçeli proje ile alan bazlı desteklemelerin uygulanabilmesi için gerekli zorunlu koşullardan birisi daha yerine getirilecektir.

Çapraz uyum kuralları gıda güvenliğinin sağlanması ve tarımın sürdürülebilirliğinin temin edilmesini amaçlayan bitki sağlığından hayvan refahına toprağın ve suyun korunmasından vahşi doğanın korunmasına kadar pek çok konuyu tarımsal desteklemeye entegre eden kurallar bütünüdür.

- Avrupa Birliği mevzuatı ile Ulusal mevzuatımız arasında uyum analizi yapılmış,
- Çapraz uyum kurallarının uygulanması için çiftlik bazlı kurallar belirlenmiş,
- Uygulama planları taslağı hazırlamış ve
- 500 Bakanlık personeline yönelik olarak eğitim verilmiştir.
- Projenin kalan son altı ayında:
- Uygulama planları ve yerinde kontrol prosedürleri tamamlanacak,
- Çapraz uyum kurallarının fayda-maliyet analizi yapılacak,
- Ülkemizde çapraz uyum kurallarının uygulanabilmesi için olası politika analizleri gerçekleştirilecektir.

d) Bakanlık Personelinin Yerinde Kontroller, Risk Analizi ve IACS Yazılımı Konusunda Eğitilmesi Projesi

Entegre İdare ve Kontrol Sisteminin uygulanabilmesi için IACS yazılımına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaçla hazırlanan projenin ihalesi Merkezi Finans ve İhale Birimince gerçekleştirilmiş ve ihale sonunda Sinergies (Slovenya) Konsorsiyumu kazanmıştır.

Bu amaçla 22 Ağustos 2017 tarihinde başlayan 6.400.000 avro bütçeli Avrupa Birliği Projesi 24 ay sürecek ve proje kapsamında IACS yazılımı geliştirilerek bu yazılım aracılığı ile de 3.600 Bakanlık personeline yerinde kontroller ve risk analizi eğitimi verilecektir.

Projenin ilk 3 ayı tamamlanmış ve bu sere zarfında Bakanlığımızın Tarım Bilgi Sisteminin veri tabanı incelenmiş, IACS master planı hazırlıkları başlamıştır. İlk ayın sonunda IACS sisteminin ihtiyaç duyduğu tüm veri tabanları birbiriyle entegre edilecek ve desteklemelerin merkezi bir platformda yönetimi sağlanacaktır.

1.Yönlendirme Komite Toplantısı (Steering Committee Meeting) gerçekleştirilmiş ve Başlangıç Raporu tamamlanma aşamasındadır.

Projenin ilk 12 ayı içerisinde yazılımın tam fonksiyonel olarak tamamlanması planlanmaktadır. İkinci yılda ise eğitimler gerçekleştirilecektir.

e) Çiftlik Danışmanlık Sisteminin Oluşturulması Projesi

2 milyon Euro bütçeli 18 aylık bu proje, 2016 yılı Ekim ayında başlayan ve 2018 yılı Nisan ayında bitecek olan Çapraz Uyum Kurallarının Uyumlaştırılması projesi ile alan bazlı desteklemelerin uygulanabilmesi için gerekli zorunlu koşullardan birisi daha yerine getirilecektir. Çapraz uyum kuralları gıda güvenliğinin sağlanması ve tarımın sürdürülebilirliğinin temin edilmesini amaçlayan bitki sağlığından hayvan refahına toprağın ve suyun korunmasından vahşi doğanın korunmasına kadar pek çok konuyu tarımsal desteklemeye entegre eden kurallar bütünüdür. Bu kurallar, AB'de çiftçinin tarımsal destek

alabilmesi için bir ön koşuldur.

Çapraz uyum kurallarının çiftçiler tarafından anlaşılması ve uygulanabilmesi için AB üye Ülkelerinde kullanılan "Çiftlik Danışmanlık Sistemi"nin ülkemizde de kurulması için hazırlanan AB projesi ihalesi Nisan ayı içerisinde tamamlanmıştır. İhaleyi EURECNA (İtalya) Konsorsiyumu kazanmıştır. Konsorsiyum üyeleri EDUSER (TR), AGRER (Belçika) firmalarıdır. Proje Kasım ayı içerisinde başlamıştır. Proje kapsamında,

- Çiftlik danışmanlık sistemine ilişkin farkındalık çalışmaları yapılacak.
- Mevcut danışmanlık sistemi ile AB danışmanlık sistemi karşılaştırılacak.
- Çapraz uyum kurallarının uygulanabilmesi için Bakanlık personeline, sivil toplum kuruluşlarına ve çiftçilere yönelik eğitimler verilecektir.

Projenin açılış toplantısı (Kick-Off Meeting) gerçekleştirilmiş ve Başlangıç Raporu hazırlanmasına başlamıştır

f) Düzenleyici Etki Analizi Yapılması

1.000.000 Avro bütçeli proje 22/08/2017 tarihinde başlamıştır. 11. Faslın 5 teknik açılış kriterinden birisi de Tarımda Üretimden Bağımsız Doğrudan Destek Stratejisi'nin hazırlanmasıdır.

Projenin Beklenen Sonuçları ve Aktiviteleri

Sonuç 1: Bakanlık bünyesinde düzenleyici etki analizi prosedürlerinin ve rehberlerin oluşturulması

- AB üye Ülkelerindeki etki analizi sürecinin incelenmesi ve ülkemize uygun tavsiyelerin alınması
- RIA biriminin iş planının çıkarılması
- Ülkemizin RIA mevzuatının incelenmesi ve işlerliğinin sağlanması
- Detaylı RIA rehberlerinin hazırlanması

Sonuç 2:

- Bakanlığın etki analizi ile ilgili kapasitesinin artırılması
- Etki analizi eğitim materyallerinin hazırlanması
- Uygulamalı "iş başında eğitimler" yapılması

Sonuç 3:

- Ortak Tarım Politikasına uygun olarak üretimden bağımsız destekleme modeli için bit etki analizinin yapılması.
- Türkiye ve Avrupa'daki destekleme mekanizmalarının kıyaslanması ve tavsiyeler alınması
- RIA analizinin gerçekleştirilmesi
- Örnek RIA analizinin sonuçlarının raporlanması
- OTP ile uyumlu hale gelecek şekilde taslak destek strateji dokümanının hazırlanması
- Üretimden bağımsız destekleme modeli için taslak mevzuat hazırlanması

Projenin gerekliliklerinden birisi de Bakanlıkta 15 kişiden oluşan bir RIA ekibinin kurulmasıdır. Bu amaçla mevzuat çıkaran genel müdürlüklerden personel isimleri istenmiş ve bahsedilen ekip kurulmuştur. Proje boyunca RIA grubuna eğitimler verilecek ve Bakanlığın düzenleyici etki analizi yapabilme kapasitesi artırılabilecektir.

g) Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Çalışmaları

Ülkemizde ÇMVA uygulamaları 22 Ocak 2009 tarihli ve 27118 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Sisteminin Kuruluş ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" uyarınca devam etmektedir.

Veri girişleri yazılım marifetiyle yapılmaktadır. Yazılım web ve mobil kullanım olarak 2 yönlü çalışmaktadır. Veri toplayıcılar tablet bilgisayar ile sahada veri girişi yapabilmekte veya kağıt ortamında alınan verileri İl Müdürlüğünde web ortamına aktarılabilirler.

Yazılım ayrıca mobil olarak girilen verilerin internet ortamında web ortamına entegrasyonuna imkan tanımaktadır.

h) Coğrafi Bilgi Sistemi Çalışmaları

Tarım Parselleri Sayısallaştırılması Projesi

Proje kapsamında; kadastro parsel sınırları içerisinde kalan ve salt tarım amaçlı kullanılan tarım parselleri ile ileride tarım parseli olabilecek ham topraklar tarım parseli olarak tanımlanmış ve sayısallaştırılmıştır.

Verim Hesaplama Çalışmaları

Tarımsal izleme ve bilgi sistemi projesi'nden temin edilen kadastral parseller baz alınarak yeni tarımsal destek uygulaması için parametrelere dayalı, doğru verim miktarına göre desteklerin ödenmesi ve istatistik kalitesinin iyileştirilmesi için parsel bazlı verim hesaplama çalışmaları yapılmıştır. Yapılan çalışmaların hepsi Açık Kaynak Kodlu Web Tabanlı CBS Yazılımına aktarılarak il ve ilçelerde kullanıma açılmıştır.

Yeni tarımsal destek uygulaması ile parametrelere dayalı doğru verim miktarına göre desteklerin ödenmesi sağlanmaktadır. Bu yöntem ile her türlü itiraz; gerçek, doğru ve konumsal verilerle ispatlanarak cevaplandırılabilir.

Kadastro parselleri ile ÇKS parsellerinin entegre çalışması ile ÇKS'ye sahte mükerrer tapular ile destekleme alınmasının önüne geçilmiştir. Bunun yanı sıra ÇKS'de gerçek dışı ürün beyanlarının önüne geçilmiştir.

Yapılan çalışmaların hepsi "Açık Kaynak Kodlu Web Tabanlı CBS Yazılımına" aktarılarak il ve ilçelerde kullanıma açılmıştır.

Güncelleme yapılan parseller için katsayı ve verim değerleri yeniden hesaplanmakta olduğundan çalışma devam etmektedir.

Açık Kaynak Kodlu Web Edit Uygulaması

Tarım parsellerinin il ve ilçelerde aktif olarak kullanılması, kontrolü ve güncellenmesi çalışması için Açık Kaynak Kodlu Web Tabanlı bir CBS Yazılımı geliştirilmiştir. Bu yazılım Tarımsal Üretim Kayıt Sistemi (TÜKAS) ve Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS)'nin il ve ilçelere açılarak parsel düzenlemelerine imkan tanımakta ve tarım sayımında mobil uygulama olarak kullanılmaktadır.

Uygulama Parsel bölme, birleştirme, taşıma, düzenleme, otomatik alan kapatma gibi temel güncellenme fonksiyonlarına sahiptir.

Öznitelik sorulama Özelliği ile veri tabanından sorgulama yapmaya imkan sağlamaktadır. ÇKS'den destek alan parseller ürün bazında gösterilmektedir. Ürün lejantı da uygulama üzerinden görüntülenebilmektedir.

Proje kapsamında kurulan yardım masası ekibi illerden gelen sorunları çözmeye yönelik olan çalışmalarına devam etmektedirler.

i) Tarım Bilgi Sistemi, Projeler ve Bütçe Çalışmaları

Tarımsal İzleme ve Bilgi Sistemi (TARBİL) projesi çalışmaları organize edilmektedir. Proje Dünyanın sayılı büyük projelerinden olup Avrupa'nın da en büyük entegrasyon projesidir. Bu kapsamda TARBİL' in fiziki bileşenleri olan Tarımsal Gözlem İstasyonları ve yazılım bileşenleri olan Tarım Bilgi Sistemi (TBS) çalışmaları yapılmış ve sürdürülmektedir.

Tarımsal Gözlem İstasyonları

Hükümet Programının 86. sayfasında yer alan "Tarımsal kuraklığın daha etkin olarak izlenebilmesi için TARBİL kapsamında çalışan 400 tarımsal meteoroloji istasyonu 1.200'e çıkarılarak tüm Ülke geneline yaygınlaştırılacaktır." ifadesi gereği olarak 2017 yılında 440 adet olarak kullanımda olan istasyonların bakım çalışmalarına devam edilmiştir.

Tarım Bilgi Sistemi Çalışmaları

Tablo 51: Tarım Bilgi Sistemi (TBS) Çalışmaları

Genel Müdürlük	Modül	Kullanım Amacı
Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü	Çiftçi Kayıt Sistemi	Bitkisel bazda tarımsal destekleme ödemeleri
Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü	İyi Tarım Uygulamaları Bilgi Sistemi- İTUBİS	İyi tarım uygulamaları sırasındaki kontrol ve sertifikasyon çalışmalarını da kapsayan yazılım
Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü	Örtü Altı Kayıt Sistemi- ÖAKS	Seracılık gibi örtü altı üretim faaliyetlerinin izlenmesi
Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü	Organik Tarım Bilgi Sistemi	Bitkisel amaçlı organik tarım yapan işletmelerin kullandığı sistemdir
Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü	Sertifikalı Tohum Kayıt ve Takip Sistemi- STBS	Sertifikalı tohumculuk takibi ve kapasite belirlenmesi
Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü	Bitki Ekolojik Gereksinimleri Kayıt Sistemi	Bitki ekolojik veri tabanı kurularak buna göre sistemin kontrol ve bitki ekim alanlarının kontrolü amaçlanmıştır
Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü	Gübre Kayıt ve Takip Sistemi	Gübrenin takibi
Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü	Gübre Tavsiyesi	Hangi toprağa hangi gübrenin kullanılacağına ilişkin sistem
Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü	Bitki Pasaportu Kayıt ve Takip Sistemi	Bitki Pasaportu Sistemi
Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü	Bitki Karantinası Kayıt ve Takip Sistemi	Bitki karantina işlemlerinin kontrolünü sağlar
Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü	Doğal Çiçek Soğanları Sistemi	Doğadan toplama alanları ile birlikte sistemin takibini sağlar
Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü	Bitki Koruma Alet ve Makina	Süreç, kontrol ve sistem takibi
Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü	Tohum Veri Yönetim Sistemi	Tohum kaydı
Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü	Özel Ürünler Kayıt Sistemi	Bakanlıkça özel ürün olarak tanımlanan ürünlerin takibinin sağlandığı sistemdir

Genel Müdürlük	Modül	Kullanım Amacı
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü	Yem Takibi	Sistem ile kullanılan yemlerin GDO yönünden takibi yapılmaktadır
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü	Laboratuvar Şüpheli Analiz Değerlendirmesi	Laboratuvar sonuçları ile şüpheli ürün takibi yapılmaktadır
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü	Gıda Güvenliği Bilgi Sistemi Entegrasyon	GGBS ile sistem entegrasyonu sağlanmaktadır
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü	E-Reçete	Veterinerlerin ilaç ve reçete takibinin sağlandığı sistemdir
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü	Laboratuvar Numune Takip Sistemi	Hayvancılık ile ilgili analizlerin yapılması ve takibini sağlar
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü	Tıbbi Ürünler ve Numune Takip Sistemi	Numune ve ilaç takibinin sağlandığı ve kontrol edildiği entegre yazılım
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü	Et Veri Tabanı	Mezbaha entegrasyonu ve kesim bilgisi tutar
Genel Çalışma	Seferberlik ve Otomasyon Entegrasyon	Envanter sistem değerlendirmesi ve kaynak planlaması
Genel Çalışma	ALO Gıda Entegrasyon	ALO Gıda hattı ile TBS arasındaki bağlantının kurulması sağlanmıştır
Tarım Reformu Genel Müdürlüğü	Tarımsal Üretim Kayıt Sistemi- TÜKAS	WEB giriş ve kaydı
Tarım Reformu Genel Müdürlüğü	Tarımsal Üretim Kayıt Sistemi- TÜKAS	Sahada sayımın gerçekleştirilmesi ve izlenmesini sağlayan eş zamanlı yazılım entegrasyonu
Tarım Reformu Genel Müdürlüğü	Kooperatif Kredileri Takip Sistemi- KKTS	Kooperatiflerde kalan kredi ve borçların takip ve ödeme zamanı ile borçlu sorgulamasını da sağlayan ve kooperatif kayıtlarının tamamını tutan sistem
Tarım Reformu Genel Müdürlüğü	Kooperatif Kredileri Takip Sistemi- KKTS	Sulama Tesisleri ve Sulama Kooperatifleri için ayrı bir bölüm
Tarım Reformu Genel Müdürlüğü	ÇMVA	AB müktesebatına göre geliştirilmiş olan Çiftlik Muhasebe Veri Ağı yazılımı
Tarım Reformu Genel Müdürlüğü	Analiz Laboratuvar Sistemi	Toprak ve bitki su analiz veri tabanı
Tarım Reformu Genel Müdürlüğü	Pazarlama Bilgi Sistemi	Tarımsal Üretim Fiyat İzleme Sistemi
Tarım Reformu Genel Müdürlüğü	Miras İntikal Sistemi	Miras takibi ve intikal kayıt sistemi
Tarım Reformu Genel Müdürlüğü	Parsel Veri Tabanı	CBS altlığı
Tarım Reformu Genel Müdürlüğü	TÜKAS	Tarımsal Üretim Kayıt Sistemi

Genel Müdürlük	Modül	Kullanım Amacı
Tarım Reformu Genel Müdürlüğü	Ürün Doğrulama ve Takip Sistemi	Etiketleme ve kontrol sistemi
Tarım Reformu Genel Müdürlüğü	TVK	Toplulaştırma Veri Konsolidasyon
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü	TÜRKVET	Hayvan Kimlik Kartı oluşturma sistemi
Hayvancılık Genel Müdürlüğü	Koyun Keçi Kayıt Sistemi (KKS)	Küçükbaş hayvancılık kayıt sistemi
Hayvancılık Genel Müdürlüğü	Süt Kayıt Sistemi	SKS aracılığı ile süt ve süt müteahhitlerinin durum bilgisi ve işletme bazında tedarik bilgisi tutulmaktadır
Hayvancılık Genel Müdürlüğü	Tiftik Kayıt Sistemi	Tiftik varlığı ve desteklemesi amaçlanmıştır
Hayvancılık Genel Müdürlüğü	İpekböceği Kayıt Sistemi	Ülkemizdeki ipekböcekçiliği kaydını tutmakta ve üretimi takip etmektedir
Hayvancılık Genel Müdürlüğü	Aricılık Kayıt Sistemi	Aricılık hareketlerinin tespit ve kaydının sağlandığı sistemdir
Hayvancılık Genel Müdürlüğü	E-İslah	Suni tohumlama ve ıslah faaliyetlerinin yazılımsal takibi amacıyla geliştirilmiştir
Hayvancılık Genel Müdürlüğü	Tek Tırnaklı	Tek tırnaklı hayvanların kayıt ve takibi
Hayvancılık Genel Müdürlüğü	Kanatlı Takip Sistemi	Kanatlılarla ilgili envanterin tutulduğu sistemdir
Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü	Su Ürünleri Bilgi Sistemi	Balıkçılık gemileri ve avlanma kriterleri ile av bilgilerini tutar

Bu çalışmalarla ilgili olarak Bakım faaliyetleri gerçekleştirilmiş olup, ilgili Genel Müdürlüklerden gelen yeni talepler değerlendirilmeye alınmış olup 2018 yılında planlanması gerçekleştirilecektir.

Tarımsal Üretim Kayıt Sistemi (TÜKAS)

TÜKAS sistemi, İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) aracılığıyla tedarik edilen 10.000 (on bin) tablet bilgisayar, TARGEL personeline dağıtılmış ve ilgili personel sahada, "tarım envanteri" oluşturulması amacıyla sayım gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda sayım verileri ve çalışma koordinasyonu TÜİK ile koordineli olarak Başkanlığımızca gerçekleştirilmiştir.

Dünya'da ilk kez yapılan uygulama ile 10.000 TARGEL personeli tablet bilgisayarlar ile köylerde anında veri girişi yapılmaktadır. (Tarımsal Üretim, Arazi Bilgileri, Hayvan Varlığı, Ekipman vb.) Özel yazılımlar ve mobil uygulamalar ile merkezden anlık raporlama yapılıyor. Bakanlıkta oluşturulan Kontrol Merkezinde izlenmiştir.

2017 yılında TÜKAS ile envanter sayımı yapılması için gerekli yazılım güncellemeleri gerçekleştirilmiş ve mobil cihaz tedariği ile envanter çalışması yapılar hale getirilmiştir. 2018 yılında tedarikin sağlanması ile çalışmalar başlatılacaktır.

TBS Uluslararası Yaygınlaştırılması Çalışması

TBS çalışmalarının uluslararası boyutta yaygınlaştırılması için 50 den fazla ülke ile yazışmalar yürütüldü. Bu kapsamda birçok ülke tarafından talep yazıları geldi ve çalışmalar sürdürülmeye devam etmiştir. 2018 yılında başta İran olmak üzere Orta Asya ve Uzak Doğu ile çalışmaların geliştirileceği düşüncesi ile çalışmalar sürdürülmektedir.

11) İstatistik ve Değerlendirme Çalışmaları

Resmi İstatistik Programı (RİP) kapsamında; Bakanlığımız sorumluluğunda olan cari tarım istatistiklerinin bitkisel üretim istatistikleri derlenmesi, değerlendirilmesi ve ilgili kurumlara sunulması işlemleri kapsamında 2017 yılı 3. tahmin toplantısı ilgili kurum ve kuruluşların katılımı ile gerçekleştirilmiş olup, 2017 yılı Bitkisel üretim istatistikleri Mart ayında TÜİK tarafından yayınlanacaktır. 2017 yılı hayvancılık istatistikleri derlenme çalışmaları tamamlanmak üzere olup, Şubat ayında TÜİK tarafından yayınlanacaktır. Bununla birlikte RİP kapsamında TÜİK koordinasyonunda gerçekleştirilen eğitim ve kurslara katılım sağlanmıştır.

İl/ilçe verim bilgileri ataması yapma çalışmalarına devam edilmektedir. Yağlı tohumlu bitkiler, Hububat ve Baklagil Fark Ödemesi Desteği kapsamında ki ürünlere ait parsel bazlı verimlerin belirlenmesinde kullanılan ilçe detayında minimum ve maksimum verim bilgilerinin Tarım Bilgi Sistemine girişinin yapılmasına devam edilmektedir.

Tarımsal Ürünler Maliyet Sistemi (TAMSİS), Türkiye genelinde il ve ilçe düzeyinde bitkisel ürünlerin maliyetlerinin ve birim alandan elde edilen net gelir değerlerinin hesaplanmasının yapıldığı sistemdir. Sistemde tarla, sebze, meyve ve süs bitkilerinin maliyet verileri ürünlerin üretim tiplerine göre sisteme girilmektedir. Ürün maliyetlerinin ve ürünlerin birim alandan elde edilen net gelir değerlerinin il, ilçe, ve ülke geneli ortalaması; ekim alanı ve üretim miktarı değerleri dikkate alınarak ağırlıklı ortalama ile hesaplanmaktadır. Türkiye ortalamaları başta olmak üzere, il ve ilçe kıyaslamaları, ürün maliyetini etkileyen unsurların tamamının kıyaslanabildiği raporlama özelliği sistemde yer almaktadır.

Tarım istatistikleri gerek Ülkemiz gerekse Ülkemizin AB'ne uyumu açısından da oldukça önem arz etmekte, Ülkemizin AB'ye uyum sürecinde "Tarım ve Kırsal Kalkınma (11.Fasıl)" faslına ait açılış ile "İstatistik (18.Fasıl)" faslına ait kapanış kriterleri arasında yer almaktadır. Avrupa Birliği'ne uyum çalışmaları kapsamında "Tarım İstatistiklerini İyileştirme Stratejisi" belgesinin hazırlık çalışmaları bitirilmiş olup, Avrupa Birliği Komisyonuna gönderilmiştir. Henüz geri bildirim alınamamıştır.

AB Teknik Destek ve Bilgi Değişim Mekanizması (TAİEX) kapsamında AB'ne üye ülkelerde tarım istatistikleri yönetimi, tarım istatistikleri konusunda yasal ve kurumsal düzenlemelere yönelik olarak çalıştay yapılmıştır.

TÜİK tarafından açıklanan ülkemiz dış ticaret istatistikleri aylık olarak izlenmekte olup, aynı zamanda makama bilgi notu olarak sunulmaktadır. Bu kapsamda; aylık olarak hazırlanan bilgi notunda; genel dış ticaret, tarım ürünleri dış ticareti, tarımsal ihracatta ve ithalatta ilk 10 ülke, fasıllara ve aylara göre ihracat, fasıllara ve aylara göre ithalat ve farklı sınıflandırmalara ve yıllara göre tarımsal dış ticaret dengesi verileri yer almaktadır. Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) ile ilgili toplantılara katılım sağlanarak, çalışmalar Genel Müdürlüğümüz koordinatörlüğünde devam etmektedir.

Bakanlık istatistik kapasitesinin güçlendirilmesine katkı sağlamak ve toplanan istatistik bilgilerin kalitesini artırmak amacıyla Türkiye İstatistik Kurumunun paydaş olduğu "Tarımsal İstatistikler Veri Toplama Süreçlerinde İyileştirme ve Değerlendirme Kapasitesinin Artırılması Projesi" 2017 yılı itibari ile uygulama aşamasına geçilmiştir. Proje kapsamında yıl içerisinde; tarımsal istatistiklerin iyileştirilmesi amacıyla değerlendirme ve bilgilendirme toplantıları yapılmıştır. İl ve İlçe Müdürlüklerinden olmak üzere yaklaşık 400 Bakanlık teknik personeli için tarımsal istatistiklerin iyileştirilmesi kapsamında Antalya'da 2 adet hizmetiçi eğitim yapılmıştır.

12) Tarımsal Desteklemeler

Tablo 52: Tarımsal Desteklemeler

Desteklemeler	Miktarı (TL)
Alan Bazlı Destekler	2.696.883.000
Fark Ödemesi Destekleri	3.927.947.000
Hayvancılık Destekleri	3.848.326.000
Tarımsal Sigorta Destekleri	853.518.000
Telafi Edici Ödemeler Kapsamındaki Destekler	197.712.000
Diğer Tarımsal Destekler	499.891.000
Kırsal Kalkınma Destekleri (Kırsal Kalkınma + Genç Çiftçi)	793.894.000
Kırsal Kalkınma IPARD Destekleri	81.000
TOPLAM	12.899.171.000

Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) bağlı olarak

- Yurtiçi Sertifikalı Tohum Kullanımı Desteklemesi,
- Yurtiçi Sertifikalı Tohum Üretimi Desteklemesi,
- Yurtiçi Sertifikalı Fidan/Çilek Fidesi ve Standart Fidan Kullanımı Desteklemesi,
- Fark Ödemeleri Desteği (yağlı tohumlu bitkiler; kütlü pamuk, yağlık ayçiçeği, soya fasulyesi, kanola, aspir, zeytinyağı, dane mısır, hububat-baklagil pirimi; buğday, arpa, çavdar, tritikale, yulaf, çeltik, kuru fasulye, nohut ve mercimek)
- Mazot, Kimyevi Gübre ve Toprak Analizi Desteği,
- Yem Bitkileri Desteklemesi,
- ÇATAK Desteği,
- Organik Tarım Desteği,
- Doğal Afet (Borç Erteleme),
- Biyolojik Mücadele Desteği,
- Patates Siğili,
- Fındık Alan Bazlı Desteği,
- Fındık Alternatif Ürün-Söküm Desteği destekleme uygulamaları yürütülmüştür.

Yukarıda adı geçen destekler ile ilgili modüllerin hazırlanması sağlanarak, veri girişi için İl/İlçe Müdürlüklerine yetki tanımlaması yapılmaktadır. Ödemeye esas icmaller oluşturulmaktadır. ÇKS veri güvenliğine yönelik pilot illerde Log kayıtlarının çapraz kontrolü çalışması yapılmıştır.

Mevzuat gereği ÇKS'de derlenen bilgileri kullanan Kurum ve Kuruluşlara web servis hizmeti verilmektedir.

2017 yılında, 12.899.171.000 TL tarımsal destekleme ödemesi gerçekleştirilmiştir.

10 Kasım 2017 tarihinde Maliye Bakanlığınca Orta Vadeli Mali Plan (OVMP) yayımlanmasını müteakip, 2018 yılı birim fiyatlarının ve yeni teklif edilecek destek kalemleri, Tarımsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulu'na sunulmak üzere ilgili Genel Müdürlüklerden talep edilmiştir.

21 Kasım 2017 tarihinde Tarımsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulu (TDYK) alt komite üyeleri, 2018 yılı tarımsal destekleme birim fiyatlarını görüşmek üzere toplanmıştır.

Tarımsal Sulamaya İlişkin Elektrik Borcu Bulunan Çiftçilere Bu Borçları Ödeninceye Kadar 2017 Ekilişine Ait Fark Ödemesi Destekleme Ödemesi Yapılmamasına İlişkin Uygulama Tebliğ 25 Kasım 2017 tarih ve 30251 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

27 Kasım 2017 tarihinde Tarımsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulu (TDYK), 2018 yılı tarımsal destekleme birim fiyatlarını görüşmek üzere toplanmıştır.

08 Aralık 2017 tarihinde Tarımsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulu (TDYK), 2018 yılı tarımsal destekleme birim fiyatlarını görüşmek üzere ikinci kez toplanmıştır.

2017 yılı Tarımsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulu (TDYK) kararında değişiklik yapılarak, 2017 yılı Tarımsal Desteklemelere ilişkin Bakanlar Kurulu Kararında değişiklik yapılmıştır.

2018 yılı Tarımsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulu (TDYK) kararı imzalanmıştır.

Tarımsal desteklemelerin yeniden değerlendirilmesi çalışmaları kapsamında, ilgili kurumların katılımıyla yapılan toplantılar devam etmektedir.

2018 yılında yapılacak Tarımsal Desteklemelere ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı (BKK) hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

13)Organize Tarım ve Hayvancılık Bölgeleri Çalışmaları

Genel Müdürlüğümüz tarafından yürütülen; tarım ve sanayi sektörünün entegrasyonuna katkı sağlanması amacıyla, tarıma dayalı sanayi girdisini oluşturan bitkisel ve hayvansal üretim yapan işletmelerin ve bu ürünlerin işlenmesine yönelik sanayi tesislerinin yer aldığı mal ve hizmet bölgesi olan Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgelerinin kurulması çalışmaları devam etmektedir.

Tarıma Dayalı İhtisas OSB Projeleri

- Amasya-Suluova TDİ (Besi) OSB
- Ankara-Çubuk TDİ (Besi) OSB
- Eskişehir-Beylikova TDİ (Besi) OSB
- Yalova-Çiftlikköy TDİ (Çiçekçilik) OSB
- Denizli-Sarayköy TDİ (Sera) OSB
- Hatay-Altınözü-Enek TDİ (Süt) OSB
- Kars TDİ (Besi) OSB
- Ağrı-Diyadin TDİ (Sera) OSB
- Şanlıurfa TDİ (Besi) OSB
- Diyarbakır TDİ (Besi) OSB
- Elazığ TDİ (Hayvansal Ürünler) OSB
- Gaziantep-Oğuzeli TDİ (Besi) OSB
- Samsun-Bafra TDİ (Sera) OSB

TDİOSB Projelerine 2017 yılı yatırım programıyla 24.271.000,00 TL ödenek tahsis edilmiş olup, projeler için 50 milyon TL ek ödenek sağlanmış ve toplam 74.271.000,00 TL ödenek ile;

- Ağrı-Diyadin Tarıma Dayalı İhtisas (Sera) OSB'nin, genel yerleşim, imar ve parselasyon planları yaptırılarak onaylandı. Altyapı yapım işine ait projeler hazırlandı.

Altyapı yapım işinin (altyapı inşaat, ısıtma ve elektrik şebekesi yapım işi) ihalesi hazırlandı. İhale 2018 yılı Ocak ayında yapılacak ve işe başlanılacaktır.

- Kars Tarıma Dayalı İhtisas (Besi) OSB ve Denizli-Sarayköy Tarıma Dayalı İhtisas (Sera) OSB'nin altyapı inşaatları devam ettirildi. Altyapı inşaatlarının 2018 yılında tamamlanması planlanmaktadır.
- Eskişehir-Beylikova Tarıma Dayalı İhtisas (Besi) OSB'nin altyapı inşaatları tamamlandı. 2018 yılında altyapı inşaatlarının geçici kabul işlemleri yapılacaktır. Ayrıca idari bina yapımı için 2018 yılında ihale yapılması ve inşaaata başlanması planlanmaktadır.
- Diyarbakır Tarıma Dayalı İhtisas (Besi) OSB'nin, 2018 yılında idari bina yapımı ihalesinin yapılması ve inşaaata başlanması planlanmaktadır.
- Şanlıurfa Tarıma Dayalı İhtisas (Besi) OSB'nin altyapı inşaatları devam ettirildi ve son aşamasına gelindi. 2018 yılı Mart ayı sonuna kadar tamamlanması planlanmaktadır.
- Yalova Tarıma Dayalı İhtisas (Çiçekçilik) OSB ve Hatay-Altınözü Tarıma Dayalı İhtisas (Süt) OSB'nin genel yerleşim, imar ve parselasyon planları ile altyapı proje çalışmaları başlatılmıştır. Plan ve proje çalışmalarının 2018 yılında devam ettirilerek tamamlanması planlanmaktadır.
- Samsun-Bafra Tarıma Dayalı İhtisas (seracılık) OSB, 2017 yılında yatırım programına alındı. Genel yerleşim, imar ve parselasyon planları ile altyapı inşaat projelerinin 2018 yılında tamamlanması planlanmaktadır.

Yeni Tarıma Dayalı İhtisas OSB Projeleri

- Sivas-Şarkışla ve Afyonkarahisar-Bolvadin Tarıma Dayalı İhtisas (Besi) OSB projelerinin, yer seçiminin kesinleştirilmesi işlemleri devam ettirildi. 2018 yılında yer seçimlerinin kesinleştirilmesi, tüzel kişiliklerinin onaylanması ve proje çalışmalarına başlanması planlanmaktadır.
- Malatya-Yazıhan Tarıma Dayalı İhtisas (Besi) OSB ve Zonguldak-Çaycuma Tarıma Dayalı İhtisas (Sera) OSB'lerin, kuruluş protokolleri onaylandı ve tüzel kişilik kazandırıldı. 2018 yılı yatırım programına alınmaları için fizibilite çalışmaları yapılacaktır. Genel yerleşim, imar ve parselasyon planları ile altyapı inşaat projelerinin 2018 yılında tamamlanması planlanmaktadır.
- Başvuruları 2017 yılında yapılan Erzincan, Gümüşhane-Kelkit, Çorum-Alaca Tarıma Dayalı İhtisas (Besi) OSB projelerinin, yer seçimi işlemleri yapılmış olup kesinleştirilmesi ile ilgili iş ve işlemleri devam ettirilmiştir. 2018 yılında yer seçimlerinin kesinleştirilmesi, tüzel kişiliklerinin onaylanması ve proje çalışmalarına başlanması planlanmaktadır.
- Yine başvurusu 2017 yılında yapılan Adana-Karataş Tarıma Dayalı İhtisas (Sera) OSB projesi, yer seçimi aşamasına getirilmiştir. 2018 yılında yer seçiminin yapılarak kesinleştirilerek tüzel kişiliğinin onaylanması ve proje çalışmalarına başlanması planlanmaktadır.
- Kahramanmaraş-Elbistan ve Van Tarıma Dayalı İhtisas (Besi) OSB projelerinin başvuruları yapılmış olup projelerin ve başvuru dosyalarının incelenmesi ve

değerlendirilmesi devam etmektedir. 2018 yılında yer seçimlerinin yapıp kesinleştirilerek tüzel kişiliklerinin onaylanması planlanmaktadır.

Diğer Proje ve Çalışmalar

Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri İhtiyaç Analizi Projesi

Bu proje ile öncelikli olarak Ülkemiz genelinde mevcut tarımsal kapasitenin tespit edilmesi, Tarıma Dayalı İhtisas OSB'lerin mekânsal analizleri, ihtiyaç ve kaynak planlaması yapılarak, Bitkisel ve Hayvansal üretim potansiyeli olan bölgelerin belirlenmesi sağlanacaktır. 2017 yılında TÜBİTAK-Tüside ve çeşitli üniversiteler ile görüşmeler yapılarak bilgi alış verişinde bulunuldu. Değerlendirmeler devam ediyor.

Yönetmelik çalışmaları

4562 Sayılı OSB Kanunu kapsamında;

- Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri Yönetmeliği hazırlandı, 25.11.2017 tarihli ve 30251 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girdi.
- Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri Kredi Yönetmeliği,
- Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgelerindeki Parsellerin Tahsisine Dair Yönetmelik ve Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri İhale Yönetmeliği, hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

2018 yılında yönetmeliklerin hazırlık çalışmalarının tamamlanıp yürürlüğe girmelerinin sağlanması planlanmaktadır.

14) Tarım Sigortaları ve Doğal Afetlerle İlgili Çalışmalar

a) Tarım Sigortaları Çalışmaları

Devlet Destekli Tarım Sigortaları ile, Bakanlığımız Kayıt Sistemlerine (ÇKS, ÖKS, HAYBİS, SKS, AKS) kayıtlı olan üretici ve yetiştiricilerin, isteğe bağlı olarak tarımsal varlıklarını teminat altına almaları sağlanmaktadır.

31 Aralık 2016 tarih ve 29935 (2. Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2016 / 9673 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile; 2017 yılında ilk kez Devlet Destekli İlçe Bazlı Kuraklık Verim Sigortası ile, kuru tarım alanlarında yetiştirilen Buğday ürünüde, dolu paketi dışındaki; kuraklık, don, sıcak rüzgar, sıcak hava dalgası, aşırı nem, aşırı yağış risklerinden kaynaklı verim azalışları, ilgili genel şartlar ile tarife ve talimatlar kapsamında; Çiftçi Kayıt Sistemine (ÇKS) kayıtlı çiftçilerin, mevcut arazi ve ürün bilgileri dikkate alınarak, Tarım Sigortaları Havuzu tarafından teminat altına alınmıştır.

Devlet Destekli İlçe Bazlı Kuraklık Verim Sigortası ile 2017 yılı içerisinde 70.064 adet poliçe tanzim edilmiş, kesilen poliçeler karşılığında 13.005.884 TL Devlet prim desteği ödemesi ve 10.682.300 TL hasar tazminatı ödemesi yapılmıştır.

Devlet Destekli Tarım Sigortaları Uygulamanın başladığı 1 Haziran 2006 tarihinden 31 Aralık 2017 tarihine kadar tüm branşlarda toplam;

- 8.893.617 adet sigorta poliçesi tanzim edilmiş,
- 3.463.869.642 TL Devlet prim desteği sağlanmış,
- 3.927.816.028 TL hasar tazminatı ödemesi yapılmıştır.

2017 yılı içerisinde 81 İlde; kapsam dahilindeki tüm branşlarda toplam 1.598.269 adet Devlet destekli tarım sigortası poliçesi kesilmiş, kesilen poliçeler karşılığında 860.317.084 TL Devlet

prim desteği ödemesi ve 791.125.519 TL hasar tazminatı ödemesi yapılmıştır. 2017 yılında sigortalanan alan 23,3 milyon dekara, hayvan sayısı ise yaklaşık 2,6 milyon başa ulaşmıştır.

b) Doğal Afetlerle İlgili alışmalar

2017 Yılında 2090 sayılı Kanun kapsamında 15.724.000 TL ödenek tahsis edilmiş ve bu ödenekten, doğal afetler nedeniyle zarar gören 1 ilde 9 çiftçiye 124.567 TL nakdi yardım yapılmıştır.

Ülke genelinde meydana gelen doğal afetler nedeniyle; 29.11.2017 tarih ve 30255 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2017/10935 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında 1/1/2017 -31/12/2017 tarihleri arasında çeşitli afetlerden zarar gören üreticilerimizin T.C. Ziraat Bankası A.ř. ve Tarım Kredi Kooperatiflerine olan zirai kredi borçlarının ertelenmesi için İl - İlçe Hasar Tespit Komisyonlarının alışmaları devam etmektedir.

15)Pazarlama alışmaları

“Piyasa İzleme, Değerlendirme ve İstatistik Birimi” gıda ve tarımsal ürün piyasalarında karar alıcıların karar alma mekanizmalarını daha kolaylaştırılabileceği, şeffaf, izlenebilir ve istikrar içinde sürdürülebilir fiyat izleme sisteminin kurularak üreticiden tüketiciye fiyatların takibinin sağlanması amacıyla Bakanlığımız Tarım Bilgi Sistemi (TBS), kapsamında oluşturulan Tarım Ürünleri Fiyat İzleme Sistemi (TÜFİS), 20.02.2017 tarihinden itibaren 81 il/ilçe Müdürlükleri ile beraber HAYGEM, BÜGEM, GKGM, TMO ve ESK sisteme veri girişlerine başlamıştır.

Üretici ve aracıda 29, hal ve pazar da 14 markette 25 ürünün fiyatları (kırılımıyla birlikte 70 adet tarımsal ürün) İl Müdürlükleri vasıtasıyla, Genel Müdürlüğümüz tarafından izlenmektedir.

TÜFİS verileri, Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesinin gündem ve konularına yönelik çalışmalarda kullanılmak üzere Merkez Bankası ile paylaşılmaktadır.

Tarımsal Ürünlerin 5300 Sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu erevesinde Lisans Alarak Faaliyet Gösteren Depolarda Muhafaza Edilmesi Halinde Kira Destekleme Ödemesi Yapılmasına İlişkin 30.09.2014 tarih ve 2014/6849 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile bu Karar’a istinaden 17.01.2015 tarih ve 29239 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Lisans Alarak Faaliyet Gösteren Depolarda Muhafaza Edilen Tarımsal Ürünler İçin Kira Destekleme Ödemesi Yapılması Hakkında Tebliğ” gereği, kira desteği ödemeleri yürütölmektedir.

Ödemeler, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından gönderilen icmaller doğrultusunda üçer aylık dönemler halinde yapılmakta olup, 2017 yılında, 35 adet lisanslı depoya 16.399.810,34 TL kira destekleme ödemesi gerçekleştirilmiştir.

Mevcut Lisanslı Depolarda Ürün Depolama Kira Desteği’ne ek olarak, Çiftçi Kayıt Sistemine (KS) kayıtlı üreticiler ile üretici örgütlerinin KS’ye kayıtlı üreticilerden aldıkları ürünleri lisanslı depolarda muhafaza etmeleri halinde ilave kira, nakliye ve analiz ücreti desteği verilmesini öngören “Tarımsal Ürünlerin 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu erevesinde Lisans Alarak Faaliyet Gösteren Depolarda Muhafaza Edilmesi Halinde Kira Destekleme Ödemesi Yapılmasına İlişkin Kararda Değerlik Yapılmasına İlişkin Karar” Taslağı hazırlanarak Resmi Gazetede yayımlanmak üzere Başbakanlığa gönderilmiştir.

Tarımsal Pazarlama ve Değer Analizi alışma Grubu, 2015-2020 dönemini kapsayan ‘Tarımsal Örgütlerin Pazarlama Kabiliyetlerinin Geliştirilmesi Projesi’ kapsamında; Pilot illerde belirlenen kooperatiflerin tarımsal pazarlama kanallarında karşılaşılan problemlerinin yerinde görülmesi amacıyla aşağıda belirtilen tarihlerde ziyaretler gerçekleştirilmiştir.

Amasya 04-05 Temmuz 2017, Ankara 15 Temmuz 2017, Erzurum 03-07 Nisan 2017 Kahramanmaraş 12-14 Temmuz 2017, Kayseri 19-21 Haziran 2017, Manisa 17-21 Temmuz 2017, Şanlıurfa 09-11 Ağustos 2017, Tekirdağ 16-17 Ağustos 2017, Trabzon 03-07 Nisan 2017 ve 16-17 Mayıs 2017 tarihlerinde Konya İlinde Tarımsal Örgütlerle toplantı düzenlenerek, pilot illerdeki personelin de katılımı ile Tarımsal Örgütlerin iyi örnek uygulaması olarak TORKU ziyaret edilmiştir. Konya Ticaret Borsası ve Konya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünde çalışmalarda bulunulmuştur.

Tarımsal Örgütlerin Pazarlama Kabiliyetlerinin Geliştirilmesi Projesi kapsamında Marmara ve Güneydoğu Anadolu Bölgesini temsilen Tekirdağ ve Şanlıurfa illeri 07.08.2017 tarihinde Projeye dahil edilmiştir.

Dünya Bankası ile işbirliği halinde “Tarım Ürünlerinin Pazarlanması ve Değer Zinciri” konulu; “Tarım ve Gıda ürün Fiyatlarının İzlenmesi, Denetimi ve Müdahale”, “Tarımsal Ürün Pazarlaması”, “Tarımsal Üretici Örgütleri Kanalıyla Tarımsal Pazarlama ve Değer Zinciri Analizi” başlıklı konularda bir gün süreli çalıştay yapılmıştır. Şanlıurfa ve Tekirdağ İlleri projeye dahil edilmiştir. Başkanlığımızca Merkez teşkilatı, projede yer alan 9 pilot il irtibat kişileri ve işletmelerinde teknik personel istihdam eden kooperatiflerimiz ile projede iyi uygulama örneği olarak yer alan İzmir ilinden ilgili personel ve başarılı kooperatif örneği olan kooperatiflerin temsilcilerinin katılım sağladığı bir bilgilendirme toplantısı (13-17 Kasım 2017) Afyon ilinde düzenlenmiştir.

Fransa Tarım Bakanlığı- İşletmelerin Ekonomik ve Çevresel Performansı Genel Müdürlüğü ve ilgili Kurum ve üst örgütler ziyaret edilerek bilgi alışverişinde bulunulmuş, tarımsal örgütlerin pazarlama ve coğrafi işaret konularındaki faaliyetleri ve başarılı olmalarına etken faktörlerin, uygulamaların ve kooperatiflerin de ziyaret edilmesi yoluyla yerinde incelenerek bilgi alışverişinde bulunulmuş, Fransa coğrafi işaret sisteminin yerinde görülmesi ve teknik bilgi paylaşımı amacıyla Fransa-Paris/Angers/Rennes’ e teknik ziyaret düzenlenmiştir.

Coğrafi İşaretler, İç ve Dış Pazar Araştırmaları Birimi, 11-15 Aralık 2017 tarihleri arasında Fransa Tarım Bakanlığı, İşletmelerin Ekonomik ve Çevresel Performansı Genel Müdürlüğü ziyaret edilerek ilgili Kurum ve üst örgütler ile bilgi alışverişinde bulunulmuş, tarımsal örgütlerin pazarlama ve coğrafi işaret konularındaki faaliyetleri ve başarılı olmalarına etken faktörlerin, uygulamaların ve kooperatiflerin de ziyaret edilmesi yoluyla yerinde incelenerek bilgi alışverişinde bulunulmuş, Fransa coğrafi işaret sisteminin yerinde görülmesi ve teknik bilgi paylaşımı amacıyla Fransa-Paris/Angers/Rennes’ e teknik ziyaret düzenlenmiştir.

Zeytin/zeytinyağı sektöründeki avantajlı konumumuz değerlendirilmiş; sektörün sorunlarının, çözüm önerilerinin, AB’ye daha çok ürün taşımak için yol haritasının görüşüldüğü “Zeytin ve Zeytinyağı Sektöründe Coğrafi İşaretler” konulu ulusal bir çalıştay 12-14 Aralık 2017 tarihlerinde Aydın ili Kuşadası ilçesinde düzenlenmiştir.

11-15 Aralık 2017 tarihlerinde Fransa coğrafi işaret sisteminin yerinde görülmesi ve teknik bilgi paylaşımı amacıyla Fransa-Paris/Angers/Rennes’ e teknik ziyaret düzenlenmiştir.

Coğrafi işaretler konusunda çalışmalarda kullanılmak üzere liflet ve 2 farklı afiş basımı gerçekleştirilmiş olup 81 İl Müdürlüğüne dağıtılmıştır.

Proje kapsamında il ve ilçelerde faaliyet gösteren tarımsal üretici örgütleri, ziraat odaları ve coğrafi işaret alan/başvuruda bulunan kurumlarla yerinde toplantılar ve teknik ziyaretler düzenlenmiştir. Türkpatent ve Marka Kurumu ile işbirliği yapılmıştır. Proje kapsamında yapılan çalışmalarda yapılan toplantılarda ve ziyaret edilen kurumlarda coğrafi işaretlerle ilgili farkındalığın artırılması ve yörelerine has coğrafi işaret potansiyeli olan ürünlerin belirlenmesi, coğrafi işaretli ya da başvuru aşamasında bulunan ürünler için de yol haritası oluşturulması amacıyla görüş alışverişinde bulunulmaktadır. Bu kapsamda, Bursa ili İnegöl, Gemlik, Mudanya İlçelerinde, Kayseri İlinde, Elazığ İlinde, Balıkesir Merkez, Edremit ve Ayvalık ilçeleri, 2017 İzmir ili, Manisa Kula ve Turgutlu ilçeleri, Hatay ilinde çalışmalar teknik ziyaretler yapılmıştır. Ayrıca diğer kurum ve kuruluşlarca düzenlenen çalışmalara

katılım/katkı sağlanmıştır. Bu kapsamda; Bodrum Mandarin Çalıştayı, Coğrafi İşaretli Ürünlerin Denetlenmesi Eğitimi, Dünya Ticaret Örgütü Eğitimi, Bursa Siyah İnciri Toplantısı, “Coğrafi İşaretlerin Korunması ve Denetimi” konulu eğitim, TAGEM-2017 Yılı Proje Değerlendirme Toplantısı, IPA II(2014-2020) Kurumsal Kapasite Geliştirme Alt Sektörü Programlama Belgeleri Hazırlama Eğitimi, Tarım ve Kırsal Kalkınma Sektörü Fon Kaynakları ve Proje Hazırlama Eğitimine katılım sağlanmıştır. ATO tarafından 27-28 Nisan 2017 Coğrafi İşaretler Zirvesinde coğrafi işaretler tanıtım standı açılmıştır. Bursa Siyah İnciri ve Bursa şeftalisi Coğrafi İşaret Başvurusu süreci toplantısı, Kilis ilinde bölgesel bir çalıştay, Yemeklik Kültür Mantarı Çalıştayına katılım sağlanmıştır.

Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT) tarafından Bakanlığımıza gelen coğrafi işaret başvuruları Genel Müdürlüklerden gelen görüşler doğrultusunda hazırlanarak TÜRKPATENT'e iletilmektedir. Bu kapsamda 2017 yılında 82 tarım ve gıda ürünü ile ilgili Bakanlık görüşü Türk Patent ve Marka Kurumu'na iletilmiştir.

Ülkemizde toplamda 287 adet ürüne coğrafi işaret tescili verilmiştir. 384 adet başvuru bulunmaktadır.

« Avrupa Birliğinde tescil alan 3 ürünümüz bulunmaktadır: Antep Baklavası, Aydın İnciri, Malatya Kayısı.

Avrupa Birliği'ne başvuru aşamasında olan 11 ürünümüz bulunmaktadır: Kayseri Pastırması, Kayseri Sucuğu, Kayseri Mantısı, Taşköprü Sarımsağı, Bayramıç Beyazı, Aydın Kestanesi, İnegöl Köfte, Afyon Sucuğu, Afyon Pastırması, Antep Fıstığı, Milas Zeytinyağı.

Genel Müdürlüğümüzce Kastamonu ilinde yürütölen çalışma sonrası, Taşköprü Belediye Başkanlığı tarafından “Taşköprü Sarımsağı” için, AB'ye tescil başvurusu yapılmıştır. Kayseri il ve ilçelerinde yürütölen çalışmalar sonrası, Kayseri Ticaret Odası tarafından Kayseri Pastırması, Kayseri Sucuğu ve Kayseri Mantısı için coğrafi işaret başvurusunda bulunulmuştur. AB düzeyinde tescilli ürünlerimizin artması için ilgili kurum/kuruluşlar ile çalışmalar sürdürölmektedir.

“Coğrafi İşaretlerde Üretici Örgütlerinin Rolü” konulu TAİEX Çalıştayı Avrupa Birliği Komisyonunca onay almıştır. Çalışmalar sürdürölmektedir.

16)Denetleme Faaliyetleri

2017 yılında;

- 68 adet Tarımsal Kalkınma Kooperatifi,
- 24 adet Sulama Kooperatifi,
- 7 adet Su Ürünleri Kooperatifi,
- 4 adet Pancar Ekicileri Kooperatifi,
- 10 adet Yetiştirici Birliği,
- 7 adet Üretici Birliği,
- 1 adet Hayvancılık Kooperatifleri Birliği,
- 1 adet Sivas Erzincan Kalkınma Projesi,
- 1 adet Ormancılık Kooperatifleri Birliği,
- 1 adet Ulusal Zeytin ve Zeytinyağı Konseyi olmak üzere,

Toplam 124 adet tarımsal örgütün denetimi yapılmak suretiyle, 67 adet İnceleme Raporu ile 57 adet Soruşturma Raporu düzenlenerek işleme konulmuştur.

Düzenlenen İnceleme Raporları ve Soruşturma Raporları Neticesinde

- İdari, mali ve hukuki yönden suç unsuru tespit edilen usulsüzlüklerin gereği için, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile diğer ilgili Kanun maddeleri doğrultusunda Cumhuriyet Başsavcılıklarına suç duyurusunda bulunulmuş,
- İdari, mali ve hukuki yönden belirlenen giderilebilir eksikliklerin tamamlanması için, ilgili İl Müdürlükleri aracılığıyla gerekli talimatlar gönderilmiş,
- Tarımsal örgütlerin yönetim kurulu üyeleri ile üst düzey yöneticilerinden, hukuka açıkça aykırı eylem ve işlemleri tespit edilenlerin, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ile 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu gereği, görevlerine tedbiren son verilmiş,
- Memurlar hakkında tespit edilen hususlar ise, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun ile diğer ilgili Kanun maddeleri kapsamında incelenmek üzere Bakanlığımız Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına intikal ettirilmiştir.

17)İdari İşler ve Koordinasyon Faaliyetleri

Bakanlığımızın, 2013-2017 yıllarını kapsayan Stratejik Planı kapsamında Genel Müdürlüğümüzün orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarının plana yansıtılması için birimler arası koordinasyon çalışmaları yürütülmüştür. Yatırım programı ve performans programını hazırlamak üzere birimler arası koordinasyon sağlanmıştır.

Bütçe Kanunu ile verilen ödeneklerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılması koordine edilmiştir.

Yürütülen hizmetlerle ilgili genel müdürlük içi, bakanlık içi, yurtiçi ve yurtdışı kurum ve kuruluşlarla koordinasyon sağlanmaktadır.

13449 adet BİMER-CİMER yazışması cevaplandırılmıştır.

Birimimizin, görev alanına giren konulardaki mevzuat teklifleri hazırlanarak tasarılar hakkında ve diğer kurumlardan gelen kanun, yönetmelik gibi mevzuata ilişkin düzenlemelerle ilgili genel müdürlük görüşü oluşturulmuştur.

Aylık Faaliyet Raporları ve 5018 sayılı kanunun 41. maddesine istinaden hazırlanması gereken Yıllık Faaliyet Raporu, birimlerden alınan bilgilere göre hazırlanarak Strateji Geliştirme Başkanlığına gönderilmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, Başbakanlık ve diğer Bakanlıklardan gelen 275 adet sözlü ve yazılı soru önergesinin cevaplandırılmasında koordinasyon sağlamıştır.

Kooperatif, şirket ve şahıslarla ilgili 340 adet haciz kararına ilişkin işlem yürütülmüştür.

Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü ile ilgili çalışmalar kapsamında uluslararası kuruluşlarla koordinasyon sağlanmış, Karma Ekonomik Komisyon (KEK), Tarım Yürütme Komitesi, Serbest Ticaret Anlaşması (STA) vb. konularda görüş oluşturmuş, teknik işbirliği anlaşmalarında (Protokoller, Mutabakat Zaptı) öngörülen hususların gerçekleştirilmesi için Bakanlığın ilgili birimi ile koordineli çalışılmıştır.

Periyodik süreçlerde, yatırım gerçekleştirme raporları ve dönemsel mali raporların koordinasyonu sağlanmıştır.

İç kontrol sisteminin kurulması çalışmalarına devam edilmiştir.

HİEBİS kapsamında hizmetiçi eğitim ile ilgili olarak personelin teknik ve bilişim konularında eğitim alması sağlanmıştır.

Genel Müdürlüğümüz personeli tarafından kullanılan bilgisayar ve çevre donanımlarının işleyişini sağlamak üzere bilgisayarların arıza tespit ve onarım işlemi yapılmıştır.

Genel Müdürlüğün taşınır kayıt ve kontrol işlemleri yapılarak yılsonu taşınır icmalleri hazırlanmış ve hesaplar kapatılmıştır.

Personel atama, terfi, intibak, disiplin, görevlendirme, izin, mal bildirim ve emeklilik işlemleri rutin olarak gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda 2017 yılında 72 adet personel ataması gerçekleştirilmiştir.

Birimlerinin muhtelif demirbaş büro malzemesi, kırtasiye ve temizlik malzeme ihtiyacı bütçe imkanları dahilinde karşılanmıştır.

Genel Müdürlüğümüze yıl içerisinde gelen toplam 51.358 adet evrak girişi, 53.268 adet evrak çıkışı yapılmış olup, bu evraklar taranarak dijital ortama aktarılmıştır.

F. TARIMSAL ARAŞTIRMALAR VE POLİTİKALAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1) Tarla Bitkileri Araştırmaları

a) Tarla Bitkileri Araştırmaları Desteklenmesi Projesi

2017 yılında koordinatörlüğümüzde ıslah, yetiştirme tekniği ve teknoloji geliştirme projeleri faaliyetlerine devam edildi. Bu kapsamda 89 tanesi yeni teklif proje olmak üzere 415 projenin çalışmaları devam etmektedir. Her yıl olduğu gibi yürütülen bu projeler sonucunda 2017 yılında araştırma enstitülerinde tarla bitkileri türlerinde toplam 47 çeşit tescil ettirilmiş, 7 çeşit adayı içinde üretim izni alınmıştır.

b) Tarla Bitkileri Araştırmaları Desteklenmesi Projesi

Türkiye'nin bitki örtüsü, önemli tarım bitkilerinin de yabancı akrabalarını kapsamaktadır. Bunlara ek olarak, Türkiye'nin bitki örtüsünde ekonomik açıdan da önemli olabilecek birçok ağaç türü, tıbbi ve aromatik bitkiler ile sanayi ve süs bitkileri de yer almaktadır. Bu anlamda Türkiye, biyolojik çeşitlilik ve bitki genetik kaynakları bakımından oldukça zengindir.

Üç farklı bitki coğrafyası bölgesinin kesişme noktasında bulunması, yükseklik farklılıkları ve arızalı topografyaya sahip olması nedeniyle Türkiye'de tür çeşitliliği de yüksektir. Neredeyse tüm Avrupa kıtasındaki bitki tür sayısına yakın türe sahip olması ise bu zenginliğine küresel ölçekte bir değer atfedilmesini sağlamaktadır.

Türkiye'nin bitki genetik kaynaklarının korunması, uzun süreli muhafazası, sürdürülebilirliği, bilimsel araştırmalarda kullanımı ve gelecek kuşaklara aktarılabilmesi son derece önemlidir. Biyolojik çeşitliliğin muhafazası kapsamında saklanan örneklerin biyolojilerine bağlı olarak ex situ veya in situ muhafaza stratejileri uygulanmaktadır.

Bu kapsamda, ortodoks yapıda tohumu sahip bitkilerin yabancı ve kültür formlarının muhafazasını mümkün kılan yöntem olan ex-situ muhafaza ile, Türkiye'nin sahip olduğu bitki genetik kaynakları çeşitliliğinin tohum gen bankalarında uzun süreli muhafazası mümkün olmaktadır.

Ex-situ koruma kapsamında çeşitli yöntemler uygulanmaktadır. Bakanlığımız tarafından uygulanan koruma yöntemleri arasında Botanik Bahçesi ve Gen Bankaları mevcuttur. TAGEM'e bağlı iki Tohum Gen Bankası bulunmaktadır. Bunlar;

- "Ulusal Gen Bankası" Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü/ Menemen- İzmir
- "Türkiye Tohum Gen Bankası" Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü/ Ankara.

Tohum olarak saklanması mümkün olmayan türler ise araştırma enstitülerinin kontrol ve sorumluluğunda vejetatif olarak "arazi gen bankalarında" muhafaza edilmektedir. Ülkemizde 17 adet Arazi Gen Bankasında 106 türe ait yaklaşık 10 bin genotip bulunmaktadır.

Dokümantasyon çalışmaları Türkiye’de yürütülen genetik kaynaklar araştırma program ve projelerinden elde edilen bilgilerin Türkiye Genetik Kaynaklar veri tabanına işlenmesi ile gerçekleştirilecektir. Bu bağlamda veritabanı hazırlama ve verilerin düzenlenmesi işlemleri hızla devam etmektedir. Bu sistem içerisinde veri tabanı oluşturma, kataloglama, haritalama çalışmaları yapılmaktadır. Aynı zamanda mevcut ve gelecekte eklenecek herbaryum verileri dijital ortama aktarılmaktadır.

Her iki tohum gen bankasında muhafaza altına alınmış olan materyal sayısı 121.220 örneğe ulaşmıştır. Herbaryum ve fungaryum materyalleri de gen bankaları bünyesinde koruma altındadır.

Gen Bankalarımızda koruma altına alınan türler ıslah çalışmalarında kullanılmaktadır.

Uluslararası Zeytin Konseyi ile yürütülen çalışmalar neticesinde İspanya ve Fas’tan sonra Dünya Zeytin Koleksiyon Bahçesinin Türkiye’de de kurulması kararlaştırılmıştır. Kuruluş çalışmaları 2012 yılında başlatılmış olup, çalışmalar halen devam etmektedir.

6 Araştırma Enstitümüzde 900 türde 100.000 soğanlı ve yumrulu doğal süs bitkisinden (geofit) oluşan genetik kaynağı toplanmış, muhafaza ve kayıt altına alınmıştır.

c) Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi

- Diyarbakır GAP Uluslararası Eğitim Merkezi 2017 yılında faaliyete başlamıştır.
- Ankara’da Eskişehir yolu üzerinde Bilkent-Hacettepe Üniversiteleri arasındaki Bakanlığımız kampüsü yanında 2500 dekar alanda Türkiye Milli Botanik Bahçesinin kurulması çalışmalarına 2011 yılında başlanmıştır.
- Proje bütçesi Kalkınma Bakanlığı tarafından 2017 yılı yatırım programında 339 milyon TL’dir. Bahçe’nin Ekim 2013 tarihinde temeli atılmış, Seralar Bölgesi, Giriş Karşılama ve Ziyaretçi Merkezi’nin ihalesi yapılmış ve inşaatları tamamlanmıştır. Herbaryum Kompleksi, Genel Altyapı, Genel Peyzaj ihalesi yapılmış ve inşaat faaliyetleri %80 oranında tamamlanmıştır. Bitki Sarayı ihalesi yapılmış olup, inşaat çalışmalarına başlanacaktır.
- İzmir Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü bünyesinde Bitkisel Doku Kültürü Merkezi Laboratuvarı 2017 yılında faaliyetlerine başlamıştır.

d) Çeşit Geliştirme Çalışmaları

Tarla Bitkilerinde 2017 yılında Enstitülerde 41 çeşit, 5 hat tescil ettirilmiştir. Özel sektör tarafından tescil ettirilen çeşitlerin tamamına yakını teknoloji transferi yoluyla getirilen yabancı çeşitler iken, Bakanlık araştırma enstitüleri tarafından tescil ettirilen çeşitlerin %99’u yerli imkânlarla geliştirilen çeşitlerdir. Ülkemizde üretimdeki mercimeğin %100’ü, arpanın %99’u, nohutun %98’i, makarnalık buğdayın %98’i ve ekmeklik buğdayın %70’i yerli çeşitlerden oluşmaktadır.

Mısır ve ayçiçeği tohumluklarında da yerli çeşit oranı artmaya devam etmektedir. Bunun yanında yağlı tohumlardan; aspir, susam ve yer fıstığı çeşitlerinin % 100’ü, pamuk çeşitlerinin % 5’i, soya ve ayçiçeği çeşitlerinin % 8’i yine kendi çeşitlerimizdir. Bakanlık araştırma enstitüleri tarafından tescil ettirilen çeşitlerin %99’u tamamen yerli çeşitlerdir.

Geliştirdiğimiz ayçiçeği ve buğday çeşitleri Şili, İspanya, Azerbaycan, Sudan, Türkmenistan, İran, Ukrayna, Macaristan, Fransa, Rusya çeltikte Osmancık çeşidi başta olmak üzere Bulgaristan, Ukrayna, Rusya ve Yunanistan’da üretilmektedir.

25.9.2014 tarihinde Bitki Çeşit, Çeşit Adayı ve Islah Materyalinin Tohumculuk Kuruluşlarına Devri, Tohumluk Üretimi ve Pazarlama Hakkı Satışı Hakkında Yönetmelik kapsamında geliştirilen çeşitler ve hatların satışı yapılarak özel sektörün kullanımına sunulmaktadır.

Patates Anaç Tohumluğu

Gerçekleştirilen kamu ve özel sektör alt yapı yatırımları (doku kültürü laboratuvarı ve seralar) ile Ülkemizin ihtiyaç duyduğu ileri kademede (Süper elit, ön elit, elit) patates tohumluğu üretilebilecek duruma gelinmiştir. Ayrıca özel sektörün de devreye girmesi ile sertifikalı patates tohumluğunda ülke ihtiyacının %30'unu karşılayabilecek üretim gerçekleştirilmektedir.

Ülke genelinde tohumluk ve yemeklik patates üretim alanları belirlenmiştir. Bu kapsamda Tohumluk üretim alanları olarak; Sivas, Kayseri, Konya, Tokat, Kahramanmaraş, Kütahya, Niğde, Eskişehir, Erzincan ve Erzurum illerinde yaklaşık 199.400 hektar alanın kullanılabileceği tespit edilmiştir.

Yerli çeşitlerin geliştirilmesi amacıyla ülkemiz açısından bir rekor olan toplam 650.000 adet melez patates tohumu elde edilerek "Patates Genetik Tabanı" oluşturulmuş ve patates ıslah çalışmalarının sürekliliğini sağlayacak altyapı kurulmuştur.

Kurulan doku kültürü altyapıları kullanılarak Enstitülerimizce ilk defa 8 adet yerli patates çeşidi geliştirilerek tescil edilmiş (2017 yılında 3 adet); 6 adet yerli patates çeşidi de tescil aşamasındadır.

e) Uluslararası Projeler

GEF Projeleri

Birleşmiş Milletler Küresel Çevre Fonu (GEF) desteği ile yürütülen küresel (Beslenme ve Gıda için Biyoçeşitlilik Projesi, 2012-2017) olmak üzere bir proje bulunmaktadır.

KKTC Projeleri

Bakanlığımız ve KKTC Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı arasında "Araştırmalar Alanında İşbirliği" Protokolü kapsamında yürütülen projeler;

- Kuzey Kıbrıs Koşullarına Uygun Arpa Çeşitlerinin Geliştirilmesi, Yetiştiriciliği ve Kademeli Tohumluk Üretim Sisteminin Oluşturulması Projesi
- KKTC Koşullarına Uygun Fiğ Hatlarının Geliştirilmesi ve Fiğ Tescili
- KKTC koşullarında ikinci ürün olarak yetiştirilebilecek silajlık mısır çeşitlerinin, verim ve bazı kalite özelliklerinin belirlenmesi üzerine proje tamamlanmış olup sonuç raporu yazım aşamasına gelinmiştir.
- KKTC Koşullarında Yetiştirilebilecek Bazı Sıcak ve Serin İklim Çim Bitkilerinin Adaptasyon Yeteneklerinin Belirlenmesi Projesi tamamlanmış olup sonuç raporu yazım aşamasına gelinmiştir.
- Proje Danışmanlıklarını Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü, Doğu Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü ve Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünden uzmanlar yapmaktadır.

IWWIP (Uluslararası Kışlık Buğday Geliştirme Programı) Projesi

Türkiye-ICARDA-CIMMYT ortaklığında CWANA (Orta, Batı Asya ve Kuzey Afrika) bölgesi ve talep eden diğer ülkelere ıslah materyali temin etmek amacıyla 1991 yılında IWWIP projesi başlatılmıştır.

IWWIP programı ile 52 ülkede, 150 ıslah programına materyal gönderilmekte ve gıda güvenliğine katkıda bulunduğu gibi Ülkemizin görünürlüğünü de arttırılmaktadır.

Ülkemiz öncülüğünde yürütülen program kapsamında geliştirilen materyal ıslah programlarında kullanıldığı gibi bu materyalden doğrudan çeşit te geliştirilmektedir.

2) Bahçe Bitkileri Araştırmaları

a) Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi

Sert Kabuklu Meyveler Araştırma Enstitüsü Adıyaman ilinde 2017/9979 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur. Bölgede yüksek potansiyele sahip badem, ceviz ve incirin üretim alanlarının verimli ve kaliteli çeşitlerle kurulması ve bu ürünlerin bölgesel adaptasyon çalışmalarının yapılması temel hedeftir.

Adıyaman'da Sert Kabuklu Meyveler Araştırma Enstitüsü'ne arazi tahsisinin tamamlandığı Maliye Bakanlığı'nın 13.12.2017 tarih ve 33685449-310.90-(33.07-20455)-36320 sayılı yazıları ile bildirilmiştir. 2017 yılında Enstitü yönetimi atanmıştır ve Enstitü şu an çalışmalarına Tarım İl Müdürlüğü bünyesinde devam etmektedir. Enstitü binası ve tesisleri ile ilgili proje çalışmaları da devam etmektedir.

Uluslararası Zeytin Konseyi ile yürütülen çalışmalar neticesinde İspanya ve Fas'tan sonra Dünya Zeytin Koleksiyon Bahçesinin Türkiye'de de kurulması kararlaştırılmıştır. Kuruluş çalışmaları halen devam etmektedir.

Hatay Zeytincilik Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Merkezi ve Laboratuvar Binası Yapımı projesi başlamış olup, 2017 yılında Büyükşehir Belediyesinden imar için gerekli izinler tamamlanmış, Zemin etütü yapılmış ve Proje çizimi yaptırılmıştır. İhale için gerekli hazırlıklar yapıp, ihale işlemi gerçekleştirilecektir.

Fındık Araştırma Enstitü Müdürlüğü Alt Yapı Geliştirme projesi başlamış olup, 2017 yılında proje kapsamında gerekli ihale yapılmış ve inşaat çalışmaları devam etmektedir.

BATEM Merkezi Laboratuvar ve Eğitim Kompleksi projesi başlamış olup, 2017 yılında binanın yapılacağı alanın enstitü adına tahsis edilmesi için gereken işlemler tamamlanmıştır.

Türkiye Geofit Bahçesi projesi başlamış olup, Geofit Serası tamamlanmış ve açılışı yapılmıştır. 2017 yılında da çalışmalar devam etmektedir.

Üzüm ve Teknolojileri Araştırma, Geliştirme ve Uygulama Merkezi projesi başlamış olup, laboratuvar ve binaların yapımıyla ilgili gerekli izinler tamamlanmış ve proje çizimleri yaptırılmıştır.

b) Çeşit Geliştirme Çalışmaları

Araştırma enstitülerimizde meyvecilikte 2017 yılında sürdürülen ıslah çalışmaları sonucunda 5 adet yeni meyve çeşidi geliştirilmiş ve tescil ettirilmiştir. Geliştirilen çeşitler Antepfıstığı (Akıncı), Zeytin (Hanım Parmağı, Memecik klon 9), Kayısı (Levent), Aronya (Viking). Modern meyveciliğin ülkemizde yaygınlaştırılmasına yönelik Bakanlığımız araştırma kuruluşlarının öncülüğünde bodur meyvecilikte önemli mesafeler kaydedilmiştir.

2023 yılında meyvecilikte kendi çeşitlerimizin sayılarını daha da artırarak dünyada meyvecilikte söz sahibi bir ülke konumuna getirmek hedeflenmektedir.

Bağcılıkta devam eden ıslah çalışmaları sonucunda 2 adet üzüm çeşidi (Efem ve Beyra) geliştirilmiş ve 2017 Yılında enstitü adına tescil edilmiştir.

2010 Yılında başlatılan 'Meyve-Asma Baz Materyalleri AR-GE Merkezleri Projesi' ile 11 Araştırma Enstitüsü altyapılarını tamamlamışlardır. Bu sayede 200 civarında meyve-asma çeşidinden sertifikasyon sistemi oluşturulmuş ve üretici firmalara baz materyali verilmeye başlanmıştır.

Sebzecilik - Yerli Hibrit Sebze Tohumculuğunun Geliştirilmesi

Hibrit Sebze tohumluğunda ithalatı azaltmak amacıyla Türkiye F1 Hibrit Sebze Tohumu Çeşit Geliştirme Projesi uygulamaya konulmuş olup, 2017 yılında da domates, patlıcan, biber, kavun, kabak ve karpuz türlerinde yeni çeşit geliştirme çalışmaları devam etmiştir.

Bu kapsamda

- 2004 yılında % 10 olan yerli hibrit sebze tohumluk üretimi
- 2017 yılı sonunda % 60'lara çıkmıştır.

Bu proje ile

- İlk ticari tohumluk kayıtları başlatılmış, domates, biber, kavun ve hıyarda ilk çeşitlerin ticari tohumluk kayıtları yapılmış,
- Enstitülerimizdeki gen havuzu büyüklüğü 4 yılda son 35 yılda ulaşılan miktarın 10 katına çıkartılmış,
- 8 sebze türüne ait 15.000 örnek, 5 araştırma enstitüsünde muhafaza altına alınmıştır.
- 21 özel sektör tohum firması ile işbirliği kapsamında 100'den fazla genetik materyal özel sektöre aktarılmıştır.
- Ayrıca, 320 nitelikli hat ve 42 adet F1 hibrit sebze çeşidi geliştirilmiştir.

Proje kapsamında geliştirilerek üretim izni alınan çeşitlerden "YILDIRIM" patlıcan çeşidi 2017 yılında enstitü adına tescil edilmiştir. Ayrıca bu proje kapsamında geliştirilen hatlar ve çeşit adayları özel sektör tohum firmalarının talebi doğrultusunda onlara devredilerek; ar-ge çalışmaları kapsamında yeni hibrit çeşit geliştirilmesinde kullanılmıştır.

Sebzecilikte standart domates tohumluğunun % 50'si, patlıcanın % 55'i, hıyarın % 100'e yakını kendi çeşitlerimizdir. Hibrit sebze tohumluğunda ise patlıcanda % 40, hıyarda % 50, biberde % 60, domateste % 40 oranında yerli çeşitlerimiz kullanılmaktadır.

Ayrıca 2017 yılında TÜBİTAK KAMAG 1007 programı kapsamında açılan çağrıya sunulan "Kışlık Sebze Yetiştiriciliğinde Hat ve Çeşit Geliştirme Projesi" 26 Aralık 2017 tarihi itibarıyla kabul edilerek TÜBİTAK tarafından desteklenmesine karar verilmiştir. Bu proje ile kışlık sebze türlerinden ülkemizin sebze üretiminde ilk 10 sebze türü içinde yer alan ve yetiştiriciliğinde yabancı kökenli hibritlerin yoğun olarak kullanıldığı soğan, havuç, marul, ıspanak ve lahanagillerden kırmızı baş lahanaya ve brokolide gen havuzlarının genişletilmesi ve amaca uygun yeni hat ve/veya çeşitlerin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Süs Bitkileri- Çeşit Geliştirme Çalışmaları

Ilıman iklim kuşağında, barındırdığı tür sayısı bakımından Dünyanın en büyük Geofit Araştırma Merkezi özelliğinde olan Yalova'daki Geofit Araştırma Merkezinde Ülkemiz florasında bulunan 900'den fazla tür doğal soğanlı ve yumrulu süs bitkisinden oluşan genetik kaynağımız toplanmış ve kayıt altına alınmış olup, bu türlerin devamlılığının sağlanması için 2017 yılında da çoğaltma çalışmaları yapılmıştır. Muhafaza altına alınan geofit türlerinin tamamı Türkiye'de ilk kez resimli, üç cilt ve 1820 sayfadan oluşan "Türkiye Geofitleri Kitabı"nda toplanmıştır.

Araştırma Enstitülerimizce süs bitkileri sektörüne yeni çeşitler kazandırmak üzere yürütülen projeler sonucunda, ülkemiz tarihinde ilk kez lale ıslahı çalışmaları ile 3 adet yerli lale çeşidi, 3 adet ters lale çeşidi geliştirilerek sektöre sunulmuş, yine ilk yerli karanfil türü için 'Likya' adıyla 2017 yılında tescil başvurusu yapılmış olup, işlemler devam etmektedir.

Toplantı ve Faaliyetler

Her yıl düzenli olarak yapılan Proje Değerlendirme Toplantıları bu yıl Bahçe Bitkileri projelerinin görüşülmesi amacıyla 05-11 Şubat 2017 tarihinde Antalya'da gerçekleştirilmiştir. 2017 yılında iki adet çalışma grubu toplantısı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantılar;

- İki yılda bir düzenli olarak yapılmakta olan Ulusal Kiraz-Vişne Çalışma Grubu'nun 20. Toplantısı, 04-05 Temmuz 2017 tarihlerinde, Erzincan Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir.
- Ulusal Ceviz Çalışma Grubunun 16. Toplantısı, 30-31 Ekim 2017 tarihlerinde Bandırma/BALIKESİR' de gerçekleştirilmiştir.

Uluslararası Projeler

01 Aralık 2013 tarihinde resmen başlayan CORE ORGANIC PLUS projesi devam etmektedir. 2017 yılında proje kapsamında yapılan 2. Çağrıya, ülkemizden 11 proje için katılım olmuştur. 24-25 Ekim 2017 tarihlerinde Belçika/Namur'da gerçekleştirilen Call Board toplantısında ilgili projelere ilişkin nihai değerlendirmeler yapılmıştır. Bu değerlendirmeler sonunda, ülkemizin proje ortağı olduğu üç adet proje (GrazyDaiSy, FreeBirds, ProRefine) kabul edilerek, resmen yürürlüğe girmiştir.

AB'ye bu 3 proje için toplam 265.800 €, resmen taahhüt edilmiştir. CORE ORGANIC PLUS projesi koordinatörlüğü ise söz konusu projeler için AB Komisyonu tarafından toplam 26.600 Euro hibe desteği sağlanacağını garanti etmiştir.

AB 7. Çerçeve Programı kapsamındaki bir ERANET projesine Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (TAGEM) olarak ortak olduğumuz ARIMNet2 Projesi 01.01.2014 tarihinde resmen başlamış olup, 31.12.2017 tarihi itibarıyla tamamlanmıştır. ARIMNet2 projesi kapsamında 2016 yılında açılmış olan 2.çağrıya ülkemizden yapılan proje başvurularının değerlendirilmesi sonrasında ülkemizin proje ortağı olduğu 1 proje (iBARMED) kabul edilerek, 23 Ekim 2017 tarihinde resmen başlamıştır. Yine ARIMNet2 projesi kapsamında 2017 yılında açılan 3.çağrıya ülkemizden 7 proje başvurusu yapılmıştır. 30 Kasım 2017 tarihinde Fransa/Paris'te yapılan (Call Board) Proje Çağrı Kurulu toplantısında söz konusu projelerle ilgili yapılan değerlendirmeler sonucunda, ülkemizin de proje ortağı olduğu 2 adet proje (PYRODIGEST ve OLIVEN) kabul edilmiş olup, 2018 yılı Nisan ayında resmen başlayacaktır.

ARIMNet2 projesinin 11-13 Ekim 2017 tarihinde Fransa/Montpellier'de yapılan Yönetim Kurulu (Governing Board) ve Final Konferansı ile açılan çağrılar kapsamına desteklenmesi kabul edilen araştırma projelerinin dönem ortası değerlendirme (Mid-term meeting of 10 research projects) toplantılarına ve Horizon 2020 kapsamında desteklenen PRIMA (Akdeniz Ülkelerinde Araştırma ve İnovasyon İçin Ortaklık) projesinin tanıtım ve değerlendirme toplantılarına katılım sağlanmıştır.

TAGEM Projeleri

2017 yılı Proje Değerlendirme Toplantısı'nda toplam 300 adet Bahçe Bitkileri projesi görüşülmüş ve toplantıya 345 kişi katılım sağlamıştır. İlman İklim Meyveleri grubunda 12 adet, Subtropik Meyveler grubunda 11 adet, Bağcılık grubunda 1 adet, Sebzeçilik ve Süs Bitkileri grubunda 13 adet olmak üzere toplam 37 adet proje desteklenmiştir. İlman İklim Meyveleri Grubunda 65 adet, Subtropik Meyveler grubunda 54 adet, Bağcılık grubunda 40 adet, Sebzeçilik ve Süs Bitkileri grubunda 43 adet olmak üzere toplam 202 adet proje çalışmalarına devam etmektedir.

AR-GE Projeleri

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Ar-Ge Destek Programı 12. Çağrısı kapsamında 2017 yılında meyvecilik araştırma alanında iki adet ve süs bitkileri araştırma alanında 1 adet olmak üzere toplam 3 adet proje desteklenmiş olup, faaliyetlerine başlamıştır. Ayrıca 14 adet proje de çalışmalarına devam etmektedir.

2017 Yılında Desteklenen Projeler

- Ülkemizin Farklı Ekolojik Koşullarında Yüksek Verimli ve Kaliteli Goji Beri (*Lycium barbarum* L.) Çeşit ve Hatlarının Adaptasyon Yeteneklerinin Belirlenmesi
- Kök Ur Nematoduna Dayanıklı Şeftali ve Nektarin Anaç Islahı
- “Türkiye’de Doğal Yayılış Gösteren Bazı Pelemin (*Cephalaria* Schrad. ex Roem. & Schult), Adaçayı (*Salvia* L.) ve Karanfil (*Dianthus* L.) Taksonlarının Dış Mekan Süs Bitkisi Olarak Kullanımına Yönelik Çeşit Geliştirme Çalışmaları”

KKTC Projeleri

Bakanlığımız ve KKTC Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı arasında “Araştırmalar Alanında İşbirliği” protokolü kapsamında; bahçe bitkileri altındaki gruplarda 2017 yılında devam eden projeler aşağıda yer almaktadır.

Subtropik Meyveler Grubu

- KKTC Koşullarında, Bazı Zeytin Çeşitlerinin Adaptasyon Durumlarının Araştırılması ve Yerli Zeytin Tipinin Karakterizasyonu
- KKTC Yabani Zeytin (*O. europaea* L. subsp. *oleaster*) Seleksiyonu
- KKTC’de Turunçgillerde Virüslerden Arındırma ve Çeşit Geliştirme Projesi
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde İncir “*Ficus carica* L.” Seleksiyonu ve Muhafazası

Bağcılık Grubu

- KKTC Asma Genetik Kaynakları
- KKTC’de Yetiştirilen Verigo Üzüm Çeşidinde Klon Seleksiyonu Çalışmaları

Sebzeçilik ve Süs Bitkileri Grubu

- KKTC’de Enginar Yetiştiriciliğinin Geliştirilmesi
- KKTC Florasında Bulunan Potansiyel Süs Bitkilerinin Saptanması, Tanımlanması, Muhafaza Edilmesi, Kültüre Alınması ve Etkin Değerlendirilmesi
- Söz konusu projelere Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü, Zeytincilik Araştırma Enstitüsü, İncir Araştırma Enstitüsü ve Manisa Bağcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüklerinden konu uzmanları tarafından teknik destek verilmektedir.

Genetik Kaynakların Korunması

- Geofit Araştırma Merkezi’nde yürütülen çalışmalarla ülkemiz florasında bulunan 900’den fazla tür doğal soğanlı ve yumrulu süs bitkisinden oluşan genetik kaynağımız 350 bin km yol kat edilerek toplanmış ve kayıt altına alınmış olup, korunma çalışmaları halen devam etmektedir.
- Arazi Gen Bankalarında 17 Enstitüde, 9.966 Meyve ve Asma Gen Kaynağı muhafaza altına alınmıştır.

3) Bitki Sağlığı Araştırmaları

a) Bitki Hastalık ve Zararlıları ile Mücadele Araştırmaları Projesi

Ülkemizde mevcut hastalıklar, zararlılar ve yabancı otlar ile mücadelede, başta biyolojik mücadele olmak üzere alternatif mücadele metotlarının kullanılmasına öncelik vermek ve zirai mücadele ilaçlarının kullanımını asgariye indirmek suretiyle, zirai mücadelenin ekonomik ve etkili bir şekilde yapılabilmesini sağlamak, diğer taraftan pestisit kalıntısı olmayan güvenilir

ürünler elde etmek, çevreyi ve doğal dengeyi korumak amacıyla söz konusu proje çalışmaları devam etmektedir.

Proje kapsamında 2017 yılında Bitki Sağlığı Araştırmaları Program Değerlendirme toplantıları yapılmış; Bitki Zararlıları Araştırmaları Değerlendirme Toplantısında 85, Bitki Hastalıkları Araştırmaları Değerlendirme Toplantısında 130, İlaç Alet ve Toksikoloji ve Yabancı ot Araştırmaları Değerlendirme Toplantısında 54 proje olmak üzere toplam 269 proje görüşülmüştür.

b) Faaliyetler

Zirai mücadele ve biyolojik mücadele konularından sorumlu enstitü müdürlüklerince araştırmalar haricinde yürütülen faaliyetlerin bazılarının konusu ve sayısı tabloda yer almaktadır.

Tablo 53: Bitki Sağlığı Faaliyetleri

Faaliyetin Konusu	Sayısı
Bitki Sağlığı Kliniği Analizler	52735
Hizmet İçi Eğitim	231
Yan Etki Denemeleri	51

c) Biyolojik Mücadele Ajanı (Faydalı Böcek) Üretimi ve Salımı

Tablo 54: Salımı Yapılan Biyolojik Mücadele Etmenlerine Ait Bazı Bilgiler

Üretim Yeri	Biyolojik Mücadele Etmeni	Üretim Miktarı	Salım Miktarı	Neye Karşı Kullanıldığı	Salım Yapılan Alan (da)
Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü - Antalya	<i>Cryptolaemus montrouzieri</i> (Predatör)	2.500.000	1.250.000	Turunçgil Unlubiti (<i>Planococcus citri</i>)	5000
	<i>Leptomastix dactylopii</i> (Parazitoit)	3.500.000	2.500.000	Turunçgil Unlubiti (<i>Planococcus citri</i>)	5000
Zirai Mücadele Araştırma Enstitüsü- Bornova/ İzmir	<i>Trichogramma euproctidis</i> (Parazitoit)	800.000	125.000	Bağda salkım güvesi (<i>Lobesia botrana</i>)	14
Biyolojik Mücadele Araştırma Enstitüsü	<i>Trichogramma evanescens</i> (Parazitoit)	7.500.000	7.500.000	Ar- Ge ve Doğanın desteklenmesi amacıyla yapılan salımı	
	<i>Trissolcus semistriatus</i> (Parazitoit)	1.115.890	712.120	Süne (<i>Eurygaster</i> spp.)	710
	<i>Anagyrus psedococci</i> (Parazitoit)	5.000		Yan etki denemesinde Turuncgil unlubiti'nin	
	<i>Chilocorus bipustulatus</i> (predatör)	5.000		Yan etki denemesinde Turuncgil de Kırmızı kabuklubite	
	<i>Amblyseius swirskii</i>	5.000		Yan etki denemesinde Turuncgil de Kırmızı örümceğine	
TOPLAM :		15.430.890	12.087.120		10.724

2017 Yılında Üretilerek Turunçgil Bahçesinde Ekosistemi sağlamak için Ar Ge amaçlı Salımı Yapılan Biyolojik Mücadele Etmenlerine Ait Bazı Bilgiler tabloda verilmiştir.

Tablo 55: Salımı Yapılan Biyolojik Mücadele Etmenleri

Üretim Yeri	Biyolojik Mücadele Etmeni	Üretim Miktarı	Salım Miktarı	Neye Karşı Kullanıldığı	Salım Yapılan Alan (da)
Biyolojik Mücadele Araştırma Enstitüsü-Adana	<i>Symphorobius</i> sp. (predatör)	1000	1000	Ar- Ge projesi amacıyla uygulama bahçesinde Turunçgil Unlubiti'ne karşı	5
	<i>Chrysoperla</i> sp. (predatör)	200	200	Ar- Ge projesi amacıyla uygulama bahçesinde Genel Predatör	5
	<i>Anagyrus psedococci</i> (Parazitoit)	4.000	4.000	Ar- Ge projesi amacıyla uygulama bahçesinde Turunçgil Unlubiti'ne karşı	5
	<i>Chilocorus bipustulatus</i> (predatör)	1.770	1.770	Ar- Ge projesi amacıyla uygulama bahçesinde Turunçgil de Kırmızı kabuklubite karşı	5
	<i>Rhyzobius lophantae</i> (predatör)	1100	1100	Ar-Ge projesi amacıyla uygulama bahçesinde Turunçgil de Kırmızı kabuklubite karşı	5
	<i>Cryptolaemus montrouzieri</i> (predatör)	200	200	Ar- Ge projesi amacıyla uygulama bahçesinde Turunçgil Unlubiti'ne karşı	5
	<i>Leptomastix dactylopii</i>	2300	2300	Ar- Ge projesi amacıyla uygulama bahçesinde Turunçgil Unlubiti'ne karşı	5
TOPLAM :		10.570	10.570		35

d) Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi

Adana'da Biyolojik Mücadele Araştırma Enstitüsü bünyesinde 35 m²'lik 2 laboratuvar, 15m²'lik 18 adet, 55 m²'lik 11 adet, 115 m²'lik 4 adet iklim odası, ofisler, soyunma odaları olmak üzere toplam 2300 m²'den oluşan "Biyolojik Mücadele Araştırma Merkezi" 2017 yılında hizmete açılmıştır.

İzmir'de Bornova Zirai Mücadele Araştırma Enstitüsü bünyesinde "Biyoteknik Mücadele ve Pestisit Uygulama Teknikleri Merkezi"nin 2018 yılı sonuna kadar hizmete açılması planlanmaktadır.

Ankara Zirai Mücadele Merkez Araştırma Enstitüsü bünyesinde kurulması onaylanan Bitki Sağlığı Araştırmaları Merkez Laboratuvarı Projesi'nin 2018 yılında ihale edilmesi planlanmaktadır.

4) Hayvancılık ve Su Ürünleri Araştırmaları

a) Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi

- Eskişehir Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü bünyesinde "Damızlık Etçi Tavuk Geliştirme Merkezi" kurulma çalışmaları devam etmektedir.

- Balıkesir’de Koyunculuk Araştırma Enstitüsü bünyesinde “Küçükbaş Hayvancılıkta İleri Biyoteknoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi” kurulması çalışmaları tamamlanmış olup, resmi açılışı beklenmektedir.
- Ankara Lalahan’da bulunan Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi’nin kurumsal kapasitesinin artırılması amacıyla “Uluslararası Hayvancılık Araştırma Eğitim Merkezi” kurulması çalışmaları başlatılmıştır.
- Trabzon’da Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü bünyesinde “Türkiye Su Ürünleri Gen Bankası ve Biyoteknoloji Merkezi”nin 2018 yılında faaliyete geçirilmesi hedeflenmektedir.
- Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü’nün Antalya Beymelek’te bulunan birimi Su Ürünleri İleri Araştırma ve Geliştirme Merkezi olarak yeniden organize edilerek yeni balık türlerinin kültürü alanında kapalı devre sistemler ile Ege ve Akdeniz’de balıkçılık araştırmalarının yapılmasına yönelik alt yapı oluşturulacaktır.
- Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü bünyesinde Isparta, Eğirdir’de kurulacak olan “Limnolojik Araştırmalar Merkezi” ihalesi tamamlanmış, inşaat çalışmaları devam etmektedir.
- 2017 yılında Kalkınma Bakanlığı tarafından onaylanan yatırım projesi kapsamında Karadeniz’de stok çalışmaları yapılmak üzere Karadenizde Balık Stokları Yönetimi Projesi başlatılmıştır.

b) Anadolu Alacası Geliştirme Projesi

Embriyo Transfer Çalışmaları

- 2017 yılında 89 adet taze, 24 adet dondurulmuş toplamda 113 adet embriyo transferi yapılmış olup, 32 baş buzağının doğumu gerçekleşmiştir.
- Projede kullanılacak donör ve dondurulmuş sperma üretiminde aday boğa temini amacıyla sürüde taze embriyo transferi çalışmalarına devam edilmiştir.
- Dondurulmuş sığır embriyosu üretimi için embriyo dondurma ön çalışmaları yapılmış olup Etilen glikolde makinada yavaş dondurma yöntemi ile 65 adet embriyo dondurulmuştur.
- Embriyo ve ovum üretim merkezlerinin çalışma usul ve esasları talimatı doğrultusunda sığır teknik ve sağlık şartları tamamlanan 13 baş donör için embriyo üretim izni başvurusu yapılmıştır.
- Aday boğa işletmesine ari işletme belgesi alınmıştır. İşletmede 30 baş aday boğa mevcuttur.
- Dondurulan embriyoların transferi sonrası elde edilen gebeliklerden işletmemizde ilk buzağı doğumu gerçekleşmiştir.

Hayvan Sağlığı Çalışmaları

- Sürüde periyodik (3-6 aylık dönemler) olarak hastalık (IBR, BVD, BT, BL, Tuberkulosis, Leptospirosis, Brucellosis) taraması ve aşılama yapılmıştır.
- Dört aylık periyotlarda ŞAP aşısı yapılmıştır.
- LSD hastalığına karşı koruma amaçlı sığır ÇİÇEK aşısı uygulaması yapılmıştır.
- Sürü içerisinde gerekli yapay tohumlamalar yapılmıştır.
- Gebelikler takip edilmiştir.
- Proje kapsamındaki hayvanlarla ilgili tüm bilgiler (Kimlik, Gelişim, Hastalık, Kızgınlık, Aşım, Doğum, Laktasyon Ve Operasyon Kayıtları) ile proje kapsamındaki embriyo

transferi çalışmaları bilgisayar ortamında kayıt altına alınmakta ve sistematik olarak takip edilmektedir.

c) Hayvansal Üretim Araştırmaları Projesi

- Karacabey Merinosu toplam sürü mevcudu 2017 yılında 606 baş elit ve 306 baş taban sürü olmak üzere toplam (912 baş dişi ve 41 baş erkek) 953 baştır, ayrıca 1100 baş kuzu doğumu gerçekleşmiştir. Proje sürü mevcudundan 2017 yılında 660 baş erkek ve dişi toklu ile Damızlık seçimi yapılmıştır.
- Anadolu Merinosunun toplam sürü mevcudu 300 baş elit ve 500 taban sürü olmak üzere (800 baş dişi ve 59 baş erkek) 859 baştır, ayrıca 960 baş kuzu doğumu gerçekleşmiştir. Proje sürü mevcudundan 2017 yılında 300 baş satışı gerçekleştirmek üzere ve 250 baş enstitü ihtiyacını karşılamak üzere toplam 550 baş erkek ve dişi toklu ile Damızlık seçimi yapılmıştır.
- Halk Elinde Küçükbaş Hayvan Islahı Ülkesel Projesi kapsamında 2017 yılında 60 ilde, 178 alt proje yürütülmüş olup, 7.350 yetiştirici elinde yaklaşık 1.200.000 baş hayvanda verim kaydı alınmış ve yetiştiricilere yaklaşık 70 Milyon TL destekleme ödemesi yapılmıştır.
- Mandaların Islahı ile mandacılıktan elde edilen gelirin artırılması, üstün damızlık manda boğası yetiştirilmesi amacı ile yürütülen Halk Elinde Anadolu Mandasının Islahı Projesi kapsamında 2017 yılında 18 ilde, 3.361 manda yetiştiricisine ait verim kaydı alınmış 28.473 manda ve 7.350 baş damızlığa seçilmek üzere ayrılan manda yavrusu için, yetiştiricilere yaklaşık 25,7 Milyon TL destekleme ödemesi yapılmıştır.

d) Evcil Hayvan Genetik Kaynaklarının Korunması ve Tescil Çalışmaları

- Enstitüde Koruma kapsamında; 4 sığır, 4 koyun, 1 keçi, 2 tavuk ve 1 arı ırkı ile 2 ipekböceği hattı koruma altına alınmıştır ve tanımlama çalışmaları sürdürülmektedir.
- Halk Elinde Koruma çalışmaları kapsamında; sığır, manda, koyun, keçi ve arı türlerinde toplam 21 ırkta, 11.681 baş hayvan ile 9.629 arı kolonisi 25 ilde 610 yetiştirici elinde korumaya alınmıştır. Bu amaçla 4.222.460 TL destekleme ödemesi yapılmıştır.
- Gen Bankasında Koruma çalışmaları kapsamında; Lalahan HMAE ve TÜBİTAK-MAM GMBE de olmak üzere iki adet gen bankası oluşturulmuştur. 17 küçükbaş, 7 büyükbaş, 5 at ve 2 tavuk ırkına ait DNA, hücre, doku, embriyo ve sperma dondurularak muhafaza altına alınmış ve moleküler düzeyde ön tanımlamalar yapılmıştır.

e) Türkiye Patentli Büyük Ebeveyn ve Ebeveyn Geliştirme Projesi

Yumurtacı Damızlık Geliştirme Projesi

Islah çalışmaları sonunda geliştirilerek Atabey, Atak, Atak-S ismi verilen yerli yumurtacı damızlıkların enstitüdeki sayısı artırılarak, sektöre sunulan yerli yumurtacı ebeveyn ve hibrit miktarının artırılması ve hibritlerin kullanımının yaygınlaştırılması sağlanmıştır.

Bu kapsamda;

- Horoz kümesinin yemlik ve suluk hattı yenilendi.
- Damızlık kümes yemlik, suluk, folluklar ve havalandırma sistemi yenilenip faaliyete geçirilerek Enstitünün damızlık üretim kapasitesi artırıldı.

- Enstitümüzün yumurta satış birimine yumurta tasnifi ile ilgili makine alındı.
- 1.103.598 adet damızlık yumurta üretimi yapılmış, 60.404 adedi kuluçkahane ruhsatı olan işletmelere satılmış, kalanı kendi kuluçkahanemizde civciv üretiminde kullanılmıştır.
- 306.945 adet civciv üretimi yapılmış, bunun 44.410 adedi kendi sürümüzü oluşturmak üzere Araştırma Enstitüsünde kalmış, 112.642 adet ebeveyn civciv satışı yapılmış, geri kalanı ticari işletmelere satılmıştır.
- 4.373.508 adet Yemeklik yumurta üretimi gerçekleşmiştir.
- Projenin, süreklilik arz eden ıslah çalışmalarına devam edilmiştir.

Etçi Damızlık Geliştirme Projesi

Eskişehir Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsünde yürütülen proje ile yurt içinde kendi etçi ebeveynlerimizi elde etmek suretiyle dışa bağımlılığın sakıncalarından kurtulup, yabancı hibritlerle rekabet edebilecek daha ucuza yerli hibritler piyasaya sunulmuş olacaktır. Proje kapsamında,

- Piyasaya verilecek damızlık ebeveyn materyalinin üretimi için mevcut test kümesleri, damızlık kümes olarak revize edildi.
- 1 Adet Pick-up ve 1 adet civciv taşıma kamyonu alınması.
- Kuluçkahanenin bir takım eksikleri giderildi.
- İlave yol ve saha betonları imalatları yapıldı.
- Doğalgaz ek depolama tesisi kurularak gaz alımı yapıldı.
- Islah çalışmalarının niteliğinin artırılması için yer tipi bireysel horoz kafesi (600 hayvan kapasiteli)
- İşletmenin kesin kabulü yapıldı.
- İşçi hijyen binası ihalesi yapıldı, inşaat devam ediyor. (12 duşluk x 3 kişi =36 kişi kapasiteli)
- 740 m2 alana sahip depo ve atölye binasının ihalesi yapıldı, inşaat devam ediyor.
- İnsan hijyen kabini alındı.
- Çamaşırhane yapıldı ve sanayi tipi 2 adet yıkama, 2 adet kurutma makinası alımı yapıldı.
- İşletme içi malzeme transferi amacıyla römorklu bahçe tipi traktör alımı yapıldı.
- Ocak 2018 itibariyle özel sektöre damızlık civciv verilmeye başlandı.
- İdari bina, ebeveyn ve damızlık kümesler, kuluçkahane, laboratuvarlar ve atölyeler yapılmıştır.
- Laboratuvarda kullanılacak alet ve ekipmanlar satın alınmıştır.
- Yurt dışından hayvan materyali getirilmiş ve melezleme çalışmalarına başlanmıştır.
- Anadolu T adını verdiğimiz ilk yerli etçi damızlığımızı elde edilmiştir.
- Projedeki değerli hatların yedeklemesi için Tokat ve Konya'da yedekleme ünitelerinin kurulma iş ve işlemleri başlatılmış ve gerekli bütçeler ayrılmıştır.

Arı ve İpek Böceği Alt Yapı Geliştirme Projesi

Kurulacak olan tesis ile ilgili inşaat çalışmaları için hazırlıklar devam etmektedir. Makine teçhizat alımı için firmalarla görüşmeler yapılmakta ve kurulacak olan tesis ile ilgili inşaat çalışmaları için hazırlıklar devam etmektedir. Dut bahçesinde tutmayan fideler yerine yenilerinin alımı yapıp dikildi ve kurulacak olan tesis ile ilgili inşaat çalışmaları için hazırlıklar

devam etmekte, makine teçhizat alımı için firmalarla görüşmeler yapılmaktadır. Kurulacak olan tesis ile ilgili inşaat çalışmaları için ihale 31 Mayıs 2017 de sonuçlanmış ve makine teçhizat alımı için firmalarla görüşmeler devam etmektedir. Eylül ayında Kalkınma Bakanlığında inceleme yapmak üzere heyet gelmiş ve yapılacak alanlarla ilgili görüşülmüş ayrıca makine teçhizat alımı için firmalarla görüşmeler devam etmektedir. Kurulacak olan laboratuvarlarla ilgili makine için Bursa Kozabirlik'te inceleme yapıldı. Bursa da makineleri yapabilecek firmalarla görüşüldü. Aralık ayında ipek böceğinin yapılacağı binanın inşaat çalışmalarına başlandı.

f) Su Ürünleri Araştırma Kapasitesinin Desteklenmesi Projesi

Tarımın alt sektörü olan su ürünleri, GSMH'ya 2 milyar dolar katkı yapan önemli bir sektör konumundadır. Kırsal alanda yaratılan istihdam dışında önemli bir gıda kaynağı olması, ihracat yapan bir sektör konumunda bulunması önemini arttırmaktadır. Halen biri merkez enstitü olmak üzere Trabzon, Antalya Eğirdir ve Elazığ'da dört adet su ürünleri araştırma enstitüsü; balıkçılık yönetimi, su ürünleri yetiştiriciliği ile çevre ve kaynak yönetimi konusunda araştırmalar yürütülmektedir.

2017 yılı içinde, Balıkçılık Yönetimi Programı kapsamında 17 adet, Su Ürünleri Islah ve Yetiştiriciliği Programı kapsamında 14 adet, Su Ürünleri Genetik Kaynakları Programı kapsamında 4 adet, Kaynak Yönetimi ve Çevre programı kapsamında 7 adet, olmak üzere toplam 38 adet proje devam etmektedir. 2017 yılında 4 adet proje sonuçlanmıştır.

"Su Ürünleri Islah ve Yetiştiriciliği" programı kapsamında ticari değeri yüksek yeni türlerin üretimi ve ıslah hatları oluşturulmasını sağlamak amaçlanmıştır. Bu kapsamında Granyöz, Deniz Alabalığı, Fangri, Minekop, Sinagrit ve Sivri Burun Karagöz türleri yetiştiriciliğinde başarı sağlanmış olup bu türlerin özel sektörce yaygın üretimi başlatılmıştır. Halen mersin balığı türleri, kerevit, kefal, kırlangıç balığı, yağ balığı türlerinde 5 adet alt proje de yürütülmeye devam etmektedir. 2017 yılında doktor balıkları (Garra rufa ve C. macrostomus) kültüre alınması çalışmaları tamamlanmış ve tür tescil edilmiştir. Tatlısu kefali, Yılan balığı türlerinin biyoekolojisi ve kültürü konusunda iki yeni alt proje teklif edilmiştir. Moleküler destekli çalışmalarla soğukta hızlı büyüyen pullu sazan (Cyprinus carpio) ıslahı ve balıklandırmanın sazan türüne genetik etkisi konusunda araştırmalar başlatılmıştır. Ticari üretimi yapılan türlerde ve yeni kültür çalışması yapılan türlerin besleme özelliklerinin belirlenmesi ve türe özgü yem rasyonu oluşturması için bir dizi çalışma yürütülmüştür. Yoğun balık yetiştiriciliği yapılan bölgelerde çevreye etkinin belirlenmesi ve taşıma kapasiteleri konusunda farklı dönemlerde izleme çalışmaları yapılmıştır. Su ürünleri yetiştiriciliğinin çevresel etkilerinin azaltılmasına katkıda bulunmayı amaçlayan bu projelerde atık üretiminin azaltılması ve katı atıkların arıtılması üzerine bazı denemeler yürütülmüştür.

"Balıkçılık Yönetimi" programında deniz ve içsularda yapılan balıkçılık yönetimi, stok çalışmaları ve çevresel izleme konularında alt proje çalışmaları yürütülmüştür. Gırgır avcılığıyla yakalanan pelajik türlerin (Hamsi, çaça, istavrit, palamut, lüfer/çinekop) temel populasyon parametreleri (boy-frekans dağılımı, boy-ağırlık-cinsiyet-yaş vb.) ve karaya çıkarılan avın özellikleri (birim av gücü, avcılık hareketleri, avın dağılımı, göç vb.) ile balıkçı filosuna ait özellikleri uzun süreli veri seti oluşturulmuştur. Batı Karadeniz'deki dip (Demersal) balık stoklarının tahmini çalışması 2017 yılında tamamlanmış, güdümlü bir proje çalışması ile bu araştırmalar sürekli izleme projesine dönüştürülmüştür. Batı Karadeniz'deki demersal balık stokları rutin izleme projesi olarak devam etmektedir. Antalya, Bandırma ve Saroz Körfezlerinde İhtio plankton Bolluk ve Dağılımının Araştırılması çalışmaları sonuçlandırılmıştır.

"Su Ürünleri Genetik Kaynakları" programında 5 alt proje yürütülmüş, Mersin Balıkları, Anadolu kereviti, İnci Kefali, Karadeniz Alabalığı genetik özellikleri konusunda çalışmalar tamamlanmıştır. İnci kefali türü 2017 yılında tescil edilmiştir. Nesli tükenmekte olan türlerin

genetik özelliklerinin korumasında ve üretilmesinde karyoprezervasyon tekniğinin kullanımı amacıyla balıkların sperm örnekleri uzun süreli dondurulmuş, geri çözünmede dölleme oranları belirlenmiştir. Balık türlerinin doğal ortamda tür ve yoğunluk tespiti konusunda yeni bir teknik olarak DNA ile stok tespiti konulu proje başlatılmıştır. Halen ticari değeri olan su ürünleri türlerinden hamsi, inci kefali, tıbbi sülük, doktor balıkları Bakanlığımız adına tescil edilmiştir.

“Kaynak Yönetimi ve Çevre” programında denizlerimiz ve iç sularda stok çalışmalarının izleme projeleri ile kirlilik çalışmaları ilgili faaliyetler uzun soluklu çalışmalar olduğu için devam etmektedir. Deniz ve iç sularımızdaki stok çalışmalarının bir çoğu tamamlanmış olup su kirliliğinin balıkların genetiği üzerine etkisi izlenmesi için çalışmalar başlatılmıştır.

“Su Ürünleri Teknoloji” programında göllerde su kalitesinin gerçek zamanlı izlenmesi amacıyla yeni sensör denemeleri yürütülmüştür. Su ürünlerinde barkod/karekod uygulamaları ile çevresel parametrelerin uydu üzerinden izlenmesine yönelik yeni teknik uygulamalar konusunda proje teklifi sunulmuştur.

2017 Yılında Başlatılan GÜdümlü Projeler: Bakanlığımızın diğer icracı Genel Müdürlüklerinin talebi üzerine sektörde acil çözüm gerektiren konularda bir dizi güdümlü proje başlatılmıştır. Bu kapsamda Van Gölü ve diğer iç sularda balık avcılığının ortak metodoloji ile izlenmesi, balıklandırmalarda yerel türlerin kullanımı, denizlerde ağ kafes yetiştiricilik alanlarının tespit edilmesi konularında projeler başlatılmıştır.

Su Ürünleri Genetik Veri Tabanı Oluşturulması Trabzon’da kurulan Ulusal Su Ürünleri Gen Bankası 2018 yılında tam olarak faaliyete geçecektir. Güdümlü olarak başlatılacak bu proje ile ilk etapta ticari değeri yüksek olan ve nesli tehlike altında olan türler için gen bankasına materyal temini sağlanacaktır. 4 enstitü işbirliğinde ülkesel düzeyde çalışma yürütülmesi planlanmıştır.

Çift Kabuklu Yumuşakça Üretim Alanlarında İzleme Programının Revizyonu ve Kapasite Artırma Projesi: Avrupa Birliği tarafında çift kabuklu yumuşakça üretim alanları ve ilişkili su toplama havzaları ile kıyı sularının sağlık sörveyleri yapılmadığı öne sürülerek ihracat yasağı getirilmiştir. Proje ile çift kabuklu yumuşakça yetiştiricilik alanlarında izleme programıyla toplanan veri setinin Sağlık Sörvey Raporları ile Toksik Alg ve Toksin Durum Raporlarına dönüştürülmesi ve raporlama formatının/altyapısının geliştirilmesi, izleme programının ve izleme personelinin altyapı ve teknik kapasitesinin iyileştirilmesi amaçlanmaktadır. 2017 yılında başlatılan proje ile çift kabuklu yumuşakça üretim alanlarında yürütülen izleme programındaki eksiklikler giderilmiş olacaktır.

Su Ürünleri Konusunda Uluslararası Projeler: COFASP (Cooperation in Fisheries, Aquaculture and Seafood Processing) akronimi ile sunulan ve 2013-2017 döneminde yürütülecek AB projesinde 3 alt projemiz desteklenmektedir. 16 ülkeden 27 araştırma kuruluşunun ve ülkemizden TAGEM’in dahil olduğu COFASP projesinde araştırma kuruluşları arasında işbirliğini geliştirmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda enstitülerimizin dahil olduğu projeler 2017 yılında devam etmiştir.

TAGEM Su Ürünleri Araştırmaları koordinatörlüğü tarafından AB Katılım öncesi fonlara (IPA) sunulan “Balıkçılık Faaliyetlerinde Stok Değerlendirmenin Uygulanması” başlıklı proje kabul edilerek 2017 yılında başlatılmıştır. 6.290.000 Euro bütçeli bu proje ile teknik yardım bileşeninde elde edilen veriler ve eğitimler sonucunda Türkiye denizlerin de balık stoklarının tespitine yönelik cihazlar yerleştirilecektir. Bu cihazlardan gelen bilgiler ışığında Genel Müdürlüğümüz Bünyesinde UBSİBİM (Ulusal Balık Stoklarının İzleme Merkezi) oluşturulacak, burada çevrimiçi olarak denizlerimize kurulacak sistemlerden veri akışı sağlanacaktır.

Ulusal Su Ürünleri Gen Bankası Projesi: Su Ürünleri konusunda tescil ve koruma çalışmalarının yürütülebileceği modern ve uluslararası seviyede bir merkez görevi yapacak olan “Türkiye Su Ürünleri Gen Bankası ve Biyoteknoloji Merkezi” Trabzon’da kurulmaktadır. Deniz ve iç sularda bulunan balık ve diğer su ürünleri türleri bu merkezde in vivo /in vitro olarak muhafaza edilecek, ticari özellikte olanlar üretime kazandırılacaktır. Proje, Gen Bankası ve Balık Müzesi olarak 2 ana bölümden oluşmaktadır. Gen Bankası kısmının kaba inşaatı tamamlanmak üzeredir.

g) Su Ürünleri İleri Araştırma ve Geliştirme Merkezi Projesi

Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü’nün Antalya Beymelek’te bulunan birimi yeniden organize edilerek yeni balık türlerinin kültürü alanında kapalı devre sistemler ile Ege ve Akdeniz’de balıkçılık araştırmalarının yapılmasına yönelik alt yapı oluşturulacaktır. Kapalı devre sistemler ile farklı su özellikleri sağlanarak, Trabzon’da kurulan Gen Bankası ile bağlantılı olarak Akdeniz’e ait türlerin canlı muhafazası (in situ) yine bu tesislerde gerçekleştirilecektir. 2016 Yılında başlamış olan proje SİT alanında kurulması nedeniyle gerekli izinler alınmış, etüt – projesi yapılmış olup, ihale aşamasına gelinmiştir.

Limnolojik Araştırmalar Merkezi Projesi: İçsularda Ar-Ge faaliyetleri ile ilgili yeni eğilimlere uygun olarak bir limnoloji ve biyoteknoloji araştırma merkezine dönüştürülmesi amacıyla Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü bünyesinde Isparta, Eğirdir’de 4.300 m2 kapalı alanda kurulacak olan merkez başlatılmıştır. Laboratuvarlar ve uygulama-deneme alanları oluşturularak ülkemizde iç sularda ve göllerde limnolojik araştırmalar yürütülecektir. Göllerimizde ve iç sularda endemik balık türlerinin in vivo ve in vitro olarak korunması için Bakanlığımız Ulusal Su Ürünleri Gen Bankası ile uyumlu olarak alt yapı oluşturulacaktır.

Karadenizde Balık Stokları Yönetimi Projesi : Kalkınma Bakanlığı desteğinde 2017 yılında başlatılmıştır. Ülkemizde stok izleme çalışmaları için uzun süreli veri seti eksikliği bulunmaktadır. Türkiye Denizlerindeki araştırmaların izleme programlarına dönüştürülmesi ancak Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’nın bünyesinde yapılmasıyla mümkündür. TÜBİTAK KAMAG desteğiyle başlatılan pelajik avcılığın izlenmesi çalışmalarının devamlılığı sağlanacak, bu konuda gerekli teknik ve bilimsel altyapının geliştirilecek, bugüne kadar toplanan verilerin Bakanlık bünyesinde bir veri tabanında toplanmasına olanak sağlayacak altyapı ile yeni yönetim modeli oluşturulacak, ayrıca Bakanlığın Karadeniz’de balıkçılık sörvey verilerini tek başına toplayabilmek için ihtiyaç duyduğu araştırma gemisine kavuşturulması hedeflenmektedir.

5) Tarım Ekonomisi Araştırmaları

a) Tarım Ekonomisi Araştırmaları ve Ürün Raporları

Tarım Ekonomisi alanında enstitülerimizden gelen proje başvuruları program değerlendirme toplantıları ve sonrasında yapılan Araştırma Yönetim Komitesi toplantısı sonucuna göre değerlendirmeye alınmakta ve desteklenecek projeler belirlenmektedir. Söz konusu proje başvurularının alınmasında Bakanlığımız Genel Müdürlüklerinin görüşleri de dikkate alınarak oluşturulan öncelikler esas alınmaktadır.

Bu kapsamda 2017 yılı içerisinde 10 adet TAGEM projesi değerlendirmeye alınmış ve 8 adedinin desteklenmesine karar verilmiştir. 2017 yılı içerisinde, kabul edilen 6 adet güdümlü proje ile birlikte toplam 31 adet tarım ekonomisi araştırma projesi yürütülmüş olup devam eden projelerden 12 tanesi ise sonuçlanmıştır. Sonuçlanan proje çıktılarının uygulamaya aktarılması ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.

2017 yılı içerisinde, Ülkemiz tarım politikalarının belirlenmesi ve uygulanması kapsamında alt sektörlerin mevcut durumunu ve gelecek eğilimlerini belirlemek ve alt sektörler bazında karar vericiler için alternatif politika önerileri geliştirmek amacıyla 5 (Süt, Kanatlı Hayvancılık,

Tohumculuk, Gübre, Mekanizasyon) alt sektöre ilişkin “Sektör Politika Belgeleri” oluşturulmuştur ve sektör paydaşlarının katkılarının alınmasının ardından makama sunulacaktır.

Ayrıca ülkemiz açısından stratejik öneme sahip 25 üründe (buğday, arpa, mısır, pamuk, ayçiçeği, soya, nohut, mercimek, kuru fasulye, kayısı, limon, portakal, incir, fındık, üzüm, şekerpancarı, patates, domates, zeytinyağı, çeltik, çay, kırmızı et, tavuk eti, süt, su ürünleri) ürün raporları hazırlanmıştır.

b) Ar-Ge Destek Programı Projeleri Çalışmaları

Sekretarya hizmetleri tarafımızdan yürütülen Bakanlık Ar-Ge Destek Programı kapsamında 2017 yılı içerisinde 12. proje çağrısına çıkmıştır. Programa 118 yeni proje teklifi gelmiş olup Sekretarya, Daire Başkanlığı, Uzman ve Değerlendirme Kurulu tarafından uygun görülen 19 proje ile sözleşme yapılmıştır. Program kapsamında önceki yıllarda kabul edilmiş projelerden 2017 yılı içerisinde 50 proje sonuçlanmıştır. Hali hazırda ise 134 proje devam etmektedir.

Bakanlık Ar-Ge Destek Programı kapsamında desteklenen projelerden tarım ekonomisi konularındaki projelerin gelişme ile sonuç raporlarının değerlendirilmesi yapılmış, yerinde izleme faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Program kapsamında 2017 yılında tarım ekonomisi konularında halen 1 proje devam etmektedir. Bakanlık Ar-Ge Destek Programı projelerine 2017 yılında 9,1 milyon TL destekleme ödemesi yapılmıştır.

c) İç Kaynaklı Projeler

Projelerin elektronik olarak yönetilmesi için Proje Takip Sistemi kurulmuştur ve Enstitü Projeleri müracaatları bu sistem üzerinden alınmıştır. Böylece proje arşivi elektronik olarak oluşturulmuş olup projelerin takibi bu sistem üzerinden yapılmaktadır. Böylece benzer projelerin tekrar yapılması engellenmiş ve kaynak israfı önlenmiştir.

TÜBİTAK Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı (1007 programı) kapsamında Bakanlığımızın ihtiyaç analiz dokümanının oluşturulması çalışmaları ve projelerinin Sekretarya hizmetleri yapılmaktadır. Program kapsamında 89,7 milyon TL bütçeli toplam 40 proje yürütülmektedir. Bu projelerin 36’sı sonuçlanmıştır. 4 proje ise devam etmektedir.

Ayrıca Bakanlığımızın Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) Sekretarya hizmetleri de yürütülmektedir.

d) Dış Kaynaklı Projeler

Genel Müdürlüğümüzün uluslararası düzeyde üyeliği ve işbirliği bulunan kuruluşlar ve katılım sağladığı programlar (DTÖ, OECD, CGIAR ve alt kuruluşları, FAO, SCAR, G20, D8, EİT, IFAD, İİT, MAYZEM, AARINENA, AMIS/MED-AMIN, ISEDAK, Horizon2020)1 koordinatörlüğümüzce takip ve koordine edilmektedir.

Uluslararası Kuruluşlar ile ilgili olarak Genel Müdürlüğümüzün diğer Teknik Daireleriyle işbirliği yapılmaktadır.

CGIAR Batı Asya ve Kuzey Afrika (WANA) Bölge Temsilciliği Süreci

Uluslararası Tarımsal Araştırmalar Danışma Grubu olarak bilinen CGIAR, informal bir kamu-özel sektör ağı olup uluslararası tarımsal araştırmanın yaygınlaştırılması ve gelişmekte olan ülkelerde tarımsal gelişmenin desteklenmesini amaçlamaktadır. Üye ülke ve kuruluşların katkıları ile bütçesini oluşturan CGIAR bu amaçla yılda yaklaşık 1 milyar Dolar AR-GE faaliyetlerine harcamaktadır.

Söz konusu yönetsel yeniden yapılanma kapsamında, bölgesel dengenin sağlanması

açısından 5 bölge belirlenmiş ve Türkiye'nin de içinde bulunduğu Batı Asya ve Kuzey Afrika bölgesi üye ülkeleri (Mısır, İran, Lübnan, Libya, Fas, Suriye ve Türkiye) arasında 2016 Haziran ayında Dünya Bankası moderatörlüğünde yapılan müzakereler neticesinde bölgenin iki sene süre ile Türkiye tarafından temsil edilmesine karar verilmiştir.

Ülkemiz ve Batı Asya-Kuzey Afrika bölgesini, CGIAR'ın en üst yönetim organı olan Sistem konseyinde Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürü Dr. Nevzat BİRİŞİK temsil etmekte olup, CGIAR Sistem Konseyi bünyesinde yürütülen çalışmalar ayrıca Daire Başkanlığımız altında 2016 yılında kurulan Uluslararası İlişkiler ve Projeler Çalışma Grubu tarafından takip edilmektedir.

Ülkemizin CGIAR Batı Asya ve Kuzey Afrika Bölge Temsilciliği kapsamında hayata geçirilmesi planlanan dane baklagiller ve kurak alan tahılları inisiyatifinin bölge ülkeleri ile paylaşılması ve projeye altyapı oluşturulması amacıyla 13-14 Eylül 2017 tarihinde bir toplantı ICARDA ev sahipliğinde Beyrut, Lübnan'da gerçekleştirilmiştir.

Toplantıya, Türkiye, İran, Mısır, Etiyopya, Fas, Sudan ve Lübnan tarımsal araştırma kuruluşlarının üst düzey temsilciler katılım sağlamıştır. Beyrut toplantısını takip eden süreçte, katılımcı üyelerin ortak çalışmaları ile oluşturulan kavram notu ve inisiyatifin esas amaçlarını kısaca açıklayan bir sunum 10-11 Kasım 2017 tarihinde Kolombiya'da gerçekleştirilen 5. Sistem Konseyinde Toplantısında, konsey üye ülkeleri ile paylaşılmıştır. Proje teklifinin hazırlanması çalışmaları Tarla Bitkileri Araştırmaları Dairesi ile işbirliğinde yürütülmekte olup, ayrıca söz konusu projenin CGIAR bütçesinden fonlanarak hayata geçirilmesinin sağlanması amacıyla çalışmalar devam etmektedir.

CGIAR Enstitüleri ile İşbirliğinin İlerletilmesi

CGIAR'a bağlı Araştırma Merkezleri ile ülkemiz arasında işbirliğini arttırmak arzusu ile 2016 yılının başında çalışmalar başlatılmıştır. Bu minvalde, ülkemiz ile CGIAR'a bağlı 15 Araştırma Merkezi arasında kapsamlı işbirliğine olanak tanınması, ayrıca ülkemizde halihazırda yerleşik Merkezlerin ofisleri ile işbirliğinin derinleştirilmesini sağlamak amacıyla gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde, CGIAR Ofisi tarafından bir Ev Sahibi Ülke Anlaşması (Host Country Agreement) taslak metni hazırlanmış olup, söz konusu metne son şeklinin verilmesi amacıyla çalışmalar devam etmektedir.

CGIAR Ev Sahibi Ülke Anlaşması çalışmaları ile eş zamanlı olarak, özellikle Genel Müdürlüğümüz bünyesinde kapasite geliştirme çalışmalarına hız vermek amacıyla, yine CGIAR enstitülerinden biri olan ve ABD/Washington DC' de yerleşik Uluslararası Gıda Politikaları Araştırma Enstitüsü (IFPRI) ile ortak diyaloglara başlanmış ve bu kapsamda IFPRI'den bir uzman Genel Müdürlüğümüzü ziyaret etmiştir. Açlık ve yoksulluğun ortadan kaldırılması amacıyla araştırma temelli politika çözümleri üzerine uzmanlaşan IFPRI enstitüsü ile Bakanlığımız nezdinde kapasite geliştirme faaliyetleri yürütülmesinin yanı sıra özellikle sürdürülebilir gıda üretimi ve piyasaların güçlendirilmesi ile ticaretin iyileştirilmesine yönelik işbirliği amaçlanmaktadır. Taraflar arasında gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde ikili işbirliğine olanak tanıyacak bir iyi niyet anlaşmasının imzalanması hususunda mutabık kalınmıştır. Söz konusu anlaşmanın imzalanması için çalışmalar devam etmekte olup, bu anlaşma ile ülkemizde bir IFPRI bölgesel ofisinin kurulmasının da önü açılacaktır.

HORIZON 2020 Programı (2014-2020)

Çerçeve Programlarının devamı niteliğinde olan H2020 Programı Avrupa'nın en büyük bütçeli AR-GE programı olmakla birlikte, bu programın altında yer alan Gıda Güvenliği, Sürdürülebilir Tarım ve Ormancılık, Denizcilik Araştırmaları, Biyoekonomi ve Biyoekonomi (SC2) Tematik Alanı Genel Müdürlüğümüzün ağırlıklı olarak projelerde yer aldığı alandır. Horizon-2020'de bugüne kadar 979.580,75 € bütçeli 11 projemiz desteklenmektedir.

MAYZEM

Milletlerarası Akdeniz Yüksek Ziraf Etütler Merkezi (MAYZEM), OECD ve Avrupa Konseyi'nin ortak girişimi ile 21 Mayıs 1962'de kurulmuştur. Akdeniz ülkeleri arasında tarım, gıda, balıkçılık ve kırsal kalkınma konularında ekonomik ve teknik anlamda bütünleyici bir eğitim sağlamak ve bu ülkelerde tarım alanında etkin kişiler arasında uluslararası işbirliği yaklaşımı tesis etmek amacıyla kurulan MAYZEM, aşağıda belirtilen dört üye ülkede yer alan bağlı Enstitüleri aracılığı ile faaliyetlerini yürütmektedir.

- Fransa-Montpellier Zirai Etütler Enstitüsü (IAMM),
- İtalya-Bari Yüksek Zirai Etütler Enstitüsü (IAMBAR) ,
- İspanya-Zaragoza Yüksek Zirai Etütler Enstitüsü (IAMZ) ,
- Yunanistan-Hanya Yüksek Zirai Etütler Enstitüsü (IAMC) i.

MAYZEM, stratejik politikasının yeniden belirlenmesi sürecinde, MAYZEM 2025 Stratejik Gündemi ve söz konusu Gündemde yer alan öncelikleri temel alarak "MAYZEM 2025 Akdeniz Eylem Planı (CAPMED 2025)"i oluşturmuştur. CAPMED 2025 kapsamında yer alan 5 Bölgesel Temel Girişimden biri olan "Avrupa Komşuluk Politikasına somut bir katkı sağlanması üzere MAYZEM'e Bağlı Merkezlerin Geliştirilmesi girişimi gereği MAYZEM'in bölgede kurumsal ve stratejik ilişkilerini geliştirmek ve kurumsal ağını genişletmek amacıyla "Bağlı Merkez" statüsünde organizasyonların işlev görmesi planlanmaktadır.

Bu doğrultuda; Bakanlığımız Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü'ne (TAGEM) bağlı İzmir Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi ve Şanlıurfa GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlükleri "Bağlı Merkez" olarak MAYZEM'e teklif edilmiş bulunmaktadır.

ERA-NET Projeleri Değerlendirme Toplantısı

22 Aralık 2017 tarihinde Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü (TAGEM) tarafından takip edilen Avrupa Birliği Çerçeve Programları kapsamında bir uygulama aracı olarak kullanılmakta olan ERA-NET Projeleri hakkında mevcut durum, gelişmeler, karşılaşılan sorunlar ve gelecekte yapılması planlanan çalışmalar üzerine bir toplantı düzenlenmiştir. Etkinliğe Genel Müdürlük Proje Yürütücüleri ve Araştırmacılardan oluşan 19 kişi katılım sağlamıştır.

Karadeniz Ekonomik ve İşbirliği Teşkilatı (KEİ)

Karadeniz Ekonomik ve İşbirliği Teşkilatı (KEİ) üyesi ülkelerden biri olarak Ülkemiz, 2017 yılı Ocak ayı başından itibaren 6 ay süreyle Dönem Başkanlığı görevini yürütmüş olup, 2 yıl süreyle de Tarım ve Tarımsal Sanayi Çalışma Grubu Ülke Koordinatörlüğü görevini yürütecektir. Bu kapsamda Trabzon'da "Karadenizde Balıkçılık Çalıştay: Potansiyel ve İşbirliği -Workshop on Aquaculture in the Black Sea: Potential and Opportunities" adlı bir çalıştay düzenlenmiştir. Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü tarafından desteklenen çalıştay Grand Emir Hotel'de 24-26 Ekim 2017 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Yine aynı kapsamda, "İklim Dostu Tarım ve Yenilikçi Metodolojiler -Climate Friendly Agriculture and Innovative Methodologies" Çalıştay düzenlenmiştir. Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü tarafından desteklenen çalıştay 1-3 Kasım 2017 tarihleri arasında İzmir'de bulunan Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezinde (UTAEM) gerçekleştirilmiştir. Her iki çalıştay da ilgili Daire Başkanlıkları ile işbirliği içerisinde düzenlenmiştir.

6) Toprak ve Su Kaynakları Araştırmaları

a) Tarımsal Sulama ve Arazi Islahı Araştırmaları

Ülkesel Projeler

TAGEM, X. Kalkınma Planındaki “Tarımda Su Kullanımının Etkinleştirilmesi Programı” altında 2015-2018 dönemi için “Sulamada yeni tekniklere ilişkin Ar-Ge Çalışmalarının ve yeni uygulamaların artırılması”, “Suyun Bilinçli Kullanımı İçin Tarım Üreticilerine Yönelik Eğitim ve Yayımın Artırılması”, “Destekleme politikalarının geliştirilmesinde bölgesel su kısıtı ve çevrenin korunması unsurlarının göz önüne alınması” politikaları ve uygulamalarında sorumlu ve ilgili kuruluş olarak yer almıştır. Bu kapsamda ülkesel ve bölgesel araştırma faaliyetleri ve eğitimler yapılmıştır.

Sınırlı olan su kaynaklarının tasarrufu ve verimliliğinin artırılması için geliştirilebilecek tüm yöntemlerin değerlendirilmesi amacıyla “Kısıtlı Su Koşullarında Su Tasarrufu Sağlayan Sulama Yöntemlerine Göre Bitki Sulama Programlarının Oluşturulması” ülkesel projesi yürütölmekte olup, farklı bölge ve ürünlerde “Yüzey Altı Damla Sulama Sistemleri Üzerine” araştırmalar yapılmaktadır. 2017 yılında 8 Araştırma Enstitüsünde farklı bölge ve ürünlerde 12 Araştırma Projesi bu kapsamda yürütölmektedir. Çalışılan bitkiler; mısır, soya, pamuk, şekerpancarı, bağ, elma, greyfurt, susam, zeytin. Çalışma bölgeleri; GAP, Batı Akdeniz, Ege, İç Anadolu, Orta Karadeniz, Doğu Anadolu dur.

Bu çalışmalar neticesinde elde edilen sonuçlara dayandırılarak son yıllarda uygulaması yaygınlaşmakta olan “Yüzey Altı Damla Sulama Sistemleri”, Bakanlığımızca yayınlanmakta olan 2016 – 2020 Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Bireysel Sulama Sistemlerinin Desteklenmesi tebliğ içerisinde yer almıştır.

Güdümlü Proje

Bakanlığımız koordinatörlüğünde “Türkiye’de Kullanılan Damla Sulama Sistemlerinin Teknik ve Ekonomik Performanslarının Belirlenmesi” ülkesel projesi başlatılmıştır. 2017 yılı itibariyle Türkiye’nin farklı bölgelerinde ve farklı ürün gruplarında damla sulamanın performansını belirlemek üzere arazi çalışmalarına devam edilmiştir. Proje çıktıları ile Türkiye’de devlet tarafından etkin su kullanımını özendirmek için verilen karşılıksız kredi olanaklarının da desteğiyle artan oranda kullanım alanı bulan damla sulama sistemlerinin performansı ortaya konulacaktır. Damla sulama sistemlerinin performansları değerlendirilirken, sudan en etkin biçimde yararlanmanın yolları saptanacaktır. Elde edilen sonuçlar, proje etkinliklerinin iyileştirilmesi ve yönetim kademelerine geleceğe yönelik planlama, programlama ve karar verme yönünden yardımcı olunmasında kullanılacaktır. Proje ile Türkiye’de kurulmuş damla sulama sistemlerinin, amaca ne ölçüde hizmet ettiği veya ilk proje değerlerinin uygunluğu/doğruluğu saptanmaya çalışılacaktır. Bu durum, ulusal ekonomiye ve bağlı olarak toplumsal refaha katkılar sağlarken, devlet tarafından yapılan destekleme programlarına yön verebilecektir. Sulama suyu kalitesi izleme ve değerlendirme çalışmaları ile ilgili olarak; Düşük Kaliteli ve Arıtılmış Suların Sulamada Kullanılması eylemi altında yer alan Trakya Bölgesi Su Kaynakları Kalitesinin ve Tarımsal Açıdan Kullanılabilirliğinin Belirlenmesi Projesi devam etmektedir. 2017 yılının ilk üç ayında Edirne ili yerüstü su kaynaklarının örnekleme ve analizlerine devam edilmiştir. Aynı zamanda Ocak ayı itibariyle Tekirdağ ili yeraltı ve yer üstü su örnekleme ve analizleri devam etmektedir.

Elde edilen sonuçların haritalarla gösterimi sağlanması amacıyla ArcMap programında örnekleme ve analizleri tamamlanan bölgelerin harita gösterim çalışmaları devam etmektedir.

Türkiye’de Sulanan Bitkilerin Su Tüketim Rehberi ve Sulama Teknikleri Rehberi

Havzalarının su verimlerinin ve havza su bütçesinin ortaya konulması, Tarımsal desteklerin, iklim, toprak ve topografyanın yanı sıra, mevcut su potansiyeli ve bitkilerin su tüketimini de dikkate alarak, alt havzalar düzeyinde belirlenebilmesi ve sulama projelerinin planlama, tasarım ve işletme safhalarında kullanılacak bitki su ihtiyaçlarının tespit edilebilmesi için Bitki Su Tüketim Rehberi güncellenmiştir. 255 meteoroloji istasyonu verilerinde 86 bitkinin Bitki Su Tüketimi hesaplanarak “Türkiye’de Sulanan Bitkilerin Bitki Su Tüketimi Rehberi” basılmıştır. Araştırma sonuçlarından derlenerek hazırlanan, sulama mühendisleri ve pratik uygulamalara dönük “Türkiye’de Sulanan Bitkilerin Sulama Teknikleri Rehberi” 2017 yılı içerisinde basımları yapılmıştır.

Arazi Islah Çalışmaları

Toprak ve Su Kaynakları Araştırmaları kapsamında, ülkemiz tarım arazilerinde yanlış sulamayla başlayan çoraklık veya tuzluluk sorunlarına çözüm aramak, yüksek taban suyu soruna sahip tarım arazilerinin iyileştirilmesi ve tuzlulaşmanın önlenmesi için drenaj alt yapılarının hidrolik parametrelerini belirlemek ve sorunlu alanları tarım topraklarına kazandırmak üzere Ar-Ge çalışmaları yürütülmektedir.

TAGEM AR-GE Destek Programı kapsamında “Hidrolojik Dren Borularının Yüzeyaltı Drenaj Sistemlerinde Etkinliğinin Değerlendirilmesi” projesi Drenaj konusunda Türkiye’de geliştirilen tıkanmayan drenaj borusu konseptiyle bir ilke imza atmıştır. Bu kapsamda dren zarflarının etkinliğini belirlemek için, Şanlıurfa Harran Ovasında yapılan çalışma ile drenaj alanında yeni bir buluşun uygulama sonuçları ortaya konmuştur. Proje sonuçlarına göre geliştirilen zarf malzemesinin, sulanan alanlardaki drenaj sistemlerinde kum-çakıl ve sentetik materyale iyi bir seçenek olduğu sonucuna varılmıştır.

b) Strateji Belgeleri, Kalkınma ve Eylem Planları

2023 vizyonu doğrultusunda Ülkemizin kalkınma hedeflerini, strateji ve eylemlerle hayata geçirecek olan ve 2019-2023 dönemini kapsayan On Birinci Kalkınma Planı Hazırlık çalışmalarında yer alan özel ihtisas komisyonlarında yer alınmıştır. “Tarımda Toprak ve Suyun Sürdürülebilir Kullanımı Özel İhtisas Komisyonu” çalışmaları kapsamında, ülke olarak odaklanacağımız kritik önemdeki yapısal dönüşüm alanlarını ve bunlara ilişkin hedef ve stratejileri de ortaya koyacak temel politika belgesine katkı sağlanmıştır.

Ülkemizin orman ve su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi konularında milli politika ve stratejilerin geliştirilmesi için görüş ve tavsiyelerin ilgili bütün taraflarca müzakere edilmesi ve uygulama odaklı kararların alınmasını temin etmek üzere hazırlanan “2.Ormanlık ve Su Şurası-2017” Tarımsal Sulama Komisyonunda Genel Müdürlük olarak yer alınmış ve faaliyetler rapora yansıtılmıştır.

Su kaynaklarının havza ölçeğinde paylaşımının sağlanması, özellikle kurak dönemler dikkate alınarak geleceğe yönelik ve her sektörün ihtiyacı olan suyun adil, verimli ve planlı bir şekilde karşılanması maksadıyla Sektörel Su Tahsisi Planlama çalışmaları yürütülmektedir.

Suyu kullanan paydaşlar açısından, maksimum sosyal, ekonomik ve ekolojik faydanın elde edilmesi, adil paylaşımın sağlanabilmesi amacıyla yapılan bu çalışmalarda Tarım sektöründeki gelişmeleri takip etmek ve katkı vermek üzere Genel Müdürlük olarak Yönlendirme Komitelerinde yer alınmıştır. TAGEM olarak 2016 yılından beri devam etmekte olan ve süreç içerisinde toplantı çalıştay ve komite üyeliklerine Merkez ve ilgili Bölgede yer alan Araştırma Enstitüden uzmanlar katılım sağlamaktadır.

c) Eğitim ve Yayım

Tarımda etkin su kullanımını sağlayan araç ve tekniklerin yaygınlaştırılması amacıyla ülke genelinde AR-GE çalışmalarını yürütmekte, sonuçları uygulayıcı birimler ile paylaşılmaktadır.

Doğrudan çiftçi uygulamalarına dönük projeler seçilerek Tarımsal Yeniliklerin Yaygınlaştırılması Yayım Projesi olarak 2-3 er yıllık projelere dönüştürülmektedir. Bu kapsamda gündüz-gece eğitimleri, çiftçi toplantıları ve tarla günü ile yayımı yapılarak çiftçiye daha kolay ulaşabilmekte ve farkındalık yaratabilmektedir.

Bu kapsamda Orta Karadeniz Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü/TOKAT, Atatürk Toprak Su ve Tarımsal Meteorolojisi Araştırma Enstitüsü/ KIRKLARELİ ve GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü/ ŞANLIURFA ve Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü/ESKİŞEHİR de Tarımsal sulamada modern basınçlı sulama tekniklerinin kullanımı ve yaygınlaştırılması kapsamında yayım projesi olarak kabul edilmiş ve uygulamaya konmuştur. Bu kapsamda 2015-2017 dönemleri için geniş katılımlı çiftçi bilgilendirme toplantıları, hizmetiçi eğitim, basılı yayın ve köy bazlı gece gündüz çiftçi eğitimleri, demonstrasyon ve tarla günleri yapılmıştır. Bu proje ve faaliyetler ile çiftçi ve üreticiler üzerinde olumlu etki yapabilecek farkındalık oluşturulmuştur.

7) Toprak Yönetimi ve Tarımsal Mekanizasyon Araştırmaları

a) Bitki Besleme ve Toprak Araştırmaları

Ülkesel Coğrafi Toprak Verimliliği Bilgi Yönetim Sistemi

Tarım topraklarımızın sürdürülebilir kullanımı için Toprak Veri Tabanı oluşturulmuştur. Tarım ve mera topraklarının verimliliği etkileyen başta organik karbon olmak üzere tüm toprak özelliklerini kapsayan veriler TRGM ile paylaşılmıştır. Ayrıca veri tabanına BOREN işbirliği çerçevesinde yapılan tarama çalışmaları ile 6500 örnek girişi yapılmış ve toplam 15.400 örnek ile “Türkiye Toprakları Bor Haritası” Güncellenmiştir.

Aynı kapsamda, toprak verilerinin örnek sayısı artırılarak daha doğru sonuca ulaşması amacıyla, 17 Araştırma Enstitümüz tarafından, 50.000 adet toprak örneğinin alınıp analiz edildiği “Toprak Veri Tabanının Oluşturulması ve Haritalanması” Ülkesel Projesi çalışmaları sürdürülmektedir.

Bu projelerin verileri birleştirilerek, tarım topraklarının verileri yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde güncellenebilir ve sorgulanabilir nitelikte 1/100000 ölçekli “Toprak Haritaları” elde edilecek ve yeni noktasal veriler mevcut sisteme dahil edilecektir. Hazırlanan toprak bilgi yönetim sistemi ve üretilen veriler, toprak bozulmasının önlenmesi, iklim değişikliğine adaptasyon ve bölgesel eylem planlarının etkin olarak yürütülmesine ayrıca katkı sağlayacaktır.

Biyolojik Gübrelerin Geliştirilmesi

Son yıllarda biyolojik gübrelerin kullanımı artma eğilimindedir. Bu gübrelerin üretilmesi için yerel kaynaklarımızdan izolasyonları, etkinliklerinin saptanması ve geliştirilmesi amacıyla “Biyolojik Gübrelerin Geliştirilmesi ve Kullanımının Yaygınlaştırılması” Ülkesel projesi altında araştırma projeleri yürütülmektedir. Projede azotobakter, mikoriza ve fosfor çözücü bakterilerle çalışılmaktadır.

Son on yılda ülkemizde biyolojik gübre (Rhizobium spp) üretiminin yapılabildiği tek Merkez olan Bakanlığımıza bağlı Toprak Gübre ve Su Kaynakları Merkez Araştırma Enstitüsü tarafından 34 bin kg biyolojik gübre üretilerek yaklaşık 340 bin dekar tarla aşılınmış, baklagil üretiminde yaklaşık 10 bin ton azotlu gübreden tasarruf edilmiştir. Baklagil ekim alanlarında (Yaklaşık 800 Bin Ha.) bakteri kültürü kullanıldığı takdirde kimyevi gübreden sağlanacak ekonomik kazanç 85 milyon TL olabilecektir.

Çeşitli bakteri ve mantarlarla ilgili olarak laboratuvar, sera ve tarla koşullarında araştırma projeleri devam etmektedir. Biyolojik gübrelerin çiftçilere benimsetilmesi kapsamında demonstrasyon çalışmaları, tarla günleri ve eğitimler devam etmektedir. Proje sonunda gübre üretimi için “Biyolojik Gübre Gen Bankası” oluşacak, gübre üreticilerine başlangıç kültürü

sağlanacaktır. Yerel kaynaklarımızdan üretilen mikrobiyal gübreler ile gübre ithalini azaltılırken, toprak verimliliği artırılacak ve çevre dostu sağlıklı üretim sağlanmış olacaktır.

Stratejik Önemdeki Doğal Kaynak Borun Tarımda Kullanılması

Tarım sektöründe girdi ithalatını azaltmak, bor gibi stratejik öneme sahip doğal kaynakları tarımda kullanmak amacıyla müşteri odaklı araştırma programları devam etmektedir. Bu kapsamda, tarımda bor kullanımına yönelik araştırma projeleri BOREN (Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü) işbirliğinde devam etmektedir. Bu projeler kapsamında toprak ve bitki örneklemeleri ile survey çalışmaları da yapılmaktadır. Bu verilerin veri tabanına yüklenmesi sonucunda “Türkiye Toprakları Bor Haritası” güncellenmiştir. Haritaya göre bor eksikliği görülen alanlarda “Tarımda Bor Araştırma Projeleri” devam etmektedir. Bu Ülkesel projede yürütülen 13 proje tamamlanmış ve 2 proje devam etmektedir. 2017 yılı itibarıyla şimdiye kadar 2,15 milyon TL araştırma desteği sağlanmıştır. Araştırma sonuçları 26-27 Aralık 2017 tarihinde düzenlenen “3. BOREN Proje Günlerinde” proje sonuçları tarım sektöründeki temsilcilerle paylaşılmıştır.

Organik atık ve artıkların tarım alanlarında toprak sağlığını artırmak ve korumak amacıyla kullanımını yaygınlaştırmak için “Organik Atık ve Artık Yönetimi” Ülkesel Projesi yürütülmektedir. Bu kapsamda çeşitli atık ve artıkların değerlendirilmesi, kompostlama teknikleri, çeşitli tesislerden çıkan organik materyallerin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Böylece yerel kaynakların kullanılması, ucuz organik gübre üretimi ile kimyasal gübre kullanımının azaltılması, atık ve artıkların değerlendirilmesi ve çevre dostu üretim sağlanacaktır. Toprakta karbon bütçesinin artırılması konusunda organik artıkların biyokömürlere çevrilerek toprağa kazandırılması araştırmaları başlatılmıştır. Ayrıca Türkiye’deki atık ve artık potansiyeli de ortaya konmaya çalışılacaktır.

b) Tarım Makinaları ve Teknolojileri Çalışmaları

Tarımsal Mekanizasyon Alt Yapı Geliştirme

TAGEM’e bağlı Araştırma Enstitüsü Müdürlüklerinde tarımsal mekanizasyon düzeyinde dünya teknolojilerini yakalamak, seviyeyi yükseltmek, edinilen teknolojik bilgiyle yeniden üretebilme/tasarımlama yeteneğini kazanmak için, 2 Araştırma Enstitü Müdürlüğünün tarım makinaları konusunda uzmanlaşması planlanmıştır. Kalkınma Bakanlığı tarafından desteklenen proje toplam bütçesi 3 yıl için 7.500.000 TL’dir. Ayrıca ve Aydın/Söke Zirai Üretim İşletmesi Tarımsal Yayım ve Hizmetiçi Eğitim Merkezi Müdürlüğünün mevcut tarım makinaları ve teknolojileri konusunda eğitim alt yapısı da geliştirilecektir. Amacı;

- Biyolojik malzeme ve tasarlanan makina – ekipman testlerinin yapılarak doğruluğunu bilimsel olarak kanıtlanacaktır.
- Çevre dostu ve enerji tasarrufu sağlayıcı teknolojilerde araştırmalar yapmaktır.
- Tarım makinaları ve teknolojileri konusunda eğitim kapasitesinin artırılması planlanmaktadır.
- Enstitülerde gerekli olan makina–teçhizat iyileştirilmesi için bakım onarım, iş ve işlemlerini gerçekleştirmektedir.

Hayvancılıkta Mekanizasyon Teknolojileri

GAP Bölgesinde (Diyarbakır, Batman ve Siirt illerinde uygulamalı) küçükbaş süt hayvancılığı ile uğraşan göçerlere yönelik mekanizasyon çalışmaları yapılmaktadır. Yayla veya konar-

göçerlerce çayır-mera'da otlatılan küçükbaş hayvanlar için depolanmış solar enerji ile çalışan mobil süt sağım makinası tasarlanarak prototipinin oluşturulmuştur, süt kalitesinin sağlanması ile sütün ekonomiye kazandırılması hedeflenmiştir. Sağım makinası; mobil olup, çeki kancasıyla çekilebilmekte ve yağmurdan etkilenmemektedir. Proje 2017 de tamamlanmış olup, makine ile sağım yapıldığında 100 hayvandan 58 lt süt, el ile sağım yapıldığında 30 lt süt alındığı yani süt verimi % 94 artmaktadır. Faydalı modeli alınmıştır. Diğer bir çalışma ise, Toprak ve Su Kaynakları Araştırmaları Daire Başkanlığı, Uluslararası Hayvancılık Araştırma Enstitüsü, Hayvancılık Genel Müdürlüğü ve Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Makinaları ve Teknolojileri Mühendisliği ile birlikte hazırlanan "Küçükbaş Hayvan Islahına Yönelik Akıllı Ölçüm Platformu Prototipinin Geliştirilmesi" projesi programa alınmıştır.

Koruyucu Toprak İşleme Çalışmaları

Koruyucu toprak işleme ve doğrudan ekim uygulamalarına yönelik Enstitü bazında bireysel birçok proje yürütülmüştür. Bu bireysel projeler baz alınarak, "Türkiye'de Koruyucu Toprak İşleme ve Doğrudan Ekim Araştırmaları, Uygulamaları ve Yaygınlaştırılması" Projesi ülkesel olarak yürütülmektedir. Projede, farklı toprak işleme-ekim alet ve ekipmanlar kullanılarak, havza koşullarında ürün desenine ve üretim periyoduna göre en uygun ekim yöntemi ile bu yöntemlere uygun çeşit, gübreleme ve bitki sıklığı ile toprak özelliklerindeki değişimler belirlenecektir. Projede tarla trafiği en aza indirmek, toprak işleme masraflarını azaltmak, toprak verimliliğini ve nemini korumak, nadas alanlarını ve erozyonu azaltmak amaçlanmıştır. Bu yöntemlerin yaygınlaşmasıyla, kullanılan alet ve ekipmanlarda değişiklik söz konusu olacak ve bu değişiklik tarım makinaları imalatına da yansımacaktır. Bu Entegre projede 9 Enstitü yer almış, bunlardan 3 Enstitü meyvelerde, 6 Enstitü ise tarla bitkilerinde çalışmaktadır.

Hassas Tarım Teknolojilerinin Geliştirilmesi

Tarımsal girdinin (gübre, ilaç, tohum) etkin kullanımı ve verimliliği artırmak için yürütülen hassas tarım projeleri kapsamında yapılan araştırma sonuçlarına göre gübre tüketiminde tasarruf sağlandığı belirlenmiştir. Çevre dostu hassas tarım teknolojilerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını sağlamak amacıyla da projeler üniversite, özel sektör ve üretici işbirliği ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma sonuçlarının uygulamaya aktarılması amacıyla Çukurova bölgesinde çiftçi koşullarında yapılan uygulama çalışmalarında, her metrekareye gerektiği kadar gübreleme yapılması sonucu yaklaşık % 30 gübre tasarrufu sağlandığı saptanmıştır. Bitkisel üretimde çevre dostu hassas tarım teknolojilerinin yaygınlaştırılması kapsamında ise Ülkesel proje kapsamında 2017 yılında Konya ve Ankara'da buğday alanlarında hassas tarım teknolojilerinin yaygınlaştırılması ve üreticinin bilinçlendirilmesi çalışmaları başlatılmaktadır.

Tarımsal Mekanizasyonda Ar-Ge Proje Destekleri

Bu kapsamda tarım teknolojileri geliştirilmesi alanında Aselsan ile 3 ayrı proje yürütülmüş ve 2017 yılında tamamlanmıştır.

Çiftlik Yönetim Sistemi (ÇYS)

Ar-Ge destek programında, traktör üzerinde ve çiftlik merkezinde entegre çalışan bir sistem geliştirilmiştir. Tarım yönetim sistemi, tarım araçları üzerindeki uluslararası ISO 11783 standardı arayüzünden toplanan mesajların kablosuz haberleşme linki üzerinden uzak

mesafeye aktarılarak haberleşilmesine, toplanan verilerin harita üzerinde işlenip analiz edilmesine imkan sağlamaktadır.

Otomatik Dümenleme ve Kontrol Sistemi (OTAK), traktörün direksiyonunun, kullanıcı tarafından istenilen arazi konturuna ve profiline bağlı olarak, otomatik olarak kontrol edilmesini sağlayan bir otomatik dümenleme sistemidir. OTAK ile tarım arazilerinin işleme sürelerini kısaltmak, kötü hava koşullarında bile tarım faaliyetlerinin sürdürülmesi ve yüksek seviyede verim alınması için geliştirilmiştir.

İnsansız Hava Aracı ile Görüntü İşleme Temelli Hassas Tarım Uygulamaları, daha teknolojik ve objektif yöntemlere dayalı, kaliteli ve güvenilir analizlerin uzaktan algılama yöntemleriyle yapılabilmesi için İnsansız Hava Aracı ve üzerinde kullanılacak faydalı yükler ile hassas tarım uygulamalarına yönelik bir sistem geliştirilmesi ve bitkisel üretimde kullanılması amaçlanmıştır.

Uluslararası Projeler

ICT AGRİ PROJESİ: TAGEM ve TÜBİTAK'ın ortak olduğu ICT-AGRI (Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Tarımda Uygulanması) adlı AB 7. Çerçeve Programı ERA-NET Projesi 01.05.2009 tarihi itibarıyla başlamıştır. Amacı, Avrupa Birliğine üye ve aday ülkelerin ulusal ve bölgesel araştırma kurumlarının karşılıklı olarak tanıtılması ve bu araştırma aktivitelerinin network ağının kurulmasıdır. Projenin ilk aşaması 2014 Eylül sonu itibarıyla tamamlanmıştır. ICT-AGRI koordinasyonu projenin 2.dilimi için Avrupa Komisyonunda onaylanmıştır. TAGEM, Avrupa düzeyinde gelişmeleri yakından takip edebilmek ve araştırmacıların uluslararası projelerde yer alabilmesini sağlayabilmek için ICT AGRİ 2'ye devam etme kararı almıştır. ICT AGRİ 2 altında çıkılan çağrılarda "Smart Good Agricultural Practices" Toprak Su Kaynakları ve Tarımsal Meteoroloji Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Namık Kemal Ziraat Fakültesi katılımıyla tamamlanmıştır. "Variable Rate Operations for Orchards" projesi ise Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsü, Namık Kemal Üniversitesi -Tekirdağ, Ankara Üniversitesi-Ankara, ve Ege Üniversitesi, İzmir katılımıyla devam etmektedir.

Toprak ve Su Laboratuvarları Akreditasyonu ve Laboratuvar Eğitimleri

Toprak, gübre, bitki ve sulama suyu analizlerinin ülkesel seviyede bir standarda getirilmesi, analiz metotlarında birliktelik, analiz kalitesinin doğruluğu ve güvenilirliği açısından laboratuvar akreditasyonu önemlidir. Bu kapsamda Toprak Gübre ve Su Kaynakları Merkez Araştırma Enstitüsü ve Zeytincilik Araştırma Enstitüsü Laboratuvarları akredite olmuştur. TRGM işbirliği ile Toprak, Bitki ve Su Analizlerini yapan 7 Araştırma Enstitüsünün (Mersin, Antalya, Menemen, İzmir, Konya, Yalova, Eskişehir) TS EN 17025 Standardında Akreditasyonu için gereksinim duyulan eğitim, bilgilendirme ve kapasite geliştirilmesi çalışmaları devam etmektedir. Ayrıca toprak ve su analizlerinde, laboratuvarların yetkilendirilmesi, kontrolü ve denetimleri 20 adet araştırma enstitümüzün bilimsel katkılarıyla 2017 yılında da yürütülmüştür.

Toprak, Gübre, Bitki ve Su analizleri konusunda Referans Enstitü olan Merkez Araştırma Enstitümüz özel sektör, STK ve kamu Laboratuvarlarına sürekli Eğitimler düzenlemektedir. Toprak-Bitki-Su Analiz Laboratuvarlarımız alt yapısı ile bölgede konu ile ilgili çalışan Üretici, Çiftçi, Kamu, Üniversite, Özel-Tüzel Kurum ve Kuruluşlara yönelik uluslararası kalite güvenliğinde hizmet vermeye devam etmektedir.

Toplantılar

- TAGEM- ARGE İnovasyon Buluşması düzenlenmiştir. Gıda ve Tarımsal alanda Kamu Özel Sektör temsilcileri ile yapılan toplantıya makine, gübre, ilaç, gıda, tohum vs konularda çalışan firmalar davet edilmiş, araştırma fırsatları değerlendirilmiş ve 600 kişinin katılımı gerçekleşmiştir. Bu kapsamda hem firmalar hem Enstitüler kendi çalışmalarını Fusya alanında sergileme fırsatı bulmuş ve işbirliği konuları değerlendirilmiştir.
- Tarımsal Mekanizasyon Kurulu: Tarımsal mekanizasyon politikalarına yön vermek amacıyla enstitülerde bu konu da çalışan uzmanların görüşleri doğrultusunda bir rapor hazırlanmış ve bu rapor toplantıda sunulmuştur.

c) İklim Değişikliği ve Havza Araştırmaları

İklim Değişikliğinin Tarımsal Üretime Etkileri

Bakanlığımız Stratejik Plan (2013-2017) ve Ulusal İklim Değişikliği Eylem Planı (2011-2023) çerçevesinde; Küresel İklim değişikliğinin ülkemizde tarım üzerindeki etkilerini ortaya koymak, sürdürülebilir tarımsal üretim için iklim değişikliğine uyum ve tarımsal kaynaklı atmosfere salınan sera gazı miktarını belirlemek, izlemek ve salımı azaltmak amaçlı projeler yürütülmektedir. Buğday, mısır ve pamuk bitkilerinde üretimden kaynaklanan üretim dönemi ile bitkisiz topraktan kaynaklanan sera gazı salımı ölçme ve izleme çalışmaları Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, farklı toprak işleme faaliyetlerinden kaynaklanan sera gazı ölçüm ve izleme çalışmaları Ege Bölgesinde yürütülmektedir. İç Anadolu Bölgesinde farklı dozlarda gübre kullanımından kaynaklanan nitroz oksit sera gazı salımları ölçüm çalışmaları ile tarımsal sulamadan kaynaklanan karbondioksit ölçüm ve izleme çalışmalarına 2017 yılında başlayan faaliyetlerimizdir. Ölçümler ile tarım topraklarından atmosfere salınan ve tutulan karbon miktarı belirlenmiş olacaktır. Elde edilen veriler ülkesel sera gazı bütçesinin hesaplanmasında kullanılacaktır.

Ayrıca "İklim Değişikliğinin Tarıma Üzerine Etkileri" isimli entegre proje kapsamında küresel iklim değişikliğinin tarım ekosistemleri üzerindeki etkilerini izlemek üzere buğday, ayçiçeği, domates, incir, zeytin gibi katma değeri yüksek olan ürünlerde iklim değişkenliğinin olumlu/olumsuz etkilerini iklim-atmosferik modeller ve farklı iklim senaryoları kullanılarak başta Trakya, Seyhan Ovası ve Ege olmak üzere farklı bölgelerdeki çalışmalar yürütülmektedir. Projelerden elde edilecek sonuçlar ile bölge üreticilerine tarımsal üretimde iklim değişikliğine uyum için ekim, dikim, sulama ve verim konularında önemli bilgiler aktarılacaktır. Tarımsal ürünlere ait altyapı çalışmalarını hazırlamak, planlı üretim faaliyetlerinde bulunarak verim ve kaliteyi arttırmak amaçlı, stratejik önemi olan tarımsal ürünler için iklim, fenoloji ve topoğrafya veri tabanı coğrafi bilgi sistemleri kullanılarak oluşturulmuştur. Veri tabanının kullanılabilmesi için web sayfası hazırlıkları devam etmektedir. Veri tabanı bitki gelişim modelleri çalışacak kullanıcılara önemli kolaylıklar sağlayacaktır.

Tarımsal Kuraklık Belirleme ve İzleme

Küresel ısınmanın Ülkemiz tarımı üzerinde en olumsuz etkilerinden birisi olan tarımsal kuraklığın belirlenmesi ve izlenmesine yönelik programlara 2017 yılında da devam edilmiştir. Bakanlığımız Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Strateji ve Eylem Planı (2012-2017) çerçevesinde; sürdürülebilir tarım ve verimin korunması amacıyla kuraklık indisleri kullanılarak tarımsal kuraklığın belirlenmesi ve izlenmesi çalışmaları bölgesel devam etmektedir.

Tarımsal Kuraklığa Hassas Olan Alanların Belirlenmesi ve Risk Haritalarının Oluşturulması; Mekânsal ve Zamansal Çözünürlüklü Toprak Nem Tahmini, Tarımsal Kuraklığın İzlenmesi projeleri özellikle başta İç Anadolu Bölgesi olmak üzere, Ege, Akdeniz ve Marmara Bölgelerinde uygulamaya alınmıştır. Marmara Bölgesi Trakya kesiminde Edirne, Tekirdağ, Kırklareli illerini kapsayacak şekilde tarımsal kuraklığın tahmin edilmesi ve izlenmesi için gerekli ölçüm istasyonları kurulmuş, toprak örnekleri alınmış ve veri analizleri ile kuraklık indisleri belirlenerek 2017 yılı için bölge için yağış, toprak nemi haritaları oluşturulmuştur. veriler Türkiye Tarımsal Kuraklık Eylem Planı için altlık olarak kullanılacaktır.

Kuraklıkla Mücadelede Su Hasadı Teknikleri

Kurak ve yarı kurak bölgelerde suyun kısıtlı olduğu bölgelerde tarımsal üretimin sağlanması için yağmur suyunun yönetimi ve toprakta nemin tutulması amacıyla başlatılan; bölgelerin ekonomik olarak önem kazanmış ürünleri dikkate alınarak hazırlanan ve ekonomik analizlerle desteklenen su hasadı projeleri yürütülmektedir. Bu kapsamda; başta İç Anadolu ve GAP Bölgesi olmak üzere, Ege Bölgesinde ve Doğu Anadolu Bölgeleri ile Geçit Bölgelerinde 8 adet su hasadı araştırma projesi geçmiş yıllarda programa alınmıştır. Bu projelerden İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve geçit bölgelerinde yürütülmekte olan üç adeti 2017 yılında sonuçlanmıştır.

Özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ekonomik özelliği olan antepfıstığında bölgeye özel verimi artırıcı su hasadı yöntemleri belirlenmiş ve üreticilere aktarılmıştır. Projeler; İç Anadolu- Konya ve Kayseri yöresi, Ege Bölgesi, Doğu Anadolu ve Karadeniz iç Bölgelerinde yöreye uygun çeşitlerde yürütülmektedir. Sonuçlanan projeler ile farklı ürün ve bölgesel özelliklere göre su hasadı teknikleri üreticilere önerilmiştir.

Arazi Bozulumu ve Erozyon

Küresel ısınmaya bağlı olarak oluşan iklim değişimi ve bozulan yağış dengesi, olağandışı meteorolojik olayların görülme sıklığını arttırmıştır. Bu da ülkemizin etkilenebilirliği yüksek olan bölgelerinde tarım alanlarında arazi bozulumu ve erozyon riskini daha da yükseltmiştir. Bu çerçevede; rüzgar erozyonunun en fazla görüldüğü Konya- Karapınar bölgesinde rüzgar erozyonuna karşı farklı koruyucu kuşak (Shelter-Belt) ile Akdeniz, Ege ve İç Anadolu ile Karadeniz Geçit Bölgelerinde tarım topraklarında arazi korunumu ve erozyonu önleyici toprak işleme ve koruyucu örtü projeleri ile farklı arazi kullanımlarında arazi bozulumu eğilimleri- bitki örtüsü değişimleri, tarımsal sulama amaçlı göletlerin ekonomik ömrünü belirleyen sediment ölçüm çalışmalarını içeren 10 adet proje yürütülmekte olup bunlardan iki adeti 2017 yılında sonuçlanmıştır.

Bu projelerle tarım toprağının verimliliğini korumak, geliştirmek, ve sürdürülebilir bir tarım için toprak kayıpları en aza indirecek durdurabilecek en doğru yöntemler üreticilere aktarılmıştır. Ayrıca proje sonuçları ile tarımın yoğun olarak yapıldığı İç Anadolu bölgesinde yer alan sulama göletlerinde su doluluk hacimleri ve sulamayı etkileyecek sediment birikim değerleri tarımsal sulama yapılan alanlarda üreticilere büyük yararlar sağlayacaktır.

Ürün Verim Tahmin ve İzleme

Çeşitli ürünlere ait ekim alanlarının, üretim miktarı ve verimlerinin zamanında belirlenip tahmin edilmesi tarımsal planlama için önemlidir. Ürün tahmini, ürün verimlerini ve üretim miktarlarını hasat gerçekleşmeden genellikle birkaç ay önceden belirlemeyi sağlamaktadır. Bu amaçla; ülkemiz için önemli olan buğday, ayçiçeği ve mısır için agrometeorolojik modeller ve uzaktan algılama yöntemleri kullanılarak izleme ve verim-rekolte tahmin geliştirilmesi için "Ülkesel Ürün Verim Tahmin ve İzleme Projesi" 2017 yılında başlatılmıştır. Başlangıçta 8 enstitüde üç adet üründe yürütülmekte olan bu projenin ürün miktarı geliştirilerek yaygınlaştırılması planlanmıştır. Bu çalışma ile hasattan önce verim tahmin öngörülerini ile tarımsal politika ve planlamaların oluşturulmasına katkı sağlanacaktır.

Uluslararası Projeler ve Çalışmalar

FAO ve Küresel Çevre Fonu (GEF) desteğiyle yürütülmekte olan “Sürdürülebilir Arazi Yönetimi ve İklim Dostu Tarım Sistemleri” projesi Çölleşme ve Erozyon Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü ile işbirliği içerisinde 2017 yılında başlamıştır. Proje çerçevesinde İç Anadolu Bölgesinde iklim dostu tarım proje ve faaliyetlerimiz proje paydaşlarına tanıtılmıştır.

Avrupa Birliği Horizon 2020 kapsamında “Tarım ve Ormancılık Kaynaklı Sera Gazlarının İzlenmesi Ve Zararlarının Azaltılması” başlıklı bir ERA-NET Era-Gas Cofund Proje kapsamında sera gazı emisyonları çağrısı Enstitü ve Üniversite ortaklı olarak TAGEM den çağrıya çıkmıştır. Tarım, Orman ve Diğer Arazi Kullanımındaki Avrupa sera gazı emisyonlarını azaltmak ve karbon yutaklarını artırıcı tedbirleri ve yenilikçiliği desteklemek, tarımda sera gazı envanter bilgilerini güncellemek ve Avrupa'daki belirsizliği azaltmak, FACCE - JPI ve diğer Avrupa ve uluslararası kuruluşlarla birlikte daha fazla araştırma faaliyetleri koordine etmek, bu ERA-NET Cofund Projesinin özel amaçları arasındadır. Çağrıya 3 Enstitü yabancı ortaklı olarak cevap vermiş, projeler ön elemeyi alamamıştır. TAGEM ERA-GAS' in devam etmekte olan araştırma toplantılarına katılmaya devam etmekte ve ikinci kez açılması planlanan çağrıya katılma hazırlıkları sürmektedir.

Strateji Belgeleri, Kalkınma Ve Eylem Planları

İklim Değişikliği ve Havza Araştırmaları Grubunca yürütülmekte olan arazi bozulumu ve erozyon belirleme ile havza ölçekli toprak ve su kaynaklarının korunumu araştırma faaliyetleri, Çölleşme ve Erozyon Strateji ve Eylem Planı (2015-2023) ve Ulusal Havza Yönetim Stratejisi ve Eylem Planı (2013-2023) planlarında altı aylık dönemlerde yer almıştır. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Sekreteryasına sunulan Ulusal İklim Değişikliği 7. Bildiriminde yürütmekte olduğumuz projeler ve faaliyetlerimiz raporlanmıştır.

Türkiye Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı (2013-2017) nin 2017 yılında sürdürülen Risk Yönetimi toplantılarına aktif katılım sağlanmıştır.

Bakanlığımız Tarımsal Kuraklıkla Mücadele ve Strateji Stratejik Eylem Planlarının (2018-2022) 2017 gerçekleştirilen güncellenmiş yeni planına TAGEM proje ve faaliyetlerinin yer alması çalışmaları tamamlanmıştır.

Kalkınma Bakanlığı XI. Kalkınma Planı içerisinde yer alan Tarımda Toprak ve Suyun Sürdürülebilir Kullanımı başlığında Temel Amaç ve Politikalar İle Uygulama Stratejileri ve Tedbirler Matrislerinde çalışmalar sürdürülmüştür.

8) Hayvan Sağlığı, Gıda ve Yem Araştırmaları

Hayvan Hastalık ve Zararlıları Araştırma Kapasitesinin Desteklenmesi Projesi

Proje kapsamında, Tarımsal Araştırma Master Planında belirtilen hayvan sağlığı araştırma programlarına ait olan araştırma projeleri desteklenmektedir. Bu araştırma projeleri hayvan sağlığı araştırmaları alanında faaliyet gösteren Ankara Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü, Ankara Şap Enstitüsü, İstanbul -Pendik, İzmir – Bornova, Adana, Elazığ, Erzurum, Konya ve Samsun Veteriner Kontrol Enstitülerinde ve Trabzon Merkez Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü, Ordu Arıcılık İstasyonu, Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü, Ege Tarımsal Araştırmalar Enstitülerinin hayvan sağlığı bölümlerinde yürütülmektedir. Proje kapsamında Şubat 2017'de gerçekleştirilen hayvan sağlığı araştırmaları proje değerlendirme toplantısında görüşülen projelerden, 10 sonuçlanan araştırma projesinin yayınlanmasına, 39 araştırma projesinin devamına ve yeni teklif edilen 20 araştırma projesinin desteklenmesine karar verilmiştir.

Proje kapsamında yapılan araştırmalarda; hastalıklarla mücadele stratejilerinin

oluşturulmasına katkıda bulunmak amacıyla epidemiyolojik araştırmalar, hastalıkların yaygınlığı, etiolojisinde rol oynayan etkenler, etken izolasyonu, serotiplendirme ve antibiyotik duyarlılıkları konularında araştırmalar yürütülmüştür. Ayrıca hayvan hastalıklarının erken ve doğru teşhisini sağlayacak, gelişen teknolojilere uygun teşhis metotlarının geliştirilmesine yönelik araştırmalar yapılmıştır. Hayvan hastalıklarına karşı aşı, serum ve biyolojik madde üretiminde kalite geliştirme, yeni ürün elde etme ve kontrol tekniklerinin geliştirilmesi, aşıların bağışıklık düzeyleri, sahadaki mevcut virüslerin, referans ve aşı virüslerinin karşılaştırmalı moleküler analiz çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

TAGEM tarafından desteklenen ve şap Enstitüsü tarafından yürütölen araştırma projeleri ile geliştirilen şap aşısı, ölkemizi şap aşısında ithalatçı konumdan ihracatçı konuma getirmiştir. Bu kapsamda Afganistan'a 210 bin doz aşı ihraç edilirken, yaklaşık 13 milyon doz aşının daha ihracatı için görüşmelerin sürdüröldüğü kaydedilmiştir. Yine Pakistan'a 5 milyon doz, Suudi Arabistan'a 600 bin doz, Azerbaycan'a 7 milyon doz ve Gürcistan'a 200 bin doz şap aşısı ihracatı için de söz konusu ölkelerle görüşölmüştür.

Ölkesel Gıda ve Yem Araştırmaları Programı

Ölkemizde güvenli gıdanın üretilmesi ve yine güvenli olarak tüketime sunulmasını sağlamak için Ölkemizde gıda ve yem alanında araştırma yapan kamu kurumları, üniversiteler ve özel sektör tarafından hazırlanarak bir kısmının özel sektör tarafından finanse edildiği gıda ve yem araştırma projelerine finansal destek sağlanması amaçlanmıştır.

Bursa Gıda ve Yem Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü başta olmak üzere gıda ve yem konusunda araştırma yapan araştırma enstitüleri ile araştırma yetkisi verilmiş olan il gıda kontrol laboratuvar müdürlüklerinde, tarımsal araştırma master planında belirtilen konularda yürütölen gıda ve yem araştırma projeleri desteklenmektedir. 2017 yılı içerisinde proje çerçevesinde; 28 adet sonuçlanan araştırma projesinin yayınlanmasına, 84 adet bitkisel ve hayvansal gıda ile yem alt projelerinin devamına karar verilmiştir. Ayrıca 2018 yılında 24 adet yeni gıda ve yem projesinin başlatılması kararlaştırılmıştır.

Devam eden ve yeni başlatılacak projeler ile genel anlamda gıda ve yemlerin fiziksel ve kimyasal özelliklerin belirlenmesi, kalite ve gıda güvenilirliği yönünden araştırmalar yapılarak kriterler ve risk unsurlarının belirlenerek önleyici faaliyetlerin neler olması gerektiğinin ortaya konulması, yeni üretim teknolojilerinin geliştirilmesi, yeni ürünler geliştirilmesi, gıda ve yem sanayi atık ve artıklarının değerlendirilerek ölkü ekonomisine katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Güdümlü Projeler

Ulusal Veteriner Antibiyotik Direnç İzleme Projesi; 01.07.2017 - 01.05.2020 tarihleri arasında yürütölmüşü planlanan proje kapsamında ölkemizde gıda değerü olan hayvanlarda ve gıdalarda ulusal ölçekte antimikrobiyal direncin boyutları belirlenerek sürdürölebilir bir izleme programının oluşturulması hedeflenmektedir.

Türkiye'de Önemli Vektör Kaynaklı Viral Hayvan Hastalıklarının (Mavi dil- BT, Epizootik Hemorajik Ateş-EHD, Üç Gün Hastalığı-BEF ve AKABANE) Teşhisi, Vektörlerin Tespiti ve Erken Uyarı Sisteminin Oluşturulması Projesi; Söz konusu hastalıklar için erken uyarı sisteminin oluşturulması hedefi ile 01.01.2015 - 01.01.2020 tarihleri arasında yürütölmüşü planlanan proje devam etmektedir.

Türkiye'de Üretilen Çam Balının Fiziksel, Kimyasal ve Mineral Madde Profili Projesi; Ölkemizde üretilen çam balının kimyasal, fiziksel ve mineral madde içeriği ile ilgili bilgilere ve Türk Gıda Kodeksi Bal Tebliğinde bulunan C4 değerü ile ilgili tereddütlerin ortadan kalkması ya da yeniden değerlendirilmesi çalışmalarına katkı sağlanması amacıyla yürütölmektedir. 2015-2018 yılları arasında yürütölecek proje, 7 ili kapsamakta olup 4 Üniversite, 3 Enstitü, 2 Gıda Kontrol Laboratuvarı çalışmaya katkı sağlamaktadır. 2017 yılı itibarı ile yaklaşık 750 bal numunesi ile çalışılmıştır.

Ülkemizde Farklı Bölgelerde Yetiştirilen Zeytinlerden Elde Edilen Zeytinyağlarının İklimsel Koşullara Göre Değişen Kalite ve Sağlık Özelliklerinin Belirlenmesi Projesinde; Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nün ihtiyacı doğrultusunda zeytinyağı ile ilgili ulusal verilerin oluşturulması amaçlanmıştır. Proje kapsamında ülkemizde zeytinyağı üretiminin yoğun olarak yapıldığı Marmara Bölgesi, Ege Bölgesi, Akdeniz Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinden zeytin örnekleri, belirlenecek olan 33 bahçeden toplandıktan sonra Bornova Zeytincilik Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü'nde zeytinyağları elde edilecektir. Elde edilen zeytinyağlarına ait kalite ve sağlık kriterleri ilgili laboratuvarlarda belirlenecek ve elde edilen sonuçlar her yıl Aralık ayı sonunda raporlanarak ilgili birimlere sunulacaktır.

Uluslararası Projeler

Sürdürülebilir Gıda Üretimi ve Tüketimi; AB Horizon 2020 programı kapsamında yürütülen bir Era-Net Cofund projesidir. 2017-2021 yılları arasında yürütülmesi planlanan projede 16 ülkeden 25 fonlayıcı kuruluş yer almaktadır. Genel Müdürlüğümüzün projede "Yürütme Kurulu Üyeliği ve İş Paketi Lider Yardımcılığı" görevleri bulunmaktadır. Proje kapsamında 2017 Ocak ayında çağrıya çıkılmış ve değerlendirmeler sonucunda 12 projenin destek kapsamına alınarak ortak fonlama modeli ile desteklenmesine karar verilmiştir. Söz konusu projelerden birinde Gıda ve Yem Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü'nün proje ortaklığı bulunmaktadır.

Ekmek Sektöründe Gençlerin İstihdam Edilebilirliğinin Arttırılması Projesi; AB Erasmus+ Stratejik Ortaklıklar Programı kapsamında desteklenmektedir. Koordinatörlüğünü Bursa Büyükşehir Belediyesi (BESAŞ AŞ)'nin yaptığı projede, Ülkemizden TAGEM, Gıda ve Yem Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü, Bursa İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü; yurtdışından ise Gıda ve Fermantasyon Teknolojileri Merkezi (TFTAK, Estonya) ile Ulusal Gıda Biyokaynakları Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü (IBA, Romanya) yer almaktadır. 01.11.2017 tarihinde Bursa'da gerçekleşen Açılış Konferansı ile başlayan ve 18 ay sürmesi planlanan proje kapsamında, fırıncılık sektörüyle ilgili ücretsiz ve yenilikçi eğitim materyalleri vasıtasıyla gençlerin eğitilmesi ve istihdam edilebilirliğinin artırılması hedeflenmektedir.

Gıda Zincirindeki Hasat Sonrası Kayıpları Azaltmak İçin Yenilikçi Yaklaşımlar Projesi; AB Erasmus+ Stratejik Ortaklıklar Programı kapsamında desteklenmektedir. Koordinatörlüğünü Gıda ve Yem Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü'nün yaptığı projede ülkemizden TAGEM, Gaziantep Üniversitesi, Bursa Büyükşehir Belediyesi (TARIM AŞ), Bursa Ticaret Borsası; yurtdışından ise Gıda ve Konservelik Ulusal Teknoloji Merkezi (CTC, İspanya), Dunarea De Jos Üniversitesi (UDJ, Romanya) ve ISEKI Gıda Derneği (IFA, Avusturya) yer almaktadır. 16.01.2018 tarihinde Bursa'da gerçekleşen Açılış Konferansı ile başlayan ve 24 ay sürmesi planlanan proje kapsamında bahçecilik ürünlerinin kalite, emniyet ve pazarlanabilirliğini arttırmak için hasat sonrası sektörlerde (gıda tedarik zinciri) mesleki eğitim gereksinimlerini karşılayan bir eğitim paketi geliştirerek hasat sonrası kayıplarının azaltılması amaçlanmaktadır.

Kalkınma Bakanlığı Projesi: Ulusal Gıda Starter Kültür Gen Bankası Ülkemizde bir ilk olarak, Bursa Gıda ve Yem Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü bünyesinde 2013 yılında Kalkınma Bakanlığına sunulan proje kapsamında 2016 yılında tamamlanmış ve 30.03.2017 yılında açılışı yapılmıştır. Kurulan alt yapı özellikle geleneksel gıdalarımıza ait genetik yapının korunması ve sürekliliğinin sağlanmasında önemli bir katkı sağlayacaktır. Gıda endüstrisinde kullanılan ve hali hazırda yurtdışından ithal edilen starter kültürlerin Ülkemizde, gıda güvenliği açısından risk oluşturmadan üretilmesi, ülkemizin rekabet gücünün artırılması ve böylece ekonomiye katma değer sağlayacak teknik bilgi birikiminin oluşması sağlanacaktır. Kültür koleksiyonu kapsamında ülkemizin değişik yörelerinden elde edilen fermente ürünlerdeki mikroorganizmaların tespiti ve tanımlanması, özel sektörün ihtiyaç duyduğu endüstriyel kültürlerin ticari olarak üretimine destek sağlanmasına ve ticari öneme sahip yeni türlerin belirlenebilmesine imkan sağlayacaktır. Kurulan alt yapının içerisinde Mikrobiyoloji

Laboratuvarı, Moleküler Biyoloji Laboratuvarı, Genetik Materyal Muhafaza Birimleri, Fermantasyon Ünitesi, Pilot Süt İşleme Tesisi ve Enstrümantal Analiz Laboratuvarı bulunmaktadır. Ulusal Gıda Starter Kültür Gen Bankası karşılıklı yapılacak protokollerle Kamu, Üniversite ve Özel Sektörle işbirliğine açıktır.

G. AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1) İkili İlişkiler

a) Sayın Bakanımızın; 2017 Yılı Yurtdışı Seyahatleri

- **(İtalya)** 13-15 Şubat 2017 tarihleri arasında Sayın Bakanımız Roma'da Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD) Governörler Konseyi 40. Toplantısı'na katılmıştır.
- **(Azerbaycan)** 22-23 Şubat 2017 tarihleri arasında Sayın Bakanımız Bakü/Azerbaycan'a bir ziyaret gerçekleştirmiştir ve Türkiye-Azerbaycan Tarım İş Forumuna katılmıştır.
- **(Rusya)** 10 Mart 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Sayın Cumhurbaşkanımıza refakatle Türkiye-Rusya 6. Üst Düzey İşbirliği Konseyi Toplantısına katılmıştır.
- **(Gürcistan)** 15 Mart 2017 Sayın Bakanımız, Sayın Başbakanımıza refakat etmek üzere Gürcistan'a gitmiştir.
- **(Arnavutluk)** 27-28 Mart 2017 Sayın Bakanımız Arnavut muadiliyle bir ikili görüşme gerçekleştirmiştir ve Türkiye-Arnavutluk Tarım İş Forumuna katılmıştır. Ziyaret kapsamında iki Bakan arasında "Tarım Alanında Teknik, Bilimsel ve Ekonomik İşbirliği Protokolü" ve Bakanlıklar arasında "Tarım Alanında Ortak Eylem Planı" imzalanmıştır.
- **(Gürcistan)** 22-23 Mayıs 2017 tarihlerinde Sayın Bakanımız Türkiye-Gürcistan Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi 2. Toplantısına katılmış ve muadiliyle bir ikili görüşme gerçekleştirmiştir.
- **(İtalya)** 3-4 Temmuz 2017 tarihlerinde Sayın Bakanımız Roma'da FAO Konferansı 40. Oturumuna katılmıştır.
- **(Sırbistan, Bosna-Hersek)** 21-23 Ağustos 2017 tarihlerinde arasında Sayın Bakanımız Türkiye-Sırbistan Tarım Yürütme Komitesi 2. Toplantısı ve Türkiye Sırbistan Tarımsal İş Forumu ile Türkiye Bosna-Hersek Tarım Yürütme Komitesi 1. Dönem Toplantısı vesilesiyle Sırbistan ve Bosna Hersek'i ziyaret etmiştir. Sırbistan Cumhurbaşkanı, Sırbistan Başbakanı, Sırbistan Başbakan Yardımcısı ve Ticaret Turizm ve Telekomünikasyon Bakanı ve Tarım Ormanlık ve Su İşleri Bakanı ile görüşmelerde bulunmuştur.
- **(Sırbistan)** 10-11 Ekim 2017 tarihlerinde Sayın Bakanımız, Sayın Cumhurbaşkanımıza refakatle Sayın Cumhurbaşkanımızın Sırbistan Ziyareti'ne katılmıştır. Söz konusu ziyaret kapsamında Sayın Bakanımız ve Sayın Orman ve Su İşleri Bakanımız, Sırbistan Tarım, Orman ve Su İşleri Bakanı ile görüşmüştür.
- **(Tunus)** 29-31 Ekim 2017 tarihlerinde Sayın Bakanımız, SIAMAP 2017 Fuar açılışına katılmak üzere Tunus'a bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Söz konusu ziyaret kapsamında Tunus Su İşleri, Tarım ve Balıkçılık Bakanı ile görüşmüştür.
- **(Rusya)** 13 Kasım 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Sayın Cumhurbaşkanımızın Soçi ziyaretine iştirak etmiştir.

- **(Katar)** 15 Kasım 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Sayın Cumhurbaşkanımızın Doha ziyaretine iştirak etmiştir. Bu kapsamda “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Gıda Güvenilirliği Mutabakat Zaptı” imzalanmıştır.
- **(Bulgaristan)** 27 Kasım 2017 tarihlerinde Sayın Bakanımız, Bulgaristan’a bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Türkiye-Bulgaristan İş Forumu’na katılarak, Bulgaristan Tarım, Gıda ve Orman Bakanı ile bir ikili görüşme gerçekleştirmiştir. İkili görüşme sonrasında iki ülke Bakanları arasında “Tarım Bilimi Ve Teknolojileri Alanında İşbirliğine İlişkin Ortak Bildiri” imzalanmıştır.
- **(Sudan, Çad, Tunus)** 24-26 Aralık 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Sayın Cumhurbaşkanımızın Sudan, Çad, Tunus ziyaretlerine iştirak etmiştir. Sudan ziyareti kapsamında, 25 Aralık 2017 tarihinde “Türkiye-Sudan Tarım Yürütme Komitesi 3. Dönem Toplantısında Yer Alan Hususların Faaliyete Dökülmesine Dair Eylem Planı” iki Ülke Bakanları arasında imzalanmıştır.

b) 2017 Yılında Sayın Bakanımızın Kabul ve Ziyaretleri

- 31 Ocak 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Çek Cumhuriyeti Tarım Bakanını makamında kabul etmiştir.
- 28 Şubat 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Sırbistan Başbakan Yardımcısı, Ticaret, Turizm ve Telekomünikasyon Bakanını makamında kabul etmiştir.
- 27 Nisan 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Çad Tarım Hayvancılık ve Kalkınma Bakanı ile görüşmüştür.
- 27 Nisan 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Gabon Ormancılık Ekonomisi, Balıkçılık ve Çevre Bakan Yardımcısı ile görüşmüştür.
- 27 Nisan 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Güney Sudan Hayvancılık ve Balıkçılık Bakanı ile görüşmüştür.
- 27 Nisan 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Kongo Demokratik Cumhuriyeti Kırsal Kalkınma Bakanı ile görüşmüştür.
- 27 Nisan 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Moritanya Balıkçılık ve Deniz Ekonomisi Bakanı ile görüşmüştür.
- 27 Nisan 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Komorlar Cumhurbaşkanı Yardımcısı ile görüşmüştür.
- 28 Nisan 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Gambiya Tarım Bakanı ile görüşmüştür.
- 28 Nisan 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Gambiya Tarım Bakanı ve Ulusal Meclis Konuları Bakanı ile görüşmüştür.
- 28 Nisan 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Kongo Cumhuriyeti Tarım Hayvancılık ve Balıkçılık Bakanı ile görüşmüştür.
- 28 Nisan 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Senegal Hayvancılık ve Hayvansal Üretim Bakanı ile görüşmüştür.
- 28 Nisan 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Somali Hayvancılık ve Mera Bakanı ile görüşmüştür.
- 28 Nisan 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Tunus Tarım Hidrolik Kaynaklar ve Balıkçılık Bakanı ile görüşmüştür.

- 12 Mayıs 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Suudi Arabistan Ankara Büyükelçisi Makamında kabul etmiştir.
- 17 Mayıs 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Gürcistan Tarım Bakanı ile görüşmüştür.
- 17 Mayıs 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Moldova Tarım ve Gıda Sanayii Bakanı ile görüşmüştür.
- 21 Temmuz 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Bulgaristan Tarım, Gıda ve Orman Bakanı ile görüşmüştür.
- 20-22 Eylül 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Katar Belediye ve Çevre Bakanı ile görüşmüştür. 22 Eylül tarihinde TİGEM Ceylanpınar Tesislerini iki Bakan birlikte ziyaret etmiştir. “Türkiye-Katar Tarım Yürütme Komitesi 1. Toplantısında Yer Alan Hususların Faaliyete Dökülmesine Dair Eylem Planı” iki ülke Bakanlıkları arasında imzalanmıştır.
- 3 Ekim 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Somali Tarım ve Sulama Bakanını Makamında kabul etmiştir. Söz konusu görüşmenin ardından iki ülke Bakanları arasında “Tarım Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı” imzalanmıştır.
- 5 Ekim 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Hindistan Ankara Büyükelçisini Makamında kabul etmiştir.
- 6 Ekim 2017 tarihinde Ankara’da yapılan Türkiye-Venezuela Ortak İşbirliği Komisyonu 2. Toplantısı kapsamında Sayın Bakanımız, Venezuela Üretken Tarım ve Araziler Bakanı ile bir ikili görüşme gerçekleştirmiştir.
- 7 Aralık 2017 tarihinde Sayın Bakanımız, Sudan’ın Ankara Büyükelçisini TİGEM Sosyal Tesislerinde kabul etmiştir.

c) 2017 Yılında Yapılan Toplantılar

Tablo 56: Tarım Yürütme Komitesi Toplantılar

Toplantıların Yapıldığı Tarih	Ülkeler	Dönem	Toplantıların Yapıldığı Yer	Katılımcı
11 Ocak 2017	Türkiye-Almanya	XXII. Dönem	Berlin	Sayın Genel Müdürümüz
31 Ocak 2017	Türkiye-Çek Cumhuriyeti	VI. Dönem	Ankara	Sayın Bakanımız
02-03 Şubat 2017	Türkiye-Etiyopya	I. Dönem	Ankara	Sayın Genel Müdürümüz
22-23 Şubat 2017	Türkiye-Azerbaycan	VIII. Dönem	Bakü	Sayın Bakanımız
23 Mayıs 2017	Türkiye-Katar	I. Dönem	Doha	Sayın Genel Müdürümüz
24 Ağustos 2017	Türkiye-Bosna Hersek	I. Dönem	Saraybosna	Sayın Genel Müdürümüz
13-14 Eylül 2017	Türkiye-Rusya	I. Dönem	Antalya	Sayın Bakan Yardımcımız
14 Eylül 2017	Türkiye-Bulgaristan	XIII. Dönem	Edirne	Sayın Bakan Yardımcımız
23-24 Ekim 2017	Türkiye-Moldova	II. Dönem	Kişinev	Sayın Bakan Yardımcımız
01 Kasım 2017	Türkiye-Tunus	VI. Dönem	Tunus	Sayın Genel Müdürümüz
02 Kasım 2017	Türkiye-Slovenya	I. Dönem	Ankara	Sayın Genel Müdürümüz
22 Kasım 2017	Türkiye-Fransa	XII. Dönem	Ankara	Sayın Genel Müdürümüz
29 Kasım 2017	Türkiye-Kanada	II. Dönem	Ankara	Sayın Genel Müdürümüz
25 Aralık 2017	Türkiye-Sudan	III. Dönem	Hartum	Sayın Genel Müdürümüz

Tablo 57: Tarım İş Toplantıları

Toplantıların Yapıldığı Tarih	Ülkeler	Dönem	Toplantıların Yapıldığı Yer	Katılımcı
22-23 Şubat 2017	Türkiye-Azerbaycan	I. Dönem	Bakü	Sayın Bakanımız
10 Mart 2017	Türkiye-Rusya	VI. Dönem	Moskova	Sayın Bakanımız
28 Mart 2017	Türkiye-Arnautluk	I. Dönem	Tiran	Sayın Bakanımız
22-23 Mayıs 2017	Türkiye-Gürcistan	1. Dönem	Tiflis	Sayın Bakanımız
22-23 Mayıs 2017	Türkiye-Sırbistan	1. Dönem	Belgrad	Sayın Bakanımız
26 Ekim 2017	Türkiye-Bosna Hersek	1. Dönem	Saraybosna	Sayın Bakanımız
27 Kasım 2017	Türkiye-Bulgaristan	1. Dönem	Sofya	Sayın Bakanımız

Tablo 58: Karma Ekonomik Komisyonu (KEK) Toplantıları

Toplantıların Yapıldığı Tarih	Ülkeler	Dönem	Toplantıların Yapıldığı Yer
10-11 Ocak 2017	Tanzanya	II. Dönem	Ankara
06 Şubat 2017	BAE	IX. Dönem	Ankara
03 Mart 2017	Macaristan	V. Dönem	Budapeşte
24-25 Mayıs 2017	Özbekistan	IV. Dönem	Taşkent
27 Temmuz 2017	Belarus	IX. Dönem	Minsk
25-26 Ağustos 2017	Kazakistan	X. Dönem	Astana
4-6 Eylül 2017	Senegal	IV. Dönem	Dakar
04-06 Ekim 2017	Güney Afrika Cumhuriyeti	III. Dönem	Pretorya
11-12 Ekim 2017	Kolombiya	II. Dönem	Doha
19-21 Ekim 2017	Rusya	XV. Dönem	Kazan
17 Kasım 2017	Karadağ	IV. Dönem	Ankara
24-26 Kasım 2017	İran	XXVI. Dönem	Tahrán
16-20 Aralık 2017	Moldova	IX. Dönem	Kişinev

d) 2017 Yılı İtibari İle İmzalanan Uluslararası Anlaşmalar**Tablo 59: Uluslararası Anlaşmalar**

İmzalandığı Tarih	Ülkeler	Anlaşma/Protokol/Adı	Anlaşmaların İmzalandığı Yer
11 Ocak 2017	Türkiye-Almanya	Tarım Kooperatifleri Alanında İşbirliği Ortak Niyet Beyannamesi	Türkiye-Almanya Tarım Yürütme Komitesi 22. Dönem Toplantısı sonrası imzalanmıştır. (Berlin)
28 Mart 2017	Türkiye-Arnautluk	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Arnautluk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Tarım Alanında Teknik, Bilimsel ve Ekonomik İşbirliği Protokolü	Sayın Bakanımızın Arnautluk ziyaretinde Arnautluk Tarım Kırsal Kalkınma ve Sular İdaresi Bakanı arasında imzalanmıştır. (Tiran)
28 Mart 2017	Türkiye-Arnautluk	Türkiye Cumhuriyeti Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Arnautluk Cumhuriyeti Tarım Kırsal Kalkınma ve Sular İdaresi Arasında Tarım Alanında Ortak Eylem Planı	Sayın Bakanımızın Arnautluk ziyareti kapsamında, Arnautluk Tarım Kırsal Kalkınma ve Sular İdaresi Bakanı arasında imzalanmıştır. (Tiran)
28 Nisan 2017	Türkiye-Gine	Türkiye ile Gine Arasında Tarım Hayvancılık ve Balıkçılık Alanında İşbirliği Anlaşması	Türkiye-Afrika Tarım Bakanları Toplantısı ve İş forumu sırasında iki ülke Bakanları arasında imzalanmıştır. (Antalya)
28 Nisan 2017	Türkiye-Ruanda	Türkiye ile Ruanda Arasında Tarım Hayvancılık ve Balıkçılık Alanında İşbirliği Anlaşması	Türkiye-Afrika Tarım Bakanları Toplantısı ve İş forumu sırasında iki ülke Bakanları arasında imzalanmıştır. (Antalya)
28 Nisan 2017	Türkiye-Gambiya	Türkiye ile Gambiya Cumhuriyeti Arasında Balıkçılık Geliştirme ve Yönetimi Alanında İşbirliği Konulu Mutabakat Zaptı	Türkiye-Afrika Tarım Bakanları Toplantısı ve İş forumu sırasında iki ülke Bakanları arasında imzalanmıştır. (Antalya)
28 Nisan 2017	Türkiye-Gambiya	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gambiya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Tarım Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı	Türkiye-Afrika Tarım Bakanları Toplantısı ve İş forumu sırasında iki ülke Bakanları arasında imzalanmıştır. (Antalya)
28 Nisan 2017	Türkiye-Fildişi Sahili	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Fildişi Sahili Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hayvancılık ve Balıkçılık Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı	Türkiye-Afrika Tarım Bakanları Toplantısı ve İş forumu sırasında iki ülke Bakanları arasında imzalanmıştır. (Antalya)

İmzalandığı Tarih	Ülkeler	Anlaşma/Protokol/Adı	Anlaşmaların İmzalandığı Yer
28 Nisan 2017	Türkiye-Cibuti	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Cibuti Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Tarım Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı	Türkiye-Afrika Tarım Bakanları Toplantısı ve İş forumu sırasında iki ülke Bakanları arasında imzalanmıştır. (Antalya)
28 Nisan 2017	Türkiye-Kongo	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kongo Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Balıkçılık ve Su Ürünleri Yetiştiriciliği Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı	Türkiye-Afrika Tarım Bakanları Toplantısı ve İş forumu sırasında iki ülke Bakanları arasında imzalanmıştır. (Antalya)
21 Eylül 2017	Türkiye-Katar	Türkiye-Katar Tarım Yürütme Komitesi 1. Dönem Toplantısında Yer Alan Hususların Faaliyete Dökülmesine Dair Eylem Planı	20-22 Eylül 2017 tarihinde, Katar Belediye ve Çevre Bakanı Sayın Abdullah Al Rumaihi'nin ziyareti kapsamında iki ülke Bakanlıkları arasında imzalanmıştır. (Ankara)
3 Ekim 2017	Türkiye-Somali	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Tarım Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı	Somali Tarım ve Sulama Bakanının Sayın Bakanımızı ziyareti sonrasında imzalanmıştır. (Somali)
15 Kasım 2017	Türkiye-Katar	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Gıda Güvenilirliği Mutabakat Zaptı	Sayın Cumhurbaşkanımızın ziyareti sırasında iki ülke Bakanları arasında imzalanmıştır. (Doha)
17 Kasım 2017	Türkiye-Karadağ	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Karadağ Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Tarım Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı	Türkiye-Karadağ KEK 4. Dönem Toplantısı sırasında imzalanmıştır. (Ankara)
27 Kasım 2017	Türkiye-Bulgaristan	Bulgaristan Cumhuriyeti Tarım, Gıda Ve Ormancılık Bakanlığı Ve Türkiye Cumhuriyeti Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Arasında Tarım Bilimi Ve Teknolojileri Alanında İşbirliğine İlişkin Ortak Bildiri	Sayın Bakanımızın Bulgaristan ziyareti kapsamında, Bulgaristan Tarım, Gıda ve Orman Bakanı ile ikili görüşmesinin ardından iki ülke Bakanları arasında imzalanmıştır. (Sofya)
25 Aralık 2017	Türkiye-Sudan	Türkiye-Sudan Tarım Yürütme Komitesi 3. Dönem Toplantısında Yer Alan Hususların Faaliyete Dökülmesine Dair Eylem Planı	Sayın Cumhurbaşkanımızın Sudan, Çad, Tunus ziyaretleri kapsamında iki ülke Bakanları arasında imzalanmıştır.

Ayrıca;

- **Diğer Eşgüdüm Toplantılarına katılım sağlanmıştır:** Özbekistan Eşgüdüm Toplantısı, Türkiye-Suudi Arabistan Koordinasyon Konseyi 1. Toplantısı, Türkiye-Rusya VI. ÜDİK Hazırlık Toplantısı, Gürcistan YDSK Eşgüdüm Toplantısı, Ukrayna 6. YDSK Hazırlık Toplantısı, Türkiye-Kuveyt Ortak İşbirliği Komitesi Hazırlık Toplantısı, Azerbaycan YDSK Toplantısı
- **17 yabancı teknik heyet ülkemizi ziyaret etmiştir:** Etiyopya (2 kez), Çek Cumhuriyeti, Tunus, Çin (2 kez), Nijerya, Bosna Hersek, Suudi Arabistan, Endonezya, Gana, Azerbaycan (3 kez), Seyşeller, Ukrayna, Gambiya, Rusya (4 kez), Cibuti, Kuveyt, Somali
- **19 yurtdışı teknik heyet ziyareti gerçekleştirilmiştir:** Gürcistan, Çin, Brunei, İtalya, Azerbaycan (2 kez), Rusya (2 kez), ABD (2 kez), Mauritius, Madagaskar, Komorlar Birliği, Fransa, Moldova Gökoğuz Özerk Yeri, Bulgaristan, Birleşik Arap Emirlikleri, Kolombiya, Moritanya, Bulgaristan, Sudan, Tunus

e) Üst Düzey Kabuller

- 04 Ocak 2017 tarihinde Sayın Müsteşarımız, Japonya'nın Ankara Büyükelçisini makamında kabul etmiştir.
- 10 Ocak 2017 tarihinde Sayın Bakan Yardımcımız, Çek Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisini makamında kabul etmiştir.
- 16 Ocak 2017 tarihinde Sayın Bakan Yardımcımız, Somali Ticaret ve Sanayi Müsteşarını makamında kabul etmiştir.
- 24 Ocak 2017 tarihinde Sayın Bakan Yardımcımız, Azerbaycan Ekonomi Bakan Yardımcısını makamında kabul etmiştir.
- 2 Şubat 2017 tarihinde Sayın Bakan Yardımcımız, Ruanda Büyükelçisini makamında kabul etmiştir.

- 9 Mart 2017 tarihinde Müsteşar Yardımcımız, Suudi Gıda ve İlaç İdaresini makamında kabul etmiştir.
- 28 Nisan 2017 tarihinde Sayın Bakan Yardımcımız, Türkiye-Afrika Tarım Bakanları Toplantısı ve Tarım İş Forumu kapsamında Zambiya Tarım Bakanı adına Zambiya Ankara Büyükelçisi ile görüşmüştür.
- 17 Mayıs 2017 tarihinde Sayın Bakan Yardımcımız, KEİ kapsamında Rusya Tarım Bakan Yardımcısı ile görüşmüştür.
- 23 Mayıs 2017 tarihinde Sayın Müsteşarımız, Türkiye'deki Balıkçılık Yönetim Sisteminin Güçlendirilmesi için Avrupa Birliği-Türkiye Eşleştirme Projesi kapsamında İspanya Tarım, Balıkçılık, Gıda ve Çevre Bakanlığı Balıkçılık Genel Sekreteri ile bir ikili görüşme gerçekleştirmiştir.
- 25 Temmuz 2017 tarihinde Sayın Bakan Yardımcımız, Ukrayna Tarım Bakan Yardımcısını makamında kabul etmiştir.
- 14 Eylül 2017 tarihinde Sayın Bakan Yardımcımız, Edirne'de Bulgaristan Tarım, Gıda ve Orman Bakanı ile ikili görüşme gerçekleştirmiştir.
- 1 Aralık 2017 tarihinde Sayın Bakan Yardımcımız, Kazakistan Büyükelçisini makamında kabul etmiştir.

f) Üst Düzey Ziyaretler

- 21-22 Ocak 2017 tarihinde Sayın Bakan Yardımcımız, 9. Berlin Tarım Bakanları Toplantısı, Gıda ve Tarım Küresel Forumu ile G20 Tarım Bakanları Toplantısı ziyareti kapsamında, Kanada Tarım ve Tarımsal Gıda Bakanı, Kazakistan Tarım Bakan Yardımcısı, Azerbaycan Tarım Bakan Yardımcısı, Suudi Arabistan Çevre, Su ve Tarım Bakanı, Katar Belediye ve Çevre Bakanı, AB Komiseri, Çin Tarım Bakanı ile ikili görüşmelerde bulunmuştur.
- 6 Şubat 2017 tarihinde Sayın Müsteşarımız, Çin Ankara Büyükelçisini ziyaret etmiştir.
- 27-28 Şubat 2017 tarihinde Sayın Bakan Yardımcımız, Bosna Hersek'e resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir.
- 06 Mart 2017 tarihinde Sayın Müsteşarımız, Japonya Büyükelçiliğindeki Japonya Hibe Programları İmza Töreni ve Resepsiyonuna katılmıştır.
- 18 Ağustos 2017 tarihinde Sayın Bakan Yardımcımız, Fransa'ya bir ziyaret gerçekleştirmiştir.
- 18 Ağustos 2017 tarihinde Sayın Bakan Yardımcımız, AQSİQ yetkilileri ile görüşmelerde bulunmak ve Pekin Tarım Ürünleri Fuarı ile Guanzhou İhracat, İthalat, Gıda Politikaları, Yasaları ve Yönetmelikleri Zirvesi'ne katılmak üzere Çin'e bir ziyaret gerçekleştirmiştir.
- 1-4 Ekim 2017 tarihinde Sayın Bakan Yardımcımız, Conxemar 2017 Fuarı kapsamında İspanya Krallığı Balıkçılıktan Sorumlu Bakan Yardımcısı ve Galiçya Bölge Balıkçılık Yönetimi Bakanı ile görüşmüştür.
- 29 Kasım 2017 tarihinde Kanada'nın Ankara Büyükelçisi, Sayın Müsteşarımızı makamında ziyaret etmiştir.
- 26-27 Kasım 2017 tarihlerinde Sayın Bakan Yardımcımız, Sayın Bakanımızın Bulgaristan ziyaretine iştirak etmiştir. Söz konusu ziyaret kapsamında Tarım, Gıda ve

Ormançılık Bakan Yardımcısı, Razgrad Bölgesi Valisi, Avrupa Tütün Yetiştiricileri Derneği Başkanı ve Şumbu Belediye Başkanı ile görüşmelerde bulunmuştur.

- 7 Aralık 2017 tarihinde Sayın Bakan Yardımcımız, Rusya Federasyonu'na resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir ve Rusya Federasyonu Tarım Bakan Yardımcısı ile bir ikili görüşme gerçekleştirmiştir.

2) Uluslararası Kuruluşlar ile İlişkiler

- 22 Ocak 2017 tarihinde Berlin/Almanya'da düzenlenen G20 Tarım Bakanları Toplantısına katılım sağlanmıştır.
- 27-28 Şubat 2017 tarihlerinde Bişkek/Kırgızistan'da düzenlenen Gıda İşletmelerinin ve Kurumsal Otoritelerin Gıda Güvenilirliği Risk Yönetimi Alanında Kapasitelerinin Geliştirilmesi Projesi Kapanış Çalıştayı'na katılım sağlamıştır.
- 27 Şubat- 03 Mart 2017 tarihleri arasında Sofya/Bulgaristan'da "Birleşmiş Milletler, Gıda Ve Tarım Örgütü, Avrupa Şap Komisyonu (Fao/EuFmd) ve Avrupa Topluluğu (EC), Dünya Hayvan Sağlığı Teşkilatı (OIE) Üçlü Grup (Tripartite) Toplantısı ve Şap Hastalığı Simülasyon Çalışması" konulu Çalışmaya katılım sağlanmıştır.
- 13-16 Mart 2017 tarihlerinde Houston/ABD'de gerçekleştirilen Gıda Bankacılığı Liderlik Enstitüsü adıyla düzenlenen foruma katılım sağlanmıştır.
- 12 Nisan-25 Nisan 2017 tarihleri arasında Tayvan'da Uluslararası Arazi Politikaları Araştırma ve Eğitim Enstitüsünce düzenlenen "Coğrafi Bilgi Sistemi ve Arazi Yönetimi" Eğitimine katılım sağlanmıştır.
- 14 Mayıs-15 Mayıs 2017 tarihlerinde Berlin/Almanya'da "G20 Tarım Üst Düzey Görevliler 3. Toplantısı"na katılım sağlanmıştır.
- 16 Mayıs-18 Mayıs 2017 tarihleri arasında Paris/Fransa'da "OECD Tarımsal Politikalar ve Piyasalar Çalışma Grubu 71. Toplantısı"na katılım sağlanmıştır.
- 21 Mayıs-26 Mayıs 2017 tarihleri arasında Paris/Fransa'da "85. Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü (OIE) Dünya Delegeler Kongresi Genel Kurulu" Heyet Çalışmasına katılım sağlanmıştır.
- 8 Mayıs-13 Mayıs 2017 tarihleri arasında Bonn/Almanya'da "BMİDÇS (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi) SBSTA 46 (Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice-Bilimsel ve Teknolojik Danışma Yardımcı Organı), SBI 46 (Subsidiary Body for Implementation-Yürütme Yardımcı Organı) APA 1-3 Ad Hoc Working Group on the Paris Agreement-Paris Anlaşması Geçici Çalışma Grubu Bonn Oturumları" İstişare Toplantısına katılım sağlanmıştır.
- 8 Mayıs-18 Mayıs tarihleri arasında Bonn/Almanya'da "Uygulama Yardımcı Organı (SBI46), Bilimsel ve Teknolojik Danışma Yardımcı Organı (SBSA46), Paris Anlaşması Geçici Çalışma Grubu (APA1-3)" konulu heyet çalışmasına katılım sağlanmıştır.
- 8 Mayıs-9 Mayıs 2017 tarihlerinde Brüksel/Belkiça'da "NATO CEPC Müşterek Sağlık Tarım ve Gıda Grubu (JHAFG) İlbahar Çalışma Toplantısı" na katılım sağlanmıştır.
- 29-30 Mayıs 2017 tarihlerinde Budapeşte/Macaristan'da düzenlenen FAO Avrupa ve Orta Asya Gayri resmi İstişare Toplantısına katılım sağlanmıştır.
- 19-20 Haziran 2017 tarihleri arasında Minsk/BELARUS' ta düzenlenen Avrupa ve Orta Asya için "Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Gündemi ve Paris İklim Değişikliği

Anlaşması'nın Uygulanması için Sürdürülebilir Gıda ve Tarım" başlıklı bölgesel çalışmaya katılım sağlanmıştır.

- 26 Haziran-27 Haziran 2017 tarihlerinde Oslo/Norveç'te "NATO CEPC Müşterek Sağlık Tarım ve Gıda Grubu İaD Hoc Grup Toplantısı" na katılım sağlanmıştır.
- 24-28 Temmuz tarihlerinde İrlanda'da "Bozkır Ekosistemlerinin İklim Değişikliğine Uyumu için Tarımsal Uygulamalar Projesi" kapsamında bir saha ziyareti gerçekleştirilmiş katılım sağlanmıştır.
- 25 Ağustos 2017 tarihinde Ankara'da "Türkiye – ASEAN arasında kurulan Sektörel Diyalog Ortaklığı kapsamındaki Eylem Planı" konulu istişare toplantısına katılım sağlanmıştır.
- 22 Ağustos- 24 Ağustos 2017 tarihleri arasında Taşkent/Özbekistan'da "Orta Asya'da Organik Tarımın Geliştirilmesi " Uluslararası Konferansı" na katılım sağlanmıştır.
- 9 Eylül- 23 Eylül 2017 tarihleri arasında Amerika'da "Biyoteknoloji Politikası ve İletişim" konulu eğitime katılım sağlanmıştır.
- 4 Eylül 2017 tarihinde Çek Cumhuriyeti'nde "Kapalı Devre Sistemde (RAS) Kerevit Yetiştiriciliği" eğitimine katılım sağlanmıştır.
- 12 Eylül-13 Eylül 2017 tarihlerinde Budapeşte/Macaristan'da "Doğu Avrupa Yaban Hayatında Kuduzun Kademeli Önlenmesi ve Kontrolü FAO Teknik Toplantısı"na katılım sağlanmıştır.
- 13 Eylül-14 Eylül 2017 tarihlerinde Beyrut/Lübnan'da "Dane Baklagiller ve Kurak Alan Tahılları Projesi'nin ön çalışma toplantısı" na katılım sağlanmıştır.
- 27-28 Eylül 2017 tarihlerinde Budapeşte'de gerçekleştirilen BM Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) Avrupa Tarım Komisyonu'nun (ECA) 40. Toplantısına katılım sağlanmıştır.
- 16 Ekim -20 Ekim 2017 tarihleri arasında Budva/ Karadağ'da Akdeniz Genel Balıkçılık Komisyonunun (GFCM) geçtiğimiz yıl boyunca alt komitelerinin aldığı kararları görüşmek ve değerlendirmek üzere "GFCM 40. Oturumu" na katılım sağlanmıştır.
- 22 Ekim-17 Ekim 2017 tarihleri arasında Özbekistan/Taşkent'te "Küreselleşme ve Teknolojik Gelişme Çağında Pamuk" temalı Uluslararası Pamuk İstişare Komitesi (ICAC)'nin 76. Genel Kurul Toplantısı" na katılım sağlanmıştır.
- 6 Kasım-17 Kasım 2017 tarihleri arasında Bonn/Almanya'da "UNFCCC 23. Taraflar Almanya'nın Bonn Konferansı'na katılım sağlanmıştır.
- 20 Kasım 2017 tarihinde Ankara'da "Gıda Kayıp ve İsrafı" konulu İstişare Toplantısı'na katılım sağlanmıştır.
- 27 Aralık-24 Mart 2017 tarihleri arasında Bonn/Almanya'da "İklim Değişikliği ve etkileri" konulu Eğitime katılım sağlanmıştır.
- 21-26 Mayıs 2017 tarihleri arasında Bodrum/MUĞLA'da Deniz Çerçeve Stratejisi Direktifi (DÇSD) kapsamında gerçekleştirilen Çevresel Hedefler ve İzleme ve Raporlama Faaliyetleri Çalıştayına katılım sağlanmıştır.
- 45. Apimondia Uluslararası Arıcılık Kongresi, ilk defa 2017 yılında Türkiye'de, Bakanlığımız işbirliği ve desteği ile Türkiye Arı Yetiştiricileri Merkez Birliği tarafından 29 Eylül-4 Ekim 2017 tarihleri arasında İstanbul Kongre Merkezinde Sayın Bakanımızın teşrifleriyle gerçekleştirilmiştir. Söz konusu Kongre hazırlıkları kapsamında Genel Müdürlüğümüz yerel organizasyon komitesinde temsil edilmiş ve

ilgili diğer Bakanlığımız Birimleriyle birlikte organizasyona katkı ve destek sağlanmıştır. Ayrıca Kongre Sonuç Raporunun paylaşılması ile ilgili Bakanlık bünyesinde koordinasyon çalışmaları yürütülmüştür.

- Sayın Cumhurbaşkanımızın başkanı oldukları İSEDAK -İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi'nin 33. Toplantısı 20-23 Kasım 2017 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilmiş olup, Bakanlığımız adına, tarımla ilgili konularda Genel Müdürlüğümüz temsil edilmiştir. Ayrıca, İSEDAK'ın 32. Bakanlar Oturumu tarafından kabul edilen ve Birleşik Arap Emirlikleri Sharjah'da başarılı bir şekilde düzenlenen daha önceki sayılara ilişkin olarak alınan kararla uyumlu olarak, Ticaret Geliştirme İslam Merkezi (ICDT) ve İslam Ülkeleri Standartları ve Metroloji Enstitüsü (SMIIC) ve 'Discover Events' işbirliği içinde 23 - 25 Kasım 2017 tarihleri arasında, İstanbul Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı'nda düzenlenmiş olup, Bakanlığımız adına Genel Müdürlüğümüzce söz konusu organizasyon için Bakanlık birimleri arasında koordinasyon çalışmaları yürütülmüştür.
- Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ) 2. Tarım Bakanları Toplantısı, ülkemiz ev sahipliğinde ve Bakanlığımız adına Genel Müdürlüğümüz organizasyonunda "Sürdürülebilir Gıda Sistemleri ve Su Ürünleri Yetiştiriciliğinin Geleceği" temasıyla 16-17 Mayıs 2017 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Etkinlik kapsamında ayrıca üye ülkelerin katılımıyla Yerel Ürünler ve El Sanatları Sergisi de eş zamanlı olarak düzenlenmiştir. Bu kapsamda, 16 Mayıs 2017 tarihinde Tarım ve Tarımsal Sanayi Çalışma Grubu Üst Düzey Görevliler Toplantısı ve 17 Mayıs 2017 tarihinde ise KEİ Üye Ülkeleri Tarım Bakanları Toplantısı yapılmıştır. Söz konusu toplantıya ülkemiz temsilcileri dâhil 12 KEİ üye ülkesi, gözlemci ülkeler ve sektörel diyalog partnerlerinin yanı sıra uluslararası örgüt temsilcilerinin de üst düzey katılımı gerçekleşmiş ve KEİ Tarım Bakanları Ortak Bakanlar Deklerasyonu yayımlanmıştır. Toplantıyla ilgili ayrıntılı bilgi ve çıktılar <http://agribsec.tarim.gov.tr/> internet adresinde yer almıştır.
- FAO ve KEİ arasında yapılması planlanan Mutabakat Zaptına ilişkin Bakanlığımız görüşlerinin oluşturulmasını teminen Bakanlık Birimlerinin görüşleri KEİ Tarım ve Tarımsal Sanayi Çalışma Grubunda sunulmak üzere koordine edilmiştir.
- 9-13 Ekim 2017 tarihlerinde Roma-İtalya'da gerçekleştirilen ve Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD) ve Dünya Gıda Programı (WFP) tarafından desteklenen 44.Dünya Gıda Güvenliği Komitesi (CFS) toplantısında Bakanlığımız adına Genel Müdürlüğümüz temsil edilmiştir. Ayrıca, Dışişleri Bakanlığı'nca bildirildiği üzere, toplantı kapsamında CFS'nin Özel Sektör Mekanizması'nın sekretaryası görevini yürüten International Agri-Food Network adlı oluşumun üretim, işleme ve depolama süreçlerinde gıda israfı ve kayıplarını en aza indirmek için FAO üyesi ülkelerdeki özel sektör kuruluşlarıyla irtibat kurmak ve birlikte çalışmak isteklerine istinaden ilgili kurumlara talebin iletilmesi hususunda gerekli koordinasyon çalışmaları yürütülmüştür.
- FAO-Türkiye Ortaklık Programı'nın (FTPP) ikinci aşamasının tanıtım toplantısı, 25 Temmuz 2017 tarihinde gerçekleştirilmiş ve bu doğrultuda, çok ülkeli öncelik programı alanlarında proje önerileri değerlendirilmek üzere alınmıştır. Genel Müdürlüğümüz bünyesinde FTTP-II projeleriyle ilgili teknik değerlendirme çalışma

grubu oluşturulmuş, bu konuda kavramsal notlara ilişkin teknik destek ve destek sağlanmış, ayrıca ilgili Bakanlık Birimleri temsilcileri ile birlikte FAO-SEC bünyesinde proje formülasyonu toplantılarına katılım sağlanmıştır.

- Ülkemiz adına 1 Ocak 2017 tarihinden itibaren iki yıl süreyle Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığımız tarafından "KEİ Tarım ve Tarımsal Sanayi Ürünleri Çalışma Grubu" koordinatörlüğü yürütülmektedir. Bu doğrultuda, 2017 yılı içerisinde ülkemizi temsilen Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığımız olmak üzere, Türkiye'nin ülke koordinatörü olduğu çalışma gruplarından sorumlu diğer kurumlarımız ile Dışişleri Bakanlığı temsilcilerimiz ve KEİ üye ülkeleri temsilcilerinin katılım sağladığı toplantılar İstanbul'da KEİ Sekretaryasında gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, 23 Mart 2017 tarihinde KEİ Ülke Koordinatörleri Çalışma Grubu toplantısı, 28-29 Mart 2017 tarihlerinde ve 24 Ekim 2017 tarihinde düzenlenen KEİ Tarım ve Tarımsal Sanayi Çalışma Grubu Toplantısı, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ) Sekretaryası ev sahipliğinde düzenlenmiştir.
- Bununla birlikte, "KEİ Tarım ve Tarımsal Sanayi Ürünleri Çalışma Grubu" tarafından onaylanan Eylem Planı yürürlüğe konularak, Bakanlığımızca uygulamasına başlanmıştır. Genel Müdürlüğümüz Eylem Planının ilgili Bakanlık birimleriyle işbirliği içinde hazırlanması için koordinasyon sağlanmış ve "KEİ Tarım ve Tarımsal Sanayi Ürünleri Çalışma Grubu"na sunulmuştur. Bu doğrultuda, Bakanlık ilgili birimleriyle koordinasyon sağlanarak, 24-26 Ekim 2017 tarihinde Trabzon'da gerçekleştirilen "Karadenizde Su Ürünleri Çalıştayı: Potansiyel ve Fırsatlar" ile 1-3 Kasım 2017 tarihlerinde İzmir Menemen'de gerçekleştirilen "İklim Dostu Tarım ve Yenilikçi Metodolojiler" çalıştayı düzenlenmiş, çalıştaylarda diğer Bakanlık Birimleri ile birlikte Genel Müdürlüğümüz temsil edilmiştir.
- 12-15 Kasım 2017 tarihleri arasında Almanya'da düzenlenen G-20 MACS toplantısında Bakanlığımız Genel Müdürlüğümüz ve Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü'nce temsil edilmiştir.
- Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile CGIAR arasında yapılması planlanan Ev Sahibi Ülke Anlaşması ve ayrıca Bakanlığımız ile Uluslararası Gıda Politikası Araştırma Enstitüsü (IFPRI) arasında yapılması planlanan Memoranduma ilişkin Tarımsal Politikalar ve Araştırma Enstitüsü ile birlikte protokol taslağı hazırlık çalışmaları yürütülmüştür.
- Gıda Güvenliği ve Tarımsal Kalkınma temalı 8. İİT Tarım Bakanları Konferansının 2018 yılının ikinci yarısı içerisinde ülkemiz ev sahipliğinde ve Bakanlığımız organizasyonunda İstanbul'da gerçekleştirilmesi konusunda İslam İşbirliği Teşkilatı Genel Sekreterliğine hitaben Genel Müdürlüğümüz kanalıyla Sayın Bakanımız imzalı nüsha muhatabına iletilmek üzere Dışişleri Bakanlığımıza iletilmiştir. Bu çerçevede, 18-19 Eylül 2017 tarihlerinde İslam İşbirliği Teşkilatı Genel Sekreterliği'nde söz konusu Konferans ve muhtemel çıktılarıyla ilgili bir hazırlık toplantısı gerçekleştirilmiştir. 2018 yılı içerisinde ülkemiz ev sahipliğinde Bakanlığımızca yapılması planlanan 8. İslam İşbirliği Teşkilatı Tarım Bakanları Konferansı Toplantısı için ayrıca hazırlık çalışmaları yürütülmüştür. Bu kapsamda, 2018 yılının ikinci yarısında Bakanlığımız ev sahipliğinde düzenlenecek İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Tarım Bakanları Konferansı

hazırlıkları kapsamında İİT Sekreteryasından bir heyet ile 30 Kasım 2017 tarihinde Genel Müdürlüğümüz ev sahipliğinde bir toplantı düzenlenmiş, bu çerçevede Bakanlar Konferansı'na yönelik fikir teatisinde bulunulmuştur.

- Ulusal Gıda Güvenliği Programı hazırlanmasına yönelik hazırlık çalışmaları yürütülmüştür. Bu çerçevede, 27 Eylül 2017 tarihinde Genel Müdürlüğümüz ev sahipliğinde, IFPRI temsilcisi Dr. Suresh Babu ile Bakanlığımız ve IFPRI arasında muhtemel işbirliği toplantısı gerçekleştirilmiştir. Öte taraftan Tarımsal Araştırmalar Politikalar Genel Müdürlüğü ev sahipliğinde aynı tarihte TAGEM yetkilileri ve IFPRI temsilcisi ile gerçekleştirilen muhtemel işbirliği alanlarını geliştirme toplantısına katılım sağlanmıştır.
- 27-28 Nisan 2017 tarihinde Bakanlığımız tarafından Genel Müdürlüğümüz koordinasyonunda Antalya'da Türkiye-Afrika 1. Tarım Bakanları Toplantısı ve Tarım İş Forumu düzenlenmiştir. Toplantıyla ilgili ayrıntılı bilgi ve çıktılar <http://www.turkeyafricaagri.org/> web adresinde yer almıştır.
- Milletlerarası Akdeniz Yüksek Ziraat Etütleri Merkezi (MAYZEM), kapsamında "Bağlı Merkez" olarak teklif edilebilmesi için teklif edilecek kurumlarımızın altyapı ve Bağlı Merkez olabilme potansiyeline vurgu yapabilmek ve bölgesel önemini ifade edebilmek üzere belirli ulusal ve Türkiye'de temsilciliği bulunan uluslararası kuruluşlardan destek mektubu temin edilerek, TAGEM'e iletilmiştir. Bakanlığımız ve İslam İşbirliği Teşkilatı, İslam Ülkeleri İstatistik, Ekonomik ve Sosyal Araştırma ve Eğitim Merkezi (SESRIC) arasında işbirliği protokolü imzalanmış olup, bu kapsamda SESRIC'in ülkemizde Bakanlığımız birimleri ile planladığı çalışmaların Bakanlık tarafında koordinasyon çalışmaları yürütülmüştür.
- 27-29 Mart 2017 tarihlerinde Ülkemiz ev sahipliğinde İzmir'de düzenlenecek olan Akdeniz Genel Balıkçılık Komisyonu'nun (GFCM) Su Ürünleri Yetiştiriciliği Bilimsel Komitesi (CAQ) 10. Toplantısı Çerçevesinde Ülkemiz ve BM Gıda ve Tarım Örgütü (FAO tarafından üstlenilecek düzenlemelere ilişkin Sorumluluklar Muhtırasına ilişkin Bakanlık bünyesinde koordinasyon çalışmaları yürütülmüştür.
- Birleşmiş Milletler (BM) Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi Sekreteryası kapsamında, BM Kuzey Akdeniz Koordinasyon Ofisi 11 Ocak 2017 tarihinde BM Genel Sekreter Yardımcısı tarafından açılmıştır. Ofise Koordinatör olarak atanan Erdoğan ÖZEVREN'in 20 Şubat 2017 tarihindeki Bakanlığımız birimlerini tanışma ve işbirliği amaçlı ziyareti konusunda gerekli koordinasyon çalışmaları yürütülmüştür.
- Slovenya'nın BM nezdinde 20 Mayıs'ın "Dünya Arı Günü" olarak ilan edilmesi için vereceği karar tasarısına ülkemizce destek ve eş sunucu olunmasına ilişkin gerekli koordinasyon çalışmaları yürütülmüştür.

3) Avrupa Birliği ile İlişkiler ve Müzakere Süreci

a) Fasıl 11 Tarım ve Kırsal Kalkınma Faslı Kapsamında Yapılan Çalışmalar

Fasıl 11, Ek Protokolün (Kıbrıs Şartı) tam olarak uygulanması Şartına bağlı olarak askıya alınan fasıllardan biridir. Fasıl 11'in fiili müzakerelere açılabilmesi için "Kıbrıs Şartı" dışında beş tane kriter belirlenmiştir. Fasıldaki çalışmalar temel olarak bu kriterler bazında

yürütülmektedir.

- 11. Fasal kapsamına giren konularda AB müktesebatı ve uyum politikalarımız izlenmiş, bunların uyumu ve uygulanması için gerekli idari ve kurumsal tedbirlerin alınmasını sağlamak yönünde çalışmalar yürütülmüş ve bu kapsamda diğer ilgili birimlerce yürütülen çalışmalara katılım sağlanmıştır.
- AB'nin organik tarım ile ilgili tüzüğünün ekinde yer alan üçüncü ülkeler listesine girmek için ülkemiz tarafından 2003 yılında yapılan başvuruya ilişkin çalışmalar kapsamında, AB Komisyonu tarafından yapılması kararlaştırılan yerinde denetim ziyaretleri 10-14 Haziran 2013 tarihleri ile 18-22 Kasım 2013 tarihleri arasında tamamlanmıştır. Birinci ziyaretin nihai raporu alınmış olup, ikinci ziyaretin raporunun ilk versiyonu Bakanlığımızla paylaşılmıştır. 23 Kasım 2017 tarihinde Organik Tarım kapsamında üçüncü ülkeler listesi başvurusuna ilişkin Brüksel'de Komisyon yetkilileri ile gerçekleştirilen toplantıya katılım sağlanmıştır. Daha sonra, organik tarım konusunda mevcut işbirliğinin geliştirilmesine yönelik önerilerimizi ve taleplerimizi içeren bir mektup Komisyona iletilmiştir.
- Genel Müdürlüğümüz tarafından IPA II dönemi için hazırlanıp teklif edilen "AB'nin Ortak Piyasa Düzenine Uyum Sağlanması için bir Strateji Hazırlanması" Projesi 23 Kasım 2017 tarihinde yapılan açılış toplantısı ile başlamıştır. 1 yıl süreli proje kapsamında OPD'ye uyuma yönelik bir strateji belgesi hazırlanacak ve kurumsal kapasiteyi artırıcı çalışmalar yapılacaktır.
- 2015-2018 yıllarını kapsayan "Ulusal Coğrafi İşaret Strateji Belgesi ve Eylem Planı" ile "Ulusal Fikri Haklar Strateji Belgesi ve Eylem Planı"nın değerlendirmelerinin yapıldığı "Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları Koordinasyon Kurulu" toplantılarına katılım sağlanmıştır.
- Eylem Planlarındaki hedefler Bakanlık birimleri arasında yürütülen koordineli çalışmalarla hazırlanan işbölümü ve faaliyet takvimine uygun şekilde yürütülmektedir.
- 11 Temmuz 2017 tarihinde, Bakanlığımız ev sahipliğinde, Avrupa Birliği Tarım ve Kırsal Kalkınma Komiserinin katılımıyla "Malatya Kayısı AB Coğrafi İşaret Tescil Belgesi Takdim Töreni" düzenlenmiştir. Söz konusu törenin akabinde, Sayın Bakanımız ile Sayın Phil HOGAN'ın gerçekleştirdiği ikili görüşme kapsamında, coğrafi işaretler konusunda Türkiye ve AB arasındaki işbirliği hususu değerlendirilmiştir. Bahsi geçen toplantıdan sonra, Bakanlığımız ilgili birimleri ve Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından, Türkiye-AB ikili işbirliği kapsamında AB nezdinde tanımayaya konu olabilecek ve önem taşıyan coğrafi işaretli ürünlerimize ilişkin bir ön çalışma yapılmıştır.
- Genel Müdürlüğümüzce yürütülen "Ortak Piyasa Düzeni Stratejisi Hazırlıkları Kapsamında Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi Projesi" çerçevesinde;
  - Macaristan, İtalya ve Yunanistan'a çalışma ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.
  - Ayrıca bir proje ofisi oluşturulmuş ve tefriş edilmiştir. Ayrıca AB standartlarına uygun tercüme kabinleri temin edilerek Küçük Ev'de kullanımına başlanmıştır.
  - 21 Eylül 2017 tarihinde, Ankara'da OPD ile ilgili paydaş dış kurumlarla teknik bir toplantı yapılarak Bakanlığımız uygulamaları dışındaki mevzuat ve

uygulamalar konusunda Avrupa Birliği Ortak Piyasa Düzenlerine Uyuma Yönelik Bir Strateji Hazırlanması Projesine hazırlık amacıyla bilgi alışverişinde bulunulmuştur.

- 18 Ekim 2017 tarihinde Brüksel/Belçika'da gerçekleştirilen "Tarımsal İzleme Sistemi ve Piyasa Şeffaflığı" konulu konferansa katılım sağlanmıştır.
- 22-23 Mart 2017 tarihlerinde Ankara'da 1 No'lu AB-Türkiye Tarım ve Balıkçılık Alt Komitesi Toplantısı gerçekleştirilmiştir.
- "Sığır ve Koyun Karkaslarının Sınıflandırılması" hususunda koordinasyonu GKGM, HAYGEM ve ESK temsilcilerinin katılımıyla bir alt çalışma grubu oluşturulmuştur. Bahse konu alt çalışma grubu toplantılarında konuyla ilgili yönetmeliklerin yayımlanabilmesi ve kurumsal yapılanmanın belirlenmesi amacıyla ilgili birim amirlerinin katılımıyla üst düzey bir toplantı gerçekleştirilmiştir.
- Tarım Reformu Genel Müdürlüğü koordinasyonunda yürütülen; 24 Ekim 2016 tarihinde başlayan ve 1 yıl sürmesi planlanan "Çapraz Uyum Kurallarının Uyumlaştırılması" Twinning Projesi Nisan 2018'e kadar uzatılmış olup proje çalışmalarına katılım sağlanmıştır.
- Tarım ve çevrenin korunması üzerine katkılar sunan, yaşanan sorunlara çözüm önerileri getiren ve geleceğin tarımının nasıl şekilleneceğine ilişkin tartışmaların yer aldığı onuncusu 28 Mart 2017 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirilen "Tarımın Geleceği Forumu"na katılım sağlanmıştır.
- 11 Mayıs 2017 tarihinde Brüksel'de düzenlen "Tarım Konusunda Sektörel Gelişmelere Yönelik Çok Ükeli TAİEX Çalıştayı"na katılım sağlanmıştır.

b) Fası 12 Gıda Güvenliği, Veterinerlik, Bitki Sağlığı Fası Kapsamında Yapılan Çalışmalar

Fası 12 için açılış kriterlerinin Türkiye tarafından karşılandığının AB tarafınca resmen onaylanmasının ardından İspanya Dönem Başkanlığı'nda, 30 Haziran 2010 tarihinde Brüksel'de düzenlenen 9. Hükümetlerarası Katılım Konferansında 12. Fası fiili müzakerelere açılmıştır. Bu konferansta tarafımıza sunulan Avrupa Birliği Ortak Tutum Belgesi'nde biri siyasi, diğerleri teknik olmak üzere yedi adet kapanış kriteri belirlenmiştir. Bu kapanış kriterleri çerçevesinde son bir yıl içerisinde aşağıdaki çalışmalar yapılmıştır:

- 12. Fası kapsamına giren konularda AB müktesebatı ve uyum politikalarımız izlenmiş, bunların uyumu ve uygulanması için gerekli idari ve kurumsal tedbirlerin alınmasını sağlamak yönünde çalışmalar yürütülmüş ve bu kapsamda diğer ilgili birimlerce yürütülen çalışmalara katılım sağlanmıştır.
- 10 Mart 2017 tarihinde Sayın Müsteşar Yardımcımız başkanlığında düzenlenen Müzakere Yönetim Kurulu Toplantısı'nın organizasyonuna katkıda bulunulmuş ve toplantıya katılım sağlanmıştır.
- 22-23 Mart 2017 tarihlerinde Avrupa Birliği Bakanlığı'nda gerçekleştirilen AB-Türkiye 1 No'lu Tarım ve Balıkçılık Alt Komite Toplantısı'na katılım sağlanmıştır. Toplantıda her iki taraf da Fası 12 Gıda Güvenilirliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Politikası alanında yaşanan gelişmeleri aktarmıştır. Toplantıda ayrıca Hayvanların

Kimliklendirilmesi ve Kaydı Sistemlerindeki Gelişmeler, Hayvansal Yan Ürün İşletmeleri de dahil olmak üzere, Hayvansal Ürün İşletmelerinin Modernizasyonuna Yönelik Ulusal Programa ilişkin mevcut durum, Uygun olmayan çiğ sütün kullanımına yönelik stratejiye ilişkin mevcut durum, Hayvan hastalıklarına (Özellikle Sığırların Nodüler Ekzantemi (LSD), Şap Hastalığı, Koyun ve Keçi Vebası (PPR), Koyun ve Keçi Çiçeği, Mavi Dil, Sığır Tüberkülozu ve Kuduz) ilişkin mevcut durum, Nakledilebilir Süngerimsi Beyin Hastalıkları'nın (TSE) kontrolüne ilişkin gelişmeler, AB Hayvan Refahı Mevzuatının Aktarılması ve Uygulanmasına İlişkin Gelişmeler, İdari Yapılara İlişkin Gelişmeler ele alınmıştır.

- 11-12 Mayıs 2017 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirilen 34. Dönem Gümrük Birliği Ortak Komitesi (GBOK) Toplantısı'na katılım sağlanmıştır. Toplantıda Pestisit analiz sonuçları raporlarında muhakkak ölçüm belirsizliğinin bildirilmesi ve değerlendirmenin buna göre yapılması talebi; Türk Menşeli kuru kayısının 669/2009/EC sayılı Komisyon Yönetmeliği kapsamında çıkartılması talebi; Türkiye'ye AB'den Canlı Hayvan ve Et İthalatı Konusunda Uygulanan Kısıtlamalar; Kaptan Andrevo gümrük kapısında Türk ihracatçıların yaşadıkları sorunların çözülmesi talebi; AB'ye Çift Kabuklu Yumuşakça İhracatına Uygulanan Yasağın Kaldırılması talebi; Türkiye'den AB'ye Kanatlı Eti İhracatı talebi; Türk Menşeli fındığın 2016/2106 EC (884/2014/EC değişikliği) sayılı Komisyon Yönetmeliği yerine 669/2009/EC sayılı Komisyon Yönetmeliği kapsamına alınması talebi ele alınmıştır.
- 8-12 Mayıs 2017 tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen Hayvansal Yan Ürünler TAİEX Uzman Ziyareti'ne katılım sağlanmıştır.
- 8-18 Mayıs 2017 tarihleri arasında "Maraş Biberi Kümelenme Projesi" İhale Değerlendirme Komitesi çalışmalarına katılım sağlanmıştır.
- 13 Eylül 2017 tarihinde, Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü yetkilileri ile Fasıllık 12 Strateji Belgesi Çalışma Grubu Toplantısı düzenlenerek söz konusu belgenin güncellenmesi için çalışmalara başlanmıştır.
- 18 Eylül 2017 tarihinde, Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü yetkilileri ile Yeni Yayınlanan Fasıllık 12 AB Mevzuatı Çalışma Grubu Toplantısı düzenlenerek söz konusu mevzuatın Türk mevzuatına aktarılması için yol haritası hazırlamak üzere görüş alışverişinde bulunulmuştur.
- 2-4 Ekim 2017 tarihleri arasında Ankara'da Hayvan Refahı TAİEX Uzman Ziyareti düzenlenmiş ve Fasıllık grubumuz, GKGM ile ilgili birimlerden katılım sağlanmıştır.
- 2-6 Ekim 2017 tarihleri arasında Varşova, POLONYA'da düzenlenen Hayvansal Yan Ürünler TAİEX Çalışma Ziyareti'ne katılım sağlanmıştır.
- 28 Kasım 2017 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirilen Türkiye-Avrupa Birliği 125. Ortaklık Komitesi Toplantısına katılım sağlanmıştır.
- Kasım – Aralık 2017 aylarında Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü yetkilileri ile Fasıllık 12 Strateji Belgesi Güncelleme Toplantıları gerçekleştirilmiştir.

c) Fasıllık 13 Balıkçılık Fasıllık Kapsamında Yapılan Çalışmalar

- Avrupa Birliği balıkçılık müktesebatı, Ortak Balıkçılık Politikası'ndaki gelişmeler ve Bakanlığımızdaki uyum çalışmaları izlenmiş; AB'deki ilerlemeler ve Bakanlığımız

çalışmaları ile ilgili hususlarda bilgi notları ve raporlar hazırlanmış, Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan Türkiye İlerleme Raporu'na katkıda bulunulmuş, ilgili Genel Müdürlükler bilgilendirilmiş; ayrıca ilgili birimlerce yürütülen diğer çalışmalara katılım sağlanmıştır.

- Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü tarafından yürütülecek olan Balıkçılık Faaliyetlerinde Stok Değerlendirmenin Uygulanması Avrupa Birliği projesinin teknik yardım ile ilgili dokümanlarının hazırlanmasında teknik destek sağlanmıştır.
- Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali İşbirliği kapsamında Türkiye-İspanya ortaklığında, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünce yürütülmekte olan "Türk Balıkçılık Yönetim Sisteminin Güçlendirilmesi" başlıklı eşleştirme projesi 9 Mart 2017 tarihinde başlatılmıştır.
- Ortak Balıkçılık Politikasının Ortak Piyasa Düzeni Bileşeni Kapsamında Balıkçılık Üretici Örgütleri ve İl Tarım Müdürlükleri için Kurumsal Kapasite Oluşturulması Projesi'nin fişinin hazırlanması sürecine teknik destek sağlanmıştır.
- 22-23 Mart 2017 tarihleri arasında Ankara'da Avrupa Komisyonu yetkilileri ile Türkiye arasında 1 No'lu Tarım ve Balıkçılık Alt Komitesi'nin 13'üncü Toplantısı düzenlenmiştir. Söz konusu Alt Komite Toplantısında, AB ve Türkiye'nin balıkçılık politikalarındaki güncel gelişmeler, bu Fasıll altında AB Katılım Öncesi Yardım desteklerine başvuru projeler ve Balıkçılık Diyalog Çalışma Grubu altındaki çalışmalar ele alınmıştır.
- "Akdeniz Balıkçılığının Sürdürülebilirliği" Bakanlar Konferansı (MedFish4Ever) 29-30 Mart 2017 tarihlerinde Malta'da gerçekleşmiştir. Konferans Bildirisi ülkemiz adına BSGM Genel Müdürü tarafından imzalanmıştır.
- 2011 yılında kurulmuş olan Türkiye – AB Balıkçılık Diyalog Çalışma Grubu çalışmalarına devam etmektedir. Son toplantısını 28 Eylül 2017 tarihinde Ankara'da gerçekleştirmiştir.
- Sayın Bakan Yardımcımız, İspanya Gıda, Tarım ve Çevre Bakanlığı'nın daveti üzerine 2-3 Ekim 2017 tarihlerinde İspanya Vigo'da temaslarda bulunmuştur. Bakanlar arasında yapılan ikili görüşmede işbirliği olanakları ele alınmıştır.
- Balıkçılık faslı konularında başvuru yapılabilecek TAİEX başlıkları üzerinde çalışılmış ve su ürünleri üretici örgütlerinin tanınma kriterleri konusunda TAİEX etkinliği düzenlenmesi üzerine hazırlıklar yürütülmüştür.
- "Ortak Balıkçılık Politikası Yapısal Tedbirleri ve Avrupa Denizcilik ve Balıkçılık Fonu" konulu TAİEX uzman çalışması 19-21 Nisan 2017 tarihleri arasında Ankara'da gerçekleştirilmiştir.
- İlgili Genel Müdürlüklerden talep edilen Fasıll 13 ilerleme raporu katkısı gözden geçirilerek AB Bakanlığı'na iletilmiştir.
- Diğer kurumlar tarafından gerçekleştirilen TAİEX faaliyetlerine katılım sağlanmıştır.

Bunlar:

- "Avcılık Ruhsatlarının Geliştirilmesi ve Kayıt Sistemleri" konulu TAİEX uzman çalışması 19-21 Haziran 2017 tarihleri arasında, Ankara

- “Balıkçılık Kaynak Yönetiminin Geliştirilmesi ve Yasal Uyumu” konulu TAİEX çalıştayı 24-26 Ekim 2017 tarihleri arasında, İzmir
- “Lagün Yönetim Planı” konulu TAİEX çalıştayı 20-22 Kasım 2017 tarihleri arasında, Adana

d) Avrupa Birliği Projeleri Kapsamında Yapılan Çalışmalar

- AB Bakanlığı “IPA II Teknik Destek” projesi kapsamında verilen eğitimlere IPA Birimi personeli tarafından katılım sağlanmıştır.
- “Anahtar Performans Göstergeleri”ne yönelik IPA Birimi, AB Bakanlığı ve Merkezi Finans ve İhale Biriminde oluşan bir çalışma grubu kurulmuş ve “Anahtar Performans Göstergeleri” belirlenmiştir.
- Her ay IPA Birimi tarafından İhale Belgeleri Zaman Çizelgeleri hazırlanarak Ulusal Yetkilendirme Görevlisine (Hazine Müsteşarlığı) iletilmiştir.
- 2015 Eylem Belgesi revizyon çalışmaları nihai hale getirilerek değişiklik talebi AB Bakanlığına iletilmiştir.
- 2016 Yıllık Uygulama Raporu AB Bakanlığı’na iletilmiştir.
- Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) II. dönemi kapsamında yer alan Tarım ve Kırsal Kalkınma Sektörü - Kurumsal Kapasite Geliştirme Alt Sektörü’nün İkinci Sektörel İzleme Komitesi toplantısı Avrupa Birliği ve Dış ilişkiler Genel Müdürü ve Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Ticaret ve Diğer AB Politikaları Bölüm Başkanı Sayın Balazs GARGYA eş başkanlığında, Avrupa Birliği Bakanlığı, Ulusal Yetkilendirme Görevlisi Ofisi (Hazine Müsteşarlığı), Merkezi Finans ve İhale Birimi ve diğer ilgili kurum ve sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile Bakanlığımız IPA Birimi tarafından 8 Haziran 2017 tarihinde AB Bakanlığında gerçekleştirilmiştir.
- Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) II. dönemi kapsamında yer alan Tarım ve Kırsal Kalkınma Sektörü - Kurumsal Kapasite Geliştirme Alt Sektörü’nün Üçüncü Sektörel İzleme Komitesi toplantısı Avrupa Birliği ve Dış ilişkiler Genel Müdürü ve Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Ticaret ve Diğer AB Politikaları Bölüm Başkanı Sayın Balazs GARGYA eş başkanlığında, Avrupa Birliği Bakanlığı, Ulusal Yetkilendirme Görevlisi Ofisi (Hazine Müsteşarlığı), Merkezi Finans ve İhale Birimi ve diğer ilgili kurum ve sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile Bakanlığımız IPA Birimi tarafından 13 Kasım 2017 tarihinde Bakanlığımızda gerçekleştirilmiştir.
- 2016 Eylem Belgesi Avrupa Komisyonu’nca onaylanmış olup uygulamaya geçilmesi için Avrupa Komisyonunca 28 Eylül 2017 tarihinde Bakanlığımız IPA Birimi Denetimden geçirilmiş, denetim sonrası Finansman Anlaşması 22 Aralık 2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
- Ekim- Kasım 2017 tarihlerinde Bakanlığımız İç Denetim Birimi tarafından IPA Birimine bir denetim ziyareti gerçekleştirilmiştir. Söz konusu denetim ziyaretini müteakip sunulan iç denetim raporuna cevaben İç Denetim Eylem Planı IPA Birimi tarafından hazırlanmıştır.

- Devam eden projelerle ilgili Nihai Faydalanıcı Yetkili Temsilcisi olarak Genel Müdür Yardımcıları atanmış ve Proje Koordinasyon Komitesi kurulmuştur. Söz konusu Komite 6 Aralık 2017’de ilk toplantısını gerçekleştirmiştir.
- Sektör Planlama Belgesi 21 Aralık 2017 tarihinde güncellenerek AB Bakanlığına iletilmiştir.
- 2014, 2015 ve 2016 yılı programlarına dahil edilmiş olan Ortak Piyasa Düzenine Uyum İçin Bir Stratejinin Hazırlanması, Türkiye’de IPARD II Programının “Danışmanlık Hizmetleri” Tedbiri İçin Kapasite Oluşturma, Türkiye’de Çiftlik Danışmanlık Sistemi’nin Kurulması, Yumrulu Deri Hastalığı’nın (LSD) Kontrolü ve Önlenmesi, Türkiye’de Kuduz’a Karşı Ağızdan Aşılama, Balıkçılık Faaliyetlerinde Stok Değerlendirmenin Uygulanması, AB Çevre ve Hijyen Standartları ve IPARD Desteği Konusunda Gıda İşleme Sektörü ve Çiftçilerin Farkındalığının Artırılması, Ortak Balıkçılık Politikasının Ortak Piyasa Düzeni Bileşeni Kapsamında İl Tarım Müdürlükleri ve Üretici Örgütleri için Kurumsal Kapasite Oluşturulması, TKDK’nın Risk Yönetimi ve Kontrol Faaliyetlerini Uygulama Kapasitesinin Güçlendirilmesi, Çiftlik Muhasebe Veri Ağı: Hedef 2020 isimli projelerin uygulama ve ihaleleri ile ilgili süreçleri izlenmiş, ihale belgeleri hazırlama süreçlerine katkıda bulunulmuştur.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın yürütücüsü ve Bakanlığımızın da paydaş olduğu “Arazi Kullanımı, Arazi Kullanım Değişiklikleri ve Ormancılık (AKAKDO-LULUCF) için Çözümsel Tabanlı Teknik Yardım” isimli AB projesi ilgili olarak 2 adet çalıştay düzenlenmiş ve Bakanlığımızdan Tarım Reformu Genel Müdürlüğü ve AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü personeli tarafından katılım sağlanmıştır.

e) Genel Müdürlüğümüzce Yürütülen ve Katkı Sağlanan Diğer Hususlar

Çevre Faslı ile ilgili olarak;

- 15-16 Mart 2017 tarihlerinde Ankara’da gerçekleştirilen 6 Nolu Ulaştırma, Çevre, Enerji ve Trans-Avrupa Ağları Alt Komitesi Toplantısı’na katılım sağlanmıştır.
- Avrupa Birliği (AB) Su Çerçeve Direktifi kapsamında, Çevre Faslı Su Sektörünün, Su Kalitesi Alt Sektörüne ait koordinasyonunun sağlanması amacıyla su sektörü temsilci listelerinin güncellenmesi çalışmaları yapılmıştır.
- "AB'ye Katılım İçin Ulusal Eylem Planı 2016-2019" kapsamında Çevre Faslı Su Kalitesi Sektörü altında Bakanlığımızın sorumluluğunda yer alan birincil ve ikincil düzenlemeler ile kurumsal yapılanma/diğer çalışmalara yönelik kaydedilen gelişmelere ilişkin belgelerin güncellenmesi çalışmaları yapılmıştır.
- Ülkemizin AB'ye katılım yolunda kaydettiği gelişmelerin değerlendirdiği “İlerleme Raporuna” Ülkemiz katkısını sunmak üzere Komisyon tarafından iletilen sorular doğrultusunda “27. Çevre ve İklim Değişikliği Faslı” metni üzerinde su kalitesi kapsamında gerekli güncellemeler yapılmıştır.

Avrupa Komisyonu Teknik Destek ve Bilgi Değişim Mekanizması (TAIEX) ile ilgili olarak;

TAIEX faaliyetlerinin planlanması ve koordinasyonunu sağlayan Eğitim İrtibat Yetkilisi görevi kapsamında; yıl içerisinde ilgili Genel Müdürlük/Daire Başkanlıklarından alınan bireysel başvurular; AB müktesebatı, strateji belgeleri ve uyum durumu gözetilerek değerlendirilmekte ve TAIEX ofisine iletilmek üzere AB Bakanlığı’na iletilmektedir. Bireysel başvuruların dışında

her yılın sonbahar döneminde Tarım, Balıkçılık, Veterinerlik, Gıda Güvenilirliği ve Bitki Sağlığı konularında o yıla ait eğitim haritaları hazırlık çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

Bilgilendirme ve Dokümantasyon Faaliyetleri;

- Uzman Gözüyle AB Bülteni (3 aylık)
- Avrupa Birliği Kurumları kitapçığı,
- Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılmasının (BREXIT) Tarım ve Balıkçılık sektörlerine etkileri raporu,
- Fasıllar 11, Fasıllar 12 ve Fasıllar 13 ile TAİEX konularında liflet, broşür ve posterler hazırlanmıştır.

4) Ekonomik ve Ticari Konular

a) Serbest Ticaret Anlaşmaları, Tercihli Ticaret Anlaşmaları, Ekonomik ve Ticari Ortaklık Anlaşmaları (JETCO)

STA'lar çerçevesinde; yürütülen müzakerelerde ve imzalanan STA'lar bünyesinde kurulan Ortak Komite ve Alt Komitelerde Bakanlığımızın temsili, STA müzakereleri ve Komite toplantıları öncesinde Ekonomi Bakanlığı'nda düzenlenen hazırlık toplantılarına katılım sağlanması, STA müzakereleri ve Komite toplantılarına hazırlık amacıyla Bakanlığımız ilgili birimlerinin katılımı ile hazırlık toplantısı düzenlenmesi, konu ile ilgili yazışmaların yapılması, konuya ilişkin istatistik verilerin temini ile diğer araştırma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ve bu çalışmalar sonucunda Bakanlık görüşünün Ekonomi Bakanlığı'na iletilmesi ve toplantılarda dile getirilmesi, STA toplantılarının bitiminin ardından toplantı tutanaklarının hazırlanması, Ekonomi Bakanlığı'ndan alınan toplantı notu ve toplantılara ilişkin diğer belgelerin ilgili Bakanlık birimlerine iletilmesi faaliyetleri yürütülmektedir. 2017 yılında bu görevler yerine getirilerek takip edilen Anlaşmalar şunlardır:

- Türkiye-Ukrayna, Türkiye-Sırbistan, Türkiye-Sudan, Türkiye-Katar, Türkiye-Bosna Hersek, Türkiye-Vietnam, Türkiye-Tayland, Türkiye-EFTA, Türkiye-Japonya ve Türkiye-Kongo Demokratik Cumhuriyeti Serbest Ticaret Anlaşması müzakereleri;
- Türkiye-Güney Kore, Türkiye-Sırbistan, Türkiye-Gürcistan, Türkiye-Ukrayna, Türkiye-Moldova ve Türkiye-Karadağ Ortak Komite Toplantısı'na ilişkin çalışmalar;
- Fransa, İngiltere, Litvanya, Romanya, Finlandiya, Lüksemburg, Hollanda ve Almanya JETCO (Ekonomik ve Ticaret Ortaklık Komitesi) toplantıları kapsamında Bakanlık içi koordinasyon yapılarak Bakanlık pozisyonu oluşturulmuş ve toplantılara katkı sağlanmıştır.
- İmzalanmış olan Türkiye-Azerbaycan TTA hazırlıklarına katkı sağlanmıştır.
- İngiltere ile Brexit sonrası ikili ticari ilişkilerimizin altyapısını şekillendirmek üzere tesis edilen Ortak Çalışma Grubu'nun (OÇG) ilk toplantısı gerçekleştirilmiştir.
- KKTC Ortak Komite Toplantısı ile ilgili çalışmalar gerçekleştirilmiştir.
- Gümrük Birliği Anlaşması'nın güncellenmesi sürecine ilişkin çalışmaların yapılması, Ekonomi Bakanlığı tarafından düzenlenen toplantılara katılım sağlanması, gerekli bilgilerin Bakanlık içi koordinasyon yapılarak temin edilmesi ve Ekonomi Bakanlığı'na iletilmesi ile konuya ilişkin olarak Makamın bilgilendirilmesi çalışmaları yapılmıştır.
- Gümrük Birliği Anlaşması'nın güncellenmesine yönelik Bakanlık içerisinde çalışma yürütülerek pozisyonumuz belirlenmiştir.

b) Dünya Ticaret Örgütü

DTÖ Genel

- 9 Ocak 2017 “Suriye Krizinin Türk Tarımına Etkileri” konulu toplantı düzenlenmiştir.
- 23-27 Ocak 2017 Cenevre’de DTÖ eğitimi alınmıştır.
- 10-11 Nisan 2017 tarihlerinde Ankara’da, Avustralya, Brezilya ve Kanada’dan Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) konularında uzman personelin, DTÖ ve tarım konularındaki tecrübelerini paylaştıkları “DTÖ Çalıştay” gerçekleştirilmiştir.
- 12-13 Eylül 2017 tarihinde Ankara’da gerçekleştirilen Türkiye-ABD Ticaret ve Yatırım Konseyi’nin (TIFA) 10. dönem toplantısına ait koordinasyon yapılmış ve Bakanlığımız ilgili birimleri ile birlikte katılım sağlanmıştır.
- 20-22 Eylül 2017 Ankara’da “DTÖ Tarım Anlaşması” konulu Bölgesel Seminere (WTO Agreement on Agriculture for CEECAC Countries) katılım sağlanmıştır.
- 24-25 Ekim 2017 tarihlerinde Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesi (EFSA) Pestisit Yönlendirme Toplantısına (Pesticide Steering Network) gözlemci olarak katılım sağlanmıştır.
- 11 Aralık 2017’de AB Komisyonu Gökkuşluğu alabalıkları ile ilgili telafi edici vergilere ilişkin soruşturma kapsamında yerinde inceleme ziyareti gerçekleştirdi.
- 16 Kasım 2017 tarihinde Parma/İTALYA’ da, Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesi (EFSA) yetkililerince, AB dışı ülkeler için pestisitlerin değerlendirilmesi ve MRL oluşturulması konusunda genel sürece ilişkin olarak gerçekleştirilen Pestisit İdari Ağı Komitesi Toplantısına katılım sağlanmıştır.

DTÖ Tarım Anlaşması

- 27 Mart 2017 tarihinde Cenevre/İSVİÇRE’de düzenlenen 83. DTÖ Tarım Komitesi Oturumu’na katılım sağlanmış ülkemize diğer DTÖ üyeleri tarafından yöneltilen soruların cevaplanmasına katkı sağlanmıştır.
- 7 Haziran 2017 tarihinde Cenevre/İSVİÇRE’de düzenlenen 84. Tarım Komitesi Toplantısı Oturumu’na katılım sağlanmış Ülkemize diğer DTÖ üyeleri tarafından yöneltilen soruların cevaplanmasına katkı sağlanmıştır.
- 17-8 Ekim 2017 tarihlerinde 85.Tarım Komitesi Toplantısına katılım sağlanmış, Dünya Ticaret Örgütüne bildirim yapılmış olan 2002-2003-2004 yıllarına ait gerçekleştirilmiş olan tarımsal Destek Bildirimleri konusunda, üye ülkelerce yöneltilmiş sorular Tarım Komitesi gündemi içinde sözlü ve yazılı olarak cevaplanmıştır.

DTÖ Sağlık ve Bitki Sağlığı (SPS) Önlemlerinin Uygulanmasına İlişkin Anlaşma

- Ülkemizin dış ticaretinin sürdürülebilirliğinin sağlanması, DTÖ nezdindeki haklarımızın kullanılması ve ticareti engelleyici unsurların öngörülerek gerekli önlemlerin alınabilmesi çerçevesinde, DTÖ üyesi ülkelerce yapılmış SPS bildirimleri haftalık olarak takip edilmiş çevrileri yapılarak tablolar halinde Genel Müdürlüklerimize iletilmiştir. Bahse konu bildirimlerin incelenerek, ilave bilgi talebi veya yorumların olması durumunda, ilgili SPS bildirim otoritelerinden cevaplarının temin edilmesi amacıyla konunun koordinasyonu yapılmıştır.

- Bakanlığımız ilgili yetkilileri ile kurulan DTÖ Komitesi altında yer alan “SPS Alt Komitesi” 13 Şubat 2017 ve 1 Ekim 2017 tarihlerinde toplanmış gerçekleşecek SPS toplantılarında gündeme getirilecek konular tartışılmıştır.
- DTÖ SPS Önlemleri Komitesi'nin 22-23 Mart 2017 tarihlerinde Cenevre’de gerçekleştirilen 68. Olağan Toplantısına katılım sağlanmıştır. Söz konusu toplantı öncesindeki 21 Mart 2017 tarihinde gayri resmi hazırlık toplantısına da katılım sağlanmış olup; 21 Mart 2017 tarihinde ABD Yetkilileri, 22 Mart 2017 tarihinde Ukrayna yetkilileri ve 23 Mart 2017 tarihinde AB ve Endonezya yetkilileri ile ikili görüşmeler gerçekleştirilmiştir.
- 12-14 Temmuz 2017 tarihlerinde Cenevre/İsviçre’de gerçekleştirilen 69. Dünya Ticaret Örgütü Sağlık ve Bitki Sağlığı (SPS) Önlemleri Komitesi Toplantısına katılım sağlanmıştır. Söz konusu toplantı öncesinde 12 Temmuz 2017 tarihinde gayri resmi hazırlık toplantısına da katılım sağlanmış olup; SPS Komite Toplantısı vesilesiyle, ABD ile 12 Temmuz 2017, AB ile mevzuat değişikliğine gidilen Maksimum Kalıntı Limitleri (MRL) konusunda işbirliği ve Mavi dil konusunda ülkemizin uygulamaları ile Fransa ile kiraz ihracatının açılması konusunda 13 Temmuz 2017, Rusya ile Avrasya Ekonomik Komisyonu tarafından son dönemde alınan karar sonrasında taze meyve ve sebze ihracatında yaşanan sorunlar ile ilgili olarak 14 Temmuz 2017, Ukrayna ile taze meyve ve sebze ihracatında bitki sağlık sertifikası yanında ilave sertifika talebi ile ilgili olarak 12 Temmuz 2017 ve Birleşik Arap Emirlikleri ile tarım ilaçları ihracatına ilişkin düzenlemeleri konusunda 13 Temmuz 2017 tarihinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir.
- 2-3 Kasım 2017 tarihlerinde gerçekleştirilen DTÖ SPS 70. Komite Toplantısına, ve 1 Kasım 2017 tarihli gayri resmi hazırlık toplantısına katılım sağlanmıştır. Söz konusu Komite Toplantısı vesilesiyle ABD ile 1 Kasım 2017 tarihinde ve Ukrayna, Suudi Arabistan ve AB yetkilileri ile de 2 Kasım 2017 tarihinde ikili görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca 31 Ekim 2017 tarihinde Şeffaflık konulu çalıştay kapsamında konuşmacı olarak yer alınmıştır.

Balıkçılık Sübvansiyonları Müzakereleri

DTÖ Balıkçılık Sübvansiyonları Müzakereleri toplantılarına katılım sağlanmış, ortaya çıkan yatay metin için Bakanlık görüşleri toplanmış oluşturulan tutum belgesi resmi olarak DTÖ Nezinde Daimi Temsilciliğimize iletilmiştir. Düzenlenen ve katılım sağlanan toplantılar aşağıda sıralanmıştır.

- 14 Şubat 2017 tarihinde Dünya Ticaret Örgütü nezdinde Balıkçılık Sübvansiyonları Müzakereleri konusunda Bakanlık içi değerlendirme toplantısı düzenlenmiştir.
- 24 Şubat 2017 Dünya Ticaret Örgütü Nezinde Balıkçılık Sübvansiyonları Müzakereleri konusunda Ekonomi Bakanlığı ve Bakanlığımız ilgili birimleri ile ülkemiz pozisyonunu görüşmek üzere toplantı düzenlenmiştir.
- 27 Mart 2017 tarihinde Cenevre/İSVİÇRE’de gerçekleştirilmiş olan DTÖ Kurallar Müzakere Grubu-Balıkçılık Destekleri Teknik Bilgilendirme Toplantısına katılım sağlanmıştır.

- 15-18 Mayıs 2017 tarihlerinde kapsam, özel ve lehte muamele/esneklikler, teknik yardım ve kapasite oluşturulması başlıklarındaki toplantıya katılım sağlanmıştır.
- 14-16 Haziran 2017 tarihlerinde Balıkçılık Destekleri şeffaflık, askıya alma, uygulama, anlaşmazlıkların halli, kurumsal düzenlemeler ve tanımlar başlıklarındaki toplantıya katılım sağlanmıştır.
- 17-18 Temmuz 2017 Cenevre/İSVİÇRE'de gerçekleştirilecek DTÖ Kurallar Müzakere Grubu-Balıkçılık Destekleri müzakereleri toplantısına katılım sağlanmıştır.
- 15 Ağustos 2017, DTÖ Kurallar Müzakere Grubu (NGR) bünyesinde yürütülmekte olan Balıkçılık Sübvansiyonları Müzakereleri değerlendirme toplantısı (Balıkçılık Sübvansiyonları Müzakereleri kapsamında müzakerelerde gelinen nokta, sürecin değerlendirilmesi, Ülkemizce taraf olunan/olunmayan uluslararası anlaşmalar kapsamında Ülkemizin tutumunun nasıl olacağı ve TN/RL/W/273 simgeli belgenin değerlendirilmesi başlıklarında görüşmek üzere Ekonomi Bakanlığı ve Bakanlığımız ilgili birimleri ile Ülkemiz pozisyonunu görüşmek üzere toplantı düzenlenmiştir.

Ticaretin Kolaylaştırılması Kurulu

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) 9. Bakanlar Konferansı'nda kabul edilen "Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması", Söz konusu Anlaşma, Ülkemizde 15.01.2019 tarihli ve 6662 sayılı Kanun ile uygun bulunmuş, 29.02.2019 tarihli ve 2016/8570 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır.

3.12.2016 tarihli 29907 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2016/27 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Ticaretin Kolaylaştırılması Kurulu kurulmuştur. Kurul, gerçekleştirilen Genel Kurul, Teknik Komite ve çalışma grupları toplantıları ile faaliyetlerine başlamıştır.

c) Diğer Konular

- Mevcut müşavirliklerimize ek olarak açılması planlanan tarım müşavirliklerine yönelik çalışmalar yürütülmüştür.
- 12. Dönem Türkiye- Arnavutluk Ekonomik, Ticari, Sınai ve Teknik İşbirliği Ortak Komisyonu Toplantısı'nın hazırlıklarına katkı sağlanmıştır.
- Türkiye-Küba Teknik İzleme Komitesi II. Toplantısı hazırlıklarına katkı sağlanmıştır.
- Dış basında Ülkemiz hakkında çıkan haberlere ilişkin haftalık takip yapılarak Bakanlığımız yöneticilerine sunulmuştur.
- Çeşitli ürünlerin gümrük vergisi oranlarının değiştirilmesine ilişkin Bakanlık görüşümüzün hazırlanması yönünde koordinasyon yapılarak, ilgili toplantılara katılım sağlanmıştır.
- Ülkemiz ile komşu ülkeler arasında gerçekleştirilen Sınır Ticaretine ilişkin çalışmalar ve ilgili Bakanlık birimleri ile koordinasyon yapılarak Bakanlık görüşümüz Ekonomi Bakanlığı'na iletilmiştir.
- Ekonomi Bakanlığı'nca yürütülen 2023 İhracat Stratejisi çalışmaları kapsamında Bakanlığımızca hazırlanan görüş ve değerlendirmelerle çalışmalara katkı sunulmuştur.

5) Dış Pazar Stratejileri

Tarımsal dış pazar olanaklarının geliştirilerek tarımsal ihracatımızın arttırılması ve sürdürülebilir tarımsal ihracat modelinin oluşturulması amacı doğrultusunda, Sayın Bakanımızın talimatları üzerine 13.04.2016 tarihli Genel Müdürlük Makam Onayı ile Dış Pazar Stratejileri Çalışma Grubu ihdas edilmiştir.

a) Dış Pazar Stratejileri Çalışma Grubu'nun görevleri

- Tarımsal dış pazarlarda rekabet şansı olan tarımsal ürünlerin tespitine ve bu ürünlerin ihracat olanaklarının yaratılmasına/artırılmasına yönelik çalışmalar yapmak,
- Tarımsal dış pazarlarda yaşanan sorunların çözümüne yönelik tüm paydaşlar ile koordineli hareket ederek çözümler aramak ve yürütülen çalışmalara katkıda bulunmak,
- “Tarım İş Forumları” ve “Tarımsal Ticaret Heyet Ziyaretleri” organize etmek ve/veya farklı organizasyonlar tarafından gerçekleştirilen benzer ziyaretlere eşlik etmek,
- Tarımsal dış pazar yaratma potansiyeli olan ve mevcut problemlerin çözümüne katkı sağlayabilecek uluslararası tarımsal organizasyonları, fuarları takip etmek, duyurmak ve bu organizasyonlara iştirak etmek,
- Tarımsal dış pazarlara girmemize kısıtlama getiren, sağlık, bitki sağlığı, teknik engeller ve ticari sorunlar ve bunların ortadan kaldırılması konularında Bakanlığımız ilgili birimleri ile koordineli hareket etmek suretiyle çözümler aramak,
- Tespit edilen pazar talepleri, tüketici tercihleri ve ticarete konu olan uluslararası kalite standartları konularında Bakanlığımız ilgili birimlerini bilgilendirerek daha kaliteli tarımsal üretim gerçekleştirmemize katkı sağlamak olarak belirlenmiştir.

Yürütülen Çalışmalar ve Gerçekleştirilen Faaliyetler

Toplantılar

Ürün ve sektörlerle yönelik alternatif pazar arayışları ve dış ticarete yaşanan sorunlara yönelik çözüm arayışı için üst düzey kamu yetkililerinin ve özel sektör temsilcilerinin bir araya geldiği ve tarımsal dış pazarlarda yaşanan sorunlara yönelik tüm paydaşlarla bir dizi dış pazar stratejileri sektör toplantıları gerçekleştirilmiştir.

Tarım İş Forumları

Türkiye – Çekya Tarım İş Forumu;

Ankara’da Sayın Bakanımızın iştirakleri ile gerçekleştirilmiş olup, Türk ve Çekya’lı iş adamlarının B2B görüşmeleri gerçekleştirilmiştir.

Türkiye – Azerbaycan Tarım İş Forumu;

Azerbaycan’ın Başkenti Bakü’de Sayın Bakanımızın iştirakleri ile gerçekleştirilmiş olup, Türk ve Azeri iş adamlarının buluşmaları gerçekleştirilmiştir.

Türkiye – Arnavutluk Tarım İş Forumu;

Arnavutluk’un Başkenti Tiran’da Sayın Bakanımızın iştirakleri ile gerçekleştirilmiş olup, Türk ve Arnavutluk iş adamlarının buluşmaları gerçekleştirilmiştir.

Türkiye – Afrika Kıtası Tarım İş Forumu;

Antalya’da Afrika Kıtasından Bakanlar ve işadamlarının katılımı ile ve Sayın Bakanımızın iştirakleri ile gerçekleştirilmiş olup, Türk ve Afrikalı iş adamlarının buluşmaları gerçekleştirilmiştir.

Afrika kıtasında yatırım ve ihracat olanakları değerlendirilmiş, gerekli bağlantılar kurulmuştur.

Türkiye – Arap Dünyası Tarım İş Forumu;

Kuşadası’nda Türk Arap ülkelerinden işadamlarının katılımları ile gerçekleştirilen Tarım İş Forumunda ihracat ve yatırım alanlarında işbirliği konularında heyetler arasında görüşmeler yapılmıştır.

Türkiye – Sırbistan Tarım İş Forumu;

Sırbistan’ın Başkenti Belgrad’da Türk ve Sırp işadamlarının birebir görüşme sağladıkları Tarım İş Forumu organize edilmiştir.

Türkiye – Bosna Hersek Tarım İş Forumu;

Saraybosna’da Bosna Hersek ve Türkiye’den katılım sağlayan iş insanlarının görüşmeler yaptığı ve ihracat olanaklarının geliştirildiği Bosna Hersek – Türkiye Tarım İş Forumu Sayın Bakanımız ve iş adamları heyetinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

Türkiye – Bulgaristan Tarım İş Forumu;

Bulgaristan’ın Başkenti Sofya’da Türkiye’den ve Bulgaristan’dan toplam 500 iş insanının katılımı ile gerçekleştirilen Tarım İş Forumuna Sayın Bakanımız teşrif etmişlerdir.

b) Uluslararası Organizasyonlar

KATAR Fuarı;

Ortadoğu pazarında Türk tarım ürünlerinin ihracat olanaklarının geliştirilmesi amacıyla fuara katılım sağlanmış, firmalarımıza stant açma fırsatı verilmiştir.

FAS SIAMAP Fuarı;

Fas’ın Meknes kentinde düzenlenen fuara Bakanlık olarak katılım sağlanmış ve özel sektör firmalarının fuar alanında tanıtım yapmaları sağlanmıştır.

TUNUS SIAM Fuarı ve Tarım İş Forumu;

Tunus’ta Sayın Bakanımız ve iş adamları heyetimizin katılımları ile Tarım İş Forumu düzenlenmiş ve stant alanında tanıtım yapmalarına imkan sağlanmıştır.

AGRITECHNICA Fuarı – Almanya/Hannover 2017;

Dünyanın en önemli tarımsal mekanizasyon fuarı olan agritechnica fuarına katılım sağlanmıştır. Fuarda kurulan stant alanında, fuar konseptine uygun olarak özel sektör temsilcilerinin kendilerini ve kuruluşlarını tanıtmaya fırsatı sağlanmıştır.

Ticaret Heyet Ziyaretleri;

- Antalya’da Rusya ve Türkiye arasında tarım alanında işbirliği ve ticaretin geliştirilmesi amacıyla heyetler arası görüşmeler organize edilmiştir.
- Ankara’da Katar ve Türkiye arasında tarım alanında işbirliği ve ticaretin geliştirilmesi amacıyla heyetler arası görüşmeler organize edilmiştir.

c) Diğer Faaliyetler

- Çanakkale ilinde Ulusal Peynir Çalıştayı ve Tadım Etkinliği düzenlenerek peynirin üretim ve ihracatı için bir yol haritası belirlenmeye çalışılmıştır.
- Ukrayna'ya hububat sektörünün katılımı ile "Tarımsal Ticaret Heyeti Ziyareti" düzenlenmiştir.

Yurtdışı Faaliyetler;

- Pakistan Lahor'da İş Forumu organizasyonuna katılım sağlanmıştır.
- Kazakistan Çimkent'te İş Forumu ve Uluslararası Yatırım Toplantısına katılım sağlanmıştır.

Yurtiçi Faaliyetler;

- Bursa Siyah İnciri coğrafi işaret tescilinin yapılmasına yönelik çalışmalar Bursa ilinde yapılmış ve hedeflenen sonuçlara erişilmiştir.

6) Eğitim ve Bilgilendirme

Kontenjanlar

Bakanlar Kurulu Kararı 2017 Mali Yılı için; Bakanlığımıza değişik konularda 1ay ve 12 ay arasında 57 adet yurtdışında eğitim 4 adet Uluslararası Kuruluşlarda staj kontenjanı olmak üzere toplam 61 adet kontenjan tahsis edilmiştir. Buna istinaden seçme sınavı düzenlenmiş ve sınav sonucunda Seçme Komisyonunun kararı ile Merkez ve Taşra teşkilatından toplam 54 personelin yurtdışına gitmesi kararlaştırılmış ancak toplam 40 personel işlemlerini tamamlayarak yurtdışında eğitim ve Uluslararası Kuruluşlarda staj için yurtdışına gitmiştir.

Eğitimler

6-9 Şubat 2017 ve 4-6 Nisan 2017 tarihlerinde Bakanlığımız Genel Müdürlükleri ve İl Müdürlüklerine IPA Birimi tarafından "Fon Kaynakları ve IPA II Dönemi Proje Belgeleri Hazırlama" eğitimleri verilmiştir.

Yurt Dışı Geçici Görevlendirilme Olurları

Merkez ve Taşra Teşkilatlardan gelen görevlendirme tekliflerine istinaden, Bakanlığımız Merkez ve Taşra teşkilatlarında görev yapan personelin, Yurt dışında eğitim, seminer, çalıştay vb. konularda görevlendirilmesi için 550 adet Bakanlık ve Müsteşarlık Makamından Yurtdışı Geçici Görevlendirme Olur'u alınmıştır.

H. STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI

1) Stratejik Yönetim Çalışmaları

Stratejik Plan

Bakanlığımızca, 2013-2017 Stratejik Plan döneminin tamamlanması ile günümüzdeki politik, sosyal ve ekonomik gelişmeler dikkate alınarak 2018-2022 dönemi Stratejik Planı hazırlanmıştır.

Bakanlığımızın 3. Stratejik Planı olan 2018-2022 Planında; bir önceki Stratejik Planda olduğu gibi, vatandaşlarımızın ihtiyaç duyduğu hizmetleri, onların memnuniyetini esas alarak, yerinde, zamanında ve kaliteli bir şekilde sunmak temel ilke olarak benimsenmiştir.

Bu kapsamda Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Sisteminin getirdiği stratejik yönetim anlayışı

ile ulusal kaynakların etkili, ekonomik ve verimli kullanılarak faaliyetlerin planlanması hedeflenmiştir.

Bakanlığımız 2018-2022 Dönemi Stratejik Planı, temel politika ve öncelikler itibarıyla 10. Kalkınma Planı, Orta Vadeli Program ve ilgili mevzuat çerçevesinde, katılımcı yöntemlerle ve hesap verilebilirliğin sağlanması gayesiyle hazırlanmıştır.

Planlama ile faaliyetlerin hedef ve göstergelere dayalı olarak izlenmesi ve kamu kaynağının kullanımına ilişkin olarak parlamento ve kamuoyunun bilgilendirilmesi amaçlanmıştır.

Bakanlığımızın çalışmalarının ve Türk tarımının gelecek beş yılına yön verecek olan 2018-2022 Dönemi Stratejik Planımızın oluşturulma sürecinde, ön hazırlık çalışması niteliğinde literatür taraması ve araştırmalar yapılmış, gıda, tarım ve hayvancılık alanında Türkiye'nin tarihsel dönüşümü ve potansiyel gelişim alanları incelenmiştir.

Üst politika belgelerinin analizleri yapılmıştır. Bakanlığımızın faaliyetlerini etkileyen dış paydaşlarının kurum ile ilgili düşüncelerini ve sahip oldukları Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı algısını anlamak amacıyla geniş katılımlı bir çalıştay düzenlenmiştir.

Stratejik Planda, Türkiye'nin 2023 hedefleri doğrultusunda ve bu hedeflerin gerçekleştirilmesine katkı sağlayacak şekilde, tüm iç ve dış paydaşların görüşlerine yer verilmiştir. Yapılan araştırmalar, fikir geliştirme toplantıları, iç ve dış paydaşlara yönelik analizlerde elde edilen bulgular ve bilgiler çerçevesinde, Bakanlığımızın Stratejik Planına temel oluşturacak konulara ilişkin ortaya çıkan fikirler değerlendirilmiştir. Bu kapsamda öncelikle misyon, vizyon, temel değerler, amaç ve hedefler belirlenerek bütçeleme çalışmaları yapılmıştır.

Stratejik Planın İçeriği ;

Misyonumuz:

• Sürdürülebilir tarımsal üretimi, yeterli ve güvenilir gıdaya erişimi, kırsal kalkınmayı ve rekabet edilebilirliği sağlamak amacıyla yenilikçi politikalar belirlemek, uygulamak, izlemek ve değerlendirmek.

Vizyonumuz:

• Gıda, tarım ve hayvancılıkta rekabetçi, milli ve küresel çözümler üreten güçlü bir Türkiye olarak belirlenmiştir.

2018-2022 Stratejik Planlama Döneminin temel misyon bileşenleri olarak vizyoner hedefler anlamında Bakanlığımız ileriye taşıyacak ve Türkiye'de tarımsal üretimin gelişmesi açısından stratejik görülen 7 bileşen belirlenmiştir.

1. Tarımsal Üretim ve Arz Güvencesi
2. Gıda Güvenilirliği
3. Bitki Sağlığı, Hayvan Sağlığı ve Refahı
4. Tarımsal Altyapı ve Kırsal Kalkınma
5. Su Ürünleri ve Balıkçılık Kaynakları Yönetimi
6. Araştırma - Geliştirme
7. Kurumsal Kapasite

Bu eksenlerin her biri ülkelerin özel planlamalar yaptığı ve uzun vadeli stratejiler

geliştirdiği alanlardır. Türkiye tarım politikasının geleceğini bu yeni eksenleri temel alarak inşa edecektir.

Performans Programı, İzleme ve Değerlendirme

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanmanın yanı sıra mali saydamlık ve hesap verebilirlik ilkelerini ön plana çıkarmıştır.

Performans programı, beş yıl için hazırlanan stratejik planın yıllık uygulama dilimlerini oluşturur. Kamu idareleri, performans programlarını stratejik planlarına uygun olarak Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde hazırlanmaktadır. Bu kapsamda 2017 Yılı Performans Programı yayınlanmış ve uygulanması izlenmiştir.

2018 Yılı Performans Programı hazırlık çalışmaları tamamlanmış olup, bütçe rakamlarının netleşmesine müteakip yayımlanacaktır.

2017 Yılı Performans Programı'nda uygulamaya konulan ve bütçeyle ilişkilendirilen 17 Stratejik Hedefe ait 143 Performans Göstergesi üçer aylık dönemler halinde SGB.net ve e-bütçe sistemi üzerinden izleme ve değerlendirilme çalışmaları yapılmıştır.

Yıllık Program

a) 2017 Yılı Programı

2017 yılı programında Bakanlığımıza sorumluluğu verilen tedbirlerin ilgili birimlerce yapılan faaliyetleri üçer aylık dönemlerce izlemeleri elektronik ortamda yapılmış ve gerçekleştirmeleri Kalkınma Bakanlığına rapor edilmiştir.

2017 yılı programında Bakanlığımıza işbirliği görevi verilen tedbirlerin sorumluları belirlenmiş ve ilgili tedbirden sorumlu Bakanlıklar bilgilendirilmiştir.

b) Orta Vadeli Program (2017-2019) ve 2018 Yılı Programı

2018 Yılı Programı hazırlık çalışmaları yayınlanmış olan Orta Vadeli Programla (2017-2019) uyumlu olmak üzere sürdürülmüştür. Bu doğrultuda OVP esas olmak üzere önümüzdeki üç yıla yönelik temel amaç ve politika öncelikleri önerileri ve 2018 Yılı Programı için tedbir teklifleri Bakanlığımız birimleri ile koordine edilerek oluşturulmuş, birleştirme ve düzenlemeler sonrasında Kalkınma Bakanlığı yıllık program izleme sistemine girişleri yapılarak iletilmiştir.

2018 Yılı Programında Bakanlığımız sorumluluğuna verilen 15 tedbir bulunmaktadır. Ayrıca Bakanlığımıza işbirliği görevi verilen 16 tedbir de yer almaktadır.

2018 Yılı Programında Bakanlığımıza sorumluluğu verilen tedbirlerin ilgili birimlerdeki sorumluları belirlenmiş, tedbir süreç detaylarının oluşturulması sağlanarak elektronik ortamdaki izleme programına girişi tamamlanmıştır.

c) Diğer Faaliyetler

Ulusal İstihdam Stratejisi (2014-2023) ve Eylem Planları (2017-2019)" 7 Temmuz 2017 tarihli ve 30117 sayılı mükerrer Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Bu kapsamda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının koordinasyonunda Aralık ayı içerisinde 5. İzleme ve Değerlendirme Kurulu toplantısına yönelik olarak Bakanlığımız sorumluluğunda bulunan tedbirlere ait 2017 yılı içerisinde yapılan çalışmalar gönderilmiş ve toplantıya katılım sağlanmıştır.

Uluslararası Kuruluşlar ile Tarım Alanında İşbirliği Faaliyetleri

Kalkınma Bakanlığı tarafından 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin gerçekleştirilmesi doğrultusunda başlatılan "Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Kapsamında Türkiye'nin Mevcut Durum Analizi Projesi" toplantı ve çalışmalarına katılım sağlanmış, sözlü ve yazılı olarak katkıda bulunulmuştur. Sürdürülebilir Kalkınma Gündeminin uygulanması sürecinde, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile ilgili kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ön planda olduğundan Başkanlığımızın desteği bilhassa önemli görülmektedir.

Başkanlığımız ve ABDGM işbirliğinde yürütülecek olan ve Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) tarafından finanse edilen "Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'na Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Uyumlaştırma ve Uygulama Desteği" Teknik İşbirliği Projesi 1 Ekim 2017 itibarıyla başlatılmıştır.

2017 yılı Ocak ayı başından itibaren 6 ay süreyle Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ) Dönem Başkanlığı ve 2 yıllık süreyle de Tarım ve Tarımsal Sanayi Çalışma Grubu Ülke koordinatörlüğü görevini yerine getirmek üzere gerçekleştirilen çalışmalara ve Eylem Planı hazırlanmasına katkıda bulunulmuştur.

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ), İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK)'nin Tarım Çalışma Grubu, IPA II Sektörel İzleme Komitesi, FAO-Türkiye Ortaklık Programı (FTPP)'nin, DTÖ Tarım Komitesi, DTÖ Müzakere Komitesi, Tarım ve Balıkçılık Konseyi ve DTÖ 2002-2004 İç Destek Bildirimleri ile ilgili çalışmalara katkıda bulunulmuştur. Ayrıca Ülkeler ile gerçekleştirilen Tarım Yürütme Komitesi (TYK), Karma Ekonomik Komisyon (KEK), Ticari ve Ekonomik İşbirliği Komisyonu (TEİK) Toplantıları, Ekonomik ve Ticari Ortaklık Komitesi (JETCO) ve Serbest Ticaret Anlaşması (STA) Hizmet Ticareti Müzakereleri Başkanlığımız görevleri kapsamında değerlendirilerek özellikle tarımsal yatırımların geliştirilmesi ve işbirliği olanaklarının artırılması konularında ABDGM'ne teknik destek sağlanmıştır.

Bakanlığımız ile Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) arasında mevcut ilişkilerin güçlendirilmesi ve işbirliği olanaklarının artırılmasını teminen ABDGM ve TİKA tarafından yürütülen çalışmalara katkı sağlanmıştır. Söz konusu çalışmalar ve toplantılar devam etmektedir.

Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi

TARYAT Ofisi tarafından tarımsal yatırımcılara, e-posta, telefon ve yüz yüze görüşme gibi birçok farklı kanaldan bilgi sunulmakta olup, 2012-2016 yılları arasında 13.149 kişi, 2017 yılında ise 2.965 kişi bilgilendirilmiştir. Ayrıca çeşitli konularda yabancı yatırımcılara gerçekleştirecekleri yatırım konularında teknik destek sağlanmıştır.

Yurtiçinde yatırım yapmak isteyen girişimcilere yönelik talep edilen konular kapsamında tarım alanında verilen destek, hibe ve teşvikler hakkında bilgi notları hazırlanmıştır. Ayrıca yurtdışında yapılacak yatırımlara yönelik Türkiye ile yatırım alanındaki ilişkileri, yatırımlarda devlet teşvik ve destekleri, şirket kurulumu ve düzenlenen önemli fuarlar gibi konular da incelenerek Ülke Rehberleri hazırlanmıştır.

81 ilimiz için ayrı ayrı hazırlanan Tarımsal Yatırım Rehberlerinin güncellenmesi çalışması başlatılmıştır.

Bakanlığımızın ve faaliyetlerinin tanıtımı amacıyla hazırlanan Türk Tarımında Yapısal Değişiklikler ve Reformlar 2003-2016 (Structural Changes and Reforms In Turkish Agriculture

2003-2016) isimli kitap güncellenmiştir ve basılması sağlanmıştır.

Tarımsal Yatırımcılara sunulan hizmetlerin geliştirilmesi ve tarım alanında yabancı yatırımların daha da artırılması amacıyla Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı, Ekonomi Bakanlığı, Ankara Kalkınma Ajansı ve Dünya Bankası ve ilgili diğer Bakanlıklar ve kurumlarla görüşmeler yapılmıştır.

Ortak Akıl Toplantıları

Tarım sektörü ile ilgili yaşanan sorunların ve taleplerin yerinde değerlendirilmesi, yönetim kültürüyle çözüme kavuşturulması, Bakanlığımızın politikaları belirlenirken paydaşların da (Sektör, STK ve Üniversiteler) görüşlerinin alınarak politikaların oluşturulmasına katkı sağlanması, paydaşlarımıza uygulanan tarım politikaları hakkında yerinde bilgi ve sorumluluk verilmesi, Bakanlık ve tarım sektörü arasında işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla Tarım Sektörü Değerlendirme Toplantıları düzenlenmektedir.

Toplantılarda ortaya konan önerilerden uygulanabilir olanlar Eylem Planına dönüştürülmekte, ilgili birimler tarafından yapılan çalışmalar ve gerçekleştirmeler takip edilmektedir.

2017 yılında;

Tekirdağ ilinde 5 ili kapsayan Trakya Bölgesi Tarım Sektörü Değerlendirme Toplantısı (Çanakkale, Edirne, İstanbul, Kırklareli, Tekirdağ),

19 ilimizde de il düzeyinde (Muğla, Van, Erzurum, Adana, Çanakkale, Samsun, Şanlıurfa, Sivas, Adıyaman, Kayseri, Bursa, Kahramanmaraş, Yozgat, Van, Konya, Aydın, Kars, Ardahan, Kırıkkale) olmak üzere toplam 20 adet Tarım Sektörü Değerlendirme Toplantısı düzenlenmiştir.

Yapılan bu toplantılar sonrasında 1 adet Eylem Planı hazırlanarak uygulamaya konulmuştur.

Tarım Sektörü Göstergeleri

Tarım sektörüne ait yayınlanan istatistik veriler incelenmesi, değerlendirilmesi ve raporlanması gerçekleştirilmiştir.

TÜİK tarafından her ay yayınlanan makroekonomik göstergelerin incelenmesi, analiz edilmesi, raporlanması ve bilgilendirmesi yapılmıştır. Bu kapsamda 2017 yılında; tarımsal nüfus ve istihdam, GSYH ve tarım alt sektörüne yönelik GSYH değerleri, TÜFE, ÜFE ve tarımsal ÜFE verileri ile tarımda sabit sermaye yatırım sonuçları değerlendirilmiştir. Ayrıca her ay ilgili birimlerden gelen veriler, Bakanlığımız web sayfasında Birimler başlığında yayınlanmıştır.

Tarımda Yeni Yaklaşımlar ve Strateji Çalışmaları

Tarımda yeni yaklaşımlar ve stratejiler oluşturma çalışmaları kapsamında Başkanlığımız tarafından, Bakanlığımız 2018-2030 yıllarına yönelik ülkemiz tarım dinamikleri, jeopolitik konum, sosyo-ekonomik yapı ve tüketim ihtiyaçları dikkate alınarak seçilmiş ürünlerde geleceğe yönelik tüketim ve üretim öngörüsü hazırlaması ve raporlanma hizmetini içeren bir çalışma başlatılmıştır. Bu çalışma kapsamında kapasite geliştirme amaçlı TAGEM'e sunulan güdümlü proje çerçevesinde çalışmalar devam etmektedir.

Ayrıca; ilgili tüm paydaşların katılımı ile tarımsal finansman sisteminin ve sektörünün; sorunlarını belirlemek, çözüm önerilerini ve yeni model yaklaşımlarını tartışmak amacıyla 11-12 Kasım 2017 tarihinde Antalya'da "Türkiye Tarımsal Finans Zirvesi" gerçekleştirilmiştir.

Çalıştayın çıktıları olarak ilgili tüm paydaşların katılımı ile hazırlanan “Tarımsal Finans Raporu” ve “Tarımsal Finans Eylem Planı” çalışmaları devam etmektedir.

ABC Deterjan San. ve Tic. A.Ş. ile şirketin 2017 yılında başlattığı “Yerli Yerinde” projesinin ikinci periyodu ile ilgili işbirliği çalışması başlatılmıştır. Bunun yanı sıra ve TAGEM ilgili araştırma enstitüleri ile birlikte Amasya Damızlık Sığır Üreticileri Birliği’ne kompost yapımı konusunda verilecek teknik bilgi sağlama ve uygulama eğitimleri koordine edilmektedir. Aydın İlinde faaliyet göstermekte olan Vodafone Akıllı Köy ile işbirliği çalışmaları devam ettirilmektedir.

Gıda Komitesi Çalışmaları

2014/20 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kurulan Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi (Gıda Komitesi) yeniden yapılandırılarak 2016/30 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile takibi ve koordinasyonu Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası’na (TCMB) verilmiş, Bakanlığımızın da Gıda Komitesinde üye olarak yer alması uygun görülmüştür.

Buna bağlı olarak 10.11.2017 tarih ve 2017/2 sayılı Bakanlığımız Genelgesi ile Bakanlığımız ve TCMB arasında yapılacak çalışmaların Strateji Geliştirme Başkanlığı Koordinasyonunda yapılması uygun görülmüştür.

Bu kapsamda Gıda Komitesi toplantıları öncesinde TCMB ile koordineli çalışmalar yürütülmektedir.

2) Yönetim Bilgi Sistemleri Çalışmaları

a) Yazılı ve Sözlü Soru Önergelerinin Cevaplandırılması ile Makamın Bilgi Taleplerinin Karşılanması

- 2017 yılında TBMM/Başbakanlık’tan gelen 666 adet yazılı soru önergesi, 39 adet sözlü soru önergesi, diğer kurumlardan 38 adet yazılı ve sözlü soru önergesi gelmiş olup, toplamda 459 soru önergesi cevaplandırılmıştır.
- Bakanlığımıza intikal eden soru önergeleri web tabanlı bir sistem üzerinden takip edilmektedir.
- 2017 yılında Makam tarafından, konu ve il bazlı bilgi talepleri karşılanmış, bu kapsamda ihtiyacı karşılayacak detaylı bilgi notları hazırlanarak makama sunulmuştur.

b) Bakanlık Faaliyetlerine İlişkin Kitap ve Dokümanların Hazırlanması

- Bütçe görüşmelerinde kullanılmak üzere 2018 yılı Bütçe Sunuş Kitabı hazırlanmıştır.
- Bütçe görüşmeleri esnasında Bakanlık birimleri arasında koordinasyon çalışmaları yapılarak bilgi akış süreci yönetimi gerçekleştirilmiştir.
- Türkiye geneli ve 81 İl bazında Bakanlığımız faaliyetlerinin yer aldığı il bilgi notları hazırlanmış ve güncelliği sağlanmıştır.
- Yıl içinde farklı tarihlerde gerçekleştirilen toplantı ve oturumlara katılım sağlanarak Bakanlığımız faaliyetlerine ilişkin bilgilendirme, brifing ve sunu çalışmalarına katkı sağlanmıştır.

c) Yönetici Bilgi Sistemine ilişkin Çalışmalar

- Bakanlığımız üst düzey yöneticilerinin ihtiyaç duyduğu güncel tarımsal verilere her ortamda kolay, etkin ve hızlı bir şekilde ulaşabilmelerini sağlamak amacıyla, web tabanlı olarak geliştirilerek 2013 Mayıs ayından beri kullanılmakta olan Yönetici Bilgi Sistemi verilerinin güncelliği sağlanmıştır.
- Yönetici Bilgi Sistemi temel çerçevede, tarım, hayvancılık ve gıda ile ilgili TÜİK tarafından yayınlanan istatistikleri ve Bakanlığımız birimleri tarafından sektöre yönelik yapılmış olan çalışmalara ilişkin verileri içermektedir.
- Sistemdeki veriler ilgili birimler tarafından önceden belirlenmiş takvime uygun olarak güncellenmektedir.

3) İç Kontrol Çalışmaları

a) İç Kontrol Sistemi

- Bakanlık İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı doğrultusunda; etik değerler, süreç yönetimi, görev tanımları, iş akışları, insan kaynakları yönetimi, yetki devri, risk yönetimi ve bilgi-iletışim çalışmaları yapılmaktadır.
- İç Kontrol kapsamında risklerin belirlenmesi amacı ile Risk Yönergesi çıkarılmıştır.
- Risk Yönergesi kapsamında iş süreçlerini ve hedefleri etkileyen risklerin belirlenmesi, değerlendirilmesi ve kontrol önlemlerinin belirlenmesi ve uygulanması çalışmaları devam etmektedir. İç Kontrol Sistemine yönelik olarak 2017 yılında Bakanlığımız birimlerinden gelen eğitim talepleri doğrultusunda eğitimler düzenlenerek, özellikle risk ve hassas görevlerin belirlenmesine ilişkin çalıştaylar yapılmıştır.
- Bakanlık birimlerinden gelen Uyum Eylem Planı ve İç Kontrol Sisteminin uygulanmasının izlenilmesine devam edilmiştir.

b) Ön Mali Kontrol

- Bakanlığımız Ön Mali Kontrol Yönergesi çerçevesinde ön mali kontrol faaliyetleri yürütülmüştür.
- Bu kapsamda 2017 yılında Yönergede belirtilen limitler dâhilindeki 131 adet taahhüt evrakı ve sözleşme tasarısı ön mali kontrole tabi tutulmuştur. Ayrıca kadro dağılım cetvelleri, seyahat kartı listeleri, seyyar görev tazminatı cetvelleri, yan ödeme cetvelleri ile 346 adet yurt dışı konaklama giderlerinin ön mali kontrol işlemleri yapılmıştır.
- 13 adet Kanuna ilişkin Düzenleyici Etki Analizi yapılmıştır.
- Personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımlarının 3 yıl süre ile ihale edilmesi için Genelge çıkarılmış olup, Maliye Bakanlığında söz konusu alımlara ilişkin izin taleplerinde bulunulmuştur.

c) Kalite Yönetim Sistemi

- Bakanlık Makamının 15.08.2017 tarihli talimatı ile Bakanlığımız süreçlerinin; Risk tabanlı olarak yeniden gözden geçirilmesi, iyileştirilmesi ve hizmetlerin ulusal ve uluslararası standartlarda sunulması amacı ile Bakanlık Merkez ve İl Müdürlüklerinde Kalite Yönetim Sistemi kurulum çalışmaları TSE ile yapılan protokol kapsamında başlatılmıştır.

- TSE ile birlikte Merkez birimler dahil olmak üzere toplam 10 bölgede; 5 günlük eğitim, eğitimden 1 ay sonra da 3 er günlük çalıştaylar yapılmıştır.
- 13 adet Kanuna ilişkin Düzenleyici Etki Analizi yapılmıştır.
- Eğitimler sonucunda 300 personelimizin; Kalite Yönetim Sistemi Temel Eğitimi, Risk Tabanlı Proses Yönetimi Eğitimi, Kalite Yönetim Sistemi Dokümantasyon Eğitimi Kalite Yönetim Sistemi İç Tetkik Eğitimi Sertifikaları almaları sağlanmıştır.

d) Mali Konuların Uygulanması

- 5018 sayılı Kanun ve Mali Konularda Görüş Verilmesi Konulu 2013/1 sayılı Genelge kapsamında Bakanlık birimlerine mali konuların uygulanması hakkında danışmanlık desteği verilmektedir.
- Bu kapsamda merkez ve taşra birimlerinden gelen yaklaşık 430 adet mali konulara ilişkin görüş yazılarına cevap verilmiştir.

4) Bütçe Çalışmaları

a) Bütçelemeye İlişkin Çalışmalar

- Bakanlığımızın 2018-2020 Dönemine ait performans esaslı bütçesi hazırlanmıştır.
- Bakanlığımız bütçesinin merkez ve taşra birimlerine SGB.net sistemi üzerinden dağılımı yapılmıştır.
- Bakanlığımızın 2017 Yılı Bütçesinin Ayrıntılı Harcama Programı (AHP) hazırlanmıştır.
- 2017 Yılı Bütçe Uygulama Esasları ile Yatırım Programına ait Detay Programı hazırlanmıştır.
- 2017 yılında üçer aylık dönemler halinde ve muhtelif zamanlarda Bakanlık birimlerinin ödenek gönderme belgeleri tanzim edilmiştir.
- Bakanlığımız merkez ve taşra birimlerinin yıl içerisinde ek ödenek taleplerinin karşılanması, aktarma, serbest bırakma, revize, tenkis vb. işlemleri yapılmıştır.
- 2017 yılı yatırım projelerinin üçer aylık dönemler halinde Uygulama Raporları (Dönem Gerçekleşme Raporu) Kalkınma Bakanlığına gönderilmiştir.
- Genel Bütçe kapsamında Seyyar Görev Tazminatlarının ödenmesi ile ilgili merkez ve taşra birimlerinden talepler alınmış, Maliye Bakanlığından alınan vize çerçevesinde ödeneklerin gönderilmesi sağlanmıştır.
- Bakanlığımız merkez ve taşra birimlerinin 2017 yılı bütçesi ile ilgili Hazine Müsteşarlığı'nın portalına üçer aylık Nakit Akış Planlaması girilmiştir.
- 2017 Yılı Kurumsal Mali Durum ve Beklentiler Raporu hazırlanarak Bakanlığımız web sitesinde yayımlanmıştır.
- Bakanlığımız yatırım projeleri kapsamında, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı-Yapı İşleri Genel Müdürlüğüne ve İçişleri Bakanlığı- Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarınca (YİKOB) yapılacak inşaat ve diğer yatırım işlerinin ödenek aktarma işlemleri yapılmıştır.
- 2016 yılına ait Bakanlık Kesin Hesabı hazırlanmıştır.
- 2016 Yılı Yatırım Programı İzleme ve Değerlendirme Raporu; Sayıştay Başkanlığı, Maliye Bakanlığı ve Kalkınma Bakanlığına gönderilmiştir.

b) Taşınır Mal Kayıt ve Konsolide İşlemleri

- Bakanlığımız merkez ve taşra birimlerine ait taşınır mal konsolide işlemleri yapılmıştır.
- Bakanlığımızın tüm birimlerindeki taşınırların devir, terkin ve hurda işlemleri gerçekleştirilmiştir.
- Bakanlığımız birimlerinde bulunan ihtiyaç fazlası taşınırlar takip edilerek, ihtiyacı olan birimlere ve Genel Yönetim kapsamındaki kamu idarelerine devir işlemleri yapılmıştır.

c) Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Çalışmalar:

- Bakanlığımız merkez birimlerinin 2017 yılına ait kamu zararlarının takip ve tahsil işlemleri yapılmıştır.
- Tahsil işlemleri konusunda 63 adet alacak takip dosyası açılmış olup, 62 adet dosyanın işlemleri tamamlanarak kapatılmıştır. 62 adet dosyanın ise takip işlemleri devam etmektedir.

5) Koordinasyon Çalışmaları

- 2016 yılı Bakanlık Faaliyet raporu hazırlanmıştır.
- Bakanlık birimlerinin doğrudan sorumlu olduğu görevleri dışında kalan ve koordinasyon gerektiren çalışmalar ilgili birimlerle işbirliği içinde yürütülmüştür.
- Kanun, tüzük, yönetmelik, Bakanlar Kurulu Kararı ve protokol taslakları ile birden fazla birimi ilgilendiren konularda Bakanlık merkez ve taşra teşkilatları ve diğer kuruluşlarla koordinasyon ve işbirliği sağlanmıştır.
- T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince tarımsal üretime dair düşük faizli yatırım ve işletme kredisi kullandırılmasına ilişkin uygulama esasları tebliğ çalışmaları Bakanlığımızın diğer birimleri ile koordinasyon sağlanarak hazırlanmıştır.
- Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı tarafından yürütülen “Elektronik Kamu Bilgi Yönetim Sistemi (KAYSİS)” kapsamında Bakanlığımız bünyesinde yapılan çalışmalara devam edilmiştir.
- “Kadın İstihdamının Arttırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması ile ilgili 2010/14 sayılı Başbakanlık Genelgesi kapsamında, Bakanlığımız 2017 yılı faaliyetleri ve planlanan faaliyetleri çalışmaları devam etmektedir.
- Muhtelif demirbaş büro malzemesi, kırtasiye ve temizlik malzeme ihtiyacı bütçe imkânları dahilinde karşılanmıştır.
- Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı arasında kayıt dışı istihdamla mücadele amacıyla bilgi belge ve veri paylaşım protokolü imzalanmıştır.
- Bakanlığımızca verilen hizmetlerden etkin ve hızlı bir şekilde faydalanmayı sağlayarak hizmet alanların memnuniyetinin sağlanması ve bürokratik işlemlerin azaltılması ayrıca vatandaşlarımıza daha iyi hizmet verebilmek ve iletişimi kuvvetlendirmek amacıyla 2016 yılı içerisinde 81 İl Müdürlüğü bünyesinde “Yeşil Masa” uygulaması faaliyetine başlamış olup bu güne kadar toplam 7208 başvuru olup bunların 6950' si cevaplandırılmıştır.
- Gökçeada ve Bozcaada İlçeleri Stratejik Gelişme Planlarının hazırlanması ve yürütülmesinde, Hatay İli Uygulama Planı, Bölücü Faaliyetlere Yönelik Eylem Planı

konusunda Bakanlık birimleri ile İçişleri Bakanlığı arasındaki koordinasyon çalışmaları yürütülmektedir.

- BİMER kapsamında 2017 yılı içinde yapılan 122 başvurunun 47'si cevaplanmış olup, 75 tanesi ilgisi nedeniyle başka kurum ve kuruluşlara yönlendirilmiştir.
- Birlik Huzur ve Demokrasi Eylem Planı kapsamında bölücü faaliyetler ile ilgili, birimlerimiz tarafından yapılan işlem ve çalışmaların koordinasyonu sağlanarak haftalık rapor halinde Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığına gönderilmektedir.
- Görev alanımıza giren konulardaki mevzuat teklifleri hazırlanarak tasarılar hakkında ve diğer kurumlardan gelen kanun, yönetmelik gibi mevzuata ilişkin düzenlemelerle ilgili başkanlık görüşü oluşturulmuştur.
- Personel atama, terfi, intibak, disiplin, görevlendirme, izin, mal bildirim ve emeklilik işlemleri rutin olarak gerçekleştirilmektedir.

İ. REHBERLİK VE TEFTİŞ BAŞKANLIĞI

Bakanlık teşkilatıyla Bakanlığın yönetim, denetim ve gözetimi altında bulunan bütün bağlı, ilgili veya ilişkili kurum ve kuruluşların merkez ve taşra birimlerinin bütün faaliyetleri, alınan Bakan Onayları çerçevesinde Rehberlik ve Teftiş Başkanlığınca denetlenmektedir. Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının temel faaliyetleri yukarıda sunulan hizmetler bölümünde kısaca açıklamaları verilen teftiş, inceleme, soruşturma, eğitim ve rehberlik faaliyetleridir. Aşağıda, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı 2017 faaliyetlerine ilişkin temel veriler yer almaktadır.

Tablo 60:2017 Yılı Rapor Sayıları

RAPOR CİNSİ	SAYISI (Adet)
İnceleme Raporu	89
Disiplin Soruşturma Raporu	50
Adli Soruşturma Raporu	12
Ön İnceleme Raporu	26
Rehberlik ve Teftiş Raporu	27
Toplam	205

2017 yılında Başkanlığımız tarafından Bakanlık Makamının Oluru gereğince normal denetim çalışmalarına da devam edilmiş olup bu denetimler doğrultusunda 27 rapor düzenlenmiştir. 2018 yılında şikâyet ve ihbarlar üzerine yürütülecek inceleme ve soruşturma çalışmalarının gerçekleşeceği ön görüşü yanında, Bakanlığımız merkez teşkilatı ile taşra teşkilatının normal denetim çalışmaları için planlama yapılmıştır.

Başkanlığımız tarafından yapılan Denetim Standartları oluşturma çalışmaları kapsamında, Uluslararası ve Ulusal Denetim Standartları çerçevesinde uygulama standartları geliştirilmekte olup, bu doğrultuda Rehberlik ve Teftiş Rehberi çalışmaları sürdürülerek rehberlik ve denetim çalışmalarında yeni bakış açıları geliştirilmiştir.

Başkanlığımız, konu bazlı rehberlik çalışmalarını, döner sermaye işletmeleri gibi konularda gerçekleştirmiş olup, rehberlik çalışmalarında; Bakanlığımız stratejik amaç, hedef ve faaliyet konuları, AB öncelikli konular, kamuoyunun gündeminde olan konular, Başkanlığımıza faydalı olacağı düşünülen konular, Bakanlığımız birimlerinin teklif ettiği faaliyet konuları

öncelikli olarak değerlendirilmeye alınacaktır.

Bakanlığımızca sunulan hizmetin kalite ve verimini artırmak amacıyla Bakanlığımız birimlerine verilen hizmet içi eğitim faaliyetlerine destek verilmiştir.

Bakanlığımızın uyguladığı projelerin değerlendirme toplantılarına katılım sağlanmıştır.

Bakanlığımızın bitkisel ve hayvansal üretim ile sağlığına dair uygulama değerlendirme toplantılarına katılım sağlanmıştır.

Başkanlığımızın yürüttüğü ve içerisinde Müfettişlerin bulunacağı belirtilen kurul, komisyon ve komitelerde yer alınmıştır.

Bakanlık içi ve dışı mevzuat hazırlama ve değişiklikleri ile Başkanlığımız görüşleri istenilen konularda Başkanlığımız katılım, inceleme ve değerlendirmeleri gerçekleştirilmiştir.

Başkanlığımız tarafından yürütülen rehberlik, teftiş, soruşturma ve inceleme faaliyetleri sırasında bu faaliyetleri yürüten Başkanlık personelinin farklı bir bakış açısı geliştirmelerine, yürütülen çalışmanın detayları yanında genel bir perspektifle çalışmalarını yapmalarına destek olmak amacı ile gerek Bakanlığımız tarafından gerekse diğer Bakanlıklarca düzenlenen eğitim, seminer, çalıştay ve toplantılara 2017 yılında Müfettişlerin katılımı sağlanmıştır.

Başkanlığımız Müfettişlerinin eğitim, seminer, toplantı ve çalıştaylara 2018 yılında da katılımının sağlanmasına devam edilmesi planlanmaktadır.

J. İÇ DENETİM BİRİMİ BAŞKANLIĞI

Başkanlığımızca; nesnel risk analizlerine dayanarak Bakanlık birimlerinin yönetim ve kontrol yapısını değerlendirmek, kaynakların etkili, ekonomik ve verimli kullanılması bakımından incelemeler yapmak ve önerilerde bulunmak, harcama sonrasında yasal uygunluk denetimi yapmak, danışmanlık hizmetlerinde bulunmak, harcamaların, malî işlemlere ilişkin karar ve tasarrufların, amaç ve politikalara, kalkınma planına, programlara, stratejik planlara ve performans programlarına uygunluğunu denetlemek ve değerlendirmek, malî yönetim ve kontrol süreçlerinin sistem denetimini yapmak ve bu konularda önerilerde bulunmak ve bunları takip etmek görevleri bulunmaktadır.

Denetim Programında yer alan (12) denetim alanındaki (11) konuda 10 denetim 1 öz değerlendirme, 1 gözden geçirme faaliyeti yapılarak (12) denetim raporu; münferit görevlendirmeler ile (4) danışmanlık, (5) inceleme faaliyeti yapılarak toplam (21) rapor düzenlenmiştir. 2017 Yılı iç denetim faaliyetleri kapsamında (8) düşük, (29) orta ve (31) adet yüksek önem düzeyine sahip olmak üzere toplam (68) adet bulgu tespit edilmiştir.

Uluslararası İç Denetim Sertifikası Eğitimi, Belçika'nın Brüksel Şehrindeki iç denetim konferansına katılım sağlanmıştır. "İç Denetim" konusunda 16-18 Ekim 2017 tarihlerinde Paris/Fransa'da çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir.

K. PERSONEL GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1) Açıktan Atama

- 2017 yılı içerisinde Bakanlığımıza 7 kadroya EKPSS sonucu açıktan yerleştirme işlemi yapılmıştır.
- İstifa sonrası açıktan atama yoluyla 92.'inci madde kapsamında 3 kişi, 59 uncu madde kapsamında 5 kişi, 2005/25 sayılı Genelge gereği yurt dışı bursu olan öğrencilerin 1416 sayılı Kanun gereği atama yoluyla 20 olmak üzere toplam 28 atama işlemi gerçekleştirilmiştir.
- 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu gereği, Devlet Personel Başkanlığınca 54 kişinin atama işlemleri gerçekleştirilmiştir.

- 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu gereği, Devlet Personel Başkanlığınca 183 memur 61 işçi personel olmak üzere toplam 244 personelin ataması yapılmıştır.
- 4857 sayılı İş Kanunu hükümlerine göre 11 işçi personelin atama işlemi yapılmıştır.

2) Naklen geçiş

- Çeşitli kurumlardan değişik unvanlarda kurumlar arası naklen atama yoluyla toplam 66 kadroya atama işlemi yapılmıştır.
- 4046 sayılı Kanun gereği; özelleştirilen ve özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlardaki istihdam fazlası personelden Devlet Personel Başkanlığınca Bakanlığımıza intikal ettirilen çeşitli unvanlarda toplam 35 personelin, Bakanlığımız Merkez ve Taşra teşkilatına atama işlemleri tamamlanmıştır.
- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4/C maddesi hükmü gereği 47 geçici işçi personelin atama işlemi yapılmıştır.

3) Hizmet İçi Eğitim Programları

- 24.04.2017 – 28.04.2017 tarihleri arasında Antalya’da İl Müdür Yardımcıları ve İdari ve Mali İşler Şube Müdürlerine yönelik olarak düzenlenen HİTAP Eğitimi; 2 kadın 142 erkek toplam 144 personelin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.
- 30.10.2017-03.11.2017 tarihleri arasında Antalya’da Merkez Birimleri, İl Müdürlükleri ve Kuruluş Müdürlüklerinde görevli HİTAP personeline yönelik olarak düzenlenen HİTAP Eğitimi 172 erkek 53 kadın olmak üzere toplam 225 personelin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

L. DESTEK HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI

- 2017 Yılı Bütçesi çerçevesinde ödeme ve takip işlemleri yapılmıştır.
- Bakanlık ve Başkanlığın satın alma işlemleri yapılmıştır.
- Bakanlığımız döner sermaye işletmelerinin 2017 yılı bütçeleri incelenmiş ve tasdik edilmiştir.
- Bakanlığımız döner sermaye işletmelerinin 2018 yılı bütçe formları yeniden düzenlenmiştir.
- Merkez Döner Sermaye Saymanlığı ile ilgili iş ve işlemler yürütülmüştür.
- Merkez ve Taşra Teşkilatları Modernizasyon Projesi Kapsamında iş ve işlemler yapılmıştır.
- Bakanlığımız gelen/giden evrak kayıtların daha düzenli ve zamanında, kesintisiz yapılması için gerekli çalışmalar yapılmıştır.
- Bakanlığımız adına fiziksel ve belge-net ile gelen – giden evrakların kayıtların daha düzenli, zamanında ve kesintisiz yapılabilmesi için evrak kayıt, yedekleme ve arandığında anında ulaşılması için gerekli çalışmalar yapıldı.
- Bakanlık kampüs alanı güvenliği ile kampüs alanına personel ve ziyaretçi giriş çıkışları kontrolü sağlanmıştır.
- “Bakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Merkezi Yönergesi” gereği Bakanlık Afet ve Acil Durum Merkezine ait faaliyet devam etmektedir. Türkiye Afet Müdahale Planlaması

dâhilinde 81 İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğümüzün Operasyon Planları yaptırılmakta takip ve koordine edilmektedir.

- Bakanlık kampüsü alanı, lojmanlar ve diğer Bakanlık birimlerinde çevre düzenleme ve peyzaj faaliyetlerine devam edilmiştir.
- Bakanlığımız İç Kontrol Eylem Planı gereğince Başkanlığımıza ait temel süreçler çıkartılmış, süreçler belirli bir hiyerarşide sınıflandırılarak tasnif edilmiş, kodlanmış, haritalandırılmış ve iş akış şemaları çizilerek süreç hiyerarşileri ile birlikte organizasyon şeması ve görev tanımları plana uygun olarak hazırlanmıştır.
- İş Sağlığı ve Güvenliği ile ilgili iş ve işlemlere devam edilmiştir.
- Sağlık merkezimizde Bakanlık personeli 13.979 hastaya hizmet verilmiştir.
- Bakanlık Kampüsü içindeki ve kampüs dışında görev yapan Bakanlık Personeline ve kreşlere öğle yemeği hizmeti verilmiştir.
- Misafirhanede 2017 yılında 14.347 kişiye hizmet verilmiştir.
- Mersin ve İzmir'de bulunan 174 ünite ve 845 kapasiteli eğitim ve dinlenme tesislerimizden 4.714 katılımcı faydalanmıştır.
- Bakanlığımızda bulunan diğer sosyal alanlardan personelimizin yararlanması sağlanmıştır.

M. EĞİTİM YAYIM VE YAYINLAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI

1) Çiftçi Eğitim ve Yayım Faaliyetleri

Bakanlığımızca çiftçilerimizin bilgi ve becerilerini artırarak gelir seviyelerini ve üretimde ürün artışının yanında, ürün kalitesini ve standardını yükseltmek amacıyla çiftçilerimize; bitkisel ve hayvansal tüm konularda çeşitli yayım teknikleri kullanılarak eğitim ve yayım hizmeti verilmektedir. 2003-2017 yılları arasında 940.433 faaliyette 16.423.514 çiftçiye eğitim verilmiştir. Yine bu dönemde 207.530 faaliyette 2.347.230 kadın çiftçiye eğitim verilmiştir.

2) Tarımsal Yenilik ve Bilgi Sistemi Kapsamında Yürütülen Çalışmalar

a) Tarımsal Yeniliklerin Yaygınlaştırılması Yayım Projeleri Çalışmaları

Araştırma Enstitüleri tarafından geliştirilmiş olan yeniliklerin çiftçilerimize ulaşmasını ve kullanılmasını sağlamak amacıyla; 2012 yılından itibaren tarımsal yeniliklerin yaygınlaştırılması faaliyetleri kapsamında İl Müdürlüklerimiz ve Araştırma Enstitüleri işbirliği ile yayım projelerinin hazırlanması sağlanmaktadır. Tarımsal yeniliklerin yaygınlaştırılması amacıyla bugüne kadar 44 araştırma enstitüsü ve 64 il müdürlüğünün işbirliği ile yürütülen yayım projeleri sayısı 2017 yılında 80'e ulaşmıştır.

2015 ve sonraki yıllarda mevcut projelerimizin izlenmesi ve değerlendirilmesi faaliyetlerinin yanı sıra, 10. Kalkınma Planında ve Bakanlığımız Stratejik Planında yer alan hedefler doğrultusunda farklı bölgelerde ve farklı konularda Araştırma Enstitüleri tarafından geliştirilen yeniliklerin bütçe imkânları dâhilinde yeni yayım projeleri ile daha geniş alanlarda uygulanması hedeflenmektedir.

b) İl ve Bölge Grup Toplantıları

Bakanlığımıza bağlı araştırma kuruluşları ile çiftçi eğitimi ve tarımsal yayımla ilgili görevleri

yerine getirmekle sorumlu İl Müdürlüklerimiz arasındaki işbirliğini etkin hale getirmek, çiftçi sorunlarını çözüm bulunmak üzere Araştırma Enstitülerine iletmek, bulunan çözüm ve geliştirilen teknolojilerin çiftçilere aktarılmasını sağlamak amacıyla bölge grup toplantıları düzenlenmektedir.

2017 yılında Koordinatör Araştırma Enstitüleri tarafından 11 Bölge Grup Toplantısı düzenlenmiştir.

c) Tarımsal Yeniliklerin Elektronik Ortamda Paylaşılması Çalışmaları

Bakanlığımız Araştırma Birimleri tarafından geliştirilen tarımsal yeniliklerin İl Müdürlüklerimizde görev yapan personele ve tarımsal danışmanlık desteklemesi kapsamında hizmet sunan kurumlardaki danışmanlara, oluşturulan e-posta zinciri vasıtasıyla ulaştırılmasını sağlamak amacıyla; 2014 yılında “Tarımsal Yeniliklerin Elektronik Ortamda Paylaşılması” çalışması başlatılmıştır.

Bu kapsamda 2017 yılında; 37 Araştırma Enstitüsü tarafından 159 adet sonuçlanmış proje, 15 Araştırma Enstitüsü tarafından da 40 adet tescil edilmiş çeşide ait bilgi İl Müdürlükleri ile paylaşılmıştır. Söz konusu bilgiler İl Müdürlüklerimizde görev yapan yayım personeli ve tarımsal danışmanlık desteklemesi kapsamında hizmet sunan kurumlardaki danışmanlar ile paylaşılmıştır.

d) Sonuçlanmış Projeler ve Tescil Edilmiş Çeşitlerle İlgili Bilgilerin Başkanlığımız web Sayfasında Yayımlanması

Önceki yıllarda olduğu gibi 2017 yılında da Araştırma Enstitüleri tarafından sonuçlanmış projeler ve 2016 yılında tescil edilmiş çeşitlere ait bilgiler Başkanlığımızın web sayfasında “Tarımsal Yenilik ve Bilgi Sistemi” alt menüsünde yayımlanmıştır.

3) Başkanlığımız Sorumluluğunda Yürütülen Eğitim ve Yayım Projeleri

2017 yılında Karabük İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünce; Türkiye’de safran yetiştiriciliğinde; sürdürülebilirliği sağlamak, üretim alanlarını ve ürün verimini artırmak, yeni üretim teknikleri konusunda üreticileri bilgilendirmek, hasat, kurutma, ambalajlama ve pazarlama konularında dünya standartlarına uyum sağlamak amacıyla, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Eğitim Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı desteği ve Safranbolu Ziraat Odası işbirliği ile “Dünyanın En Pahalı Baharatı Safranbolu Safranı” adlı yayım projesi yürütülmüştür.

Tarih boyunca alternatif tıp uygulamalarında çeşitli uyarlıklarca kullanılmış Dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemini giderek artırmakta olan başta bal olmak üzere, polen, propolis, arı sütü, arı zehiri, bal mumu, arı larvası gibi arı ürünlerinin insan sağlığı alanında ülkemizde kullanımının yaygınlaştırılması, tarımsal alandaki yeni ve gelir getirici uygulamalardan daha fazla arı yetiştiricisinin haberdar olması ve uygulaması amacıyla yönelik, gerek yayımcı personelin ve gerekse arı yetiştiricilerinin ve bağlı olduğu tarımsal örgütlerin, hem yurt içi eğitimler ve bilinçlendirme hem de yurt dışı bilgi ve deneyim kaynaklarından istifadesi ile mantalite değişimi yaratarak, etkin ve yenilikçi sistemlerin kurulması amacıyla Başkanlığımız desteği Muğla İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü ve paydaş kuruluşlar işbirliği ile 2017 yılında “Apiterapi Ürünleri Muğla’da Üretilir Yayım Projesi” yürütülmüştür.

a) 10. Kalkınma Planı Sağlıklı Yaşam ve Hareketlilik Programı Gıda Güvenilirliğinin Artırılması Bileşeni Çerçevesinde Gerçekleştirilen Çiftçi Eğitimi Faaliyetleri

Sağlık ve hijyen koşulları dikkate alınarak güvenilir gıda üretim ve tüketimi için toplumun bilimsel verilere dayalı olarak bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi politikası dahilinde; birincil üretim dâhil, gıda arz zincirinde yer alan üreticilerin gıda güvenilirliğine dair bilgilendirmesi, bilinçlendirmesi ve farkındalık oluşturmaya çalışmaları ile eğitim ve yayım faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

Bu kapsamda 2017 yılında Süt Hijyeni Eğitimleri gerçekleştirilmiş, bu kapsamda düzenlenen 80 eğitim ile süt üreticisi çiftçiler başta olmak üzere 1.745 kişi sertifikalandırılmıştır.

b) Tarımsal Nüfus Gençleşiyor Projesi Çalışmaları

Tarımsal Yayım Hizmetleri Projesi kapsamında, genç çiftçilerin eğitimine yönelik faaliyetlere 2008 yılında başlanmış olup, 2008-2012 yıllarını kapsayan beş yılda toplam 552 genç çiftçi eğitilmiştir.

2013 yılından itibaren Bakanlığımız Eğitim, Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü (İŞKUR) ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) arasında imzalanmış olan Aktif İşgücü Piyasası Programları İşbirliği Protokolü kapsamında "Tarımsal Nüfus Gençleşiyor Projesi" yürürlüğe konmuştur. Proje, işsiz gençlerin mesleki niteliklerinin geliştirilmesine, istihdamın korunmasına ve işsizliğin azaltılmasına katkı sağlamak amacıyla en az ilköğretim mezunu 15-40 yaş grubunda, tarımsal üretim yapan gönüllü gençlere yönelik olarak uygulanmaktadır.

Bu kapsamda proje, 2013 yılında pilot uygulama alanı olarak beş il ve bir eğitim merkezinde uygulanmaya başlanmış 8 eğitimde 138 genç kursiyer eğitimlerden yararlanmıştır. 2014 yılında 30 ilde gerçekleştirilen ve 28 farklı konunun anlatıldığı toplam 122 eğitimde 2.526 kursiyer sertifika almaya hak kazanmıştır. 2015 Aralık sonu itibarıyla ise 34 il ve 1 eğitim merkezinde yapılan ve 36 farklı konunun anlatıldığı 213 eğitimde 4.222 kursiyer eğitimlerden faydalanarak sertifika almaya hak kazanmıştır.

2017 yılında yapılan eğitim sonuçlarına bakıldığında, 57 il ve 1 eğitim merkezinde gerçekleştirilen 706 eğitimde 16.095 genç çiftçi eğitimlere katılmış ve belge almaya hak kazanmıştır.

c) Sürü Yönetimi Elemanı Benim Projesi

Başkanlığımız, Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) ve Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü (İŞKUR) arasında işsizlerin mesleki niteliklerinin geliştirilmesine, istihdamın korunmasına ve işsizliğin azaltılmasına katkı sağlamak amacıyla aktif İşgücü Piyasası Programları İşbirliği Protokolü imzalanmıştır.

Söz konusu protokol kapsamında Başkanlığımızca ilgili sektör paydaşlarının katkı ve katılımları ile hazırlanan "Sürü Yönetimi Elemanı Benim" projesi ile illerimizde 2 hafta (104 saat) süreli eğitimler düzenlenmektedir. Bu kapsamda programın başladığı 2013 yılı Kasım-Aralık aylarında 92, 2014 yılında 8.150 ve 2015 yılında 9.508 ve 2016 yılında ise 4.506 sürü yönetimi elemanı eğitilmiştir. 2017 yılında ise 52 il ve 140 ilçede gerçekleştirilen 222 eğitimde 5.271 kursiyer eğitilmiştir.

d) Tarıma Değer Katanlar Yarışması

Bakanlığımızca; bulunduğu yörede çalışmalarını sonucunda farklılık oluşturan yayımcı personelin ortaya çıkarılması, bu çalışmalardan herkesin haberdar olması, yararlanması, bu çalışmaların ödüllendirilmesi suretiyle motivasyonun sağlanması, tarımsal yayımın önemini vurgulanması amacıyla Tarıma Değer Katanlar Yarışması düzenlenmektedir. 81 İl Gıda Tarım ve Hayvancılık İl/İlçe Müdürlüğü personelinin çalışmalarının aday gösterilen Projeler Bireysel Çalışmalar Kategorisi Kadın ve Erkek Yayımcılar Dalı ile Projeler Kategorisinde değerlendirilmektedir. İki 2015 yılında gerçekleştirilen Tarıma Değer Katanlar yarışmasında 52 İl Müdürlüğünden toplam 102 çalışma aday gösterilmiş, 20 yayımcı personel çalışmaları ile ödüle değer bulunmuştur. 2017 yılında 32 İl Müdürlüğünden toplam 61 Proje ve bireysel çalışma ile başvurular yapılmıştır. Değerlendirmeler neticesinde ödüle değer bulunan çalışmalardan dolayı 21 yayımcı personele ödülleri 2018 yılı içerisinde gerçekleştirilecek ödül töreni ile verilecektir.

e) Karayolu Trafik Güvenliği Eylem Planı

Karayolu Trafik Güvenliği Eylem Planı dâhilinde yürütülmekte olan “Güvenli Traktör Kullanımı Projesine Yönelik İşbirliği Protokolü” çerçevesinde Bakanlığımız, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Türkiye Ziraat Odaları Birliği ve Yiğit Akü işbirliği ile Güvenli Traktör Kullanımı-Tarım Araçlarının Güvenli Kullanımı konularında eğitimler düzenlenmektedir.

“Güvenli Traktör Kullanım Kampanyası” çerçevesinde Bakanlık Eğitim Merkezi koordinasyonuyla gerçekleştirilen çiftçi eğitimi faaliyetlerinde; 2013-2015 yıllarında toplam 3.650 katılımcının eğitimi sağlanmıştır.

Ayrıca Güvenli Traktör Kullanımı ve Tarım Araçlarının Güvenli Kullanımı konularında İl ve İlçe Müdürlükleri tarafından 2015 yılında gerçekleştirilen 242 faaliyet ve etkinliğe 4.356 çiftçi olmak üzere 2013-2015 yılından toplam 733 adet eğitim ve yayım faaliyetine 11.686 çiftçi katılmıştır.

2017 yılı içerisinde tarım araçlarının güvenli kullanımı konusunda 439 faaliyete 6.100 çiftçi katılmıştır.

f) Kooperatifçilik Eğitimleri

Tarımsal amaçlı kooperatiflerin daha verimli bir şekilde faaliyet göstererek ortaklarına ve çevreye yararlı olabilmeleri için kooperatiflerde görevli yöneticilerin başarıya ulaşmasını sağlamak, tespit edilen noksanlıkları gidermek, yeni başlayan yöneticilere kooperatifin işleyişi ve bunlarla ilgili kanun ana sözleşme ve diğer mevzuatı öğretmek, çiftçilerin üyesi oldukları kooperatifin nasıl kurulacağı, kooperatifin kendilerine ne şekilde faydalı olacağı, nasıl bilinçli bir üye olunacağı, kredi verilen kooperatif ortağı çiftçilere projeye göre ahır yapımı, rasyon hazırlama, bakım, beslenme, sağım teknikleri, hijyenik şartlar, hastalıklar, yem bitkileri yetiştiriciliği, pedigri, sera, serada sebze yetiştiriciliği, sebze hastalık ve zararlıları, arıcılık vs. konularda İl Müdürlüklerimiz tarafından; kooperatif yöneticileri ve ortaklarına söz konusu eğitimler verilmektedir. 2003 yılından bugüne kadar 19.134 kurs düzenlenmiş ve 614.422 çiftçiye eğitim verilmiştir.

4) Tarımsal İşletme Danışmanlığı Faaliyetleri

Ülkemizde olduğu gibi tüm dünyada da tarımsal yayımın temel amacı, kırsal alanda yaşayan

insanların yaşam seviyelerini yükseltmektir. Her ülke bu amacı gerçekleştirebilmek için farklı organizasyonlar ve farklı yayım metotları kullanmaktadır. Başlangıçtan 1980'li yıllara kadar kamu organizasyonları eli ile yayım formatında yürütülen bu faaliyetler, özelleştirme yılları ile birlikte çoğu ülkede danışmanlık faaliyetlerine dönüşmeye başlamıştır.

Günümüzde tarımsal yayım ve danışmanlık faaliyetleri; Tarım Bakanlıkları, sivil toplum kuruluşları (odalar, birlikler, dernekler vb.), üniversiteler, kooperatifler, danışmanlık şirketleri ve bireysel faaliyet yürüten danışmanların sorumluluğunda yürütülmektedir.

Ülkemizde ise; çoğulcu tarımsal yayım ve danışmanlık sistemi oluşturmak, tarımda yaşanan hızlı gelişme ve değişimlere paralel olarak çiftçilerimizin bilgi ihtiyacını karşılamak ve tarladan sofraya güvenilir gıda arzını sağlamak amacıyla Sertifikalı Tarım Danışmanlığı uygulaması 2006 yılında başlatılmıştır.

Bu çerçevede, Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelik 08/09/2006 tarihli Resmi Gazete yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik kapsamında hizmet sunucular belirlenerek, hizmetlerin yürütülmesi ile ilgili ilke ve kural belirleme, strateji ve program geliştirme, yönlendirme, eğitim, sertifikalandırma, yetkilendirme, görev ve sorumlulukları tanımlama, izleme değerlendirme, denetim ve çiftçi bilgilendirme faaliyetlerine ilişkin usul ve esasları belirlenmiştir.

Tarımsal yayım ve danışmanlık sistemi içerisinde görev alacak tarım yayımcısı ve tarım danışmanlarını sertifikalandırmak amacıyla, 2007-2010 yılları arasında il bazında verilen eğitimler sonunda sınavlar yapılmış, 2010 yılından itibaren de merkezi sınav sistemine geçilmiştir. Bu güne kadar 14.058 kişiye Tarım Danışmanı/Yayımcı Sertifikası verilmiştir. 2017 yılı sonu itibariyle Bakanlık logosu ve Bakanlık yapılanmasına uygun olarak yaklaşık 2.000 Tarım Danışmanı/Yayımcısı sertifikaları yeniden düzenlenmiştir.

Tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerini sunmak amacıyla 2017 yılı içerisinde 41 kişi/kuruluş olmak üzere 2007 yılında bugüne kadar toplam 1.568 kişi/kuruluşa Tarımsal Danışmanlık Yetki Belgesi verilmiştir.

Destekleme

Tarımsal yayım ve danışmanlık sisteminin oluşturulmasında sertifikalandırma ve yetkilendirme işlemleri belirli bir seviyeye ulaştıktan sonra sistemin etkin, çoğulcu ve verimli bir yapıya kavuşturulması amacıyla ilk kez 2009 yılında Tarım Kanunu (19. madde g fıkrası "Diğer destekleme ödemeleri: Araştırma, geliştirme ve tarımsal yayım desteği, ...") çerçevesinde tarımsal yayım ve danışmanlık desteği uygulaması hayata geçirilmiştir.

2017 yılı için Bakanlık tarafından yetkilendirilerek tarımsal yayım ve danışmanlık hizmeti sunan; üretici örgütü, ziraat odası ve bunların şubeleri de dâhil olmak üzere bünyelerinde çalıştırdıkları (en fazla beş tarım danışmanı) her bir tarım danışmanı için 35 bin Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Desteklemesi (TYDD) ödemesi yapılmaktadır.

Ülkemiz genelinde, Tarımsal Danışmanlık hizmeti sunmak üzere yetki verilen 344 kişi/kuruluşa görev alan 795 Tarım Danışmanı ile 2017 yılında toplam 48.055 çiftçiye Tarımsal Danışmanlık Hizmeti vermiştir.

Yıllara Göre Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Destekleme Ödemesi Bilgileri

Tablo 61: Destekleme Ödeme Bilgileri

Yıllar	Danışman/İşletme Başına Ödeme Miktarı (TL)	Tarımsal İşletme Sayısı (adet)	Toplam Destekleme Ödemesi (TL)	Tarımsal İşletme Artış Oranı (%)	Kişi/Kuruluş Sayısı	Danışman Sayısı
2016*	30.000	45.600	11.244.000	-70,67	310	751
2017**	35.000	48.055	-	5,38	344	793

* İkinci dilim ödeme devam etmektedir,

** Ödeme devam etmektedir.

Destekleme kapsamına alınan işletme tipleri büyüklüklerine göre sınıflandırılmıştır. Bu işletme tiplerini hayvancılık, bitkisel üretim, su ürünleri, arıcılık, organik üretim, kanatlı yetiştiriciliği olarak değerlendirmek mümkündür. 2017 yılı sonu itibarıyla su ürünlerinde 15, örtü altında 536, Tarla kuruda 4.632, tarla suluda 6.353, bağ bahçede 21.868, arıcılıkta 3.452, küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde 5451, tarla kuru (organikte) 19, büyükbaş (süt) 3.986, büyük baş (besi) 90, tarla sulu (organikte) 141 bağ bahçe (organikte) 614 işletme tarımsal danışmanlık hizmeti almaktadır..

Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Merkez Teknik Komitesi

“Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelik” gereği Komite, Müsteşar Yardımcısı Başkanlığında, Başkanlığımızdan Eğitim, Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanı, Başkanlıktan Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinin yürütüldüğü ilgili daire başkanı ve ilgili daire başkanlığından bir temsilci ile Bakanlık birimleri, üniversite, sivil toplum örgütleri, meslek kuruluş temsilcilerinin katılımıyla toplam yirmi bir (21) kişiden oluşmaktadır.

Merkez Teknik Komitesi Ulusal düzeyde tarımsal yayım/danışmanlık politika ve stratejilerini belirlemek, tarımsal yayım/danışmanlık sisteminde yer alan kuruluşların öncelikli çalışma alanlarına ilişkin tavsiyelerde bulunmak, alınacak kararlara ve çalışmalara ilgili tarafların etkin katılımını sağlamak görevleri arasında yer almaktadır.

Müsteşar Yardımcısı Başkanlığında tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerinde etkinliğinin artırılması konulu ilgili Bakanlık merkez birimlerinin katılımıyla 12 Aralık 2016, 26 Ocak 2017 ve 01 Şubat 2017 tarihlerinde olmak üzere 3 toplantı yapılmıştır. Ayrıca Merkez Teknik Komitesi 13 Temmuz 2017 tarihinde de bir toplantı yapmış olup, toplantı kararları kapsamında Başkanlığımızca gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Tarım Danışmanlarına Yönelik Eğitim Planlaması

Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmeliğin 22 inci maddesinin 1 inci Fıkrasının “e” bendi ve araştırma-yayım-çiftçi bağlantısının güçlendirilmesi” başlıklı 6 inci maddesi gereğince, Başkanlığımızca 2017 yılı tarımsal yayım ve danışmanlık destek ödemelerinden yararlanmakta olan birlik ve kooperatiflerde çalışan tarım danışmanlarına yönelik eğitimler yapılmıştır.

Başkanlığımızca 2016 yılı Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerine Destekleme

Ödemesi Yapılması Hakkında Tebliğ kapsamında, tarımsal danışmanlık hizmeti sunan Ziraat Odalarında görevli tarım danışmanlarına yönelik, 417 tarım danışmanına, beşer günlük süre ile dört grup halinde, dört hafta “Tarımda İnovasyon ve Bilgilendirme” adı altında eğitim düzenlenmiştir.

Ziraat Odalarıyla Gerçekleştirilen Eğitimler

2017 yılında İl Müdürlüklerince, 304 Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Eğitimleri gerçekleştirilmiştir.

Tablo 62: 2014- 2017 Yılları Arasında Yapılan Eğitimler ve Katılımcı Sayıları

Yıl	Eğitim Sayısı	Katılım Sayısı
2014	4	97
2015	42	2444
2016	26	1319
2017	12	708
Toplam	84	4568

Tarımsal Danışmanlık Hizmeti Veren Kişi ve Kuruluşların Faaliyetleri

Tarımsal danışmanlık hizmeti sunan kişi ve kuruluşlar ile çiftçilerin bilgi ihtiyacının karşılanması ve tarımsal işletmenin kontrol edilmesi için, bireysel, grup ve kitle danışmanlık yöntemleri kullanılarak faaliyetler yürütülmektedir. Tarımsal danışmanlık hizmeti veren kişi ve kuruluşlar faaliyetler kapsamında demonstrasyon, tarla günleri, çiftçi toplantısı, çiftçi kursu, çiftçi ziyaretleri, sirküler mektup, liflet/panel/konferans/sergi, olağanüstü görüşmeler gerçekleştirmektedirler.

Tarımsal İşletme Danışmanlığı

Tarımsal İşletme Danışmanlığı ile ilgili Bakanlık Makamından alınan Olur'u ile Bakanlık il ve ilçe müdürlüklerince sunulan hizmetlerin daha etkin, verimli çözüm odaklı ve hedefe yönelik olması; sorunların yerinde çözümünü sağlamak üzere, İşletme bazlı çalışma modelinin Bakanlık il ve ilçe müdürlüklerinin mevcut yapısı, araç sayısı ve niteliği, personel sayısı, ilin tarımsal potansiyeli ve ihtiyaçları dikkate alınarak, Tarımsal İşletme Bazlı (TİD) ile ilgili planlama, uygulama ve takibin Bakanlık il ve ilçe müdürlüklerince yürütülmesi; izleme ve değerlendirme yönünden hâlihazırda kullanılan sisteme veri girişleri sürdürmelerine karar verilmiştir.

5) Kırsal Alanda Kadına Yönelik Faaliyetler

Kırsal alanda yaşayan ve yoğun olarak tarımsal üretime katılan kadınları ekonomik yönden güçlendirmek sosyal yönden geliştirmek üzere eğitim-yayım hizmetleri verilmekte ve çeşitli

projelerle onlara destek sağlanmaktadır. Kırsalda yaşayan kadına yönelik yürütülen tüm çalışmalar “Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Giderilmesi, Girişimciliğin ve İstihdamın Artırılması” esasına dayanmaktadır.

a) Tarımsal ve Ev Ekonomisi Konularında Eğitim ve Yayım Çalışmaları

Tarımsal üretim sürecinin her aşamasında bulunan kadın çiftçilerin bilgi ve becerilerini artırarak sürdürülebilir tarımsal faaliyetlerin yapılması ve kaliteli ürün artışının sağlanması amacıyla bağcılıktan hayvancılığa, meyvecilikten seracılığa, arıcılıktan ipekböcekçiliğine kadar birçok tarımsal konularda çeşitli yayım teknikleri kullanılarak 81 ilde eğitimler verilmektedir.

Kadın çiftçilerin ve genç kızların sosyal yaşantılarını modern hayat seviyesine ulaştırmak, onları sosyo-ekonomik yönden geliştirmek için;

- Aile Kaynakları ve Yönetimi (tüketici eğitimi, konut planlaması, ev araç ve gereçleri, kaynak yönetimi, kişisel bakım ve hijyen)
- Beslenme (gıdaların çeşitli yöntemlerle muhafazası, yiyecek hazırlama ve pişirme yöntemleri, özel durumlarda beslenme, gıda güvenliği ve güvencesi, beslenme ilkeleri ve hijyen)
- Çocuk Gelişimi ve Eğitimi (doğum öncesi ve sonrası gelişim, aile içi etkileşim ve iletişim)
- Köy El Sanatları (dokuma, boyama, örgü, takı tasarımı, hediyelik eşya yapımı, takı tasarımı ve yapımı vb.) konularında eğitim yayım çalışmaları yapılmaktadır. Çalışmalar 81 ilde yürütülmektedir.

2017 yılında tarımsal ve ev ekonomisi konularında eğitim-yayım faaliyetleri kapsamında 3.937 toplantı düzenlenmiş olup 67.595 kadın çiftçi eğitilmiştir.

b) Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin Buldukları Yerlerdeki Kadın Çiftçilere Verilen Eğitim ve Yayım Çalışmaları

Bakanlığımız tarafından desteklenen “Ortaklar Mülkiyetinde Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin” buldukları yerlerdeki kadın çiftçilere, genel kooperatifçilik ve kooperatiflerin faaliyet alanlarıyla ilgili konularda (hayvan bakımı ve beslenmesi, hayvan hastalıkları, sağım teknikleri ve hijyeni, hijyenik süt üretimi, sütün çeşitli şekillerde değerlendirilmesi, ahır bakımı ve temizliği, koyun yetiştiriciliği, arıcılık, seracılık vb.) 2004 yılından itibaren ülke çapında eğitimler verilmektedir.

Bakanlığımız bünyesinde kurucusu ve ortaklarının çoğunluğu kadınlardan oluşan 54 Tarımsal Kalkınma Kooperatifi bulunmaktadır. Bu kooperatiflerden bu güne kadar 18 kooperatif pozitif ayrımcılık gözetilerek programa alınarak desteklenmiştir.

2017 yılında 80 çiftçi toplantısında 2.037 kadın çiftçi kooperatifçilik konusunda eğitim almıştır.

c) Tarımda Kadın Girişimciliğini Destekleyici, Kırsalda Kadınlar için Gelir Getirici, Faaliyet Çeşitliliğini Artırıcı ve Sosyo-Ekonomik Yönden Güçlendirici Projeler

Kadın Çiftçiler Tarımsal Yayım Projesi

Kadın Çiftçiler Tarımsal Yayım Projesi 2000 yılından itibaren yürütülen bir projedir. Proje ile kırsal alanda yaşayan kadınları tarımsal konularda ve ekonomik faaliyetlerde eğitim - yayım yöntemleri ile eğitmek, tarımsal üretimdeki kaliteyi artırmak, kalkınmada kadınların daha aktif rol almalarını sağlamak ve kırsaldaki kadının ekonomik ve sosyal konumunu iyileştirmek ve güçlendirmek amaçlanmıştır.

Proje kapsamında bugüne kadar oluşturulan kadın çiftçi ilgi gruplarına proje illerinde yürütülecek proje konularına göre yoğun tarımsal eğitimler verilmiş, bilgi ve beceri kazanmaları sağlanmış, girdi temini yapılarak (tohum, fide, gübre, fidan, kovan, tarım ilaçları, sera malzemeleri, süt sağım aleti vb.) proje çalışmalarını desteklenmiştir.

2015 yılından itibaren “Kadın Çiftçiler Tarımsal Yayım Projesi” 3 aşamada gerçekleştirilmeye başlanmıştır.

1.“Tarımda Kadın Girişimciliğinin Güçlendirilmesi” Programı

Kırsalda kadın girişimciliğinin özendirilmesi, desteklenmesi ve yatırım imkânlarının geliştirilmesi için kırsalda yaşayan girişimci özelliği taşıyan kadınlara İŞKUR/KOSGEB işbirliği ile uygulamalı girişimcilik eğitimleri verilerek bilgi ve beceri geliştirme yoluyla istihdamlarına yönelik katkı sağlamak, iş kurmalarına imkân vermek amacı ile 2015 yılında “Tarımda Kadın Girişimciliğinin Güçlendirilmesi” Programı başlatılmıştır.

Program 2014 yılında pilot il olarak belirlenen İzmir ilimizde başlatılmış olup, 2015 yılında 8 ilimizde (Balıkesir, Çankırı, Gaziantep, Kırklareli, Konya, Malatya, Muğla, Zonguldak), 2016 yılında 9 ilimizde (Adıyaman, Bolu, Adana, Kırşehir, Iğdır, Artvin, Sinop, Yalova, Tekirdağ) ve 2017 yılında ise 16 ilimizde (Afyonkarahisar, Amasya, Aydın, Batman, Bursa, Çorum, Erzincan, Giresun, Kahramanmaraş, Kars, Manisa, Mersin, Niğde, Osmaniye, Samsun, Tokat) gerçekleştirilmiştir.

2017 yılında söz konusu program ile toplam 1.270 kadın çiftçiye sertifikalı uygulamalı girişimcilik eğitimleri verilmiş, bir iş fikri ile proje hazırlamaları sağlanarak ve söz konusu 16 ilde düzenlenen törenler ile sertifikalarını alan kadın çiftçilerin girişimcilik fikri ile geliştirdikleri projeler proje pazarlarında halkın, kalkınma ajansları ile kamu ve özel sektörden tüm kurumların beğenisine sunulmuştur.

Tablo 63: Eğitim Alan ve İstihdam Edilen Kadın Sayısı

Yıllar	Programın Uygulandığı İl Sayısı	Eğitim Alan Kadın Sayısı	İstihdam Edilen Kadın Sayısı
2015	8	407	34
2016	9	424	89
2017	16	1.270	*

*2017 yılı programı yeni tamamlandığı için istihdam edilecek kadın sayısı 2018 yılı içerisinde netleşecektir.

“Tarımda Kadın Girişimciliğinin Güçlendirilmesi Programı” kapsamında eğitim alan kadın çiftçiler Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü tarafından

yürütülen ve kadınlara pozitif ayrımcılık yapılan Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı (KKYDP) ile Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında “Genç Çiftçi Projelerinin Desteklenmesi” programına yönlendirilmeleri yapılmıştır.

Program sadece ülke çapında değil uluslararası platformda da sesini duyurmuştur. 2016 yılı Avrupa Girişimciliği Teşvik Ödüllerinde ülkemizi Avrupa’da temsil eden iki ulusal projeden biri olarak 31 ülkeden 343 projenin yarıştığı programda başarılı olan 57 proje içerisine girmeyi başarmıştır.

2.“Kadın Çiftçiler Tarımsal Yeniliklerle Buluşuyor” Programı

Tarım sektöründe yoğun olarak faaliyet gösteren ancak yeniliklerden ve gelişen teknolojiden en az düzeyde yararlanan kadın çiftçilerin tarımsal yeniliklerden zamanında yararlanmasını, uygulamasını ve yeniliklerin kadın çiftçi odaklı yayılmasını sağlamak amacı ile 2015 yılında “Kadın Çiftçiler Tarımsal Yeniliklerle Buluşuyor” programını başlatılmıştır.

Program ile Bakanlığımız bünyesindeki Araştırma Enstitüleri ve İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlükleri işbirliği ile hazırlanan yayım projeleri hayata geçirilmekte olup, 2015 yılında bu güne kadar 49 ilde 49 farklı konuda yayım projesi gerçekleştirilmiştir. Projeler ile üç binden fazla kadın çiftçi eğitilmiş, tarımda kalite ve verimi artırmaya yönelik tarımsal yeniliklerin kadın çiftçiler odak noktası alınarak yaygınlaştırılması ve kadın çiftçilerde farkındalık oluşturulması sağlanmıştır.

2017 yılında söz konusu program kapsamında Araştırma Enstitüleri işbirliği yapılarak 21 ilimizde 21 yayım projesi yürütülmüş ve 1.389 kadın çiftçi eğitilmiştir.

3.“Kadın Çiftçilere Yönelik İl Özel Projeleri”

Kadın çiftçilerin istihdam edilebilirlikleri, girişimcilik kapasitelerinin artırılması, mesleki beceri kazanmaları ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlanması amacıyla 2015 yılında başlatılan Kadın çiftçilere yönelik il özel projeleri ile iki yıl içerisinde 8 özel proje kapsamında 615 kadın çiftçi eğitilerek, 114 kadın çiftçiye istihdam ortamı yaratılmıştır.

2017 yılında ise 384 kadın çiftçinin eğitim almış olup, 100 kadın çiftçiye istihdam ortamı sağlanmıştır.

Tablo 64: İl Özel Projeleri

Yıllar	Özel Proje Sayısı	Eğitim Alan Kadın Sayısı	İstihdam Edilen Kadın Sayısı
2015	3	184	39
2016	5	431	75
2017	6	384	100

İl müdürlüklerimiz tarafından kadın çiftçilere yönelik hazırlanan ve Başkanlığımıza gönderilen projeler gerekli değerlendirmelerden sonra uygun bulunan yatırım programı kapsamında İl Özel Projeleri olarak desteklenmektedir.

d) 2017 yılı İl Özel Projeleri

Elazığ ili “Kırsalda Kadın Seyisler Yetiştiriyor Projesi” ile erkek seyis istihdamının %99.9 olduğu seyislik sektöründe lisanslı kadın seyisler yetiştirmek, kırsaldaki kadınların meslek sahibi olmalarını teşvik etmek ve kadınlarımızın düzenli bir işe dolayısıyla bir gelire sahip olup, aile bütçesine katkı ve kırsalda tarım dışı bir istihdam olanağı yaratmak hedeflenmiştir. Bu proje ile Türkiye de bir ilk gerçekleştirilerek kırsalda Lisanslı Kadın Seyis yetiştirilmiştir. Proje kapsamında 42 kadın seyis adayına “Seyis Yetiştirme ve At Yetiştiriciliği” eğitimleri verilmiştir. 36 kadın kursiyere mezuniyet töreni gerçekleştirilmiş olup 9’u İstanbul’da, 1’i Ankara’da, 5’i ise Elazığ’daki hipodromda toplam 15 kadın seyis istihdam edilmiştir.

"Kırsalda Kadın Seyisler Yetiştiriyor" Projesi Elazığ ilinden sonra hipodromu olan 8 ile (Adana, Ankara, Bursa, Diyarbakır, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Şanlıurfa) yaygınlaştırılarak. 110 kadın kursiyer başarı ile kursları tamamlamış ve eğitim sonrası lisans alabilmek için yapılan sınavlarda da başarı göstererek “Seyislik Lisansı”nı almaya hak kazanmıştır. Böylece kırsalda lisanslı kadın seyislerin yetiştirilmesi ile Türkiye’de bir ilk gerçekleştirilmiştir ve 48 kadın seyise istihdam ortamı sağlanmıştır.

Ordu ili “Kadın Emek Verdi Meyveler Çürümedi Projesi” ile Ordu ilinde bir ilk olarak fındık bahçeleri arasında tek ağaç şeklinde dikilmiş olan az miktarda ürün verdiği için ekonomik değeri bulunmayan yöreye özgü meyveleri (kokulu üzüm, karayemiş, Trabzon hurması gibi) çürümeye terk etmeyip “Kadın Çiftçiler Meyve İşleme ve Kurutma Evi” kurularak değerlendirilmesi ve kendi ekonomik gücünü kazanamamış kadınlarımıza yönelik alternatif ve gelir getirici üretim modelleri uygulatarak, ekonomik kazanç elde etmelerini ve kadın iş gücünün ekonomiyeye kazandırılması hedeflenmektedir.

Bu kapsamda Fatsa ilçesinde 55 kadın çiftçi çeşitli konularda eğitim almış olup Kadın Çiftçiler Meyve İşleme ve Kurutma Evi’nde eğitim alan 2 kadın çiftçi istihdam edilmiştir.

Gaziantep ili “Mucize Bitki Moringanın Kadın Çiftçilerle Türkiye Tarımına Kazandırılması Projesi” ile Türkiye’de henüz ticari olarak yetiştirilmeyen, yaprağı, tohumu, kabuğu ve kerestesi gibi her bölümü kullanılarak geniş bir ürün yelpazesi bulunan mucize bitki Moringa’yı kadın çiftçiler ile Türkiye tarımına, sanayisi ve ekonomisine kazandırmak amaçlanmaktadır.

Proje kapsamında 45 kadın çiftçi “Moringa Oleifera Yetiştiriciliği” eğitimi almaya başlamıştır. Proje paydaşı Gaziantep Üniversitesi Nurdağı Meslek Yüksek Okuluna ait alanda kurulan Moringa Evi’nde 20 kadın çiftçi istihdam edilmiş olup, kadın çiftçiler; moringa yaprağını ve çiçeğini kurutma/öğütme, tohumlarından yağ elde etme, tohumların suyun dezenfeksiyonu amaçlı kullanımı, kapsül ve tablet olarak çeşitlendirme çalışmaları yaparak pazarlamasını yapacaklardır.

Kayseri ili “Kayseri Ekolojik Eğitim ve Üretim Merkezi (KAÇEM) Projesi” ile İl Milli Eğitim Müdürlüğü, KAPTAR (Kapadokya Organik Tarım Üreticileri Birliği Derneği) ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi işbirliği ile yürütülen projede Kayseri ilinde Bünyan İlçesinde atıl durumdaki bir kamu yatırımı olan okul binasının Kadın Çiftçiler Üretim ve Eğitim Merkezi (KAÇEM) haline dönüştürülerek, organik üretici olan kadınlara bu merkezde organik tarım, ürünlerin işlenmesi ve paketlenmesi gibi konularında eğitimler verilmesi ve ürünlerin işlenerek pazarlanması ile kadınlara istihdam alanı oluşturulması sağlanmıştır.

Proje kapsamında 42 kadın çiftçi “Organik Tarımın Temel İlkeleri” eğitimi almıştır. Kadın Çiftçiler Ekolojik Eğitim ve Üretim Merkezi’de 10 kadın çiftçinin istihdam edilmiş olup ayrıca proje ile yöredeki yerel tohumlara sahip çıkmayı da amaçlayarak gelecek nesillere aktarımını sağlamak için küçük çaplı bir tohum sandığı oluşturulmuştur.

Rize ili “Av Araçlarının Kadın Eliyle Tamiri Konusunda Uzman İşgücünün Rize İline Kazandırılması Projesi” ile bölgede ciddi bir ihtiyaç arz eden ağ tamiri konusunda kadınların eğitim alması sağlanarak “Ağ Tamir Atölyesi” kurulmuş ve balıkçılık sektörüne kadınları entegre ederek ekonomik kazanımlar elde etmeleri sağlanmıştır. Aynı zamanda Su Ürünleri Kooperatiflerinin işlevselliğini artırılması, üyelerine hizmet noktasında ve meslek örgütlenmesi açısından bir farkındalık oluşturulması konusuna da dikkat çekilmiştir.

Proje ile 35 kadın çiftçi “Uzatma Ağı Donamı ve Avcılığı” eğitimi almış olup, 22 kadın çiftçinin kurulan Ağ Tamir Atölyesinde istihdam edilmiştir.

Şanlıurfa ili ‘Mevsimlik Tarım İşçisi Kadınlarla İpek Böceği Yetiştiriciliği Projesi’ ile mevsimlik tarım işçiliği ile geçimini sağlamaya çalışan, sosyal ve ekonomik olarak refah seviyesine ulaşamamış kadınların kendi yaşam alanlarında kurulan “Böcek Besleme Alanları”nda ipekböceği yetiştiriciliği yapılarak ekonomik anlamda gelir getirici bir faaliyetin içinde yer almaları sağlanmıştır. Şanlıurfa ilinde küçük aile işletmeleri tarafından sürdürülebilir bir kalkınma modeli olan proje, kırsal kalkınmanın sağlanmasında büyük rol oynayan ipekböcekçiliğinin desteklenerek koza üretimin artırılması yönünden alt yapının oluşturulması ve mevsimlik tarım işçisi kadınların köylerinde istihdam edilmeleri yolu ile üretime katılmalarının teşvik edilmesi açısından önem arz etmektedir.

Proje ile 110 kadın ipek böceği yetiştiriciliği konusunda eğitimler almış olup, 31 kadın çiftçi “Böcek Besleme Alanları”nda yetiştiricilik yaparak koza üretimi gerçekleştirmiştir.

e) Dış Kaynaklı Projeler

Yerelde cinsiyete duyarlı yayım hizmetlerinin ve cinsiyete dayalı verilerin geliştirilmesine yönelik Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) işbirliği ile yürütülen ‘Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma İçin Toplumsal Cinsiyet Bakış Açısı ile Kırsaldaki Kadınların Sosyo-Ekonomik Yönden Kapasitelerinin Geliştirilmesi Projesi’ (Türkiye-Azerbaycan) ve FAO Toplumsal Cinsiyet ve Tarım Çerçeve Programının Uygulanması Yoluyla Cinsiyet Ayrımcılığına Dayalı Verilerin Oluşturulması ve Ulusal Kapasitelerin Güçlendirilmesi Projesi (Türkiye, Tacikistan, Kırgız Cumhuriyeti) 2016 yılında tamamlanmıştır.

2017 yılı için FAO işbirliği ile hazırlanan onay aşamasında olan proje “**Kırsalda Kadınların Ekonomik Fırsatlara Erişimi ve Kalkınma Sürecine Entegrasyonu**” ile kırsal alanlarda girişimcilik özelliği taşıyan kadınlara verilecek eğitim modülleri ve küçük ölçekli mali destekler yoluyla girişimcilik ve istihdamlarına yönelik katkı sağlamak, ekonomik ve sosyal yönden güçlenmelerine yardımcı olmak amaçlanmıştır.

f) Lider Çocuk Tarım Kampı Projesi

“**Hayatın Merkezinde Tarım, Tarımın Merkezinde Çocuk...**” ilkesinden yola çıkarak Bakanlığımız Eğitim Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı tarafından 2010 yılında itibaren “Lider Çocuk Tarım Kampı” projesi uygulanmaya başlanmıştır.

Çocuk Tarım Kampı ile geleceğin yapıtaşı çocuklara “doğa bilinci ve çevre farkındalığı” kazandırmak, “Tarladan Sofraya Gıda Üretim Teknolojileri ve Gıda Güvenilirliği” hakkında bilgi vermek, “tarımsal faaliyetleri tanıtmak, doğal kaynakların korunmasının önemini

kavramalarına yardımcı olmak, etkinlik, gezi ve gözlemlerle yaşadıkları çevreyi tanımalarını sağlamak amaçlanmaktadır.

Başlangıçta sadece Başkanlığımızca uygulanması planlanan Lider Çocuk Tarım Kampı projesi 2014 yılından itibaren ülke geneline yaygınlaştırılarak 81 İl Müdürlüğünde de uygulanmaya başlanmıştır.

2017 yılının Birleşmiş Milletler tarafından “Kalkınma için Sürdürülebilir Turizm Uluslararası Yılı” olarak ilan edilmesi sebebiyle 81 ilimizde Kırsal Turizm konusunda eğitimler verilerek “Ülkemizde Kırsal Turizm” konulu kompozisyon yazmaları sağlanmıştır. 81 ilimizden gönderilen il birincilerine ait kompozisyonlar arasından Başkanlığımızca Türkiye birinci, ikinci ve üçüncüsü olan kompozisyonlar seçilmiştir.

Ayrıca 10 ilimizde tarım kampı kapsamında TAGEM işbirliği ile çocuklara “Yenilebilir Yabani Bitki Türleri” konusunda farkındalık eğitimleri verilmiştir. 2017 yılında 2.200 çocuk tarım kampından faydalanmıştır.

g) Diğer Kurum ve Kuruluşlarla Birlikte Yürütülen Projeler

Kadın ve Aileleri ile Güvenli Tarım ve Sağlıklı Beslenme Projesi

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (GTHB), Türk Traktör ve Ziraat Makineleri Anonim Şirketi, Karabuğday Yetiştiricileri ve Sağlıklı Yaşam Derneği (KARSEDER), Ankara Üniversitesi Kalkınma Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (AKÇAM) arasında “Kadın ve Aileleri ile Güvenli Tarım ve Sağlıklı Beslenme” projesinin uygulanmasına yönelik işbirliği protokolü imzalanmış olup, proje Bilecik ilinde Karabuğday yetiştiriciliği yapacak olan 25 kadın çiftçi ve ailesini kapsamaktadır.

Karabuğday (Greçka) bitkisinin ülkemiz topraklarında üretimini yaygınlaştırmak ve il bazında üretimi yapılabilecek tohum çeşidinin geliştirilmesi hedefine altlık sağlayacak pilot çalışmalar yapmak, kırsalda yaşayan ve tarımsal üretimin hemen her aşamasında yer alan kadınların ve ailelerinin tarım ile uğraşlarında teknoloji kullanım düzeyini yükseltmek, teknoloji kullanımında çalışma güvenliğini ön plana çıkarmak, güvenli tarım konusunda bilgi düzeylerini artırmak, çölyak hastaları için önemli bir ürün olan karabuğdayın üretimini yaygınlaştırarak, hastalar için ürün çeşitliliği oluşturmak ve ürünün katma değerini artırmak, bu konuda duyarlılık yaratmak, üretilen karabuğdayın işlenmesine ve tüketiciyle, pazarla buluşmasına katkıda bulunmak, tarımsal üretim çeşitliliği konusunda yenilikleri yaygınlaştırmak, kadın çiftçilerde girişimcilik ve örgütlenme kapasitesini yükseltmek amaçlanmaktadır.

Proje kapsamında Bilecik ilinde kadın çiftçi ve aileleri ile Türkiye’de ilk defa geniş alanda (300 da) karabuğday üretimi gerçekleştirilmiş olup, ürününün katma değeri artırılmıştır. Ayrıca proje ile “Göl Flanoz Kadın Girişimi” isimli bir kadın kooperatifinin kurulumu gerçekleştirilmiştir.

Beslenme ve Gıda İçin Biyoçeşitlilik Projesi

Küresel ve ulusal beslenme, gıda ve geçim güvenliği strateji ve programlarının ana teması olarak, tarımsal biyoçeşitliliğin sürdürülebilir kullanımı ve korumanın güçlendirilmesini amaçlayan “Beslenme ve Gıda için Biyoçeşitlilik” projesi Birleşmiş Milletler Küresel Çevre Fonu’ndan (GEF) sağlanan hibe desteği ile 2012 yılında başlamıştır. Projenin amacı, gıda ve

beslenme için uygun biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı ile hedef faydalanıcıların refahının, yaşantılarının ve gıda güvenliklerinin iyileştirilmesine katkı sağlamaktır.

Projenin bileşenlerinden olan “farkındalık ve yaygınlaştırma faaliyetleri” konusunda 2017 yılında projeye Başkanlığımızda dâhil olmuştur.

Seçilen 10 pilot ilde yenilebilir doğal bitkiler, doğa mantarları ve yöresel beslenmede öne çıkan siyez buğdayı, börülce ve gölevez gibi yerel çeşitleri olmak üzere 43 tür üzerinde çalışılmaktadır. Bu türlere ait mevcut veriler, anket yöntemi ile elde edilerek, besin değerlerini belirlemek amacıyla da gıda analizleri yapılmıştır. Bu kapsamda 10 pilot il personeli “Yenilebilir Yabani Bitki Türleri” konusunda eğitim almış olup eğiticiler belirlenen ilçe ve köylerde kadın çiftçilere ve ailelerine yönelik eğitim çalışmalarını tamamlamışlardır. Bu kapsamda 10 pilot ilde (Antalya, Aydın, Balıkesir, İzmir, Muğla, Sinop, Karaman, Konya, Kastamonu, Mersin) seçilen köylerde 2.374 kadın çiftçi yenilebilir yabani bitki türleri konusunda eğitim almışlardır.

h) Kırsalda Yaşayan Kadın Çiftçilerin Farkındalıklarının ve Görünürlüklerinin Artırılmasına Yönelik Yürütülen Çalışmalar

1-Girişimci Kadın Çiftçiler Ödül Töreni

Tarımda kadın girişimciliğine dikkat çekmek, başarılı girişimci, üretici kadın çiftçileri ödüllendirmek amacı ile 2015 yılında Bakanlığımızca başlatılan “Girişimci Kadın Çiftçiler Ödül Töreni” 2017 yılında 18 Ekim 2017 tarihinde Dünya Kadın Çiftçiler Gününde;

- I. “Tarımda Kadın Girişimciliğinin Güçlendirilmesi” Projeler Kategorisi,
- II. 2017 Yılında Fark Oluşturan Özel Projeler Kategorisi
- III. Tarımda Yeniliklerle Buluşan Kadın Çiftçiler Kategorisi
- IV. Diğer Kurum ve Kuruluşlarla Yürütülen Projelerde Fark Oluşturan Kadın Çiftçiler Kategorisi
- V. Örnek Çalışmalarla Fark Oluşturan Kadın Çiftçiler Kategorisi olmak üzere 5 kategoride gerçekleştirilmiştir.

“Girişimci Kadın Çiftçiler Ödül Töreni”nde 16 il birincisi kadın çiftçilerin projeleri jüri tarafından değerlendirilmiştir.

- Birincilik; Kahramanmaraş ilinden Gelenekten Geleceğe Sumak Ekşisi Projesi 40.000 TL,
- İkincilik; Batman ilinden Çıtır Çileğim Projesi 30.000 TL,
- Üçüncülük; Samsun ilinden Ayşe Hanım Çiftliği Projesi 25.000 TL,
- Jüri Özel Ödülü; Aydın ilinden Dağların Ekmeği Ballandı (Sanayi Tipi Kestane İşleme Tesisi) Projesi 20.000 TL olarak programın ödül sponsoru Şekerbank tarafından desteklenerek kadın çiftçilere istihdama katılma fırsatı sağlanmıştır.

2- 15 Ekim Dünya Çiftçi Kadınlar Günü

Girişimci, önder olan kadın çiftçileri tanıtmak, onların yaptıklarını, ürettiklerini, sorunlarını dile getirmek hem anne hem de üretici olan kırsaldaki kadınları kamuoyunun gündeminde tutmak amacı ile her yıl seçilmiş bir tema ile 15 Ekim Dünya Çiftçi Kadınlar Günü kutlamaları yapılmaktadır.

2017 yılında da “Girişimci Kadın Çiftçiler Ödül Töreni” ile birlikte Cumhurbaşkanımızın saygıdeğer eşleri Emine Erdoğan Hanımefendinin katılımlarıyla bir kutlama gerçekleştirilmiştir.

6) Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri

Hizmet İçi Eğitim Bilgi Sistemi (HİEBİS)

Hizmet İçi Eğitim Programı ve diğer hizmet içi eğitim faaliyetlerinin şeffaf, izlenebilir ve değerlendirilebilir bir yöntemle Bakanlığımız imkânlarının daha etkin ve verimli kılınmasını sağlamak amacıyla 01.01.2014 tarihinde “Hizmet İçi Eğitim Bilgi Sistemi (HİEBİS)” faaliyete geçmiştir. Hizmet İçi Eğitim Programlarının Planlanması, yayınlanması, başvuruların alınması ve değerlendirilmesi, eğitimlerin ve katılımcıların raporlanması yapılmaktadır. Tamamen personelin yetkinliklerinin artırılmasına yönelik hizmet vermektedir. Personelin; gelişimine yönelik Bakanlık içi eğitimlerle ilgili iş ve işlemlerini gerçekleştirebildiği gibi sistemde yer alan video eğitimleri ve e-öğretimler ile kendisini geliştirmesine imkân bulunmaktadır.

Bakanlığımız Merkez ve Taşra Birimlerinde görevli her kademedeki personelin hizmet içi eğitim faaliyetleri kapsamında yer alan kurs, konferans, seminer, faaliyet ve değerlendirme toplantıları ile çalıştay, sempozyum, grup çalışmalarının yer aldığı 2017 Yılı Hizmet İçi Eğitim Programı Başkanlığımız koordinasyonunda yapılmış olup 2017 yılında toplam 455 Hizmet İçi Eğitim Programı düzenlenmiş ve bu eğitimlere 18.175 personel katılmıştır.

Eğitim Merkezi Müdürlükleri

Başkanlığımıza bağlı; Ankara Uluslararası Tarımsal Eğitim Merkezi Müdürlüğü (UTEM), Adana Tarımsal Yayım ve Hizmet İçi Eğitim Merkezi Müdürlüğü (TAYEM) ve Aydın Söke Tarımsal Yayım ve Hizmet İçi Eğitim Merkezi Müdürlüğü (TAYEM) hizmet içi eğitim programlarının hazırlanması, gerçekleştirmelerin izlenmesi, idari ve mali konulardaki yazışmalar çalışma grubumuz tarafından yürütülmektedir.

Tablo 65: Eğitim Merkezi Müdürlüklerimiz ve Verilen Eğitimler

Eğitim Merkezi Müdürlüğü	Ankara UTEM	Adana TAYEM	Söke TAYEM
Eğitim Konuları	Proje Döngüsü Yönetimi	Bilgisayar Destekli Çizim Teknikleri	Yem Bitkileri Hasat Mekanizasyonu
	Bilişim Teknolojileri Temel Eğitimi	Biçerdöver Kontrolörleri Yetiştirme	Sağlıklı Süt Üretimi ve Süt Sağım Makineleri
	Sunu ve Sunum Teknikleri	Bilişim Teknolojileri Temel Eğitimi	Sunu ve Sunum Teknikleri
	Veri Tabanı Hazırlama	Bitki Besleme	Tarımsal Yayım ve İletişim Teknikleri
	Bilgisayar Destekli Çizim Teknikleri	Bitki Koruma Makineleri ve Kalibrasyonu	Bitki Besleme
	Tarımda İş Sağlığı ve Güvenliği	Büro Yönetimi ve Protokol Kuralları	Toprak İşlemesiz Tarım Teknikleri
	İklim Değişikliği ve Tarım	Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Tarımda Kullanımı	Biçerdöver Kontrolörleri Yetiştirme
	Hayvan Refahı	Problem Çözme Teknikleri ve Moderasyon	Bitki Koruma Makineleri ve Kalibrasyonu
	Tarımsal Yayım ve İletişim Teknikleri	Proje Döngüsü Yönetimi	Problem Çözme Teknikleri ve Moderasyon
	Tarımsal Ürünlerde Maliyet Analizi	Sera Mekanizasyonu	Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Tarımda Kullanımı
		Sulama Sistemlerinin Projelendirilmesi	Tarım Alet ve Makineleri Temel Eğitimi
		Sulama Yayımcısı Temel Eğitimi	Sulama Yayımcısı Temel Eğitimi
		Sunu ve Sunum Teknikleri	Sulama Sistemlerinin Projelendirilmesi
		Tarım Alet ve Makineleri Temel Eğitimi	
		Tarım İş Makineleri (Biçerdöver) Öğreticisi Yetiştirme	
		Tarımda İş Sağlığı ve Güvenliği	
		Süs Bitkileri Yetiştiriciliği	
		Meyvecilikte Aşılama Teknikleri	
		Meyve Ağaçlarında Budama ve Terbiye Sistemleri	
		Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Tarımda Kullanımı	
	Tarımsal Yayım ve İletişim Teknikleri		
	Toprak İşlemesiz Tarım Teknikleri		
Kapasite (Yıllık)	1.350	910	950

Başkanlığımıza bağlı Eğitim Merkezi Müdürlüklerinde hizmet içi eğitim faaliyetleri kapsamında 2010 – 2017 yıllarında toplam 1.208 hizmet içi eğitim programı düzenlenmiş ve bu eğitimlere 16.071 personel katılmıştır.

Tablo 66: Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri

Yıllar	Uluslararası Tarımsal Eğitim Merkezi Müdürlüğü (UTEM)		Adana Tarımsal Yayım ve Hizmet İçi Eğitim Merkezi Müdürlüğü (TAYEM)		Aydın Söke Tarımsal Yayım ve Hizmet İçi Eğitim Merkezi Müdürlüğü (TAYEM)	
	Kurs Sayısı	Eğ. Gör. Per. Sayısı	Kurs Sayısı	Eğ. Gör. Per. Sayısı	Kurs Sayısı	Eğ. Gör. Per. Sayısı
2010	43	784	28	461	23	375
2011	78	877	67	754	45	685
2012	101	937	33	511	43	727
2013	96	1.066	44	834	45	880
2014	66	654	34	495	38	557
2015	53	589	46	661	41	643
2016	62	767	62	801	26	438
2017	56	655	51	572	27	348
Toplam	555	6.329	365	5.089	288	4.653

Sulama Yayımçılarının Yetiştirilmesi

10. Kalkınma Planında 17. Eylem Planı olarak, “Sulama yayımcısı kurslarıyla, ilgili personele tarımsal sulama eğitimi sağlanacaktır.” açıklamasıyla yer alan ve bu çerçevede İl ve İlçe Müdürlüklerinde görev yapan personele yönelik olarak iki hafta süreli “Sulama Yayımcısı Temel Eğitimi”, iki hafta süreli “Sulama Yayımcısı Yetiştirme Metod (Sulama Sistemlerinin Projelendirilmesi) Eğitimi” düzenlenerek çiftçileri eğitecek eğitimcilerin eğitilmesi hedeflenmiştir.

Suyun bilinçli ve tasarruflu kullanımının yaygınlaştırılması, tarımda su kullanımının etkinleştirilmesi amacıyla çiftçilerimize eğitim ve yayım hizmeti verecek personelin yetiştirilmesi için, Bakanlığımızın Taşra Teşkilatlarında görev yapan Ziraat Mühendislerine yönelik olarak “Sulama Yayımcısı Temel Eğitimi” ve “Sulama Yayımcısı Yetiştirme Metod (Sulama Sistemlerinin Projelendirilmesi) Eğitimi” düzenlenmektedir.

2003 yılından bugüne kadar 151 kursta 2.527 personel eğitilmiştir. 2017 yılında ise 4 adet Sulama Yayımcısı Temel Eğitime 36 Ziraat Mühendisi, 4 adet Sulama Yayımcısı Yetiştirme Metod (Sulama Sistemlerinin Projelendirilmesi) Eğitime 33 Ziraat Mühendisi katılmış ve toplam 69 personel sertifikalandırılmıştır.

Veteriner Hekimlikte Uzmanlık Konusu

Veteriner hekimliği uzmanlık eğitimi, 1955 yılından 1981 yılına kadar Bakanlığımız marifetiyle yürütülmüştür. 1981 yılında 2547 sayılı YÖK Kanununun yürürlüğe girmesiyle, Bakanlığımızca yürütülen ve sahanın ihtiyacını karşılayan “Uzman Veteriner Hekim” yetiştirilmesi sona ermiştir. Süregelen mevcut sistemde uzmanlık programları yüksek lisans veya doktora programları ile eş anlamlıdır. Bu programlar akademik alanda uzman yetiştirme programları olmasından dolayı, Bakanlığımızın ve sahanın uzman veteriner hekim ihtiyacını

karşılammakla birlikte, mesleki alanda çeşitli sorunlara ve Uzman Veteriner Hekim açığına da neden olmaktadır.

Bu nedenle 19 Kasım 2014 tarihinde 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanun'unun 3. Maddesinin (t) bendine "Lisans Üstü: Yüksek lisans ve doktora ile tıpta, dış hekimliğinde, eczacılıkta ve veteriner hekimlikte uzmanlık ve sanatta yeterlik eğitimini kapsar ve aşağıdaki kademelere ayrılır" yine anılan bendin 5. fıkrasına "Veteriner Hekimlikte Uzmanlık: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından düzenlenen esaslara göre yürütülen ve veteriner hekimlere belirli alanlarda özel yetenek ve yetki sağlamayı amaçlayan bir yükseköğretimdir" değişikliği eklenmiştir.

Yapılan bu kanun değişikliği ile Bakanlığımızın ve sektörün ihtiyaç duyduğu alanlarda "Uzman Veteriner Hekim" yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda yönetmelik taslağı hazırlanmıştır. Yönetmelik taslağı ile ilgili çalışmalar devam etmekte olup, çalışmaların son aşamasına gelinmiştir.

Staj İşlemleri

2017 yılında 2018 yılı için Bakanlığımıza bağlı birimlerden bütçe hazırlığı için kaç öğrenciye staj yaptırılması planlandığı ve ne kadar bütçe talepleri olduğu istenilmiş ve 8154 üniversite öğrencisi için 4.204.798,00 TL 942 lise öğrencisi için 2.497.575,00 TL toplamda 6.702.373,00 TL birimlerin bütçe talepleri olmuştur.

2017 Yılında birimlerin staj gerçekleştirmeleri istenilmiş olup 5576 üniversite öğrencisi staj yapmış ve 2.250.781,00 TL ve 2126 lise öğrencisi staj yapmış ve 3.432.727,00 TL bütçe ödenmiştir. Sonuç itibari ile toplamda 2017 tarihinde 7702 öğrenci staj yapmış ve 5.683.508,00 TL ödenmiştir.

2018 staj uygulama takvimi birimlere duyurulmuş ve 02.01.2018 tarihinden itibaren staj başvuruları birimlerimize alınmaya başlanmıştır.

Yurt Dışı Eğitim İşlemleri

Merkez Teşkilatından 2018 yılı yurt dışı eğitim kontenjanı için 111 konuda talep alınmış ve bu talepler "Devlet Personel Başkanlığı" ait sisteme girilmiştir. Devlet Personel Başkanlığı (DPB) tarafından 2017 yılı mayıs ayı içerisinde Bakanlar Kurulu onayıyla 54 personel yurt dışına gitmeye hak kazanmıştır.

TODAİE Eğitim İşlemleri

Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü'nün düzenlemiş olduğu eğitimlerde Bakanlığımız koordinasyonu bağlamında tüm personele yönelik olarak yıl boyu eğitimlerden haberdar olmalarını temini amacıyla oluşturulan sistem ile bilgilendirilmelerinin temini yanında üst düzey personele yönelik olarak dönemler halinde düzenlenen Kamu Diplomasisi Eğitim Programı (KADEP) Kamuda yöneticilerin yetkinliklerinin yürütülmesi programı kapsamında yöneticilere yönelik eğitimlerle Bakanlığımız ile enstitünün koordinasyonu sağlanmaktadır. KADEP kapsamında 2015 – 2017 yıllarında 5 üst düzey yönetici eğitim almıştır.

El sanatları Hizmetleri

Bakanlığımıza bağlı Kastamonu, Bilecik, Düzce, Elazığ, Sivas, Mersin/Silifke illerinde faaliyet gösteren 6 El Sanatları Eğitim Merkezi Müdürlüklerinde; Ahşap Doğrama Montaj Elemanı, Mekikli Dokuma Yapma, Ahşap Montaj Elemanı, Elde Türk İşlemeleri, Resim Sanat Eğitimi, Filografi Tekniği, Elde Antep İşi, Guaj Boya Resim, Halı-kilim, Yöresel Bez Dokumacılığı, Ahşap oymacılığı, Atölyecilik ve Mozaik Eskitme, Tezhip, Ahşap Kakmacısı, Ahşap Hediyelik Eşya Yapımı, Ahşap Yakma Teknikleri, Sedef İşlemeciliği, Keçe Yapımı, Sanat ve Tasarım, Sedef Kakma, Kumaş Abajur Yapımı, Düz Kirkitli Dokuma, Aşçı Çırağı, Ev Yemekleri Hazırlama, Yiyecek İçecek Hazırlama, Takı Yapımı, Ebru, Dekoratif Ev Tekstili, Kadın Üst Giysileri Dikimi, Basit Nakış Teknikleri, Makrome Örgü Yapma, Geleneksel El Nakışı, Ahşap İskelet CNC Operatörü, Dekoratif Ahşap Süsleme, Dokuma Konfeksiyon Makineci, Düz Dikiş Makineci, Ev Tekstil Ürünleri Hazırlama, Tel Kırma, Yatak Odası Tekstili Hazırlama, Sıhhi Tesisatçı konularında işe ve ibateleri Bakanlığımızca karşılanmak suretiyle 14-24 yaş arasında köylerden gelen ve şehre göç etmiş dezavantajlı kız ve erkek çocukları eğitilmektedir.

El Sanatları Eğitim Merkezlerimiz 78'i kadın, 162'si erkek olmak üzere 240 kursiyer kapasitelidir. 2017 yılında 75 kursta 1.308 kursiyere eğitim verilmiş olup sertifika almıştır.

Mesleki eğitim gören kursiyerlerimize günlük harçlık verilmesi ve iş kazası iş riskine karşı sigortalanmaları için İŞKUR Genel Müdürlüğü ile yapılan protokol kapsamında; Kırıldan Şehire Umut Yolculuğu, Kırıldan Şehire Şehirden Kırısala, Ahşap Oymacı, Ahşap Tornacı, Ahşap Kakmacı, Takı Yapımı, Mermer İşlemeciliği, Ahşap Süslemeciliği, Ahşap CNC Makine Operatörlüğü, Makrome Örgü yapma, Yöresel Bez Dokuma Yapma, Mekikli Dokuma, Mesleğimi Öğreniyorum, Yatak Odası Tekstili Hazırlama, Kadın Üst Giysileri Dikimi, Aşçı Çırağı, Tel Kırma, Filografi, Bünyan Halı Dokuma projeleri uygulanmıştır.

El Sanatları Eğitim Merkezi Müdürlüklerinde, el sanatları ile birlikte Bakanlığımızca ihtiyaç duyulan çiftçi eğitimi faaliyetleri de düzenlenebilecektir.

2016-2018 Yılları Arasında Yapılacak Çalışmalar

- Bakanlığımızca yürütülen eğitim çalışmalarının yeni bir solukla, farklı bir bakış açısıyla yeniden değerlendirilmesi amacıyla Uzaktan, Sürekli, Zorunlu sistemlere geçilmesi planlanmaktadır.
- Çiftçi eğitim ve yayım çalışmaları tarımsal desteklemelerle entegre edilerek yaygınlaştırılacaktır.
- Veteriner Hekimlik uzmanlık programlarına başlanacaktır.
- Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği ve eğitim ile ilgili mevzuatlar tamamlanacaktır.
- Tarımda Kadın Girişimciler ve El Sanatları Eğitim Merkezlerinden mezun olan Kursiyerler IPARD-2 ile yeni hibe fonlarından yararlandırılarak girişimcilikleri desteklenecektir.

7) Basılı Yayın Üretimi Çalışmaları

Türktarım Dergisi ve Tarım Bülteni

"Türktarım Dergisi" 1986 yılından itibaren 2 aylık periyotlarla yılda 6 defa yayınlanmaktadır.

Teknik ve akademik personelin yanı sıra daha geniş okuyucu kesimlerine hitap etmesi amacıyla yayın içeriğinde daha güncel konulara ve bakanlığın çalışmalarını anlatacak özel haber çalışmalarına yer verilmiştir. Her sayısı 5.000 adet olmak üzere, 2017 yılında dergi aylık olarak 12 sayı şeklinde yayınlanmıştır.

2007 yılından itibaren tarım sektöründeki son gelişmeleri ve Bakanlığımızın faaliyetlerini duyurmak ve anlatmak amacıyla hazırlanan “Tarım Bülteni” aylık olarak yılda 12 defa yayınlanmaktadır. Güncel içeriği ile ilgi çeken bültenden, her sayısı 7.000 adet olmak üzere 2017 yılında toplam 84.000 adet basılmıştır.

Eğitim ve Bilgilendirme Amaçlı Kitap Serileri ile Tarım Sektörüne Yönelik Yayınlar

Bakanlığımız Merkez ve Taşra Teşkilatının basılı yayın ihtiyaçları doğrultusunda;

Başkanlığımız Genel Bütçesi ve Bakanlık Merkez Döner Sermaye İşletmesi marifetiyle 246.990 adet kitap, 67.850 adet dergi, 507.060 adet sertifika-kart-dosyalık, 370 adet matbu evrak, 57.500 takvim ajanda bloknot ve 1.334.250 adet afiş ve liflet baskısı gerçekleştirilmiştir.

Başkanlığımız tarafından her yıl düzenlenen “Tarım ve İnsan” konulu fotoğraf yarışmasının katalog basımı ve tanıtım afişlerinin basımı gerçekleştirilmiştir.

Kahraman Sebze ve Meyveler Çizgi Kitap Serisi

Serinin 1. Kitabı “Şirin Elma” ve 2. Kitabı ‘Cesur Portakal’ın senaryo, çizim ve tasarım süreçleri tamamlanarak basımı yapılmıştır. Ayrıca 3. Kitap ‘Neşeli Ispanak’ ve 4. Kitap “Becerikli Domatesler” kitaplarının senaryo, çizim ve tasarım süreçleri tamamlanarak basımı yapılmıştır. Yeni kitap “Güçlü Sarımsak” içerik çalışması tamamlanmış olup çizim çalışmaları da tamamlanmak üzeredir.

8) Görüntülü ve Sesli Yayın Üretimi Çalışmaları

GAP Yöresi Eğitim ve Yayın Programı

GAP Yöresi Eğitim ve Yayın Programı” kapsamında 2016 yılı sonu itibariyle toplam 796 film yapılmıştır. 2017 yılında yapılması planlanan filmlerin çekimleri yapılmış olup montajları devam etmektedir.

Web Tarım TV

www.tarimtv.gov.tr” internet adresi üzerinden yayın yapmakta olan Web Tarım TV’de üreticilerimizi ve sektörün tüm diğer paydaşlarını ilgilendiren konularla ilgili hazırlanmış eğitim filmleri, bilgilendirici spot filimler yer almaktadır. “Web Tarım TV”de tarımsal konular yakından takip edilmiş, habere dönüştürülmüş ve üretilen yazılı ve görsel haberler yayınlanmıştır.

2017 yılı içerisinde 49 Özel Haber, 373 İllerden gelen haber, 968 ajans vb. kaynaklardan alınarak toplam 1390 adet haber yayınlanmıştır.

Web Tarım TV’de, Anadolu’nun her yöresinden tarımsal haber ve konuların yer aldığı “Tarım Gündem” programı 2017 yılı itibariyle her sabah 10:30-11:30 saatleri arasında canlı olarak yayınlanmaya başlamıştır.

2017 yılı içerisinde Web Tarım TV üzerinden; 16 adet özel yayın programı ile 2 adet uydu yayını ve konuklu program gerçekleştirilmiştir.

Sinevizyonlar ve Kamu Spotları

Sinevizyonlar, Bakanlığımız birimleri ve sivil toplum örgütlerinin tanıtımı ile tematik gün ve haftalar için hazırlanan ve kamuoyunun dikkatini çekmeye ve zaman zaman kamuoyu oluşturmaya yönelik, görsel açıdan zengin programlar olup, bu kapsamda 2017 yılında toplam 21 adet sinevizyon filmi hazırlanmıştır.

639 sayılı Bakanlık Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin 662 sayılı KHK ile değişik Ek 1'nci Maddesi gereğince TRT Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel TV kanalları ve radyolara "gıda güvenliği", "gıda güvenirliliği", "bitki ve hayvan sağlığı" ile "toprak koruma" ana başlıklarında uyarıcı ve eğitici mahiyette yayın yapma zorunluluğu getirildiğinden, söz konusu KHK hükmü çerçevesinde belirtilen kategorilerde prodüksiyon ve animasyon yapımlar hazırlanarak RTÜK onayını müteakip televizyon kanallarında yayınlanması sağlanmaktadır. Bu kapsamda 2017 yılında; "Nitrat" konulu kamu spotu hazırlanarak yerel ve ulusal televizyon kanallarında yayını sağlanmıştır.

Belgeseller

Tarımsal üretimin yanı sıra önemli bir geçim kaynağı olan, aynı zamanda pasif istihdamın ekonomiye katılımı açısından önemli bir alternatif olan "el sanatlarımızı", Bakanlığımıza bağlı El Sanatları Eğitim Merkezi Müdürlüklerimizin de katkısı ile tanıtmak, gündeme taşımak ve yaşamasına katkıda bulunmak amacı ile seri programlar hazırlanmaktadır. Bu kapsamda 12 bölüm el sanatları belgeselinin çekimleri tamamlanarak montajları devam etmektedir.

9) Tanıtım, Fuar ve Organizasyonlar

"Tarım ve İnsan" Fotoğraf Yarışması

2017 yılında 9.'su düzenlenen ve 512 fotoğrafçının 2.346 eser ile katıldığı yarışmada 6 kategoride toplam 16 eser ödüllendirilmiştir. Yarışma sonucunda 120 eserin sergileme ve kullanım bedeliyle birlikte toplam 56.000 TL. para ödülü dağıtılmıştır.

Tanıtım Faaliyetleri (Fuar vb.)

Kurumsal itibarın pekiştirildiği, ekonomik potansiyelin sergilendiği, ulusal ve uluslararası ticaret ağlarının kurulduğu, bilgi ve teknoloji paylaşımlarının yaşandığı ulusal ve uluslararası fuarlara merkez-taşra teşkilatı birimleri ve Bakanlığımıza bağlı ilgili kuruluşların da katılımıyla bütünleşik bir yapıda Bakanlığımızın tanıtımı yapılmıştır.

Üretici ve tüketici başta olmak üzere tarım sektörünün farklı bileşenlerini bir araya getiren, karşılıklı diyalog kültürünü artırarak tarım dünyasının nabzını tutan fuarlara, 2017 yılı içerisinde; Konya, İstanbul, Antalya, Şanlıurfa, Mersin, Bursa, Adana, İzmir, Diyarbakır, Samsun, Kahramanmaraş başta olmak üzere toplam 16 ulusal tarım fuarına ve ayrıca Bakanlığımızı yurt dışında da temsil etmek adına; Katar AGRITEQ, Fas SIAM, Tunus SIAMAP ve son olarak da Almanya Agritechnica fuarlarına katılım sağlanmıştır.

LED-BILLBOARD

Bakanlığımıza ait led ekran ve billboardlarda; Bakanlık hizmet alanlarıyla ilgili mesaj ve bilgilerin doğrudan vatandaşa aktarılmasında açık hava reklamcılığının avantajlarından

yararlanılarak; Bakanlığın öncelikleri, önemli organizasyonlar, önemli günler, Bakanlık hizmet alanları, kamuoyu gündemi, genel trendler ve arazi toplulaştırma, tohum, kırsal kalkınma, desteklemeler, tarım sigortası, Alo 174 gıda hattı, gıda güvenilirliği, kooperatifçilik, aile çiftçiliği vb. konularla birlikte gündemi takip eden başlıklar Bakanlık İletişim Stratejisine göre önceliklendirilerek içerikler üretilmiştir.

10)Diğer Faaliyetler

Kütüphane ve Okuyucu Hizmetleri

Bakanlık Merkez Kütüphanemizde 2017 yılı sonu itibariyle toplam 18.300 adet kitap bulunmaktadır. 2017 yılında Kütüphanemize çeşitli kurum ve kuruluşlardan toplam 98 adet kitap kazandırılmıştır.

Kütüphanemizden yararlanmak isteyen, il dışındaki okuyucularımızın isteklerini yerine getirmek amacıyla, talep edilen bilgiler, taranmak suretiyle e-mail yoluyla okuyucularımıza gönderilmektedir. Aynı zamanda posta yoluyla gelen okuyucu istekleri de fotokopi, kitapçık, broşür vb. gibi materyallerle karşılanmaktadır.

Kütüphanemizden bizzat yararlanmak isteyen okuyucularımız, talep etmiş olduğu yayınlardan kütüphanede veya doldurduğu taahhütname ve bıraktığı kimlik kartı karşılığı bir hafta süresince de kütüphane dışında yararlanabilmektedirler. Bu kapsamda 2017 yılında Kütüphanemizden yararlanan 100 okuyucunun yayın istekleri karşılanmıştır.

En son bilimsel konuları kapsayan “Sürelî Yayınlar” Kütüphane koleksiyonu içinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda yerli ve yabancı sürelî yayınlar Türktarım Dergisi ile değişim yapılarak ve bağış yoluyla Kütüphanemize kazandırılmaktadır. Kütüphanemize 2017 yılında 137 adet yerli ve yabancı sürelî yayın kazandırılmıştır.

Kütüphanemize gelen kitap, tez, seminer raporları, yerli ve yabancı sürelî yayınlar, yerli sürelî yayınların içinden seçilen makaleler, Resmi Gazetelerden seçilen Bakanlığımız ile ilgili mevzuat ve haberler, Tarım Dokümantasyon Bülteni ile duyurulmaktadır. Yayınına 1986 yılında başlanan ve 6 ayda bir yayınlanan Bültenin 2017 yılında 45. sayının çalışmaları tamamlanmıştır. Bülten, Bakanlığımız Merkez ve Taşra Kuruluşlarına, İl Halk Kütüphanelerine, üniversitelerin ziraat, veteriner, gıda, su ürünleri, orman fakültelerine, STK'lara ücretsiz olarak gönderilmektedir.

Çağdaş bir kütüphanecilik anlayışını hakim kılmak için Kütüphanemizde bulunan kitapların taranarak dijital ortama aktarılması ve depolanması ile dijital ortama aktarılan kitapların elektronik kitap haline dönüştürülmesi, internet ortamında okuyucularımızın hizmetine sunulması ve mevcut Kütüphane Otomasyon Programı ile entegrasyonunun sağlanmasıyla ilgili Tarımsal Eğitim ve Yayın Hizmetleri Desteklemesi Projesi kapsamında “Dijital Kütüphane” faaliyeti yürütülmektedir.

AGRIS

FAO tarafından yönetilen AGRIS Uluslararası Tarım Bilimi ve Teknolojisi, Bilgi Sistemi'nde Türkiye'yi temsil eden birimimiz tarafından şimdiye kadar 30 binden fazla bilimsel araştırma, tez, proje raporu vb. kazandırılmıştır. Bilgi teknolojisindeki hızlı gelişme ve sistem iyileştirme çalışmaları neticesinde yeni bilgi işleme teknolojilerine geçiş ihtiyacı doğmuştur.

Türkiye AGRIS Merkezi olan birimizin gerekli yazılım-program-bilgisayar ve teknik

personel altyapısı bulunmadığından 2016 ve 2017 yılında veri girişi yapılamamıştır. Türkiye'de diğer kurumlarda bulunan bilimsel çalışmaların da AGRIS'e kazandırılması yönünde YÖK, TÜBİTAK ULAKBİM ile irtibata geçilmiş, veri yapısının uyumluluğu ve geliştirilmesi yönünde görüş alışverişinde bulunulmuştur.

23 dilde versiyonu bulunan Uluslararası Çokdilli Tarımsal Kavramlar Dizini AGROVOC'un Türkçe versiyonuna kavram ve terim girişi devam etmiştir. Türkçe versiyondaki toplam terim sayısı 45.869'a ulaşmış olup en fazla terim içeren dizin haline gelmiştir. Bundan dolayı FAO AIMS bölümü tarafında birimimiz sorumlusuyla bir röportaj yapıp yayınlanmıştır. Türkçe AGROVOC'a dayanan tarımsal kavramlar dizininin tarım sözlüğü haline getirilip bakanlığımız web sayfasından yayınlanabilmesi için çalışmalar devam etmektedir.

11)Personel İş ve İşlemleri

Başkanlığın organizasyonel yapısının planlanması, personele ilişkin iş ve işlemlerin gerçekleştirilmesi çerçevesinde yürütmekte olan faaliyetler sıralanmıştır.

Norm Kadro Tespiti

2013 yılından itibaren Kadro Çalışması yapılmamakla birlikte, Daire Başkanlıkları ve Çalışma Gruplarının; iş hacimleri ve iş gereklerinin tespiti sonucunda yapılan iş analizleri ve değerlendirmeleri, ayrıca birimlerde görev yapan personelin nitelik, çalışma konuları ve sayıları da dikkate alınarak personel ihtiyacı belirlenmekte, buna göre atama ve görevlendirme işlemleri yapılmaktadır.

Başkanlığımıza bağlı Kuruluşların 2016 yılı Norm Kadrolarının belirlenmesi amacıyla Çalışma Grubumuz ile Eğitim ve Yayın Daire Başkanlığının koordinasyonunda; Kuruluşlara ait norm kadroların hesaplanmasına esas veriler ile her kuruluşun faaliyet alanlarına ilişkin öngördükleri bir, üç ve beş yıllık hedefleri gösterir listeler hazırlanarak Personel Genel Müdürlüğüne gönderildi. Ayrıca 2017 yılı kadro çalışması başlatıldı.

Başkanlığımız ve bağlı Kuruluşların yıl içinde yürütülen faaliyet ve projelerine göre veya iş süreçlerinde meydana gelen değişiklikler nedeniyle öngörülemeyen kadro iptal-ihdas ya da branş değişikliklerine ilişkin işlemler yapıldı.

Pozisyon Tespiti

Başkanlığımız ve bağlı Kuruluşların; iş hacimleri ve iş gereklerinin tespiti sonucunda yapılan iş analizleri ve değerlendirmeleri, ayrıca birimlerde görev yapan personelin nitelik, çalışma konuları ve sayıları da dikkate alınarak Sözleşmeli Personel ihtiyacı belirlenerek, Personel Genel Müdürlüğüne gönderildi, pozisyon iptal-ihdas ya da branş değişikliklerine ilişkin işlemler yapıldı.

Nakil ve Geçici Görevlendirme, Unvan Görevlendirme İşlemleri

Başkanlığımızda nakil yoluyla veya geçici görevli olarak görev almak isteyen personelin; görüş yazılarının yazılması, nakil veya geçici görevlendirme işleminin gerçekleşmesi, göreve başlatma, ilgili bilgi ve evrakın temini, görev yapacağı Başkanlık biriminin belirlenmesi ve Makam Oluru alınması, ilgili birimlere bilgi ve belge gönderilmesi ilgili veri dosyalarına eklenmesi işlemleri yapıldı.

Başkanlığımızdaki görevinden nakil, geçici görev iptali, emeklilik, askerlik vs. nedenlerle

ayrılmak isteyen personelin; görüş yazılarının yazılması, görevden ayrılışın sağlanması, ilgili birimlere bilgi ve belge gönderilmesi ve ilgili veri dosyalarından çıkarılması işlemleri yapıldı.

Başkanlığa bağlı Kuruluş Müdürlükleri de dâhil olmak üzere 109 adet görevden ayırma ve göreve başlatma işlemi, 63 adet Başkanlık içinde; birimlere personel görevlendirmesi (yeni başlayan personel ve yer değişikliği) ile unvan görevlendirmeleri olmak üzere işlem sayısı, genel toplamda 172 adettir.

Personel İhtiyacının Karşılanması

Başkanlığımız ve Bağlı Kuruluşların; gerek teknik gerekse destek hizmetleri personeli ihtiyacının karşılanabilmesi için mevcut boş kadrolara ve sözleşmeli pozisyonlara personel atanması veya açıktan eleman alımına ilişkin işlemler yapıldı.

Staj İşlemleri

3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununa göre 2016-2017 yılında mesleki eğitime tabi tutulmak üzere staj başvurusunda bulunan adayların; değerlendirmesi, başvuru kabul-red işlemleri, kabul edilen adayların birimlere yerleştirilmesi, ücret ödemelerine ilişkin koordinasyonun sağlanması, "İşyerlerindeki Eğitim, Uygulama ve Stajlara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında" mevzuat hükümleri doğrultusunda Mesleki Eğitimlerini tamamlayabilmelerini amacıyla Eğitici Personel/Usta Öğretici ve Eğitim Sorumlusu görevlendirilmesi, ayrıca 2017 yılı staj kontenjanları ve bütçesinin belirlenmesi işlemleri yapıldı.

Görevlendirme (Başkanlık İçi Atama) ve Vekâlet İşlemleri

Görev, izin, rapor, nakil, eğitim, atanma ve benzeri nedenlerle görevleri başında olmayan üst düzey yöneticiler ile Çalışma Grup Sorumlularının yerine atama veya vekâleten personel görevlendirmesi olmak üzere yıl içinde alınan toplam 61 adet Makam Olurunun ilgililere tebliği ve diğer birimlerin bilgi edinmesi sağlandı.

İdari Davalar

Bakanlık personeli veya üçüncü şahıslar tarafından Başkanlığımız aleyhine açılan davalarda Hukuk Müşavirliği ve Personel Genel Müdürlüğüyle koordinasyon sağlanarak, davalara ilişkin yazışma, bilgi ve belge temini yapıldı.

Disiplin İşlemleri (Cezalar)

Başkanlığımız personeli tarafından gerçekleştirilen fiiller veya şikâyet dilekçeleri üzerine muhakkik atanması, muhakkik rapor sonuçları ve Makam emrine göre gerekli cezai işlemin uygulanması amacıyla yazışma, tebliğ, bilgi ve belge temini işlemleri gerçekleştirildi.

İzin ve Rapor İşlemleri

Personelin izin, ücretsiz izin ve raporlarının veri girişi-takip (Excel formatında) işlemleri, Sıhhi İzin Olurlarının Alınması, işlemlerde kullanılan formların yeniden düzenlenmesi, izin ve rapor kullanımına ilişkin mevzuatta meydana gelen değişikliklere dair personelin bilgilendirilmesi işlemleri yapıldı.

Kasım 2016 itibariyle uygulamaya konulan Personel Devam Kontrol Sistemine; Başkanlığımız personeli kimlik bilgileri tanımlandı. Personelin mesaiye devam durumunun takibini teminen; izinleri, sıhhi izin ve raporları girildi. Bu işlem günlük ve aylık periyotlarda sisteme girilerek, kontrol işlemi yapılacak, eğitim ve görevlerde sisteme girilecektir.

Hizmet Takip Programı (HİTAP)

Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından hazırlanan ve tüm kamu kurum ve kuruluşları tarafından

kullanılan bu programda amaç; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4/A maddesi kapsamında kadrolu statüde Emekli Sandığına bağlı olarak görev yapan personele ait hizmet ve özlük bilgilerinin elektronik ortamda tutulması ve emeklilik sürecinin sağlıklı ve en kısa zamanda tamamlanmasıdır.

Bu kapsamda, Personel Genel Müdürlüğü koordinasyonunda; kadro ve özlük hakları Başkanlığımızda bulunan kadrolu personele ait; hizmet başlangıcından itibaren tüm hizmet bilgileri, intibaklarına ilişkin öğrenim durumu, unvan, askerlik, diğer sigortalı hizmetleri, ek gösterge, ek tazminatlar gibi özlük bilgilerinin HİTAP'a girişi yapılmıştır. Derece ve kademe değişikliği (aylık periyotlarda) okul bitirme, askerlik durumu gibi Personel bilgilerinde meydana gelen değişiklikler ise güncel olarak girilmektedir.

Diğer İşlemler

Personelin kadro ve özlük haklarına ilişkin diğer işlemler (yazışma, belge düzenleme, dilekçelerin cevaplandırılması, mal bildirim, kimlik kartı vs.) gerçekleştirildi.

Başkanlık personelinin Hizmetiçi eğitimlerine ilişkin koordinasyon sağlanarak, personelin eğitimlere katılması amacıyla gerekli işlemler yürütüldü.

12) İdari ve Sosyal İşler

Başkanlık Bilgisayar Ağı ve İnternet Erişimi

Bilgisayar ağına bağlı aktif olarak kullanılan 301 bilgisayar ve 135 adet printer mevcuttur.

- İnternet erişimi Türk Telekom üzerinden alınan 100 Mbit hızında Metro Ethernet internet bağlantısı ile sağlanmaktadır.
- Masaüstü Bilgisayar (PC), Dizüstü Bilgisayar (Lap-Top) ve Macintosh olmak üzere yaklaşık 301 adet cihazın network ve internet bağlantısı, kablolu ve kablosuz olmak üzere Gigabit Switch ve Access Pointler ile sağlanmaktadır.

Başkanlık Sistem Odası ve Sunucu Altyapısı

- Başkanlığımız bilgisayar ağına (network) bağlı bilgisayar, printer ve diğer donanımların yönetimi ve internet erişimi 1 adet Server (Sunucu) tarafından sağlanmaktadır. Bu sunucular üzerinden kütüphane programı, internet log dosyaları, personel giriş çıkış kayıtları (PDKS) ve video kayıtları da sistem odasındaki cihazlar tarafından kayıt altına alınmaktadır. Tüm bilgisayar ve network tabanlı printer ve cihazların DHCP IP dağılımı, internet erişimi, internet trafik dosyaları (log dosyaları), kütüphane programı ve personel giriş çıkışları bu sunucular tarafından kayıt altına alınmaktadır.
- "5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun" gereği, internete bağlanan tüm bilgisayarların internet trafik bilgisi (log dosyaları) kaydedilmekte ve gizliliğinin temin edilebilmesi için zaman damgası (hash) ile en az 6 ay muhafaza edilmektedir.
- Tüm bilgisayarlarda MS Windows İşletim Sistemi ile MS Office Programları lisanslı olarak kullanılmaktadır.

Güvenlik Altyapısı

- Başkanlığımız network güvenliği "SonicWall NSA 2600 Firewall" (Güvenlik Duvarı Cihazı) tarafından sağlanmaktadır.

- Network güvenliği için sisteme bağı tüm bilgisayarlarda Bakanlık sunucularından yönetilen server tabanlı “Symantec ve McAfee Antivirus Programları” kullanılmaktadır.
- Başkanlığımız networküne bağı bilgisayarların virüs saldırılarına karşı günlük koruma sağlanmış, anlık ve periyodik virüs taramaları yapılarak kayıt altına alınmıştır.

Bakım Onarım ve Upgrade İşlemleri

- Başkanlığımızda bulunan tüm bilgisayar ve donanımlarının arızası, bakımı, onarımı ve network sisteminin devamlılığının sağlanması için gerekli olan çalışmalar yapılmış, garanti kapsamında arızalanan bilgisayar ve donanımları garantisi devam eden firma tarafından, garantisi bitmiş durumda olan donanımların tamiri ise teknik imkânlarımızla ve dışardan parça tedariki ile giderilmeye çalışılmıştır. İhtiyaç duyulan ve konfigürasyonu uygun olan bilgisayarlara gerekli donanım takviyeleri yapılarak daha performanslı hale getirilmiştir.
- Başkanlığımızdaki tüm bilgisayarların MS Windows işletim sistemi, MS Office ve Antivirus programının temin, lisans, kurulum ve update işlemleri (üst versiyona yükseltilmesi) Bakanlığımız Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı ile koordineli olarak yapılmıştır.

Diğer İşlemler

- Başkanlığımız personelinin kullandığı @tarim.gov.tr uzantılı resmi e-mail hesaplarının şifre resetlenmeleri, pasif duruma düşen mail hesaplarının aktif hale getirilmesi ve yeni gelen personel için yeni e-mail hesaplarının açılması işlemleri de Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı ile koordineli olarak yürütülmüştür. Başkanlığımızca yürütülen kampanya ve projeler kapsamında üretilen eğitim filmlerinden Bilgi Edinme kapsamında istenen ve konu uzmanlarına verilmek üzere DVD’ler çoğaltılarak ilgili birimlere teslim edilmiştir.

13)Koordinasyon Çalışmaları

Koordinasyon Çalışmaları

- Bakanlık birimlerinin doğrudan sorumlu olduğu görevleri dışında kalan ve koordinasyon gerektiren çalışmalar ilgili birimlerle işbirliği içinde yürütülmüştür.
- Kanun, tüzük, yönetmelik, Bakanlar Kurulu Kararı ile birden fazla birimi ilgilendiren konularda Bakanlık merkez ve taşra teşkilatları ve diğer kuruluşlarla koordinasyon ve işbirliği sağlanmıştır.
- Bilgi edinme kapsamında 1054 başvuru yapılmış olup, bunlardan 986 adedi olumlu cevaplanmış, 1 adedi kısmen olumlu cevaplandırılmış, 33 adedi reddedilmiş, 34 başvuru ise diğer kurumlara yönlendirilmiştir.
- Halkla İlişkiler ve Basın Müşavirliğine, Bilgi Edinme Talebi raporlaması yapılmıştır.
- Periyodik olarak Faaliyet Raporları hazırlanmıştır.
- Yazılı ve sözlü soru önergeleri cevaplandırılmıştır.
- Ayrıca Başkanlığımızdan görüş talep eden kurum ve kuruluşlara cevap verilmiştir.

N. BİLGİ İŞLEM DAİRESİ BAŞKANLIĞI

1) Sunulan Hizmetler

- E -posta Hizmeti,
- Merkezi kimlik sistemi ve bilişim varlıkları hizmeti,
- Sunucu Hizmeti,
- Yedekleme Hizmeti,
- Depolama Hizmeti,
- Bakanlık Veri Merkezi Alt Yapısı Yönetimi ve Hizmeti,
- Ağ ve Güvenlik Hizmetleri,
- Antivirus Hizmeti,
- Web Sitesi Hizmeti,
- Yazılım Uygulamaları,
- Mobil Uygulamalar,
- Eğitim Faaliyetleri,
- Bilgi Güvenliğinin Sağlanmasına Yönelik Hizmetler.

2) Eğitim Faaliyetleri

- Başkanlığımız personeli tarafından, periyodik olarak Bakanlık Merkez ve Taşra personeline Bilişim Sistemleri eğitimleri verilmektedir.
- Başkanlığımız Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS) Sorumluları tarafından EBYS kullanımı ve kullanımda yaşanan sorunların çözülebilmesi amacıyla Bakanlık personeline EBYS kullanımı eğitimleri verilmektedir.
- Başkanlık personeli tarafından geliştirilmekte olan kurum içi uygulamaların eğitimleri yine ilgili Bakanlık personeline verilmektedir.
- Eğitimler yıllık planlanmakta olup, yapılan eğitimlere yönelik değerlendirmeler ve kazanımlar yıl sonunda hazırlanan eğitim raporuna yansıtılmaktadır.

3) Altyapıya Yönelik Çalışmalar

Geçtiğimiz yıllarda;

- Yapısal kablolama sorununun çözümü kapsamında yedeklilik esası dikkate alınarak kampüs içerisindeki 116 noktaya fiber kablo çekilerek altyapı yenilenmiştir.
- Mevcut bilişim alt yapısı kesintisiz hizmet verebilecek şekilde yedekli yapıya kavuşturulmuştur.
- Mevcut Veri Merkezinde kurulan ortam izleme sistemi ile enerji ve iklimlendirmede oluşabilecek arızalara erken müdahale imkânı sağlanmıştır.
- Merkez için 5651 sayılı Kanun kapsamındaki yükümlülüklerin yerine getirilmesine yönelik (Log kayıtlarının tutulması, içerik filtreleme vb.) gerekli yatırımlar yapılmıştır.
- İl müdürlüklerine konumlandırılan güvenlik duvarı ürünleri ile merkezi yönetim sağlanmış olup; kullanıcıların internete çıkışları 5651 sayılı yasaya uygun hale getirilmiştir.
- Birimlerimizin Bakanlık dışında barındırdığı sunucu ve depolama ürünleri (Türkvet ve KKKS gibi) Bakanlık Veri Merkezinde konumlandırılmıştır.

- Merkez ve Taşra teşkilatının bilişim alım talepleri (yazılım ve donanım) Başkanlığımızca değerlendirilerek, teknik şartname referans dokümanları gönderilmektedir.
- Bakanlığımıza bağlı tüm birimlerin işletim sistemi ve ofis programı ihtiyaçları Başkanlığımızca karşılanmaktadır.
- Bakanlık merkez kampüsünde bulunan yaklaşık 3700 bilgisayarın ve 500 aktif cihazın kullanıcı hesabının yönetimi merkezleştirilmiş olup, anlık olarak yaklaşık 4500 kullanıcıya internet hizmeti ve 60.000 e-posta hesabı için e-posta hizmeti Başkanlığımızca verilmektedir.
- Bakanlık taşra birimlerine “birim e –posta hesapları” kullanıcı taahhünamesi imzalanmak suretiyle kullanıma açılmıştır.
- Bakanlık Taşra birimlerine toplam 1150 adet KEP (kayıtlı Elektronik Posta) hesabı açılarak sorumlularına e-imza alınmıştır.
- Bakanlığımız Merkez ve Taşra birimlerinde görev yapan avukatların süresi dolan e-imzalarının süreleri uzatılmış, olmayanlara ise e-imza temin edilmiştir.
- 81 İl Müdürlüğü ve Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği’ne kurumsal SMS hizmeti açılmış, sorumluları belirlenerek hesapları aktive edilmiştir. Ayrıca Bakanlık merkez ve taşra birimlerinde kullanıma açılan SMS hizmeti ile tebligata tabi olmayan duyurular ile Bakanlığımızın görev alanına giren konular ile beraber meteorolojik veriler çiftçilere SMS ile gönderilmektedir. (50 milyon SMS Bakanlık kullanımı için temin edilmiştir.)
- EnGerek; TÜBİTAK ile ortak yürütülen çalışma neticesinde kamu açık kaynak kodlu yazılımların teşviki kapsamında Bakanlığımızın İnsan kaynakları yazılımı ile entegre ve senkronize çalışan sistem sayesinde PERGEM kayıtları anlık olarak takip edilmekte Kullanıcılar yönetilmektedir.
- Bakanlık veri merkezi, ilave trafo ve jeneratör bağlantısı ile yedekli enerji beslemesine kavuşmuş olup, konumlandırılan otomatik transfer switch ile minimum kesinti ile hizmet verecek alt yapıya kavuşturulmuştur.
- Bakanlık veri merkezindeki dağınık data kablolaması düzenlenmiş, kabinetlere konumlandırılan kabin üstü toplama switch ile güvenli ve kesintisiz bir alt yapıya kavuşturulmuştur.
- Arşivnet; Bakanlığımızın e dönüşüm planları çerçevesinde taranmış ve sayısal ortama aktarılmış verilerin muhafazası Arşivnet yazılımı üzerinde korunmakta ve yönetilmektedir. Belgenet EBYS yazılımı ile uyumlu çalışan sistem sayesinde geçmiş evraklar sakala süreleri boyunca yönetilebilmektedir.
- E-imza; Bakanlığımız merkez ve merkeze doğrudan bağlı kuruluş müdürlüklerinin e – imza ve mobil imza ihtiyaçları Başkanlığımızca karşılanmaktadır. Personel Genel Müdürlüğü ile birlikte yürütülen ve proje başkanlığı Bilgi ve Belge Yönetimi Koordinatörlüğü tarafından yürütülen projede 120.000 adet özlük dosyası taranarak arşivnet yazılımına aktarılmaktadır.
- HEYS;(hizmet envanteri yönetim sistemi) Başkanlığımızın strateji geliştirme başkanlığı ile birlikte yürüttüğü bakanlığımız hizmetlerinin e devlet ortamına aktarımı çalışmaları devam etmekte olup yılsonuna kadar 200 e yakın hizmet e devlet üzerinden vatandaşa açılacaktır.

O. HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ

- Bakanlığın taraf olduğu adlî ve idarî davalarda, tahkim yargılamasında ve icra işlemlerinde Bakanlığın temsil etmek, dava ve icra işlemlerini takip etmek, anlaşmazlıkları önleyici hukukî tedbirleri zamanında almak.
- Bakanlık hizmetleriyle ilgili olarak diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından hazırlanan mevzuat taslaklarını, Bakanlık birimleri tarafından düzenlenecek her türlü sözleşme ve şartname taslaklarını, Bakanlık ile üçüncü kişiler arasında çıkan her türlü uyuşmazlığa ilişkin işleri ve Bakanlık birimlerince sorulacak diğer işleri inceleyip hukukî mütalaasını bildirmek.
- Bakanlıkça hizmet satın alma yoluyla temsil ettirilecek dava ve icra takiplerini izlemek, koordine etmek ve denetlemek.
- Bakanlığın amaçlarını daha iyi gerçekleştirmek, mevzuata, plan ve programa uygun çalışmalarını temin etmek amacıyla gerekli hukukî teklifleri hazırlayıp Bakan'a sunmak.
- Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

P. BASIN VE HALKLA İLİŞKİLER MÜŞAVİRLİĞİ

- Bakanlığımız faaliyetleriyle ilgili olarak 115 adet basın duyurusu, basın yayın kuruluşlarına servis edilmiştir.
- Bakanlığımız web sitesindeki haberler kısmına 205 adet haber koyulmuştur.
- Bakanlığımızın faaliyetlerine ilişkin 62 adet açıklama, basın yayın kuruluşlarıyla paylaşılmıştır.
- Bakanlığımız faaliyetleriyle ilgili olarak basın yayın kuruluşlarından 330 talep gelmiş olup, bunlar değerlendirmeye alınarak uygun görülenleri hakkında gerekli işlem yapılmıştır.
  - Bu kapsamda gazete ve dergilerden gelen talepler üzerine Sayın Bakanımız adına 34 adet röportaj metni ve makale hazırlanmıştır.
  - Sayın Bakanımızın 16 adet televizyon programına katılımı sağlanmıştır.
  - 30 adet dergi için ilgili birim amirlerimizce makale ve röportaj şeklinde yazıların hazırlattırılması sağlanmıştır.
  - İlgili birimlerden temin edilen 90 adet bilgi notunun servisi yapılmıştır.
- Sayın Bakanın katılmış olduğu 160 adet program takip edilerek haber metinleri oluşturulmuş, fotoğraf ve video kayıtları alınarak arşivlenmesi sağlanmıştır. Bu haber metni, fotoğraf ve video kayıtları, programları takip edemeyen basın yayın kuruluşlarına servis edilmiştir.
- Sayın Bakan'ın katıldığı programlar ile televizyonda çıkan önemli haberlerin, anlık olarak Bakanlık teşkilatı tarafından takip edilmesi amacıyla ilgili kişilerden oluşan grubun telefonlarına 849 kere SMS gönderilmiştir.
- Bakanlığın resmi sosyal medya hesaplarından paylaşımlarda bulunmaktadır. Bu kapsamda facebook'ta 250, twitter'da 1.089 ve instagram'da 334 paylaşımda bulunulmuştur.
- Merkez, ilgili ve bağlı tüm Bakanlığımız kuruluşlarının medyaya yapacakları haberler, web sayfalarına koyacakları haberler ile TV/radyo programlarına katılım ve röportaj verme konularıyla ilgili olarak yapmış oldukları 3 bin 750 adet izin talebi değerlendirilerek gerekli cevaplar verilmiştir.

- 4982 Sayılı “Bilgi Edinme Hakkı Kanunu” gereğince Bakanlığımıza CİMER, BİMER, e-posta ve faks yoluyla gelen 59 bin 493 adet bilgi edinme başvurusuyla ilgili işlem yapılmıştır.

6. YÖNETİM VE İÇ KONTROL SİSTEMİ

- 5018 sayılı “Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu” ile kamu idarelerinde İç Kontrol Sisteminin kurulması hükme bağlanmıştır. İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslarda ise, Maliye Bakanlığınca belirlenecek iç kontrol standartlarına uyum sağlamak üzere yapılacak çalışmaların genel çerçevesi belirlenmiş ve uygulamayı yönlendirmek üzere hazırlanan “Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği”, 26/12/2007 tarihli ve 26738 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.
- Tebliğ uyarınca, Bakanlık merkez teşkilatındaki tüm birimlerin katkılarıyla İç Kontrol Sisteminin kurulması, geliştirilmesi ve izlenmesi amacıyla ilk olarak 2008 yılında hazırlanan ve 2010 yılında revize edilen “Bakanlık İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı”, Maliye Bakanlığının 02.12.2013 tarihli ve 10775 sayılı Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Genelgesi gereğince 15.07.2014 tarihli Üst Yönetici Onayı ile yeniden revize edilerek uygulamaya konulan Uyum Eylem Planı Kapsamında; Bakanlık birimlerinde risk yönetimi çalışmalarına başlanılmış olup, ayrıca İç Kontrol Sistemi Uyum Eylem planına uyum oranları ve sistemin oluşturulması çalışmaları altışar aylık dönemler halinde izlenmekte ve yıllık performans programı kapsamında da takip edilmektedir.
- Bu çerçevede; merkez ve taşra birimlerinde İç Kontrol Sisteminin kurulması ve uygulanmasına dönük çalışmalar; Üst Yöneticinin gözetiminde, Strateji Geliştirme Başkanlığının teknik ve danışmanlık desteği ve koordinatörlüğünde, harcama birimlerinin bizzat katılımı ve uygulamalarıyla ve İç Denetim Biriminin önerileri doğrultusunda devam etmektedir.
- Bakanlık Makamının 15.08.2017 tarihli talimatı ile Bakanlığımız süreçlerinin; Risk tabanlı olarak yeniden gözden geçirilmesi, iyileştirilmesi ve Hizmetlerin ulusal ve uluslararası standartlarda sunulması amacı ile Bakanlık Merkez ve İl Müdürlüklerinde Kalite Yönetim Sistemi kurulum çalışmaları TSE ile yapılan protokol kapsamında başlatılmıştır.
- Kalite Yönetim Sisteminin kurulması ile İç Kontrol Sisteminin daha etkili bir şekilde Bakanlıkta uygulanması sağlanmış olacaktır.
- Kaynakların etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanımı sağlanacaktır.

D. DİĞER HUSUSLAR

İÇ VE DIŞ DENETİM SONUÇLARI

- Sayıştay Başkanlığının 2017 yılında gerçekleştirdiği 2016 yılı Düzenlilik ve Performans Denetimi Raporlarında; 20'si düzenlilik denetimi, 5'i performans denetimi ve 8'i 2017 yılında izlemeye alınanlar olmak üzere toplam 33 bulgudan oluşmaktadır. Söz konusu bulgular mevzuatın farklı yorumlanması, bütçe tekniği, muhasebe kaydı ve takip usulü ile desteklemelerde kullanılan sistemlerle ilgilidir. Raporlarda belirtilen bulgulardan 17'sinin çalışmaları tamamlanmıştır. Diğer bulgularla ilgili olarak Raporlarda belirtilen öneriler doğrultusunda çalışmalar başlatılmıştır.
- Bakanlığımız Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı ile İç Denetim Birimlerince yapılan denetimler sonucunda tespit edilen sorunların giderilmesi için Bakanlık birimlerine destek olunmaktadır.

II) AMAÇ VE HEDEFLER

A. İDARENİN AMAÇ VE HEDEFLERİ

1- TARIMSAL ÜRETİM VE ARZ GÜVENLİĞİ

Tarımsal üretim kaynaklarını koruyarak kaliteli tarım ürünlerine erişilebilirliği ve gıda güvenliğini sağlamak.

- Genetik kaynakların ve biyolojik çeşitliliğin kayıt altına alınması ve muhafaza edilmesi,
- Uluslararası piyasaların talep ettiği kalite ve özelliklerde üretime yönelik tedbirlerin alınması,
- Olumsuz çevre koşullarına dayanıklı çeşit ve ırk geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması,
- Çevre dostu üretim tekniklerinin kullanılmasının özendirilmesi,
- Toprak ve su kaynaklarının korunması ve rasyonel kullanımı için modern sulama sistemlerinin yaygınlaştırılması,
- Yerüstü ve yer altı su kaynaklarının tarımsal kaynaklı nitrat kirliliğine karşı korunması için tedbirlerin alınması,
- Meraların özel sektör yatırımlarına açılması,
- Tarımsal ürün piyasalarını düzenleme mekanizmalarının kurulması, lisanslı depoculuk hizmetlerinin yaygınlaştırılması,
- Sözleşmeli üretimin yaygınlaştırılması,
- Politika oluşturma sürecinde paydaşlar ile işbirliği yapılması,
- Sertifikalı girdi kullanımına yönelik sistemlerin etkin hale getirilmesi,
- Katma değeri yüksek ve sanayinin ihtiyacı olan ürünlerin geliştirilmesi, çeşitlendirilmesi ve üretiminin teşvik edilmesi,
- Yerli teknoloji geliştirme ve kullanımının teşvik edilmesi,
- Ürünlerin rekabet gücünü ve tüketimini artırmak üzere, pazar araştırmaları yapılması, markalaşma ve üretim periyodunu genişletici tedbirlerin alınması, reklam ve tanıtım amaçlı faaliyetlerin desteklenmesi,
- Uluslararası ticaret politikaları ve standartlarının belirlenmesinde aktif katılım sağlanması,
- Geleneksel ürünlerin katma değeri yüksek ürünler haline getirilmesinin teşvik edilmesi,
- Ürün depolama ve raf ömrünü uzatacak çalışmaların desteklenmesi,
- Modern iletişim ve pazarlama sistemlerinin kullanımının yaygınlaştırılması,
- Arazi toplulaştırma çalışmalarının hızlandırılması ve tarım arazilerinin bölünmesinin önlemek amacıyla tedbirlerin alınması,
- Stratejik ürünlerin üretim planlamalarının yapılması,
- Tarım sigortaları sisteminin kapsamının genişletilmesi ve yaygınlaştırılması,
- Biyoyakıtlara olan talep ile gıda ihtiyacı dengesini gözetecek tedbirlerin alınması,
- Hayvancılık işletmelerinin kapasitesinin artırılmasının teşvik edilmesi,
- Küçükbaş hayvancılığın yaygınlaştırılmasının teşvik edilmesi,
- AB'ye uyum yönündeki çalışmaların sürdürülmesi.

2- GIDA GÜVENİLİRLİĞİ

- Üretimden tüketime kadar uluslararası standartlara uygun gıda güvenilirliliğini sağlamak.
- Toplumsal bilinçlendirme kampanyalarının yapılması,
- Çiftlikten sofraya güvenilir gıda şartlarının belirlenmesi amacıyla uluslar arası standartlar ve ülkemiz ihtiyaçları çerçevesinde mevzuatın hazırlanması ve/veya güncellenmesi,
- Gıda ve yem denetim ve kontrol sisteminin ISO 17020'ye göre akreditasyonun tamamlanması,
- Gıdanın taşıdığı riskle orantılı, uygun sıklıkta denetim ve kontrollerin yapılması, etkin koordinasyon sağlanması,
- İyi hijyen kılavuzlarının yayımlanması,
- Hayvansal ürün üreten işletmelerin sınıflandırılmalarının tamamlanması,
- Son ürün kontrolü yanında üretim sistemi kontrolüne etkinlik kazandırılması,
- Gıda iş yerlerinin kayıt altına alınması, teknik ve hijyenik normların geliştirilmesi,
- İhracatta sorun yaşanan sektörlere yönelik gerekli tedbirlerin alınması,
- Gıda ve Yem Hızlı Alarm Sistemi'nin (RASFF) etkin olarak uygulanması,
- Gıda güvenilirliliği yaklaşımında ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği imkanlarının artırılması, toplantılara aktif katılım sağlanması,
- Dünya Ticaret Örgütü-Sağlık ve Bitki Sağlığı Önlemleri Anlaşması (DTÖ-SPS) kapsamında bildirim sisteminin aktif olarak yürütülmesi,
- Gıda güvenilirliliğinin sağlanmasında ürün, işleme ve işletme düzeyinde araştırma ve geliştirme çalışmalarının yürütülmesi,
- Politika oluşturma sürecinde paydaşlar ile işbirliği yapılması,
- Gıda sektöründe tüketici taleplerini dikkate alan 174 Alo Gıda Hattının etkin şekilde sürdürülmesi,
- Çiftlikten sofraya gıdanın üretimin tüm aşamalarında paydaşların doğru bilgilendirilmelerini sağlayacak, haksız rekabeti önleyecek tedbirlerin alınması,
- AB'ye uyum yönündeki çalışmaların sürdürülmesi.

3- BİTKİ SAĞLIĞI

- Çevreye duyarlı ve etkin bitki sağlığı tedbirleri ile kaliteyi koruyarak bitkisel üretimi artırmak.
- Birincil üretim aşamasında üreticilerin bilgi ve sorumluluk düzeylerinin artırılması, etkin denetim ve kontrolün sağlanması,
- Bitki sağlığı uygulamalarının risk analizleri doğrultusunda katılımcı ve çevreci bir yaklaşımla yürütülmesi ve kontrolünün sağlanması,
- Bitki koruma ürünleri ve zirai mücadele aletlerinin uluslararası standartlara uygun olarak ülke ihtiyaçları doğrultusunda ruhsatlandırılmaları ile kontrollerinin sağlanması,
- Tarımsal üretimin çevreye etkileri ve bitki sağlığı konularında risk analizlerinin yapılması,
- Bitki pasaportu sisteminin yaygınlaştırılması,

- Karantina hizmetlerinin etkinliğinin artırılması,
- Bitki sağlığı alanında karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik araştırmaların yürütülmesi ve araştırma sonuçlarının hızla uygulamaya aktarılması,
- Entegre, biyolojik ve biyoteknik mücadele uygulamalarının yaygınlaştırılması,
- Üreticilerin, çevreye duyarlı tarımsal üretim yöntemleri ile üretim yapmaları için eğitim, teşvik ve destekleme sistemlerinin geliştirilmesi ve bu yönde tüketici talebinin artırılması,
- Bitki sağlığı ile ilgili uluslararası gelişmelerin takip edilmesi,
- Bitki koruma uygulama, metot ve tedbirlerinin geliştirilmesi, adaptasyonu ve uygulamaya aktarılması,
- İklim değişikliklerinin bitkisel üretim, hastalık ve zararlılar üzerindeki etkilerinin araştırılması,
- Pestisit ve atık depolama tesislerinin yaygınlaştırılması,
- Tarımsal ürünlerin taşınması ve depolanması aşamalarında rehberlik hizmetlerinin yaygınlaştırılması,
- Yaban hayatındaki hastalık ve zararlıların yayılmasının kontrolünün sağlanması,
- Hastalık, zararlı ve değişik streslere dayanıklı yeni çeşitler elde edilmesi,
- Sertifikalı tohum, fidan ve fide kullanımının yaygınlaştırılması,
- Bitki koruma ürünlerinin reçeteli satış uygulamasının etkinleştirilmesi,
- AB'ye uyum yönündeki çalışmaların sürdürülmesi.

4- HAYVAN SAĞLIĞI

- Hayvan hastalık ve zararlılarını kontrol ve eradike etmek, hayvan refahını sağlamak.
- Hayvan varlığının kayıt altına alınması ve kimliklendirilmesi,
- Teşhis ve tedavide kullanılan aşı, biyolojik madde ve ekipmanların yerli üretiminin teşvik edilmesi,
- Hayvan hastalıkları ile ilgili ulusal veya bölgesel düzeyde kontrol ve eradikasyon programlarının yürütülmesi ve sonuçlarının uygulamaya aktarılması,
- Kamuoyu bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılması,
- Akredite veteriner hekimlik uygulamalarının yaygınlaştırılması,
- Veteriner Bilgi Sistemi veri tabanının geliştirilerek tüm paydaşların kullanımına sunulması,
- Hayvansal atık ve artıkların imhası veya değerlendirilmesi için mekanizmaların geliştirilmesi,
- Veteriner Sınır Kontrol Noktalarının fiziki ve teknik alt yapılarının güçlendirilmesi,
- Hayvan borsa ve pazarlarının rehabilitasyonu için gerekli tedbirlerin alınması,
- Yurt içi ve yurt dışı illegal hayvan ve hayvansal ürün nakillerinin, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde engellenmesi,
- Koruyucu hekimlik konusunda farkındalığın artırılması,
- Mezbaha ve kombinaların alt yapılarının iyileştirilmesi,
- Yaban hayatındaki hastalık ve zararlıların yayılmasının kontrolünün sağlanması.

- Hayvanların yetiştirildiği işletmelerde, nakillerinde, kesim ve öldürülmelerinde uluslararası kabul gören hayvan refahı koşullarının tam olarak uygulanması,
- AB'ye uyum yönündeki çalışmaların sürdürülmesi.

5- KIRSAL KALKINMA

- Tarımsal ve sosyal altyapı hizmetlerini geliştirmek, kırsal kalkınma ve refahı sağlayarak kırsal alanların cazibesini artırmak.
- Arazi toplulaştırma uygulamalarına hız verilmesi,
- Tarım arazilerinin miras yoluyla bölünmesinin önlenmesi,
- Tarım sanayii entegrasyonunun sağlanması için küçük ve orta ölçekli işletmelere destek verilmesi,
- Yeni teknoloji içeren makine ekipmanların desteklenerek kullanımının artırılması,
- Aile işletmelerinin işletme ölçeğinin büyütülerek pazara yönelik üretim yapmalarının sağlanması,
- Sorunlu tarım arazilerinin tespiti ve bu alanlarda arazi ıslahı ve drenaj çalışmalarının hızlandırılması,
- Tarımsal üretimde verimliliği artırmak için sulama altyapısının geliştirilmesi, modern sulama yöntemlerinin yaygınlaştırılması,
- Politika oluşturma ve uygulama süreçlerinde paydaşlar ile işbirliği yapılması,
- Teknoloji kullanımının yaygınlaştırılması ve e-ticaret uygulamalarının teşvik edilmesi,
- Kırsal kesimin bilişim teknolojilerine erişiminin artırılması,
- Kadınlar, gençler ve dezavantajlı gruplara öncelik verilmesi,
- Yereldeki üretici örgütleri arasında işbirliğinin artırılması,
- Üretici örgütleri ulusal ağının kurulması,
- Desteklemelerin yereldeki üretici örgütleri kanalıyla verilmesi,
- İşletmelerin modernize edilmesi,
- AR-GE çalışmalarının desteklenmesi ve yeni teknolojilerin yaygınlaştırılması,
- Markalaşma ve coğrafi işaret çalışmalarına öncelik verilmesi,
- Katma değeri yüksek ürünlerin üretiminin teşvik edilmesi,
- Gıda işleme sanayiinin hedef pazarların taleplerine göre üretim yapmasının teşvik edilmesi,
- Kırsal alan ihtiyaçları doğrultusunda eğitim ve yayım faaliyetlerinin geliştirilmesi,
- Organize tarım ve hayvancılık bölgelerinin kurulması,
- Uzaktan algılama teknolojilerinin yaygınlaştırılması ve etkin olarak kullanılması,
- Tarımsal pazarlarda üretici örgütlerinin rollerinin güçlendirilmesi ve geliştirilmesi için üretici gruplarının kurulmasının desteklenmesi,
- Tarımsal risk yönetiminin etkinleştirilmesi,
- Üreticilerin ulusal ve uluslararası kaynaklardan faydalanabilmesi için çalışmaların yapılması,
- Kırsalda Agro-Eko turizmin yaygınlaştırılması,
- Kırsal altyapı eksikliklerinin giderilmesi ve mevcut altyapının modernizasyonu,

- Yatırımların önceliklerinin belirlenmesi için karar vericilerin temel alacağı etki analiz çalışmalarının yapılması,
- Kırsal alana özgü verilerin ve envanter bilgilerinin oluşturulması, paydaşların kullanımına sunulması,
- Arazi kullanım planları ile tarım arazilerinin amacına uygun kullanılmasının sağlanması,
- Ulusal toprak veri tabanının oluşturulması,
- AB'ye uyum yönündeki çalışmaların sürdürülmesi.

6- KURUMSAL KAPASİTE

- Hızlı, etkin ve kaliteli hizmet sunmak için kurumsal mükemmeliyeti sağlamak.
- İnsan kaynakları ihtiyaçlarının belirlenmesinde, işgücü analizleri, yörenin tarımsal potansiyeli, üretici ve tüketici ihtiyaçları doğrultusunda düzenlemelerin yapılması,
- Nitelikli personel istihdamına yönelik sistemin geliştirilmesi,
- Başarıyı, verimliliği ve liyakati teşvik etmeye yönelik uygulamalara ağırlık verilmesi,
- Çalışanların teknik, idari ve sosyal becerilerinin geliştirilmesine yönelik ölçülebilir eğitim faaliyetlerine ağırlık verilmesi,
- Ulusal ve uluslararası kurumlarla etkin işbirliğinin sağlanması,
- Risk esaslı iç denetim planlarının uygulanması,
- Performans esaslı yönetimin etkinleştirilmesi,
- İş akış süreçlerinin basitleştirilmesi ve hızlandırılması,
- Bakanlık hizmetlerinin kamuoyuna daha etkin tanıtılması,
- Kaynakların etkin kullanımına yönelik olarak, karar vericilerin temel alacağı etki analiz çalışmalarının yapılması,
- Proje hazırlama, yönetimi, izleme ve değerlendirme konularında kapasitenin güçlendirilmesi,
- E-devlet gibi uygulamaların yaygınlaştırılması konusunda ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılması,
- Bakanlığın bilişim politikalarının belirlenmesi ve bilgi teknolojilerinin daha etkin kullanılması amacıyla, gerekli kurumsal ve teknik altyapının geliştirilmesi,
- Yayım ve danışmanlık faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılması,
- Tarımsal veri tabanları arasında fonksiyonel bir entegrasyonun sağlanması ve kullanıma sunulması,
- Bakanlık birimleri arasında koordinasyonun artırılması,
- Karar alma sürecinde paydaş görüşlerine önem veren katılımcı yönetim anlayışının etkinleştirilmesi,
- Tarımsal bilgi kaynaklarının çeşitliliğini artırmak ve ulaşım imkanlarını kolaylaştırmak,
- Hizmet sunulan alanların ve çalışma ortamlarının iyileştirilmesi,
- AB'ye uyum çalışmalarının sürdürülmesi.
- Bakanlık birimlerinde iş süreçleri ve hedefleri üzerinden risklerin belirlenmesi ve yönetilmesi çalışmalarının hızlandırılması

B. TEMEL POLİTİKALAR VE ÖNCELİKLER

Tarımsal üretimin iç ve dış talebe uygun bir şekilde geliştirilmesi, doğal ve biyolojik kaynakların korunması ve geliştirilmesi, verimliliğin artırılması, gıda güvenliği ve güvenliğinin güçlendirilmesi, üretici örgütlerinin geliştirilmesi, tarımsal piyasaların güçlendirilmesi, kırsal kalkınmanın sağlanması suretiyle tarım sektöründeki refah düzeyini yükseltmek tarım politikalarının amaçları olarak 5488 sayılı Tarım Kanunu'nda yer almaktadır.

Tarım politikalarının ilkeleri; tarımsal üretim ve kalkınmada bütüncül yaklaşım, uluslararası taahhütlere uyum, piyasa mekanizmalarını bozmayacak destekleme araçlarının kullanımı, örgütlülük ve kurumsallaşma, özel sektörün rolünün artırılması, sürdürülebilirlik, insan sağlığı ve çevreye duyarlılık, yerinden yönetim, katılımçılık, şeffaflık ve bilgilendirmektir.

Tarım politikalarının öncelikleri;

- Tarımsal üretimde verimlilik, ürün çeşitliliği, kalite ve rekabet gücünün yükseltilmesi,
- Yeterli ve güvenilir gıda arzının sağlanması,
- Tarımsal işletmelerin altyapılarının geliştirilmesi,
- Tarımsal faaliyetlerde bilgi ve modern teknolojilerin kullanımının yaygınlaştırılması,
- Tarımsal girdi ve ürün piyasalarının geliştirilmesi ve üretim-pazar entegrasyonunun sağlanması,
- Tarımsal üretim-pazar ve tarım-sanayi entegrasyonunu sağlayacak şekilde yönlendirilmesi,
- Tarım sektörünün kredi ve finansman ihtiyacının karşılanmasına ilişkin düzenlemeler yapılması,
- Destekleme ve yönlendirme tedbirlerinin alınması,
- Doğal afetler ve hayvan hastalıklarına karşı risk yönetimi mekanizmalarının geliştirilmesi,
- Kırsal hayatın sosyo-ekonomik açıdan geliştirilmesi ve istihdam artırılması
- Üretici örgütlenmesinin geliştirilmesi,
- Tarım bilgi sistemlerinin kurulması ve kullanılması,
- Tarımsal AR-GE ve inovasyona önem verilmesi,
- Toplulaştırma, arazi kullanım plânının yapılması ve ekonomik büyüklükteki tarım işletmelerinin oluşturulması,
- Toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesi ve rasyonel kullanımı,
- Avrupa Birliğine uyum sürecindeki gelişmelerden doğacak ihtiyaçları karşılayabilecek şekilde ortak piyasa düzenlerinin öngördüğü, idarî ve hukukî düzenlemelerin yapılmasıdır.

C. DİĞER HUSUSLAR

Tarım sektöründe uzun yıllardır süregelen yapısal sorunlara yönelik etkin yaklaşımlar ve uzun vadeli politikalarla bu sorunların çözülme süreci büyük bir ivme kazandı. Bu kapsamda özellikle sektörde teknoloji kullanımının artması, eğitim düzeyinin yükselmesi, sektöre yönelik

teşvik ve desteklerin artması ve çeşitlendirilmesi, planlı üretime yönelik projelerin hayata geçirilmesi bu çözümlenme sürecine katkı sağlayan önemli faktörlerdir.

Tarım sektörüne yönelik çıkarılan temel kanunlar ile bu çözüm sürecinin yasal zemini oluşturulmuş ve sağlamlaştırılmıştır. Bu kapsamda özellikle 5488 sayılı Tarım Kanunu ile temel bir politika belgesi ortaya konulmuş ve destekleme politikalarının genel çerçevesi çizilmiştir.

Kamu yönetimi alanındaki yeni gelişmeler ve eğilimler, kamu idarelerinin geleceklerini kurumsal bir stratejik plana dayalı olarak tasarımlarını gerektirmektedir. Bu anlayış doğrultusunda faaliyetlerini stratejik planlama anlayışıyla sürdüren Bakanlığımız 2013-2017 Stratejik Plan döneminin tamamlanması ile günümüzdeki politik, sosyal ve ekonomik gelişmeleri dikkate alarak 2018-2022 dönemi Stratejik Plan çalışmalarını gerçekleştirmiştir.

Uygulama dönemi tamamlanan 2013-2017 Stratejik Planlama Döneminin temel misyon bileşenleri:

- Tarımsal Üretim ve Arz Güvenliği,
- Gıda Güvenilirliği,
- Bitki Sağlığı, Hayvan Sağlığı ve Refahı,
- Tarımsal Altyapı ve Kırsal Kalkınma,
- Kurumsal Kapasite,

olarak belirlenmiştir. 2018-2022 Stratejik Plan döneminde vizyoner hedefler anlamında Bakanlığımız ileriye taşıyacak ve Türkiye’de tarımsal üretimin gelişmesi açısından stratejik görülen aşağıdaki iki alan üzerinde de ayrıca durulması gerektiği ortaya çıkmıştır:

- Su Ürünleri ve Balıkçılık Kaynakları Yönetimi
- Araştırma - Geliştirme

Bu eksenlerin her biri ülkelerin özel planlamalar yaptığı ve uzun vadeli stratejiler geliştirdiği alanlardır. Türkiye tarım politikasının geleceğini bu yeni eksenleri de temel alarak inşa edecektir.

III) FAALİYETE İLİŞKİN BİLGİ VE DEĞERLENDİRMELER

A. MALİ BİLGİLER

1. BÜTÇE UYGULAMA SONUÇLARI

2016 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununda 17.175.234.000.-TL olan Bakanlığımız bütçesi 2017 yılında % 13,8 artarak 19.537.920.000 TL olmuştur. Yıl içinde 1.785.742.235 TL eklenen ve 1.633.133.549 TL düşülen ödenek sonucu, toplam ödenek 19.690.528.686 TL' dir. Buna göre Bakanlığımıza tahsis edilen ödenekten yıl sonunda 19.211.936.464 TL harcanmıştır. Harcama oranı ise % 98'dir. (2017 yılında İçişleri Bakanlığı (YİKOB) için aktarılan 243.622.098 TL ödenek 2018 yılına devredilmiştir.)

Tablo 67: 2016-2017 Yılları Bakanlığımız Bütçesi

(TL)

Eko. Kod	Açıklama	2016		2017		
		KBÖ	Bütçe İçindeki Oranı	KBÖ	Bütçe İçindeki Oranı	Artış Oranı
01	PERSONEL GİDERLERİ	3.027.995.000	17,6	3.356.651.000	17,2	10,9
02	SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA DEVLET PRİMİ GİDERLERİ	552.627.000	3,2	607.157.000	3,1	9,9
03	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	375.718.000	2,2	399.898.000	2,0	6,4
05	CARİ TRANSFERLER	11.996.106.000	69,8	13.213.385.000	67,6	10,1
06	SERMAYE GİDERLERİ	1.038.997.000	6,0	1.713.805.000	8,8	64,9
07	SERMAYE TRANSFERLERİ	161.150.000	0,9	222.753.000	1,1	38,2
08	BORÇ VERME	22.641.000	0,1	24.271.000	0,1	7,2
TOPLAM		17.175.234.000	100,0	19.537.920.000	100,0	13,8

Tablo 68: 2017 Yılı Bütçe Uygulama Sonuçları, Ekonomik Sınıflandırma

(TL)

Eko. Kod	Bütçe Giderleri	Kesintili Başlangıç Ödeneği (KBÖ)	Revize Ödenek	Harcama	Harcama Oranı (%)
		(1)	(2)	(3)	(3/2)
01	PERSONEL GİDERLERİ	3.356.651.000	3.381.792.000	3.364.071.206	99
02	SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA DEVLET PRİMİ GİDERLERİ	607.157.000	611.116.000	591.379.097	97
03	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	399.898.000	499.524.000	452.365.729	91
05	CARİ TRANSFERLER	13.213.385.000	13.111.759.000	13.087.781.277	100
06	SERMAYE GİDERLERİ	1.713.805.000	1.787.313.686	1.436.531.707	80
07	SERMAYE TRANSFERLERİ	222.753.000	222.753.000	222.740.155	100
08	BORÇ VERME	24.271.000	76.271.000	57.398.958	75
TOPLAM		19.537.920.000	19.690.528.686	19.212.268.129	98

2017 yılında İçişleri Bakanlığı (YİKOB) için aktarılan 243.622.098 TL ödenek 2018 yılına devredilmiştir.

2017 Yılı Bütçe Uygulama Sonuçları, Ekonomik İkinci Düzey Sınıflandırma**Tablo 69: Ekonomik İkinci Düzey Sınıflandırma**

(TL)

Eko. Kod	Bütçe Giderleri	Kesintili Başlangıç Ödeneği (KBÖ)	Revize Ödenek	Harcama	Harcama Oranı (%)
		(1)	(2)	(3)	(3/2)
01	PERSONEL GİDERLERİ	3.356.651.000	3.381.792.000	3.364.071.206	99
1	MEMURLAR	2.410.611.000	2.421.110.800	2.417.180.476	100
2	SÖZLEŞMELİ PERSONEL	113.809.000	143.806.000	143.292.020	100
3	İŞÇİLER	770.532.000	754.532.000	747.293.624	99

4	GEÇİCİ PERSONEL	60.399.000	60.253.200	54.216.251	90
5	DİĞER PERSONEL	1.300.000	2.090.000	2.088.834	100
02	SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA DEVLET PRİMİ GİDERLERİ	607.157.000	611.116.000	591.379.097	97
1	MEMURLAR	418.659.000	419.198.200	416.455.127	99
2	SÖZLEŞMELİ PERSONEL	19.308.000	22.582.000	22.237.130	98
3	İŞÇİLER	158.254.000	158.254.000	143.107.732	90
4	GEÇİCİ PERSONEL	10.936.000	11.081.800	9.579.108	86
03	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	399.898.000	499.524.000	452.365.729	91
1	ÜRETİME YÖNELİK MAL VE MALZEME ALIMLARI	6.172.000	6.194.000	5.963.132	96
2	TÜKETİME YÖNELİK MAL VE MALZEME ALIMLARI	270.298.000	327.857.600	301.975.863	92
3	YOLLUKLAR	32.866.000	38.476.400	32.774.632	85
4	GÖREV GİDERLERİ	1.982.000	7.510.200	6.411.607	85
5	HİZMET ALIMLARI	69.703.000	86.211.400	78.545.366	91
6	TEMSİL VE TANITMA GİDERLERİ	1.785.000	12.019.000	8.046.418	67
7	MENKUL MAL,GAYRİMADDİ HAK ALIM, BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	13.088.000	17.162.400	15.401.559	90
8	GAYRİMENKUL MAL BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	4.004.000	4.093.000	3.247.150	79
05	CARİ TRANSFERLER	13.213.385.000	13.111.759.000	13.087.781.277	100
2	HAZİNE YARDIMLARI	311.166.000	311.166.000	311.166.000	100
3	KAR AMACI GÜTMİYEN KURULUŞLARA YAPILAN TRANSFERLER	7.580.000	8.030.000	7.876.659	98
4	HANE HALKINA YAPILAN TRANSFERLER	12.854.053.000	12.744.627.000	12.721.871.892	100

6	YURTDIŞINA YAPILAN TRANSFERLER	40.586.000	47.936.000	46.866.726	98
06	SERMAYE GİDERLERİ	1.713.805.000	1.787.313.686	1.436.531.707	80
1	MAMUL MAL ALIMLARI	139.789.000	252.873.860	139.676.584	55
2	MENKUL SERMAYE ÜRETİM GİDERLERİ	221.152.000	212.787.535	197.093.645	93
3	GAYRİ MADDİ HAK ALIMLARI	14.959.000	31.645.268	16.126.620	51
4	GAYRİMENKUL ALIMLARI VE KAMULAŞTIRMASI	220.000	228.000	0	0
5	GAYRİMENKUL SERMAYE ÜRETİM GİDERLERİ	1.164.403.000	1.087.591.216	917.297.511	84
6	MENKUL MALLARIN BÜYÜK ONARIM GİDERLERİ	40.314.000	45.011.000	43.543.275	97
7	GAYRİMENKUL BÜYÜK ONARIM GİDERLERİ	87.930.000	102.833.807	77.146.739	75
8	STOK ALIMLARI	2.550.000	4.350.000	3.993.923	92
9	DİŐER SERMAYE GİDERLERİ	42.488.000	49.993.000	41.653.409	83
07	SERMAYE TRANSFERLERİ	222.753.000	222.753.000	222.740.155	100
1	YURTIŐI SERMAYE TRANSFERLERİ	222.753.000	222.753.000	222.740.155	100
08	BORÇ VERME	24.271.000	76.271.000	57.398.958	75
1	YURTIŐI BORÇ VERME	24.271.000	76.271.000	57.398.958	75
TOPLAM		19.537.920.000	19.690.528.686	19.212.268.129	98

2017 yılında İÇişleri Bakanlığı (YİKOB) için aktarılan 243.622.098 TL ödenek 2018 yılına devredilmiştir.

Tablo 70: 2017 Yılı Bütçe Uygulama Sonuçları, Fonksiyonel Sınıflandırma

(TL)

Fonk. Kod	Bütçe Giderleri	Kesintili Başlangıç Ödeneği (KBÖ)	Revize Ödenek	Harcama	Harcama Oranı (%)
		(1)	(2)	(3)	(3/2)
01	GENEL KAMU HİZMETLERİ	162.274.000	161.030.421	147.206.069	91
03	KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİK HİZMETLERİ	7.000.000	7.800.000	7.679.612	98
04	EKONOMİK İŞLER VE HİZMETLER	19.105.323.000	19.295.481.139	18.871.092.565	98
05	ÇEVRE KORUMA HİZMETLERİ	4.000.000	4.000.000	3.691.465	92
07	SAĞLIK HİZMETLERİ	200.311.000	155.405.126	138.170.678	89
09	EĞİTİM HİZMETLERİ	43.288.000	51.088.000	44.303.172	87
10	SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ	15.724.000	15.724.000	124.567	1
TOPLAM		19.537.920.000	19.690.528.686	19.212.268.129	98

2017 yılında İçişleri Bakanlığı (YİKOB) için aktarılan 243.622.098 TL ödenek 2018 yılına devredilmiştir.

Tablo 71: 2017 Yılı Bütçe Uygulama Sonuçları, Finansal Sınıflandırma

(TL)

Fin. Kod	Bütçe Giderleri	Kesintili Başlangıç Ödeneği (KBÖ)	Revize Ödenek	Harcama	Harcama Oranı (%)
		(1)	(2)	(3)	(3/2)
1	Genel Bütçeli İdareler	19.514.704.000	19.667.312.686	19.189.069.119	98
7	Dış Proje Kredileri	23.216.000	23.216.000	23.199.010	100
TOPLAM		19.537.920.000	19.690.528.686	19.212.268.129	98

2017 yılında İçişleri Bakanlığı (YİKOB) için aktarılan 243.622.098 TL ödenek 2018 yılına devredilmiştir.

Tablo 72: 2017 Yılı Bütçe Uygulama Sonuçları, Kurumsal Sınıflandırma

(TL)

Kurumsal Kod	Bütçe Giderleri	Kesintili Başlangıç Ödeneği (KBÖ)	Revize Ödenek	Harcama	Harcama Oranı (%)
		(1)	(2)	(3)	(3/2)
30.00.00.02	ÖZEL KALEM MÜDÜRLÜĞÜ	26.861.000	28.201.000	27.629.417	98
30.00.00.20	REHBERLİK VE TEFTİŞ BAŞKANLIĞI	17.660.000	18.710.000	17.783.203	95
30.01.00.04	DESTEK HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI	227.434.000	170.078.123	149.459.253	88
30.01.00.05	PERSONEL GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	10.126.000	9.375.200	9.081.082	97
30.01.00.07	EĞİTİM YAYIM VE YAYINLAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI	85.119.000	60.733.312	44.441.764	73
30.01.00.10	BİLGİ İŞLEM DAİRESİ BAŞKANLIĞI	18.057.000	20.912.458	13.517.246	65
30.01.00.23	STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI	26.250.000	17.092.800	15.919.893	93
30.01.00.24	HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ	4.959.000	4.839.000	4.215.659	87
30.01.00.25	BASIN VE HALKLA İLİŞKİLER MÜŞAVİRLİĞİ	927.000	627.000	478.232	76
30.01.00.62	İL MÜDÜRLÜKLERİ	4.435.562.000	4.542.243.909	4.318.615.014	95
30.01.00.63	DIŞ TEMSİLCİLİK	1.662.000	142.000	26.318	19
30.01.30.00	GIDA VE KONTROL GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	211.688.000	215.886.379	207.540.697	96
30.01.31.00	BİTKİSEL ÜRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	6.956.066.000	7.734.546.000	7.720.488.797	100
30.01.32.00	HAYVANCILIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	3.328.244.000	3.328.923.200	3.324.346.907	100
30.01.33.00	BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	153.650.000	88.578.676	87.081.080	98
30.01.34.00	TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	3.859.404.000	3.119.530.011	3.028.439.738	97
30.01.35.00	TARIMSAL ARAŞTIRMALAR VE POLİTİKALAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	123.621.000	273.379.218	186.877.057	68

30.01.36.00	AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	50.630.000	56.730.400	56.326.772	99
TOPLAM		19.537.920.000	19.690.528.686	19.212.268.129	98

2017 yılında İçişleri Bakanlığı (YİKOB) için aktarılan ödeneklerden, 30.01.00.07 kurumsal kodundan 11.546.255,09 TL, 30.01.00.10 kurumsal kodundan 7.019.528,50 TL, 30.01.00.62 kurumsal kodundan 139.284.496,66 TL, 30.01.33.00 kurumsal kodundan 789.287,00.-TL, 30.01.35.00 kurumsal kodundan 84.982.531,11 TL olmak üzere toplam 243.622.098,36 TL ödenek 2018 yılına devredilmiştir.

2017 Yılı Bütçe Uygulama Sonuçları, Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler

Tablo 73: Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler

Eko. Kod	Bütçe Giderleri	Kesintili Başlangıç Ödeneği (KBÖ)	Revize Ödenek	Harcama	Harcama Oranı (%)
		(1)	(2)	(3)	(3/2)
05.3.1.01	Dernek, Birlik, Kurum, Kuruluş, Sandık vb. Kuruluşlara	80.000	80.000	0	0
05.3.1.05	Memurların Öğle Yemeğine Yardım	7.000.000	7.000.000	7.376.659	105
05.3.1.10	Mesleki Yeterlilik Kurumuna Yapılacak Ödemeler	500.000	500.000	500.000	100
TOPLAM		7.580.000	7.580.000	7.876.659	104

Tablo 74: 2017 Yılı Yatırım Ödenekleri

Eko. Kod/ Fin. Kod	Bütçe Giderleri	Kesintili Başlangıç Ödeneği (KBÖ)	Revize Ödenek	Harcama	Harcama Oranı (%)
		(1)	(2)	(3)	(3/2)
06	SERMAYE GİDERLERİ	1.713.805.000	1.787.313.686	1.436.531.707	80
1	Genel Bütçeli İdareler	1.693.805.000	1.767.313.686	1.416.547.654	80
7	Dış Proje Kredileri	20.000.000	20.000.000	19.984.053	100
07	SERMAYE TRANSFERLERİ	222.753.000	222.753.000	222.740.155	100
1	Genel Bütçeli İdareler	219.537.000	219.537.000	219.525.198	100

7	Dış Proje Kredileri	3.216.000	3.216.000	3.214.957	100
08	BORÇ VERME	24.271.000	76.271.000	57.398.958	75
1	Genel Bütçeli İdareler	24.271.000	76.271.000	57.398.958	75
TOPLAM		1.960.829.000	2.086.337.686	1.716.670.820	82

2017 yılında İçişleri Bakanlığı (YİKOB) için aktarılan 243.622.098 TL ödenek 2018 yılına devredilmiştir.

Tablo 75: 2017 Yılı Sermaye Giderleri

Proje Adı	Kesintili Başlangıç Ödeneği (KBÖ)	Revize Ödenek	Harcama	Harcama Oranı (%)
	(1)	(2)	(3)	(3/2)
MERKEZ VE TAŞRA TEŞKİLATI MODERNİZASYON PROJESİ	173.397.000	199.435.082	194.894.299	98
MERKEZ VE TAŞRA TEŞKİLATI MODERNİZASYON PROJESİ	167.897.000	197.155.082	192.787.867	98
Tarım Makineleri Deney ve Test Stantlarının Geliştirilmesi Projesi	5.500.000	2.280.000	2.106.433	92
GÖKÇEADA VE BOZCAADA TARIMSAL KALKINMA VE İSKAN PROJESİ	2.500.000	2.500.000	2.473.533	99
TÜRKİYE PATENTLİ BÜYÜK EBEVEYN VE EBEVEYN GELİŞTİRME PROJESİ	7.500.000	12.601.676	5.295.288	42
Yumurtacı Damızlık Geliştirme Projesi	1.500.000	1.501.680	1.463.737	97
Etçi Damızlık Geliştirme Projesi	6.000.000	11.099.996	3.831.550	35
HAYVAN HASTALIK VE ZARARLILARI İLE MÜCADELE PROJESİ	58.748.000	64.681.713	54.261.971	84
HAYVAN HASTALIK VE ZARARLILARI İLE MÜCADELE PROJESİ	50.748.000	57.941.713	53.335.014	92
Veteriner Sınır Kontrol Noktası Müdürlükleri İnşaatı ve Modernizasyonu Projesi	3.500.000	6.000.000	387.017	6
Resmi Kontroller, Risk Değerlendirme ve Hayvansal Yan Ürün Yönetimine İlişkin Kap.Gel.	1.000.000	540.000	539.940	100
Aşı Suş Bankası	500.000	100.000	0	0
Hayvan Hareket Kontrol Noktaları Projesi	3.000.000	100.000	0	0
ÇİFTLİK MUHASEBE VERİ AĞI SİSTEMİ PROJESİ	2.000.000	1.675.000	596.988	36

ÇEVRE AMAÇLI TARIMSAL ALANLARIN KORUNMASI PROJESİ	1.200.000	990.999	779.185	79
KIRSAL KALKINMA YATIRIMLARININ DESTEKLENMESİ PROJESİ	1.500.000	1.574.722	1.061.537	67
GAP ARAZİ TOPLULAŞTIRMA VE TİGH PROJESİ	100.000.000	77.540.405	71.744.689	93
GIDA GÜVENLİĞİ VE KONTROL SİSTEMİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ	26.839.000	41.302.964	35.347.068	86
Diğerleri	16.137.000	23.308.871	22.829.748	98
Ankara İl Kontrol Laboratuvarı	5.000.000	5.845.737	4.999.050	86
Rize İl Kontrol Laboratuvarı (DOKAP)	1.000	1.000	0	0
Adana İl Kontrol Laboratuvarı	5.700.000	5.700.000	5.670.724	99
Tekirdağ İl Kontrol Laboratuvarı	1.000	6.447.356	1.847.547	29
BİTKİ SAĞLIĞI UYGULAMALARI VE KONTROLÜ PROJESİ	24.500.000	24.551.294	22.619.848	92
BİTKİ SAĞLIĞI UYGULAMALARI VE KONTROLÜ PROJESİ	22.000.000	22.151.294	20.506.793	93
Hasat Öncesi Pestisit Denetiminin Geliştirilmesi Projesi	2.500.000	2.400.000	2.113.055	88
TARIMSAL KAPASİTENİN GELİŞTİRİLMESİ PROJESİ	6.350.000	3.870.000	2.648.990	68
Tarımsal Örgütlerin Pazarlama Kabiliyetlerinin Geliştirilmesi Projesi	500.000	500.000	271.365	54
Bozkır Ekosistemlerinin İklim Değişikliğine Uyumlu İçin Tarımsal Uygulamalar Projesi	150.000	150.000	116.306	78
Tarımsal Desteklemelerin İzleme ve Değerlendirilmesi Projesi	5.000.000	2.810.000	2.042.103	73
Coğrafi İşaretlerde Farkındalığın Artırılması Projesi	700.000	410.000	219.215	53
BİTKİSEL ÜRETİMİ GELİŞTİRME PROJESİ	14.500.000	22.598.159	20.569.651	91
Bitkisel Üretimin Geliştirilmesi Projesi	4.500.000	14.391.959	13.291.837	92
Tohumculuğun Geliştirilmesi Projesi	3.000.000	2.826.199	2.305.571	82
Alternatif Üretim Yöntemlerinin Geliştirilmesi Projesi	1.500.000	1.364.000	1.228.341	90
İtri ve Tıbbi Bitkiler İle Boya Bitkileri Yetiştiriciliğinin Geliştirilmesi Projesi	2.500.000	1.953.000	1.835.209	94
Doğal Çiçek Soğanlı Bitkileri Koruma Projesi	1.500.000	1.369.000	1.263.098	92
Lif Bitkilerinde Kalitenin Arttırılması ve Pazara Ulaşımın Geliştirilmesi Projesi	700.000	107.000	94.169	88
Bölgesel Çeşit Tavsiye Listesi Oluşturulması Projesi	800.000	587.000	551.426	94
ARDAHAN-KARS-ARTVİN KALKINMA PROJESİ	19.000.000	23.000.000	22.948.639	100

ARAZİ TOPLULAŞTIRMA VE TİGH PROJESİ	382.200.000	260.042.290	258.930.561	100
Arazi Toplulaştırma ve TİGH Projesi - Devam Eden İşler	343.500.000	221.892.290	220.835.602	100
Denetimde Risk Esaslı Sisteme Uyum Projesi	700.000	150.000	101.178	67
Arazi Toplulaştırma ve TİGH Projesi - Etüt Proje	38.000.000	38.000.000	37.993.781	100
KOP İLLERİ ARAZİ TOPLULAŞTIRMA VE TİGH PROJESİ	250.000.000	230.000.000	218.224.530	95
HAYVANCILIĞI GELİŞTİRME PROJESİ	13.000.000	17.810.561	15.332.260	86
HAYVANCILIĞI GELİŞTİRME PROJESİ	9.000.000	13.810.561	12.581.671	91
Damızlık Değer Tespiti Projesi	2.500.000	2.500.000	1.578.244	63
Ardahan Kafkas Arısı Gen Mer. Islah, Üret. Eğit., Lab. Alt Yap. İyileştirilmesi Prj.	1.500.000	1.500.000	1.172.344	78
SU ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜNDE KAYNAK YÖNETİMİNİN GELİŞTİRİLMESİ	7.168.000	13.396.156	6.603.077	49
Kontrol Teknesi Alımı	2.000.000	5.049.149	45.725	1
Kontrol Hizmetlerinin Geliştirilmesi	3.000.000	5.182.719	4.314.837	83
İdari Kapasitesinin Geliştirilmesi	2.000.000	2.996.287	2.116.529	71
Türk Balıkçılık Yönetim Sisteminin Güçlendirilmesi	168.000	168.000	125.986	75
MEYVE-ASMA BAZ MATERYALLERİ AR-GE MERKEZİ	0	98.638	0	0
ARAZİ PARSELİ TANIMLAMA SİSTEMİ PROJESİ	5.000.000	5.000.000	4.900.000	98
ÇORUH NEHRİ HAVZA REHABİLİTASYON PROJESİ (DAP) (DOKAP)	500.000	500.000	459.937	92
DAP İLLERİ ARAZİ TOPLULAŞTIRMA PROJESİ	50.000.000	60.001.305	58.565.503	98
DAP İlleri Arazi Toplulaştırma Projesi - Devam Eden İşler	43.700.000	53.701.305	52.265.503	97
MİLLİ BOTANİK BAĞÇESİ	79.908.000	140.785.550	55.580.712	39
TÜRKİYE TARIM HAVZALARI GELİŞTİRME PROJESİ	3.000.000	1.523.000	1.150.069	76
TARIMSAL YAYIM EĞİTİM VE YAYINI GELİŞTİRME PROJESİ	21.000.000	35.980.793	10.162.361	28
Kadın Çiftçiler Tarımsal Yayım Projesi	3.500.000	3.562.366	3.434.751	96
Tarımsal Eğitim ve Yayın Hizmetlerinin Desteklenmesi Projesi	13.000.000	26.510.691	3.412.821	13
Tarımsal Yayım Hizmetleri Projesi	4.500.000	5.907.736	3.314.788	56
SÜRDÜRÜLEBİLİR BİTKİSEL ÜRETİM TEKNİKLERİNİN YAYGINLAŞTIRILMASI VE KONTROLÜ PROJESİ	7.000.000	6.963.000	5.992.468	86

İyi Tarım Uygulamalarının Yaygınlaştırılması ve Kontrolü Projesi	2.000.000	2.122.000	1.895.219	89
Organik Tarımın Yaygınlaştırılması ve Kontrolü Projesi	5.000.000	4.841.000	4.097.249	85
BİTKİSEL ÜRETİM VE BİTKİ HASTALIKLARI ARAŞTIRMA KAPASİTESİNİN DESTEKLENMESİ PROJESİ	62.000.000	85.202.914	49.590.884	58
Türkiye Geofit Bahçesi Projesi	2.500.000	7.500.000	5.484.909	73
Bitki Hastalık ve Zararlıları ile Mücadele Araştırmaları Projesi	4.500.000	6.937.000	6.770.018	98
Biyolojik Mücadele Araştırma Merkezi Projesi	3.000.000	2.448.486	2.372.075	97
Bahçe Bitkileri Araştırmaları Desteklenmesi Projesi	4.000.000	5.555.824	4.885.408	88
Tarla Bitkileri Araştırmaları Desteklenmesi Projesi	5.000.000	7.347.625	6.697.652	91
Biyoteknik Mücadele ve Pestisit Uygulama Teknikleri Merkezi Projesi	500.000	2.299.715	622.684	27
Osmaniye Yağlı Tohumlar Araştırma İstasyonu Müdürlüğü	6.250.000	6.250.000	6.250.000	100
Hatay Zeytincilik Araştırma İstasyonu Müdürlüğü Merkezi Ve Laboratuvar Binası Yapımı	5.250.000	7.722.860	405.681	5
Üzüm Ve Teknolojileri Araştırma, Geliştirme Ve Uygulama Merkezi	3.000.000	3.965.187	1.549.660	39
Batem Merkezi Laboratuvar Ve Eğitim Kompleksi	6.250.000	8.250.000	205.000	2
Bitkisel Çeşitlilik Ve Genetik Kaynakları Koordinasyon Ve Üretim Yenileme Merkezi	1.500.000	2.400.000	40.000	2
Enerji Tarımı Araştırma Merkezi Altyapı Geliştirme	1.500.000	1.500.000	1.499.557	100
Fındık Araştırma İstasyonu Müdürlüğü Alt Yapı Geliştirme Projesi	1.750.000	1.750.000	1.750.000	100
Tarla Bitkileri Araştırmaları Altyapı Modernizasyon Projesi	5.000.000	7.686.218	7.685.840	100
Ülkesel Mısır Islah Teknolojileri Araştırma Merkezi	3.000.000	4.590.000	0	0
Tahıl Pas Hastalıkları Araştırma Merkezi	1.000.000	1.000.000	160.000	16
Ülkesel Ayçiçeği Islah Teknolojileri Araştırma Merkezi	1.000.000	1.000.000	1.000.000	100
Toprak Kökenli Hastalıklara Dayanıklılık Test Merkezi	1.000.000	1.000.000	0	0
Bitki Sağlığı Araştırmaları Merkez Laboratuvarı Projesi	4.000.000	4.000.000	212.400	5
Sert Kabuklu Meyveler Araştırma Enstitü Müdürlüğü Merkezi ve Laboratuvar Binası Yapımı	2.000.000	2.000.000	2.000.000	100

TOPRAK VE SU KAYNAKLARI ARAŞTIRMA PROJESİ	15.000.000	16.000.000	15.591.522	97
TOPRAK VE SU KAYNAKLARI ARAŞTIRMA PROJESİ	11.000.000	12.000.000	11.618.516	97
TAGEM Araştırma Enstitülerinin Sulama Alt Yapılarının İyileştirilmesi ve Modernizasyonu Projesi	4.000.000	4.000.000	3.973.006	99
TARIMSAL EKONOMİ ARAŞTIRMA PROJESİ	5.000.000	5.170.000	4.932.239	95
ÇAYIR MERA YEM BİTKİLERİ ÜRETİMİNİN GELİŞTİRİLMESİ PROJESİ	5.000.000	10.326.965	10.149.456	98
DOKAP İLLERİ ARAZİ TOPLULAŞTIRMA PROJESİ	22.000.000	34.500.000	33.640.587	98
TARIMSAL İZLEME VE BİLGİ SİSTEMİ PROJESİ	50.000.000	50.000.257	20.685.181	41
HAYVANCILIK YATIRIMLARININ DESTEKLENMESİ PROGRAMI	750.000	750.000	442.612	59
HAYVANSAL ÜRETİM VE HAYVAN HASTALIKLARI ARAŞTIRMA KAPASİTESİNİN DESTEKLENMESİ PROJESİ	12.500.000	19.797.392	16.470.626	83
Hayvan Hastalık ve Zararlıları ile Mücadele Araştırmaları Projesi	2.000.000	1.869.000	1.821.574	97
Hayvansal Üretim Araştırmaları Projesi	5.000.000	11.870.000	11.414.919	96
Bandırma Biyoteknoloji Merkezinin Kurulması Projesi	3.000.000	3.000.000	2.962.965	99
Arı ve İpekböcekçiliği Altyap.Gel.Prj.	1.000.000	1.558.392	22.168	1
Arıcılık Araştırma, Geliştirme Ve İnovasyon Merkezi	1.500.000	1.500.000	249.000	17
SU ÜRÜNLERİ ARAŞTIRMA KAPASİTESİNİN DESTEKLENMESİ	6.300.000	6.200.000	6.082.313	98
ARAZİ KULLANIM PLANLAMASI PROJESİ	22.000.000	3.200.000	2.479.729	77
AŞI ÜRETİM MERKEZİ KURULMASI PROJESİ	45.000.000	178.000	0	0
ULUSAL SU ÜRÜNLERİ GEN BANKASI (DOKAP)	3.000.000	8.353.188	1.533.809	18
DENİZLERİN TERKEDİLMİŞ AV ARAÇLARINDAN TEMİZLENMESİ	500.000	500.000	491.656	98
SU ÜRÜNLERİ ÜRETİMİNİN GELİŞTİRİLMESİ	3.900.000	3.815.461	3.593.463	94
SU ÜRÜNLERİ ÜRETİMİNİN GELİŞTİRİLMESİ	2.000.000	1.845.000	1.769.401	96
Yapay Resifleri İzleme Projesi	200.000	285.461	194.853	68
Su Kaynaklarının Balıklandırılması Projesi	1.700.000	1.685.000	1.629.209	97
ULUSAL GIDA STARTER KÜLTÜR GEN BANKASI	2.500.000	2.601.018	2.498.365	96
TARIMA DAYALI İHTİSAS OSB UYGULAMA PROJESİ	138.000	138.000	137.866	100

ENTEĞRE İDARE VE KONTROL SİSTEMİ PROJESİ	32.000.000	57.000.001	48.184.237	85
SULARDA TARIMSAL FAALİYETLERDEN KAYNAKLANAN KİRLİLİĞİN KONTROLÜ PROJESİ	6.000.000	5.863.000	3.620.123	62
SULARDA TARIMSAL FAALİYETLERDEN KAYNAKLANAN KİRLİLİĞİN KONTROLÜ PROJESİ	5.400.000	5.263.000	3.181.895	60
AB Yeşil Tarım Uygulamalarının Uyumlaştırılması Projesi	600.000	600.000	438.229	73
TARIMSAL BİLGİ ALTYAPISI VE BULUT BİLİŞİM SİSTEMİ KURULMASI PROJESİ	20.000.000	20.716.001	9.023.309	44
TARIMSAL BİLGİ ALTYAPISI VE BULUT BİLİŞİM SİSTEMİ KURULMASI PROJESİ	15.000.000	15.716.001	8.882.284	57
İnsan Kaynakları Verimliliğinin Geliştirilmesi	5.000.000	5.000.000	141.024	3
GÖKSU-TAŞELİ HAVZASI KALKINMA PROJESİ (KOP)	3.000.000	7.600.000	7.531.873	99
BÜYÜKBAŞ HAYVANLARIN ISLAHI VE ADAPTASYONU PROJESİ	25.000.000	41.259.520	2.943.926	7
Anadolu Alacası Geliştirme Projesi	1.500.000	1.500.000	1.499.981	100
Anadolu Esmeri Geliştirme Projesi	4.000.000	7.950.000	344.560	4
Uluslararası Hayvancılık Araştırma Eğitim Merkezi	15.000.000	27.309.520	828.364	3
Anadolu Mandası Islah ve Geliştirme Merkezi	4.500.000	4.500.000	271.021	6
HAYVANSAL ÜRÜNLERDE İZLEME SİSTEMİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ	2.000.000	2.000.000	1.938.566	97
GIDA VE YEM NUMUNESİ ALMA HİZMETLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ	4.700.000	4.700.345	4.247.257	90
Taşıtl Alımı (Gıda ve Yem Numunesi Alma Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi)	3.000.000	3.000.345	2.616.025	87
ÜLKESEL GIDA VE YEM ARAŞTIRMALARI PROGRAMI	2.000.000	2.000.000	1.876.452	94
BİTKİSEL BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK VE KORUNMASI PROJESİ	1.200.000	1.200.000	1.136.569	95
BİYOĞÜVENLİK AR-GE PROJESİ	2.800.000	2.800.000	2.554.897	91
TARIMA DAYALI İHTİSAS OSB İHTİYAÇ ANALİZİ PROJESİ	1.000.000	1.000.000	0	0
TARIM ARAZİLERİ EDİNDİRME VE YÖNETİMİ PROJESİ	20.000.000	6.737.478	5.654.724	84
TARIM ARAZİLERİ EDİNDİRME VE YÖNETİMİ PROJESİ	3.500.000	2.413.000	1.932.150	80
Tarım Arazilerinin Devir Ve Takip Sistemi Projesi	15.000.000	2.824.478	2.736.062	97
Arazi Dağıtım Projesi	1.500.000	1.500.000	986.512	66

TARLA İÇİ DRENAJ VE ARAZİ ISLAHI PROJESİ	27.500.000	87.500.000	86.033.680	98
AB ORTAK PİYASA DÜZENLERİNE UYUM STRATEJİSİ HAZIRLANMASI PROJESİ	700.000	750.000	696.413	93
AB ORTAK PİYASA DÜZENLERİNE UYUM STRATEJİSİ HAZIRLANMASI PROJESİ	400.000	450.000	449.738	100
Ortak Piyasa Düzenleri Stratejisi Hazırlıkları Kapsamında Kur.Kap.Güçl.Prj.	300.000	300.000	246.675	82
ÜLKESEL MERİNOŞ GELİŞTİRME PROJESİ	3.500.000	5.381.841	404.150	8
SU ÜRÜNLERİ İLERİ ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME MERKEZİ	3.000.000	3.000.000	3.000.000	100
LİMNOLOJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ	2.500.000	2.500.000	2.500.000	100
İL KONTROL LABORATUVARLARI YAPIMI	17.500.000	10.460.000	620.562	6
Afyonkarahisar Gıda Kontrol Laboratuvar Müdürlüğü	2.500.000	530.000	46.728	9
Denizli Gıda Kontrol Laboratuvar Müdürlüğü	2.500.000	2.500.000	123.900	5
Elazığ Gıda Kontrol Laboratuvar Müdürlüğü (DAP)	2.500.000	2.500.000	82.069	3
Erzurum Gıda Kontrol Laboratuvar Müdürlüğü (DAP)	2.500.000	2.500.000	123.900	5
İstanbul Gıda Kontrol Laboratuvar Müdürlüğü	6.500.000	1.900.000	114.165	6
Edirne Gıda Kontrol Laboratuvar Müdürlüğü	1.000.000	530.000	129.800	24
HUBUBAT REFERANS MATERYAL MERKEZİ	5.000.000	10.000.000	10.000	0
İnşaat (Hub.Ref.Mat.Mer.)	2.140.000	7.500.000	10.000	0
Diğer (Hub.Ref.Mat.Mer.)	2.860.000	2.500.000	0	0
TAŞIT ALIM PROJESİ	5.500.000	5.500.000	4.032.851	73
MUHTELİF PROJE ETÜTLERİ	5.300.000	2.982.000	2.023.497	68
Sulama Kooperatiflerinde Su Kullanım Etkinliğini Artıracak Tedbirlerin Uygulanması Projesi	1.000.000	400.000	131.387	33
Kırmızı Et Üretim Ve İŞlenmesinde İŞbirliği Süreçlerinin Analizi	1.500.000	1.500.000	1.449.211	97
Çay Bahçelerinin Yenilenmesi Projesi	700.000	470.000	189.192	40
Tarımsal İstatistikler Veri Toplama Süreç. İyil. ve Değ. Kap.Artırılması Prj.	2.000.000	512.000	244.206	48
Kırsal Kalkınma Proje Etütleri	100.000	100.000	9.501	10
KARADENİZDE BALIK STOKLARI YÖNETİMİ	1.100.000	1.100.000	0	0
SU ÜRÜNLERİNDE STOK TESPİTİ UYGULAMA PROJESİ	300.000	300.000	294.096	98
KAMULAŞTIRMA	220.000	220.000	0	0
LOJMAN ONARIMI	5.123.000	5.123.000	5.021.768	98

MUHTELİF İŞLER	4.098.000	4.098.000	3.353.290	82
IPARD II PROGRAMI DANIŞMANLIK HİZMETLERİ PROJESİ	366.000	366.000	365.999	100
2017 Yılı Sermaye Giderleri: TOPLAMI	1.713.805.000	1.787.313.686	1.436.531.707	80

NOTLAR:

- 1- Bakanlığımızın muhtelif projelerinden; Çevre ve Şehircilik Bakanlığına (Yapı İşleri Genel Müdürlüğü) aktarılan 16.000.000 TL ödenek Tablo:9'daki toplam ödenek ve harcamaya dahil edilmemiştir.
- 2- Sermaye Giderlerinden, Borç Vermeye 50.000.000 TL ödenek aktarılmıştır.
- 3- 2017 yılında İçişleri Bakanlığı (YİKOB) için aktarılan 243.622.098 TL ödenek 2018 yılına devredilmiştir.
- 4- Maliye Bakanlığınca Borç Vermeye 2.000.000 TL ek ödenek tahsis edilmiştir.

Tablo 76: 2017 Yılı Sermaye Giderleri, Dış Proje Kredileri

Proje Adı	Kesintili Başlangıç Ödeneği (KBÖ)	Revize Ödenek	Harcama	Harcama Oranı (%)
	(1)	(2)	(3)	(3/2)
ARDAHAN-KARS-ARTVİN KALKINMA PROJESİ	17.100.000	17.100.000	17.100.000	100
ÇORUH NEHRİ HAVZA REHABİLİTASYON PROJESİ (DAP) (DOKAP)	400.000	400.000	384.053	96
GÖKSU-TAŞELİ HAVZASI KALKINMA PROJESİ (KOP)	2.500.000	2.500.000	2.500.000	100
2017 Yılı Sermaye Giderleri, Dış Proje Kredileri: TOPLAMI	20.000.000	20.000.000	19.984.053	100

Tablo 77: 2017 Yılı Sermaye Transferleri

Proje Adı	Kesintili Başlangıç Ödeneği (KBÖ)	Revize Ödenek	Harcama	Harcama Oranı (%)
	(1)	(2)	(3)	(3/2)
KIRSAL KALKINMA YATIRIMLARININ DESTEKLENMESİ PROJESİ	93.713.000	93.713.000	93.712.666	100
Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Projesi (TKDK)	3.000.000	3.000.000	3.000.000	100
Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı	90.713.000	90.713.000	90.712.666	100

HAYVANCILIĞI GELİŞTİRME PROJESİ	50.000.000	50.000.000	50.000.000	100
Damızlık Düve Yetiştiriciliğinin Geliştirilmesi Projesi-Ser.Transferi	30.000.000	30.000.000	30.000.000	100
Alternatif Hayvancılık Faaliyetlerinin Gel.Prj.-Ser.Transferi	10.000.000	10.000.000	10.000.000	100
Damızlık Koç Teke Yetiştiriciliğinin Geliştirilmesi Projesi-Ser.Transferi	10.000.000	10.000.000	10.000.000	100
ÇORUH NEHRİ HAVZA REHABİLİTASYON PROJESİ (DAP) (DOKAP) (Sermaye Transferi (ÇORUH NEHRİ))	4.000.000	4.000.000	3.987.489	100
HAYVANCILIK YATIRIMLARININ DESTEKLENMESİ PROGRAMI (Bölgesel Projeler (GAP,KOP,DAP,DOKAP)-Ser.Transferi)	75.040.000	75.040.000	75.040.000	100
2017 Yılı Sermaye Transferleri: TOPLAMI	222.753.000	222.753.000	222.740.155	100

Tablo 78: 2017 Yılı Sermaye Transferleri, Dış Proje Kredileri

Proje Adı	Kesintili Başlangıç Ödeneği (KBÖ)	Revize Ödenek	Harcama	Harcama Oranı (%)
	(1)	(2)	(3)	(3/2)
ÇORUH NEHRİ HAVZA REHABİLİTASYON PROJESİ (DAP) (DOKAP) (Sermaye Transferi (ÇORUH NEHRİ))	3.216.000	3.216.000	3.214.957	100
2017 Yılı Sermaye Transferleri, Dış Proje Kredileri: TOPLAMI	3.216.000	3.216.000	3.214.957	100

Tablo 79: 2017 Yılı Borç Verme

Proje Adı	Kesintili Başlangıç Ödeneği (KBÖ)	Revize Ödenek	Harcama	Harcama Oranı (%)
	(1)	(2)	(3)	(3/2)
TARIMA DAYALI İHTİSAS OSB PROJESİ	23.951.000	70.201.000	51.382.958	73
(GAP) Tarıma Dayalı İhtisas OSB	8.000.000	48.000.000	36.887.841	77
(DAP) Tarıma Dayalı İhtisas OSB	5.951.000	8.951.000	4.567.129	51
(DİĞER) Tarıma Dayalı İhtisas OSB	10.000.000	13.250.000	9.927.988	75

TDİ OSB KAMULAŞTIRMA PROJESİ	320.000	4.070.000	4.036.000	99
BORÇ VERME (Maliye)	0	2.000.000	1.980.000	99
2017 Yılı Borç Verme: TOPLAMI	24.271.000	76.271.000	57.398.958	75

Tablo 80: 2017 Yılı Cari Transferler

Proje Adı	Kesintili Başlangıç Ödeneği (KBÖ)	Revize Ödenek	Harcama	Harcama Oranı (%)
	(1)	(2)	(3)	(3/2)
05- CARİ TRANSFERLER	13.213.385.000	13.111.759.000	13.087.781.277	100
2017 Yılı Cari Transferler: TOPLAMI	13.213.385.000	13.111.759.000	13.087.781.277	100

2. TEMEL MALİ TABLOLARA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

Bakanlığımız personelinin maaş ve özlük haklarına ilişkin giderlerinde kullanılmak üzere “01 Personel Giderleri” için 3.356.651.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Yıl içinde 55.346.000 TL eklenen, 30.285.000 TL düşülen ödenek sonucu, toplam ödenek 3.381.792.000 TL olarak gerçekleşmiştir. Bunun 3.364.071.206 TL’si (% 99) harcanmıştır.

“02 Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri” için 607.157.000 TL tahsis edilmiştir. Yıl içinde 5.739.000 TL eklenen, 1.780.000 TL düşülen ödenek sonucu, toplam ödenek 611.116.000 TL olarak gerçekleşmiştir. Bunun 591.379.097 TL’si (% 97) harcanmıştır.

Bakanlığımız üretime ve tüketime yönelik mal ve hizmet alımları, yolluklar, görev giderleri, hizmet alımları, temsil tanıtma giderleri, menkul mal, gayrimaddi hak alım, bakım ve onarım giderleri, gayrimenkul mal bakım ve onarım giderleri ve cenaze hizmetlerini içeren “03 Mal Ve Hizmet Alım Giderleri” için 399.898.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Yıl içinde 173.558.400 TL eklenen, 73.932.400 TL düşülen ödenek sonucu, toplam ödenek 499.524.000 TL olarak gerçekleşmiştir. Bunun 452.365.729 TL’si (% 91) harcanmıştır.

Kar amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferleri, hane halkına yapılan transferleri, yurtdışına yapılan transferleri içeren “05 Cari Transferler” için 13.213.385.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Yıl içinde 878.825.000 TL eklenen, 980.451.000 TL düşülen ödenek sonucu, toplam ödenek 13.111.759.000 TL olarak gerçekleşmiştir. Bunun 13.087.781.277 TL’si (% 100) harcanmıştır.

Mamul mal alımları, menkul sermaye üretim giderleri, gayri maddi hak alımları, gayrimenkul alımları ve kamulaştırması, gayrimenkul sermaye üretim giderleri, menkul malların büyük onarım giderleri, gayrimenkul büyük onarım giderleri, stok alımlarını içeren “06 Sermaye Giderleri” için 1.713.805.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Yıl içinde 620.273.835 TL eklenen, 546.765.149 TL düşülen ödenek sonucu, toplam ödenek 1.787.313.686 TL olarak gerçekleşmiştir. Bunun 1.436.531.707 TL’si (% 80) harcanmıştır. (2017 yılında İçişleri Bakanlığı (YİKOB) için aktarılan 243.622.098 TL ödenek 2018 yılına devredilmiştir.)

“07 Sermaye Transferleri” için 222.753.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Bunun 222.740.155 TL’si (% 100) harcanmıştır.

“08 Borç Verme” için 24.271.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Yıl içinde 52.000.000 TL ödenek eklenerek toplam ödenek 76.271.000 TL olmuştur. Bunun 57.398.958 TL’si (%

75) harcanmıştır.

Bütçede Meydana Gelen Sapmanın Nedeni:

2017 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile Bakanlığımıza 19.537.920.000.-TL ödenek tahsis edilmiştir. Yıl içinde 1.785.742.235 TL eklenen ve 1.633.133.549 TL düşülen ödenek sonucu, toplam ödenek 19.690.528.686 TL olmuştur. Buna göre Bakanlığımıza tahsis edilen ödenekten yılsonunda 19.212.268.129 TL harcanmıştır. Harcama oranı % 98'dir. İptal edilen ödenek 478.260.557 TL'dir. Ödenek üstü bulunmamaktadır. (2017 yılında İçişleri Bakanlığı (YİKOB) için aktarılan 243.622.098 TL ödenek 2018 yılına devredilmiştir.)

NOT: Rakamsal veriler Bakanlığımız SGB.net sisteminden 27.02.2018 tarihinde alınmıştır.

3. MALİ DENETİM SONUÇLARI

Sayıştay Başkanlığının 2017 yılında gerçekleştirdiği 2016 yılı Sayıştay Denetim Raporunda, yer alan bulgulardan; 20'si düzenlilik denetimi, 5'i performans denetimi, ve 8'i 2017 yılında izlemeye alınmış olup, söz konusu denetim sonucunda tespit edilen bulgulara ilişkin olarak Bakanlık birimlerinde gerekli çalışmalar başlatılmıştır.

B. PERFORMANS BİLGİLERİ

1. FAALİYET VE PROJE BİLGİLERİ

Tablo 81: Faaliyet ve Projeler

Performans Hedefi No	Faaliyet No	HEDEF VE FAALİYET AÇIKLAMALARI	YATIRIM PROGRAMINDA YER ALAN PROJELER
1		Tarımsal kaynakları korumak, iyileştirmek ve devamlılığını sağlamak.	
	1	Tarımsal kaynakların korunması ve iyileştirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> - Mera Hizmetleri - Alternatif Üretim Yöntemlerinin Geliştirilmesi Projesi - İtri Ve Tıbbi Bitkiler İle Boya Bitkileri Yetiştiriciliğinin Geliştirilmesi Projesi - Doğal Çiçek Soğanlı Bitkileri Koruma Projesi - Lif Bitkilerinde Kalitenin Arttırılması ve Pazara Ulaşımın Geliştirilmesi Projesi - Bölgesel Çeşit Tavsiye Listesi Oluşturulması Projesi - Çayır Mera Yem Bitkileri Üretimine Geliştirilmesi Projesi - Gökçeada Ve Bozcaada Tarımsal Kalkınma ve İskan Projesi - Organik Tarımın Yaygınlaştırılması Ve Kontrolü Projesi - İyi Tarım Uygulamalarının Yaygınlaştırılması ve Kontrolü Projesi - Çevre Amaçlı Tarımsal Alanların Korunması Projesi - Desteklemeler - Çevre Amaçlı Tarımsal Alanların Korunması (ÇATAK) - Denizlerin Terkedilmiş Av Araçlarından Temizlenmesi - Çoruh Nehri Havza Rehabilitasyon Projesi(DAP)(DOKAP) - Sorunlu Tarım Alanlarının Tespiti ve İyileştirilmesi Projesi - Bozkır Ekosistemlerinin İklim Değişikliğine Uyumu İçin Tarımsal Uygulamalar Projesi - Sularda Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Kirliliğin Kontrolü Projesi - AB Yeşil Tarım Uygulamalarının Uyumlaştırılması Projesi - Göksu-Taşeli Havzası Kalkınma Projesi (Kop) - Tarım Arazileri Edindirme ve Yönetimi Projesi

Performans Hedefi No	Faaliyet No	HEDEF VE FAALİYET AÇIKLAMALARI	YATIRIM PROGRAMINDA YER ALAN PROJELER
			<ul style="list-style-type: none"> - Tarım Arazilerinin Devir ve Takip Sistemi Projesi - Arazi Dağıtım Projesi - Tarla İçi Drenaj ve Arazi Islahı Projesi - Sulama Kooperatiflerinde Su Kullanım Etkinliğini Artıracak Tedbirlerin Uygulanması Projesi - Çoruh Nehri Havza Rehabilitasyon Projesi - Genetik Kaynakların Ex-Situ Korunması Projesi - Türkiye Geofit Bahçesi Projesi - Dünya Zeytin Koleksiyonunun Kurulması, Korunması ve Yönetimi - Bitkisel Biyolojik Çeşitlilik ve Korunması Projesi - Meyve-Asma Baz Materyalleri Ar-Ge Merkezi - Toprak Ve Su Kaynakları Araştırma Projesi - TAGEM Araştırma Enstitülerinin Sulama Alt Yapılarının İyileştirilmesi Ve Modernizasyonu Projesi - Ulusal Su Ürünleri Gen Bankası (DOKAP) - Limnolojik Araştırmalar Merkezi Projesi
2		Üretimde verim ve kaliteyi artırmaya yönelik yöntem ve teknolojiler geliştirmek ve yaygınlaştırmak.	
	2	Tarımsal üretimde verim ve kaliteyi artırma	<ul style="list-style-type: none"> - Tohumculuğun Geliştirilmesi Projesi - Destekleme Ödemeleri
	3	Araştırma ve geliştirme	<ul style="list-style-type: none"> - Bitkisel Üretim Araştırmaları Projesi. - Modern Bitki Islahı Ve Generasyon Atlatma Merkezi Altyapı Geliştirme Projesi - Ülkesel Serin İklim Tahıllarında Soğuğa Dayanıklılık Test Merkezi Kurulması - Alata Tarımsal Biyoteknoloji Merkezi Projesi - Bahçe Bitkileri Araştırmaları Desteklenmesi Projesi - Tarla Bitkileri Araştırmaları Desteklenmesi Projesi - Meyvecilik Araştırma İstasyonu Eğitim Merkezi - Osmaniye Yağlı Tohumlar Araştırma İstasyonu Müdürlüğü - Ülkesel Mısır Islah Teknolojileri Araştırma Merkezi - Üzüm ve Teknolojileri Araştırma, Geliştirme ve Uygulama Merkezi - Enerji Tarımı Araştırma Merkezi Altyapı Geliştirme - BATEM Merkezi Laboratuvar ve Eğitim Kompleksi - Fındık Araştırma İstasyonu Müdürlüğü Alt Yapı Geliştirme Projesi

Performans Hedefi No	Faaliyet No	HEDEF VE FAALİYET AÇIKLAMALARI	YATIRIM PROGRAMINDA YER ALAN PROJELER
			<ul style="list-style-type: none"> - Bitkisel Çeşitlilik ve Genetik Kaynakları Koordinasyon ve Üretim Yenileme Merkezi - Tarla Bitkileri Araştırmaları Altyapı Modernizasyon Projesi - Hatay Zeytincilik Araştırma İstasyonu Müdürlüğü Merkezi ve Laboratuvar Binası Yapımı - Tahıl Pas Hastalıkları Araştırma Merkezi - Ülkesel Ayçiçeği İslah Teknolojileri Araştırma Merkezi - Toprak Kökenli Hastalıklara Dayanıklılık Test Merkezi - Bitki Sağlığı Araştırmaları Merkez Laboratuvarı Projesi - Sert Kabuklu Meyveler Araştırma Enstitü Müdürlüğü Merkezi ve Laboratuvar Binası Yapımı - Biyogüvenlik Araştırma ve Geliştirme Projesi - Hayvansal Üretim Araştırmaları Projesi - Bandırma Biyoteknoloji Merkezinin Kurulması Projesi - Arı ve İpekböcekçiliği Altyap.Gel.Projesi - Arıcılık Araştırma, Geliştirme ve İnovasyon Merkezi - Su Ürünleri Araştırma Kapasitesinin Desteklenmesi Projesi - Su Ürünlerinde Stok Yönetimi Uygulama Projesi - Yumurtacı Damızlık Geliştirme Projesi - Etçi Damızlık Geliştirme Projesi - Anadolu Alacası Geliştirme Projesi - Anadolu Esmeri Geliştirme Projesi - Uluslararası Hayvancılık Araştırma Eğitim Merkezi - Anadolu Mandası İslah ve Geliştirme Merkezi - Ülkesel Merinos Geliştirme Projesi - Hububat Referans Materyal Merkezi - Karadenizde Balık Stokları Yönetimi Projesi - Su Ürünlerinde Stok Tespiti Uygulama Projesi
3		Tarım ürünlerine erişilebilirliği ve gıda güvenliğini sağlamak.	

Performans Hedefi No	Faaliyet No	HEDEF VE FAALİYET AÇIKLAMALARI	YATIRIM PROGRAMINDA YER ALAN PROJELER
	4	Tarımsal üretimde arz güvenliğinin sağlanması	<ul style="list-style-type: none"> - Bitkisel Üretimin Geliştirilmesi Projesi - Türkiye Tarım Havzaları Geliştirme Projesi - Çay Bahçelerinin Yenilenmesi Projesi - Uluslararası Kuruluşlara Ödemeler - Desteklemeler - Okul Sütü Programı - Hayvancılığı Geliştirme Projesi - Damızlık Değer Tespiti Projesi - Ardahan Kafkas Arısı Gen Mer. Islah, Üret. Eğit., Lab. Alt Yap. İyileştirilmesi Prj. - Hayvancılık Yatırımlarının Desteklenmesi Programı - İdari Kapasitesinin Geliştirilmesi Projesi - Kontrol Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi - Kontrol Teknesi Alımı - Denizlerin Terkedilmiş Av Araçlarından Temizlenmesi Prj. - Türk Balıkçılık Yönetim Sisteminin Güçlendirilmesi - Su Ürünleri Üretiminin Geliştirilmesi Projesi - Yapay Resifleri İzleme Projesi - Su Kaynaklarının Balıklandırılması Projesi - Tarımsal Desteklemelerin İzleme Ve Değerlendirilmesi Projesi - Coğrafi İşaretlerde Farkındalığın Artırılması Projesi - Kırmızı Et Üretim Ve İşlenmesinde İşbirliği Süreçlerinin Analizi - Çay Bahçelerinin Yenilenmesi Projesi - Afet Ödemeleri
4		Gıda ve yem kontrol hizmetlerinin etkinliğini artırmak.	
	5	Gıda ve yem kontrol hizmetleri	<ul style="list-style-type: none"> - Ulusal Referans Lab. - İl Gıda Kontrol Laboratuvarları - Hayvansal Ürünlerde İzleme Sisteminin Güçlendirilmesi - Gıda ve Yem Numunesi Alma Hizmetlerinin Geliştirilmesi - İl Kontrol Laboratuvarları Yapımı
	6	Gıda ve yem araştırmaları	<ul style="list-style-type: none"> - Ülkesel Gıda ve Yem Araştırmaları Programı - Ulusal Gıda Starter Kültür Gen Bankası
5		Gıda ve yem işletmelerinin altyapılarını güçlendirmek ve standartlara uyumunu sağlamak.	

Performans Hedefi No	Faaliyet No	HEDEF VE FAALİYET AÇIKLAMALARI	YATIRIM PROGRAMINDA YER ALAN PROJELER
	7	Gıda ve yem işletmelerinde standardizasyon	- Gıda Hizmetleri
6		Güvenilir gıda konusunda toplumda duyarlılığı artırmak.	
	8	Güvenilir gıda bilincini artırma	- Gıda Denetim Hizmetleri - İl Kontrol Lab. Altyapısının Gel. - Kuru Üzüm Programı - Denetimde Risk Esaslı Sisteme Uyum Projesi
7		Bitki sağlığı hizmetlerinde entegre ve biyolojik mücadele çalışmalarını geliştirmek ve yaygınlaştırmak.	
	9	Bitki sağlığı hizmetlerinin etkinleştirilmesi	- Bitki sağlığı uyg. kont. projesi
	10	Bitki sağlığı araştırmaları	- Bitki hastalık ve zararlıları ile mücadele araştırmaları projesi
8		Bitki koruma ürünleri ile uygulama ekipmanlarının kontrol ve denetim hizmetlerini geliştirmek.	
	11	Bitki koruma ürünleri kontrol hizmetleri	- Ruhsatlı Pestisitlerin Biyolojik Etkinliklerinin Değerlendirilmesi Projesi - Hasat Öncesi Pestisit Denetiminin Geliştirilmesi Projesi
	12	Bitki koruma ürünleri araştırmaları	- Araştırmalar
9		Bitkisel üretimde iç ve dış karantina hizmetlerini geliştirmek.	
	13	Bitkisel üretimde karantina hizmetleri	- Bitki sağlığı uyg. kont. projesi - Desteklemeler
	14	Bitkisel üretimde karantina araştırmaları	- Biyolojik mücadele araştırma merkezi projesi - Biyoteknik mücadele ve pestisit uygulama teknikleri merkezi projesi
10		Hayvan hastalık ve zararlıları ile mücadele hizmetlerini geliştirmek.	
	15	Hayvan sağlığı hizmetlerinin etkinleştirilmesi	- Aşı Üretim Merkezi Kurulması Projesi - Hayvan Hastalık ve Zararlıları İle Mücadele Projesi - Veteriner Sınır Kontrol Noktası Müdürlükleri İnşaatı ve Modernizasyonu Projesi

Performans Hedefi No	Faaliyet No	HEDEF VE FAALİYET AÇIKLAMALARI	YATIRIM PROGRAMINDA YER ALAN PROJELER
			<ul style="list-style-type: none"> - Resmi Kontroller, Risk Değerlendirme ve Hayvansal Yan Ürün Yönetimine İlişkin Kap.Gel. - Aşı Suş Bankası - Türkiye’de Kuduz Hastalığına Karşı Oral Aşılama Projesi - Koyun-Keçilerin Elektronik Kimliklendirilmesi ve Kaydı Projesi - Aşı Üretim Merkezi Kurulması Projesi - Desteklemeler
	16	Hayvan sağlığı araştırmaları	<ul style="list-style-type: none"> - Hayvan Hastalık ve Zararlıları İle Mücadele Araştırmaları Projesi - Su Ürünleri İleri Araştırma ve Geliştirme Merkezi Projesi
11		Hayvan refahının sağlanması için gerekli standart ve sistemleri oluşturmak.	
	17	Hayvan refahi standardizasyonu	<ul style="list-style-type: none"> - Veteriner Stratejisi Etüdü - Hayvan Hareket Kontrol Noktaları Projesi
12		Tarımsal altyapı hizmetlerini geliştirmek.	
	18	Tarımsal altyapı hizmetleri	<ul style="list-style-type: none"> - Tarım Arazileri Yönetimi - Tarım Reformu Eğitimleri - Arazi Parseli Tanımlama Sistemi Projesi - Arazi Dağıtım Projesi - Arazi Kullanım Planlaması Projesi - Arazi Toplulaştırma Ve TİGH Projesi - DAP İlleri Arazi Toplulaştırma Projesi - GAP Arazi Toplulaştırma Ve TİGH Projesi - KOP İlleri Arazi Toplulaştırma Ve TİGH Projesi - DOKAP İlleri Arazi Toplulaştırma Projesi - Entegre İdare Ve Kontrol Sistemi Projesi
13		Tarım ürünlerinin yerinde değerlendirilmesini ve katma değerinin artırılmasını sağlamak.	
	19	Tarım ürünlerinin pazarlanması ve değerlendirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> - Tarımsal Üretici Örgütlerinin Rekabet Gücünün Geliştirilmesi Projesi - Tarımsal Örgütlerin Pazarlama Kabiliyetlerinin Geliştirilmesi Projesi - Su Ürünleri Üretici Örgütleri Kurumsal Kapasite Geliştirme Projesi - Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı - Ab Ortak Piyasa Düzenlerine Uyum Stratejisi Hazırlanması Projesi

Performans Hedefi No	Faaliyet No	HEDEF VE FAALİYET AÇIKLAMALARI	YATIRIM PROGRAMINDA YER ALAN PROJELER
			- Ortak Piyasa Düzenleri Stratejisi Hazırlıkları Kapsamında Kur.Kap.Güçl.Prj.
	20	Organize tarım ve hayvancılık bölgelerinin geliştirilmesi	- Tarıma dayalı ihtisas OSB uygulama projesi - Tarıma dayalı ihtisas OSB ihtiyaç analizi projesi - TDİ OSB kamulaştırma projesi
14		Kırsal alanda yaşam standartlarını yükseltmek ve kırsal kalkınmayı sağlamak.	
	21	Kırsal kalkınma	- Ardahan-Kars-Artvin Kalkınma Projesi - Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Sistemi Projesi - Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Projesi - Yerel Kalkınma Strat. Haz. Uyg. Kapasite Geliş. Prj. - Göksu - Taşeli Havzası Kalkınma Projesi - Rize,Bayburt,Gümüşhane Kalkınma Projesi - Tarımsal İstatistikler Veri Toplama Süreç. İyil. ve Değ. Kap.Artırılması Prj. - Kırsal Kalkınma Proje Etütleri - IPARD II Programı Danışmanlık Hizmetleri Projesi - Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Desteklemeler - Kırsal Kalkınma Destekleri Ödemeleri - Çiftlik Muhasebe Veri Ağı (ÇMVA) Katılım Primi - İpard Ulusal Eş Finansman Katkı Payı Ödemeleri - Merkezi Sağım Ün. Dam. Sığ. Yet. Koop. Prj - Damızlık Koyun Yetiştiriciliği Koop. Prj. - Damızlık Sığır Yetiştiriciliği Koop. Prj.
	22	Eğitim, danışmanlık, yayım ve yayım	- YAYÇEP - El Sanatları - Eğitim Merkezleri Kursları - Tarımsal Eğitim Ve Yayın Hizmetlerinin Desteklenmesi Projesi - Kadın Çiftçiler Tarımsal Yayım Projesi - Tarımsal Yayım Hizmetleri Projesi - Elektronik Yayıncılık Hizmetlerinin Geliştirilmesi Prj. - Yayım Personelinin Altyapısının Dest.Prj. - Taşıt Alımı- Tarım Danışmanlığı
	23	Kırsal alan araştırmaları	- Tarımsal ekonomi araştırma projesi

Performans Hedefi No	Faaliyet No	HEDEF VE FAALİYET AÇIKLAMALARI	YATIRIM PROGRAMINDA YER ALAN PROJELER
15		Kurumsal yönetim sistemini ve insan kaynakları yönetimini etkin hale getirmek.	
	24	Kurumsal yönetim	<ul style="list-style-type: none"> - Cari hizmetler - Güney-Güney ulusal İşb.kap. gel. Projesi - Desteklemeler
	25	İnsan kaynakları yönetimi	<ul style="list-style-type: none"> - Personel hizmetleri - Personel eğitimleri
16		Teknolojik ve fiziksel altyapıyı geliştirmek, sosyal imkanları iyileştirmek.	
	26	Bilgi ve iletişim teknolojileri yönetimi	<ul style="list-style-type: none"> - Bilgi İşlem - Merkez Ve Taşra Teşkilatı Modernizasyon Projesi - Tarımsal Bilgi Altyapısı Ve Bulut Bilişim Sistemi Kurulması Projesi - Tarımsal İzleme Ve Bilgi Sistemi Projesi -
	27	Fiziksel ve sosyal altyapıyı geliştirme	<ul style="list-style-type: none"> - Destek hizmetleri - Kamulaştırma - Merkez ve taşra teşkilatı modernizasyon projesi (destek hiz.) - Bakanlık ek hizmet binası yapımı - Lojman onarımı - Taşıt alımı - Merkez ve taşra teşkilatı modernizasyon projesi - Tarım makineleri deney ve test stantlarının geliştirilmesi projesi
17		Kurum imajını güçlendirmek, etkinliği ve görünürlüğü artırmak.	
	28	Bakanlık hizmetlerinin tanıtımı	<ul style="list-style-type: none"> - EXPO 2016 Antalya - Kırsal Kalkınma Tanıtım - Milli Botanik Bahçesi -

Tablo 82: İdare Toplam Kaynak İhtiyacı

Performans Hedefi	Faaliyet	Açıklama	2017					
			Bütçe İçi		Bütçe Dışı		Toplam	
			(TL)	Pay (%)	(TL)	Pay (%)	(TL)	Pay (%)
1		Tarımsal kaynakları korumak, iyileştirmek ve devamlılığını sağlamak.	542.622.000,00	2,78	7.250.000,00	1,67	549.872.000,00	2,75
	1	Tarımsal kaynakların korunması ve iyileştirilmesi	542.622.000,00	2,78	7.250.000,00	1,67	549.872.000,00	2,75
2		Üretimde verim ve kaliteyi artırmaya yönelik yöntem ve teknolojiler geliştirmek ve yaygınlaştırmak.	2.420.368.000,00	12,39	25.040.000,00	5,77	2.445.408.000,00	12,24
	2	Tarımsal üretimde verim ve kaliteyi artırma	2.307.418.000,00	11,81	0,00	0,00	2.307.418.000,00	11,55
	3	Araştırma ve geliştirme	112.950.000,00	0,58	25.040.000,00	5,77	137.990.000,00	0,69
3		Tarım ürünlerine erişilebilirliği ve gıda güvenliğini sağlamak.	8.754.277.000,00	44,81	0,00	0,00	8.754.277.000,00	43,83
	4	Tarımsal üretimde arz güvenliğinin sağlanması	8.754.777.000,00	44,81	0,00	0,00	8.754.777,00	43,83
4		Gıda ve yem kontrol hizmetlerinin etkinliğini artırmak.	39.402.000,00	0,20	0,00	0,00	39.402.000,00	0,20
	5	Gıda ve yem kontrol hizmetleri	34.902.000,00	0,18	0,00	0,00	34.902.000,00	0,17
	6	Gıda ve yem araştırmaları	4.500.000,00	0,02	0,00	0,00	4.500.000,00	0,02
5		Gıda ve yem işletmelerinin altyapılarını güçlendirmek ve standartlara uyumunu sağlamak.	21.024.000,00	0,11	0,00	0,00	21.024.000,00	0,11
	7	Gıda ve yem işletmelerinde standardizasyon	21.024.000,00	0,11	0,00	0,00	21.024.000,00	0,11
6		Güvenilir gıda konusunda toplumda duyarlılığı artırmak.	16.837.000,00	0,09	0,00	0,00	16.837.000,00	0,08
	8	Güvenilir gıda bilincini artırma	16.837.000,00	0,09	0,00	0,00	16.837.000,00	0,08
7		Bitki sağlığı hizmetlerinde entegre ve biyolojik mücadele çalışmalarını geliştirmek ve yaygınlaştırmak.	13.500.000,00	0,07	0,00	0,00	13.500.000,00	0,07
	9	Bitki sağlığı hizmetlerinin etkinleştirilmesi	9.000.000,00	0,05	0,00	0,00	9.000.000,00	0,05
	10	Bitki sağlığı araştırmaları	4.500.000,00	0,02	0,00	0,00	4.500.000,00	0,02
8		Bitki koruma ürünleri ile uygulama ekipmanlarının kontrol ve denetim hizmetlerini geliştirmek.	12.194.000,00	0,06	0,00	0,00	12.194.000,00	0,06
	11	Bitki koruma ürünleri kontrol hizmetleri	2.500.000,00	0,01	0,00	0,00	2.500.000,00	0,01
	12	Bitki koruma ürünleri araştırmaları	9.694.000,00	0,05	0,00	0,00	9.694.000,00	0,05
9		Bitkisel üretimde iç ve dış karantina hizmetlerini geliştirmek.	28.500.000,00	0,15	0,00	0,00	28.500.000,00	0,14
	13	Bitkisel üretimde karantina hizmetleri	25.000.000,00	0,13	0,00	0,00	25.000.000,00	0,13
	14	Bitkisel üretimde karantina araştırmaları	3.500.000,00	0,02	0,00	0,00	3.500.000,00	0,01
10		Hayvan hastalık ve zararlıları ile mücadele hizmetlerini	267.131.000,00	1,37	0,00	0,00	267.131.000,00	1,34

Performans Hedefi	Faaliyet	Açıklama	2017					
			Bütçe İçi		Bütçe Dışı		Toplam	
			(TL)	Pay (%)	(TL)	Pay (%)	(TL)	Pay (%)
		geliştirmek.						
	15	Hayvan sağlığı hizmetlerinin etkinleştirilmesi	262.131.000,00	1,34	0,0	0,00	262.131.000,00	1,31
	16	Hayvan sağlığı araştırmaları	5.000.000,00	0,03	0,0	0,00	5.000.000,00	0,03
11		Hayvan refahının sağlanması için gerekli standart ve sistemleri oluşturmak.	3.000.000,00	0,02	0,0	0,00	3.000.000,00	0,02
	17	Hayvan refahı standardizasyonu	3.000.000,00	0,02	0,0	0,00	3.000.000,00	0,02
12		Tarımsal altyapı hizmetlerini geliştirmek.	862.500.000,00	4,41	0,0	0,00	862.500.000,00	4,32
	18	Tarımsal altyapı hizmetleri	862.500.000,00	4,41	0,0	0,00	862.500.000,00	4,32
13		Tarım ürünlerinin yerinde değerlendirilmesini ve katma değerinin artırılmasını sağlamak.	128.448.000,00	0,66	0,0	0,00	128.448.000,00	0,64
	19	Tarım ürünlerinin pazarlanması ve değerlendirilmesi	103.039.000,00	0,53	0,0	0,00	103.039.000,00	0,52
	20	Organize tarım ve hayvancılık bölgelerinin geliştirilmesi	25.409.000,00	0,13	0,0	0,00	25.409.000,00	0,12
14		Kırsal alanda yaşam standartlarını yükseltmek ve kırsal kalkınmayı sağlamak.	1.696.471.000,00	8,68	0,0	0,00	1.696.471.000,00	8,49
	21	Kırsal kalkınma	1.563.951.000,00	8,00	0,0	0,00	1.563.951.000,00	7,83
	22	Eğitim, danışmanlık, yayın ve yayım	127.520.000,00	0,65	0,0	0,00	127.520.000,00	0,64
	23	Kırsal alan araştırmaları	5.000.000,00	0,03	0,0	0,00	5.000.000,00	0,03
15		Kurumsal yönetim sistemini ve insan kaynakları yönetimini etkin hale getirmek.	73.712.000,00	0,38	0,0	0,00	73.712.000,00	0,37
	24	Kurumsal yönetim	56.624.000,00	0,29	0,0	0,00	56.624.000,00	0,28
	25	İnsan kaynakları yönetimi	17.088.000,00	0,09	0,0	0,00	17.088.000,00	0,09
16		Teknolojik ve fiziksel altyapıyı geliştirmek, sosyal imkanları iyileştirmek.	367.234.000,00	1,88	0,0	0,00	367.234.000,00	1,84
	26	Bilgi ve iletişim teknolojileri yönetimi	69.157.000,00	0,35	0,0	0,00	69.157.000,00	0,35
	27	Fiziksel ve sosyal altyapıyı geliştirme	298.077.000,00	1,53	0,0	0,00	298.077.000,00	1,49
17		Kurum imajını güçlendirmek, etkinliği ve görünürlüğü artırmak.	113.062.000,00	0,58	739.000,00	0,17	113.801.000,00	0,57
	28	Bakanlık hizmetlerinin tanıtımı	113.062.000,00	0,58	739.000,00	0,17	113.801.000,00	0,57
Performans Hedefleri Maliyetleri Toplamı			5.360.782.000,00	78,62	33.029.000,00	7,61	15.393.811.000,00	77,08
Genel Yönetim Giderleri			3.854.509.000,00	19,73	401.213.470,00	92,39	4.255.722.470,00	21,31
Diğer İdarelere Transfer Edilecek Kaynaklar Toplamı			322.629.000,00	1,65	0,00	0,00	322.629.000,00	1,62
GENEL TOPLAM			9.537.920.000,00	100,00	434.242.470,00	100	19.972.162.470,00	100,00

2. PERFORMANS SONUÇLARI

Tablo 83: Performans Sonuçları ve Açıklamaları

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
Tarımsal kaynakları korumak, iyileştirmek ve devamlılığını sağlamak	1	Kayıt altına alınan genetik materyal sayısı	TAGEM	Adet	225,00	225,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır
	2	Koruma altına alınan hayvan ırk ya da hat sayısı	TAGEM	Adet	45,00	41,00	91,11	Hedefe ulaşılamamıştır. 5 sığır (Yerli Kara, Doğu Anadolu Kırmızısı, Güneydoğu Anadolu Kırmızısı, Yerli Güney Sarısı, Boz Irk), 1 manda (Anadolu Mandası), 15 koyun (Sakız, Kıvırcık, Gökçeada, Güney Karaman, Karagül, Çine Çaparı, Hemşin, Dağlıç, Karakaçan, Herik, Norduz, Karayaka, Akkaraman, Morkaraman, İvesi), 10 keçi (Ankara, Kilis, Honamlı, Abaza, Kaçkar, Norduz, Renkli Ankara Keçisi, Halep, Gürcü (Osmanlı Keçisi), Kıl), 2 tavuk (Denizli, Gerze) ve 1 arı (Kafkas) ile 2 ipekböceği (Bursa Beyazı, Bursa Beyaz-Alaca), 5 at (Çukurova, Ayvacık Midillisi, Canik, Hınısın Kolu Kısası, Malakan) koruma altına alınmıştır. Gösterge gerçekleşmesindeki negatif yönde sapmanın nedeni, yerinde koruma kapsamına alınması planlanan Zavot Sığırı, İspir Keçisi ile Norduz ve Tuj Koyun ırklarında koruma şartlarını sağlayan yetiştirici ve hayvan materyali bulunmadığından projeler öngörüldüğü sürede ve şekilde başlatılamamıştır. Sahada arama ve tarama çalışmaları devam etmekte olup, koruma şartlarını karşılayan yetiştirici ve hayvan materyali bulunması halinde bu 4 ırk da koruma altına alınacaktır.
	3	Kayıt altına alınan örtüaltı bitkisel üretim işletme sayısı	BÜGEM	Adet	52.000,00	45.538,00	87,57	Kayıtlar 31.12.2017 itibarıyla tamamlanmıştır. Kayıtlar zorunluluk esasına dayanmadığı için sapma oluşabilmektedir.
	4	Denetimi yapılan su ürünleri işletme sayısı	BSGM	Adet	4.200,00	4.200,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır
	5	Tarım işletmelerinin kayıt altına alınma oranı	TRGM	Yüzde	100,00	75,00	75,00	2017 yılında çalışmaların tamamı gerçekleştirilememiştir. Yıl içerisinde gerekli ön çalışmalar yapılmış olup, öngörülemeden aksaklıklardan dolayı gecikmeler yaşanmıştır. Bu nedenle çalışmalarımızda hedefe ulaşılamamıştır.

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
	6	İslah edilen arazi miktarı	TRGM	Hektar	100.000,00	98.560,60	98,56	Mevcut saha üzerindeki mevcut ürün deseninin sulama ve iklimsel yağışlar ve tahliyelerdeki uygun mansap şartlarının oluşturulması için yapılan çalışmalar 2017 yılı için vermiş olduğumuz hedefte %1,4 sapma ile sonuçlandırılmıştır
	7	ÇATAK uygulama alanı	BÜGEM	Dekar	1.350.000,00	1.425.078,00	105,56	2017 yılında 57 ilde toplam 35.124 üretici ile 1.425.078 da alanda ÇATAK Projesi uygulanmıştır. 2017 yılında uygulama alanı genişletilmiştir. Alan tahsislerinin başvuru tarihi olan 1 Şubat öncesi yapılması, etkin eğitim ve yayım çalışmaları sonucunda üretici başvurularının planlanandan fazla gerçekleşmesi nedeni ile sapma olmuştur. İleriki yıllarda ÇATAK hedefleri üretici başvuruları gözönünde bulundurularak belirlenecektir.
	8	Havza bazlı çalışılan ürün sayısı	BÜGEM	Adet	10,00	10,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır
	9	Jeotermal enerji ile ısıtılan örtü altı alanı	BÜGEM	Dekar	4.500,00	4.611,00	102,47	Henüz örtüaltı kayıt sisteminden rapor alınamamaktadır. Veriler İl Müdürlüklerinden derlenmiştir. Örtüaltı Kayıt Sistemi ile kıyaslanması için sistemdeki revizyonun tamamlanması beklenmektedir. Kayıtlar zorunluluk esasına dayanmadığı için sapma oluşabilmektedir.
	10	Mera tahsis alanı	BÜGEM	Hektar	100.000,00	232.633,00	232,63	Geçmiş yıllarda icmallerin zamanında gönderilmemesi ve bu sebeple hedefin düşük tutulması sonucu gerçekleşme öngörülenden fazla olmuştur. Ayrıca bazı İl Müdürlüklerinde kadastro tamamlanan mera alanlarında direkt tahsis işleminin yapılmış ve bazı illerde tespit ve tahdit işlemi büyük ölçüde tamamlandığından tahsis işlemlerine ağırlık verilmiştir. İl Müdürlüklerine icmallerin zamanında gönderilmesi ve merbis sistemine verilerin girilmesi konusu talimatlandırılmıştır.
	11	Mera ıslah ve amenajman alanı	BÜGEM	Dekar	400.000,00	452.505,00	113,13	İl Müdürlüklerinin beklentinin üzerinde mera ıslah ve amenajman projeleri göndermeleri sebebiyle gerçekleşme öngörülenden fazla olmuştur.

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
	12	İslah amacıyla kiraya verilen mera alanı	BÜGEM	Dekar	120.000,00	215.490,00	179,58	Hayvancılık işletme sayısının artması neticesinde meralara olan talep artmış ve sapma olmuştur. Hayvancılık işletme sayısındaki artışın meralara olan talepteki artışı doğrudan etkileyeceği göz önünde bulundurularak hedef belirlenecektir.
	13	Organik üretim yapan müteşebbis sayısı	BÜGEM	Sayı	90.000,00	73.183,00	81,31	Organik tarımın gönüllülük esasına dayanması, yurt içi organik üretimin ve organik pazarların hızlı gelişmemesi, tüketici ve üretici bilinçsizliği ve tüketici talebi yetersizliği kaynaklı yurt içi pazar payının yeterince artmaması yıl sonu itibarıyla performans hedeflerine ulaşmasını etkilemiştir. Tüketici ve üreticilere yönelik bilinçlendirme çalışmalarının yapılması, yeni projelerin hayata geçirilmesi, destekleme miktarının artırılması ve gerçekleştirmelere göre hedefin yeniden revize edilmesi gerekmektedir.
	14	İyi tarım uygulamaları gerçekleştiren üretici sayısı	BÜGEM	Sayı	48.400,00	70.208,00	145,06	Bakanlığımız iyi tarım uygulamalarını yaygınlaştırmak istemektedir. Bu amaçla İTÜ sertifikalı üretimlere destek verilmekte, eğitim ve tanıtım çalışmaları yapılmaktadır. Sapmanın sebepleri; İTÜ'lu üretimlere verilen destekler, grup şeklinde yapılan üretimlere izin verilmesi, İtri-Tıbbi bitkilere verilen destek, Bakanlığımızca yapılan eğitim ve tanıtım çalışmalarıdır. 2018 yılında ulaşılması hedeflenen üretici sayısı artırılabilecektir.
	15	Su ürünleri avcılığı kontrol/denetim sayısı	BSGM	Adet	85.000,00	80.923,00	95,20	Denetim faaliyetleri tamamlanmıştır. Denetim sayısının planlananın altında kalmasının nedeni araç ve personel yetersizliğidir. Yıllık denetimlerin daha etkin ve verimli yapılmasına dikkat edilecektir.
	16	Arazi kullanım değişiklikleri izlenen alan miktarı	TRGM	Hektar	24.000.000,00	24.000.000,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
	17	Terkedilmiş av araçlarının tarandığı lokasyon sayısı	BSGM	Adet	80,00	150,00	187,50	Tarama Faaliyeti tamamlanmıştır. Lokasyon sayılarının tahmini olması, av araçları temizleme işleminin 2 aşamalı yürütülmesi nedeniyle, 1. aşamada İl Müdürlüklerimizde daha fazla sayıda terk edilmiş ağ bulunan alan belirlenmiş olması nedeni ile lokasyon sayısı 150'ye çıkmıştır. Projenin yürütüldüğü illerde, sığ alanlarda çalışmalar yapıldığından daha fazla lokasyonda tarama gerçekleştirilmiştir.
	18	Tasarruflu su kullanımına yönelik tarımsal yayım konu sayısı	EYYDB	Adet	8,00	8,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.
	19	Uygulamaya aktarılan sulama konulu tarımsal yayım projesi sayısı	EYYDB	Adet	2,00	1,00	50,00	Uygulanan projeler kapsamında gerçekleştirilen 12 adet eğitim ve yayım etkinliğinde (çiftçi eğitimi, hizmet içi eğitim, demonstrasyon, tarla günü, çiftçi toplantısı) toplam 268 çiftçi ve 52 teknik personel olmak üzere 320 yararlanıcı proje konularında uygulama ağırlıklı olarak eğitilmiştir. Proje konularında hazırlanan 200 adet afiş/broşür çiftçilere dağıtılmıştır. Yayım projesine dönüştürülmesi uygun görülen araştırma projelerinin yürütücülerinin kurum değiştirmeleri veya yurt dışına çıkmaları, bazı araştırma projelerinin çiftçilere yaygınlaştırılma maliyetlerinin yüksek olması çiftçi şartlarında uygulanabilecek sonuçlanmış proje sayısının yeterli olmaması nedeniyle sapma oluşmuştur. Sonuçları çiftçi şartlarında uygulanabilir Tarımsal Sulama Konulu projeler yürüten araştırma enstitüleri slaj istasyonları dışındaki kurum ve kuruluşlarla Bakanlığımız İl Müdürlükleri arasında da iş birliğine gidilmesi planlanmaktadır.
	20	Yüzey ve yeraltı sularında nitrat ve ötrofikasyon izlemesi yapılan istasyonlarda analizin gerçekleştirilme oranı	TRGM	Yüzde	90,00	94,00	104,44	Çalışmalar tamamlanmıştır. 2017 yılı 3. ve 4. döneminde izleme istasyon sayılarındaki artış ve 4. periyotta iklim koşullarının uygun olması nedeni ile izleme oranı beklenen oranın üzerinde gerçekleşmiştir.

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
	21	10 metre üzerindeki balıkçı gemileri sayısının azalma oranı	BSGM	Yüzde	5,00	9,52	190,40	214 adet Kontrol teknesi alımları yapılarak 2017 yılı performansı gerçekleştirilmiştir. Müracaatlar gönüllülük esasına bağlı olarak yapıldığından dolayı hedef aşılmış olup, planlama aşamasında dikkat edilecektir.
Üretimde verim ve kaliteyi artırmaya yönelik yöntem ve teknolojiler geliştirmek ve yaygınlaştırmak	1	Geliştirilen uygulama / teknoloji sayısı	TAGEM	Adet	67,00	67,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.
	2	Sertifikalı fidan, fide ile yeni tesis edilen alan	BÜGEM	Dekar	180.000,00	170.000,00	94,44	Son başvuru tarihinin 31 Aralık 2017 olması nedeniyle sertifikalı fidan, fide ile yeni tesis edilen alanın 170 bin dekar olacağı tahmin edilmektedir.
	3	Suni tohumlama sayısı	HAYGEM	Adet	4.000.000,00	3.300.000,00	82,50	Tabi tohumlamadan doğan buzağuların destekleme kapsamına alınması nedeniyle, suni tohumlama sayısında negatif yönde sapma meydana gelmiştir. Suni tohumlama kesin sonuçları Mart 2018 de belli olacaktır.
	4	Tescil edilen çeşit/tür/ırk/hat sayısı	TAGEM	Adet	53,00	58,00	109,43	Tarla Bitkilerinde 41, bahçe bitkilerinde 14 çeşit ve su ürünlerinde 3 tür tescil edilmiştir. Gösterge gerçekleştirilmesindeki pozitif yönde sapmanın nedeni, seçilen ümitvar hatların beklenilenden üstün özelliklere sahip çıkmış olmasıdır. Bu durum ıslah çalışmalarında arzu edilen ve olması istenilen bir haldir.
	5	E-ıslah sistemine kayıtlı dişi hayvan sayısı	HAYGEM	Baş	7.200.000,00	7.206.000,00	100,08	Hedefe ulaşılmıştır
	6	Kayıt altına alınan yeni bitki çeşidi sayısı	BÜGEM	Adet	1.350,00	1.550,00	114,81	Kayıt altına alma, tescil ve üretim izni olmak üzere iki kısım olup 2017 yılında tescil edilen ve üretim izni alan çeşit sayısı 1550 adettir. Üreticilerin farklı çeşitlere ihtiyaç duyması ve tohumculuk sektörünün hızlı gelişmesi nedeniyle beklenenden daha fazla sayıda yeni çeşit kayıt altına alınmıştır. Yeni çeşit sayısının artmasının çiftçinin alternatifini ve ürün verimini arttıracığı düşünüldüğünden önlem alınmamıştır.
	7	Kültür ırkı hayvan oranı	HAYGEM	Yüzde	48,00	49,00	102,08	İthal edilen kültür ırkı hayvanlara bağlı olarak, pozitif yönde sapma oluşmuştur. Hedeflenen değerlere ulaşıldığından alınacak bir önlem bulunmamaktadır.
Tarım ürünlerine erişilebilirliği ve gıda güvenliğini sağlamak	1	Hibe desteği sağlanan büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık işletme sayısı	HAYGEM	Adet	500,00	3.113,00	622,60	2017 yılında damızlık temin eden işletmelerin fazla olması nedeniyle hedefin üzerinde gerçekleşme olmuştur.

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
	2	Yaş koza üretim miktarı	HAYGEM	Ton	120,00	102,00	85,00	2017 yılı ipekböceği ilkbahar besleme döneminin ramazan ayına rastlaması ve üreticilerin çoğunluğunun yaşlı olması nedeniyle az miktarda tohum üretime alınmış dolayısıyla da beklenenin altında koza üretimi gerçekleşmiştir. Hedeflenen üretime ulaşmak amacıyla güz dönemi beslemesi yapılmış ancak, üreticinin güz beslemesi konusunda deneyimsiz olması nedeniyle üretim istenilen düzeyde sonuçlanmamıştır. Üretim döneminde çevre parsellerde yapılan ilaçlamalar konusunda etkin duyuru çalışması yapılması, yeni üretim bölgelerine yönelik çalışma, besleme yeri olmaması nedeniyle üretim yapamayanlar için alternatif besleme yöntemlerinin yaygınlaştırılması (toplu besleme evi projeleri vb) planlanmaktadır.
	3	Ulusal süt kayıt sistemi kapsamında kayıtlı olan süt miktarı	HAYGEM	Ton	8.800.000,00	8.800.000,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.
	4	Su kaynaklarına bırakılan balık sayısı	BSGM	Adet	5.200.000,00	6.031.000,00	115,98	2017 yılında "su kaynaklarının balıklandırılması projesi" başlaması nedeniyle üretim kapasitemizin iyileştirilmesi faaliyetleri olumlu sonuçlanmış bu nedenle hedefin üzerinde bir üretim gerçekleştirilmiştir. Üretim planlaması daha dikkatli olarak yapılacaktır.
	5	Doğal afetler nedeniyle meydana gelen üretici zararları için tahsis edilen kaynağın kullanım oranı	TRGM	Yüzde	100,00	100,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.
	6	Ortalama işletme büyüklüğü	TRGM	Dekar	64,00	64,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.
	7	Kırmızı et üretim miktarı	HAYGEM	Ton	1.300.000,00	1.300.000,00	100,00	2017 yılı kırmızı et üretimi kesin sonuçları Mart 2018 döneminde yayınlanacaktır. Sapma beklenmemektedir.
	8	Tarım sigortası poliçe sayısı	TRGM	Adet	1.550.000,00	1.598.269,00	103,11	Devlet destekli tarım sigortaları risk kapsamının genişlemesiyle orantılı olarak talep dağılım alanı genişlediğinden belirlenen hedefe göre pozitif yönde artış gerçekleşmiştir.

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
	9	Sözleşmeli üretim yapan üretici sayısı	BÜGEM	Sayı	220.000,00	202.984,00	92,27	Sözleşmeli üretimde zorunluluk olmadığı için sapma oluşabilmektedir.
	10	Yağlı tohum üretim miktarı	BÜGEM	Ton	3.560.000,00	3.883.375,00	109,08	Arz açığı olan yağlı tohumlu bitkilerin üretimini artırmaya yönelik destekleme politikaları sonucu sapma pozitif yönde gerçekleşmiştir.
	11	Bal üretim miktarı	HAYGEM	Ton	110.000,00	114.000,00	103,64	Mevsim koşulları bal üretimi için elverişli geçtiğinden arzu edilen sonuca ulaşılmıştır. Hedeflenen değerlere ulaşıldığından alınacak bir önlem bulunmamaktadır.
	12	Küçükbaş hayvan sayısı	HAYGEM	Baş	42.500.000,00	44.312.000,00	104,26	Küçükbaş hayvancılıkta yaşanan kazançlara bağlı olarak, kısmen beklentilerin üzerinde artış olmuştur. Pozitif yönde oluşan bu sapma arzu edilen bir durumdur. Arzu edilen değerlere ulaşıldığından alınacak bir önlem bulunmamaktadır.
	13	Gemi İzleme Sistemi (GİS) kapsamına alınan gemi sayısı	BSGM	Adet	1.350,00	1.350,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.
	14	Et/yem paritesi alt sınırı	HAYGEM	Oran	22,00	23,84	108,36	Yapılacak çalışmalarla et/yem paritesinin 22-28 aralığında kalmasını sağlayarak piyasada fiyat dalgalanmalarının önlenmesi, kırmızı ette sürdürülebilir arz güvenliği hedeflenmektedir. Parite istenilen seviyededir. Sapma olmaması için 2017 yılında "Besilik Erkek Sığır Desteklemeleri" kaldırılmıştır.
	15	Süt/yem paritesi alt sınırı	HAYGEM	Oran	1,00	1,25	125,00	Yapılacak çalışmalarla süt/yem paritesinin 1,2-1,5 aralığında kalmasını sağlayarak piyasada arz ve talep dengesinin korunması, hayvancılıkta sürdürülebilir arz güvenliği hedeflenmektedir. Parite istenilen seviyededir.
Gıda ve yem kontrol hizmetlerinin etkinliğini artırmak	1	Akredite olan laboratuvar sayısı	GKGM	Adet	40,00	39,00	97,50	Akreditasyon TS/EN ISO17025 - Deney ve Kalibrasyon Laboratuvarlarının Yeterliliği İçin Genel Şartlar Standardına göre akreditasyon tüm analizlerde zorunlu olmayıp gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu nedenle akredite olan laboratuvar sayısı öngörülenin altında kalmıştır.

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
	2	Akredite olan analiz sayısı	GKGM	Adet	6.000,00	6.228,00	103,80	Akreditasyon TS/EN ISO17025 - Deney ve Kalibrasyon Laboratuvarlarının Yeterliliği için Genel Şartlar Standardına göre akreditasyon tüm analizlerde zorunlu olmayıp gönüllülük esasına dayanmaktadır. 6000 adet akredite analiz hedeflenmiş ancak akredite laboratuvarların analizde, akredite olmaya verdikleri önem nedeniyle hedeflenenin üzerinde akredite analiz gerçekleştirilmiştir.
	3	Gıda işletmelerinde yapılan kontrol sayısı	GKGM	Adet	700.000,00	1.013.855,00	144,84	2016 yılında Tarımsal Yayımlı Geliştirme Projesi'nin sonlandırılmış ve projede görev yapan personelin gıda resmi kontrollerinde görev alması sağlanmıştır. 2016 ve 2017 yılında yapılan eğitimler neticesinde kontrol görevlisi sayısında % 30'luk bir artış olmuştur. Kontrol görevlisi sayısında planlananın dışında gerçekleşen bu artış 2017 yılında gıda işletmelerinde gerçekleştirilen resmi kontrol sayısının öngörülmeyle şekilde artmasına neden olmuştur. 2018 yılı performans göstergeleri belirlenirken kontrol görevlisi sayısındaki artış dikkate alınmıştır.
	4	Yem işletmelerinde yapılan kontrol sayısı	GKGM	Adet	18.000,00	22.309,00	123,94	Alo 174 gıda hattına gelen ihbar, şikayet sonucu yapılan denetimler, numune alma planına 2017 yılı içerisinde "Hayvansal Proteinlerde Tür Tayini" için ilave denetimlerin eklenmesi ve İl Müdürlüklerince yürütülen yem işletmelerinde hijyen denetimlerinde artış olması nedeniyle denetim sayısı artmıştır.
	5	Planlanan gıda numunelerinin gerçekleşme oranı	GKGM	Yüzde	92,00	97,55	106,03	İl Müdürlüklerince Bakanlık ve İl Numune Alma Planı kapsamında alınması planlanan numunelere titizlikle riayet edilmesi sonucu hedef değerinin üzerine çıkmıştır.
	6	Planlanan yem numunelerinin gerçekleşme oranı	GKGM	Yüzde	100,00	109,00	109,00	Alo 174 gıda hattına gelen ihbar, şikayet sonucu programda gösterilmeyen yem numuneleri alınmış, ayrıca numune alma planına 2017 yılı içerisinde "Hayvansal Proteinlerde Tür Tayini" için ilave numune programı eklenmiştir.
	7	Eğitilen kontrol görevlisi sayısı	GKGM	Sayı	400,00	399,00	99,75	Hedefe ulaşılmıştır.

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
	8	Eğitim alan kontrol görevlisi sayısının toplam kontrol görevlisi sayısına oranı	GKGM	Yüzde	40,00	42,00	105,00	Gıda Kontrol ve Laboratuvarlar Daire Başkanlığınca 2163, Gıda İşletmeleri ve Kodeks Daire Başkanlığınca 274 ve Bitki ve Bitkisel Ürünler Sınır Kontrol Daire Başkanlığınca 229 olmak üzere toplam 2666 personel eğitime tabi tutulmuştur. Toplam kontrol görevlisi sayısı 6288'dir. Önümüzdeki yıllara ait hedefler belirlenirken sapma göz önünde bulundurulacaktır.
	9	174 Alo Gıda Hattına yapılan başvuruların sonuçlandırılma oranı	GKGM	Yüzde	96,00	97,97	102,05	Performans hedefine ulaşılması amacıyla 174 Alo Gıda başvurularının sonuçlandırılmasında il müdürlüklerine yapılan bilgilendirmeler sonucunda hedeften pozitif sapma gerçekleşmiştir.
	10	Risk Değerlendirme Sonrasında Oluşturulan Bilimsel Görüş Sayısı	GKGM	Adet	10,00	16,00	160,00	Bilimsel görüş oluşturulması uzun çalışma gerektirmektedir. Bilimsel Komisyonların 2016 yılı içinde devam eden çalışmaları 2017 yılında tamamlanmış ve Bilimsel Komisyon tarafından 2017 yılında imza altına alınmıştır. Bu nedenle hedefte pozitif sapma görülmüştür. Önümüzdeki yıllara ait hedefler belirlenirken sapma göz önünde bulundurulacaktır.
	11	Geliştirilen ürün / metot / teknoloji sayısı	TAGEM	Adet	8,00	9,00	112,50	Gösterge gerçekleşmesindeki pozitif yönde sapmanın nedeni, yürütülen Ar-Ge projelerinden beklenilenin üzerinde verim alınmış olmasıdır.
Gıda ve yem işletmelerinin altyapılarını güçlendirmek ve standartlara uyumunu sağlamak	1	Yayımlanan iyi uygulama kılavuzları sayısı	GKGM	Adet	3,00	1,00	33,33	Göstergenin izlendiği 2013-2017 Stratejik Plan döneminde planlanan toplam 12 İyi Uygulama Kılavuzundan 11 adedi yayınlanmıştır. 2017 yılında hazırlıkları tamamlanan İyi Uygulama Kılavuzlarından 1 adedi Genel Müdürlüğümüz internet sitesinde yayınlanmış olup basım çalışmaları devam etmektedir. Diğerlerinin 2018 yılında yayınlanması planlanmaktadır.
	2	STK işbirliğiyle gerçekleştirilen eğitim sayısı	GKGM	Adet	7,00	15,00	214,29	Gıda İşletmeleri ve Kodeks Daire Başkanlığınca 6, Veteriner Sağlık Ürünleri ve Halk Sağ. Daire Başkanlığınca 8, Yem Sağ. Daire Başkanlığınca 1 eğitim düzenlemiştir. Sapmanın nedeni 'e-reçete' sisteminin tanıtılması için gelen talepler doğrultusunda STK ile toplantılar yapılmasıdır.

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
	3	Onaylı gıda işletmesi sayısı	GKGM	Adet	11.000,00	12.164,00	110,58	Onaya tabi gıda işletmelerinin faaliyete geçmeden önce Gıda İşletmelerinin Kayıt ve Onay İşlemlerine Dair Yönetmelik kapsamında onay alması gerekmektedir. Bu kapsamda onay almış işletme sayısı için oluşturulan gösterge yıllık tahmini rakamdır.
Güvenilir gıda konusunda toplumda duyarlılığı artırmak	1	Güvenilir gıda konusunda yayımlanan kamu spotu sayısı	GKGM	Adet	3,00	0,00	0,00	İlgili konular hakkında daha önceki yıllarda hazırlanmış olan kamu spotları kullanılmıştır. Bu nedenle 2017 yılında hedefe ulaşılamamıştır.
	2	GKGM internet sayfasının ziyaretçi sayısı	GKGM	Adet	450.000,00	270.687,00	60,15	Genel müdürlüğümüz internet sitesi içeriğinin tüketiciler için daha ilgi çekici olması için gerekli güncellemeler yapılmakla birlikte hedeften negatif sapma gerçekleşmiştir.
	3	Gıda güvenilirliği ve 174 Alo Gıda Hattı ile ilgili bilgi mesajı (SMS) gönderilmesi	GKGM	Adet	150.000,00	162.247,00	108,16	Hedef yıllık olarak belirlenmiş olup iletilemeyecek SMS'ler için fazladan SMS atılması nedeniyle pozitif sapma gerçekleşmiştir. 2018 yılı performans göstergeleri belirlenirken fazladan gönderilen SMS sayısı dikkate alınmıştır.
Bitki sağlığı hizmetlerinde entegre ve biyolojik mücadele çalışmalarını geliştirmek ve yaygınlaştırmak	1	Entegre mücadele yapılan alanın toplam üretim alanına oranı	GKGM	Yüzde	50,00	42,50	85,00	Değerlendirmede metod değişikliği yapılmış olup hedefte revizyona gidilmiştir. 2017 yılında Organik Tarım ve İyi Tarım Uygulamaları değerlendirmeye dahil edilmediğinden oransal hedefte değişikliğe gidilmiştir. Entegre Mücadele Teknik Talimatı olan ürünlerde yaklaşık 127 milyon dekar üretim alanının 54,02 milyon (%42,5) dekarında Entegre Mücadele prensipleri ile üretim gerçekleştirilmektedir. Yeni üretim konuları dahil edilerek çiftçi eğitim yayım çalışmalarına önem verilecektir.
	2	Geliştirilen zirai mücadele teknik talimatı sayısı	TAGEM	Adet	15,00	15,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.
	3	Sertifikalı tohum üretim miktarı	BÜGEM	Ton	1.000.000,00	1.000.000,00	100,00	Sertifikalı tohum üretim miktarı tahmini değeri göz önüne alındığı zaman hedefe ulaşıldığı ve sapmanın olmadığı görülmektedir.
	4	Belgelendirilen fidan/fide üretim miktarı	BÜGEM	Adet	150.000.000,00	160.000.000,00	106,67	2017 yılı fidan-fide miktarı 160 Milyon Adet tahmin edilmektedir. Bakanlığımızca sertifikalı fide-fidan üretim ve kullanımının sürekli artırılmaya çalışıldığı göz önüne alındığı zaman hedefe ulaşıldığı görülmektedir.

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
	5	Biyolojik /biyoteknik mücadele yapılan alan	GKGM	Dekar	550.000,00	605.796,00	110,14	Süne mücadelesinde kimyasal ilaçlama dışı bırakılan alan fazla olmuştur. Bu alanlarda doğal parazitlenme yüksek olmuştur. Çiftçi ve teknik personel duyarlılığı artmıştır.
Bitki koruma ürünleri ile uygulama ekipmanlarının kontrol ve denetim hizmetlerini geliştirmek	1	Denetlenen bitki koruma ürünleri sayısının piyasada bulunan bitki koruma ürünleri sayısına oranı	GKGM	Yüzde	50,00	50,00	100,00	2017 yılı için piyasada bulunan bitki koruma ürünleri sayısı 1500, denetlenen bitki koruma ürünleri sayısı 761'dir. Hedefe ulaşılmıştır.
	2	Denetlenen bitki koruma ürünü üretim yerlerinin toplam üretim yeri sayısına oranı	GKGM	Yüzde	100,00	100,00	100,00	2017 yılı için 68 adet bitki koruma ürünü üretim yeri bulunmaktadır ve bunun tamamı denetlenmiştir. Hedefe ulaşılmıştır.
	3	Denetlenen bitki koruma ürünü satış yerlerinin toplam satış yeri sayısına oranı	GKGM	Yüzde	100,00	100,00	100,00	2017 yılı için 7184 adet satış yeri bulunmaktadır ve bunun tamamı denetlenmiştir. Hedefe ulaşılmıştır.
	4	Denetlenen zirai mücadele alet ve ekipmanları işletme sayısının toplam işletme sayısına oranı	GKGM	Yüzde	100,00	100,00	100,00	2017 yılı için zirai mücadele alet ve ekipmanları işletme sayısı 152 adettir. Bunların tamamı kontrol edilmiştir. Hedefe ulaşılmıştır.
	5	Bitki koruma ürünlerinin toksikolojisi ve uygulama ekipmanlarının testleriyle ilgili geliştirilen metot sayısı	TAGEM	Adet	1,00	1,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır
	6	Denetlenen zirai mücadele alet ve ekipmanları bayi sayısının toplam bayi sayısına oranı	GKGM	Yüzde	100,00	100,00	100,00	2017 yılı için zirai mücadele alet ve ekipmanları bayii sayısı 4779 adettir. Bunların tamamı kontrol edilmiştir. Hedefe ulaşılmıştır.
Bitkisel üretimde iç ve dış karantina hizmetlerini geliştirmek	1	Özel sürvey çalışması yapılan karantinaya tabi organizma sayısı	GKGM	Adet	9,00	9,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.
	2	Validasyon ve standardizasyon yapılan metot sayısı	TAGEM	Adet	1,00	1,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır
Hayvan hastalık ve zararlıları ile mücadele	1	Epidemiyolojisi tespit edilen hastalık sayısı	TAGEM	Adet	6,00	6,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
hizmetlerini geliştirmek	2	Programlı kedi-köpek kuduz aşılması gerçekleştirme oranı	GKGM	Yüzde	85,00	85,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.
	3	Programlı hayvan sağlık taraması gerçekleştirme oranı	GKGM	Yüzde	100,00	100,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.
	4	Hastalıklardan arı işletme sayısı	GKGM	Adet	800,00	745,00	93,13	Hastalıklardan arı işletme başvurusu gönüllülük esasına dayandığından 2017 yılı başvuruları beklenenin altında gerçekleşmiştir. Ayrıca destekleme miktarı 2016 yılında 375 TL/Baş tan 200 TL/Baş a düşürülmüş, 2017 yılında 400 TL/Baş a çıkarılmıştır. Destekleme miktarında istikrarın sağlanamamış olması performans hedefinin beklenenin altında gerçekleşmesine sebep olmuştur. Yetiştiricilerin arı işletme konusunda farkındalıklarının artırılması amacıyla afiş ve liflet çalışması yapılmıştır. İl Müdürlükleri tarafından yetiştiricilere yönelik bilgilendirme toplantıları düzenlenmektedir.
	5	Küpelene büyükbaş hayvan sayısının toplam küçükbaş hayvan sayısına oranı	GKGM	Yüzde	95,00	100,00	105,26	04 Nisan 2017 tarihinde yapılan yönetmelik değişikliği sebebiyle her yaşta tüm hayvan varlığı küpeleneştir. Bu yüzden 2017 hedefinin üzerine çıkmıştır.
	6	Programlı büyükbaş brusella aşılması gerçekleştirme oranı	GKGM	Yüzde	85,00	85,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.
	7	Programlı küçükbaş brusella aşılması gerçekleştirme oranı	GKGM	Yüzde	85,00	60,00	70,59	Küçükbaş hayvanların yoğun olarak yetiştirildiği bölgelerde terör baskısı, hayvanların meraya çıkışı sonrası hayvanlara ulaşım zorluğu ve hayvanların mera dönüşü gebe olmaları sebebiyle yetiştiricilerin aşılama sıcak bakmamaları sebebiyle 2017 hedefi beklenenin altında gerçekleşmiştir. Yetiştiricilerin aşılama önem vermelerini sağlamak amacıyla İl Müdürlükleri tarafından eğitim faaliyetleri devam etmektedir.
	8	Küpelene büyükbaş hayvan sayısının toplam büyükbaş hayvan sayısına oranı	GKGM	Yüzde	100,00	100,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
	9	Programlı büyükbaş şap aşılması gerçekleştirme oranı	GKGM	Yüzde	85,00	101,00	118,82	Hastalık çıkışına bağlı olarak program dışı mihrak aşılması yapıldığından 2017 hedefinin üzerine çıkmıştır.
	10	Denetlenen veteriner ilaçları sayısının piyasada bulunan veteriner ilaçları sayısına oranı	GKGM	Yüzde	5,00	5,00	100,00	54 numune alımı yapılmıştır. Hedefe ulaşılmıştır.
	11	Geliştirilen teşhis metodu sayısı	TAGEM	Adet	4,00	4,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.
	12	Geliştirilen hayvan aşısı ve biyolojik madde sayısı	TAGEM	Adet	3,00	3,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.
Hayvan refahının sağlanması için gerekli standart ve sistemleri oluşturmak	1	Onay belgeli hayvan nakil aracı sayısı	GKGM	Adet	200,00	66,00	33,00	Araç maliyetinin yüksek olması, araç maliyetinin destekleme kapsamında olmaması ve gönüllülük esasına dayalı olması sebebiyle gösterge beklenenin altında gerçekleşmiştir. TKDK'ya araç dorselerinin tarımsal destek kapsamına alınması hususunda öneride bulunulmuştur. Bununla birlikte onay belgesi başvurusu sayısında artış beklenmektedir.
	2	Hayvan refahı konusunda planlanan eğitim programının gerçekleştirme oranı	GKGM	Yüzde	90,00	85,00	94,44	Hayvan hastalıklarıyla mücadele faaliyetleri ve hayvan hareketlerinde yaşanan yoğunluk sebebiyle bazı illerde söz konusu eğitim gerçekleştirilememiştir. 2018 yılı Hayvan Hastalıkları ile Mücadele ve Hayvan Hareketleri Kontrolü Genelgesinde eğitimlerin aksatılmaması hususu dile getirilmiştir. Ayrıca 2018 yılında merkezi eğitim çalışmalarının yapılması planlanmaktadır.
	3	Çalışma izni verilen deney hayvanı kuruluşturması sayısı	GKGM	Adet	120,00	125,00	104,17	Bakanlığımız ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından yapılan denetimler sonucunda ruhsatsız olduğu tespit edilen işletmelerin ruhsat alması sağlanmış olup, bu sebeple 2017 için öngörülen sayının üzerine çıkmıştır.
Tarımsal altyapı hizmetlerini geliştirmek	1	Toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri yapılan alan	TRGM	Hektar	600.000,00	632.461,00	105,41	Arazi toplulaştırma projelerine yeterli ödenek sağlanmış ve projelerdeki sorunlar tek tek ele alınarak projelerin bitirilmesi için gerekli çalışmaların yapılması sonucunda, belirtilen hedeften %5'lik pozitif yönde bir sapma gerçekleşmiştir.

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
	2	Modern sulama sistemi kurulan alan	TRGM	Hektar	10.000,00	22.330,00	223,30	2017 yılı 13 Etap KKYDP kapsamında Bireysel sulama sistemlerinin desteklenmesi çerçevesinde 4081 proje uygulanmış 22.330 hektar modern basınçlı sulamaya açılmıştır. Başvuru başlangıç tarihi 1 Ocak tarihine çekilmesi müracaat sayısını ve buna bağlı olarakta uygulamayı artırmış hedeflenenenden daha fazla miktarda alan modern basınçlı sulama sistemine dönüştürülmüştür. Tebliğ değişikliğine bağlı olarak 2018 ve sonraki yıllar performans hedefi güncellenecektir.
	3	Arazi kullanım planlaması yapılan alan	TRGM	Hektar	600.000,00	782.220,00	130,37	Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri kapsamında yürütülen ve toprak etüt çalışmaları tamamlanan 20 projenin Arazi Kullanım Planlaması tamamlanmıştır. Projelerimiz toplulaştırma projeleri altında ihale edilmektedir. Toprak etüt çalışmalarının bitirilmesi nedeniyle projelerimizde hedeflenen rakamın üzerine ulaşılmıştır.
	4	Detaylı toprak etüdü yapılan alan	TRGM	Hektar	600.000,00	782.220,00	130,37	Projelerimiz toplulaştırma projeleri altında yürütüldüğünden dolayı 2017 yılı sonu itibarıyla hedeflenen rakamın üzerine ulaşılmıştır. Bu da pozitif anlamda da olsa bir sapma meydana getirmiştir. Etüt çalışmalarında iklim, terör vb. nedenlerden dolayı gecikmeler yaşanabilmekte bu da projenin onaylanmasını bir yıl erteleyebilmektedir. Bu durum da performans hedefinde yıllık sapmaya neden olabilmektedir.
	5	Topraklandırılan çiftçi sayısı	TRGM	Sayı	100,00	100,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.
	6	Tanımlanan parsel oranı	TRGM	Yüzde	100,00	100,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.
	7	Şebekesi sayısallaştırılan sulama alanı	TRGM	Hektar	1.000.000,00	5.000,00	0,50	İhale yenilenemediği için hedeflenen çalışmalarımız gerçekleştirilememiştir.
	Tarım ürünlerinin yerinde değerlendirilmesini ve katma değerinin artırılmasını sağlamak	1	Faaliyete geçirilen organize tarım ve hayvancılık bölge sayısı	TRGM	Adet	1,00	1,00	100,00
2		Kontrol edilen üretici örgüt sayısı	TRGM	Adet	30,00	30,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
	3	Tarımsal örgütlerin pazarlama kabiliyetlerinin geliştirilmesine yönelik olarak programa alınan il sayısı	TRGM	Adet	7,00	9,00	128,57	Projenin yaygınlaştırılması kapsamında Marmara ve Güneydoğu Anadolu Bölgesini temsilen Tekirdağ ve Şanlıurfa illeri eklenmiştir.
Kırsal alanda yaşam standartlarını yükseltmek ve kırsal kalkınmayı sağlamak	1	Tarımsal danışmanlık hizmeti alan işletme sayısı	EYYDB	Adet	100.000,00	48.055,00	48,06	İl ve ilçe müdürlüklerine yapılan başvurular devam etmektedir. 2017 yılı Bakanlar Kurulunun 05.06.2017 tarih 2017/10465 kararı gereğince "İşletme Bazlı Danışmanlık" kapsamında Bakanlıkça verilen görevleri yerine getiren Ziraat Odası, Üretici Örgütlerinde istihdam edilen en fazla beş tarım danışmanı olmak üzere her bir tarım danışmanı için otuz beş bin Türk lirası tarımsal yayım ve danışmanlık destekleme ödemesi yapılacaktır. 2016 yılında sistem üzerinde faydalılık, maliyetin karşılanması, istihdama etkisi hususlara dikkate alınarak genel bir revize yapılmıştır. Yapılan revizenin neticesinde verilen performans değerlerinde düşme meydana gelmiştir. 2017 yılı performans verilerinde de 2016 yılında yapılan revize göz önüne alındığında azalma devam etmiş ve performans verileri 100.000 den 75.000 e düşürülmüştür. Bu kapsamda müracaatların beklenenin altında kalması nedeniyle performans göstergesinde sapma meydana gelmiştir. Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetleri ile ilgili Bakanlık talimatları doğrultusunda yeni çalışmalar yapılmaktadır.
	2	Ekonomik ve sosyal alt yapı faaliyetlerinden faydalanan işletme sayısı	TRGM	Adet	3.000,00	9.536,00	317,87	Altyapı yatırımları için planlanan bölgelerdeki etüt çalışmalarında yapılan tespitle aynı bölgede daha fazla hanenin yararlanacağı yerleşim yerlerine yatırımlar yapılmıştır. Bu durum bir miktar hedefin üzerinde gerçekleşmeye neden olmuştur. Performans programı planlanırken etüt çalışmaları dikkate alınacaktır.

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
	3	Eş finansman verilen işletme sayısı	TRGM	Adet	700,00	857,00	122,43	Ardahan Kars Artvin Kalkınma Projesinin kapanış yılı olması nedeniyle öngörülenden daha fazla üretici eş finansman yatırımlarından yararlanmak için müracaat etmiştir. Performans programı planlanırken projelerin başlangıç ve kapanış dönemleri dikkate alınacaktır.
	4	Eğitilen, sertifikalandırılan ve yetkilendirilen yararlanıcı sayısı	EYYDB	Sayı	40.000,00	25.719,00	64,30	Genç erkek çiftçilerin eğitim faaliyetlerine olan ilginin azalması, İŞKUR un katılımları kısıtlayıcı kriterleri, planlama sıkıntıları hedefte sapmaya neden olmuştur. İl-İlçe Müdürlükleri yapılan talepler doğrultusunda eğitimleri planlanması yönünde uyarılacaktır.
	5	Tarımsal işletmelerin sosyo-ekonomik yapısının belirlenmesine yönelik araştırma sayısı	TAGEM	Adet	50,00	50,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır
	6	Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Sistemine alınan işletme sayısı	TRGM	Adet	6.000,00	6.000,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır
	7	Ekonomik yatırımlar kapsamında desteklenen tarıma dayalı sanayi işletmesi sayısı	TRGM	Adet	700,00	700,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır
	8	Alternatif enerji kaynaklı sera projeleri ile kontrollü üretime açılacak saha	TRGM	Dekar	200,00	200,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır
	9	Desteklenen ahır/ağıl sayısı	TRGM	Adet	100,00	100,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır
	10	IPARD Programının tanıtım etkinliklerine katılan kişi sayısı	TRGM	Adet	8.000,00	7.624,00	95,30	IPARD II (2014-2020) programı tanıtım etkinliklerin de, proje ziyaretleri ve eğitimcilerin eğitimi metotları kullanılmaktadır. Ayrıca, yıllara göre gelen projelerde artış olması nedeniyle tanıtım etkinlikleri sayısı azaltılmıştır. Bununla beraber tanıtım etkinliklerine katılan kişi sayılarında azalma olmuştur. IPARD II programı tanıtım etkinliklerinde, görünürlüğün ön plana çıkarılması planlanmıştır.
	11	Köy gelişme alanı tespiti yapılan köy sayısı	TRGM	Adet	5,00	5,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
	12	Elsanatları Eğitim Merkezi Müdürlüklerinde açılan kurs sayısı	EYYDB	Adet	70,00	72,00	102,86	El sanatları Eğitim Merkezlerimizde El Sanatları konusunda kurslar açılmış ve kursiyerler sertifikalandırılmıştır. İlgili protokoller ve kurs çeşitliliği pozitif yönde sapmaya neden olmuştur.
	13	Kadın çiftçiler tarafından hayata geçirilen proje sayısı	EYYDB	Adet	18,00	20,00	111,11	Kadın Çiftçiler Tarımsal Yayım Projesi kapsamında Tarımda Kadın Girişimciliğinin Güçlendirilmesi Programında eğitim alan kadın çiftçiler projelerini hayata geçirmişlerdir. Bütçe miktarında yapılan artışla birlikte daha çok kadın çiftçiye ulaşılmıştır. İllerde kadın çiftçilerin programa olan ilgisinin artışıyla sapma gerçekleşmiştir. 2018 yılı için gösterge revize edilmiştir.
Kurumsal yönetim sistemini ve insan kaynakları yönetimini etkin hale getirmek	1	Tarımsal politika etki değerlemesi araştırma sayısı	TAGEM	Adet	15,00	15,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır
	2	İç Kontrol Sisteminin tamamlanma oranı	SGB	Yüzde	86,00	86,29	100,34	Bakanlık birimlerine SGB tarafından teknik destek ve danışmanlık yapılarak kurulum çalışmalarının bitirilmesi planlanmaktadır. 2018 yılında Bakanlık birimlerinden gelen eğitim talepleri karşılanmasına ve diğer bazı çalışmalarla birimlere destek vermeye devam edilecek. Çeşitli toplantı, organizasyonlarla sistemin farkındalığı oluşturulacak. Ayrıca konu bazlı örnek çalışmalar ile Bakanlık Risk Yönergesi kapsamında risk çalışmaları yapılmaya devam edilecektir.
	3	Rehberlik ve teftiş sayısı	RTB	Adet	30,00	27,00	90,00	Toplam 27 adet rehberlik ve teftiş raporu düzenlenmiştir. Bir sonraki yıl gerçekleştirilecek denetimler öngörülen denetim sayılarına bağlı kalınarak gerçekleştirilecektir.
	4	Çalışan başına düşen ortalama eğitim süresi	EYYDB	Gün	2,00	1,30	65,00	Bakanlığımız Merkez Hizmet Birimlerince Hizmet İçi Eğitim Bilgi Sistemi'ne girilen sonuçlar verilebilmekte olup, sistemdeki eğitimler gerçekleşmiştir. 2018 Yılı Hizmet İçi Programı Oluru ve Uygulama Esaslarında gerekli tedbirler alınmış olup, Bakanlık birimlerine bildirilmiştir.

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
	5	Hizmet içi eğitim verilen personel sayısı	EYYDB	Sayı	2.200,00	1.575,00	71,59	Sapmanın nedeni eğitime katılımların katılım sağlayacak personel veya kurumu tarafından telafisi olmayan tarihte iptal edilmesidir. 2017 yılı için alınan tedbirler devam ettirilerek 2018 yılında daha fazla sayıda personel eğitilmesi amaçlanmaktadır.
	6	Mevzuat ve hukuk çalıştaylarına katılacak personel sayısı	HUKUK	Sayı	205,00	85,00	41,46	OHAL kapsamında çıkan KHK lar ile ihraç olunan personel davalarının çokluğu ve bu sebeple iş yoğunluğu sebebi ile planlanan eğitimlerin bir tanesi gerçekleşmediğinden belirlenen hedefe ulaşılamamıştır.
	7	Düzenlenen yönetici geliştirme programı sayısı	EYYDB	Adet	3,00	2,00	66,67	Bütçe imkânları ve Bakanlık Yönetimindeki değişiklikler nedeniyle hedefe ulaşılamamıştır.
	8	Norm kadroya tabi personelin tüm personele oranı	PERGEM	Yüzde	60,00	52,00	86,67	Taşra ve merkez Teşkilatında görevine son verilen personel(K.H.K.) ve norma tabii unvanlardaki asker ve polis eşlerinin norm dışı tutulmaları ve emekliye ayrılan personelin yoğun olmasından dolayı sapma oluşmuştur. Merkez ve Taşra Teşkilatı personel alımı için gerekli çalışmalar devam etmektedir.
	9	Düzenlenen sosyal ve kültürel aktivite sayısı	DHDB	Adet	25,00	25,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.
	10	Sosyal ve kültürel aktivitelere katılan personel sayısı	DHDB	Sayı	2.000,00	2.000,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.
	11	İnsan kaynakları hizmetlerinden yararlanan personelin memnuniyet oranı	PERGEM	Yüzde	80,00	80,00	100,00	24-28 Nisan tarihleri arasında İl Müdürlüklerinde görevli İdari ve Mali İşler Şube Müdürlerine yönelik düzenlenen 64 anket, 24-28 Nisan 2017 tarihleri arasında İl Müdürlüklerinde görevli Müdür Yardımcılarına yönelik düzenlenen 68 anket ve 30 Ekim-03 Kasım 2017 tarihleri arasında Merkez Birimleri, İl Müdürlükleri ve kuruluş Müdürlüklerinde Hizmet Takip Programı sorumlusu olarak görev yapan personele Hizmet İçi Eğitim Programı kapsamında 197 ankette, anket ortalaması %80 olarak belirlenmiştir.

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
	12	Kurum desteği ile yurt dışında eğitim alan personel sayısı	TAGEM	Sayı	15,00	14,00	93,33	2017 yılında yurtdışı eğitime gönderilecek memurlara ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı yayımlandıktan sonra tüm personele duyuru işlemi yapılmış, müracaat eden ve gerekli şartları karşıladığı tespit edilen 45 araştırmacıdan 16 araştırmacı personelin yurtdışı eğitimi yapması uygun görülmüştür. Ancak 2 personel öngörülen süre içerisinde akseptans temin edemediği için yurtdışı eğitimine gidememiştir. Bu nedenle gösterge gerçekleşmesi 14 olmuştur. Performans göstergesinin gerçekleştirilebilmesi için önlem olarak mülakat sınavlarına girenlere sonuçların açıklanmasını beklemeden akseptans temin etmeleri hususunda gerekli uyarı ve yönlendirmeler yapılacaktır.
	13	Uluslararası kurum ve kuruluşlarda görevli personel sayısı	ABDGM	Sayı	10,00	11,00	110,00	FAO' da mevcut görevlendirmeli Bakanlığımız personeli 11 kişi görev yapmaktadır. AB Uzmanı bir personelin görevlendirilmesi 1 yıl daha uzatıldığından sapma gerçekleşmiştir.
	14	Müfettiş ve Müşavirlerin yürüttüğü işler kapsamında düzenlenen çalıştay sayısı	RTB	Sayı	20,00	19,00	95,00	2018 yılında da öngörülen sayılar çerçevesinde bahse konu faaliyetlere Bakanlık Müfettişleri tarafından katılım sağlanacaktır.
	15	Bakanlığımıza tahsis edilen kadronun kullanılma oranı	PERGEM	Yüzde	100,00	100,00	100,00	Bakanlığımıza ilk etapta 10,ek olarak 190 olmak üzere toplam 200 ağıktan atama ve nakil kontenjanı tahsis edilmiş olup, ilk üç ayda 8,ikinci üç ayda 39,üçüncü üç ayda 108, dördüncü üç aylıkda 45 olmak üzere toplam 200 Kontenjan kullanılmıştır. Hedefe ulaşılmıştır.
Teknolojik ve Fiziksel altyapıyı geliştirmek, sosyal imkanları iyileştirmek	1	EDYS kullanan birim sayısı	BİDB	Adet	96,00	96,00	100,00	EBYS Elektronik Belge Yönetim Sistemi (eski adı EDYS) 02.01.2017 tarihli EBYS Yönergesi kapsamında uygulamaya geçilmiş ve tamamlanmıştır. Hedefe ulaşılmıştır.
	2	Yapılan video konferans sayısı	BİDB	Adet	100,00	100,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
	3	Elektronik ortama aktarılan basılı yayın sayısı	EYYDB	Adet	18,00	24,00	133,33	Periyodik olarak yayınlanan dergiler yayımlandıkları tarihten kısa süre sonra elektronik ortama aktarılmakta eski sayılı dergilerin de elektronik ortama atılması devam edilmektedir. İki ayda bir yayınlanmakta olan Türk Tarım Dergisi 2017 yılında ayda bir yayınlanması nedeni ile ön görülen hedef aşılmıştır.
	4	Elektronik ortamda yürütülen ve izlenen faaliyet sayısı	BİDB	Adet	55,00	75,00	136,36	Yazılım Koordinatörlüğü, Merkez Birimlerinden gelen talepler doğrultusunda çalışmalarını planlamaktadır. Ancak yıl içerisinde gelişen şartlara göre, planlananın üzerinde talepler gelmiş ve gelmektedir. Bunun sonucu daha yoğun bir mesai ile önceden planlanan hedefler aşılmıştır.
	5	E-devlet kapısında verilen hizmet sayısı	BİDB	Adet	6,00	14,00	233,33	Merkez Birimleri ve üst düzey yöneticilerin talimatları doğrultusunda bazı uygulamalar turkiye.gov.tr adresi üzerinden hizmet vermektedir. Ayrıca, Tüm kamu hizmetlerinin bu adres üzerinden çalışmalarında da genel bir artış vardır.
	6	Entegre edilen veri tabanı sayısı	BİDB	Adet	24,00	43,00	179,17	Sistem Koordinatörlüğü, Merkez Birimlerinden gelen talepler doğrultusunda çalışmalarını planlamaktadır. Ancak yıl içerisinde gelişen şartlara göre, planlanan hedeflerin üzerinde talepler gelmiş ve gelmektedir. Bunun sonucu daha yoğun bir mesai ile önceden planlanan hedefler aşılmıştır.
	7	Bakım onarımı yapılan hizmet binası sayısı	DHDB	Adet	500,00	500,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.
	8	Yeni yapılan hizmet binası sayısı	DHDB	Adet	7,00	7,00	100,00	Hedefe ulaşılmıştır.
	9	Bakanlık Felaket Kurtarma Merkezinin kapasite kullanım oranı	BİDB	Yüzde	40,00	10,00	25,00	2017 Yılı Bütçesinin yeterli olmayışı nedeniyle hedefe ulaşamamıştır. Çalışmalar devam etmekte olup, 2018 yılında kullanım oranlarında artışlar olacaktır.
	10	Bakanlık veri merkezinin kapasite kullanım artış oranı	BİDB	Yüzde	60,00	10,00	16,67	2017 Yılı Bütçesinin yeterli olmayışı nedeniyle hedefe ulaşamamıştır. Çalışmalar devam etmekte olup, 2018 yılında kullanım oranlarında artışlar olacaktır.

Performans Hedefi	Sıra No	Açıklama	Birim	Ölçü Birimi	Hedeflenen	Gerçekleşen	Gerçekleşme Oranı(%)	Sapma Nedeni veya Sapmaya Karşı Alınacak Önlemler
Kurum imajını güçlendirmek, etkinliği ve görünürlüğü artırmak	1	Tarımsal içerikli hazırlanan TV programı sayısı	EYYDB	Adet	200,00	200,00	100,00	2017 yılında yapılması planlanan tarımsal içerikli yayınlar (Kamu spotu:2, Sinevizyon: 24, Diğer:174)hazırlanarak hedefe ulaşılmıştır.
	2	Düzenlenen konferans /panel /sempozyum vb. etkinlik sayısı	SGB	Adet	317,00	466,00	147,00	EYYDB (127), TRGM (81), BÜGEM (162), TAGEM (15), HAYGEM (79), SGB (1) tarafından konferans/panel/ sempozyum vb etkinlik sayısı bildirilmiştir. EYYDB, TRGM, BÜGEM, BSGM, HAYGEM hedef olarak belirlediği sayıların üzerinde konferans, panel/ sempozyum ve etkinlik gerçekleştirmiştir.
	3	Web sitesi ziyaretçi sayısı	BİDB	Sayı	12.500.000,00	16.942.988,00	135,54	Son zamanlarda Bakanlığımızın sosyal medyada daha fazla ilgi görmesi yanında çiftçilerimizi doğrudan ilgilendiren destek uygulamaları ve haberlerdeki artış, genç çiftçi destek projesi gibi etkenler artışlara sebep olmuştur.
	4	Web Tarım TV izlenme sayısı	EYYDB	Sayı	1.950.000,00	571.135,00	29,29	Tarım TV nin video player 'ı başka yayın organları tarafından kullanılmakta ve bu izleme oranları ölçülememektedir ve rakamlar yansıtılmamaktadır. Sapmaların yaşanmaması amacıyla Bakanlığımızı ilgilendiren ve güncel olan konuların haberleri yapılmakta internet kullanıcılarının ilgisi aktif tutulmaya çalışılmakta ve buna yönelik gündeme dair haberler oluşturulmaktadır.
	5	Dağıtımı yapılan basılı materyal sayısı	EYYDB	Adet	500.000,00	283.000,00	56,60	Dergi, bülten ve kitap basım faaliyetlerimiz devam etmektedir. Baskı ve dağıtım projeleri birimlerin talepleri ile olduğundan muhtemel sapmalar olabilmektedir.
	6	İkili ilişkiler Kapsamında Yürütülen Etkinlik sayısı	ABDGM	Adet	60,00	85,00	141,67	İkili ilişkiler kapsamında yürütülen etkinlik sayısı tarafların programları ve kararları neticesinde gerçekleştirilmektedir. Genel Müdürlüğümüz üst düzey ziyaret ve kabullerin hazırlık aşamasından ve yürütülmesinden sorumludur. Bir sonraki planlama döneminde sapmalar göz önünde bulundurularak hedef belirlenecektir.
	7	Uluslararası kurum/kuruluşlarla ve AB'ye uyum kapsamında gerçekleştirilen etkinlik sayısı	ABDGM	Adet	27,00	40,00	148,15	Etkinlik sayısı tarafların programları ve kararları neticesinde gerçekleştirilmektedir. Bir sonraki planlama döneminde sapmalar göz önünde bulundurularak hedef belirlenecektir.

3. PERFORMANS SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Performans programı, beş yıl için hazırlanan stratejik planın yıllık uygulama dilimlerini oluşturur. Kamu idareleri, performans programlarını stratejik planlarına uygun olarak Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde hazırlanmaktadır.

Performans göstergesi, belirlenen performans hedefine ulaşıp ulaşılmadığını veya ne kadar ulaşıldığını ölçmek, izlemek ve değerlendirmek için kullanılır ve sayısal olarak ifade edilir.

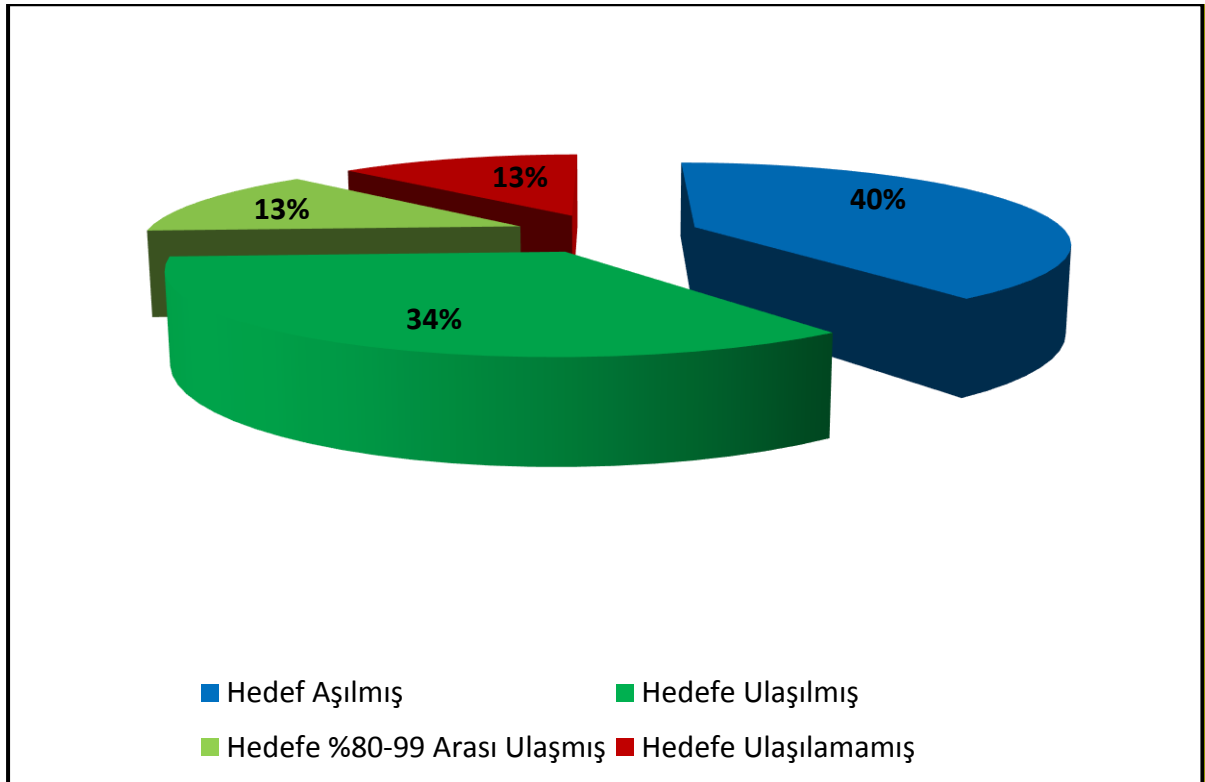
Bakanlığımızda performans hedef ve göstergeleri üçer aylık dönemler halinde SGB.net ve e-bütçe sisteminde izlenmektedir. Yılsonu gerçekleşmesi, elde edilen çıktılardan, amaç ve hedeflerin gerçekleştirilmesinde nasıl ve ne ölçüde başarılı olduklarını gösterirler.

Bakanlığımızın toplam bütçesinin %77,08'lik kısmı performans hedefleri ile bağlantılı tüm faaliyetlerle ilişkilendirilmiştir.

2017 Yılı Performans Programı'nda uygulamaya konulan ve bütçeyle ilişkilendirilen 17 Stratejik Hedefe ait performans göstergeleri belirlenmiştir. 2017 yılı sonunda bu göstergelerden % 40'ı belirlenen hedef değerlerini aşmış, % 34'ü hedef değerlerine tam olarak ulaşmış, % 13'ü belirlenen hedef değerlerine % 80-99 oranında ulaşmış ve % 13'ü hedef değerlerinin altında kalmıştır.

2017 yılı performans göstergelerine ait gerçekleşme sonuçları grafik şeklinde aşağıda gösterilmiştir.

Hedefi aşan, hedef değerlere tam olarak ulaşan ve hedefe % 80-99 oranında ulaşan göstergelerin toplamının, performans göstergelerinin toplamına oranı % 87'dir.

4. PERFORMANS BİLGİ SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, mali yönetim ve kontrol sistemini, mali saydamlık ve hesap verebilirlik ilkeleri çerçevesinde kaynakların etkili, ekonomik ve verimli kullanımının sağlanması amacıyla performans yönetimi anlayışını getirmektedir. Performans yönetimi; stratejik planlama, performans esaslı bütçeleme, performans değerlendirmesi ve faaliyet raporlarının birbirini takip ettiği döngüsel bir yönetim şeklidir. Performans yönetiminin en önemli bileşenlerinden birisi performans değerlendirmesidir. Performans değerlendirmesi yoluyla kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılıp kullanılmadığı incelenerek saydamlık ve hesap verilebilirliğin sağlanması amaçlanmaktadır.

Performans değerlendirmesi, kamu idarelerinin belirledikleri stratejik amaç ve hedeflere ulaşmak için izledikleri yolun, performans hedeflerine ulaşmak üzere kullanılan yöntemler ile yürütülen faaliyet ve projelerin ve bunların sonucunda elde edilen çıktı ve sonuçların değerlendirilmesidir (Performans Esaslı Bütçeleme Rehberi, 2004:9). Performans değerlendirmesi, yürütülen faaliyet ve projelerin etkinliğinin araştırıldığı bir geri bildirim mekanizmasıdır.

Performans bilgi sistemi de, idarelerin performansını ölçmek üzere bilginin düzenli olarak toplanması, analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve raporlanmasına yönelik kurulan sistemdir.

Bu amaçla Performans Programında yer alan hedef, faaliyet ve göstergelerden sorumlu merkez birimler 3'er aylık dönemler halinde SGB.net ve e-bütçe Sistemlerine bu gösterge değerlerini girmekte ve yılsonunda da performans değerlendirmesine esas teşkil edecek nakdi ve fiziki gerçekleştirmeler ortaya konulmaktadır.

IV) KURUMSAL KABİLİYET ve KAPASİTENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. ÜSTÜNLÜKLER

- Ülke sathında yayılmış, yerinde hizmet veren köklü bir teşkilatın varlığı,
- Bakanlığın Gıda, Tarım ve Hayvancılık alanlarında otorite kurum olması, güçlü imajı
- Karar alma sürecinde paydaş görüşlerine önem veren katılımcı yönetim anlayışı,
- Tecrübeli ve uygun eğitime sahip, özveri ile çalışan personel varlığı,
- Genç, dinamik ve mesleki anlamda nitelikli personel istihdamı ile personel kaynağının güçlendirilmesi,
- Genel anlamda kapsamlı mevzuat varlığı,
- Teknolojik yapının sürekli geliştiriliyor olması ve teknolojiyi kullanma düzeyinin yüksekliği, Yurt genelinde yaygın bilişim alt yapısının varlığı, E-devlet kapısında verilen hizmet sayısı
- Kapsamlı veri tabanlarının olması,
- Araştırma, geliştirme, eğitim ve yayım hizmetleri konusunda gelişmiş alt yapının olması,
- Kurumsal kapasitenin geliştirilmesine yönelik çalışmaların hız kazanması,
- Etkin bir kamu yönetim anlayışının benimsenmiş olması,
- Gıda güvenliği ve güvenilirliği konularındaki kurumsal ve sektörel gelişmişlik düzeyi,
- Veri tabanları arasında fonksiyonel bir entegrasyonun sağlanması.
- Bakanlığımızdan hizmet alanların değerlendirme, görüş, sorunlarını bildirebilecekleri ve sorunlarına çözüm bulmak üzere ilgili birime

yönlendirilebilecekleri “Yeşil Masa” lar kurulmuş erişilebilirlik daha da güçlendirilmiştir.

B. ZAYIFLIKLAR

- Bakanlık faaliyetlerinin özellikle desteklerin kamuoyunda farkındalığının artırılması,
- Araştırma-yayım-üretici zincirinin etkinliğinin yeterli olmaması,
- Uluslararası proje ve finansal kaynaklardan yeterince yararlanılmaması,
- Yabancı dil seviyesi,
- Toplanan verilerin bilgiye dönüşümünde analitik çalışmalar,
- Tarımsal bilgi ve teknolojilerin çiftçilere yeterli oranda iletilmesi ve benimsetilmesi,
- Sosyal ve sportif aktiviteler.

C. DEĞERLENDİRME

Türkiye’de Tarım Sektörü 2017 yılında;

- Tarım sektörümüz, ilk 9 ayda %3,3 büyüme göstermiştir.
  - 2017 yılı ilk 9 ayında tarım ve gıda ürünleri ihracatımız 13,5 Milyar dolar, İthalatımız 9,0 Milyar dolar, dış ticaret dengesi ise 4,5 Milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.
  - Üreticilerimizce 12,9 Milyar TL nakit hibe tarımsal destek sağlandı.
  - 2018 yılında ise üreticilerimize 14,5 Milyar TL tarımsal destek sağlanması planlanmaktadır.
  - Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerince üreticilerimize faiz oranı sıfır ila %8,25 aralığında olmak üzere 31,7 Milyar TL kredi kullanıldı.
  - Ziraat Bankasınca kullanılan tarımsal kredilerin geri dönüş oranı %99,1’e, Tarım Kredi Kooperatiflerince kullanılan tarımsal kredilerin geri dönüş oranı %96,3’e yükseldi.
  - Tarım Sigortası uygulaması kapsamında 1,6 Milyar TL Prim desteği sağlanarak, 791 Milyon TL hasar tazminatı ödendi.
  - Bitkisel üretimde;
    - 67,4 Milyon ton tarla, 22,2 Milyon ton meyve ve 30,9 Milyon ton sebze üretimi gerçekleşti.
    - Buğday üretimimiz 21,6 Milyon ton,
    - Mısır üretimimiz 5,9 Milyon ton,
    - Çeltik üretimimiz 900 Bin ton,
    - Ayçiçeği üretimimiz 2 Milyon ton olarak gerçekleşti.
  - Sertifikalı çilek fidesi ve fidan üretimi (2016) 138 Milyon adet olarak gerçekleşti.
  - Canlı hayvan sayıları 16,1 Milyon büyükbaş ve 44,3 Milyon küçükbaş olarak gerçekleşti.
- Hayvansal üretimde;
- 2017 Kırmızı Et üretimimiz 1 Milyon 126 Bin ton,
  - 2017 Beyaz Et üretimimiz 2 Milyon 137 Bin tona,
  - Süt üretimimiz 20,7 Milyon ton,
  - 2017 Yumurta üretimimiz 19,3 Milyar adet,
  - Bal üretimimiz 114 Bin 500 ton olarak gerçekleşti.

- Gıda üretim, satış ve toplu tüketim yerlerine toplam 1 Milyon 14 Bin denetim yapıldı.

Tarımdaki diğer gelişmeler;

- Tarım Sektörü son 14 yılın 12'sinde büyüme göstererek ülke ekonomisine önemli katkı sağlamıştır.
- Türk çiftçisine ödediğimiz nakdi karşılıksız hibe desteği toplamda yaklaşık 103 Milyar TL'ye ulaştı.
- Tarım–sanayi entegrasyonunun sağlanması için 2006 yılında başlatılan ulusal kaynaklı %50 hibe destekleri ile 7.929 yeni tarımsal sanayi tesisini tamamlandı. Faaliyet geçen bu tesislere 2 Milyar TL hibe verilerek 158 Binden fazla kişiye istihdam sağlandı.
- Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunca (TKDK) Kırsal Kalkınma Programı-IPARD I ve IPARD II kapsamında Avrupa Birliği ve ulusal katkı ile birlikte Ülkemize 2,1 Milyar Avro hibe sağlandı. Bugüne kadar toplam 6,6 Milyar TL'lik yatırım yapıldı, 3,2 Milyar TL hibe ödenerek, 57 Bin kişiye istihdam sağlandı.
- İklim, toprak, topoğrafta, su kısıtı, ekim nöbeti göz önüne alınarak tarımsal faaliyet yapılan her ilçe bir tarım havzası olarak kabul edildi ve 941 tarım havzası belirlendi.
- 6,1 Milyon hektar alanda toplulaştırma tamamlanmış oldu. 2,1 Milyon hektarda çalışmalar devam etmektedir.
- Toplulaştırmanın ilk başladığı 1961'den bu yana 6,1 milyon hektar alanda arazi toplulaştırması tamamlandı. Bunun 5,6 milyon hektarı son 15 yılda tamamlandı.
- Damla ve yağmurlama sulama yatırımlarını sağlanan sıfır faizli kredi desteği ve %50 hibe desteği ile 8 Milyon dekarın üzerinde alan damla ve yağmurlama sistemleri ile sulanmaya başladı.
- Yerli tohumculuğu ve fidancılığı geliştirmek için yaklaşık 1,7 Milyar TL'nin üzerinde destek verildi.
- Tarım Sigortası uygulaması ile çiftçimizi doğal afetlerden korumak için sigorta poliçe bedelinin %50'sini karşılıyoruz. Bugüne kadar 3,5 Milyar TL Prim desteği sağlanarak, 3,9 Milyar TL hasar tazminatı ödendi.
- 21 adet Ar-Ge Merkezinin kurulmasına yönelik çalışmalar ise devam etmektedir.
- Gıda mevzuatımız AB gıda mevzuatı ile uyumlaştırıldı, ülkemizin her yerindeki vatandaşımız tarladan sofraya güvenilir gıdayı tüketmesi sağlandı.
- Güvenilir gıda ve sağlıklı beslenmeye yönelik önemli düzenlemeler yapıldı.
- Sağlığa zararlı gıda üreten, taklit veya tağşiş yapan 642 firmanın 1.323 farklı parti ürünü kamuoyuna ifşa edilmiştir.
- Ülkemizde Organik Tarım üretimi, 225 ürün çeşidine ulaşmış olup, 524 Bin hektar alanda 2,5 Milyon ton olarak gerçekleşmiştir.
- İyi Tarım Uygulaması yapılan alan 4,7 Milyon hektara, üretim miktarı ise yaklaşık 5 Milyon tonun üzerine çıkarılmıştır
- Mera Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 1998 yılından bugüne kadar; 10,9 Milyon hektar alanda tespit, 6,6 Milyon hektar alanda tahdit, 4 Milyon hektar alanda tahsis çalışması yapılmış olup 1.339 proje kapsamında toplam 6,7 Milyon dekar alanda mera ıslah çalışması tamamlanmıştır.

V) ÖNERİ VE TEDBİRLER

2018 yılında tarım sektörünün geliştirilmesi yönünde Bakanlık olarak yapılması planlanan faaliyetler aşağıda belirtilmektedir.

- Tarladan sofraya güvenilir gıda sunumuna yönelik AB ile uyumlu mevzuatımız kapsamında oluşturulan kontrol ve denetim hizmetlerinin, yeni yöntem ve uygulamalar ile sayı ve etkinliği daha da artırılabilecektir.
- Sağlıklı beslenmeye yönelik gıda mevzuatımızda yapılan ve hızla uygulamaya geçirilen yeni düzenlemelere devam edilecektir.
- Verimli ve kaliteli bir üretim için, çeşit, tür, hat, yöntem ve teknolojiler geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.
- Tarımsal destekleme modeli sadeleştirilerek; verimlilik, kalite, gıda güvenilirliği ve kırsal kalkınmayı esas alan politikaların uygulanmasına devam edilecektir.
- Üreticilerin finansman ihtiyacının karşılanması amacıyla sübvansiyonlu kredi uygulamalarına, günün şartlarına göre gerekli revizyonlar yapılarak, devam edilecektir.
- Milli Tarım Projesi Kapsamında bitkisel üretimde 2017 yılında Havza Bazlı Üretimi Destekleme modeline geçilmiştir. Model kapsamında 941 tarım havzasında 21 ürün destek verilmektedir.
- İyi Tarım ve Organik Tarım Üretimine Desteklenmesine devam edilecektir.
- Tarım-sanayi entegrasyonunu hızlandıran ve tarımsal sanayinin gelişmesine önemli katkı sağlayan kırsal kalkınma desteklerine devam edilecektir.
- Geleneksel ürünlerin katma değerleri yüksek ürünler haline getirilmesinin teşvik edilmesi ile markalaşma ve coğrafi işaret çalışmalarına devam edilecektir.
- Tarım ürünlerinde piyasa düzenleme mekanizmalarının etkin uygulanması ve fiyat dalgalanmalarının olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılmasına yönelik yürütülen etkin çalışmalara devam edilecektir.
- Hayvancılıkta arz dengesi ve çiftçi gelirlerinde istikrarın sağlanması amacıyla et ve sütte oluşturulan piyasa düzenleme mekanizmalarının etkin kullanımı sağlanacaktır.
- Tüketicilerimize uygun fiyattan et temin edilmesi ve hayvan üreticilerimizin de imkanlarının geliştirilmesi yönündeki çalışmalarımız devam edecektir.
- Hayvancılıkta yerli üretimi destekleme modeline geçilmiştir.
- Küçükbaş hayvancılığa geçişi hızlandıracak çalışmalarımız devam etmektedir.
- Hayvan Hastalıklarının ve buzağı Ölümünün önlenmesi amacıyla ürettiğimiz yeni projeleri uygulamaya konulacaktır.
- Okul Sütü uygulamasına devam edilecektir.
- Meraların ıslahı ve kullanımda yaşanan sorunların çözülmesi sağlanacak ve mera ıslah çalışmaları hızlandırılacaktır.
- Arz açığı olan ve katma değeri yüksek ürünlerin üretimi teşvik edilecektir.
- Bitki hastalık ve zararlıları ile mücadele hizmetleri geliştirilecek, üretimin her aşamasında kullanılan bitki koruma ürünleri kontrol altına alınacaktır.

- Hayvan hastalıklarının eradikasyonunu sağlayacak çalışmalara ağırlık verilerek hayvan sağlığı ve gıda güvenirliliği güvence altına alınacaktır.
- Sözleşmeli üretimin artırılması sağlanacaktır.
- Sınırları belirlenen yaklaşık 300 Büyük Ova'nın 192 adedi Bakanlar Kurulu Kararı ile Büyük Ova Koruma Alanı ilan edilmiş olup, diğerleri ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.
- Tarım sigortası uygulamaları geliştirilerek yaygınlaştırılacaktır.
- Kuraklık ve aşırı soğğun üretimdeki olumsuz etkilerinin azaltılmasına yönelik olarak, AR-GE faaliyetlerine devam edilecektir.
- Çevre dostu tarımsal üretim tekniklerinin uygulanması teşvik edilecektir.
- Tarımda yenilenebilir enerji ve sıfır atık dönemi başlatılacaktır.
- Tohumluk ihtiyacımızın tamamının iç üretimle karşılanması ve tohumluk ihracatımızın artırılması yönündeki çalışmalara ağırlık verilecektir.
- Meyvecilikte sertifikalı fide ve fidan kullanımı artırılarak iç ve dış pazar taleplerini karşılamaya yönelik meyve üretimi sağlanacaktır.
- Jeotermal potansiyelimiz kullanılarak, bu bölgelerde seracılığın geliştirilmesi sağlanacaktır.
- Su ürünleri üretimi çevreye uyumlu, sürdürülebilir şekilde artırılacak, yeni türlerin yetiştiriciliği geliştirilecektir.
- Tarımsal kobilerin güçlendirilmesi ve tarımsal örgütlenme yapısının etkinleştirilmesi sağlanacaktır.
- Tarım sektörüne yönelik ulusal ve uluslararası yatırımların artması sağlanacaktır.
- Tarımsal eğitim ve yayım hizmetlerinin etkinliği artırılacaktır.
- IPARD Programı kapsamında AB kırsal kalkınma fonlarının etkin kullanımına devam edilecektir.
- Avrupa Birliği uyum çalışmaları kapsamında gerekli idari, hukuki ve teknik düzenlemelere devam edilecek, tarımla ilgili uluslararası kuruluşlar nezdinde ülkemizin etkinliği daha da artırılacaktır.
- Tarımda bilişim teknolojilerinin kullanımı artırılarak sunulan hizmetlerin etkinliği artırılacaktır.

EKLER

EK 1

MALİ HİZMETLER BİRİM YÖNETİCİSİNİN BEYANI

Strateji Geliştirme Başkanı olarak yetkim dâhilinde;

Bu idarede, faaliyetlerin mali yönetim ve kontrol mevzuatı ile diğer mevzuata uygun olarak yürütüldüğünü, kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılmasını temin etmek üzere iç kontrol süreçlerinin işletildiğini, izlendiğini ve gerekli tedbirlerin alınması için düşünce ve önerilerimin zamanında üst yöneticiye raporlandığını beyan ederim.

İdaremizin 2017 Yılı Faaliyet Raporunun "III/A- Mali Bilgiler" bölümünde yer alan bilgilerin güvenilir, tam ve doğru olduğunu teyit ederim. (Ankara – 26/02/2018)

Kerim ÜSTÜN
Başkan

EK 2

İÇ KONTROL GÜVENCE BEYANI

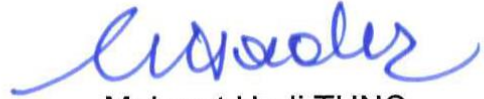
Üst yönetici olarak yetkim dahilinde;

Bu raporda yer alan bilgilerin güvenilir, tam ve doğru olduğunu beyan ederim.

Bu raporda açıklanan faaliyetler için bütçe ile tahsis edilmiş kaynakların, planlanmış amaçlar doğrultusunda ve iyi mali yönetim ilkelerine uygun olarak kullanıldığını ve iç kontrol sisteminin işlemlerin yasalık ve düzenliliğine ilişkin yeterli güvenceyi sağladığını bildiririm.

Bu güvence, üst yönetici olarak sahip olduğum bilgi ve değerlendirmeler, iç kontroller, iç denetçi raporları ile Sayıştay raporları ve benden önceki yöneticilerden almış olduğum bilgilere dayanmaktadır.

Burada raporlanmayan, idarenin menfaatlerine zarar veren herhangi bir husus hakkında bilgim olmadığını beyan ederim. (Ankara – 26/02/2018)

Mehmet Hadi TUNÇ
Müsteşar

